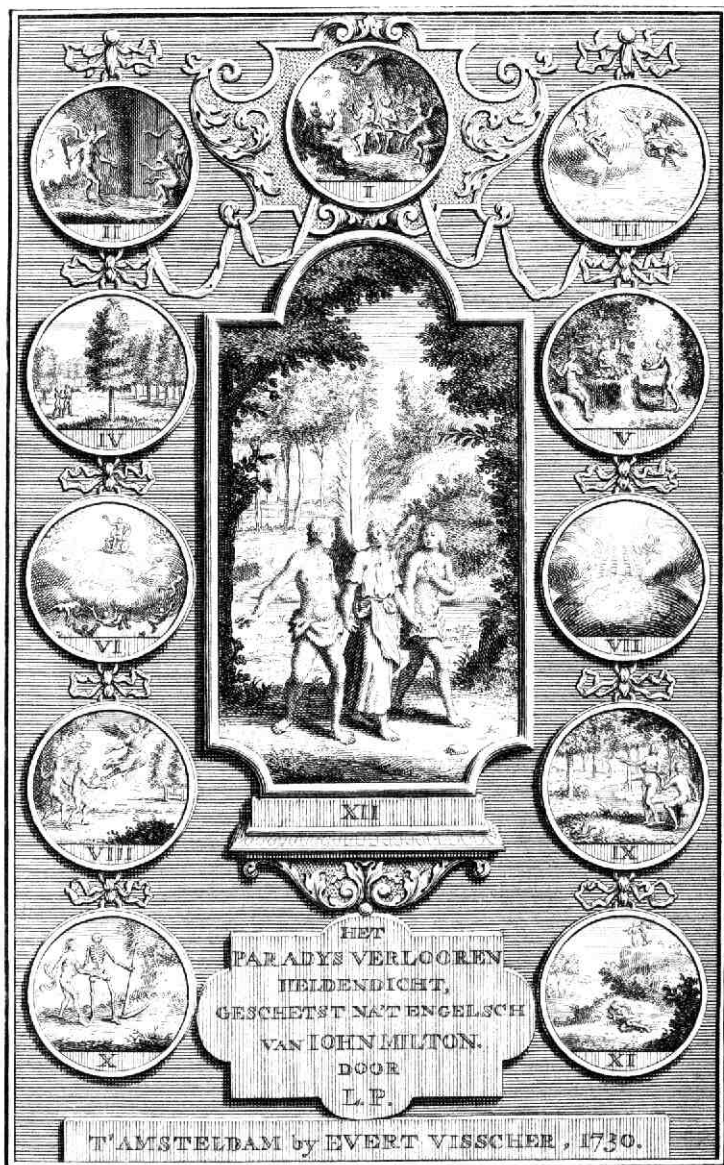

Het paradys verlooren

<https://hdl.handle.net/1874/25839>

Handwritten initials

H E T
P A R A D Y S
V E R L O O R E N .
G E S C H E T S T N A ' T E N G E L S C H
H E L D E N D I C H T
V A N
J O H N M I L T O N ,
D O O R
L . P .

T e A M S T E L D A M ,
B y E V E R T V I S S C H E R , B o e k v e r k o o p e r
i n d e D i r k v a n H a f f e l t s t e e g , 1 7 3 0 2

DEN EERWAARDEN

EN GELEERDEN HEERE

JACOBUS VAN ZANTEN,

DER MEDICYNEN DOKTOR

Te **H A A R L E M,**

GROOT OEFFENAAR DER POEZYË;

KENNER VAN DE TAALE DER GELEERDEN;

BEMINNAAR VAN HET GEMEENEBEST
DER LETTEREN, KUNSTEN
EN WEETENSCHAPPEN,

GUNSTIGEN AANMOEDIGER EN
VOORGANGER

TER VERTOLKING VAN

J O H N M I L T O N S

ENGELSCHE DICHTWERK

HET

PARADYS VERLOOREN;

* 2

EN

EN DEN HEERE
ABRAHAM VAN LOON,

DER MEDICYNEN DOKTOR

Te AMSTELDAM,

LIEFHEDDER DER NEDERDUITSCH
TAAL EN DICHTKUNST,

NAVORSCHER VAN ALLE NUTTE
KUNSTEN EN WEETENSCHAPPEN,

WORD

DEEZE DICHTMAATIGE NASCHETZINGE

VAN 'T

PARADYS VERLOOREN,

MET BEHOORLYKE EERBIEDIGHEID
OPGEDRAAGEN

DOOR

HAAR E. E. GEHOORZAAMEN DIENAAR

L. PALUDANUS

Amsteldam

den eersten van Wintermaand

MDCCXXIX.

MI

VOOR-

VOORBERICHT

A A N D E N

L E E Z E R.

 Ie hier de beryming van het alleruitmuntendste, verhevenste en volmaakste Dichtstuk, dat ooit het licht, in onze taale, zag. De Maaker is in de Engelsche taale de Heer *John Milton*, by de Geleerden t'over bekend, en by onze Nederlanders flaauw kenlyk geworden, door de vertaaling eeniger Spectators of vertoogen. Een Man, van wien de Heer Addison, in genoemde vertoogen, gelyk ook in veele derzelver, die noch onvertaalt zyn, zodanig een lofspraake geeft, dat Hy hem, in verschiedene opzichten, gelyk, en zomtyds verre boven de Prinsfen der Grieksche en Latynsche Dichteren, *Homerus* en *Virgilius*, stelt; en dien 't geluft heeft 19. Vertoogen, hebbende alleen tot hun onderwerp dit Godlyk Dichtstuk, te schryven. Het waare te wenschen, dat de nette hand van den Heere P. le Clercq (die veele van dezelve vertoogen, uit het Engelsch heeft vertaalt, en in het 4. Deel by wyze van aantekening getuigt, dat hy alle de vertoogen van den Heere Addison, alleen over het verlooren Paradys van Milton spreekende, onvertaald

VOORBERICHT

had gelaaten, om dat zyn E. oordeelde dat het zelve nooit uit de Engelsche in onze taale zou, of kon overgebracht worden) zich nu wilde verledigen, om dezelve, een duitfch kleed aan te trekken, op dat elk de deugden en gebreken van dit uitmuntend werk kundig wierd; want, Leezer! de Heer Addison heeft dit Dichtftuk niet alleen in zyne uitmuntendheden, maar ook in zyn gebreken onderzocht, en met een allernaauwkeurigt oordeel, zo groot een Man eigen, ter toetfe gebracht. Het voorneemen myns drukkers was, omze te doen vertolken, maar vermits tot die Vertoogen, een ander Boekverkooper het recht van Copy had, heeft hy daar van afgezien, om dat recht ('t geen by eerlyke Boekverkoopers als heilig word gefchat) niet te krenken. Ik, der Engelsche taale onkundig, hebbe my bediend van de vertaaling des Heeren Jacobus van Zanten, aan wien ik het werk, om dat het zyn Ed. meest eigen is, vermits ik hem zo kort als mogelyk was, ja zomtyds woordelyk heb gevolgt, opdraag. Zo dra kwam my zyn Ed. vertaaling niet onder de oogen, of, na 't leezen eeniger weinige regelen, bevonde ik dit werk zo heerlyk, dat my de lust beving, om daar op myne geringe krachten te beproeven. Ik ging dan aan de arbeid, en naar dat ik de zes eerfte Boeken, al speelende, en zonder dat ik meerder las dan ik rymde, berymd had: want het is myn gewoonte niet om te nagelbyten, latende zulks over aan Dichtgeesten, die gefladig een knoop in een bicze zoekende, de Dichtftukken van anderen, hoe vloeiende die ook zyn (om dat zy geeften de netheid van taal en rym, 't welk meestentyds harde ftyve

en

A A N D E N L E Z E R .

en loome vaerzen veroorzaakt, meerder dan de vloei-
jendheid en andere uitmuntendheden, aan fraaye
Dichtwerken eigen, bedoelen) verwerpen en afkeu-
ren, geraakte ik door een braaf Oeffenaar der Dicht-
kunde in kennis met iemand, die der Engelsche
taale en 't verlooren Paradys bekend was; die
(ziende, dat de Heere van Zanten, door onkunde,
dat 'er meer als een druk van dat werk in de wae-
reld was, zich in zyn vertaaling bediend had van
een der eerste drukken, waar in de Goddelyke Dich-
ter zyn werk in tien boeken had begreepen) zich
liet bewegen uit liefde tot den naam van den Dich-
ter, om des Heeren van Zantens vertaaling of eer-
der myne beryming tegens een laater druk (waar
in de Heer Milton zyn werk in 12 boeken had ver-
deeld, en eenige andere kleene veranderingen ge-
maakt) te vergelyken. En 't behaagde dien Hee-
re om veele plaatzen, waar in des Heeren van Zan-
tens vertaaling met dien druk verschilde, van
nieuws te vertaalen, gelyk ook de splitsing van
het 7. en 10. Boek, (die de Heer Milton waar-
schynelyk om dat die boeken te langdraadig wa-
ren) in zyn laatste uitgifte had willen doen, aan
te wyzen. Ik beken, dat ik niet weinig, door die
veranderingen wierd afschrikt, om het werk te
vervolgen, te meer dewyl ik veele plaatzen moest
verrymen: echter heb ik, door de Godlykheid van
dit Heldendicht bewogen, my dier moeite getroost,
en het werk endeling in myn bekrompen tyd, zo
goed en kwaad als 't u hier vertoond word, afge-
rynd. Ik moet betuigen, indien ik voor af ge-
weeten hadde, dat dit Dichtstuk zo heerlyk, zo
groots, zo verheven, zo konstig, zo onnavolge-
lyk,

V O O R B E R I C H T

lyk, zo vol God-Zede- Natuur- Starren- Aardryks-
wis- staat- Dichtkunde (en wat dies meer zy) was, dat
ik nooit de beryming van het zelve zoude hebben on-
dernomen: Dewyl ik dit werk al te zwaar voor myn
gering vermoogen, dat niet verder strekt dan om te ry-
men, oordeele te zyn. Ik heb het echter volvoerd,
doch hoedanig, laat ik u oordeelen, Leezer. En schoon
het zeker is, dat ik door de bril van een ander, by
gebrek van kennis der Engelsche taale, maar heb
kunnen zien. Ik zal, hoewel ik gantsch op geen
ydelen lof gezet ben, nochtans die lof (by Betwe-
teren lichtelyk een laster) verwerven, dat ik den
grootsten, verhevensten en wyssten Dichter, die ooit
van de Zon wierd beschenen, hebbe nagestamelt,
en misschien dat ik, in dit bestaan, gelyk ben ge-
weest, aan den reukeloozen Faëton, in 't mennem
van den Zonnewagen, of Ikarus, die, met wassche
vleugelen, de Zon in 't aanzicht willende vliegen,
zyn dwaasheid, even als Faëton, daar hy in 't wa-
ter stortede, beklaagde. Maar genoeg hier van.
Wiltge nu wæeten, Leezer! waarom ik dit werk
berymt en uitgegeeven hebbe, zo luister; wat het
eerste betreft: Ik heb 't gedaan uit liefde tot de
Dichtkunst, uit lust tot dit onvergelykelyk werk
zelf, en laastelyk (gelyk ik hier vooren aangeroord
hebbe) om myne kragten in de rymkonst te be-
proeven. Wat het tweede (de uitgifte) aangaat:
Op dat de Liefhebberen van Nederduitsche rymen
(want voor deezen dient het slechts, en niet voor
Dichters) dit werk in rym zouden kunnen leezen,
en voorts om verhevene Dichtgeesten, zich aan de
Maaze of elders onthoudende, (die niet slechts den
naam van Rymers maar van Poëten verdienen)

A A N D E N L E Z E R .

aan te spooren, ten einde zy, dit Dichtstuk, met een Dichtstyl, de zaaken, daar in vervat, gelyk, naazingen, opdat ons Nederland, een Werk ('t welk alles wat ik ooit in myn moedertaale geleezen hebbe overtreft) in all' zyn fraayheden en luister zoude erlangen; en elk zich mooge verwonderen, dat zulk een groote geest in éénen Man is gevonden, die misschien alle andere Dichtgeesten van alle plaatsen en eeuwen overtroffen heeft. De Aantekeningen, die gy by dit werk vind, zyn ten deele getrokken uit de vertaaling in 't Fransch, te Parys gedrukt, en ten deele van my zelven. Ik zou zulks wel aangewezen hebben; maar hy die gelieft te weeten, welke van den Franschman en welke van my zyn, moet zich de moeite getroosten, om dit zelf naa te gaan: 't Is voor my te veel werks geweest. Voorts hebbe ik het leeven van den Dichter, uit het Engelsch vertaalt, hier by doen drukken, 't welk hem den Leezer zal doen leeren kennen, maar allermeeft en zekerst het Dichtstuk zelve, waar uit (naar myn gering oordeel) elk, die slechts de buitenste schorsfen der konsten en wetenschappen, en rechtschapene Dichtkunde bekend is, zal blyken, dat hy in geleerdheid met de grootsten zyner tydgenoten gelyk staat, en in de Dichtkonst, alle Dichters, die tot noch toe zyn geweest voorby streeft. Weshalven hem met recht zyn toe te passen de getuigenissen, die de groote Dichter, Joannes Antonides van der Goes geeft van den Prins der Nederlantsche Dichteren, Joost van den Vondel, in zyn onverbeterlyke uitvaart, t'zyner eere gezongen: Hier zyn ze:

VOORBERICHT.

*Hy is de bronaër, die, als uit Parnas ontsprongen,
Met eenwigvloeiend nat verfrist der Dicht'ren
songen,*

*Enschoon hy ryklyk elk naer zynen wensch verzaet,
Een lieffelyken lust en naedorst na zich laet.*

*Hy is die vloet, die, uit zyn bron aen 't overstroo-
men,*

*En overgaapende met kracht zyn wyde zoomen,
Voornit streeft waer 't hem lust, de kroon der vloedden
strykt,*

Durft alles onderstaen, en nergens in bezwykt.

*Hy is de Zwaen, die aen zyn zuiverheit te kennen,
Elk naelaet in zyn vlucht met onvermoeide pennen.*

Ik zal dit voorbericht besluiten met hier noch iets, tot lof van den Heere Addison (door my gehoord uit zekeren Heere in Engeland geboortig) by te voegen. 't Bestaat hier in. 't Is voor eenige Jaaren gebeurt, dat de Heer Addison (een Man, zo wel bekend door den roem zynere deugden en geleerde werken, als door de diensten, die hy der kroon van Grootbritannien, in verscheidene gewichtige bedieningen, heeft gedaan) vernomen hebbende, dat 'er noch een dochter van den Heere Milton in 't leeven, en tot London, in eene der veragte plaatsen dier stad, woonagtig was; Hy zich in zyn rytuig daar naar toe begaf, aan deed kloppen en vraagen, of aldaar niet eene Juffr. Milton, dochter van den Heere John Milton woonde? waar op zy de deur openende, antwoorde, dat zy die zelf was. De Heer Addison, die uit de Levensbeschryving van John Milton wist, dat hy zyn Dochters zomtyts in zyne boekoeffeningen, voor-
na-

A A N D E N L E Z E R .

namentlyk geduurende zyn blindheid (waar in hy dit weërgadeloos werk gemaakt heeft) verscheidene Grieksche en Latynsche Schryvers dusdanig had leeren leezen, als of zy die taalen magtig waaren, vroeg Juffr. Milton, of zy ook den Grieksen Homerus by de hand had? zy daar op ja antwoordende, verzogt haar de Heer Addison, dat zy hem dien vertoonde, denwelken zy gekreegen hebbende, las zy dien Heer eenige bladzyden van de Iliade in het Grieksch voor, en wel zodanig, dat iemand, die der Grieksche taale, in volmaaktheid, magtig is, zulks niet beter hadde kunnen doen. Waar uit de Heere Addison bemerkende, dat zy waarlyk een dochter van den Heere Milton was, haar beklagde, dat zy, uit zo groot een Man gesproten, dus bekrompen, en bynaa armlyk moest leeven, haar met eenen geevende een hand volgouds, met belofte dat hy haar verder zoude ondersteunen: waar in die Edelmoedige Heer zekerlyk tot zyn dood, of tot de dood van Juffr. Milton volhard zal hebben. Dit dagt my, Leezer, was ik verplicht aan de gedachtenisse van den Heere Addison, en aan de ondankbaarheid des tyds, die geen zorge droeg voor het krooft van den Geleerditen en volmaakten Dichter, die Engeland, en misschien de gansche waereld heeft voortgebragt. Vaar wel, en verschoon my, wegens de verdere ingeslovene drukfeilen, die ik over 't hoofd mogt hebben gezien.

DRUK.

D R U K F E I L E N ,

Dus te verbeteren.

- Pag. 9 De 7 Regel van boven staat *iu* leeft *in*.
41 De laatste Regel staat *Heilvorsts* leeft *Helvorsts*.
50 De laatste Regel staat *zyn's hand's* leeft *haar's bands*.
57 De derde Regel van onder staat
Hen schoot een harnas *vol van* verwoede belg-
zucht aan,
leeft
Hen schoot een harnas vol verwoede, enz.
101 De vierde Regel staat *and're* leeft *andere*.
113 De 23 Regel staat *waer* leeft *waar*.
166 De 7 Regel van onderen staat *middelduuren* leeft
middehuuren.
171 De 26 Regel staat *s'onzer* leeft *s'onzen*.
178 De 14 Regel van boven staat *quaad* leeft *kwaad*.
178 De 4 Regel van onderen staat *derdendel* leeft *derden-
deel*.
185 De 3 Regel van onderen staat *van zinnen* leeft *en
zinnen*.
191 De 20 Regel staat *brusken* leeft *brusk ten*.
202 De 19 Regel staat *staal* leeft *straal*.
220 De 10 Regel van onderen staat *o Goddelyk Tolk* leeft
o Goddelyke Tolk.
222 De 18 Regel van onderen staat *een Lucifer* leeft *eer
Lucifer*.
248 De 40 Regel staat *zyn licht* leeft *beur licht*.
301 De 21 Regel staat *levens trop* leeft *levens trap*,
315 De 6 Regel van boven staat *misbedryf* leeft *misdryf*.
325 De 8 Regel van boven staat *allernaatste Hel* leeft
allernaafste Hel.
353 De 4 Regel van onderen staat *stevig* leeft *steenig*.
360 De 10 Regel van onderen staat *deezee* leeft *deez*.
396 De 5 Regel van onderen staat *Tot dooden* leeft *Te
dooden*.
399 De 11 Regel van boven staat *naar* leeft *naar't*.
399 De 6 Regel van onderen staat *den bergtops* leeft *des
brrgtops*.

HET

H E T L E E V E N

V A N

JOHN MILTON.

Uit het Engelsch vertaald.

John Milton is geboren in den Jaare 1608. De uitgeever van zyn werken in ondict, stelt zyn geboorte twee Jaaren vroeger: doch hy spreekt zich in 't vervolg tegen. Ik heb den Heer Bayle gevolgt. Zyn naam Milton heeft zyn oorsprong van een stadt van dien naam gelegen in de Provintie van Oxfortshire.

Zyn vader mede John Milton genaamd, was een Notaris en leefde op een ordentelyke wyze van een goed deel middelen, door hem overgewonnen. Hy wierd, noch jong zynde van zyn ouders, om dat hy de Roomsche Kerke, die zy yverig bleeven aankleeven, had verlaaten, onterft.

Hy won by Sara Caston, zyn huisvrouw, twee Zoonen, John (wiens leeven wy zullen beschryven) Christoffel (die de pleitzaal verloor) en een Dochter Anna genaamd. Christoffel bleef den koning getrouw: En dewyl hy in alle de grondslagen van 't Hof, zo in 't geestelyke als in 't waereldlyke toegevend was, zo verkreeg hy onder de Regeering van koning Jacobus den tweeden, de bediening van Rechter der gemeene Pleidooijen, dewelke hy tot zyn dood behield. *John* (het onderwerp van dit vertoog) liet van zyn tederste jongkheid af een verstand blyken boven zyne Jaaren. Zyn Vader, deeze gelukkige gesteltenisse ziende, nam voor niets tot zyn opvoeding te spaaren. Hy gaf hem een Meester, wiens bekwaamheid Milton in een fraai Latynsch treurdicht (1) verhief. Het waaren zyn vermaaning, (20

(1) Ond 12. Jaaren.

H E T L E E V E N

(zo men zegt) die hem ter geleerdheid aanpoorden, zondanig dat men hem zelden voor middernacht zyn Boeken kon doen verlaaten. Het geen hem niet alleen aan zwaare hoofdkwaalen onderhevig maakte, maar ook zyn gezicht verzwakte, en eindeling het geheel verlies van 't zelve veroorzaakte. Hy leerde de beginzelen der Letteren in zyn Vaders huis; vervolgens beftelde zyn vader hem op de Hooge fchoole van St. Paul, om zyne letteroeffeningen onder den Hoogleeraar Gill te bevorderen.

(1) Eenigen tyd daar naa zond hy hem naa Cambridge, in de Hooge fchoole, genaamd Chriftus fchoole, alwaar hy in alle foorten van wetenfchappen uitmuntte. (2) Wanneer hy Meefter in de vrye konften was geworden, vertrok hy van daar, en ging weder tot zyn vader, die de ftad had verlaaten, om zich in de Provintie van Berkshire tot Horting by Colebrooke neder te zetten.

Daar leefde hy eenige Jaaren heel afgezonderd, en zette met veel vrucht zyn letteroeffeningen voort. Toen overleed zyn (3) Moeder, en hy verkreeg van zyn vader vryheid om te reizen, daar hy een geruimen tyd naa verlangd hadde. De Heer Hendrik Watton, Opzichter van de Hooge fchoole te Eaton, gaf hem een fchriftelyk bericht, hoe zich te gedraagen; maar by verzuim, om op zekere grondftelling, daar in vervat, te letten, bragt hy zich in een groot gevaar, vermits hy onvoorzichtig in de ingangen van 't Vatikaan zynde, over de Roomfche bygelovigheid redentwifte.

Hebbende dan omtrent twee Jaaren in Vrankryk en (4) Italiën, om zyn nieuwsgierigheid te voldoen, doorgebracht, keerde Hy, op 't hooren van den Burgerlyken oorlog, die in zyn Vaderland ontftoken was, te rug, en ftond van zyn voorneemen af, om Griekenland en Siciliën te bezichtigen, zo als hy, volgens het eerfte ontwerp zyner reize, voorneemens was geweest te doen.

De Lord Burggraaf Scudamore, Afgezant van koning Karel de I. aan het Hof van Vrankryk, maakte hem bekend

- (1) Oud 15. Jaaren. (2) Oud 23. Jaaren.
 (3) Oud 30. Jaaren. (4) Oud 33. Jaaren.

VAN JOHN MILTON.

kend aan Hugo de Groot, die Kristina, koninginne van Zweeden had vereerd met het gezantschap aan het zelve Hof.

Te Rome, Genua, Florence, en in meer steeden van Italiën, maakte hy kennis, met de vermaardste Mannen in geeft en geleerdheid. Verscheidene van hen hebben hem betuigingen van achting en vriendschap gegeven, dewelke voor zyne Latynsche Gedichten gedrukt zyn. De eerste van hen was geschreeven door *Manso*, Marquis van Villa, een Mecenas van Tasso, die hem in zyn *verloft Jerusalem* niet weinig opvyzeld. Zie het 20. Boek.

Het is waarfchynelyk, dat het ouderhoud met deeze Edelle Napolitaan, in Milton eerst de lust om een Heldendicht te onderneemen, heeft verwekt, en het fchynt uit eenigen Latynsche vaarzen, onder den naam van *Mansus*, gericht aan dien Marquis, dat hy 't oog op den koning Afur had geworpen, maar deeze vorst was tot een ander lot gefchikt.

Op zyn te huiskomft bevond hy Engeland op het punt, om in bloed en verwarring te verdrinken en onder te gaan. 't Is verwondering waardig, dat zulk een driftig en stoutmoedig man zich onthield, om in dit onnatuurlyk tydgewricht, de wapenen op te vatten; 't Is te denken, dat de eerbied, die hy voor zyn vaders gebod had, hem belette de om naar zyn gemoedsdriften te luiften. Hy ging dan, de woning, die in de stad voor hem gefchikt was, beflaan, om daar het voedsterheerfchap over zyn Zufters zoone en eenige andere jonge Heeren aan te neemen. Men zegt, dat hy hen onderwees, volgens het bestek, dat hy uitgaf, in een verhandeling, opgedraagen aan zyn vriend den Heere Hartlieb, agter de zesde uitgifte zyner Poëzy te London gedrukt, te vinden.

(1) Hy leefde ongehuwt en als een wysgeer tot den Jaare 1643. wanneer hy met Maria Powell, dochter van Richard Powell van Forefthill, in de Provintie van Oxfortshire trouwde. Een Heer van middelen en aanzien in dat Land. Zyn gevoelens waaren zo ftrydig met die van zyn Schoonzoon,

(1) Oud 35. Jaaren.

H E T L E E V E N

zoon, dat men zich eerder over de oprechting, dan over de verbreeking van dit Huwelyk, die een weinig naa de eerste maand geschiede, moest verwonderen. Haar onttrekking of (om beter te spreken) haar vlucht, bewoog hem om te schryven over de leere en wyze der Echtscheidinge, die hy in verscheidene verhandelingen begreep, en gaf hem voet om een jonge verstandige en schoone Jonkvrouw aan te zoeken, doch eer hy haare wederliefde verworf, dat haar het jawoord ontglipte, bezogt hy op zekeren dag een zyner goede vrienden, by wien hy zyn vrouw ontmoette, die hem te voet viel, vergeeving verzogt, en bad haar in genade aan te neemen; zonder twyfel heeft deeze zaamenkomst, dewelke hy niet verwagte, hem grootelyks ontoert, en misschien, dat de indruk, die zy op zyn gemoed deed, aanleiding heeft gegeven, tot die tedere en krachtige redevoering, in zyn werk, waar van zich Eva bediend om van Adam vergiffenis te erlangen.

Door bemiddeling zyner vrienden, die'er tegenwoordig waaren, en na een weinig tegenstrevens, offerde hy zyn verbitterdheid aan haare traanen edelmoedig op.

- Deeze verzoening was van zyn zyde zo zuiver, dat, wel verre van de minste wraakzucht te behouden, hy zyn vrouws vader, en alle zyne vrienden, gewikkelt in het bederf des konings, om dat zy zyn belangen hadden aangekleeft, in zyn bescherming nam. Hy liet hen niets ontbreeken, en behield ze in zyn huis, tot dat hy hun verdrag met de overwinnende party had bewerkt.

(1) De achting, die hy, door verscheidene werken, over de zaaken van dien tyd uitgegeeven, had verkreegen, gaf hem veel aanzien by persoonen, die deel in de Bestiering van den Staat hadden. Het was te vergeefs (en het zy verre van my) om zyn verbintenis in een zaamenzweering, geschikt tot ondergang van Staat en Kerk te rechtvaardigen: maar ik laat aan de schooltwisten het vryspreken van een misleide welmeenentheid over, en het zal my ten minsten geoorlooft zyn, te betoogen, dat zyn yver, hoe uitzinnig
en

(1) *Oud 41. Jaaren.*

VAN JOHN MILTON.

en verbittert die was, nooit, door inzichten van eigen belang wierd aangezét. Daar van is een klaar bewys; want schoon hy altoos in een groote afzondering en maatigheid had geleeft, en eer hy overleed zyn boeken verkocht (wier verzameling heel aanzienelyk moet zyn geweest) liet hy echter niet meerder naa als 1500. pont sterl. tot onderstand van zyn Huisgezin.

Ider, die overweegt, welke Bedieningen (Ampten) hy heeft bekleed, en in welke tyden, zal, zonder twyfel, toestemmen, dat hy grooter Rykdommen had kunnen vergaderen.

In 't kort een onpartydig Mensch moet besluiten, schoon hy zich in den Raad der Geweldenaaren bevond, dat hy echter nooit naa den roof van 't Vaderland, die aan zyn voeten lag, heeft willen bukken; en zyn gemoed daar mede bezwaaren.

(1) Men beloofde hem een Adjutantgeneraalschap, onder den Heer William Waller, doch daar kwam niets af, dewyl die Heer afgedankt wierd, wanneer zy, die den Staat bestierden, nodig oordeelden om een andere schikking in hun legermagt te maaken. De fraaiheid zyner schriften had hem echter dus in de agting van Cromwel gebragt, dat toen hy de teugels van de Staatsbestiering in handen nam, hy hem het geheimschryverschap in de Latynsche taale, zo tot zyn dienst, als dien van het Parlement, gaf. Hy bezat de eerste vier Bedieningen onder den dwingeland en zyn zoon; en behielt de andere tot de herstelling van koning Karel den tweeden. Hy had een vertrek voor weinig tyds, te Withal, tot zyn huishoudinge; maar gelyk zyn gezondheid een ruimer lucht vereischte, verliet hy dat Paleis, en ging over in een huis, dat op het Park van St. James, zyn uitgangk had. Eenigen tyd daar naa stierf zyn vrouw in 't kraambedde. Het was ook op dien tyd dat een koude jicht, die sedert eenige Jaaren aanwakkerde, hem eindelyk zyn gezicht gansch benam. In deezen droevigen toefant, liet hy zich bewegen, om in een tweede Huwelyk te treden.

**

Zulks

(1) Oud 42 Jaaren.

H E T L E E V E N

Zulks deed hy met eene Katharina, dochter van Capitein Woodcock van Hackny. Na dat hy haar een jaar had gehad, verloor hy ze op de zelfde wyze als zyn eerfte vrouw, en in zyn 23 Klinkdicht spreekt hy met roem van haare gedachteniffé.

(1) De veranderingen, die in den Staat reezen, maakten hem zyn huiffelyke rampen noch veel gevoeliger. Alles fterfde tot de herftelling van den Koningk, en deeze nieuwe opftand kon hem niet overfchillig zyn, dewyl hy te veel yver, geduurende de dwinglandy, had getoond, om eenige gunft van het Hof te verwachten.

Hy verburg zich voorzichtig tot de uitroeping van een algemeene vergiffenis, by 't welk men zich genoegde, hem onbekwaam te verklaaren, om eenig ampt in 't Koningkryk te bekleeden. Verfcheidene Grooten van 't Hof, die voorheen zyne doolingen en grondflagen verfoeiden, lieten niet na hem om zyn geleerdheid en ongemeene bekwaamheden te waardeeren: en door hunne bemiddeling verkreeg hy een bezondere vergiffenis-brief. Ik wenfchte, dat de Hiftorie, de genade van deeze kwytſchelding, in zyn vollen dag had gefteft, om de geheugenis van de misdaad, waar van hy wierd vry gefprooken, te bewaaren. *Ne tanti facinoris inmanitas, aut non exitiffé, aut non vindicta fuiſſe videatur.*

Na hy volkooome vergiffenis had verworven; (een genade aanmerkelyker, als hy, naar gedachten had konnen hopen) verfcheen hy als voor deezen in het openbaar, en Doctor Paget beftont voor hem een derde vrouw te zoeken. Hy trouwde op dezelfs aanrading Elizabeth, dochter van den Heere Minshull, uit de Provintie van Cheshire afkomstig. Hy had by zyn eerfte vrouw drie dochters gewonnen, die toen noch leefden. Men zegt, dat de twee oudfte hem veel in zyne werken hebben gediend; want door haar vader onderweezen zynde, om niet alleen de hendaagſche Taal wel te ſpreken, maar zelfs de Hebreuwſche, Griekſche en Latynſche Taalen, zo lazen zy voor hem

(1) Oud 52 Jaaren.

VAN JOHN MILTON.

hem in hunne eigene Taalen de Schryvers, waar van hy zich bediende, schoon zy niet, dan heur moedertaal (de Engelsche) verstonden. Deeze bezigheden waren voor heur zeer onaangenaam; hy ontfloeg heur daar endelyk van, en stont heur toe dat zy zaaken leerden, die meerder met heur kunne en genegenheden overeen kwamen.

Nu zullen wy hem met een gezicht beschouwen, waar in hy altyd met zo veel vermaak als verwondering zal worden gezien. Want twintig Jaaren waaren nu verweenen, sedert dat hy het *Masker van Comus* (1) schreef, *L' Allegro, il Penseroso & Lycidas* (2); werken van zo veel fraaiheid, dat zy alleen bekwaam zyn, om zyn naam te vereeuwigen, schoon hy geen andere gedenkstukken van zyn geest had nagelaaten.

De ongemakken zyner Jaaren, zyn gesteltenis, noch de wispelturigheid van 't Fortuin, konden het vuur van zyn geest uitbluffchen, noch hem beletten een Heldendichtstuk te ontwerpen: een voorneemen van 't welk hy een langen tyd zwanger had geweest.

Hy keurde voorheen tot het onderwerp van een Treurspel de val des Menschen, en trachtte het op de wyze der aloude Dichters te bewerken. Eenige zeggen met veel waarschynelykheid, dat het zelve begon met de aanspraak die de Satan in het vierde boek van het Paradys Verlooren aan de Zon doet.

Ik zou noch meerder plaatzen konnen bybrengen, waar by het blykt dat hy dit voorneemen gehad hebbe: doch wat 'er van zy; dit is zeker, dat hy zyn Heldendicht niet begon, dan naar dat zyn verschillen met Salmasius en Moore geëindigt waaren, en hy 't gebruik van 't gezicht gansch had verlooren, en genoodzaakt was de hand van die hem bezochten, daar toe te leenen.

(3) Ondanks die zwaarigheden, en veele andere moeilykheden, die hem besprongen, gaf hy in den Jaare 1669.

** 2

* zyn

(1) Oud 26 Jaaren.

(2) Oud 29 Jaaren.

(3) Oud 61 Jaaren.

H E T L E E V E N

* zyn *Verlooren Paradys* in het licht, het allerheerlykst Dichtstuk, dat het menschelyk vernuft, sedert Homerus en Virgilius, heeft voortgebracht. Ik zal my vergenoegen tot zyn lof alleen te zeggen, dat de grootste verstanten, die naa hem zyn gekoomen, het zich tot een eer hebben geëgt om 'er de fraaiheeden van te vertoonen, en in een helderen dag te zetten. Misschien is 't niet buiten myn bestek, aan te merken, dat alle, die hem uit achting hebben nagevolgt, niemant (myn's weetens) is gevonden, die hem de prys in de Dichtkonst heeft durven betwisten.

De vernuftige Heer Philips, die op zyn voorbeeld te werk ging, hield zich met een kinderlyke eerbied beneden hem, en bond zyn eerezucht in, gelyk Lucretius ten opzichte van hen heeft gedaan, wiens leerling hy oordeelde te zyn.

Non ita certandi cupidus, quam propter amorem, quod te imitari aveau: quod enim contendat hirundo Cygnis.

Men zal het lichtelyk voor een verdichtzel achten, schoon het de waarheid is, dat hy moeite had om vyftien ponden sterlings voor het handschrift van 't *Verlooren Paradys* te bekoomen; noch moest de betaaling dier weinige penningen eerst naa de verkoop van drie talryke drukken geschieden; zo onredelyk verre strekte de haat zich uit tegen de persoon van hem, die zoo veel verdiensten, en de allervolmaakte werken in het licht had gebracht.

(1) Twee Jaaren naar het uitgeeven van 't *Verlooren Paradys*, bragt hy de *Zieltoogende Simpson* † aan den dag; een *Treurspel*, het Grieksch Tooneel waardig, toen Athene in zyn vollen luister was; En hy gaf op dien tyd het *Gewonne Paradys* ook in 't licht: maar welk een onderscheid! Nochtans waardeerde Milton dat Dichtstuk boven *het Verlooren Paradys*: maar dit oordeel is een blyk van de broosheid

* *Het verdrag van Milton met zyn drukker was gedagtekend den 27. April 1667.*

(1) *Oud 63 Jaaren.*

† *Hy verkreeg den 2 July 1670. Privilegie: maar zyn werken wierden eerst een Jaar daar naa gedrukt.*

VAN JOHN MILTON.

heid der menschelyke reden, die zich lichtelyk laat verras-
schen, en dit bewyft zonneklaar, dat de beste Schryvers
vaak te mistrouwen zyn, omtrent de keuze die zy in hun-
ne eigene werken doen.

Wy hebben hem tot zyn zes- en- zestigste Jaar, van
stap tot stap, gevolgt, zo veel de afzondering en de wei-
nige gemeenschap, die luiden van Letteren gemeenlyk heb-
ben, aan onze nieuwsgierigheid toelieten. Nu blyft ons ove-
rig te zeggen, dat hy door de Podgegra in het Jaar 1674.
uit het (1) leeven scheidde, tot Bunhil, omtrent de Stad
London. Zyn Lyk wierd van daar vervoert, en in 't koor
van St. Gilleskerke begraven; maar nooit is hem een gen-
denkreken (en zulks is ook niet nodig) oppgerecht, om
zyn gedachtenis te vereeuwigen.

Hy had Castagne bruin hair, en regelmaatige trekken.
Men zegt dat hy een schoon Jongeling was; begaafd met
een aangename zwier en eene bevallige mengeling van
schoon en bloozendheid in 't weezen. Dit gaf gelegen-
heid aan den Marquis de Villa, om een Pundicht op hem
te maaken, zeer zweemende naar een diergelyk * 't welk
voor ruim duizend jaaren was gemaakt door Paus Grego-
rius, tot lof van een jong Engelschman, eer hy den Krif-
telyken Godsdienst omhelsde. Zyn gestalte (zo hy die zelf
beschreef) was middelmatig en evenredig, sterk en leven-
dig. Hy beminde de oeffening der wapenen, en voegde
de moed en behendigheit te zaamen. Wat aanbelangt zyn
wyze van leeven; die was maatig en onverschillig in 't ver-
kiezen van spys, en hy had een afkeer van alle sterke dran-
ken. Overtuigt door een droevige ondervinding, dat zyn
studien en waaken, zedert zyn jongkheit zyn gezondheid
hadden gekrenkt, zo had hy de gewoonte om 's avondsten
negen uren te ruste te gaan, en 's morgens ten vyf uren
op te staan. Men zegt (en daar is een plaats in een zyner
Latynsche Treurgedichten, die deeze overlevering bevef-
tigt)

** 3

(1) Oud 67 Jaaren.

* *Ut mens, forma, de confacies, si pietas sic, non Anglus,
verum hercle angelus ipse foris.*

Uen, facies, mos,

H E T L E E V E N

tigt) dat zyn verstand gelukkiger was in 't een dan in 't ander Jaargetyde. Een zynen Neeven heeft verhaald, als een opmerking, die Milton zelf had gemaakt, dat zyn denkbeelden het sterkste waaren van de maand September tot in de Lentemaand. De ongelykheid die men in zyn styl bespeurt, is een onwederspreekelyk bewys, dat hy op zekere tyden een gemeen Man was. Toen zyn verduiftered gezicht hem tevens ook van veele ligchaamelyke bezigheden beroofde, deed hy een werktuig maaken, waar in hy zich konde slingeren, om door deeze beweging zyn gezondheid te sterken; ook vermaakte hy zich dikwils in zyn kamer met op een Orgel te speelen. Hy was oprecht, gul en vriendelyk van gedrag; zyn onderhoud was onbedwongen, blymoedig en leerzaam; zyn vernuft altyd vaardig; 't zy boertig, deftig, of berispende, naar maate van 't onderwerp. Zyn oordeel * (Godsdienst en Staatsbelang uitgezondert) was net en doordringend; zyn begrip vlug; zyn geheugen gelukkig. Zyn meenigvuldig lezen wierd alleen door de uitgestrektheid van zyn geest overtroffen, want die was algemeen. Daar hy nu zulke schatten van wysheid en kennisse als vergadert en opgestapeld hadde, wierden misfchien de werkingen zyner ziele met meerder kracht aangedaan in den staat van zyn blindheid, en zyn denkbeelden uit hun zelven verheeven, en aangespoort door het lezen van Romans, waar op hy in zyn jeugd hevig verliefd was; hier door t'eenemaal verwyderd van stoffelyke voorwerpen, waren zy des te bekwaamer om zo verbaazende op de denkbeeldige waereld in te vallen, gelyk hy in het te zamen stellen van zyn Godlyk werk wilde sreeven

Noch verder dan de trans des Hemels 't oog bepaalt.

Maar met zo veele uitmuntende gaven, gebreeken noch
ram-

** Milton was van de party van Cromwel, en van de Presbiteriaanse Kerke. De Schryver van zyn Leeven was van andere gevoelens. En daarom zegt hy, dat Miltons oordeel in die twee zaaken mistafte. Doch dit zeggen houd geen proef; want ider meend dat zyn gevoelen het beste is. enz.*

VAN JOHN MILTON:

rampén onderhevig te zyn, om als in tegenwigt met de roem en 't geluk van het PARADYS VERLOOREN, in 't licht gebragt te hebben, gestelt te worden, had het peil van 's Menichen heilstand verre te boven gegaan.

Einde van John Milton's Leeven.

OP
JOHN MILTONS
VERLOOREN PARADYS,
UIT HET ENGELSCH
IN NEDERDUITSCH DICHTMAAT
NAGEZONGEN DOOR
L. PALUDANUS.

Doorluchte *Milton*, die door al' de Hemelkooren
Zo onnavolgbaar zweeft in Godlyk Heldendicht!
De geestryke *Addisson*, tot uwen lof verplicht,
Verlieve op 't wonderstuk uit uw vernuft geboren:

Die Britsche Sokrates verheff' voor Neêrlandsche ooren,
Door zyn' geleerden Tolk*, den luister van uw licht:
Wat baat ons alle uw roem, zo lang voor ons gezicht
Uw kunstig *Paradys* hunn's ondanks blyft *Verlooren!*

♠ Albions Homeer! schoon Haarlems Hippokraat
U Neêrduitsch spreeken leerde in rymelooze maat,
Hy zelf verëischte iets in taal van Hemellingen.

't Is PALUDAN alleen, die onvertsaagd aan 't Y,
U, langs zyn glibb'rig spoor, in stoute Poëzy
Uw eeuwig Eng'lenwerk op hooger toon leert zingen.

LENTÉ.

* P. Le Clercq.

HET PARADYS VERLOOREN.

EERSTE BOEK.

Inhoudt.

DE aardsvyand van Godts Ryk, door 's Hemels toorn geklonken,

In 't eeuw'ig brandendt vuur, bedart in weinig tydt,
En roept het Geestendom, door woede dol en dronken;
Byeen, het Geestendom, aan zynen dienst gewydt.

Zy spreken van hunn' val, verlies, en smert en plaagen:
De trotse Lucifer schept uit de wanhoop hoop,
Hy tracht den troon van Godt noch éénmaal te belaaen.

De Hemel (zo hy dacht) was door geweldt te koop.
Des daagt hy all' zyn volk byeen in 's afgronds plekken.

Vertroost hen met de winst van 't onverwinbaar ryk,
Ontvout hen, hoe Gods kracht een waereld zou verwekken,
En daar in een geslacht, de Godheid zelf's gelyk.

Voorts roept hy zynen Raad byeen, om te overweegen,
Hoe by dit best ontdekke en 't werk van Godt verwerr'.

Zyn volk, verlekkerdt door de hoop van zek're zegen,
Bouwt fluks een prachtig hof voor Grootvorst Lucifer,
Het P A N D E M O N I U M, daar zy terstond verzaamen,
Om 't een of 't ander, tot hunn' welstand, te beraamen.

Hoe d'eerstgevormde mensch Gods heilwet wou
verbreeken,

En van de vrucht des booms, in 't schoonst' van
Edens strecken,

Het Paradys, geplant, wiens doodelyke beet
Den mensch stortte in den dood en alle ramp en leedt,

En van 't verliezen van dat Paradys op aarde,
Tot dat een moedig Held van onwaarderb're waarde,

Ons weër herfteldt hebbe, en in d'eerften ftaat gebracht,
 Zing hemelzangheldin, wiens onnafpeurb're kracht,
 (1) Op Horebs hoogen top, en Sinai, voor deezen,
 (2) Dien Herder, die door u in alles onderweezen,
 Gods uitverkooren zaat zo heerlyk wift te ontleên,
 Hoe aarde en hemel, door d'Almachtigen, voorheên,
 Uit de eerfte chaos, of den bayaart, zyn gefprooten,
 En dit heel-al alleen een oorsprong heeft genooten,
 Zo God'lyk eenen drift en kracht ftorte in zyn Geest;
 Of gaat gy met meer vreugde, op Sions berg, ter feeft,
 (3) Of in de zachte beek van Siloa, wier ftroomen
 Veel finelier op Gods ftem neêrvloeyen langs haar zoomen:
 Ik roep u aan van daar tot hulp: ei ftaa me by
 En leen uw toonen aan myn helden poëzy;
 Een zang, die met een vlucht, door niemand te achterhaalen,
 Poogt boven Pindus top te zweeven, om te praalen
 Met eenen prys, zo groot als iemand viel te beurt.
 Zy, die zich heeft een ftoffe, een heilftoffe uitgekeurd,
 (4) Waar van nooit dichter fprak, op maat of onbedwongen,
 Zingt nu een toon zo hoog als nimmer wierd gezongen;

Maar

(1) Op Horebs hoogen top, en Sinai.] Twee bergen gelegen in Arabien. Godt verſcheen op den eerſten aan Moſes, wanneer Hy hem beval zyn volk te verloffen. Op den tweeden gaf hy zyne wetten.

(2) Dien Herder.] Moſes hoede de ſchaapen van zyn ſchoonvader Jethro. Exod. III. 1.

(3) Of in de zachte beek van Siloa.] Een Fonteyne by Jeruſalem. Zy ſtroomde voorby de voet van den berg Sion, en naar de Koninklyke tuinen beſproeidt te hebben; maakte zy bet waterbade van Siloa, waar van de H. Johannes ſpreekt Cap. IX. 7. Jeſajas maakt 'er ook gewag van Cap. VIII. 6.

(4) Waar van nooit Dichter ſprak enz.] De Hr. Milton had recht om zo wel te zeggen als Lucretius Carus in 't begin van zyn IVde Boek: „Ik begeef my op ongebaande wegen, die tot noch toe door geen ſterffelyk menſch zyn betreden. [De Prins der Nederlandtſche Dichteren J. V. Vondel, heeft twee Tooneelftukken, namentlyk Lucifer en Adam in Ballingſchap, gemaakte, den Liefhebberen zyner onnavolgelyke Dichtkonſt 'o- ver bekendt, die in weele opzichten, met dit uitnemende werk van Milton overeenkoomen.

Maar gy, voor alles gy, o Goddelyke Geest!
 Die 't onbevleete hart, dat u ootmoedig vreeft,
 Veel meer waardeert en agt, dan temp'len en altaaren;
 Gewaardig my, uw knecht, in 't roeren zyner snaaren,
 Te helpen, onderwys, en leeraar hem; want gy
 Weet alles, en gy waart, o Hemelvoogd! 'er by,
 En spreidde al broeyende uit uw witte duiveveeren, (1)
 Om 't ongemeeten ruim dien luister te vereeren,
 Die 't door uw kracht verkreeg in 's waerelds eerft begin.
 Beftraal dan door uw Geest, o Hemel-zanggodin!
 Myn geest, en wil in my 't geen duister is verlichten,
 Schenk leeven, vuur en ziel aan myn verheeven dichten,
 Om dit myn onderwerp, (zo eel, zo groot, zo schoon)
 Dus in en door te zien, dat daar in staa ten toon
 Die eeuwige orde en die voorzienigheid van 't Weezen,
 Waar uit der dingen vorm en oorsprong is gereezen,
 En 's Hemels weg, dien hy met ons, het menschedom, houdt,
 Gebillykt werde, en elk zyn magt en eer beschouwt.

Zing eerft, o Zangster! (want de Hemel aller Hem'len,
 Noch 't diep des afgronds, daar vervloekte Geesten wem'len,
 (2) Houdt niets voor uw gezicht bedekt) zing eerft, ontgin,
 Wat Vader Adam, en zyn lieve Gemaalin,
 Stamwortels van 't geslacht der menschen, door de vonken
 Der Goddelyke min onscheidbaar vastgeklonken,
 Bewoog, om roekeloos hunn' oorsprong, Heer en God
 Te tergen; en zyn wille en hooggeacht gebod
 Te breeken; daarze, indien zy 't algenoegzaam Weezen
 Gehoorzaamdt hadden, nooit voor onheil konden vreezen,
 Maar de Aard' beheerschen, Hy als Vorst, Zy als Vorstin.
 Wie gaf hen eerft die drift, die snoode pooging in?
 Wie pord' hen aan, om Godt, d' Alzéenaar te hoonen?
 De helfche Slang. Hy was 't, wiens toverende toonen,

A 2

Wiens

(1) Uw witte duiveveeren.] *Deeze gedachte is getrokken uit Genes. I. v. 2.*

(2) Houdt niets voor uw gezicht bedekt.] *Homerus (wien volgens den Heere Addison, myn Dichter in zyn zoch is naa-getreeden) zegt in 't Iide Boek van de Iliade: „Zanggodinnen! „ welke de hooge Olympus bewoonen, zegt my tegenwoordig, „ dewyl gy Goddessen zyt, en alles weet enz.*

Wiens loos bedrog, door nyd en wraakzucht, aangefpoordt,
 De Moeder van 't geflacht der Volken heeft bekoordt,
 Naa hy zich, om zyn trots, met zyn vervloekte machten,
 Zag klinken uit Gods dag, in d'akelykfte aller nachten,
 Die machten, waar door hy verfterkt, als 't Opperhoofd
 Van zyne benden, Godt, eeuw uit eeuw in, gelooft,
 Door 't zalige Eng'lendom, in 't ongefchapen leeven,
 Vermat gelyk te zyn, zo Godt hem wou weêrfreeven:
 De ftaatzucht dreef hem voort, om tegens Gods gezag,
 En zyn geduchten throon te ftryden, en één slag
 Te waagen: maar vergeefs, dewyl Gods alvermoogen,
 Gefterkt door vuur en vlam, hem donderde uit den hoogen,
 In 't grondeloos verderf, om eeuwig tot zyn loon,
 (1) Geboeidt met ketenen van diamant, den throon
 Der Helle, in 't end' loos vuur, als Helvorft te bekleeden:
 Dit was zyn lot, die trots de Godtheit heeft beftreden,
 En tot dien kryg haar dwong: daar legt hy zonder praal,
 Met zyn godloozen hoop, door 't blikzemende ftaal
 Van d'Eeuwigleevendenden verwonnen, dat hem finakte
 Ten Hemel uit, terwyl hy naar den afgrond zakte,
 En negen dagen in dien val ten ende bragt,
 Zo als de dagen by den fterv'ling zyn geächt.
 Hy, die voorheenen was door trotfe hoogmoed dronken,
 Ziet zich nu in een ftoom van enkel vuur gezonken,
 Verbyftert, maar nochtans onfterfelyk in zyn aard,
 Terwyl zyn vonnis hem voor grooter toorn bewaardt.
 Nu wringt hy zich in één, wen hy koomt te overweegen,
 't Verlies van zyn geluk, 't ontbeeren van Gods zegen,
 En de eindelooze fmert, die hem te wachten ftaat.
 Hy ftarogt, dol van fpyt en wanhoop, woede en haat,
 Nu hier, dan ginder; doch waar zich zyn oogen wenden,
 Hy ziet niet anders dan orkaanen van ellenden,
 Benevens angst en fchrik, verbaaftheid, hoogmoed, veet,
 Hartnckkigheid en wrok, vervolging, druk en leet.

Zo

(1) Geboeid met ketenen van diamant.] *De Heer Milton*
zegt onbreekbaare diamanten ketenen. Voorts is de diamant, om
zyn hardigheid, een Zinnebeeld der Eeuwigheid. De voornaam-
fte Dichters gebruiken hem in deezen zin. Zie onder anderen,
Virgilius, daar hy in 't VIIIste Boek van de Hel fpreekt.

Zo verr' het verziende oog eens Engels zich kan strekken,
 Ziet hy een grouwzaam oord, omheynd van woefte plekken,
 Een grouwzaam Hol, dat als een oven gaap en gloeit,
 Waar uit alom het vuur met gansche stroomen vloeit;
 Vuur! dat geen licht, maar nagt en naarheid doet verwekken,
 En slechts gezichten van ellende kooft te ontdekken;
 Mishaaglyke oorden, vol-gepropt met zorg en smart,
 En schaduwen, die schrik doen reyzen in het hart,
 Daar rust noch vrede woont en nimmer konnen wonen,
 En zich de Hoop, die 't hart verkwikt, nooit kan vertoonen,
 Maar wel een pyniging, die eeuwig duurt en knaagt,
 Een beul, die 't godloos hart geduurig met zich draagt,
 Een zondvloed, niet van vocht, maar vuur, gevoedt door
 zwavel,

Die onophoud'lyk brandt, en voortkooft uit den navel
 Des afgronds, zonder dat hy ooit in gloed verteert,
 Door 't eeuwig Godlyk recht, van Lucifer, onteert,
 Was voor 't afvallig rot, geblikzemd door Gods toeren,
 En grimmigheid, deez' plaats, deez' gruwzaame oord, be-
 schooren,

Deez' kerker, die een poel van dikke duifternis,
 En duizend plaagen, die nooit zullen enden, is.
 Hier was hun deel, zo verr' van Godt en 't licht gelegen,
 Zo wyd verstoken van den Goddelyken zegen,
 Als driemaal 't middelpunt van 's werelts uiterste As.
 Helas! hoe ongelyk de plaats, die eertyds was
 De schoone woning daar zy zich uit zagen stooten!
 Hy onderscheydde daar wel haast zyn Lotgenooten,
 De snoode makkers van zyn' Val, met vuur- en vlam-
 Orkaanen overstelpt; En van hen allen kwam
 'Er één zich aan zyn zyde, al wentelend', vertoonen,
 Hem schier gelyk in magt, gelyk, in Godt te hoonen,
 (1) In 't Palestyns gewest, een eeuwreeks na zyn val,
 (2) Beëlzebug genaamd (de tweede in 't jammerdal

A 3

In

(1) In 't Palestyns gewest.] *Palestyn was gelegen langs de Zee, bewest Judea, en verdeeldt in vyf Stedebouder- of Landschappen, die genaamt wierden, Gaze, Ascalon, Gath, Accaron en Azot.*

(2) Beëlzebug, Beëlzebud, of Beëlzebuth] *was de Afgod*

In rang naast Lucifer, het hoofd der helsche schaaren)
 Dien de aardsverleyder, nu een weinig aan 't bedaren
 (De Godheid gaf aan hem den naam van Satan, toen
 Hy heilloos tegens Gode en zynen throon dorft woên)
 Met eene stoute tong, en barstende door 't zwygen,
 Dus aansprak, om Gods Ryk noch éénmaal te bekrygen:
 (1) Zyt gy noch die gy waart voorheen? maar hoe verneerd!
 Hoe zeer veranderdt, hoe verminderdt, hoe onteerd!
 Daarge in het Koningryk des lichts met hemelstraalen
 En weêrgaloozen glans, elks glans, in de opperzaalen,
 Hebt doof gescheenen? Heeft een onderlinge knoop
 Van vriendschap, wil en raad, en een gelyke hoop,
 En rampspoed, om zo stout Gods Koninkryk te ontroeren,
 En tegen de Almacht zelfs ten oorlog op te voeren,
 Onst'zaam gevoegt, zulks doet d'elende en finart nu meê
 In een gelyk verderf. Gy ziet van welk een steê
 En hoogte, wy zo laag ten Afgrond nedervielen.
 Hy, magtiger dan wy, kon dond'rende ons vernielen.
 Toen kendenwe eerst de kracht van zyn geduchte hand
 En oorlogswapentuig, gebézig t'onzer schand'.
 Maar geeven wy den moed zo schielyk niet verlooren.
 Noch ook om alles wat die winnaar in zyn tooren,
 En wraak aan ons kan doen, verander ik: En schoon
 Myn glans, dien 'k eer bezat, in Gods gestarnden throon,
 Is uitgedoofdt, berouw zal nooit myn hart regeren.
 Dat vastgesteld besluit, door niemant om te keeren,
 Die bittere smaak, 't gevoel van dienst, zo slegt beloondt,
 Dreef my geduurig voort ten stryde, om dus gehoondt,

Dien

god der Accaroniten, Phylistynsche volkeren. Zie 't tweede Boek der Koningen Cap. I. v. 2. Zyn naam komt van Baälzebehim, den Godt der Offerhanden, of van Baäl Sabaoth, den Godt der Heirlegers. De Jooden noemdden hem Baälzebul, den Godt der Vliegen, of Baälzeboul, den Godt des Rooks. De H. Schriftuur onderscheyd door deezen naam den Prins der Demons. Zie Lucas Cap. XI. v. 15.

(1) Zyt gy noch die gy waardt voorheen?] Dit is een naarvolging van den Propheet Ezechieel, daar by tegen den Koning van Tyrus zegt: „Waardt gy die Cherubim, die uwe vleugelen „ uitspreidden, en anderen beschermden?

Dien overmachtigen, uit zynen stoel te dringen,
 En 'k riep tot deezen kryg, een reeks van Hemellingen;
 Een talleloos getal van Geesten, wel verzien
 Van wap'nen, om volmoed, myn vyand punt te bién.
 Zy stelden my in magt verr' boven hem, bestreeden
 Dien Grooten, nevens my, in 't ruim der eeuwigheden,
 Met eenen uitflag, die zeer lang in twyfel stondt,
 Zo moedig, dat Gods throon zelfs schudde op zynen grond.
 Maar zyn wy 't vechtperk kwyt, dat's alles niet verlooren.
 De onoverwinb're wil, de drift tot wraak, de tooren,
 De onsterffelyke haat, de dapp're heldenmoed,
 Die onbezweeken tart de grootste tegenspoed,
 En wat'er zy, dat nooit van wank'len weet noch bukken,
 Noch toorn, noch magt, zal my dien heldenroem ontrukken.
 Het waar' te laag gestapt, onze Eer te leur gesteldt,
 Om hem, wiens groote macht, noch onlangs in het veld,
 Door deezen arm met schrik getroffen wierd, verflaggen,
 En ned'rig, om genaë van ons bedryf te vraagen,
 Dat waare een schande, een smaat, een oneer, die den val
 Te bovengeing. Maar staan en Goôn en Hemel pal,
 Door 't onvermyd'lyk Lot, de proef zal ons haast leeren,
 Dat hunne de onze macht kan trotien en braveeren.
 Wel aan dan, waagen wy, volhardende in ons woën,
 Een and'ren aanslag (die veel beter zy te doen,
 En licht met meer geluks) door magt of snoode lagen,
 Een and'ren kryg, waar van zelfs de eeuwigheid zal waagen;
 Een onverzoenb'ren kryg, bestrydend' van ter zy',
 Van voor en agteren, dien grooten weêrparty,
 Die nu zyn hart in vreugde en blyfchap op kan haalen,
 Om dat Hy in dien slag op ons kon zegenpraalen,
 En nu alleen verstrekt des Hemels dwingelandt.
 Dus sprak de afvall'gen, daar hy vast van gramschap brandt,
 Door wanhoop afgeknaagt, in 't toegeschroeid geweeten.
 Zyn stoute medtgezel, van eenen geest bezeten,
 Voerd' hem ten antwoord toe. o Prins, o magtig Hoofd
 Der Vorsten, door Gods magt, van all' hunn' glans beroofd,
 Die 't heir der Serafims, ten kryg, in zyn slagorden
 Geschaardt, hebt aangevoerd, om Godt gelyk te worden,
 En met een hart, dat vrees noch vlucht kent, welgemoedt,
 Dien grooten Hemelvorst en oorsprong van het goed',

Gezetedt op zyn throon, dien throon van alle throonen,
 Hebt in gevaar gebragt, en 't hoogst' gezag dorft hoonen,
 Dat by geluk, of kracht, of noodlot slechts alleen
 De zegen kreeg; 'k zie klaar, en ik betreur met één
 Dien slechten uitflag, die ons trof met smaad en schande,
 En uit den hemel, 't oord der zaligheid, verbandde.
 Daar legt dat machtig heir, zo laag gesmakt, in 't iylk
 Van snood verderf, zo verre op weezens, Godt gelyk
 In duurzaamheid, verderf kan hegten of genaaken:
 Want en de geeft en 't hart, door sellen toorn aan 't blaaken,
 Zyn onverwinn'lyk, en de wakkerheid in 't end'
 Keert spoedig weêr; schoon wy, in jammer en elend'
 Gedompeld, al onze eere op één tyd zagen rooven;
 De staat van ons geluk heft eind'lyk 't hoofd eens boven:
 En schoon Hy, die ons heeft verwonnen in den slag
 (Die 'k nu almagtig houde in luister en gezag;
 Wie anders kon een heir, als 't onze in magt, verjaagen?)
 Ons geeft en kracht schenkt, om de straf van 't kwaad te draa-
 gen,

Zyn toorn genoeg te doen, en hem ten dienste te staan,
 En als lyfeigenen steeds naar zyn hand te gaan,
 Om hier, in 't diepst' der helle, op zyn volstrekt begeeren,
 Met koolen, vuur en vlam en vonken te verkeeren,
 En uit te voeren, 't geen die Oppersten gebiedt;
 Wat kan het baten! schoon ons sterker vermoogen niet
 Gekreukt werde, en dat wy voor eeuwig blyven moeten
 Ter plaatze, daarwe altoos ons misdryf zullen boeten?
 De aartsvyand had hier op zyn antwoord straks gereed.
 Gevallen Cherubyn, 't is een verschrikk'lyk leet,
 En zwak en slap te zyn, 't zy datwe iets doen of lyden:
 Doch houdt voor vast; 't zal nooit ons werk zyn 't kwaad te
 myden,

Maar 't steeds te pleegen: Dit zy onze lust en vreugd;
 Dit stryd met 's Hemels wil; want die bedoelt de deugd;
 Dus staanwe tegen hem, en tarten zyn vermoogen.
 Poogt zyn voorzienigheid, geroemdt in 's Hemels boogen,
 Goed voort te brengen uit het kwaad, dat wy begaan,
 Laat ons, met dapperheid, zyn pooging tegenstaan,
 Dat einde ontwringen, en uit goed steeds 't kwaad doen ryzen;
 Want 't is gebeur'lyk, dat ons misdryf een afgryzen

Jasmart in hem verwekke, en, zo 'k my niet vergis,
 Zyn raad verstoore, en zyn besluit, hoe vast het is,
 Doen wank'len. Maar ei wilt uw oog eens derwaards wenden;
 Onze overwinnaar roept zyn dapp're legerbenden,
 De dienaars van zyn wraak, en wrok en razerny,
 Ten hoogen Hemel iu. wy zyn hier vrank en vry.
 Zyn hagel vol van stank en zwavel, uitgeschoten
 Van boven, die ons houdt in vuur en vlam befloten,
 En vallend' van om hoog, ons vingen in dien val,
 En 's Hemels donder, weg gekeeft gelyk een bal,
 Rondom gevleugeldt met weêrlichten, sterk in 't stralen,
 Om, wat zyn magt trotseert tot stoffe en asch te maalen,
 Heeft al' zyn pylen licht verschoten, en verspilt,
 En loeit niet als voorheen, omtrent dit woest en wild
 Ongrondbaar diep. Men spill', men laat' geen tyd verloopen;
 Hier is met zekerheid een goede kans te hoopen.
 't Zy onze vyandt, stout en moedig op zyn macht,
 Ons daar 't gebruik van gunne, of ons niet meerder agt'.
 Kunt gy dat yff'lyk ruim daar ginder niet beschouwen,
 Waar in verwoesting zelf haar zetel schynt te bouwen;
 Eene onbewoonb're plaats, beroofd van dag en licht,
 Ten zy dit vloeibaar vuur iets slikerde in 't gezigt?
 Men yl' straks derwaarts heen, men trachte aldaar te ont-
 vluchten

Dien vuurfroom, die ons volgt, en voor meer leets doet duchten.

Men rust' daar uit, indien daar rust te vinden is.
 Men rukk't verflagen heir, het heir der duifternis
 Byeen. Men overlegg' hoe we ons op 't selfte wrecken
 Aan onzen vyand, nu in zyn verblyf geweeken,
 Hoe wy 't verloor'ne weêr herstellen, hoe we best
 De elende, die ons drukt, die doodelyke pest,
 Ontworf'len; welk een kracht de hoop zal doen herleeven,
 Of wat de wanhoop ons op 't schrikk'lykste in zal geeven.
 Dus sprak de Satan tot zyn vriend, terwyl hy 't hoofd,
 Van 't licht der morgensterre, en haaren glans beroofd,
 Stak uit den vuur'gen froom, door woede dol en dronken,
 En de oogen brandende van vuur en gloênde vonken,
 Schier alles dreigden te verdelgen door heur gloed:
 Het ander deel zyns lyfs, vast dobb'rende op den vloed,

Besloeg veel mylen weegs, affchuw'lyk uitgedeege,
 Gelykende eenen berg, zeer hoog in top geiteege;
 Gelyk de Dichters ons vertellen in hunn' blaên,
 Van reuzen, woest van leefst, berucht door gruweldaên;
 'Als 't krooft van (1) Titan, die uit 's aardryks buik gebooren,
 In 't harnas, Godt Jupyn, verwaandt dorst ringeloozen;
 (2) Als Briareus, of als Typhon (3), die in 't hol
 Van 't oude Tarsus lag, van woede en boosheid dol;
 (4) Of Leviathan, dat wreedt zeebeest, niet te temmen,
 Het grootste dat Godt schiep, van die de zee door zwemmen.
 De stuurman van een schip, by naaren nacht op zee
 Vast dobb'rende, in de hoop, om een gewenschte reê
 Te krygen, nu bynaa, door felle storm, aan 't zinken,
 (Vind zeebericht geloof) zag 't schrikk'lyk monster blinken,
 En waanende dat hy een eiland zag, werpt voort,
 In die gewenschte hoop, zyn anker overboordt,
 Op 't harde en schobb'ig vel, en hielt zyn schip dus boven,
 Tot dat de dag het floers des nachts had weggeschoven.
 Zo lag de aardsvyand, en besloeg in 't lange en breed',
 In hoogte en diepte, vast opkroppende zyn leed,
 Een groot en byster rek, met keetens vastgeklonken,
 In dien vervloekten poel van vuur en vlam gezonken.
 Nooit had hy 't godloos hoofd daar uit weêr opgebeurdt:
 Maar 's Hemels wyze wil, door niemant naagepeurdt,
 Liet hem een ruimen toom, om, naar zyn welbehaagen,
 In boosheid voort te gaan, en op zyn hoofd, meer plaagen,
 Door meerder gruweldaân te hoopen, steeds bedacht,
 Tot 's anders schande en smart, waarom die helhond lacht,
 En

(1) Titan.] *Meeft alle de oude dichters maaken gewag van den Reuzenstryd, 't zy dat de opstand der engelen, 't zy de onderneeming der Babelbouwers rede tot deeze verciering der ouden heeft gegeven.*

(2) Briareus.] *Hy had honderd armen, en noemde zich Aegon. Zie het Xde Boek van den Eneas.*

(3) Typhon.] *Hy was zo wel als Briareus een der Titans.*

(4) Leviathan.] *De walvisch. Job spreekt 'er veel van. In 't XLste Hoofddeel zyns Boeks vers 20. zegt hy: „Zult gy den „ Leviathan met den angel trekken?*

En raazende van toorn, en groeyende in godloosheid,
 En gruweldaân, te zien hoe all' zyn helfche boosheid
 Slechts de oorzaak was van gunst, van liefde en van genaê,
 Zo ryk'lyk uitgestort op menschen, die hy spaê,
 Of vroeg, door zyne list, op hun geluk verbolgen,
 Verleyden zal, terwyl de schaamte en wraak hem volgen.
 Straks recht' hy, uit den poel van jammer en elend',
 't Gedrochtelyke deel zyn's weezens overend'.
 Toen scheen de grond der hell' te schudden en te beeven.
 De vlammen in zyn vuist, nu achterwaarts gedreeven,
 Die liepen schuins, gelyk met lange spitsen neêr,
 En slingerden, gelyk de baaren in een Meer,
 Nu op, dan nederwaardts. In 't midden zagme een open
 En droevige valey, die elk tot schrik kon noopen.
 Hy breid zyn vleugels uit in 't ronde, en stiert zyn vlucht
 Naar boven, zweevende op een zwarte en donk're lucht,
 Die zwaarte niet gewoon, van stof zo licht en teder.
 Hy strykt in 't einde op een zeer droogen grond ter neder,
 Zo grond te noemen zy een poel vol vloeibaar vuur,
 Vol vuur, dat brandende is van endeloozen duur;
 Een grond zo doots van verf, zo naar voor ieders oog;
 Gelyk wanneer de kracht eens winds, met groot vermoogen
 Opbarstende uit den grond van (1) Pelorus gebergt',
 (Dat met zyn steylen kruin den hoogen hemel tergt)
 Een romp rukt, of een brok van Etnaas bergpilaaren,
 Wiens ingewand alom veel schriks en leets kan baaren,
 Wen 't opgeworpen, door den slag des bergherts, wind
 En stroom verschrinkt, en wat het tegen kooft verflindt,
 En een verzengden streek des lands, vol stank en dampen
 Aan d'eig' naar overlaat, en stort in duizend rampen.
 De onzaal'ge voetsool van den Satan vond hier rust.
 Zyn makker Belzebub, op gruw'len beluist,
 Stapt dien verwat'nen naa. Deez' Godtverge'ten snooden,
 Beroemden zich, dat zy, door eigen kracht, als Goden,
 Niet, door toelaating van de Goddelyke macht,
 Nu stonden verr' van Stix, en in een and'ren nacht.
 Hier liet de helfche Geest, vast brullende van tooren,
 En knarssende op zyn tand, zich op deez' wyze hooren:

(1) Is

(1) Pelorus.] *Een der drie Kaapen van Sicilië.*

(1) Is dit de Landstreek, dit de grond, de plaats, en 't oord,
 (Een regten zétel van vervolging, woede en moord)
 Die wy, voor 't ryk dat Godt beheerscht, verwijs'len moeten,
 't Ryk, dat wy poogden, trots zyne Almacht, om te wroeten!
 Welaan, kan hy, die nu het onverwonnen slot,
 Beheerscht, en daar gebied, als Opperdondergodt,
 Volbrengen wat hy wil, en vord'ren en gebieden
 Dat recht en billyk is: hoe verder dat wy vlieden,
 Hoe wyder van hem af, hoe beter. Wy, met hem
 Gelyk in kennis, zyn verwonnen door de stem
 Zyns donders, en met kracht geblikzemd door zyn helden.
 Vaart wel, vaart eeuwig wel, o Hemel! met uw velden!
 Daar welvaart, blyfchap, heil, geluk en vrede woont,
 En wonen zal, zo lang de Godtheid wordt bekroondt,
 En vrolyk toegejuicht van Hemelsche koraalen.
 Zyt welkom angst en schrik door niemant af te maalen.
 En gy o diepe Hel! ontfang uw nieuwen Vorst.
 Ik breng een hart meê, dat naa wraak en gruw'len dorst;
 Een hart, dat nooit door tyd of plaats is om te keeren;
 Een hart, dat kunnende zich zelfs altoos beheeren,
 De Hel kan vormen tot een Hemel; en weêrom
 Den Hemel tot een Hel. Men hiel my wis voor dom,
 Ja dwaas, indien ik was in d'eersten staat gebleeven,
 Om altoos onder hem, door schrik en angst te beeven,
 En fidd'ren; onder hem, wiens dondervuif hem heeft
 Zo hoog in magt gevoerd, dat niets hem tegenstreeft.
 Ten minsten zyn wy hier bevryd voor zync slagen.
 Hy, van wiens overmagt de Hemelen gewaagen,
 Heeft deez' gevaarlyke oord, vervreemdt van 't Hemels licht,
 En vol van ys'lykheen, uit afgonst, niet gesticht.
 Hier konnen wy geruif de afvalligen beheeren.
 Word slechts myn keur bestemd; deez' afgrond te regeeren,
 Is zuik een staatzucht waardt. 't Is grootfer hier om laag
 Te heerschen, dan dat men om hoog Gods wil behaag',
 En

(1) Is dit de Landstreek.] In 't IVde Boek van Taffos Ver-
 lost Jerusaleem is een vergaderinge van Demons, 't welk een
 der schoonste plaatsen van 't zelve Dichtstuk is. Milton heeft
 'er eenige gedachten uit ontleend, die men door zyn werk op ver-
 scheidene plaatsen vindt verspreidt.

En eeuwig staa ten dienste. Wel waarom dan de vrienden,
 Die zo getrouw in nood, ons met hunn' bystand diendden,
 En deelgenooten zyn van ons verdriet en smart,
 Verlaaten, daar zy zyn in Lethes poel verwardt?
 Hoe! daagen wy hen niet te velde, om, onbezweken,
 De smaadt ons aangedaan, met dapperheid te wreeken?
 Of met ons wakker heir, weêrom vergaardt ten stryd,
 Te zien, wat boven is te winnen met 'er tyd,
 Of in deez' schrik'lyke oord noch meer verlies te wachten?
 Vergad'ren wy, 't is tyd, all' onz' verstrooide machten,
 Om 't eene of 't andere te ervaaren, kloek van moed.
 Dus sprak de helfche Vorst, door gramschap als verwoed;
 En Belzebub gaf hem dit antwoord, op zyn reden:
 Grootmeester van het heir, dat de Almacht heeft bestreden;
 En niemand anders als d'Almachtige Opperheer,
 Verstrooyen kon te fiks met zyn gevreeft gewêr!
 Klonk nu die stem in 't oor van alle uw legerschaaren,
 Hunn' waardste pandt van hoop, in 't barnen der gevaaren,
 Zo vaak door hen gehoord in 't hevigt' van 't gevecht,
 Toen zwaard op zwaard, door vuur en vlam aanéengehecht,
 Het oog der vyanden, verbyfterde allerwegen,
 De rechte leus, waar op ze, in hoope van den zegen,
 Als Leeuwen vielen op des vyands heirkraft aan;
 Zy schepten nieuwen moed, hun moed aan 't ondergaan,
 Zou weêr herleeven, ja! zy wierd op nieuws herbooren,
 En hunne dapperheid blonk weder als te vooren,
 Schoon zy nu kruipen op den grond der zwavelpoel,
 Verbaast als eertyds wy; geen wonder, uit den stoel
 Des Hemels, uit die hoogte in d'afgrond neêrgezonden!
 Dit sprak hy naauw'lyks, of de Satan dol en dronken
 Van woede en gramschap, vloog zo schielyk en gezwindt,
 Naa de oever, of hy voer op vleug'len van den wind,
 Gewapend met zyn schild, gehardt door Hemelstraalen,
 Wiens buitenrond men zag op zyne schoud'ren praalen,
 En schitt'ren als de maan, wier kring 't Toskaans vernuft, (1)
 (Dat in 't naafspooren van Gods wond'ren dupt' of zuff')

Door

(1) 't Toskaansch vernuft.] *Galileus, geboortig van Florence in Toskaanen. Hy word gehouden voor den uitvinder van de*

Door helder kristallyn, net naa de konst gesleepe,
 Of in Valdern of op Fezolo (1) heeft begrepen,
 En in het vlekkelig vak dier dwaalfar, nieuwe zeën,
 Rivieren, Bergen, en zelfs Landen wist te ontleên.
 De speer of knods, die hy had in zyn vuist gegreepen,
 Gelykende eenen mast van een der grootste scheepen,
 Was in zyn hand slechts als een rysje, om op den grond,
 Zyn wankelende stap te schraagen, die terfsond,
 Waar hy zyn voet zet, wykt; zo trad hy niet voordeezn,
 Op 't blaauw azuur gewelf, beschaduw'd van Gods weezen.
 De gloênde streek, rondom door eeuwig vuur bestuwt,
 Schoot op hem vuur en vlam; Hy aarfelt noch hy gruwt,
 Maar stont dit uit, tot dat hy end'lyk was gekoomen,
 Aan 't strand dier zee, wier brand door niemand was te too-
 men.

Hier houdt hy stal, en keek al brullende om ende om,
 En riep, met heefchen stem, 't gevallen Eng'lendom,
 Op één gedrongen, als in guuren herfst, de blad'ren, (2)
 In 't water en op 't land zich door de wind vergad'ren,

(1) In

*de lange Verrekyker, die hy maakte naar 't zien van die, de-
 welke door Metius in Holland in den Jaare 1608 was uitge-
 vonden. Hy heeft verscheidene werken geschreeven; onder an-
 deren over de vlakken in de zonne. Hy ontdekte de vier Wag-
 ters van Jupiter, en wierd in de belse Inquisitie gezet, om
 dat hy de stellingen van Copernicus had geleerd, dewelke hy voor
 't eindigen van zyn vyfjaarige hechtenis moest herroepen. Hy
 stierf in den Jaare 1642, oudt zynde 78 Jaaren.*

(1) Fefolo.] Eertyds een aanmerkekyke Stad in Hetrurien,
 en nu zeer klein. Valderno heeft deezen naam gekreegen van
 de Rivier de Arno, die door Florence en Piza loopt.

(2) In guuren Herfst de bladeren.] Deze vergelyking van
 de meenigte der bladeren vind men dikwils in de Dichters. Ho-
 merus zegt in 't Iste Boek van zyn Iliade: „ Zy vertrokken zich
 „ op de wyde en uitgestrekte velden van Scamander, in zulk een
 „ groot getal als de Herfst bladeren en bloemen teeldt, of in
 „ zulk een meenigte als de vliegen in de lente greetiglyk rond-
 „ om een schaapskooy vliegen, op het uur wanneer men de va-
 „ ten met melk vervulde. Zie hem wyders doorgaans, als ook
 Virgilius.

(1) In Vallombroza, daar 't Toskaans geboomt' den grond Belommert; of als helm van 't zandig duin in 't rond Gellingert en aan 't gaan, toen Orion (2), gesteeven Door felle orkaanen, en al woedende aangedreeven, Met magt ter nederstorte in 't diep van 't roode meir, Wiens schrik'lyk golfgeweld (3) Buziris en zyn heir Te grond' dreef, toen zy vol van euv'len moed en tooren; 't Onweêrbaar volk op 't felst' vervolgden, 't volk te vooren Geruft gezeten in hunn' Goozen (4), nu door zee En golven heen gegaan, van 't veilig strand en ree, Vergruisde wapenen, de lyken hunner benden En ruit'ren dryven zag, verdronken in elenden. Zo dicht op één gepakt, zo naar en deerlyk lag Dit Eng'len rot, op 't vlak des vloed, van 's Hemels dag, Die eeuwig straalt, beroofdt, met wroegingen geslagen, Om hunnen Hemelval, den oorsprong hunner plaagen. Toen zett' hy eenen schreeuw, die 't hellsche diep doorklinkt, Gy Vorsten, die niet meer als held're starren blinkt! Gy troonen, machten, en geduchte heerschappyen, Gy bloem des hemels, die Gods kroonrecht dorst bestryen! Wat's dit? Hoe! heeft de schrik op eeuw'ge Geesten vat! Of keurde gy deez' plaats, door de oorlog afgemat, Om uit te rusten? vind gy hier zo zacht een leger Als 't ruim des Hemels, daar ons God den albeweger Heeft uitgebonst? of hebt gy, vadzig, met een eedt Gestaaft, om d'Opperste te smeeken, dat hy 't leedt Door u hem aangedaan, vergeeve, en koom vergeeten? Wiens hart word niet door woede en felle toorn bezeten?

Wen

(1) Vallombroza.] *Een valley gelegen in den Appemyn, een halven dag reizens van Florencen, beschaduw't met bosschen van denneboomen, door de nabuurige gebergten bedekt.*

(2) Orion.] *Eene der vyftien zuyderlyke gestarntens. Men wil dat zy de stormen aanzet wanneer zy zich verheffen.*

(3) Buziris.] *Was een Koning van Egipte, die zyn waard slagte. Hercules deedt hem sterven. Milton ziet hier op Farao, die de Jooden, in zyne Staaten gevlucht, zo wreedt handelden, en in hen te vervolgen, stierf.*

(4) Goozen] *of Gespen word genomen voor Egipte. Zie Gen. Cap. XLVII. v. 1.*

Wen hy de Cherubyns en Seraphynen, moet
 Verftrooidt met helm en fchild, zien tuim'len in deez' vloet,
 Tot dat zyn volk'eerlang uit 's Hemels poort geweeken,
 Zyn voordeel zie, en met den bliksem ons, bezweeken,
 Neerploffte tot in 't diepft van 't altoosduurend vier!
 Ontwaakt, verryft, of blyft, gebliksemdt, eeuwig hier:
 Hier, in deez' afgrond, daar nooit uitkomt is te wachten.
 Zy luifterdden befchaamdt met vlytige gedachten,
 En fttaande op eene wiek, als wachters, dien de wacht
 Vertrouwt is, van een fleep verwonnen en verkracht,
 Door hunnen Veldheer zich ontydig op zien wekken,
 Hunne oogen wryven, en hunn' loome leden rekken,
 Eer hen de fleep verlaat. Zy zaagen nochtans wel
 Hunn' naaren ftand geprangt door prikkels van de Hell',
 En 't helfche vuur. Maar naauw klonk hen de ftem in de ooren
 Van Hem, die zy voorheen tot opperhoofd verkooren,
 Of elk ftondt vaardig en gehoorzaam op zyn steê:
 Hun tal verwon in tal de dropp'len van de zee.
 Gelyk wanneer de ftaf van Mozes doende wonder
 Op wonder, door de kragt van Godt den aldoorgronder,
 Tot plaag van Misraim, langs de aard' zich heene en weêr
 Bewoog, en riep een wolk van ongedierte neêr,
 Sprinkhaanen, die met kragt door de ooftenwind gedreeven,
 En door Gods gramfchap, die de boosheid fnuikt, gefteeven,
 Zich over 't godloos ryk van Faro nederftrekt',
 En 't land des Nyls met nacht en fchaduwe overdekt'.
 Zo talloos in getal zag men deeze Eng'len zweeven,
 En, onder 't naar gewelf der helle, in vlammen leven.
 Hunn' groote Aardsveldheer gaf met opgeheven fpeer,
 De leus, om hunnen gang te ftuuren keer op keer.
 Deez' heirkragt door de lucht in évenwicht gedraagen,
 Heeft op een zwavelgrond zich end'lyk neêrgeflagen:
 Hunn' groote meenigte befloeg de onmeetbaare oord;
 In tal veel meerder dan daar naa het volkryk' Noord'
 Uitftortte, om over Ryn- en Donaufroom te ftroopen,
 Toen 't als een zondvloed kwam het zuiderdeel belooopen
 Der waereld, en alom zich fpreidde aan alle kant,
 Zelfs van Gibraltar af tot aan het Lybifch zant.
 Elk legerhoofd gaf fluks de leuze aan zyne benden,
 Die, zonder marren, zich tot hun Grootveldheer wendden:
 Ge-

Gedaantens, menschen niet, maar Godheên zelfs gelyk,
 En vorsten, machten, die noch kortz zo luitferryk,
 Op troonen zaaten, in 't onsterfelyk licht verheeven,
 Hunn' naamen wierden uit het hemelboeck gewreeven,
 Om hunn' weerspanningheid. En moeder Evás krooft
 Wist van hunn' naamen niet, voor dat ze west en ooft,
 En zuid en noord, door all' het aardryk heen gezworven,
 Door Gods toelaatinge, het menschedom, toen bedorven,
 Ten proeve stelden, door bedrog en logentaaal,
 Op dat het van zyn Godt en eeuwige oorsprong dwaal',
 (1) En 's Scheppers heerlykheid en majesteit bestorme,
 En in een beesten beeld, o gruwzaamheid! hervorme,
 Dat, door een weits beslag van kerkdienst opgefierdt,
 Van goud geklonken, als een Godheid werd gevierdt.
 Ter dier tyd kwam 'er op een reeks van Goden naamen;
 En Afgodsbeelden, die den menschen 't minst betaamen,
 En met veel wanftal door den Heid'nen min of meer,
 Bewierookt wierden, en gedient met Godlyke eer;
 Een schennis, die daar naa hen schriklyk op kwam breeken.
 Wel aan myn zangster, nu in ruimer zee gesteecken,
 Meld nu de naamen dier Afgoden, die alom,
 De Hulde ontvingen van 't afgodisch Heidendom;
 Wie van hen eerst', wie laast' op 's Keyzers stem ontwaakte,
 En van hun gloênde steê in rang tot hem genaakte,
 Daar hy op 't ak'lig strand gefcheiden van 't gemeen,
 Van verre stontd, en wierdt gevreesd van ieder een.
 Zy waaren hoofden, die uit 's afgronds schoot gereezen;
 En zwervende naa roof op d'aarde, 's hemels Weezen
 En Majesteit bestormde, en dorsten, stout en trots,
 Hunn' zetels stellen by den grooten zetel Gods,
 Hunne altaars by 't altaar dier Opperste, angebeden
 Als Goden, door het volk, op 't land en in de steden:
 Ja dorsten woonen by Jehova, (2) die, getroondt
 Op Sions top, daar hy 't oneindig licht bewoont;

I. Boek.

B

Zyn

(1) En Scheppers heerlykheid.] *Milton heeft hier het oog op de plaats van Paulus Zendbrief aan de Romeinen Cap. I. v. 20 en 23.*

(2) Jehovah.] *Men meendt dat dit de naam van den onuitspreekelyken naame Gods is.*

Zyn donders flingert op den nek van harde boozen,
 Die 's hemels glorie om de hel verwaarellozen.
 Zy plaatften zelfs, vervoerd door goddelooze waan,
 Hunne offerkisten, vol met schand'lykheên gelaân,
 In 't Godd'lyk heilgdom, en op zyn heil-altaaren,
 En schonden heilloos, door vervloekte kerkgebaaren,
 De plegtigheden, en de feesten, zelfs door Hem,
 Tot 's menschen nut, Gods eer, bevoolen met Gods stem,
 En hoonden 't Godd'lyk licht met duifternisse en naarheid.
 Vorst Moloch (1) tradt vooruit, als vyandt van Gods waar-
 heid,

Met duurbaar menschen bloed, door hem geplengt, bevekt,
 En traanenbecken uit dier oud'ren oog gelekt,
 Die, door 't verbaast gedreun der trommels en trompetten,
 't Gekerm van 't dierbaar krooft, dat naar vorst Molochs wet-
 ten,

Voor 't grimmig Afgodsbeeld moest draaven door het vuur,
 Niet hoorden. D'Ammonyt, in kerkdienst wispeltuut,
 Heeft hem in 't wat'rig pleyn van Rabba (2), en de fteden
 Van Bazan en Argob, gevierdt en aangebeden,

Ja

(1) Moloch.] *Moloch* betekent in de Hebreewsche taale Koning. De 70 Overzetters hebben het door 't woord Prince vertaalt. De Ethiopiers noemen hedendaags noch bunnen Koning Emlach, 't welk schynt afgelegd te worden van Moloch, Melab, of Melchom. De Rabbynen verzekeren, dat het beeld van Moloch van metaal was, geplaatst op een troon van de zelfde stoffe, versierd met koninklyke cicraaden: zyn hoofd had de gedaante van een kalf, en zyne armen waren uitgestrekt als om te omhelzen. Wanneer men hem eenige kinderen wilde offeren, ontstak men in het beeld een groot vuur, en zo dra het beeld gloeyend was, stelde men tusschen de armen van 't zelve het ellendige slachtoffer; wordende ondertusschen een groot geluit gemaakt door trommels en andere speeltuigen, om te beletten, dat men het schreeuwen der kinderen niet zoude hooren. [De Roomsche kerke, die den Heidenen in alles naabootst, heeft dit vervloekte middel, wanneer zy de Martellaaren aan vuurstaken verbrandde, meer als eens gebruikt: een gruwel die elk uit de Historien bekend is.]

(2) Waterigpleyn van Rabba.] *Zie het 2 Boek van Samuel Cap. XII. 26.*

Ja zelfs daar de Arnon stroomt : En hy, noch niet te vreên
 Met zo veel' volken, wist, door snoode arglistigheên,
 En helfche vonden, 't hart der schranderste aller vorsten, (1)
 Die ooit de last eens ryks op zyne schoud'ren torsten,
 Den grooten Salomon, te trekken op zyn zy,
 En hem te lokken tot vervloekte afgodery,
 Wen hy zyn tempel bouwde in 't aanzicht van Gods tempel,
 Tot smaad van Sions berg en Gods gewyden drempel,
 En weidde tot zyn bosch den grond van Hinnoms dal.
 Toen volgde Chemos, hem in gruw'len overal
 Gelyk, een monsterdier in geilheid, uit de looten
 Van Moach, vyand van den Godsdienst, voortgesprooten;
 Gediend tot Aroër, en Nebo, Abarim, (2)
 Dat woest ten zuiden strekt, en in Heronaim, (3)
 En Hefebon, het ryk van Seons (4) vorst, gelegen
 Voorby het bloemryk dal van Sebma (5) hoog gestegen
 Door waan en trotsheid op hun wyngaard, eel van smaak,
 En Eleale, 't geen aan 't meir (6) grenst, dat zo vaak
 Door pik en zwavel zwelt. Deez' Afgod, zo vermeetten,
 Wierd met een and'ren naam ook wel Peör geheeten,
 Wanneer hy Is'rels volk in Sittim (7) op hunn' tocht,
 Na Kanaän verleidde, en hen zo verre brocht,
 Om zyne beeltenis met dertelheid te rooken,
 Welk misdryf hen daar naa zo duur heeft opgebrooken :
 Van daar zett' hy zyn dienst, zo heilloos, verder voort;
 Tor zulk een ergernis, dat Moloch tuk op moord,

B 2

In

(1) De schranderste aller vorsten.] *Zie het 1 Boek der Koningen Cap. V. 17.*

(2) Nebo en Abarim.] *Mofes leert ons de gelegenheid van Nebo en Abarim. Deut. XXXII. v. 48, 49.*

(3) Heronaim.] *Zie Jerem. XLVIII. v. 3.*

(4) Seon.] *Zie Numeri XXI. v. 21, 23, 26, 27. en vervolgens.*

(5) Sebma.] *De bywoorden van Milton zyn geen herssensbinnen. Zie Jerem. XLVIII. 32.*

(6) Meir.] *Het Asphaltische meir, beden de doode zee, alwaar eertyds Sodoma en Gomorra hebben gelegen.*

(7) Sittim.] *Mofes verhaaldt deze geschiedenis Num. XXV. v. 1, 2, 3, 5.*

In 't menschenmoordend woudt verdronk in geile tochten ;
 Tot dat Jofias (1) (die dien schender heeft bevochten)
 Van daar hem nederfmakte in 's afgronds diepen kuyl.
 Toen kroop 'er een gefpuis uit 's helhonds wyden muil,
 Dat van de volk'ren, door een boozen geest bezeten,
 Nu eens wierd Balaïm, dan Aftharoth geheeten,
 In tweederlei geflacht gefcheiden en gefplit :
 Want 's afgronds geestendom zo afgerecht op lift,
 (Dit proefden wy te zaame in onzer aller vader)
 Is nu eens man, dan vrouw, dan man en vrouw te gader ;
 Zo zagt, zo teder, zo eenvoudig is den aard
 Der geesten, niet geboeidt, gekluïfterdt noch bezwaard,
 Door logge ketens van litmaaten, en gewrichten,
 En beend'ren, die het vleefch verzwaaren, niet verlichten.
 Zy kiezen naa hunn' wil, en zonder moeite en laft,
 Gestaltens, nu gelyk een drom op een getaft,
 Nu weder uitgezet, of duïfter, of vol klaarheid ;
 In zulk een ftand doen zy hunn' werken, zo vol naarheid,
 De werken van een geest, van vyandschap of luft,
 Door tegenftribb'ling noch beletz'len nooit ontruft.
 Door dit gebroedt verviel Gods Is'rel in Gods tooren ;
 Wanneer 't zo vaak zyn' fterkte en rots had afgezwooren :
 't Verliet zyne altaar, viel voor beeftbeelden neêr,
 En 't gaf den Afgoôn, 't geen Godt toekwam, Godlyke eer ;
 Maar tot hun ftraf, dewyl zy naamaals moeften bukken,
 Zo laag voor 's vyands zwaard, dat hen konde onderdrukken,
 Als zy voor de afgoôn eer, in fpyt van Sions Godt.
 Met hem kwam ook ter baan by troepen Aftharoth,
 Die van den Fenicier gebynaamd wierd Aftarte,
 Wier waffend' hoorncieraad alle aardfche Godheên tarte
 In luïfter, pronkende als een' hemelkoningin, (2)
 En voerende ook den naam van moeder van de Min.

Des

(1) Jofias.] *Zie van deezes Konings godvruchtigheid onder anderen Chron. XXXIV. v. 33.*

(2) Hemelkoningin.] *Aftarte word Koninginne des Hemels genaamt Jerem. VII. 18. Bochart meent dat zy Adraftus is. Haar Feest, dat in de Maand April wierd gevierdt, heeft den Saxen, die haar onder den naam van Aeftar of Eaftar aanbaaden,*

Des nagts, wanneer de maan haar helder licht liet straalen,
 Plag Sidons maagdenrey haar hert in top te haalen,
 En voor haar blinkend beeld, op 't pragtigste versierdt,
 (Terwyl met snaarenspeel haar juichfeest werd gevierd)
 Haar kerkbeloften en dankoffers op te draagen:
 In Sion, lang daar naa der volken welbehaagen,
 Alwaar haar tempel stondt op 't heuvelpad, tot hoon
 Van Is'rels Godt gebouwt, door Koning Davids zoon, (1)
 Die, al te laf van hart, door dertelheid geprikkeld,
 Zich in de liefde van de vrouwen had gewikkeld,
 Schoon hy vol wysheid was, betoverdt en gestreeldt
 Door haare aanbidd'ren, knielde eerbiedig voor dit beeld,
 En wierookte, onbedagt, haar temp'len en altaaren.
 Naa haar kwam Thammutz (2) zich al juichende openbaaren,
 Die Syris Jufferfchap verlokke jaar op jaar,
 Om naa gewoont' zyn dood met jammerlyk misbaar,

B 3

Op

*den, oorzaak gegeven, haar Feesten Easter, Nimifche Paaf-
 fcben te noemen, gebyk men noch in Engeland doet. Lucianus
 neemt haar voor de Maan. De boorenen, die haar de ouden toe-
 eigenden, bevestigen deeze gedachten.*

(1) Koning Davids zoon.] Salomon. Zie het 1ste Boek
 der Koningen Cap. XI.

(2) Thammutz.] Ezechiel Cap. VIII. 14. maakt gewag van
 Adonis of van Tammuz. Lucianus beschryft dit Feest van Adonis,
 't welk men vierde te Biblos, een stad in Phenicie: „ Men kermt
 (zegt deeze Schryver) „ men staat zich, men maakt een groote
 „ rouw door 't geheele landschap, waar naa men de uitvaardt
 „ van Adonis houdt; 's anderen daags zeggen ze, dat by leeft;
 „ zy verheffen zyn beeltenis in de lucht, de vrouwen scheeren
 „ haar hoofden zo wel als de mannen, en zy, die zulks niet
 „ willen doen, zyn verplicht zich over te geeven aan de eer van
 „ deeze Godesse, en men bied haar den prys van deeze ontucht
 „ aan. Dit Feest vierde men in de Lente, wanneer de vloed
 „ Adonis toenam door 't smelten van de sneeuw van den Liba-
 „ non, en de plaatsen daar by doorstroomde, rood ververde, en
 „ met kracht in de zee viel. Makrobius meent dat Adonis of
 Tammuz niet anders als de zonne is. De Jooden eerdden de
 zon, maan, en de starren, volgens 't 2de Boek der Koningen
 2de. XXIII. v. 5.

Op Libanons gebergt', den langften dag der dagen,
 Door minnezangen te betreuren, te beklaagen,
 Daar zachte Adonis, uit zyn bed, den purp' ren tol,
 Door Thammutz bloed geverfd, kwanswys in woede dol,
 Door hem gefort, betaalt, aan d'oorfprong aller ftroomen,
 Den oceaan, die nooit in woede is te betoomen.
 Die minnetaal ontftak in 't minzieke ingewand
 Van Sions dochter, ook een zelve minnebrand,
 Wier wulps en geil gedrag Ezechiël voorheenen,
 In Arons heiligdom is zonneklaar verfcheeën,
 Daar hy de afgodery van Juda, die 't gezag
 Van Godt verliet, befchouwde als in een held' ren dag.
 Toen kwam 'er een die 't leed en onheil nam ter herte,
 (1) Wanneer Gods Ark, geroofd, tot Judaas druk en fmerte,
 En naaft zyn zy geplaatft, zyn plumpe beeltenis,
 Verminkte, en hoofd en hand, tot fchande en derenis
 Van zyne aanbidd' ren, fmakte op vuilen grond ter neder:
 God Dagon was zyn naam, tot Afgodsdienst gereeder
 Dan iemand, (2) een gedrocht, mēfch boven, vifch beneën;
 In Azotus wierd hy Godsdienftig aangebeën,
 En hem een kerk geficht met hemelhooge muuren,
 Als of zy de eeuwigheid der eeuwen zou verduuren;
 Ook wierd zyn naam geroemd in Gad, en Askalon,
 In Paleftine, en Gaze, en 't volkryke Akkaron.
 Hem volgde Rimmon (3), die zyn lufthof en behaagen
 Schept in Damaskus, dat met recht den naam mogt draagen
 Van

(1) Wanneer Gods Ark geroofd.] *Zie Samuel 1. Cap. V. v. 1, 2, 3.*

(2) Een gedrocht.] *Rabbi Kimchi zegt, dat Dagon van den navel tot beneden, de gedaante had van een vifch, en dat hy daar van zyn naam had. Men meende dat hy de uitvinder van den Akkerbouw was, en de eerfte die 't brood van de tarwe maakte.*

(3) Rimmon.] *Eenige meenen dat Rimmon de zelfde is als Venus, dewyl Granade, in 't Hebreewfch Rimmonim genaamt, hem was geheiligt. Saldenus zegt, dat hy de Afgod der Pheniciens, genaamt Elion, is. Dat Hefychus noemt páuay, dat is, verheeven. Maar Kircher neemt haar voor de Godinne Po-*

Van een der schoonste steên gebouwt langs Pharpers vliet,
 Daar't vocht van Abana voorby zyn muuren schiet.
 Zyn tempel was geplaatst recht over die van Gode.
 Een zieke hov'ling, die melaatsch was, viel dien snooden
 En eervergeten af, toen hy een Koning won
 Vorst Achaz, die in 't end', dien wrev'len temmen kon,
 En in zyn dwaasheid land en tempel overheerde;
 Waar naa die booswicht hem zyn hert zo ommekeerde,
 En bragt den Vorst zo verr', dat hy Gods altaars fier
 Vernielde, en in heur plaats een altaar naa de zwier
 En trant van Syrien, liet bouwen t'ziner schande,
 En zich vermaakende in de heillooze offerhande
 Van 't haat'lyk offervee, viel hy voor Goden neêr,
 Die hy voorheenen had vernield, door zyn geweêr.
 Naa hem kwam een gespuis uit 's afgronds schoot gereezen,
 Die 't dwaas Egipte kon betov'ren en belcezen,
 Om Godheên, dol vermomd, als Isis en Olier,
 En Orus (1) monsters vol afschuw'lykheên, meer dier
 Dan mensch gelyk, alom door land en stroom te zoeken.
 Gods uitverkooren volk liet zich door haar verklocken,
 Wanneer 't in Horeb maakte een kalf van louter goud,
 En een weêrspannig vorst verdubbelde al te stout
 Dien afval, lang daar naa, wen hy (wie moet niet beeven,
 Van schrik?) zyn Schepper, bron en oorsprong van elks leeven,
 Jehova, die door zyn alom bedwingb're hand,
 All' de cerstgeboorenen door gansch Egipteland,
 Met alle hunn' beelden die ze op heillooze outers zetten,
 En wierook zwaaiden, kon verbryz'len en verpletten,
 Dorst vergelyken by een os, één reed' loos beeft.
 Den troep sloot Belial (2) de snoodste en slimste geeft

B 4

Die

Pomona, om dat het landschap van Damas vervuld was met vrugtdraagende boomen. Misschien is hy de zelfde, die in de Handelingen der Apostelen Cap. VII. v. 43. Remphan werd genaamt.

(1) Isis, Olier en Orus] *Koningen en Goden van Egipte, aangebeden onder de gedaante van een os of van een koe.*

(2) Belial] *betekent zonder wet. Hy wierd overal voor den Demon genomen. De H. Schryftuur tekent niet aan, dat hy een byzonderen Afgodt van ewige plaats was. Ook geeft Milton hem geen tempel.*

Die uit den hemel viel, die alle deugden wraakte,
 En dien de ondeugden, om heur zelfs, alleen vermaakte.
 Men zag nooit temp'len voor dien onverlaat gesticht,
 Noch geene altaaren tot zyn vloekdienst opgericht,
 Om hem het wierookvat eerbiedig toe te zwaayen,
 En met den ed'len geur van 't Ooifers ryk te paayen.
 Nochtans heeft niemand in meer tempelen gewoondt,
 En nooit is iemand by altaaren meer gekroondt,
 Als hy, wanneer het volk tot 's hemels dienst gekooren,
 Den waaren Godt verliet en leende de Afgoôn de ooren.
 Dit bleek in Eli's krooft, 't geen 't huys van Jacobs God
 Vervulde, met geweld en dertelheid en spot.
 Hy word in hoven en paleyzen aangebeden,
 Beheerscht de ryken en regeert de grootste steden,
 Wier vorsten, machtigen en grooten, eens van aard,
 Den rykdom slinks en regts van alle kant vergaard,
 In weelde, welluft en brooddronkenheid verkwisten,
 Terwyl 't geschreeuw des volks, dat door hunn' snoode listen,
 Baldaadigheid, bedrog, en onregt, en geweld,
 Dus word geschooren, en door de armoe fel gekneld,
 Veel hooger vliegt dan haar verheven toorentanssen:
 En als de zwarte nacht de held're zonneglanssen
 Verdwynen doet, dan zwerft vorst Belials gebroedt,
 Al't aardryk door, van wyn en dertelheid gevoedt.
 Dat Sodom (1) en die nacht van Gibea (2) dit tuigen,
 Toen cerb're vrouwen voor die schenders moesten buigen,
 Om meerder gruweldaân te stuitten in dien nagt.
 Deeze waaren de eerste in orde, in luister, en in magt.
 Wie meld nu de and'ren schoon niet minder in vermoogen?
 De rey van Goin waar op Ionië dorst boogen,
 (3) Door Javaas krooft geagt als Goôn, maar eeuwen naa
 Het scheppen van 't heelal gebooren, vroeg en spaa
 Vermaard, by volk'ren die hen hulde en eere boodden.
 (4) De voorste in rang van deeze gedochteleyke Goden,

Was

(1) Sodom.] *Zie Genesis Cap. XIX.*(2) Gibea.] *Zie 't Boek der Rigteren Cap. XIX.*(3) Javaas krooft.] *Javan, zoone van Japhet, gaf zyn naam aan Jonië.*(4) De eerste in rang.] *Titan, oudste broeder van Saturnus, stondt*

Was Titan met zyn krooft, den vader ganfch gelyk,
 Gedreeven door zyn zoon Saturnus uit het ryk,
 Saturnus wederom van Jupiter zyn zoone,
 (1) Die hy by Rhea won, verbannen van zyn throone;
 Deez' drong zich moedig in en heerschte met geweld;
 Zyn naam wierd eerst in Krete en Ida's top (2) gemeld,
 Toen op Olympus berg (3) met sneeuw staag overtoogen,
 Daar hy in 't middelvak der lucht, door zyn vermoogen,
 En hooger niet regeerde, of op het rots-gebergt'
 (4) Van Delfos, welkers kruin het dak des hemels tergt,
 (5) Of in 't Dodones woud, en de omgelegen streeken
 Van 't (6) Dorische gewest, in Afgodsdienst ontsteeken.
 Daar was 'er ook, die Godt Saturnus, fram en oud,
 Verzelden over 't meir en 't Adriatich zout,
 En zeylende voorby een reeks van duizend kusten,
 Of in Hesperie of in 't land der Celten rustten:
 All' deeze geesten van veele and'ren noch verzelt,
 Verscheenen op 't ontbod van Lucifer, hunn' held,
 Met oogen vol van damp, gedwee en neêrgeflagen,
 Waar uit me een kleine glimp van blyfchap kon zien dagen,
 Om dat de wanhoop hen het hart niet had verplet.
 Hy stondt in 't eerst op 't zien van zulk een heir verzet;
 Dog ylinks schiep hy moed, en sprak hen aan met woorden,
 Die, schoon ontbloot van klem en kragt hen t'zaam bekoor-
 den,

B 5

En

*stondt hem het ryk des hemels af, nits by geene kinderen zoude
 voeden, Jupiter in 't verborgen opgevoedt zynde, ontroonde
 Saturnus.*

(1) Rhea] was de dochter van hemel en aarde.

(2) In Crete en Ida's top.] Jupiter wierdt in Creten be-
 dektelyk opgevoedt door de Cureeten.

(3) Olympus.] Een gebergte in Theffalie, gelegen by Ma-
 gedonien.

(4) Delfos.] Een stad in Boëtien by den Parnassus, by de
 Heidenen om veele Godspraaken berucht.

(5) Dodones,] gelegen in Chaonie, een gewest in Epiren.
 De eikeboomen gaven 'er Godspraaken.

(6) Dorische gewest.] Griekenland word aldus genaamde
 naa Dorus, zoone van Neptunus, die aldus genoemdde.

En waar door hy verdreef hun vreez', en weder deed,
 Hunne eens bezweeken moed herleeven, en hun leed
 Vergeeten. Straks gaf hy den legerhoofden wetten,
 Zyn veldftandaarden, op het blaazen der trompetten,
 En 't slaan der tromm'len, op te regten daar 't behoord.
 Een dappere Azazel, nam op des veldheers woord,
 Die eer, daar toe alleen geregtigt, onbezweeken
 En moedig aan. Hy neemt het flikk'rende oorlogsteken,
 En wind 'er 't vendel af; dat, in de lucht om hoog
 Verheeven door den wind, al wapp'rend zich bewoog,
 En heene en weder dreef, omzet aan alle kanten,
 Met de uitgelezenfte en volfschoonfte diamanten,
 Die tuffchen 't goud gekaft, en heerlyk uitgewrogt,
 De zegentekens en de wapens op hun tocht
 Van 't Serafynendom behaald, alom vertoogen.
 Dit fchoon gezicht bekoord' hun aller hart en oogen.
 In tuffchen blies 't metaal een fchellen oorlogstoon,
 Waar op door 't gansche heir, dien krygsklank ongewoon,
 Een fchreuw opping, die 't diep des afgronds zelfs deed
 fcheuren,
 Den ouden nagt en 't ryk des woeften bayerts treuren,
 En fidderen van angst, verflagenheid en fchroom.
 Een oogenblik daar naa zag men een wolk, een ftroom,
 Van vaandels, wier getal niet was te tellen, zweeven
 In de open lucht, van zyde en armozyn geweeven,
 En konftig gefchakeerd met verwen fchoon van gloed,
 Geteeld in 't Oofters ryk, dat keur van konften voedt.
 Noch rees 'er met hen op een bosch van yf're fpeeren,
 Bekwaam om 't woeden van hun vyand af te keeren.
 Men zag 'er hellemen gefmeed van 't fchoonst' metaal,
 Zeer dicht op één getaft, en fchilden hert van ftaal.
 Straks zag men ze onbefchroomd gefchaard als in geleeden,
 (1) Naar Doriaanfche wyz' den ruimen grond betreedden,

Op

(1) Naar Doriaanfche wyz'.] De ouden telden vier toonen
 in de Muzyk, de Lydiſche, de Phrygiſche, de Dorifche, en de
 Mixilodiſche; maar zy agtten de Dorifche toon boven anderen.
 Ziet wat 'er H. Agrippa van zegt, in zyn Ydelheid der Wee-
 zenfchappen Cap. XVII.

Op 't zoet gekweel van fluit, fchalmey en keteltrom,
 Puur als 't geluit, dat zy voorheen gebrüikten, om
 Een helden dapperheid, door 't oor in 't hart te blaazen,
 En 's vyands leger door hun kloekheid te verbaazen.
 Geluit, dat wakkerheid met goed beleid gepaard,
 Geen gramfchap voortbrengt, die zich zelfs noch niemand
 fpaart.

Geluit, dat hun het hert zo aangenaam kon raaken,
 Dat vrees noch angft, noch zorg, noch fmert hen kon genaaken.

Dus wel gewapend voor de angftvalligheid en nood,
 Trotfeerden zy vol moed de rampfpoed en de dood.
 Geen fchand'lyk wyken, noch geen vlucht kon op hen hegen.

Dus ademende een magt, gemoedigt om te vegten,
 Verzien met harten, op hun oogmerk vaft gezet,
 Bewoogen zy zich ftül met fmertelyken tret,
 Op eenen gloënden grond, op 't zoet geluit der klanken,
 Dat hen te minder deed in hunnen optrek wanken.
 In 't ende hield men ftal, elk op zyn rang gefchaard:
 De voorfpits, die het hart van 't groote heir bewaard,
 Voor 's vyands eerfte woede en aanval, floeg de blikken
 Zo vrees'lyk op, dat zelfs het ftoutfte hart moest fchrikken,
 Verzien met wapens, daar 't gezicht zich in verloor:
 Gelyk een leger, dat door oorlogskunde, en door
 Den tyd verhard, met helm, en fchild, en knods, en fpeeren
 Gewapend, afwagt wat zyn veldheer zal begeeren,
 Die 't fchitt'rende ooge, in konft van 't oorlog uitgeleerd,
 Naa 't heir, zo naa zyn wenfch gewapend, vrolyk keert.
 Hy zag het door en door, van agt'ren en ter zyden;
 Men merkte dat hun rang den veldheer kon verblyden.
 Hun wezens zweemden naa iets Godd'lyks. End'lyk telt
 Hy hun getal, waar op zyn hart door trotsheid zwelt,
 En denkende, dat hem geen magt kon weëftand bieden,
 Voeld' hy van woede en wraak 't bloed in zyne ad'ren zieden.

Want zedert zag men nooit een leger op de been,
 Waar in het Geefstendom in menfchen vorm verfcheen.
 Hun tal ging zelfs 't getal van 't klein gebroed te boven,
 Dat zich de zege van de kraanen dorft belooven,

Ja teld 'er 't reuzenrot van Flegra (1) by, en all'
 De helden, die voor (2) Thebe en Troyens (3) hooge wal,
 Gefterkt door 't Godendom, zich met elkaar verbonden.
 Hun tal ontelbaar, en van niemand te doorgronden,
 Was grooter als 't getal, 't geen, als de Fabel meld,
 Vorst Uthers (4) zoon, bestuwt door Ridder, bragt te veld,
 Verzameld uit de Britze en Amorykze (5) landen,
 Of die 't Bezerta (6), daar de zon zo fel kooft branden,
 Gelyk een zwerm verzond naa de Afrikaanfche kuff,
 Toen Keizer Karels heir, op oorlogs eer beluft,
 Gewoon de zege van zyn vyand weg te draagen,
 By Font-Arabia kloekmoedig wierd verflagen.
 Een ongemeene moed blonk uit in 't groots gelaat:
 Zy luiften naa 't woord van hunnen vorst, in staat,
 In rang en achtg, zo ontzag'lyk, als met beeven.
 Hy, die in achtbaarheid was boven elk verheeven,
 Verbeeldde een hoogen toorn: En dit doorluchtig hoofd,
 Scheen van zyn eerften glans noch niet geheel beroofd:
 In zyn gelaat zag men noch klaar d'Aardsengel zweeven;
 Men zag de trekken noch van 't licht van 't end'loos leeven
 Onuitgewreeven, maar gelyk door wolken heen.
 Gelyk wanneer de zon, uit haar paleis getreên,

Den

(1) Flegra.] Daar zyn twee plaatzen van dien naam, de eene in Theffalie, alwaar de Reuzen tegen de Goden streedden, de andere in Campanie by Cumes, alwaar zy tegen Hercules vogten.

(2) Voor Thebe,] wanneer Adrastus den Thebaners den oorlog aandeed, ten gevalle van zyn schoonzoon Palinices. Statius heeft op dit onderwerp een dichtstuk van 12 Boeken gemaakt, genaamt de Thebaïs.

(3) Troyen.] Deeze oorlog is t'over bekendt.

(4) Uthers zoon.] Artus, Koning van Engeland, zoone van Ueber Pendragon, leefde omtrent den Jaare 500. Wy hebben verscheide versierde Historien van hem. Men schryft hem de instelling der Ridder van den ronden tafel toe.

(5) Britte en Amorykze.] Amorique is eygentlyk klein Bretagne. Dit woord betekendt volgens Cambden, Zeeftad.

(6) Bizerta.] Stad in Africa, tusschen Carthago en Tabarique. Men meent dat het is 't oude Utica.

Den damp der Horifont doorschynt met bleeke glansfen,
 Of agter 't licht der maane, aan 's hemels hooge tranfen,
 Een duift're taaning maakt, en over 't halve rond
 Van de aarde een tweelicht spreid, en maakt een avondftond
 Op held'ren dag, dat zelfs de vorften op hun troonen
 Doet fidd'ren, en beneemt hen tulbant, ftaf en kroonen.
 Al 't geestendom was van hun eerften glans beroofd.
 Nochtans blonk Lucifer als hun doorluchtig hoofd,
 Ver boven d'and'ren uit in luifter, met een vaalen
 En flaauwen glans, ontbloot van fchitterende ftraalen.
 Zyn weezen was doorploegt met groeven, doots en naar,
 Door donderflag, daar in, van d'Opperdonderaar
 Geprent. Verlegenheid vertoond' zich op zyn kaaken,
 Maar onder winkbraauws, die van moed en trotsheid blaaken:
 Zyn hart was heet op wraak. Zyn oog ftond woest en wreedt;
 Vervuld met wroeging, en met knaaging, om zyn leed.
 Dus bleef hy ftaren op de makkers van zyn daaden,
 Of liever volgers, door één ramfpoed overladen,
 Voorheen gelyk in heil met 's hemels Eng'lendom,
 Maar nu om hunnen daad door Godt veroordeeld, om
 In endelooze fmarte en eeuwigduurend wroegen,
 Verftooken van het licht der Godlykheid te zwiegen.
 Zy, om zyn snood bedryf van 't eeuwig juichend hof,
 Beroofd, en om zyn trots, gefmakt in 't end'loos ftof,
 Zo eer, zo luifterloos door Godt verbannen, bleeven
 Dien helhond noch getrouw, door hoop van loon gedreeven.
 Gelyk, wen 't blikfemvuur neerftortende uit de lucht,
 Den top der Dennen fchroeit: zo ftaan zy onbeducht
 Voor leet, op dorren grond, die brand gelyk een oven,
 En heffen, fchoon ganfch naakt, hun hoofden moedig boven.
 Nu richte hy zich op tot aanspraak: Dat gezicht
 Deed 's afgronds leger troep gedenken aan hun plicht;
 Toen ftond elk overende, en 't heir zo snood in daaden,
 Besloeg een halven kring rondom hun dapp're raaden.
 Een ieder zweeg, en ftond met diepen aandacht ftill,
 Gehoorzaam wagtende naa 's veldheers keur en wil.
 Driewerf tracht' hy zyn mond te onfluiten, maar de traanen
 (Zodanige waar van geen Engel zich kan fpaanen)
 Gewiffen blyken van zyn veete en boozen grond,
 Uitbarftend', slooten weêr tot driewerf zynen mond.

Zyn

Zyn taal door hik op hik belemmerd en bedwongen,
 Kreeg ruimte, en kwam in 't end' dus door zyn keel gedrongen:
 Onsterf'lyk geeftendom, wier tal is zonder end,
 Wier kracht, wier mogenheid en moed geen weêrga kent,
 Als hem alleen, die als de Almagtige is verheeven
 In 't ongenaakbaar licht, den troon van 't end' loos leeven.
 De ftryd met hem gehad was gruwzaam, maar nochtans
 Geen zints ontbloomt van roem en heerlyken glans;
 Laat dit deez' schrik'lyke oord en onzen staat verkonden.
 Maar wat vernuft hoe fcherp, en fchrander in 't doorgronden
 Der zaaken, toen, of nu bekend, had konnen zien,
 Dat zulk een macht van Goôn, zo toe geruft, zou vliên,
 Voor 's vyands leger, en den slag gewonnen geeven?
 Wie kan, fchoon ons bestaan ons stond op 't eeuwig leeven;
 Gelooven, dat een heir van helden, groot van macht,
 't Geen all' de laagen van den vyand heeft veragt,
 Wier ban Gods koningryk van Eng len kwam te ontblooten;
 Zal feylen, om van hier kloekmoedig, onverdooten,
 Door eige kracht weêr op te vaaren naa om hoog,
 En neemen, zelfs in fpyt van 't albefpiegelende oog,
 Bezitting van de plaats, hen door geboort' gefchonken?
 Ik, die myn borft door 't vuur van wraakluft voel ontvonken,
 Roep 't heir des hemels tot getuige, dat geen raad,
 Hoe zeer verdeeld; dat geen gevaarelyke daad,
 By my gefchuwd, my ooit de hoop heeft konnen rooven.
 Maar Hy, die als Monarch, in 't eeuwig licht daar boven,
 Regeert, zat tot dien tyd ganfch vreedzaam en geruft
 Op zynen troon, en heerfchte al 't Eng'landom met luft,
 Gehandhaafd door gezag, toefstemming, of gewoonte,
 Met zulk een majefteit, wier wedergade in fchoonte,
 En luifter, niemand zag, doch zyne kracht hield Hy
 Verborgen voor ons oog: Dit zette ons iever by,
 Om Hem op zynen thron kloekmoedig te belaagen,
 En dit was d' oorfprong van alle ons verdriet en plaagen:
 Toen leerden we eerst te recht wat zyne hand vermogt,
 Wat de onze, om nooit hem weêr te tergen, op een togt,
 Of van Hem aangetergt, op nieuw te veld te trekken,
 En tegens ons al 't heir des Hemels op te wekken.
 Maar wyl Hy voor de vuilt te magtig is in 't veld,
 Zo doe bedrog of lift, dat geen nu, daar 't geweld

Te kort in fchoot; op dat Hy klaar zie met zyn ooggen,
 Dat, die zyn vyand ééns verwon, door zyn vermoogen;
 En openbaar geweld flechts half gewonnen heeft.
 Licht dat de ruimte ons haaft een nieuwe waereld geeft.
 Ik hoorde 't Geestendom in 't ryk der Hem'len reppen
 Van eene waereld, die Gods Almagt ftond te fcheppen;
 Om daar te plaatzen, en te planten één geflagt,
 Dat met de zoonen van zyn ryk in eere en magt,
 Gelyk zou zyn, en ftaag zyn liefde en gunft genieten.
 Naa derwaarts, zo men tragte ons oogwit te befchieten,
 Zy onze gang; al was 't alleen om te verfpïen,
 Of men d'aardsvyand daar een voordeel af kan zien;
 Of daar of elders, 't is om 't eeven in wat ftrecken;
 Want deeze zwavelpoel, zal 't Geestendom, ontfteken
 Door hemelaardig vuur, niet houden, neen gewis;
 We ontvliên deeze afgrond haaft vervuld met duifternis.
 Maar vafte raadflag doe dit heerlyk opzet rypen.
 Daar is geen hoop van vrede om ons te boos misgrypen.
 't Waar dwaas te bukken voor Gods donderend gebod.
 Men ftem den kryg dan, en verwachtte een beter lot.
 Godt werde in 't heymelyk of openbaar beftreden.
 Zo fprak d'aardsvyand, en tot ftaving van zyn reden,
 Trok elk van 't talloos heir, in ordre net gefchaard,
 Van zyne linkerdye, een eeuwig vlammenzwaardt,
 Wiens held're flikkering de hel rondom verlichtte.
 Op 't hooren van Gods naam las men in elks gezichte
 De vloek en raferny. Trots op hun wapenmacht,
 Gegrepen met hun vuiſt, flaan zy met felle kracht,
 Op hunne fchilden, wier geluit all' 's vyands troepen
 Ten nieuwen veldflag riep: Zy daagden met hun roepen,
 Dat fchielyk opwaards klom, en tot den Hemel ftuitt',
 Het Hemelfche gewelf, en alle ftarren uit.
 Niet verre ftond een berg, wiens top vuurvlammen braakte,
 En damp, die opwaarts vloog en 't ftarredak genaakte,
 Hy blonk aan alle kant met eenen korſt als glas,
 Bewys, dat in zyn buik Erts van metaalen was
 Verborgen, uit de ziel van zwavel voortgekoomen.
 Een bend' heeft ftraks de wyk naa derwaards aangenoomen.
 Als een troep gravers, die, door hoop van loon genoopt,
 Verzien van fchop en fpa, voqr 's Konings leger loopt,

Om voor het heir den grond ter legerplaats te flechten,
 Of om een sterke schans, tot dekking, op te rechten.
 (1) Vervloekte Mammon leid' hen vlytig derwaarts heen.
 Een Engel 't laatst' van al geblikfemd naa beneën:
 Want in den Hemel zelfs hield hy zyn hart en oogen,
 Gestadig naa den grond, met goud bevoert, geboogen,
 Wyl zyn verstand meer door die flikk'ring was geraakt,
 'Als door 't gezicht van Godt, die slechts volzalig maakt.
 Hy was 't die allereerst den mensch wist in te prenten,
 Om zelfs in spyt van 't woen der tweepaar Elementen,
 Het middelpunt alom te plond'ren met zyn hand,
 En zyne moeder de Aard', het heilloos ingewand,
 Om schatten uit haar buik te rooven, op te ryten.
 Dat ruigt' deed door hun kragt dien berg zeer spoedig splyten,
 En haalde ribben goude uit haaren diepen wond:
 't Koom' niemand zeldzaam voor, dat in des afgronds grond,
 De rykdom groeit, voor 't oog der menschen zo begeerlyk;
 Hy werpt dat zoet vergif, voor ons zo schoon en heerlyk,
 Het weeligste op. Wat snorkt, wat pogt men op 't verstand
 Der menschen, en het werk, gewrogt door 's menschen hand,
 Verbaast om 't groots gebouw van Babel, en 't gevaarte
 Van Memphis Vorsten, hoog geroemdt om grootte en zwaarte.
 Leert volkeren, hoe hier de grootste wonderheën,
 Waar van de Faam gewaagt, en kracht, en konst, alleen
 Voor 't werk van Geesten, schoon verworpen, moeten zwich-
 ten,
 Voor 't werk van Geesten, die in korten tyd verrichtten
 Een werk, daar een gansche Eeuw met handen, even graag
 In de arbeid, schuw noch ang voor ongemak, gestaag
 Meê bezig, te vergeefs zyn zweet aan zou besteeden.
 Dicht by een éffen grond, maar vol van akligheden,
 In hoolen, wyd en zyd gegraven, en geheet
 Door vuur, dat uit den poel des afgronds ruim en breedt,
 Met zwangere aderen, daar onder heen, koomt zweeven,
 Stond noch een tweede troep, die 't hert metaal, gedreeven
 Door

(1) Vervloekte Mammon leid'.] *Mammon betekent in 't Syrisch, Godt der Rykdommen. De Grieken noemden hem Plutus. In 't Euangely van Mattheus word van hem gesproken Cap. VI. v. 24.*

Door wonderlyke kunft, deed vloeyen, en het een
 Van 't ander fcheydde en vaagd' van alle onreinigheên.
 De helhond, om zyn wit en oogmerk te befchieten,
 Plaafte elders noch een troep om vorremen te gieten
 Van allerhande foort, die ze uit het kookend grot
 Vast vulden, in een blik des tyds, op zyn gebod.
 Gelyk als 't grondwerk in een orgel door het blaazen
 Des winds, den ganschen rang der pypen helpt aan 't raazen.
 Fluks rees 'er uit den grond een byfter groot geficht,
 Gelyk een waaſſein, die zich opwaards geeft in 't licht,
 Verzeld met een geluit van aangenaame ſtemmen,
 Die op de deelen van den fynen lucht geeft zwemmen;
 Getimmert éven als een Tempel, ruitende op
 En rey van zuylen, en Pilasters, zwaar van top,
 Naa de orde en wyz' bedagt door ſchrand're Doriaanén,
 Die 't ſpoor ter bouwkonft den naakoom'ling zullen baanen,
 Met Opperbalken, uit geklonken goud gewracht:
 Men zag 'er hoorenwerk met beeldwerk in zyn kracht
 En ſchoonheid uitgehaald, naa buiten: 't Dak verheven
 In hoogte, als groefwerk, was van louter goud gedreven.
 Het Babilon, en 't groot Alkair kon by de pracht
 Niet haalen, ſchoonze 't beeld van Belus, hoog geacht,
 In kamers, die van goud, gefteente en paerlen blonken,
 Beſloten, en hun Vorft op zerels deden pronken,
 Met blinkende ſaffier, ſmaragd en diamant
 Verſierd, toen 't ryk Egipte en 't bloeyende Affurs land,
 In weelde en overvloed en rykdom uit kwam ſpatten.
 Het heerlyk praalgebouw, voorzien met zo veel ſchatten
 Van koſt'lykheden, ſtond op duizend pylers vaſt,
 Daar door geveſtigt, voor alle aanval, tyd en laſt.
 De deuren wonderlyk uit koper t'zaam geklonken,
 Geopend zynde, zag men 't ruim der zaale pronken
 Met all' 't uitſtekenſte, dat ooit een ſterv'ling zag.
 Aan 't uitterſt' van 't gewelf, hong ry aan ry, een ſlag
 Van lampen, die gevormd door toverkonft, als ſtarren
 En dwaalers, die zich zelfs al ſchitterend verwarren,
 Hun licht vertoonden, met Alphatiſch pik voorzien,
 Die 't ruim verlichtten, en de ſchaduw deden vliên.
 Het driftig heir trad in verwonderd en verlaagen.
 Deeze kon het werk, en dien den konſtenaar behaagen.

I. Bock.

C

Zyn

Zyn hand zo heerlyk op de bouwkunde afgericht,
 Was in den Hemel door palleyzen daar geficht,
 En door den Eng'len floel, waar op ze als Prinzen zaten,
 Met scepters in de hand, berucht, en boven maaten
 Verheerlykt, voor zyn val. De hoogfte majesteit
 Had hen die heerlykheid en luifter toegeleidt,
 Om boven 't Eng'lendom het hoogst' gezag te voeren,
 Eer trotse Lucifer den Hemel dorst beroeren,
 Zyn naam ontftond geen eer in 't weetziek Griekenland,
 Nochte ook in Latium, verlekkert op verftand:
 (1) Men noemd' hem Mulciber: 't Gerucht ging, dat hy dron-
 ken

Van hoogmoed, door Jupyn ten Hemel uitgeklonken,
 In 't vallen bezig was, van dat de gulde zon,
 In 't Ooft verrees, tot dat zy daalde in Thetis bron.
 Hy kwam by 't zinken van de zonne in zee te daalen,
 Van 's Hemels aspunt, als een ftar, die met haar ftraalen,
 Op Lemnos nedervalt. Maar dit 's een taal, verfiert
 Door 't Heidens dichterdome, dat zulke fab'len viert.
 Hy viel benevens 't gros der wederfpannelingen,
 Veele Eeuwen voor dien tyd, door 's Hemels folderingen.
 (2) Geen torens, door zyn kunst gebouwt, in 't end loos licht,
 Bevrydden hem; geen werk, hoe schoon door hem geficht,
 Kon hem beveil'gen voor zyn val, en 't grimmig wreeken
 Van d' Allerhoogfte, op hem in fellen toorn ontfteeken.

Hy

(1) Men noemd' hem Mulciber.] *De Latyuen noemden dus Vulcanus. Hy verhaalt zelfs zyn val in 't Boek der Iliade:*
 „ Ik zal (zegt hy) nooit die eene reis vergeeten, toen ik tot uw
 „ hulp wilde koomen, want Jupiter nam my by een been, en
 „ sineet my uit het geheiligde voorhof. Ik rolde alle dagen in
 „ de lucht, en als de zonne onderging viel ik bynaa zonder lee-
 „ ven in het eiland Lemnos neder enz.

(2) Geen torens door zyn kunst gebouwt.] *De fcbryver doet hier eenige gedachten van Homerus invloeyen, die Vulcanus aan-merkt als den aanlegger der gebouwen des Hemels, wanneer by in 't einde van het eerste Boek der Eliade zegt: „ De Goden „ gingen zich in de ryke vertrekken, die Vulcanus door zyn „ wonderlyke konst voor hen had geficht, te slaapen leggen.*

Hy wierd voor over, met de makkers van zyn konst,
 In 't nimmereindend vuur, uit 's Hemels troon gebonst,
 Om daar voor Lucifer gevaartens op te bouwen,
 Die 's afgronds Geeften met verwond'ring onderhouwen.
 Intusschen stond 'er straks een reeks krygsbodens klaar,
 Om op hun veldheers last, met vreesfelyk gebaar,
 By 't klinken der trompet den Geeften te doen hooren,
 Dat Pandemonium, ter raadplaats was verkooren,
 De stoel des Satans, en de hoofdstad van zyn ryk,
 En vorsten, hem alom in gruwelen gelyk.
 Zyn wil was, dat men zou de waardigste aller benden,
 By looting, of by keur, in zyn vergad'ring zenden.
 Straks stonden honderden, ja duizenden, door drang
 Op een geparst, gereed, om op de leuze, eerlang,
 Ten hoogen raadzaale, op zyn scherp bevel, te treden.
 Gelyk een veld bedekt met helden, in geleden
 Gechaardt, om arm aan arm te kampen, onverzaagt
 In 't oog des Sultans, die all' Panims ruit'ren daagt
 Ten oorlog, met het zwaard, of om een lans te breeken.
 Zo kriede dit gezwerm van Geestendom, ontfteeken
 Door heillooze iever, op den grond en in de lucht,
 Gevaagt, door 't schuiv'len van hunn' vleugels, in hun vlucht.
 Wat meer of minder, als in zoele lent' de byen,
 (1) Wen 't zonnlicht den stier, vol norsheid, komt beryen,
 Hun vollekryk gebroed in drommen stooten uit
 De korven, vliegend' met een brommend schel geluit,
 Nu gins, dan derwaards, op den dauw der frisse bloemen,
 De schoonste daar het hof van Flora op kan roemen,

C 2

Of

(1) Wen 't zonnlicht den stier.] *De zon treedt omtrent den 20sten April in dit Hemelteken. Deze vergelyking heeft veel overeenkomst met het 2de Boek der Iliade. Haar te zaamen vergelykende, zal men zien dat Milton geen minder vuur van Poëzy bezat. Zie hier die van Homerus: „ Gelyk men „ uit een bolle rots een oneindig getal van byen zeer dicht op „ één getast, ziet voorkoomen, en onophoudelyk gevolgt van „ een nieuw legioen op de bloemen der lente by zwermen vliegen, „ en zich aan alle zyden verspreiden, zo zag men op dezelve „ wyze deeze krygsluiden uit de tenten en scheepen treden, en „ by benden te zaamen komen.*

Of op de voorftad van haar luchtig ftroo gebouwd,
 Verzien met balzem van een verfchen honigdouw,
 Om wat haar dienftig zy met voordeel te overweegen.
 Dus dicht op één was dit doorluchtig rot gelegen.
 Zo haaft ontfingen zy de leus niet tot hun trooft,
 Of zy, o wonder! noch veel grooter dan het krooft
 Der grootfte reufen, zag men haaft in één gezonken
 Tot dwergen, in een dicht beftek te zaam geklonken,
 Ontelbaar in getal, gelyk 't Pigmeenfch gellacht, (1)
 Of als fpooknimphen, wier geluit een boer by nacht,
 Dicht by een bofch, of bron, van 't rechte fpoor geweken,
 (2) Of ziet, of waant te zien, terwyl aan 's Hemels ftreken,
 De zilverblankemaan, met bleeke wielen fnelt,
 Om 't oor aan heur gezang te leenen; zy gefelt
 Op vreugt, en ry, en dans, betoveren zyne pooren,
 Met lieflyk maatgezang, terwyl zyn hart met fpooren
 (3) Van vreeze en blyfchap, fel genoopt wordt en gejaagt.
 Dus zag men geeften, wien geen lichaam prangt of plaagt;
 Ontmeet'lyk groot, in een getrokken en gedrongen,
 En fchoon ontelbaar, in de helzaale, onbedwongen,
 En onbekrompen ftaan: Maar dieper in, zo klein
 Gelyk de reft, zat, afgezondert van 't gemeen,
 In eenig ftil vertrek, den raad der Cherubynen,
 Der overheden, en geduchte Seraphynen,
 Uitmaakende een getal van duizend halve Goôn,
 Op ftoelen van fyn goud geklonken, even fchoon.
 Men zweeg een weinig ftil. Toen las men aan de leden
 Des grooten Helraads voor, welk de oorzaak was en reden
 Van hun vergadering, zo plegtig aangelegt.
 Voorts overley men 't geen vervolgens werd gezegt.

(1) 't Pigmeenfch gellacht.] *Ezechiël fpreekt van de Pigmeen in het XXVIIſte Hoofddeel zyns Boeks.*

(2) Ziet of waant te zien.] *Dit is een navolging van Virgilius. Zie het 5de Boek.*

(3) Van vreeze en blyfchap.] *Als boven.*

Einde van 't eerſte Boek.

HET

HET PARADYS VERLOOREN.

TWEEDE BOEK.

Inhoudt.

DE Raad neemt zyn begin. De Helvorst slaat zyn raaden
 Straks voor, of men Gods ryk noch eens bespringen zal.
 Prins Moloch afgerecht op moorden gruweldaaden,
 Stemt voor den kryg, doch word weêrlegt door Belial,
 En die door Manmen weêr: Tot Belzebub volkoomen,
 In loosheid uitgeleert, een ander voorstel doet,
 Om te onderzoeken of de tyd niet was gekoomen,
 Die in den Hemel was, door d' oorsprong van het goed
 Bepaalt, om een nieuwe aarde en scepzelen te vormen,
 Den Eng'len baast gelyk in luisler, waorde en eer,
 Op dat zy de Almagt dus van agteven bestormen,
 In Gods geschapenheên, door bun vervloekt geweer:
 Maar niemant doet zich op, om 't onderzoek te waagen,
 Tot end' lyk Lucifer dien zwaaren tocht begint:
 Men juicht. De Helraad scheid. Elk gaat daar zyn behaagen
 Of drift hem voerde; en by, op vleugels van den wind
 Gedragen, poogt een weg naar de eerstgeschapene aarde
 Te ontdekken, die in 't end' hem Chaos openbaarde.

DE Satan zittende op een ryken thron te praalen,
 Waar by noch Ormus (1) pragt, noch de Indus zelf kan
 haalen,
 Of 't schatryke Oosten, dat, als met een snellen vliet,
 Zyn gout en paerlen, op zyn woefte volk'ren giet,
 II. Boek. C 3 Ver-

(1) Ormus.] *Stad en Golf van dien naam, dewelke Arabiën
 van Perfiën scheidt. Men vischt in die Golf de schoonste paerlen.*

Verheven, door verdienst', tot zulk een heerschappye,
 En strevende, onbezorgt, in all' zyn razernye,
 Met wanhoop tegens hoop, naa een veel hooger staat,
 En poogend' weér op nieuw, geblindhokt door zyn haat,
 Een nieuwen kryg, schoon dat hem de eerste niet kwam slagen,
 Met de allermagtigste, en zyn hof, vol moed, te waagen,
 Bragt met een trotse waan dus zyn gedagten voort.
 Gy, die gebannen zyt uit Gods gezegende oort,
 Gy heerschappyen, en gy magten, Hemelgoden,
 Die nu in spyt van Godt, gehoorzaamt myn geboden;
 Want wyl geen kolk, hoe diep, onsterffelyke kracht,
 Die uit natuur en aart, om haar besfryd' ren lacht,
 Kan houden, en het hoofd daar uit weér op moet heffen,
 Geef ik den Hemel, met wat ramp ons Godt mag treffen,
 Noch niet verlooren: neen. onz' hemelkracht zal haast
 Opryzende uit dien grond, met glans die elk verbaast,
 Ja grootter als dien wy, voor onzen val, genoten,
 Dien trotzen vyand uit zyn stoel en ryksthroon stooten.
 Schoon ik, door 's Hemels wet en 't onbesproken recht,
 En wyders door uw keur, naar dat we 't zwaar gevecht
 Verloren tegens Hem, dien wy vol moed besfreden,
 Gemaakt wierd tot uw vorst en d'eerst' in waardigheden,
 Behalven dat myn orde en voorrang in den raad,
 En slag, my, uit verdienst', stelde in dien hoogen staat,
 Ons zwaar verlies, dus verr' herstelt, heeft my verheven,
 En op een throon geplaatst, die schudden zal noch beven,
 Door eenig aanval van een vyand vol ontzag:
 Die throon my toegestaan, door een gemeen verdrag,
 Is veilig, onbenyt, en door geen kragt te kloven.
 Myn' eerste staat, dien ik bezat in 't hof daar boven,
 En waar op volgen moest meer luister en gezag,
 Had my gewis den nyd van een veel minder slag
 Van Engelen verwekt, en ongelyk doen lyden;
 Maar wie, wie zal my hier in dit myn ryk benyden,
 Dien de allerhoogste plaats slechts in het voorf pits stelt,
 Van 's Dond'raars wraak en schicht, die alles nedervelt,
 Uw bolwerk, nu verdoemt, veroordeelt tot een smerte,
 Die zonder ende zal doorpynigen myn herte?
 Wel helden, daar men dan niet streeven kan naa goet;
 Zo kan die poging ook geen tweespalt in 't gemoed

Verwekken, want geen geest ('t is zeker) zal beneden
 In d'afgrond dragen naa meer staat en waardigheden;
 Geen voorrecht zoeken: neen. wie kan in weinig smert
 Verlangen, dat zy meer, en zwaar, en grooter werd?
 Wy, met het voordeel van een sterke maatschappye
 Van trouw en vast verbond, in spyt van dwing'landye,
 Veel grooter dan 'er in den Hemel was, of is,
 Vernieuwen 't regt haast tot onze oude erffenis,
 Met meerder schyn van een goede uytflag, als te vooren
 Ons 't wankelbaar geval beloofde, of had beschooren:
 Gewis de zegen (dit stort my 't vertrouwen in)
 Zal volgen, zo men slechts met wakkerheid beginn':
 Maar hoe zulks best volvoert met hoop van zek'ren zegen?
 Door kryg of list? dit staat ons nader te overwegen.
 Dat in dit wigtig stuk my elk dien' van zyn raad.
 Hier zweeg vorst Lucifer, en Moloch, wien de haat
 En de afgonst op den glans van 't eeuwighduurend Wezen,
 Dat hem geblikzemd had, was in zyn oog te leezen,
 Aan 's Helvorsst zyde met een scepter in de hand
 Geplaatst, rees van zyn stoel in luisterryken stand,
 De fierste en sterkste geest van hen, die Godt bevochten,
 Maar veel verwoeder door de wanhoop en zyn tochten.
 Onlangs poogd' hy als Godt gelyk te zyn geacht
 In luister, heerlykheid en majesteit en kracht,
 Of liever niet met al, als onder Godt te bukken.
 Die laatste pooging kwam hem all' Gods vrrees te ontrukken.
 Hy achte Godt noch Hel, noch erger, en terstond
 Ontfloot hy, op deez' wyz', zyn lasterryken mond.
 Doorluchtigste Monarch van de onderaardsche strecken!
 Ik neem de vryheid om myn oordeel uit te spreken.
 Ik stemm' voor open kryg. Bedrog of list was nooit
 Myn werk. Dat zy, die zyn van alle magt berooit,
 Zich daar van dienen; wy, wy kunnen haar ontbecren,
 En onze vyanden met dapperheid trotseeren;
 Terwyl zy wikken en raadpleegen wat het best
 Voor hun belang is, vrede of oorlog, zal de reft
 Der honderd duizenden, verwagtede het téken
 Om op te klimmen, en ten Hemel in te breeken,
 Als vluchtelingen laf en moed'loos, leut'rend' hier,
 Voor woonplaats kiezen dit pik duister hol vol vier,

Deez' kerker des tirans, die nu, terwijl wy marren
 En samm'len, vast regeert in vrede als 's Hemels starren?
 Neen, tragten wy veel eer vol wakkerheid en lust,
 Door woede en door hels vuur vervaarlijk toegerust,
 Den hoogen weg, die ontoegank'lyk schynt, te zoeken
 Door wreed geweld, om dus den vyand te verkloeken.
 Ja! laat ons onze finert, in oorlogswapentuig,
 Op dat de Hemel voor ons schrikke en bukke en buig',
 Verwilt'len tegens hem, die ons dus klonk van boven,
 Wanneer hy 't werktuig van zyn almagt ziet verdooven
 Door 's afgronds donder; en in 't hert van zynen stoet
 En aanhang, voor de vlam zyn's blikzems hoe verwoed,
 Ziet vreeze en schrik en angst en dood'lyk leed geschoten;
 Ja zelfs zyn throon, door tyd noch eeuwen om te stoeten,
 En 't eeuwig werktuk van zyn hand, door zwaveldamp
 En onuitblusfchbaar vuur, verdonkert, in dien kamp.
 Maar mog'lyk schynt de weg te steil te hoog verheven,
 Om met onz' wicken, nu verzengt, zo hoog te streeven,
 En dien aartsvyand te beftryden in zyn magt.
 Dat elk eens weeg' en wikke, indien de sterke kragt
 Eens slaapdranks, uit den pool van 't eeuwig alvergeten,
 Hem niet verkleumt hebbe, en zyn hert en zin bezeten,
 Of een beweging, die ons eigen is, ons niet
 Zal op doen ftygen naa de plaats, die we, o verdriet!
 Verlaaten moesten. Uit Gods throon zo laag te daalen,
 En zonder dat we 't hoofd ooit weêr te boven haalen,
 Is ftrydig met onze aard. Wie voelde niet, wanneer
 De vyand viel met kragt op de agterhoeke neêr,
 Hoe hy al perffende ons ten afgrond neêr kwam klinken?
 Hoe kwaamen wy dus laag uit 's Hemels throon te zinken?
 Door ongemeenen drang en arbeidzaamen vlucht.
 Men klimm' dan licht: of maakt ons de uitflag ook beducht,
 En zullen wy op nieuw uitdagen Hem, die sterker
 Als wy, ons nederklonk in een vervloekten kerker,
 Met meer verderf vervult, zyn wraak altoos ten doel,
 Zo vrees voor erger lot bekend zy in den pool
 Des afgronds: wie kan iets dat erger is bedenken?
 Kan 's Hemels granschap ons met meerder naadruk krenken,
 Als hier vervreemd van heil te woonen zonder end,
 Veroordeelt in dit diep, tot allerlei ellend,

En 't naarfte weê; een diep, daar ons niet flegts by vlaagen,
 Maar eeuwen uit en in, de kracht van 't vuur moet plaagen?
 Ons, 't voorwerp van zyn woede en grimmigheid, wanneer
 De geeffel van zyn wraak, die nooit door tegenweer
 Is af te wenden, en het vuur der helfche pynen
 Ter ftraffe doemt? Wy zien alle onze hoop verdwynen,
 Ja zelfs ons leeven, zo Gods wraak ons feller drukt
 En ftraft: wat vreeft men dan? waarom dus neergebukt?
 Wat draalenwe om zyn toorn te doen ten toppunt groeyen,
 Die, woedende op het hoogfte, ons end'lyk uit zal roeyen,
 En onze wezens ganfch vernietigen? een ftaat,
 Die d'onz' in zagtheid en geluk te boven gaat,
 Dewyl we onfterfelyk zyn, in fmerten en ellenden,
 Die eeuwigduurend, door geen tyd ooit zullen enden.
 Of zyn wy Godd'lyk van natuur, en moeten wy
 Van wezen eeuwig zyn, en van verderving vry?
 Op 't kwaadft' genomen, zyn we aan deez' zyd' zonder krag-
 ten:

Maar dat de proef van 't werk vertoon, dat onze magten
 In ftaat zyn om Gods stoel te ftooren, en zyn thron,
 Door 't noodloot onverwikt en vaftgeveftigt, fchoon
 Ganfch ongenaakbaar, met onze oorelogsrumoeren
 En wapenkreeten ftaag te ontruften en te ontroeren:
 Zo de overwinning feilt, het ftrekk' voor 't minft tot wraak.
 Hier zweeg vorft Mammon ftul, terwyl op ieder kaak
 Een blik te zien was van een wraak, niet uit te dooven,
 En kryg, die eind'lyk all' hun glans hen zoude ontrooven.
 Toen plaatfte Beljal zich voor vorft Lucifer
 Met een beleeft gebaar: geen heerelyker fter
 Als hy, viel uit Gods ryk: Hy fcheen gevormt tot zaaken
 Van groot gewicht: maar zyn geveinftheid was te wraaken.
 Zyn gladde en vlugge tong, met hemels mann' bedouwt,
 Die all' de zaken, die 't hert opgaf; fraai ontvouwt,
 Kon 't flimfte voor het befte, en 't befte voor 't flimft' doen
 keuren,

Zo hy flegts voordeel in zyn oogwit kon befpeuren.
 Zyn denking, altoos fchuw voor 't aangenaame licht,
 Was tuk in boosheid en op gruw'len afgericht,
 Te loom, te vadzig en te traag tot heldendaaden.
 Hy ftreeelde nochtans 't oor des Heilvorfts, en zyn raaden,

Met woorden, vloeyende uit zyn afgeregten mond;
 En voerde dus een taal, die by hen ingang vond.
 Ik, die in wrev'len haat voor niemandt poog te buigen,
 Zou my voor open kryg, o vorsten! ook betuigen,
 Indien prins Molochs taal, om ons met kragt van reën
 Ten openbaaren kryg te dryven, my niet schein
 Te weezen (dus vermoed myn hert) een zeker teken
 Van kwaad gevolg, 't geen ons op 't schriklykfte op zou
 breeken;

Vermits hy, die zo fier en trots in 't harnas staat,
 Zyn heldenmoed ontleent, mistrouwende zyn raad,
 Van 't uitterfte verderf en wanhoop, die hem sterken,
 Om 't doelwit van zyn wraak doorluchtig te bewerken:
 Maar welk een wraak? 't Is u, en my, en elk bewust,
 Dat 's Hemels vorsten met een magt wel toegruft,
 Voorzien zyn, ganfch bekwaam om alles af te keeren,
 En ieders toegang, die ze naaken durft, te weeren:
 Dat 's Almagts burgery, op de oevers van deez' grond,
 Zich dikwils nederflaat, verfpiedende in het rond,
 Wat hier gebeurt in 't ryk des nagts met duift're wicken,
 Op dat wy hunnen vlucht niet hooren, zien, of ricken,
 Voor list noch overval bekommert of beducht.
 Of breekt men door met kracht en volgde ons in dien
 vlucht,

Al 't leger van de Helle, om 's Hemels zuiv're glanffen
 En held're lichten, die zyn burgery befchanffen,
 Met rook en dikken damp te vullen: echter Hy
 Die onze vyand is, en magtiger dan wy,
 Bleef onverderfelyk, en geruft, en onbewogen
 Gezeteld op zyn throon, geficht op starreboogen,
 Waar op geen vlek noch smet noch onreins hegten kan.
 Hy zou terftond, in fpyt van 't helfche vloek gefpan,
 Dat vuil verdryven, en in arrenmoede ontfteeken,
 Zich zuiveren van 't vuur der onderaardsche ftreeken.
 Dus afgeweert, zal ons, in dien rampzaal'gen staat,
 De lout're wanhoop zyn de laaftte toeverlaat.
 Wy zullen zekerlyk dien magtigften, verheeven
 En op zyn zégen trots, ftot tot meer gramfchap geeven;
 Ja zo verbit'ren, dat hy all' zyn grimmigheid
 Op ons uitftortende, ons, om zulk een onbefcheid

Ganfch

Gansch zou vernietigen: Een lot, dat my doet vreezen
En schrikken. Want wie wil, schoon vol van finert, een wezen,
Dat oordeel en verstand bezit, en een begrip,
Dat dit heel-al, en zelfs alle eeuwigheen, van stip
Tot stip doorwand'len kan, ontbeeren en verliezen?
Wie zal zo dwaas zyn, om daar voor een staat te kiezen,
Die my doet yzen? daar we ontbloot van alle magt,
Door 't wyde ruim des buiks van de ongeschapen nagt,
Daar geen beweging noch gevoel is, ingezwolgen,
't Vermaak verftrekken van een vyand zo verbolgen?
Men neeme dit voor 't best: wie weet of 's vyands magt
Dit geeven kan of wil? men twyfel aan zyn kragt:
Dit 's zeker dat hy 't nooit zal doen: zou hy zyn tooren
Zo klakk'loos spillen, en zyn magt niet naa behooren
Gebruiken, maar, als of hy 's vyands wensch voldeed,
Hem gansch verdelgen, dien hy spaart tot eeuwig leed?
Wat draalen wy, is 't woord, van die den kryg ons raaden;
Wy zyn bewaart, gefchikt tot endelooze kwaaden.
Geen grooter leed kan ons genaaken, wat we ook doen,
't Zy wy afaaten of volharden in ons woën.
Is dit dan 't ergft van al, dus ftill ter neergezeten,
Elks raad te hooren, en elks oordeel af te meeten?
Hoe was 't, toen we op de vlucht gedreeven, met ontzag
Getroffen, en vervolgt, door 's Almagts donderflag
Ter neêr geklonken, in de Helle een fchuilplaats vonden?
Toen fcheen ons in dien nood de Hel met zyne gronden
Een toevlucht: of wanneer wy laagen in den poel
Des afgronds, 't helfche vuur, dat eeuwig brand, ten doel,
Met ketenen geboeid, de grootfte plaag der plaagen:
Wat waar 't, zo d'adem, die de woënde vlam by vlaagen
Ontftak, en zevenwerf verzwaaarde en wakk'ren deed,
Ons in het middelpunt dier vlammen neder fmeet?
Of zo Gods wraak nu pas aan 't ruften, weêr ontwaakte,
En zyne rechterhand ter ftraffe gaande raakte?
Wat waar 't, brak al 't geweld des Hemels op ons neêr,
En braakte deeze hel zyn vuur, all' ons geweêr,
Ten boezem uit, om ons met grooter val te treffen:
Terwyl we onledig (laat ons ons gevaar bezeffen)
Vast overleggen hoe men best den kryg begin,
En ftorten door gefprek elk moed en iever in,

Zo

Zo rukt een vuurorkaan, met kragt ter neêr gedreven,
 Ons weg, en kletft ons elk op zyne klip, verheven
 In fteilte, tot een prooi van hagel, ftorm en wind,
 Of werpt ons vaft geboeit met ket'nen ganfch ontzind,
 In 't grond'loos diep, dat kookt en bruijt, om, zonder ende,
 Te zwemmen in een zee van onbedenkb're ellende,
 Daar uitftel noch gena te wagten zy: gewis,
 Een ftaat, die de alleregfte en allergruw'lykfte is.
 Tot kryg, 't zy openbaar of ftil, zal ik nooit ftemmen.
 Wat kan geweld of lift toch tegens de Almagt klemmen?
 En wie misleid Gods oog, dat ieders doen befped,
 En alles wat hy wil, met eenen opflag ziet?
 Hy, die daar boven is in 't eeuwig licht gezeten,
 Ziet klaar ons willen, doen, ons laaten, denken, weeten,
 Zo magtig, dat hy 't al in grootheid overmag,
 Zo wys, dat hy bedrog en lift, door zyn gezag,
 Te leur kan ftellen. Hoe! maar zullen wy, die kooten
 Des Hemels zyn, en uit de Godtheit voortgefproten,
 Hier leeven, dus ontaard, verbannen, weggejaagt,
 Geketent, en alom door pyn en finert geplaagt?
 Ja beter dit, als iets dat erger is, verkoren.
 Wyl 't onvermydbaar lot, en 's Hemels felle tooren
 Ons drukt, zo moet het ons om 't even zyn, of wy
 Hier doen of lyden: Gods befluit is vrank en vry:
 Ook was de wet, die zulks beval, niet onregtvaardig.
 Dit waar 't befluit geweest, had wyzer raad, zo waardig
 Voorheenen, ons beftiert, om tegens het geweld
 Van zulk een vyand niet te trekken in het veld,
 In twyfel, wie den flag zou winnen of verliezen.
 't Bloed fcheen van vreez'hen in hunne ad'ren te bevroezen,
 Voor 't geen elk wift dat vaft moest volgen, boei en band,
 Of ballingschap, vervremd van 't Hemels vaderland,
 Of pyn of fmert, naa 't slot van 't opperfte behaagen.
 Dit's onze straf nu, die wy lydzaam moeten draagen;
 Of onze vyand, nu op ons rechtvaardig gram
 En toornig, door den tyd eens aan 't bedaaren (1) kwam,

Of

(1) Aan 't bedaaren.] *Milton legt hier in de mond van Belial, een der dwaalingen van Origenes, bebelzende dat de Demons s'een-*

gat

Of licht zal hy aan ons , dus verr' van hem gefcheyden ,
 Niet denken , en zich flegts met deeze straf beleyden ;
 Dan zal dit vuur , dat nu zo hevig brand en blaakt ,
 Als 't door den aâm zyns monds niet fterker word gemaakt ;
 Verflappen in zyn gloed , niet branden als te vooren ,
 En lichtelyk dat wy , geveiligt voor zyn tooren ,
 Die nu zo hevig brand , ons weezen , dat zo puur
 En zuiver is , den damp van 't onuitblusbaar vuur
 Onttrekken , of door pyn vereeld , niet meer gevoelen ;
 En wy den aard gelyk van 's afgronds folpher poelen ,
 Geen hitte noch geen fmert gevoelen in de vlam :
 Dan word de fchrik , die ons zo bleek te vooren kwam ;
 Ons zoet en aangenaam , dit duifter licht en klaarheid .
 Wie weet wat aangenaame en heuchelyke waarheid
 Ons de endelooze vlucht der eeuwen geeven zal ?
 Wat kans , wat wiffeling , wat lot of goet geval ,
 Wel waardig dat men daar op wagte , ons zal ontmoeten ;
 En 't bitter lot , dat wy nu ondergaan , verzoeten ?
 Schoon 't noch gelukkig fchynt in vergelyking van
 Een erger kwaat , dat ons noch overkoomen kan ,
 Indien we een erger lot niet door ons doen verwekken .
 Dus kon vorft Belial zyn redenen bedekken
 Met fchoon vernis : hy raadde , onced'le , ftilte en ruft ;
 Een fchyn , geen vrede zelf , die allen oorlog blufcht .
 Toen was 't vorft Mammons beurt , die zich aldus liet hooren :
 't Komt daar op aan , of men , geblikzemd door Gods tooren ,
 Tot deeze vervloekten ftaat , dien Koning van de Goon ,
 Door kryg , zo 't kan gefchiên , zal ftooten van zyn throon ,
 Of 't eigen recht , dat wy verloren , weêr herwinnen ?
 Het eerft' dunkt my is dan met voordeel te beginnen ,
 Als 't eeuwig noodlot wykt voor 't wankelbaar geval ,
 En 's aardryks Bayert dit gefchil beflegten zal .
 Maar 't een' noch 't andere is te hoopen noch te wagten :
 Want in wat plaats zult ge u daar boven veilig agten ,
 Zo 's Hemels hoogfte Heer niet overwonnen is ?
 Maar ftel dat hy verflapte en ons vergiffenis

En

*ger tyd zouden behouden worden , en zy zich naa een lange straffe
 zouden zuiveren , en dat Jefus Christus de Zaligmaker moest
 meezen van alle fchepselen .*

En zyn genade bood, en ons kwame af te vergen,
 Om door weerſpannigheid op nieuws hem nooit te tergen;
 Hoe zoudenwe in dien ſtand verſlagen en verneert,
 Onze oog en opſlaan, en zyn byzyn, zo geëert
 Voorheen, verwenſchen, hoe uit zyne mond ontvangen
 Geſtreng wett en, om zyn Heilthron met gezangen
 Al trillend' voortgebragt, te roemen, en alom
 Gedwongen, zynen glans met al' het Eng'landom;
 Door Hallelujaas te vermaaken, hem te paayen,
 En ſteeds de geuren van den wierook toe te zwaayen,
 Daar Hy als Hemelvoogt, zo bits van ons benydt,
 Gezeteld op zyn ſtoel, die de eeuwigheid en tydt
 Verduurt, zyn altaar ziet van ambrozy en geuren
 Berook en, en beſtrooit met bloemen ſchoon van kleuren;
 Op eene ſlaaffche wyz' door ons hem toegebragt?
 Dat zoude ons lot, vermaak, en luifter, eer en pragt
 In 't hof des Hemels zyn: Hoe bitter zou 't ons nypen,
 Een end' looze eeuwigheid, van niemant te begrypen,
 Te ſlyten, in den dienſt van Hem, die door ons ſel
 Gehaat, om ons vergryp ons donderde in deez' hell'?
 Men ſtreev' door geen geweld, dat's buiten ons vermoogen,
 Naa ſtaatsverwiffeling; noch neem' die, ſchoon 't meedogen
 Van Godt ons in zyn ryk die wilde ſchenken, aan.
 Men tragte eer uit ons zelfs ons welzyn voor te ſtaan.
 Men leev e, indien men kan, bevryd van elks geboden,
 Een vryheid kiezende, die, ſchoon ze ons duizend dooden
 Verwekte, lichter zy als ſlaaffche pragt en praal.
 Dan ſtellenwe onze magt en grootheid t'eenemaal
 In vollen dag, wanneer we groote of kleene zaaken,
 Die ons gelukkig of rampzalig kunnen maaken,
 Of nut of ſchad'lyk zyn, door 't klein vermoogen, 't geen
 Men ons behouden liet, voortbrengen, en te vreên,
 In 't midden van ons leed en rampen zegenvieren.
 Dan moeten wy al 't kwaad ten pryz'lyk einde ſtieren,
 Dan ſcheppen wy de ruſt uit ſmert, door taay gedult.
 Of ſchroomen wy een aard met duifternis vervult?
 Zit Hy, die 't al beſtiert, op 's Hemels ſtarreboogen,
 Niet dikwils door een damp van wolken overtoogen? (1)

Is

(1) Met wolken overtoogen.] *Zie Pſalm XVII. v. 10. 12. 13. en Pſ. XCVI. v. 2.*

Is dikwils niet zyn glans, nooit in zich zelfs bevekt,
 Als ook zyn thron met mist van duifternis bedekt;
 Zyn thron, van waar zo fel zyn' schorre donders kraaken
 En buld'ren, dat ze een hel van zynen hemel maaken?
 Bootst hy de duifternis, waar in wy leeven, naa,
 En konnen wy zyn glans en licht niet vroeg en spaa,
 Nabootzen als 't ons lust? want zelfs deez' woesteny
 Heeft haar verborgen schat en luister en waardye,
 Haar ed'le steenen, gout en zilver duur geagt,
 En ons ontbreekt vernuft noch konst, om ze in heur pragt
 In top te veiz'len, en wat kan Gods alvermogen
 Toch meerder boven ons, gezetelt in den hoogen?
 Misschien word naar verloop van eeuwen onze smert,
 Onze eigen hoofdstof, en deez' vlam, nu streng en hert,
 Weêr zagt, onze aard den aard van vuur en vlam volkomen
 Gelyk, waar door 't gevoel der pyn ons werd benomen.
 'k Besluit dan, dat het ons hier alles houdt en bindt
 Tot vreedzaam overleg, om t'zaamen eens gezindt,
 Den staat en de orde, daar we in zyn, in vree te houwen,
 Te merken wat, en waar wy zyn, en kryg te schouwen.
 Dit's vorsten myn besluit, gy hebt myn raad verstaan.
 Zo dra was dit verhoog door Mammon niet gedaan,
 Of deez' vergad'ring raakte aan 't morren, buld'ren, raazen,
 Gelyk de rotzen, als de winden schriklyk blaazen,
 Haar vreezelyk geluit opfluiten in haar ruim,
 Stormwinden, die de zee beweegen als een pluim,
 En met haar hees gehuil, den schipper moê van 't waaken,
 En 't zorgen, dat zyn schip geen schipbreuk koom' genaaken,
 In slaap doen vallen, daar zyn scheepsvolk, wen terstond
 De storm bedaart, vernoecht het anker werpt te grond.
 Zulk een gejuich maakte elk toen Mammon raakte aan 't
 zwygen.

Zyn raad tot vrede kon by ieder ingang krygen,
 Min angstig voor de hel als voor een tweeden slag:
 De donder, door Gods vuuft geslingert, en 't ontzag
 Voor 't zwaard van Michaël, vermurwden hen ten lesten,
 En wyders de iever om het hels gebied te vesten,
 Dat licht, door staatkunde of naa lang verloop van tyd,
 Een tweeden Hemel zou gelyken Godt ten spyt,

Toen

Toen Belzebub, die naast vorst Lucifer in luister
 En rang de tweede was in 't ak'lig helle duister,
 Dit merkte, stond hy op met een gelaat, dat fier
 En deftigheid vertoonde, en vorstelyken zwier,
 Gelyk een stantpilaar: de zorg voor 't nut der zaaken,
 En 't overleg zag elk in 't hooge voorhoofd blaaken,
 In 't achtbaar weezen, schoon geschonden, blonk een man
 Vol raad en majesteit, hoe door des Hemels ban
 En donderflag geknakt: Hy had zich opgeheven
 Met Atlas schoud'ren, (1) die hem meerder luister geeven,
 Bekwaam om 't zwaar gewicht der grootste monarchy
 Te torffen: 't glansryk oog zette ieder aandagt by,
 Om stil gehoor aan all' zyn redenen te geeven,
 Die hy met achtbaarheid hen zou doen hooren; even
 Gelyk de middernagt of zomermiddag meest
 Een stille lucht verleent: Toen liet die helse geest
 Zich met bedaarde stem in deezer voegen hooren:
 Gy, die met ons het ryk des Hemels hebt verloren,
 Gy troonen, magten, en geduchte Hemelien,
 Maar naamen, daar men nu voor eeuwig af moet zien;
 'k Moet met verandering van taal u heden noemen
 Monarchen van de Hel, waar toe ons Godt kon doemen;
 Daar helt de raadslag heen: Hier blyven is 't besluit,
 En hier een Koningryk te bouwen, dat eeuw uit
 Eeuw in zal groeyen, en geene Almacht om zal sfooten,
 Dit werde tot ons heil eenpaariglyk belloten.
 Wat droomen wy, gelyk onkundigen, dat Godt
 Deez' kerker heeft verdoemt en ons gegeeven tot

Een

(1) Met Atlas schoud'ren.] *Atlas, zoone van Japhet en Climeene, of van de Nymph Azia, en den Koning van Mauritanien, was de broeder van Prometheus. De Godspraak een zoon van Jupiter bedreigt hebbende, weigerde aan ieder de bergzaamheid. Perseus verontwaardigt door zodanig een weiger- ring, vertoonde hem het hoofd van Meduza, 't welk hem in een berg veranderde. De waare zin van deeze verciering is, dat hy zich naa een hoog verbeeven plaats heeft begeeven, om den loop der starren te beschouwen. 't Is daarom dat de Dichters hem den Hemel doen torffen.*

Een fchuilplaats, om zyn arm, zo magtig, steeds te ontduiken,
 Deez' fchrikk'lyke oord gelyk een vryburg te gebruiken,
 Waar in wy zyn bewaart voor 't Hemels regtsgebiet;
 Om tegen zynen throon en Hem, en zyn onthiet
 In eenig nieuw verbond, tot zyn bederf, te treden?
 Maar om in flaverny te blyven hier beneden,
 Schoon verre van hem af, en onder een bedwang
 Daar raad ontbreekt, daar toe verwees ons Godt voor lang:
 Daar zyn wy toegefchikt door 't eeuwig alvermoogen:
 Want Hy, 't ftaat vast, die heerscht als Koning in den hoogen,
 Zal daar en hier, steeds de eerfte en laafte (1) Ryksvorft zyn,
 En van zyn koningryk, hoe zeer men 't ondermynt,
 En ftout belagen durft, niets miffen noch verliezen,
 Schoon wy Hem tegenftaan en de open kryg verkiezen,
 Maar zyn gezag alom uitbreiden in deez' hel,
 (2) En met een yz'ren ftaf gewapent, ftrafen fel,
 Ons hier regeeren, juist als hy de hemelvolken,
 Doet met een ftaf van gout verr' boven lucht en wolken.
 Wat zit men dan om vrede of oorlog voor te ftaan?
 De kryg bragt ons een fcha, nooit weer te herftellen, aan:
 Wie denkt om vrede, die ons nimmer zal gebeuren,
 Die wy nooit zoeken of nooit oorbaar zullen keuren;
 Want welk een vrede zou de Godheid fchenken aan
 Ons flaa ven, als om fteeds met ketenen belaân,
 Gegeeffelt, naa zyn wil geftraft, geplaaft te weezen,
 En om gefladig voor de kragt zyns toorns te vreezen?
 Ei! zegt my eens wat vrede in 's afgronds duifternis,
 Die end' loos duuren zal, voor ons te hoopen is?
 Wat anders toch als haat en gramfchap, tegenwroeten,
 En vyandfchap, en luft om alle ons leet te boeten,
 Door wraak die langzaam fpoeit: en echter in beraad,
 Hoe de overwinnaar, by zyn zegen gansfch geen baat,
 Of vrucht erlange, en zich te minder mag vermaaken;
 In onze ftraf, die wy hier eeuwig moeten fmaaken.
 Ook is 't onnoodig, zo ons zulks gebeuren mogt,
 Dat wy den Hemel in een hagchelyke togt,

II. Boek.

D

Aan-

(1) De eerfte en laafte.] *Apocal. I. en Luc. I.*

(2) Zyn yz'ren ftaf.] *Pfaltn XXIX. v. 9.*

Aantaften; want zyn trotze en hoogverheven wallen;
 Zyn wel gewapent voor een fchielyk overvallen,
 En noch voor storm noch voor belegering bedeeft,
 En voor geen laagen, door de hel gelegd, bevreest.
 Waarom dan tot ons heil geen aanflag ondernomen,
 Waar door wy zonder moeite ons leet te boven koomen?
 Daar is (indien 't aloud voorspellende gerucht
 Om hoog niet doolen kan) in een gezonder lucht,
 Een zalig oord, voor een geflacht, nu pas gebooren,
 Dat endeloos geluk van boven is befchooren:
 Men noemt het menfchen, ons in alles gansch gelyk,
 Doch met een minder kragt en heerlykheid en blyk
 Van Godd'lykheid voorzien als wy, doch meer befchonken
 Met gonst, door hem, die ons in d'afgrond heeft geklonken;
 Want dus was eens zyn wil, toen wy, in 's Hemels throon,
 Zyn raad befloegen met de verd're Hemelgoôn,
 Dit ftaafd' hy met een eed, zo luit, dat zelfs de daken
 Des Hemels fcheenen te beweegen en te kraaken.
 Naa derwaards wende zich ons overleg en raad,
 Om te befpiegelen den vorm, den aard, den ftaat,
 Het weezen, de gedaante en gaven, het vermogen
 En zwakheid van 't geflacht, dat de Almacht wil verhoogen;
 En hoe men 't beft belaagd, door lift, of door geweld:
 Schoon Godt ons buiten 't ryk des Hemels heeft gefteelt
 In deeze laagte, (1) en hy, op zynen throon verheeven,
 Op zyne magt fteunt, die den afgrond zelfs doet beeven.
 Wel licht'lyk dat deez' plaats veel ruimer open legt,
 Gelyk de verfte grens van 't koninglyk geregt,
 En ilechts gefchikt, om die daar woonen te bewaaren.
 Een onverwagt geweld zal ons licht voordeel baaren.
 Wy zullen 't fchepzel, fchoon Gods almagt het beftuur',
 En ovcral bewaak', vernielen met hels vuur,
 En neemen alles in bezetting, en het jaagen
 Uit deeze ftreek, gelyk ons 't Godlyk welbehaagen
 Dreef uit den Hemel: En lukt dit ons niet, dat dan
 Dit volk, door ons verleit, dringe in een vloek-geftan,
 Op dat de Godheid het vyandig werde en wraake,
 En met berouw (2) het werk zyn's hands te fchande maake.

Dit

(1) In deeze laagte.] *Zie Lucas XVI. v. 26.*(2) Berouw.] *Zie Gen. VI. v. 6.*

Dit zou gemeene wraak trotseeren, en Gods vreugt
 Verstooren in onz' smert: onz' blyfchap word verjeugt,
 Als Gods ontrusting groeit: wanneer zyn troetelkind'ren,
 Al plotz'ling nevens ons hun glorie zien vermind'ren,
 En nederstorten in hunn' oorprong, zwak en broos,
 En hunn' verlooren gonst, zo ras verwelkt, godloos
 Vervloeken. Overweegt, ô helse vorsten! vaardig,
 Of deezen aanslag zy onze onderneeming waardig,
 Of dat we in duisternis gezeten, in de lucht
 Vast heerschappyen smeën van voordeel nut of vrucht?
 Zo sprak Beëlzebub, en zynen raad, te vooren
 Door Lucifer bedagt, kon elks verstand bekooren.
 Van waar kon zo doortrapt een' boosheid koomen als
 Van hem, een stookebrand van alles kwaads, en vals,
 Bekwaam om 't ganfch geslacht der menschen om te brengen,
 En 't aardryk en de hel als tot één klomp te mengen,
 Tot spyt van Scheppers hand en magt? maar zulk een spyt,
 Die zyne heerlykheid en luister met 'er tyd,
 Vermeerd'ren zal. De raad des afgronds had gevallen
 In 't stout bestaan, en vond een ingang by hun allen.
 Een nieuwe vreugd straalde uit elks oogen, en terstond
 Keurde elk zyn voorslag goed. Toen opend' hy zyn mond,
 En heeft zyn reden dus vervolgt: Gevloekte Goden,
 Door Lucifer, om raad te pleegen, hier ontboden,
 't Besluit is pryzelyk, en 't lang verschild beslecht.
 Gy hebt naa uwen raad, in weerwil van Gods recht,
 Een zaak van 't grootst gewigt met billykheid besloten,
 Die uit dit laage diep, daar Godt ons in kwam stootten,
 Ons weêr verheffen zal, en brengen nader tot
 Dien eersten staat, in spyt van 't onweerstaanlyk lot.
 Licht zullen we in 't gezicht van schooner oord als deezen,
 Met wap'nien in de hand, geen nieuwe pooging vreezen
 Te doen, om 's Hemels throon te winnen, of misfchien,
 Bestraalt van beter licht, Gode eenen kans afzien,
 En in een oosterglans, deez' duisternis begeeven,
 En in een lucht, die zagt en zoel is, vrolyk leeven,
 En welkers adem, door een balsem sterk van kragt,
 Ons al de rooven, door het vuur van 's afgronds nagt,
 In ons gezicht geprent, zal heelen en geneezen.
 Maar zegt, wie zal bekwaam tot deez' bezending weezen.

Wien zal men stuurē ter ontdekking van deez' oord;
 Deez' nieuwe waereld, die de Godheid dus bekoord,
 Dat zy een nieuw geslacht van s'chepzels wilde vormen?
 Wie is bekwaam om Godt van ag'ren te bestormen?
 Te ontruffen in het werk van Hem den Donderaar?
 Wie zal met lossen voet, verzekert van gevaar,
 Door 't duister, bodemloos, oncindig diep, vol dampen,
 En endelooze smert en plaagen, leed en rampen,
 Zyn onbekenden weg opspooren, of zyn vlucht,
 Op wicken, nooit vermocid, gevoert door 's afgronds lucht,
 Uitspreiden over 't ruim, zo wydt, zo ongemeeten,
 Eer hy op 't eyland, daar hy zyn moet, is gezeten?
 Wie is voorzien met zo veel wakkerheid en kragt,
 Dat hy zich baane een weg, door de al te scherpe wagt
 Van Eng'len, die gestaag op hagelwitte pennen,
 De ronde doen, en 't dal van 't nieuw gellagt berennen?
 Hier kan hy nimmermeer te omzigtig zyn, noch wy
 In onze keur. Ik laat elk een zyn oordeel vry.
 Maar, naar myn oordeel, is ons heil daar in gelegen.
 Dus sprak Beëlzebub, en is toen neergezegen
 Op zyne plaats: Hy liet zyn oog geduurig gaan
 In 't ronde, wagtende, of 'er iemand op zou staan,
 Om dit gevaar'lyk stuk, of goed, of kwaad, te schatten,
 Of tot hun aller heil zulks by der handt te vatten.
 Maar ieder zat als stom en wikte 't groot gevaar.
 Elk zag zyn eigen angst in 's anderens gebaar
 En weezen, maar niet een van all' die trotze hoofden,
 Die zich 't verwinnen van den Hemel eer beloofden,
 Deedt zich, om zulk een tocht te waagen, op; tot dat
 Vermet'len Lucifer, op zyne grootheid prat
 En fier, en groeyende in 't gezag aan hem geschonken,
 Door Gods toelaating, in een poel vol vuur en vonken,
 Als was hy een Monarch, dus onbeteutert sprak:
 O Hemellingen, wien het nooit aan moed ontbrak!
 'k Verwonder my ganfch niet, dat een neerflagtig zwygen
 En wagen uwen moed als doet ter neder zygen.
 De weg, die uit de Hel naa 't licht des Hemels leid,
 Is onbewandelbaar, en vol van moeilykheid.
 Deez' sterke kerker met zyn hoog verheve daaken
 Van onuitblufschbaar vuur, dat endeloos zal blaaken;

Besluit ons negenwerf rondom aan alle kant.
 De poorten hoog en zwaar, gesmeedt uit diamant,
 Die eeuwig gloeit, verbiên ons de uittogt. Krygt me een
 open,

(Men neem 't zo) 't diep des nagts zal hem terstond belooopen,
 Vangt hem met open keel, en dreigt hem met gewis
 Verderf, hem plompende in het diep vol duifternis;
 Ontvlied hy zulks in de een of de and're waerelds strecken;
 Een onbekent gevaar zal al zyn hoop verbreken,
 Daar hy ter naauwer nood een uitkomst ziet in nood.
 Maar deeze heerschappy, (1) deez' throon, zo wyd en groot,
 Met glans en heerlykheid versiert, met magt van schaaren
 Gewapend, die my steeds voor 's vyands list bewaaren,
 Was ik niet waardt, en kwam my niet regtmatig toe,
 Zo ik, in iever, voor uw welzyn mat noch moe,
 Een voorslag, daar 't gemeen belang is in gelegen,
 Of om de last, of om 't gewigt, hoe zwaar 't mogt wegen,
 Niet aan zou vaarden; neen. Ik neem op my dien last,
 Die niemand beter als uw vorst en veldheer past.
 Wel aan dan Prinzen van de Hel, wier groot vermogen,
 Nu sel geknakt, Gods throon deedt sidd'ren in den hoogen,
 Gaat overweegt, en wikt in deez' verschrikk'lyke oord,
 In deez' vervloekte plaats, zo lang ze ons toebehoort;
 Wat best de ellend', die wy nu lyden, zal verzagten,
 En ons de smerten van de Helle doen veragten,
 Ziet of 'er toverkonst of hulp te vinden is,
 Om al de smerten van dit ryk der duifternis,
 Te doen vermind'ren, of te temp'ren, of te maaken,
 Dat wy ze, zonder ze eens te voelen, kunnen smaaken.
 Houdt op den vyand, die uw ondergang betracht,
 En eeuwig waakzaam is, toch onophoud'lyk wacht,
 Terwyl ik tot ons heil gemoedigt, all' de strecken
 Van deezen duif't'ren kolk doorwandeel onbezweken,
 Om dus te ontdekken, hoe wy uit deez' slaverny,
 Ons redden, doch ik wil dat niemand nevens my
 Deel hebbe in dit ontwerp. Dit blyf my aanbevolen:
 Hier in legt alle onze eer en toeverlaat verholen.

D 3

Hy

(1) Maar deeze heerschappy.] Dit is betrekkelijk met het
 geene Sarpedon aan Glaurus in de Iliade van Homerus zegt.

Hy zweeg, rees van zyn plaats, en ging terftond van daar,
 En stuitte 't antwoord dus van die verdoemde schaar;
 Op dat geen ander, naa 't besluit door hem genomen,
 Bewuft dat Lucifer, 't zou weig'ren, op mogt koomen,
 Om 't werk te aanvaarden daar hy eerst voor was bevreest,
 En afgeslagen, scheen te streeven, hoog van geest,
 Met 's afgronds vorst, naa de eer, zo licht'lyk te bejaagen,
 Die egter niet dan met gevaar was weg te draagen.
 Elk schrikte voor 't gevaar niet min als voor zyn stem,
 Die dat verbod. En elk stond op gelyk met hem.
 Toen wierd 'er een geluit gehoord in 's afgronds strecken,
 Als van een donderflag, die door een wolk komt brecken.
 Zy bogen met ontzag en eerbied voor hem neer,
 En stelden hem gelyk met 's Hemels Opperheer,
 Zy seilden niet den lof van hunnen vorst te melden,
 En hem te roemen als den wakkersten der helden,
 Die zich durft waagen tot hun welstand heil en vreugt.
 Want by de geesten, schoon verdoemt, is alle deugt
 Niet tevens uitgebluscht; op dat een eervergeeten
 En snooden booswicht, zich niet dwaaz'lyk zou vermeeten,
 Te stoffen op zyn werk, met eene glimp bedekt,
 Daar toe door zucht tot eer en hoogen staat verwekt.
 Dit was het raadsbesluit, zo los, verward, onzeker.
 Elk sprong van blyfchap, om hun weërgaloozen wrecker;
 Gelyk van 't hoog getopt gebergte, een donk're wolk,
 Terwyl de noorderwindt vast slaapt in 's aardryks kolk,
 Zich opheft, en 't gelaat des Hemels komt betrekken,
 De lucht in rouwkleedt en al 't land komt overdekken
 Met sneeuw of regenvlaag: verlaat de zon den dag,
 En spreidze haar avondftraal, met vriendelyken lach,
 Dan ziet men 't veld en land en akkeren herleeven,
 En 't heir der vogelen, door vrolykheid gedreven,
 Zyn zang vernieuwen, en het blatend vee betuigt
 Zyn vreugt, dat bos en berg en dal van weërgalm juicht.
 Foei schaam u weif'lend mensch: de duivels, schoon verbannen,
 Zyn onverbreek'lyk, door een eed, te zaam gespannen;
 De mensch, begaaft door Godt met hemelsche genaa,
 Haat zynen even mensch en vloekt hem vroeg en spaa:
 De Godheit roept om vreê, de mensch schuwt haar te hooren,
 En blaakt van vyandschap en twift en wrok en tooren,

En voert een fellen kryg, die de aarde in bloed verkeert,
 En de aangroey van 't geflacht der menfchen heilloos weerd,
 Als of (dit moeft voor all' ons tot de vreedde dringen)
 Den menfch zich niet genoeg door d'afgrond zag befpringen,
 Die dag en nagt, eeuw in eeuw uit, tragt onze vreed
 Te brecken, en niets smeed als ons verderf en wee.
 Dus nam de helfche Raad een fcheiding, 's afgronds grooten
 En machtigen treên voor, hun opperhoofd, beflooten
 Door die van mind'ren rang, in 't midden, hy alleen
 Stak boven de andere uit in pragt, die Godlyk fcheen.
 Een kring van Serafyns, door hunnen val wanfchapen,
 In orde net gefchaard, en rad en fiks ter wapen,
 Bestuwt den vorft rondom. Toen gaf men laft, om met
 Het ftaan der trommels en het blaazen der trompet,
 't Befluit des helfchen Raads alomme te vermelden.
 Vier Cherubynen, fix op hunne vleug'len, fnelde
 En ooft en weft, en zuid en noord door 't helfe rond:
 Zy zetten 't brommende metaal aan hunnen mond,
 En bliezen, naa 't bericht van 's helvorft krygsgezanten:
 't Geluit klonk door het ruim des Hels aan alle kanten,
 En 't heir des afgronds, doof door 't fchreeuwen, gaf daar op
 Zyn antwoord met gejuich. Toen rees hun vreugt in top,
 En meer bedaart in hun gemoed'ren, en gefteven
 Door valfche hoop, hen door den Satan ingegeven,
 Ging elk, als afgedankt, en vry van dienft, zyn weg,
 Daar hem de vrees, zyn drift, zyn keur, of overleg,
 Heen voerde, om te onderftaan, of voor zyn ruft'loos knaagen
 Was hulp te erlangen, tot de veldheer op zou daagen.
 Daar was 'er, die op 't vlak, of in het ruim der lucht,
 Elkaâr braveerden (1) op hun vleugels met de vlucht:
 Deez' dreef veel sneller dan een ander op zyn wieken,
 Juift als in 't worftelperk Olympus (2) by de Grieken,

D 4

Of

(1) Elkaâr braveerden enz.] *Virgilius doet op de zelfve wyze zyn helden zich in de Elizefche velden bezig houden.*

(2) Olympus.] *Hercules had, ter eere van Jupiter, te Olympus zeker fpeel aangefteit. Men vierde het zelfve omtrent het vyfde jaar, en 't daurde vyf dagen. Men oefende zich met de riem te loopen, met den fchyf en met worftelen, en de overwinnaar wierd met olyven gekroont.*

Of 't veld van Python (1) in lat're eeuwen zo berucht.
 Daar was 'er, die 't gebit der paarden met veel vrucht
 Den mond inwongen, en het perk met snelle wielen
 Mis liepen, of een heir dat tuk is op vernielen,
 En op zyn hoefslag, trots en fier, zich neder slaat,
 Naabootzen; even wen de lucht, die zwanger gaat
 Van onweerbuyen, schynt een fellen kryg te voeren,
 En twee krygsmagten, dol van oorelogs rumoeren,
 En schuivende op elkaâr, vertoont aan 't duifter zwerk:
 Voor ieder bende treên in 't luchtig legerperk
 Krygsoverften, gevormt uit lucht, die lanfen vellen,
 Tot dat het heir zich in slagord'ning komt te stellen,
 Dan ziet men 't hemelrond, ten schrik van steên en landt,
 Door 't krygsbedryf gezet in ligterlaagen brand.
 Daar is 'er, die, gelyk daar naa verwoede reuzen,
 Den rots op rotzen, en den berg op bergen kneuzen
 En berften doen, en door een fellen storm, de lucht
 Doen scheuren, dat de Hel schier dreunt door 't zwaar gerugt:
 Gelyk toen (2) Hercules, gekroond, naa 't overwinnen
 Van 't ryk Ochalia (3), geraakt in zyne zinnen,
 Door snood vergif (4), met list verborgen in zyn rok,
 Pynboomen, in zyn finert, met stam en wortel, trok
 Uit Tessaljaanfen grond, en Lichas dol van woede,
 Smeect van (5) Oeata's top, in Negropontze vloede.

Daar

(1) Python.] *Een spel op de zelve wyze ingestelt ter eere van Apollo, overwinnaar van den draak Python, in een plaats van Macedonien, genaamt Pythie: de overwinnaar wierd met lauweren gekroont.*

(2) Hercules,] *was ook Alcides genaamt, volgens Herodotus, naa Alceus zyn overgrootvader.*

(3) Ochalia.] *Een stad van Laconië of Beotië; zy had haar naam van den vloed Ochalië, die langs haar muuren vloede, en wierd verwoest door Hercules, vergramt op Eurites, Koning van dat landschap, die hem zyn dochter Iôle weigerde, naa dat hy ze hem had beloofd.*

(4) Door snood vergif.] *Dianira deedt Hercules een vergiftige rok brengen, besprengt met het bloed van 't menschaart Nessus; dewylze hem verdugt hield van Iôle te beminnen.*

(5) Van Oeata's top.] *Gebergte tusschen Thessalie en Macedonien. Zie Ovidius Herfcheppinge 3 Boek, Cap. IX.*

Daar waren 'er, die zacht van aard geweeken, in
 Een stil en eenzaam dal (1), hun harpen, bly van zinn,
 Op toonen snaarden, die het Eng'lendom doet hooren,
 In 't eeuwigduurend licht, het hoogste koor der kooren:
 Zy zongen hunnen val en eigen heldendaân,
 En de uitflag van den kryg, die hen duur kwam te staan;
 En dat hun hert, zo groot, zo dapper, zo verheven,
 Door kracht of door 't geval 't voor 't noodlot op moest ge-
 ven.

In hun gezang wierd geen' eenpaarigheid gehoord,
 Nochtans de eenstemmigheid, die ieders oor bekoort,
 Behaagde 't hels gehoor, dat zaamen was gedrongen,
 Op 't aangenaam muzyk van zo veele Eng'len tongen.
 Daar waaren 'er, die tot de schrand're redenkonst
 (Gelyk het maatgezang de zinnen streelt met gonst,
 Zo streelt welprekenschap de kragt der ziel) genegen,
 Zich op een hoogen berg, zeer verr' van daar gelegen,
 Onledig hielden, en te zaamen spraken van
 Veel' zaaken, die 't verstand, hoe groot, niet vatten kan;
 Van Gods voorweetenschap, voorzienigheid en werken,
 Van 's menschen wille en kragt, van 't noodlot, dat elk perken
 En paalen zet: hoe nooit het noodlot werd verwrikt,
 Hoe Gods voorweetenschap de dingen stiert en schikt
 Tot zeker end; de wil van niemand af kooft hangen;
 Doolhoven, die 't verstand verbyst'ren, pynen, prangen,
 En end'lyk storten in verwarring, angst en schroom.
 Men sprak'er wyd en breed, waar door men 't kwaad bekoom,
 Of goed, van heil en ramp, die zonder end zal duuren,
 Van togten, die het hert beweegen en bestuuren,
 Van ongevoeligheid, van laster, eer en schand',
 All' yd'le wysheid, die 't natuurelyk verstand
 Verbystert; maar die door beguich'ling hen kon streelen,
 En hen de pyn en smert te minder deedt verveelen,
 Of met een valsche hoop hen voedde, of, vol van waan,
 Hen schoot een harnas vol van verwoede belgzucht aan.
 Daar was 'er, die geschaard in benden, opwaarts trekken,
 Om in dit ak'lig diep, een schooner streek te ontdekken,

D 5

Die

(1) Een stil enz.] Dit is misschien getrokken uit het XIIde
 Hoofddeel van Mattheus Euangeli.

Die hen miſſchien den weg mogt baanen, tot een oord;
 Dat hen veel beter als deeze gruwelpoel bekoord'.
 Zy vliegen vlytig langs vier oevers en vier wegen
 Van Helrivieren (1), in den zwavelpoel gelegen,
 Die ſteeds haar ſtinkend vogt uitſtorften, met veel ſchriks,
 In zyn onmeetb're balg. De walgelyke Styx, (2)
 Een vloekvloed, vloeyende van doodelyke ſtroomen;
 De duistere Acheron, niet in zyn loop te toomen;
 Cocytus, die zyn naam van 't treurgeluit ontleent,
 Dat onophoud'lyk op zyne oevers zucht en ſteent,
 En gloënde Flegeton, wiens baaren eeuwig kookten,
 En 's afgronds zwavelpoel geduuriglyk beſtooken.
 Wat verder deedt zich op een logge en ſtille vliet,
 Die zyn Menanders zagt en teder rollen liet;
 Zy wierd Vergetelftroom of Lethis vloed geheeten:
 Die daar van drinkt is ſtraks, al wat hy weet, vergeeten,
 Hy is 't geheugen kwyt van zyn voorgaanden ſtaat,
 Te zaam gezet uit ramp en onheil, leedt en ſmaat.
 Noch verder lag een landt dat woelt was en bevroren.
 Hier lieten 't onweer en de ſtorm zich eeuwig hooren.
 De hagelbuyen, nooit te ontdooyen, vlogen ſtaåg
 Van boven neer, gevolgt van donders nimmer traag,
 Zo dicht op een geparft als 't puin van een verheven
 Palleys, door de ouderdom en tyd ter neêr gedreven;
 Men zag'er ſneeuw en ys, een ſlindkolk vol gevaar:
 Gelyk 't Serboniſe moeras (3), zo doods en naar,
 Dat tuſſchen Damiaat en Kazius (4) gelegen,
 Krygsheiren in zwolg, dol op oorlogskans en zegen.

De

(1) Vier wegen van Helrivieren.] *In 't Paradys waaren vier rivieren. Milton, om een ordentelyke overeenkomst te maaken, plaatſt vier rivieren in de Helle, volgens de meening der Heidenen.*

(2) De walgelyke Styx.] *Milton geeft aan de helſche vloedden bynaamen, overeenkomende met de Griekſe betekenis hunner naamen.*

(3) Gelyk 't Sorboniſche moeras.] *Appolonius wil dat Typhon en de Reuzen 'er waren ingezwolgen. Miſſchien heeft de plaats by Job Cap. XXVI. v. 5. rede tot deeze meening gegeven.*

(4) Kazius.] *Gebergte dicht by Peluſius, hoog vier duizend ſchreden. Zie Lucas in 't tiende Hoofddeel.*

De luchtstreek, staâg verzengt, brand ys, de koud' baart vuur.
 De doemelingen sleept men daar van uur tot uur
 Naa toe, door klaauwen van Harpyen (1), razernyen
 En griffioenen, die hen duizend doên doen lyen;
 Daar voelen zy gestaâg, door bitt're wiffeling,
 Van hitte en kouw, een pyn die niemand onderging,
 Verzwaard, door dien zy steeds van plaats verwiss'len moeten,
 Nu werdende uit hunn' bed van vuur, by hunne voeten,
 In 't ys geworpen, daar haar Hemelwarmt' verstyft,
 Dan weder op hun beurt, op dat hun pyn steeds blyft,
 Van daar verdreven met geweld, en neergeklonken
 In eenen poel van vuur en gloênde solphervonken.
 Dus zwervenze op den stroom van Lethes heen en weêr:
 Hun bitt're kwelling, angst en smert, groeit meer en meer:
 Zy wenschen op dien tocht, zy worstelen, zy blaaken
 Van icver, om den stroom zo heug'lyk te genaaken,
 En met een droppel van zyn nat (2), alle ongedult,
 En pyn en smert, en wee en snood vergryp en schult,
 In 't zoet verlies van hunn' geheuchenis te simooren,
 Nu reeds al by de kant: maar 't noodlot, dol van tooren,
 Stond hen hier tegen, en dien tegenstand, versterkt
 Meduza (3) met haar hoofd, dat niet als gruw'len werkt,
 En hier de wagt bewaart. Het water ziet men vloeyen,
 Van zelfs komt het de lip van Tantalus (4) te ontroeyen.

Dus

(1) Harpyen.] *De ouden geloofden dat de Harpyen die geene vervoerden, die van de waereld scheyden, gelyk te zien is in 't 14de Boek van de Odysee.*

(2) En met een droppel van zyn nat.] *Zie Lucas Cap. XVI. v. 24.*

(3) Meduza.] *Eene der drie Gorgones, de twee anderen wierden genoemd Euriale en Stenime. Zy bewoonden de Gorgodische eylanden in de Ethiopische zee. Minerva, om haar te wreken, om dat Neptunus haar in haar tempel had misbruikt, veranderde haar schoon hair in slangen, en maakte haar zo afschuwelyk, dat allen, die haar beschouwden, in steen veranderden. Perseus door een schild gewapend, sloeg haar 't hoofd af.*

(4) De lip van Tantalus.] *Tantalus wierd verweezen om in de Hel, voor een goede maaltyd, van dorst en honger te sterven, om dat hy zyn zoon Pelops aan de Goden had te eeten gegeven.*

Dus zworven zy verbaaft, veroordeelt tot bederf,
 Met onbezonnen tocht, terwyl een doodsche verf,
 Door schrik hunn' kaak verbleekt. Toen zagen eerft hunne

oogen,

Hun treurens waardig lot met schrik en leedt omtoogen.
 Zy zworven door een nacht, die tastbaar was en naar,
 En in een land propvol van allerlei gevaar,
 Nu over d'Alpes, heet, door vuur en gloënde ftraalen,
 Nu kout door ys, en dan langs klippen, nu door daalen,
 Moeraffen, poelen, dan door kuilen, hol en groot,
 Gewiffe schaduwen en beelden van den dood,
 Ja zelfs den baaren dood, door 's Hemels vloek wanfchappen,
 Om onophoud'lyk zich aan kwaat doen te vergaapen,
 En goed voor 't kwaad te zyn. Daar alle leven sterft,
 Daar leeft de dood; daar word natuur geknakt, misverft
 Gedrocht'lyk in zyn vrucht, verfoeyelyk, affchuw'lyk
 En onuitsprekelyk verwerpelyk en gruw'lyk,
 Ja erger als voorheen ooit Fabelgeeft verzon,
 Offmeedde van Chimeer (1), van Hydra (2) en Gorgon.
 De aardsvyand van Gods throon en 't menschdom, vol ge-

dachten,

Om 't oogwit van zyn wil zo reuk'loos te betrachten;
 Schoot vlugge vleug'len aan (3), en zocht den weg die leid
 Naa's afgronds poort, de plaats der gruwzaame eeuwigheid:

Nu

(1) Chimeer.] *De Dichters hebben verciert dat de Chimeer bet hoofd en de borst eens leeuws hadde, bet lichaam eens boks, en de staart van een draak. Eenige willen dat het een vuurbraakende berg was. Men schryft aan Bellerophon de nederlang of overwinning van dit gedrocht toe, dewyl hy 't gebergte onbewoonder maakte.*

(2) Hydra.] *De Hydra was een slang met verscheydene hoofden; hy bewoonde het landschap van Argos, en maakte zo veele verwoestingen, dat men 't meir aldaar noemde, het Lerna van ongelukken. Wanneer men hem een hoofd affloeg, groeide 'er weder zeven anderen in de plaats. Hercules doodde eindelyk dit gedrocht.*

(3) Schoot vlugge vleug'len aan.] *Dit is een naavolging van Homerus, die Mercurius altoos, wanneer hy een' reize moet*
 doen,

Nu dryft hy regts, dan links, nu eens op flappe pennen
 Beneden langs den grond, dan vaardiger in 't rennen
 Naa 't holhoog vuurgewelf, de zetel van den dood.
 Gelyk, wanneer van verre in zee een groote vloot
 Van fchepen werd gezien, die door den wind gedreven
 Des evenagtlyns, van Bengale (1) zyne fteven
 Wend zeewaarts, 't fcheeps beftier poogt door de Moorfche

zee,

Tot aan de Kaap Goê Hoop (een aangename ree)
 Op 't licht der noordftar 's nagts het zog der froom te volgen,
 Hoe zeer de wind zich toont om zyn geluk verbolgen.
 Zo verr' fcheen Lucifer gevordert in zyn vlucht.
 Ten laaftten kwam hy, voor geen gruwzaamheid beducht;
 By 's afgronds muuren, die het yz'lyk dak bewaakten,
 En de ingang in de poort, elk ondoorgank'lyk maakten,
 Om drie paar poorten, drie, door de allerfterkste hand
 Uit koper, drie uit ftaal, en drie uit diamant
 Geklonken, en rondom met onuitblufchb're vonken
 Van vuur beftuwt, heur door den afgrond milt gefchonken.
 Aan ieder zy der poort zat een gedrocht geplaatft, (2)
 Wiens vreezelyk gezicht d'aanfchouwer maakt verbaaft.
 't Een fcheen van 't middellyf naa't hoofd een fchoone vrouwe,
 't Benedenlyf een slang, gekronkelt in veel vouwen,
 Gewapent met een ftang, die dreigde met de dood.
 Daar zy ter neder zat, omringde haar een groot

Ge-

*doen, zyn vleugels doet neemen: „ Hy fpreekt en Mercurius ge-
 „ boorzaamende, begt terftond aan zyne voeten, zyn' fchoone
 „ goude vleugelen, zyn eeuwige vleugelen, die hem in alle lucht-
 „ ftreeken der waereld voeren. Iliade 24fte Boek.*

(1) Bengale.] Een koningryk door de Ganges dwars doorge-
 fneeden; het behoort aan den grooten Mogol, en geeft zyn naam
 aan de Baay van Bengale. Men krygt 'er rys, zyde, lak, en
 gom enz. van daan.

(2) Zat een gedrocht geplaatft.] Milton plaatft de zonde
 aan de poorte der Helle, die den ingang opent. Hy vergelykt
 haar tot aan het middellyf by een fchoone vrouw, dewyl zy op
 't oogenblik dat zy zich bloot ftelt, ons zomtyds zoet en aange-
 naam te voeren komt, maar zy loopt op een yzelyke slang uit,
 vernits de wroegingen haar volgen.

Getal helhonden, die, met onophoud'lyk baffen,
 Als helhond Cerberus op 's afgronds poorten paffen:
 Doch worden zy gestoort, in hun verbaast gejuil,
 Dan kruipenze in hun buik, als in hun kolk en kuil,
 Nochtans volharden zy in haar verwaarlyk raazen
 En blaffen, dat het elk doet schrikken en verbaazen,
 Verschrikkelyker, als die Scylla, (1) zo veel wee
 Berokkende in het naauw der Middelandse zee,
 Die van Kalabryë, Trinakrië kon rukken.
 Niets walgelyker volgt de nagtkol, zo vol nukken,
 Wen zy, in stillen nacht verdagvaart gansch verwoed,
 Verslingert en verzot op teder kinder bloedt,
 Rydt door de lucht, om met (2) Laplandze toverhoeren
 Een dans te maaken, die al 't aardryk kan beroeren,
 Terwyl haar toverkonst de maan haar glans verdooft.
 Het andere gedrogt had weezen, lyf, noch hoofd,
 Ja geen zelfstandigheid, 't schein niet met al te wezen,
 En nochtans alles, veel verwoeder, meer te vreezen,
 En schrikkelyker als de schrikkelyke Hel,
 En razernyen, schoon in woede, wreed en fel.
 Een vreezeylike pyl hield ze in haar hand beslooten.
 Op 't geen naa 't hoofd geleeke van 't monster, overgooten
 Met all' wat vreez'lyk is, stond iets dat zweemde naa
 Een koninglyke kroon (3), in luister zonder ga.
 Dus verr' was Lucifer genadert, zonder beeven,
 Toen 't wreed gedrocht zich uit zyn plaats had opgeheven;
 En

(1) Scylla] *was een dochter van Phorcus. Zy wierd bemint van Glaucus: Circe daar jalocrs over, vergiftigde een fontein, waar in zy gewoon was haar te baadden, dewelke haar dermaate mismaakte, dat zy in de zee sprong. 't Is een klip vermaard door schipbreuken.*

(2) Lapland.] *Een landschap by Noorwegen, alwaar de inwoonders voor tovenaaren worden geagt. Men geeft voor dat zy de wint verkoopen, doordien zy waarlyk geestig zyn, om voor spellingen van kwaad en schoon weder te doen.*

(3) Een koninglyke kroon.] *De dood heeft een vermoogen over alle schezelen der aarde ontfangen, 't welk door zyn kroon werd betekent. In 't Vnde Hoofdstuk van de Openbaaringen v. 2. word mede van een kroon gesproken. Zie ook 1 Cor. XV. v. 55.*

En langzaam voorwaards ging met vreezelyken tret:
 De helgrond daverde daar zy haar voeten zett':
 Maar hy, hoe onverzaagt, was egter gansch verwondert,
 Doch schroomde Gode en zyn Zoon slegts uitgezondert,
 Voor niets met al, dat door de schepping weezen kreeg.
 Dus sprak hy onverzaagt, terwyl 't wanschepzel zweeg.
 Vervloekt gedrocht, dat met uw stuurze en wreede blikken;
 Elk een, behalven my, zyt magtig te doen schrikken;
 Wat zyt gy, en van waar, die my in mynen weg
 Naa deeze poorten, stuit? zeg heilloos vloekdier, zeg!
 Stel alles vry in 't werk, doe wat u kan behaagen;
 Ik zal, en zonder dat ik oorlof hoev' te vraagen,
 Daar zeker doorgaan: Ga, ofgy bezuurt in 't kort,
 Uw dwaasheid, op dat gy voortaan voorzichtig word,
 Om mer Gods Geestendom, u nooit in twist te steeken.
 Het grimmig spook, beet hem, om zich van hem te wreeken;
 Dit antwoord daar op toe: Zyt gy, o snoode guit!
 Die Engel, die verraar, zo kortsgelykzemt uit
 Den Hemel, om dat gy, de vrede en trouw, daar boven
 Zo heilloos schond, en Godt van 't kroonrecht woud beroo-

ven,

En trok het derde deel der Eng'len op uw zy,
 Om u te sterken in uw snoo verradery,
 Om tegen d' Allerhoogste in 't legerperk te komen,
 Die u uw luister, door zyn donder, heeft benomen,
 Wen Hy u nederklonk uit dien verheven staat,
 Hier in dit schriklyk hol, een poel van alle kwaad,
 Om zonder ende in pyn, en leedt en smert te leeven.
 Durft gy u noch den naam van Geest des Hemels geeven,
 Heldoemeling? en daagt gy my zo stout en fier
 Hier uit, daar ik dit ryk als Koning zelfs bestier,
 Ja, word vry razend', hier uw Heer ben en uw Koning?
 Verwaaten vluchteling, vlied weg naa uwe wooning,
 De wooning van uw straf; vertrek uit deeze lucht,
 Zet snelle wicken by aan uw gezwinde vlucht,
 Of zammelt gy, ik volg met scorpioenen zweepen (1)
 U naa, of deeze schicht in myne hand gegreepen,

Be-

(1) Met scorpioenen.] Zie het antwoord van Rehabeam aan de Jooden, 1 Kon. XII. v. II.

Behaagt u meerder pyn, leid u fluks derwaarts heen.
 Dus sprak het schrikdier, dat hem zo verschriklyk schein,
 Terwyl zyn wangeftalt' wierd tienmaal meerder gruw'lyk:
 Aan d'andere zyde stond vorst Lucifer, affchuw'lyk
 Van 't wangedrogt, en dol van felle woede en spyt,
 Om dat het hem, zo stout, zyn daad en val verwytt;
 Maar echter onverwikt van moed, en brandende even
 Gelyk een staartstar, die aan 't starredak verheven,
 Langs (1) Ophiuches top, zyn staart in noorder lucht
 Vertoont, en 't menschedom maakt voor ziekte en kryg be-
 ducht.

Elk blics in 's and'rens monds zyn adem, die kon dooden:
 De een dorft den and'ren op geen tweeden aanval nooden,
 Maar de een wierp d'ander een gezicht zo nors en stuurs,
 En grimmig toe, gelyk een oven vol van vuurs,
 Of als twee wolken (2), zwaar met 's Hemels krygsciraaden,
 Recht boven 't Kaspisch meir (3), geharnast en beladen,
 Rinkinken in de lucht, hoofd tegen hoofd gestelt,
 Tot dat een stormklaroen, hen daagt in 't oorlogsveld,
 Om op elkand'ren fel, door engte niet beslotten,
 Maar in een ruinen streek, te horten en te stooten.
 Het aanzicht van deez' twee bestryderen was met
 Zo stuursche rimpelen omcingelt en bezet,
 Dat zelfs de donkerheid der Hel daar door kwam waffen;
 Want zulk een vyand kon maar eenmaal hen verraffen.

't Was

(1) Ophiuches.] *Een gestarnte van de zeven starren. De Latynen noemen het Anguitenens. Men wil, dat het de twee slangen zyn die Hercules in de wieg heeft gewurgt.*

(2) Twee wolken.] *Homerus heeft in 't 14de Boek van de Iliade, een vergelyking, die met deeze overeenkomt. Hier is ze: „ Gelyk de zee haar stille baaren zwart maakt, in ver-
 „ waging van een yffelyken storm, en de winden, die haare paa-
 „ len dreigen te verbreeken, en zich een wydruitgestrekte weg
 „ tragtten te openen, tot dat een der winden het hart der wol-
 „ ken van een scheurende, zyn magt over haare vloeybaare
 „ vlaktens oeffent: op de zelfde wyze bleef de oude Nestor on-
 „ beweegelyk, en zyn geest was ontroert door naare gedagten.*

(3) 't Kaspisch meir.] *Gelegen tusschen Persien en Mora-
 vien. Het heeft geen gemeenschap met den Oseaan.*

t Was nu op 't punt , dat men van woorden komen wou
 Tor daaden , daar het rond der Hel van dreunen zou ,
 Had niet een andre kol , by 's afgronds poort gezeten ,
 En met zyn sleutelrecht begunftigt , zich vermeeten
 Om op te staan , en dus te schreeuwen met een stem ,
 Die door het heldiep klonk , van waarde , kracht en klem .

(1) O vader ! wat bestaat ge , en wat kan u bewegen ,
 Dus in verwoedde drift en dolle gramschap tegen
 Uw zoon te stryden ; en wat dolheid voert u aan ,
 O zoon ! om tegens 't hoofd uws vaders op te staan ,
 En met uw schicht , die elk de dood dreigt , op te komen ?
 En weet gy wel voor wien ? voor Hem , die 't al doet schroomen
 En sidd'ren , daar hy heerfcht daar boven , voor zyn magt ,
 En om de oneenigheid , die u bezielt , reeds lagt ,
 Ja klaar staat , om met vreugt de zwabber van zyn tooren ,
 By hem rechtvaardigheid genoemd , uit 's Hemels kooren ,
 Opu te stooten , toorn , die brullende en zeer ryk ,
 U aan zal schenden en vernielen te gelyk .

Zo sprak zy : Lucifer een weinig aan 't bedaaren ,
 Antwoord haar dus : Uw taal , die my niet kan vervaaren ,
 Klinkt echter my zo vreemd in 't oor , dat ik daar van
 Verbystert , voor als noch u niet verhaalen kan ;
 Wat zy durft doen , ten zy gy my voor af doet weten ,
 Tweevoudig wangedrocht , hoe dat gy word geheten ,
 En hoe gy my , die in dit hol my eerst vertoon ,
 Den naam van vader geeft , en noemt dit spook myn zoon ,
 Daar ik u geenzins kende en nimmer zag voor dezen ,
 Een yz'lyk spook , dat elk , behalven my , doet vreezen ?
 De Helpoort wachtster gaf hem daar op dit bericht :
 Vergeet gy my zo dra ? ben ik in uw gezicht
 Nu zo verfoey'lyk , daar gy my in 's Hemels hoven ,
 Geroemt hebt , dat myn schoon streefde alle schoon te boven ;
 Wen gy vergadert met al 't Serafynendom ,
 U , door een eed , verbond en t'zaam vereenigde , om

II. Boek.

E

Ver-

(1) O vader !] *De Satan is de voortbrenger en de vader van de zonde , die uit zyn berffenen voortkwam , gelyk 't verdichtzel Minerva , of de wysheid uit die van Jupiter doet voortkomen . Zie Ovidius in zyn Herschepping , en wyders Jacobus I. v. 15.*

Vermetel's Hemels magt en kroonregt te beftooken,
 Een cuveldaad, die u zo duur heeft opgebroken,
 Dat Godt u donderde uit zyn eeuwigduurent licht,
 In endelooze ellende, en roofde u uw gezicht,
 En finakte u in een poel van duifternis en plaagen,
 Alwaar uw hoofd, door Godt met blikzemvuur geflaagen;
 Een op'ning kreeg, daar ik als een Godin, zeer ryk
 Gewapend, u in aard en wezen gansch gelyk,
 Toen Hemels fchoon uitsproot; al't hemeldom ontftelde
 In 't eerft, en week te rugge; en eindelyk, men meldde
 Myn naam, die Zonde was, en zedert hielt men my
 Voor iets, dat onheil fpelde en finert en flaverny:
 Maar fints dien tydt kreeg in myn omgang elk behaagen,
 En myne fchoonheid, die zo vrolyk op kwam dagen,
 Verwon de afkeerigften, en u, om dat myn leeft
 En weezen u geleek, behaagde ik allermceft,
 Zo verr', dat we in 't geheim een zoet vermaak genoten,
 Waar uit de groeizaamheid is van myn buik gefproten:
 Toen wierd het oorlog met meer hevigheid gevoert:
 De gansche Hemel wierd door fellen kryg ontroert,
 Daar wierd van wederzy met dapperheid gefreden:
 Maar Hy, die 't ryk beftiert der end'looze eeuwigheden,
 (Hoe kon het anders zyn?) floeg ons door het geweld
 Der legioenen en zyn donders uit het veldt:
 Hy zegenpraalde, en zy, zy wierden uit het leven
 Der eeuwigheid gejaagt, in 't diepft' der hel gedreven,
 En ik viel nevens hen in de algemeene val.
 Toen vond ik my geplaatft in dit vervloekte dal,
 Daar my deez' fleutel, groot van luifter en vermoogen,
 Behandigt wierd, met laft, dat ik met honderd oogen
 Deez' poort bewaaken zou, waar door geen doemling mag,
 Ten zy hy oorlof vraage, aan my, die hier 't gezag
 Alleenig voer. Ik zat een kleene poos te kwynen,
 Wanneer myn buik, door u bezwangert, felle pynen
 En vreemde fchommeling gevoelde, vlaag op vlaag,
 Terwyl ik ons vermaak wanhoopende beklaag;
 In 't ende rukte uw zaat, dit krooft, myn ingewanden
 Van een, en draait verwoed met zyn fchenzieke handen,
 Daar vrees en pyn my fel beftryd, myn onderlyf
 In dit misvormd geftel: van boven een fchoon wyf,

Van ond'ren eene slang: maar hy, uit my gesproken,
 Myn vyand, heeft terstond deez' schicht naa my geschoten,
 Heilloozen schicht alleen geschapen tot een snood
 Verderf: ik vluchtte, en riep met naar geschreeuw, o dood!
 Op't hooren van dien naam scheen de afgrond sel te beeven
 Van schrik, en eene zucht in zynen kreits te geeven,
 Gelyk een wederklank, o dood! Ik vlucht, hy treedt
 My naa, maar meer door lust als woede sel en heet,
 En sneller in zyn vaard als ik, die gansch verlaagen,
 In't rennen nederviel, volgt hy zyn welbehaagen;
 En maakt my zwanger door omhelzingen; en uit
 Die schaking teelde hy dit monsterdier, een spruit
 Zo naar en schriklyk, als ooit iemand bragt te voeren.
 'k Ontfang't, en 't word door my weêr uur op uur gebooren
 In onverdraagb're smert, want lust het hen, zy treên
 Weêr in myn buik, en 't word hun brocineest als voorheen,
 En vreeten, huilende, myn ingewand als spyze,
 Dan bersten zy, verzaat, op hun voorgaande wyze,
 Daar weder uit, en zy omringen my met schrik,
 Die knaagt en nimmer rust, zelf niet een oogenblik.
 Daar tegens over zie 'k de stuurse dood gezeten,
 Myn zoon en vyand, die my zelfs, zyn moêr, zou eeten,
 Wen and're spys hem kwam te ontbreken, wist hy niet,
 Dat myn bederf en smert hem endeloos verdriet
 Zou baaren, en hem mede in wis bederf zou trekken.
 Ook weet hy, dat ik hem te bitt'ren brok zou strekken,
 Een doodelyk vergif, indien dit ooit gebeurt.
 Dit is te voeren dus, door't noodlot goet gekeurt
 En uitgedondert. Maar, o vader! wil u wagten
 Voor deez' vervloekte schicht, vol doodelyke kragten;
 Gy waant vergeefs dat u het schitt'rend wapenstaal,
 Schoon in den Hemel zelfs getempert, t'eenemaal
 Zal zeker stellen, voor zyn pyl, door hem die boven
 Als d'Almagt heerfcht, alleen van kragten te berooven.
 Zy eindigde. En de Vorst des afgronds, die haar zwak
 Begreep, bedaarde in woede en grimmigheyt, en sprak
 Deez' gladde taal haar toe: o Waardste myner looten!
 Wyl gy my vader noemt, als zynde uit my gesproken,
 En my alhier, myn zoon, zo overschoon verbeeldt,
 (Dat overduurbaar pandt, in aangename weeld

En zoet geftoei geteelt, in 't eeuwig ryk daar boven,
 Waar van d'Almachtige ons voor eeuwig wou berooven,
 Toen hy ons nederstorte in endelooze pyn)
 Weet dan dat ik alhier als vyand niet verschyn,
 Maar om, en hem, en u, en onze bontgenooten,
 Die trouw de wapenen aan hunne leden schoten,
 En nevens ons dien val bezuurden, kloek van moed,
 Te redden. Hierom zette ik dus alleen myn voet,
 Op onbekenden weg, en waag my voor hen allen,
 Gereed ten doel te staan van leed en ongevallen.
 Dus stap ik vlytig door dit ongemeeten diep,
 Waar in de Hemelvorst ons zo vervloekt misfchiep,
 Om, zwervende, eene plaats, voor lang voorfpeelt, t'ontdekken,
 Die nu, naa allen schyn, de Godheid wou voltrekken,
 Een plaats van heil, die dicht aan 't ryk des Hemels legt,
 Onlangs tot een verblyf van fchepzels opgerecht,
 Die Godt eerst fchiep, om licht de plaats, waar uit wy ftoeven,
 Te vullen. Dus raakt nog het Eng'len ryk daar boven,
 Door zulk een menigte overkropt, in nieuwen twift.
 't Zy dit gebeure, of wel iets anders; 'k ga met lift
 Op kondfchap uit, en keer', zo haaft ik koom te weeten,
 Wat hier van zy te rugge, om, door de wraak bezéten,
 U te geleiden naa een plaats, daar gy geruft,
 Benevens uwen dood, zult wonen naa uw luft,
 En op en nederwaards, en zonder fteurnis zweeven
 In zachte lucht, die u vermaak en trooft zal geeven:
 Daar word ge mildt voorzien van all' wat u ontbreekt,
 En 't ftrekke u al tot roof wat deeze luchtftreck kweekt.
 Hier zweeg hy. Zyne taal kon beyde hen bekooren.
 De dood lachte akelig en grynsde fel, op 't hooren,
 Dat hy zyn honger, nooit verzaadbaar, zou verzaân.
 Hy zegende zyn muil, gefchikt om nu voortaan,
 In weinig tyds, al wat hem voorkomt af te weiden:
 Zyn fnoode moér, die zich van zachter geest liet leiden,
 Niet min, als hy, verheugd, fprak dus tot haaren Heer:
 De fleutel van deeze kolk, bewaar ik, my wel eer
 Door recht en door bevel van 't Opperhoofd gegeven,
 Dat zonder ende leeft in 't eeuwig duurend leeven,
 Met laft, om nimmermeer de diamante poort
 Te ontfluiten. Komt men my met fnood geweld aan boord,

De dood staat rede, om door zyn schicht zulks af te weeren,
 Te magtig dat hem iets, hoe sterk het zy, kan deeren.
 Maar wat ben ik aan hem en aan zyn last verplicht,
 Die my, verbannende uit het nimmerdoovend licht,
 My klonk in deeze poel, zo diep, zo naar, zo duister,
 Om dit zo haat'lyk ampt, ontbloot van allen luister,
 Steeds waar te neemen? Ik, een borger van Gods ryk,
 En in onsterfelykheid de Godtheid zelfs gelyk,
 Hier worstelen met pyn en angst en alle ellenden,
 In 't midden van 't gejang van 't krooft, dat uit myn' lenden
 Geteelt, myn ingewand vraatzuchtig eet en knaagt?
 Gy, die me als vader en als maaker steeds behaagt,
 Om dat ge't weezen aan my gaaft, wien moet ik hooren
 Als u? wien leen ik met meer voeg'lykheid myne ooren?
 Wien volgen? want gy wilt my eerlang brengen in
 Een waereld, die door Godt eerst onlangs zyn begin
 En wezen kreeg, vol licht, vol heil, geluk en zeegeen,
 By Goden, die hun lust daar zien in top gestegen,
 Daar zal ik, zweevende in een beemd van dertelheid
 En weelde, door uw zorg en iever my bereid,
 Steeds aan uw rechterhand verheerlykt en verheven,
 Gelyk uw troetelkint, aan elk myn wetten geeven.
 Zo sprak de wachster van de Helle, en zy nam voort
 Den sleutel, in haar hand, van 's afgronds wyde poort,
 Noodlottig werktuig van al's menschen wee en treuren.
 Zy sleept haar beesten tret tot aan de breede deuren,
 En schoof den bout, die 't slot bedekt', met zulk een kragt
 Om hoog, dat Stix dit werk vergeefs met al zyn magt
 Zoude onderneemen. Toen draait zy, vol felle tochten,
 Den baard des sleutels in den doolhof en de bochten.
 Van 't wyde slot, en rukt de grendels, uit metaal
 Geklonken, en een reeks dwarsboomen t'eenemaal
 En zonder moeite weg. De Helpoort sprong sluks open,
 En is al kraakende met kragt te rug gelooopen.
 De duimen maakten in het draayen een gekrak,
 Als van een donderslag, waar door het hogen dak
 En 't diep des afgronds scheen te dav'ren, schokken, stooten.
 Toen heeft zy, zonder last, de deuren beide ontloten,
 Maar die weêr toe te doen ontbrak haar aan de kragt:
 Haar op'ning was zo wyd, dat zelfs een legermagt,

Die eenige uuren in het ronde kan bedekken,
 Met paard en wagen vrank en vry'er door kon trekken,
 Zo ruim was ze, en zy spoog, gelyk de wyde mond
 Ecns ovens, dikke smook en vlam uit haaren grond.
 Toen hadden zy terstond het ak'lig diep voor oogen,
 Een donk'ren ocean, door perk noch kreits omtoogen,
 Een ongrondeerb're poel, een ongemeeten vlak,
 Daar lengte en hoogte en breedte en tyd en plaats ontbrak,
 En daar de bayert en de nacht, die alles teelen,
 Een heerfeloosheid, die nooit end' heeft, zamen deelen,
 In 't midden van geraas en kryg, die eeuwig duurt.
 Zy houden zich in stand, bebolwerkt en bemuurt,
 Door heet en kout, en nat en droog, die twist doet leeven,
 Vier kampioenen, die alle onophoud'lyk streeven
 Naa't opperste gezag: zy voeren zonder rust,
 Hunne ongeboor'nen en deelloozen, onbewuft
 Van kwaad, ten oorlog aan, omringende elk den stander
 Van zynen aanhang, naa' hunn'aard, of dom, of schrande,
 Of licht, of zwaar, of scherp, of stomp, of snel, of traag,
 Een dik en dicht gezwarm ontelbaar vlaag by vlaag.
 Gelyk de zanden van Cireene (van de straalen
 Der zon geheel verzengt) door dwarlwind uit haar paalen
 Te rug gedreven, die zyn wicken, dun en licht,
 Beweegt en onvermoeit bewaart in evenwicht.
 Hy heerfcht een oogenblik, wien't grootst' getal komt volgen.
 De woefte bayert zit als scheidsmen, die't verbolgen
 Krakkeel, waar door hy heerfcht, in 't slechten, meer en meer
 Verwardt. Het los geval, dat naaft hem deelt in de eer,
 En scheidsmen is, regeert het al door zyn vermoogen.
 In deezen afgrond, naar en schrikk'lyk in hunne oogen,
 Zo duifter, woest en wild, baarmoeder der natuur,
 En licht'lyk van haar graf, noch zee, noch land, noch vuur,
 Noch licht, maar alles gansch verward in een gedrongen,
 En daarom, zonder end, door twist en kryg besprongen,
 Ten waar' d'Almogentheid in 't eeuwig juichend hof,
 Een juiste schikking gaave aan die zo duift're stof,
 Om noch meer waerelden te scheppen tot haar luffter:
 In dit vervloekte ruim, zo ak'lig, diep en duifter,
 Stond Satan, op den kant der Helle, en zag rondom,
 En overwoog zyn tocht. De ruimte maakte hem stom.

Hy

Hy zag geen oever aan deez' zee, die hy moest kruiffen.
 Een fchor en naar geluid kwam in zyne ooren ruiſſchen,
 Gelyk (zo 't mag beſtaan, dat men het groote by 't klein
 Mag vergelyken) wen Belloone gansche ſteên,
 Met donderend geſchut te pletter komt rammejen,
 Ofeven, of 't gebouw des Hemels neer kwam glyen,
 En in te ſorten, en all' de Elementen vaſt
 In oproer tegens een en op elkaâr getaſt,
 De onverwrikbaare aarde als uit haar aspunt rukken.
 Op 't laaſt', in hoope dat hem de optocht zal gelukken,
 Spreidt hy zyn vleugels uit, en op de golven van
 Een ſmook verheven, vliegt hy wat hy vliegen kan,
 Wyl hy den grond, dien hy, in 't rennen komt te ontmoeten,
 Weg ſchopt, als afch en ſtof, met zyne reuzevoeten;
 Toen als in eene koets van wolken, ſnel van vlucht,
 Gedraagen meenig myl door 't ruim der open lucht,
 Ging hy vermetel voort: maar zy, niet vaſt noch ſteewig,
 Begeeft hem, en hy ſtort voor-over in het eeuwig
 Onmeetbaar ydel diep. Zeer ſchichtig onverhoeds
 Druipt hy, al ſlodd'rend met zyn vleugelwerk, vol ſpoeds,
 Tien duizend vadem neêr, en tot den dag van heden,
 Zou hy noch vallen en neêrdaalen naa beneden,
 Had niet by vreemd geval, de weêrſlag van een wolk,
 Gevoed door vuur, en door ſalpeter, uit dien kolk
 Hem opgenomen, en weêr hoog in top verheven.
 Hier ging hy zich een poos tot ſtilte en ruſt begeven,
 Zich ondertuſſchen in een Syrtis van moeras
 Verkoelend', dat noch zee, noch vaſte landſtreek was.
 Hy tradt, dus afgemend, op 't modd'rig flyk en zwadder,
 Half gaand', half vliegende, nu traager, dan weêr radder,
 Als met een riem en zeil: gelyk een griffioen
 Met vleug'len, over berg en dal zich haaft in 't ſpoên,
 Om Arimaſpiaan, die 't goud, zyn wagt bevolen,
 Terwyl hy acht'loos lag te ſlaapen, heeft ontſtolen,
 Te krygen, daar hy vlucht: zo vinnig over vlak
 En ſteil, door dik en dun, gemak en ongemak;
 Met hoofd en hand en wiek, vervolgde hy zyn gangen,
 En zwemt, of zinkt, of kruipt, of vliegt naa zyn verlangen.
 Intuſſchen hoorde hy een wild en algemeen
 Gerammel, dat van klank en ſtemmen onder een

Gemengelt, uit het hol der duifternis kwam stygen.
 Hy neigde derwaards heene, om kondfchap te verkrygen,
 Wat kragt, of geeft, of Godt van 't allerlaagfte diep,
 Zich zelfs onthield, in dat geluit, en wie zulks fchiep,
 En om den naaften weg, die uit de duifterniffen,
 Aan 't licht des Hemels paalt en heenleidt, niet te miffen.
 Hier zag hy Chaos op zyn throon, vol heerlykheid,
 En 't donker paveljoen, dat rondom uitgefpreid,
 Al d'afgrond overdekte, uit duifternis geweven.
 Naaft hem, zat op zyn throon, de zwarte nagt verheven,
 In jaaren de oudfte (1), en in het ryk zyn metgenoot.
 Naaft hem stond Orkus (2) en ook Ades (3) zwaar en groot,
 En Demogorgon (4), naam, zeer fchrikk'lyk in elks ooren.
 Toen kwam hem 't los geval, 't gerucht, de twiſt te vooren,
 Vervolgens 't oproer, en verwarring, al door een
 Gemengt, en tweedragt, die de reſt als meeſter ſcheen,
 Elk kon verbyft ren en met duizend monden ſpreken.
 De Satan ſprak hen toe in kloekheid onbezweken :

Ver-

(1) In jaaren de oudfte.] *Volgens de Godgeleerdheid der Heidensche Grieken, was de Nøgt en de Chaos voor alle dingen geweest.*

(2) Orcus] *was onder 't Heidendom de Godt der Helle. Men noemde hem ook Plato en Dis.*

(3) Ades.] *Dit woord komt van 't Grieks. Zomtyds word het voor Pluto gebruikt, en zomtyds betekent het den ſtaat der dooden, of het graf.*

(4) Demogorgon.] *By de Heidenen als de Godt der aarde, geviert. Zy hadden zo veel eerbied voor zyn verſchrikkelyken naam, dat het niet vry ſtond denzelven uit te ſpreken. Naa de meeninge der Heydenen; woonde hy in de ingewanden der aarde. Hy had tot medegezellen de Eeuwigheid en de Bayerd: Verdrietig zynde in deeze naare eenzaamheid, maakte hy een kleene klood, waar op hy zat, en zich in de lucht begeven bebbende, omcingelde hy de geheele aarde, en maakte dus den Hemel. By geval op de bergen Acro-Ceraunies gekomen zynde, nam hy 'er eenige brandende ſyk uit, dat hy naa den Hemel zond, om de aarde te verlichten, en maakte dus de zon, die hy aan de aarde ten huwelyk gaf, waar uit de Tartarus, de Nacht enz. zijn voortgekomen.*

Verheven Vorsten en gy Geesten groot van magt,
 Beruchte heerschers van den Chaos, oudsten nacht,
 En 't ryk des afgronds: Ik kom niet in deeze plekken,
 Als een verspieder; om 't geheim van 't ryk 'ontdekken,
 Of om u in uw rust te stooren; maar door dwang,
 Dwaal ik dus wyd en woest in 't duister; want myn gang
 Leidt, door uw heerschappy, naa 't licht, nu pas verzeen.]
 Ik, zonder dat my ooit een Gids hebbe onderwezen,
 Zoek hier, verbystert, naa het naaste pad, alwaar
 Uw ryk grenst aan den boord des Hemels hoog en zwaar.
 Of heeft de Godheid met haar Hemelen, vol zonnen,
 Van u een andere plaats veroverd en gewonnen,
 Men wyz' my die; ik vlieg, in iever mat noch moê,
 Door dit onmeetbaar diep, op vleug'len, daar naa toe.
 Glukt myn tocht, myn gonst zal u geduurig toonen,
 Dat ik weldaadigheen met eer en gunst wil kroonen.
 Zp ik 't verloren ryk herneem, den dwingeland
 Verdryve, en dat gewest brenge in zyn duist'ren stand,
 Waar in 't voor deezen was, en onder uw vermoogen,
 (Daar heene, o vorsten! strekt, daar heen itrekt al myn poogen)
 En daar den stander weêr kan planten van den nacht,
 U zy het voordeel, my de wraak, die 'k steeds betracht.
 Dus sprak hy. Chaos kwam met ongeschikte blikken
 En stamerende tong hem dit ten antwoord schikken:
 Ik weet, o vreemdeling! zeer wel wie dat gy zyt,
 Die magtige, dat hoofd der Eng'len, in der tyd,
 Die onlangs d'Opperste in zyn kroonrecht, hebt besprongen,
 Doch, door 't vermoogen van Gods donders, wierd bedwon-
 gen,
 En neergeblikzemt in den afgrond zonder grond:
 Ik hoorde en zag 't, toen gy Gods gramschap ondervond,
 En nedervieltd; want zulk een heir is naa de strecken
 Der Hell' niet stil, maar met een groot gewoel (1) geweken,
 Daar neêr laag op verlies, en slag op slag, alom
 Verwarring baarde, en elk zag naa zyn redding om.
 De poort des Hemels stortte, uit haar verheve zaalen,
 Mill'joenen Engelen, om, in hun zegenpraalen,

E 5

U

(1) Met een groot gewoel geweken.] Zie *Ezech. XXXL*
v. 15 en 16.

U te vervolgen, tot gy nedervielde in 't vier
 Des afgronds. Onderwyl onthoude ik my alhier,
 Op myne grenzen. Kan myn dienst aan u behaagen,
 Zy werd u vlytig en met blyfchap opgedraagen,
 Zo verr't vermoogen strekt, dat my van myne magt
 (Die door geduurige twist of oproer groeid in kragt,
 En d'ouden nagt trotseert) noch ov'rig is gebleven?
 Wel aan! let op 't bericht dat u myn mond zal geven.
 Aan de eene zyde doet de Hel, uw hol, zich op,
 En aan de andere kant den Hemel, hoog van top,
 En voorts eene Aarde, eerst nicuw gewrocht, door Schep-
 pers handen,
 Die, hangende in de lucht, en rustende op de randen
 Myn's koningryks, is vastgeklonken aan de kant
 Des hemelryks (wel eêr uw heerlyk vaderland)
 Met goude schakels. Zo deez' weg u kan verstreken
 Ten oirbaar, gy behoeft dien slechts maar langs te trekken,
 't Gevaar is nader by: gaa heen met spoed, verwerf
 My ryken winst, door roof, door plond'ring en bederf.
 Hier zweeg hy: Satan gaf geen antwoord op deez' reden,
 Maar bly dat hy het wit van zyn genegenheden,
 Ontdekt had, en zyn zee nu haast het strand zou zien,
 Recht hy zich op, en komt al juichende opwaards vliên
 Gelyk een piramied, van vuur en vuur'ge stralen,
 In 't woefte firmament, en zonder te verdwaalen,
 Rent hy dwars door den schok der Elementen heên,
 Die srydbaar in hunn' aard zich mengen onder een.
 Als Argo (1), door 't geklots der Kyaneefche klippen,
 En door den Bosfor (2), kwam al 't zeegevaar te ontslip-
 pen,
 Of als Ulyffes, die Charibdis (3) droogte ontweek,
 Aan de eene zyde, en voer langs Scyllaas woefte streek

En

(1) Als Argo.] *Het schip waar op Jazon met twee en vyftig helden van Theffalien de reize naa Colchos deed, om het gulde Vlies te veroveren. Dit schip had den naam van zyn maaker.*

(2) Den Bosfor.] *Een engte by Bifance.*

(3) Charybdis.] *Een draaikolk in de Middellandsche zee by Scylla.*

En draaikolk. Dus raakt hy, met moeite en veel gevaaren,
 Geduurig voort en voort. Wien ryzen niet de hairen
 Te berg van schrik, dat hy dien weg eens langs gegaan,
 De zonde en eeuw'ge dood hem volgden op deez' baan?
 Zy (dit was 's Hemels wil) bevroerden toen een breeden
 En effen weg, gebaand naa d'afgrond hier beneden,
 Wiens kolk, aan 't zieden, duldde op zynen breeden rug,
 Een onafmeetb'ren en gevaarelyken brug,
 Beginnende van daar de Hel zich komt t'ontleken,
 Tot daar zich 't uitterst' rond der waereld heen komt strek-
 ken.

Langs dit gevaarlyk pad gaan onverhinderd heen
 En weêr, de Geesten, tuk in gruwelen te smeên,
 Om stervelingen, tot de boosheid, op te zoeken,
 En hen te maaken tot voorwerpen van Gods vloeken;
 Doch zulken niet, die Gode, uit enkele gena,
 Door zyn goede Eng'len, wil bewaaren vroeg en spa.
 Maar nu op 't laatst' voeld' hy in hem de invloeying daalen
 Van 't heilig licht, dat van des Hemels muur komt straaLEN,
 En in den boezem van den akeligen nacht,
 Een blik des dageraads, doch flaauw, te voorschyn bragt.
 Hier liet de grenspaal der Natuur zich eerst beoogen,
 En hier is Chaos als een blikzem weggevlogen,
 Of als een vyand, die verftoken van zyn kans,
 Met vyand'lyk geweld gejaagt word uit zyn schans.
 Hier zweefde Satan nu, met minder moeite en kommer,
 Langs zachte golven, in de lieffelyke lommer
 Van schemerlicht, gelyk een fchip, dat eene poos,
 Door storm op storm gebeukt en touw en masteloos,
 Met vreugt de haven ziet, waar in het poogt te streeven.
 Nu op zyn wicken, in een yd'ler oort gedreven,
 Die slechts naa lucht gelek, spreid hy ze wyd van een,
 Om nu, op zyn gemak, het ryk der eeuwighen,
 Der Hem'len Hemel, daar zich d'Almacht komt t'onthou-
 wen,

In eenen kring, of rond, of vierkant te beschouwen.
 Dat ryk, dat door geen grens beperkt is of bepaald,
 Met toorens, uit Opal geklonken, opgehaald,
 En met kanteelingen van gloeyende Saffieren,
 Smaragden en Topaas, ziet zynen vloer verciereN,

Wel eer de standplaats van dien trotsen Lucifer.
Deez' waereld hing daar aan, en schein de minste ster
In grootte by de maan. Dus verre op zyne pennen
Gevoerd, volhard hy vast in 't onvermoeide rennen,
Terwyl zyn hert van woede en dolle gramschap kookt,
En hy, al vloekende, zyn gramschap voed en stookt.

Einde van 't tweede Boek.

HET PARADYS VERLOOREN.

DERDE BOEK.

Inhoudt.

God ziet van zynen throon den Vorst des afgronds zweeven;
 Naa deeze waereld eerst door 't eeuwig woord gevormt,
 Toont hem zyn Zoon in eer aan 's Vaders zy verheven,
 Voorzegt des menschen val door Satans list bestormt,
 Hoe Gods rechtvaerdigheid en wysheid dien gedoogen,
 Dewyl hem d' Almacht schiep in eenen staat, die vry
 En recht en zuiver was, verzien met een vermoogen,
 Bekwaam om 's afgronds list te keer te gaan, als by
 Dat slechts gebruiken wil. Ontvouwt voorts, hoe genade
 Was voor den mensch bereid. Gods heilzoon juicht van vreugt:
 De vader eischt een borg, die 't menscbdom vroeg of spade,
 Verlosse en Gods gerecht voldoe door zyne deugt.
 De zoon bied zich als borg om voor den mensch te sneeven:
 De vader neemt die aan: de vreugt vervult Gods koor.
 Inmiddels zoekt de Prins der Hel, door wraak gedreven,
 Naa de aarde, die in 't end', by, naa veel zukk'len, door
 Uriël, Vorst der Zon, ziet tot zyn vreugde ontdekken,
 Waar op by fluks besluit om derwaards heen te trekken.

Heil zy u, heilig licht, van Godt eerst afgevloten,
 Mede eeuwig (1), uit dien sraal der eeuwigheid gesproten!

Hoe neem ik onberispt uw naam in mynen mond?
 Daar Godt een licht is, en het ongemeeten rond

III. Boek.

Der

(1) Mede eeuwig.] *Milton bidt hier het eeuwige, en niet het geschapen licht aan. De woorden, waarmede de aanbidding eindigt, laten de minste twyffeling over. Zie wyders Job. I. v. 9. en 1 Joh. I. v. 5.*

Der eeuwigheid bewoont in ongenaakb're lichten,
 Daar hy bēpiegeldt word van hemelfche aangezichten,
 Die hem toejuichen en verheffen trans in trans,
 En dus ook woont in u, o schoone en held're glans
 Van 't eeuwig schynend licht en 't ongeschapen Weezen,
 Waar uit dat alles, wat begin had, is gereezen!
 Ofacht gy 't beter, dat ik u verwellekoom,
 Begroete en aanspreek met den naam van zuiv'ren stroom,
 Die uit den Hemel vloeit, en naa beneën komt daalen,
 Wiens oorsprong (1) geen vernuft, hoe scherp, kan achter-
 haalen?

Gy waart, eer Godt (2) de zon en al zyn hem'len schiep;
 En toen zyn donderstem u, tot zyn oogmerk, riep,
 Hebt gy deez' waereld, die uit wat'ren diep en duister
 Gerukt, ontkerkert wierd uit alle boeï en kluiſter
 Van 't ydel ongevormde, als met een kleed bedekt. (3)
 U, U zie ik dan weër, die myn verlangen rekt,
 En streelt, met stout'er wick, den helschen poel ontweken,
 Schön lang gehouden in dat hol vol naare strecken,
 Terwyl ik in myn vlucht door meer're en mind're wolk,
 Der naare duifternis, van dien gehaaten kolk,
 Maar niet met Orfeus Lier (4) en stem en held're toonen,
 Zong van den Chaos, en den nacht, die eeuwig woonen,

In

(1) Wiens oorsprong geen vernuft.] *Zie Job XXVIII. v. 12.*

(2) Gy waardt een Godt.] *Prov. VIII. 23.*

(3) Als met een kleed bedekt.] *Job XXXVIII. 9.*

(4) Maar niet met Orfeus lier.] *Orpheus was een vermaardt Dichter en Muzikant. Hy was van Thracien geboortig, een zoon van Calliope en van Apollo. Zyn lier bekoorde Pluto en Proserpina, die toestonden hem Euridicé weder te geven. Maar by beroofde door zyne voorbaarigheid zich zelf 'er weder van. Hy was met die van Argo in de onderneeming van Colchos. De Wynpapinnen verscheurden hem in vervoering van gramschap. Gelyk by d'oorsprong der dingen, overeenkomende met de gevoelens der Heidenen, heeft gezongen; Milton, die het zelfde onderwerp heeft verhandelt, volgens 't geene Moses ons 'er van geleeraard heeft, zegt, dat hy in zyn Goddebyk gezang andere toonen, als die van Orpheus Lier, gebruikt heeft.*

In 't grondelooze diep, door eene zangheldin
 Geleeraard, die uit Godt haar oorsprong en begin
 Erlangde, om eenen tocht naar 't helfche ryk te waagen;
 En weêr te klimmen uit dien kerker aller plaagen:
 Een tocht, zo zwaar, en nooit door iemand onderstaan.
 'k Voel weêr uw levens lamp, en zie u veilig aan:
 Maar gy begunftigt met uw licht niet meer myn oogten;
 Al vrucht'loos heên en weêr, door ievervuur bewogen,
 Om uwe straaLEN, die de duifternis doen vliên,
 En 't al verlichten, te bejeg'nen en te zien.
 Maar ach! geen dageraad bejegt my van verre.
 Een star, maar neen geen star, een dikke en zwarte starre;
 Heeft myn gezicht, zo zwak, doen taanen, (1) of te wreed;
 Het door een zinking gansch bedekt, als met een kleed.
 Het lust my echter te verkeeren bly van zinnen,
 Daar de onverdiende gonst der kuifische Zanggodinnen,
 My een belommert bosch, of heuvel, door de zon
 Beschenen, of een beek, en zilvere waterbron,
 Aanwyzyn, door een trek tot heilige gezangen
 Gedreven: maar voor al richt ik tot u myn gangen,
 En geef u myn bezoek, in 't midden van den nacht,
 O Zion, dat myn lust zo vaak zette in zyn kracht!
 En 't edel bloemtapyt van uwe gladde beeken,
 Die dart'lend vloeyen langs uw oevers, en uw strecken,
 En uwen grond alom bekabb'len met geluit,
 Van heilig stroom-geruis, dat naa de wolken stuit.
 'k Denk ook niet zelden aan vier onnavolgb're mannen,
 Puikdichters, nevens my in een gareel gespannen,
 Zo 'k slechts by hen in roem en agting haalen kon,
 Vier helden, wien noch tyd, noch dood, noch nyd verwon;
 By Thamyris (2) en by Homeer (3), die 'k lang bezinde,
 En by Terezas (4), en by Funëus (5), blinde

En

(1) Doen taanen.] Milton verloor zyn gezicht dooreen koude zinking, of een verstopping van de gezicht-zenuw.

(2) Thamyris,] of Thamyras, was een dichter van Thracie geboortig. Hy was zo stoutmoedig, dat by de Zanggodinnen dorst veragten, waarom zy hem van zyn gezicht beroofden. Zie Ovidius derde Boek van de Minnekonst. Homerus verbaalt zyn geschiedenis, terwyl by de benden van Nestor, Koning van Py-lus,

En oude dichteren. Dan fcheppe ik myne luft
 Met denken, dat van zelf myn zang, my onbewuft,
 Met dartelenden toon vloeit uit myn zinnen: even
 Gelyk een vogel, die tot vrolykheid gedreven,
 In 't duifter zingt, en in den lommer van 't geboomt,
 Des nachts zyn ftem verheft, daar niets zyn vreugd betoomt.
 Jaar uit jaar in ziet men de jaargetyden keeren;
 En ik ellendige! moet fteeds den dag ontbeeren;
 Noch lieff'lyke avondftond, noch 't hert bekoorlyk licht
 Des zachten morgenftonds, befchynt ooit myn gezicht.
 Ik zie noch lentebloem vol aangenaame geuren,
 Noch zomer roozen, zo behaaglyk om heur kleuren,
 Noch 's menfchen aangezicht, zo konftig door Gods hand
 Gevormt, noch bofch, noch veld, noch kudde, weide, of zant.
 Een dikke duifternis, een nevel, die blyft duuren,
 Omringt me en weert me van de menfchen t'aller uren,

En

*lus, bezigtigt: „De oude Nestor gebodt tachtentig fchepen, en
 „ was aan 't hoofd van 't volk van Doriën, alwaar de Zang-
 „ godinnen, Thamyris den Thraciër ontmoetende, die van Ocha-
 „ lio van den Koning Euritus kwam, zyn hoogmoed ftraften;
 „ dewyl hy zich beroemdt had, dat hy altyd den prys der zang-
 „ kunde zou erlangen, fchoon zelfs de Zanggodinnen, dochters
 „ van den grooten Jupiter, met hem over die konft wilden twif-
 „ ten. Die Godinnen, getergt, door zyn onbefchaamtheid be-
 „ roofden hem van zyn gezicht, en deden hem dus het fpeelen
 „ op de lier vergeeten. Zie de Iliade in 't 2de Boek.*

(3) Homerus.] *De oudfte en grootfte der Griekfe Helden-
 dichteren.*

(4) Terezas] *was geboortig van Thebe, en blindt gemaakt
 door Juno, om dat hy had verbreit, dat het vermaak der vrou-
 wen, in de omhelzing veel grooter was, als dat der mannen.
 Jupiter, om zulks te vergoeden, gaf hem een waarzeggenden
 geest.*

(5) Funeus,] *was Koning van Thracië en Arcadië, of van
 Phaphlagonie, een zoon van Agenor. Hy wierd van zyn gezicht
 berooft, door de Goden, om dat hy de kinderen van zyn eerfte
 vrouw het gezicht had benomen. De Goden zonden hem ook
 Harpyen toe, doch waar van Zethus en Caclaris, zoonen zyner
 tweede vrouwe, hem verloften.*

En wil niet, dat ik 't boek der kennis, tot wier blaân
 Een ieder toegang heeft, ooit weder op zal slaan:
 Dus van den toegang, die tot wysheid legt, verfteeken, (1)
 Kom ik met grooter angst en met vertrouwen smeeken,
 Om uit den Hemel licht te ontfangen in myn geeft:
 O Hemellicht, waar voor de Helnagt is bevreest,
 Bestraal-myn dorre ziel, veredel al haar kragten,
 Verlicht haar oogen, schenk haar heldere gedagten,
 Waar in geen laagheid zweemt, door valsche waan vernist,
 En zuiver haar van damp en duifternis en mist,
 Op dat ik ernstig zien en spreken mag van dingen,
 Die nimmer zyn te zien door brosse stervelingen.
 De Vader alles goeds, de almachtige Opperheer
 Liet, daar hy zit getroont, met onbedenk'lyke eer,
 Ver boven alle magt verheerlykt en verheven,
 Nu beid' zyne oogen na het ruim der wêrêld zweeyen,
 Om 't werk, en 't werk zyn's werks, met een gezicht te zien,
 Waar voor de schaduwen en duifternissen vliên.
 Rondom hem zweefden all' zyn heil'ge hemellingen,
 Die zynen Hemelthron al juichend' bly omringen,
 En, meerder in getal als starren, uit het licht,
 Dat onophoud'lyk straalde en flikkerde in 't gezicht
 Van dien Almachtigen, dien Zaligen, dien Grooten,
 Een zaligheid, die onuitspreek'lyk is, genoten.
 Zyn een'ge Zoon, het beeld waar uit zyn glorie straalt,
 En uit dien Vader van alle eeuwigheid gedaalt,
 Zat aart zyn rechterhand. Eerst vestigd' hy zyne oogen
 Op de aarde, uit enkel niet, door 't eeuwig Alvermoogen,
 Gevormd, en op het paar, dat hy met zyne hand
 Bootseerde, en in den hof der welluft had geplânt,
 Genietende eene min en vreugd niet uit te drukken,
 Onafgebrook'ne vreugd, die harten kan verrukken,
 En onbenyde min, in zalige eenzaamheid.
 Daar naa beschouwt hy 't ruim der Hel, die de afgrond scheid

III. Boek.

F

En

(1) Dus van den toegang, die tot wysheid legt, verfteeken.]
 Veele willen, dat alle onze kennisse uit het gevoelen voortkoomt.
 Gelyk wy nu vyf zinnen hebben, en Milton van 't gezicht be-
 roofte was, zo zegt hy, dat hy van den toegang tot de wys-
 heid verstooken is.

En tuffchen beide legt, en hoe, op vlugge veeren,
 De Satan langs de muur des Hemels komt laveeren,
 Aan deez' zy van den nacht in hooge en dunne lucht,
 En dat hy vaardig was, om nu, vermoeid in vlucht,
 Met traagen tret, op 't vlak des Hemels neêr te ftryken,
 Om 't onbekende rond des aardkloots te door kyken,
 Dat hem te vooren kwam aan zyn gekrenkt verftand,
 Als een gewelfloos vast en onbeweegbaar land,
 In d'ocean, of in de lucht, omher gedreven.
 Godt, die hem gade floeg, in 't onoorspronglyk leeven,
 Waar uit hy ziet, dat was, 't geen is, en worden zal,
 Sprak, met een voorgezicht, in taal, vol hemelval,
 Zyn lieven Zoon dus aan: O Zoon, dien 'k in de kooren
 Des Hemels, eeuwig teelde als mynen eengebooren,
 Ziet gy, wat razerny en woede, wreed en fel,
 Onz' weêrparty vervoert, dien grendels van de Hel,
 Noch ook de ketens waar aan hy is vastgekdonken,
 Noch 't diepft des afgronds, vol van vuur en gloênde vonken,
 Weêrhouden kan: Hy fchynt, tot voorftand van zyn zaak,
 Vervoerd en aangezet, door hoopeloôze wraak,
 Die op zyn eigen hoofd, om zyn weêrspannig muiten,
 Gelyk een blikzem, door myn gramfchap, weêr zal ftuiten.
 Hy, van wat deugd'lyk is, verbaftert en vervreemd,
 En los gebroken van zyn fterke banden, neemt
 Zyn weg, al vliegende, op den voorgrond van de ftraalen
 Des lichts, niet verre van myn Hemel, om te daalen
 Naa 't rond der waereld, pas gefchâpen, en den menfch,
 Dien 'k daar in heb geplaatft, m' t toeleg om zyn wenfch
 Te zien gelukken, hem, door zyn geweld te moorden,
 Of te verleiden door bedrog en fchoone woorden.
 Dit laaftte zal hy doen. Want naa zyn logentaal,
 Zoo vleyende en verfiert met woorden fchoon van praal,
 Zal Adam luift'ren, en lichtvaardig overtreden
 't Gebod, het eenigfte dat ik hem gaf in Eeden,
 Om tot een proef te zyn van zyn gehoorzaamheid:
 Dan zal hy vallen, en om zulk een onbefcheid,
 Zyn trouwloos naa geflacht: wie zal de fchuld dan draagen?
 Wie anders dan hy zelfs, als d'oorsprong van zyn plaagen?
 O fnode ondankbaarheid! o al te ondankbaar knecht!
 Hy had al wat hy wenfchte: Ik maakte hem oprecht

En heilig, met de magt, om in dien staat te blijven,
 En met de vryheid om zich zelfs daar uit te dryven:
 Dus maakte ik even ook de magten van ons ryk,
 Ons in de onsterfelykheid van wezen gansch gelyk.
 Hun wil kon hen alleen behouden of vernielen.
 Beide, en die stonden, en die heilloos nedervielen,
 Die stonden vrank en vry, en zy, die naar hun staan
 Neêrvielen, stonden vry en vrank op 's levens baan.
 Niet vry? Dan was 'er proef van liefde noch betragten
 Van trouw, gehoorzaamheid, noch dienst, noch wet, te wagten,
 Uit nooddwang doende 't geen zy deden, niet dat zy
 Volbragten, door hun wil, in 't een' en 't and're vry,
 Een daad niet waardig om door lof in top te zetten.
 Wat kan gehoorzaamheid aan myn gegeeven wetten,
 My blyfchap baaren, als de wil en rede t'zaam
 (Daar rede is daar is keur) tot geen gebruik bekwaam,
 En ydel en berooft van vryheid, alles moeten
 Verdraagen, zonder dat ze 'er tegen kunnen wroeten?
 Den nooddwang slegts, niet my ten dienst? dus waaren zy
 Geschapen als 't behoort, van allen nooddwang vry.
 Te onrecht beschuldigen zy dan, die hen bootzeerde,
 En met een wil, bevryd van allen dwang, vereerde,
 Of wel hun maakzel of hun noodlot. Meer hoch min,
 Of voor-bestemminge hun vryen wil en zin,
 Door onweêrstaanelyk besluit van voorgezichte,
 Had overdarft. o Neen. Zy seilden in de plichte
 Van hun gehoorzaamheid, door hunnen wil alleen,
 Niet ik. Voorweet ik 't, die voorwetenschap gaf geen
 Aanvoering ofte drang, om 't wanbedryf te pleegen,
 En af te stappen van den weg van heil en zegen,
 Dat echter zeker ging, schoon nimmer voor gekend.
 Zy hebben dan myn wet verwaarloost en geschend,
 Gezondigt door hun wil, gansch vry en onbedwongen,
 Door geene schaduw van een noodlot aangedrongen,
 Schoon onveranderlyk voorzien eeuw in eeuw uit,
 Zelfs meesters zynde van hun oordeel en besluit.
 'k Schiep hen zo vry, en 't was hun deel om dus te blijven,
 Tot zy zich zelfs, uit zulk een vryheid, wilden dryven,
 En slaaven maaken van de zonde en van de dood;
 Want anders moest ik hun natuur, die dat verbood,

Verandert, en 't besluit, dat de eeuwen zal trotseeren,
 En geen verandering, of wyf'ling immer deeren,
 Herroepen hebben: dat beiluit, staande eeuwig pal
 En onverwrikt, bestemd' hun vryheid, niet hun val.
 Zy hebben uit zich zelfs alleen hun val beiloten.
 Deeze eersten, door zich zelfs uit hunnen staat gestoten,
 Zyn steeds verargert: maar den mensch door hen verleid.
 Genade is voor den mensch doch niet voor hen bereid.
 Myn heerlijkheid, door tyd noch eeuwen te bezwyken,
 Zal door bermhertig- en rechtvaardigheid steeds blyken,
 In Hemel en op aard; maar meest barmhertigheid,
 Die eerst en laatst haar glans op all' myn werken spreid.
 Terwyl de Vader zich op deeze wyz' liet hooren,
 Vervulde een zoete geur all' 's Hemels ruime kooren,
 En stortte in 't geestendom, verzaligt door Gods deugt,
 Een onuitspreekb're smaak van onbedenkb're vreugt.
 Verr' boven hem vertoond' Gods Zoon zich, hoog verheven;
 Men zag den Vader in zyn heerlijk' omtrek zweeven,
 Naar 's vaders eigen aard zelfstandig uitgedrukt.
 Het mededogen, daar zyn ziel door was verrukt,
 Een liefde, zonder end', genade, zonder paalen,
 Zag me uit zyn zacht gelaat en vriend'lyke oogen stralen,
 Die zynen lieven mond ontsluitende, dus tot
 Zyn Vader sprak: O Heer! hoe heerlijk is het slot
 Van uwen uitspraak, zo ontzach'lyk, zo vol luister,
 Waar by de mensch, geboeid door Satans band en kluijster,
 Gena zal vinden: Aarde en Hemel zal uw lof,
 Verrukt door zulk een groote en weêrgalooze stof,
 Vermelden onvermoeit met Godgeweide Psalmen,
 Waar van uw Hemelthron alom zal wedergalmen,
 Uw nooit volpreezen naam en heerlijkheid tot eer.
 Hoe! zou in eeuwigheid, o aller Heeren Heer!
 En zelfs myn Heer, de mensch dan eeuwig gaan verloren,
 Dat schepzel zo bemind en laatst uit uw geboren?
 Hoe! zou uw jongste Zoon, door snoed bedrog, en door
 Zyn eigen dwaasheid afgetrokken van het spoor
 Des Hemels, vallen? Dit zy verr' van u, o Vader!
 Dit zy zeer verr' van u (1), o levens bron en ader!

Die

(1) Dit zy zeer verr' van u.] Zie *Gen. XVIII. 25.*

Die rechter zyt van all' wat gy te voorschyn bragt,
 En eenig en alleen rechtvaardigheid betragt!
 Ofzal d'aardsvyand, die zich godloos wou verheffen,
 En opstaan tegens u, aldus zyn oogmerk treffen,
 En van uw oogmerk u versteeken, en de maat
 Van zyne boosheid en op een gestapeld kwaad
 Vervullen, en de maat van uw genaa doen slappen
 En krimpen, en uw werk verbreeken en vertrappen?
 Ofzal hy, door uw toorn, met meerder straf bezwaart,
 Als 't toppunt van uw wraak, die geen godloozen spaart,
 Ter Hel veroordeeld en geblikfemd, alle menschen,
 Verleid door zynen list, meê'slepen naa zyn wenschen?
 Of schept gy lust om 't werk, door uwe ontzachtb're hand
 Geschapen, tot uwe eer, t'ontmaaken t'uwer schand',
 Om zynent wil? Dan wierd uw goedheid en uw grootheid
 Met billykheid van elk gelastert als een snoodheid.
 Toen hiel de Schepper op die reden deezen toon;
 Gy, 't welbehaagen van myn ziel, geliefde Zoon!
 Gy zyt alleen myn kracht, myn wysheid en vermogen;
 Al 't geen gy my, met zo veel wysheid, woud vertoogen,
 Zyn myn gedachten; 't komt in alles overeen.
 Met myn besluit, bestemd door de end'looze eeuwen heên.
 't Geslacht der menschen zal niet gansch'lyk gaan verloren:
 Die zalig worden wil en naa myn wetten hooren,
 Zal konnen; niet om dat hy wil, maar door gena,
 Die 'k hem vrywillig zal verleenen, vroeg of spa.
 Zyn zielvermogen, nu verwaarlooft en vertreeden,
 Door zonden gansch verflaast aan zyn begerlykheden,
 Zal ik ter zyner tyd vernieuwen door myn kracht.
 Hy zal, hoe heilloos hy myn wetten heeft veracht,
 Eens, met zyn vyand, vry van al zyn list en laagen,
 Staan op een effen grond; maar naa myn welbehaagen;
 Door my steeds onderschraagt, op dat hy kundig zy,
 Hoe broos en zwak hy is in zynen staat, dien hy
 Verkooren heeft, en weet dat hy, met dankb're klanken,
 My, niemand anders, moet voor zyn verlossing danken.
 Daar is 'er in 't geslacht der menschen, die ik door
 Bezondere genade, uit all' de rest verkoor.
 Zulks is myn wil en lust. Dit kon myn zin bekooren.
 Deez' zullen naa de stem van myne roeping hooren,

Die hen zal geeven een gezicht van hunnen ſtaat,
 Om my, met recht op hen vergramt, eer't werd te laat,
 Ter neer te zetten, en myn wetten nooit te krenken,
 Terwyl myn goedheid, die 'k hen onverdiend zal ſchenken,
 Hen noodigt, roept en lokt: want ik zal hun verſtand,
 Verduiſtert en bedwelmt, verlichten met myn hand,
 Hun ſteene herten (1) ter gebede en boete buigen,
 Om my voor eeuwig hulde en agting te betuigen.
 Neemt men die gonſt oprecht van hert en zinnen aan,
 Dan zal myn oor en oog geduurig open ſtaan,
 'k Zal plaatzen in hun ziel een leidſman, het geweten,
 Myn ſcheidſman, die gehooft, en nooit by hen vergeten,
 Hen licht op licht, en gonſt op gonſt verwerven zal,
 En leiden hen, bevryt voor leedt en ongeval,
 Volſtendig en getrouw tot aan het end gebleven,
 Ter zalige erffenis, door my aan hen te geven;
 Maar die myn taaigedult, den dag van gonſt verſmaân,
 Die zullen nooit in 't ryk van ruſt en vrede gaan,
 Maar hard, noch meer verhard, verblint, noch blind worden,
 En zwaarder ſchenden myn bevelen, wet en orden.
 De zulken zyn alleen verſtoken van het licht
 Van myn genade: maar 't is al noch niet verricht.
 De menſch weerſpannig, durft zyn trouw onwettig breeken,
 En zich in vyandſchap met zynen Schepper ſteeken,
 Waar door hy alles komt te miſſen, waar door hy
 Moet tragten, dat hem Godt weêrom genadig zy;
 Daar is voor hem en voor zyn nageſlagt niet over,
 Als't aas te ſtrekken voor den dood, dien fellen roover;
 Of hy moet ſterven, of rechtvaardigheid heeft uit;
 Ten zy een ander, in zyn plaats, neeme een beſluit,
 Om willig en bekwaam, den ſtrengen eych te boeten,
 En door zyn dood, de dood te treden met zyn voeten.
 Nu Hemelkrachten, zegt, waar men een liefde vind,
 Zo groot, die zulk een zaak met iever onderwind?
 Wie van uw end' looſ tal wil 't lieff'lyk leeven derven,
 En voor de doodſchult van den menſch voldoen en ſterven,
 Om, zelf rechtvaardig (2), hen, die onrechtvaardig zyn,
 Te zaa'gen, en te ontlaan van zonde, dood en pyn;

Woont

(1) Hun ſteene herten.] *Ezech. XXXVI, 26.*(2) Om, zelf rechtvaardig.] *Zie 1 Petr. III. 18.*

Woont zulk een zucht, woont zulk eên liefde in 's Hemels tranffen?

Hy vraagde, en 't Hemelkoor, vol zaligende glanffen,
Stond stom; daar wierd geen stem in 't Hemels ryk gehoord; (1)
Geen Engel deed zich op, hoe krachtig aangefpoord,
Door d'eeuwig levende, om het menfchdom voor te fprecken,

Of zich als middelaar, in zyne zaak, te fteeken.
Veel minder dat hy zou de doodelyke fchuld
Zich laaden op zyn hals, op dat Gods eifch vervult,
En zyn verzoening wierd voldaan op Gods begeeren.
Nu, zonder dit rantzoen, kon nimmer 't menfchdom keeren
Tot zynen eerften ftaat; maar was, door 't Godd'lyk recht,
Verdoemenis en hel, voor eeuwig toegelegd,
Zo Gods geliefde zoon, het menfchdom ganfch genegen,
In wien de liefde was ten hoogften top geftegen,
Het ampt van middelaar niet ruftig, door zyn bloed
Had aangeboën, en Gode in zynen toorn verzoet.
Gy hebt me, o Vader! (fprak de Zoon) uw woordgegeven:
Het menfchdom zal genade, en door genade 't leeven
Erlangen naa uw wil; En zal dan uw gena
Geen midd'len vinden; zy, die altoos vroeg en fpa
Gereedt is, om uw wil, wilvaardig te onderfchraagen,
En in een oogeblik, op uw volftrekt behaagen,
Door d'afgrond heen dringt, tot de nooddruft en het leet
Van all' uw fchepz'len, op uw wenk, geftaâg gereed?
Gelukkig is de menfch tot wien ze dus wil komen!
Hy, dood in zonde, die hem 't leven heeft benomen,
Is niet in ftaat haar hulp te zoeken, en 't rantfoen
Voor zyne zonde, naar uw uitspraak te voldoen.
Hy, diep in fchuld verward, kan geen fchuldoffer vinden,
Om uwe gramfchap, door verzoening vafte binden.
Ei Vader! zie op my voor hem: ei zie my aan;
En laat uw grimmigheid hem niet ter neder flaan,
Maar my: Ik bied u aan myn leven voor zyn leven;
Schat my voor eenen menfch; het luft my, aangedreven
Door myn menfchlievenheid, uit uwen ryken fchoot,
Te trekken, en die eer en glorie, die 'k genoot

(1) Daar wierd geen stem enz.] *Apoc. VIII. 1.*

Van eeuwigheid naaft u, een korte poos te ontbeeren,
 Voor hem te fterven, en den dood zelfs te overheeren:
 De dood spille all' zyn toorn en kragt op my alleen.
 'k Zal onder zyne magt niet lang verblyven: neen;
 Want gy gaaft aan my in myn zelfs een eeuwig leeven.
 'k Leef door u, schoon ik my den dood koome overgeven,
 En dat geen' fterven zal, dat in my fterven kan.
 Wen ik zyn fchuld betaald, en 't fchuldig menfchdom van
 Den dood verlost hebb', zult ge, o Vader! niet gedoogen,
 Dat myn' zo zuiv're ziel verderving zal beoogen; (1)
 Maar 'k zal verryzen als verwinnaar uit het graf,
 Myn vyand zynen roof, die hem de zonde gaf,
 Ontrukken, en dan zal de dood zyn doodwond krygen, (2)
 En gansch verwonnen, door myn fterkte, neder zygen,
 Van zynen angel, die den doodftek gaf, beroofd.
 Ik zal de Hel (3), in fpyt van 's afgronds opperhoofd,
 In zegenpraal alom door lucht en wolken voeren,
 De helſche duifternis all' haar vermogen fnoeren,
 En zulks vertoonen aan uwe oogen. Dan zult gy,
 Om dat gezicht verheugt, uit uwe heerſchappy,
 Op 't aardryk nederzien, en u daar in vermaaken;
 Inmiddels zal ik, door uw kracht, uit d'opperdaaken,
 Verhoogt, all' 's vyands heir vertrappen in zyn ryk,
 En zelf in 't graf den dood verzaaden met zyn lyk;
 Dan zal ik met de geen, die ik den dood ontflaakte,
 En erfgenaamen van de vreugt des Hemels maakte,
 Schoon lang afweezig, weêr ten Hemel opgevoerd,
 Aldaar uw aanzicht zien, door gramſchap nooit ontroert,
 Maar eeuwig blinkende van vaſte zoen en vrede:
 Daar vindt, o vader! nooit de gramſchap weêr een ſtede,
 Maar endelooze vreugt (4) aan uwe rechte zy.
 Dus eindigde Gods Zoon zyn redenen, die hy

Te

(1) Dat myn zo zuiv're ziel bederving zal beoogen.]
Zie Pf. XVI. 10. en Hand. II. 31.

(2) En dan zal de dood zyn doodwond krygen.] *Zie
 Openb. XX. 14.*

(3) Ik zal de Hel enz.] *Zie Pf. LXVII. 19. Eph. IV. 8.
 Col. II. 14.*

(4) Maar endelooze vreugt enz.] *Zie Jef. XXXV. 10.*

Te voorschyn had gebragt, uit teder mededogen,
Door 's menschedoms droeyen staat en 's Vaders toorn bewo-
gen:

Maar zyn aanminnig oog gaf zwygend' noch geluit,
En ademde eene zucht, die nooit zal sterven, uit,
Om 't menschedom van zyn val ten Hemel op te beuren:
Doch boven dit, kon elk in zyn gezicht bespeuren
Een onderwerpinge aan des Vaders wil en magt,
En een gehoorzaamheid, die op zyn oogwenk wagt.
Hy, als een Lam, dat zich ten offer zou doen keelen,
Vertoeft met vreugde al wat de Vader zou beveelen.
De ganschen Hemel staat verwonderd en bedeeft,
Wat dit beduiden mag, verflagen in den geest:
Maar op dien voorslag kwam de Vader dus te spreken:
Gy, in de Hemelsche, en in de ondermaansche streeken,
Alleen gevonden, die het menschedom, onder 't wee
Myns gramschaps zuchtende, zult brengen tot den vree:
Gy, die alleenig zyt myn lust en welbehaagen,
Gy weet, hoe waardig my myn werken, in zes dagen
Geschapen zyn, maar meest de mensch, schoon laat' van all'
Geschapen, dat ik slechts myn glorie te geval,
U, waarde Zoon, my zelf, myn hand en myn vermogen,
Een wyl onttrekke, en uw afweezen wil gedoogen,
Om 't menschelyk geslacht te hoeden voor bederf,
En op te beuren in myn ryk, zyn wettig erf.
Gy zult dan uw natuur met zyn natuur vermengen,
Uw Godheid, met den mensch vereend, op aarde brengen,
Mensch onder menschen zyn, vleesch worden, als de maat
Der eeuwen vol zal zyn (1), uit eenig maagd'lyk zaat,
Op eene wyz', die elk verbaazen zal, gebooren.
Gy, schoon zelfs Adams zoon, zyt in zyn plaats verkoren
Tot hoofd van 't gansch geslacht der menschen, en gelyk
Zy alle in Adam zyn gebannen uit myn ryk,
Zo staanze in u weêr tot hun eersten staat te komen.
Zy, namentlyk, die ik in u hebbe aangenomen.
Zyn schult maakte al zyn zaat meê schuldig: maar de kracht
Van uw verdiensten, uit genaad' hem toegebragt,

(1) Als de maat der eeuwe vol zal zyn.] Zie Gal. IV. 4.

Zal hen, die 't goede en 't kwaad van hun bedryf verzaaken, (1)
 Vry spreken, en ook vry van dood en zonde maken,
 In u verplant, en met een leeven, door den geest
 Beschonken, dat, vernieuwt, geen dood noch afgrond vreeft.
 Dus (eifcht rechtvaardigheid) zal voor des menschen zonden,
 Een mensch voldoen, hy zal, doorboord met wond op won-
 den,

Veroordeeld sterven, en gestorven, weder uit
 Het graf verryzen, en verzen, zyne buit,
 Zyn lieve broederen, gewonnen, door zyn sterven,
 Met zich opvoeren en myn Hemel doen beërvan.
 De haat des afgronds zal, met een verbolgen zin,
 Neêrslagtig zwichten voor die Goddelyke min,
 Die zich geeft in den dood, en stervende doet leeven,
 En duur verloft dat eer de helsche haat deed sneedeven,
 Die noch zyn oogwit zal beschieten, in de geen,
 Die myn genade, die 'k hen aanbod, boos vertreên.
 Ook zult ge uw eigen staat in 't naa beneden trekken,
 Om mensch te worden, niet vermind'ren noch bevlecken,
 Om dat gy in 't genot der hoogste zaligheid,
 Der Godheid zelfs gelyk, in weezen en beleid,
 En eigenschappen, 't al vrymoedig gaat verlaaten,
 Om eene waereld, die my doodelyk wou haaten,
 Te redden, en aldus door uw verdienften meer,
 Dan door geboorte toont Gods Zoon te zyn. Deeze eer
 Zyt ge overwaardig; meer, om dat gy goedertieren,
 Als hoog en groot zyt, en de liefde u meer komt fieren,
 Als alle uw heerlykheid. 't Is uw veragten staat,
 't Is uw vernedering (2), welke u, en die van 't kwaad
 Der schuld verloft zyn, hulde en achting zullen toonen,
 Die u verhoogen zal tot deezen throon der throonen.
 Hier zult ge zitten in verheerlykt vleesch te pryk';
 Hier heerschen, op uw stoel, en Godt en Mensch gelyk,
 En zoon van Godt en Mensch gezalft als Opperkoning.
 Ik geev' u alle magt in deez' geduchte woning.

Heerschen

(1) Die 't goede en 't kwaad van hun bedryf verzaken.]
 Zie *Dan. IX. 18.*

(2) 't Is uw vernedering.] Zie *Phil. II. 7, 8, 9.*

Heersich uit de kracht van uw verdiensten, zonder end',
 In 't ryk, dat nimmer perk, noch maat, noch paalen kent;
 Terwyl ik wil dat all' de heerschappyen, krachten,
 En overheden, op uw wil en wenken, wachten,
 En u erkennen als hun Heer en Opperhoofd,
 Eeuw in eeuw uit van al het geestendom geloof.
 'k Wil zelfs dat alle knie zich voor u neêr zal buigen,
 De Hemel, de aarde, en 't onderaardsche uw magt getuigen;
 Wanneer ge lang verwacht, met overtaay gedult,
 Op eenen wolkenthroon (1), vol glans verschynen zult,
 En zenden daar van uit de Aardseng'len, uw gezanten,
 Om 't menschelyk geslacht, gedagvaard van vier kanten
 Der waereld, voor den stoel van uw gevreeft gerecht,
 Te doen verschynen, dat elks zaak na eisch beslegt.
 Dan zullen levenden en dooden, van vier winden,
 Gedagvaard, trachten, om dien oordeeldag te vinden;
 Het schel geluidt van uwe Aardseng'len zal hen doen
 Ontwaken; elk zal zich naa uw bebaagen spoên;
 Dan zult Gy, in den kring der Heil'gen, oordeel spreken;
 U van de boosheid van den mensch en de Eng'len wreeken:
 Uw uitspraak zal hen weg doen zinken in den pool
 Der Helle, 't eeuwig vuur en Satans haat ten doel;
 De Hel met zyn getal vervult, door Godt verstoeten
 Om hunne godloosheid, blyft voor altoos gesloten.
 Dan zal de waerelt gansch verbranden en vergaan
 Door Hemels vuur, en uit zyn smookende asch ontstaan
 Een nieuwe Hemel, en een aard' (2), waar in Gods knechten
 En gonstgenoten, die zyn wetten en zyn rechten
 Gehoorzaamd hebben, in een end'looze eeuwigheid,
 Een leeven, dat nooit dood zal stooren, is bereid:
 Daar zullen zy altoos, als held're zonnenstralen:
 De liefde en blyfchap zal met luister zegepraalen,
 Met waarheid aan haar zy. Dan legt ge, o Heilzoon! weêr
 Uw koninglyke staf voor myne voeten neêr:
 Dan scheidt gy in dien staf niet meer uw welgevallen:
 Godt zelfs, ik zal alleen dan alles zyn in allen.

Maar

(1) [Op eene wolkenthroon.] Zie *Matth. XXIV. v. 30, 31.*

(2) [Een nieuwe Hemel en een aard'.] Zie *2 Petr. III. v. 3. en Openb. XXI. v. 1.*

Maar gy, o Geesten! die als mind're Hemelgoôn;
 Met luister, u, door my verleend, myn Hemelthroon
 Rondom bestuwt, vertoeft ge om hem, geplaatst in 't midden
 En 't hert myn's Hemelryks, eerbiedig aan te bidden;
 Hem, die de smert des doods met moed zal ondergaan,
 Om 't menschedom uit de magt van dood en hel te ontfiaan,
 En alles, wat myn mond zo even wou vertoogen,
 Uitvoeren, door zyn liefde en wysheid en vermogen?
 Bidt Hem met eerbied aan, en eert hem als my zelf.
 Jehova hield zo ras niet op, of al 't gewelf
 Des Hemelsjuichte, door 't geluit, dat onbedwongen,
 Afrolde van een tal ontelbaare Eng'len tongen, (1)
 De blyschap hemelde in den Hemel, die alom,
 Met, eer zy Godt om hoog van mensch en Eng'lendom,
 Vervult wierd. Elk boog zich voor bei de hemelthroonen,
 Eerbiedig neêr, om Godt met lof en eer te kroonen.
 Zy wierpen op den grond (aanbiddend' d'Opperheer,
 En zyn beminden Zoon) hun ryke kroonen (2) neêr,
 Met gout en amarant op 't prachtigste doorweeven;
 Met amarant, die nooit zal sterven, altoos leeven;
 Een bloem, die eenmaal bloeide in Paradyse lucht,
 Naast by des Leevens Boom, wiens onbedenk' re vrucht,
 Het end'loos leeven baart; maar naa des menschen zonden,
 Heeft zy den Hemel, haar eerst' oorsprong, weêr gevonden;
 Daar groeit en bloeit zy nu by aller zonnen Zon,
 Beschaduwende om hoog de waare leevens Bron, (3)
 Waar uit een stroom van heil en zaligheid kooft vloeyen,
 Die 't veldt des Hemels doet met eeuwig vocht besproeyen,
 Dat veldt, met bloemen, ryk van ambergeur besprooit,
 En door cieraad, dat nooit zal mind'ren, opgetooit.
 Door deeze bloemen, die in hunnen groei nooit mind'ren,
 En geene jaaren, ja gene eeuwen konnen hind'ren,
 Bindt all' het Eng'lendom, Gods uitverkoren schaar,
 De blonde lokken op van hun bevallig hair,

Dat

(1) Van een tal ontelbaare Eng'len tongen.] 't Getal der gelukzaligen word ons als zeer groot in de H. Schriftuur verzoont. Zie onder anderen Openb. V. 11. en VII. v. 9, 10.

(2) Hun ryke kroonen.] Zie Openb. IV. 10.

(3) De waare leevens Bron.] Zie Openb. XXII. 2.

Dat golvend zwiert langs nek en blanke schoud'ren heenen:
 Nu strooeyn zy ze langs de vloer, die door haar steenen,
 Geleek een held're zee van Jaspis (1) en Saffier,
 Met Hemels roozerood doorpurpert fraai van zwier.
 Dan naamen zy hun harp (2) in hun sneeuw witte handen,
 En hingenze, gekroond, aan 's Hemels zuiv're wanden;
 Waar aan zy pronkten als pylkookers, schoon van glans.
 De voorklank van hun zang, gehoord van trans in trans,
 Geleek een enk'le stem, geen stem kwam hier t'ontbreken;
 Zy hielden eenen toon, nooit in hun maat bezweken,
 Zo groot is d'eendracht in het Hemels vrede hof.
 Hun zang draafde op deez' toon, gespannen tot Gods lof.
 Het noemde u Vader eerst, almachtig nooit volprezen,
 Een onveranderlyk, onsterfelyk, eeuwig weezen,
 Oneindig, oorsprong, bron en Koning van al't geen
 Dat immer, door uw kragt geteelt, in 't licht verscheen:
 Gy zelfs onzichtbaar in het licht van 't end'loos leeven,
 Zit ongenaakbaar, op uw Hemelthron verheven;
 Maar als ge uw glansryk licht beschaduw't en bedekt,
 En met een donk're wolk ze een poos uw glans onttrekt;
 Dan ziet men echter, door dien nacht, in 's Hemels zaalen,
 Met ongemeenen glans uw luyfter heerlyk stralen,
 Dan schynt de Hemel blind. Het Serafynendom,
 Zo glansryk, ziet verbaast wel zevenwerven om,
 Eer hy u nad'ren durft, terwylz' hun aanzicht dekken
 Met hunne vleugelen (3), en eenen lofgalm wekken,
 Den ganschen Hemel door, tot blyfchap van uw thron.
 Toen zongen ze eerst van 't werk van Gods gebooren Zoon,
 Van zyn gelykheid naast de Godheid; in wiens wezen
 Was Vaders aanschyn, die almachtig is, te leezen,
 Dien buiten dat geen mensch noch Engel ooit zal zien.
 Dus is 't affchynzel van uw heerlykheid, uit wien
 Der dingen oorsprong rees, in zyn gelaat gedreven.
 Uw ryken geeft aan hem in overvloedgegeeven,
 En in hem uitgestort, ruft op hem vroeg en laat.
 Der hem'len hemel, door een luyfter zonder maat

Be-

(1) Zee van Jaspis.] Zie *Openb. XXI. 11.*

(2) Hun harp.] Zie *Openb. V. 8.*

(3) Met hunne vleugelen.] Zie *Jes. VI. 2.*

Bestraalt, en 't gansche heir der krachten, die daar woonen,
 Schiep hy door u, en wierp de oproer'gen van haar thronen.
 Gy hebt den donder van uw Vader niet gespaart
 In dien gevreesden dag, wiens denkbeeld ons vervaart.
 Gy hield de wielen van uw vuurkaros, gesteven
 Door felle wraak, niet op, maar hebt ze neêr gedreven,
 En 't wrevel Eng'lendom den hals en nek verplet.
 Wanneer ge uw voet weêr had in 's Vaders ryk gezet,
 Wierd ge in triomf begroet, verwelkoomt door uw krach-
 ten,

Verheffende u als Zoon van Vaders geeft en magten,
 Diê trouw verdadigde uw 's Vaders eer en zaak,
 Om van uw weêrparty te vord'ren felle wraak;
 Maar zo niet met den mensch. Dien wilt ge, schoon door
 boosheid

Gevallen, juist zo streng en straf, om zyn godloosheid,
 Niet doemen, Vader der genade, meest bereid,
 Door uw bermhertigheid, tot mededogenheid.
 Zo ras kwam uw Zoon, uw eenigen gebooren
 En welgeliefden Zoon, uw voorneem' niet ter ooren,
 Dat gy den broffen mensch zo streng niet doemen zou,
 Of hy (waar zag men ooit volmaakter liefde en trouw?)
 Stond vaardig, om uw toorn te stillen, en te dekken,
 En 't scheel van recht en van genade, uit all' de trekken
 Van uw gelaat te zien, te slechten, en hy geeft,
 Niet tegenstaande hy volzalig eeuwig leeft,
 Zich over, om tot heil van Adams krooft, te sterven,
 Op dat zy 't leeven, dat nooit sterft, door hem verwerven.
 Hy wil gelyk gy wilt. O goedheid zonder end!
 O liefde, liefde, die geen weêrgaâ heeft noch kent,
 En nergens anders is als by Gods Zoon te vinden!
 Heil zy u Zoon van Godt, die 't menschedom zal ontbinden
 Van zonden, en met heil bestraalen zonder maat!
 Myn harp, die van uw eer en glorie zwanger gaat,
 Zal uw geduchten naam van nu af aan verbreiden,
 In uwe en 's Vaders lof myn levens dagen weiden.
 Dus bragt, verr' boven 't rond der starren, 't geestendom,
 Met snaarspel en zang zyn zalige uren om.
 De Satan midd'lerwyl nu van om hoog gestegen,
 Treed, gloeyende van wraak, langs ongebaande wegen,

Op 's aardryks ronden kloot, vervreemd van alle licht,
 En hangende in de lucht als in een evenwicht,
 Wiens eerste bocht verdeelt de lichte lag're kringen,
 Terwyl de duifternis en Chaos haar omringen.
 Van verre scheen 't een kloot, van dichte by vast land,
 Dat wild en duifter is en woest van alle kant,
 Door starreloozen nacht en bulderende winden
 Beloopt, die alom een ruimen uitgang vinden,
 Uit Chaos vreez'lyke oord, die niet als gruw'len wekt.
 Die zyde alleen, die naa den muir des Hemels strekt,
 Schoon wyd en verr' daar af, krygt flaauwe wederstraalen
 Van glinsterende lucht, die naa beneën komt daalen,
 En word van fellen storm zo hevig niet gekweld:
 Hier ging d'aardsvyand ruim, als in een open veld,
 Gelyk een gier geteelt in Imaüs (1) ruime oorden,
 Wiens sneeuwgebergte door Tartars, heet op moorden
 En rooven, word bewoond, vertrekkende uit een land,
 Dat hem geen aas verschaft voor 't hong'rig ingewand,
 Om geit en lamm'ren, die zich op 't gebergt' bevinden,
 Met gansche kudden, door zyn tanden, te verslinden,
 Zich naa Hydaspes of naa Ganges (2) stroom ter vlucht
 Begeeft, in Indiaansche en Oosterrykze lucht;
 Maar nu veel landen met een snellen vaart doortoogen;
 Den dorren grond van Serikana (3) met zyn oogen
 Ontdekt, daar de Chinees, in alle kennis blind,
 Zyn rietewagens dryft langs 't land door zeil en wind.
 Dus wandeld' hy beluft, om zich door roof te wreken,
 Op deeze woeste zee, of land, in woede ontfteeken,
 Alleen en onverzeld: hier was geen schepzel meer
 Te vinden: Satan was hier opperhoofd en heer.
 Maar toen de zonde 't werk der menschen op kwam blaazen
 Met wind van ydelheid, en maakte hen tot dwaazen,
 Vloog

(1) Imaüs.] Een gebergte in Indiën, 't welk zich uitstrekt tot den oorsprong van de Ganges, en dat een gedeelte maakt van den Caucasus en den berg Taurus.

(2) Zich naa Hydaspis of naa Ganges.] Lucanus begrypt deeze twee vloedden in een vaers van 't zesde Boek van Pharsalië.

(3) Van Serikana.] Dat is dit gedeelte van 't Aziatisch Scythien, 't welk legt tusschen den berg Tabis en den berg Taurus.

Vloog, als een luchtdamp van een yd'le zaak, die ras
 Verdwynt, een groot getal naa derwaards, op dat pas.
 Beyde yd'le dingen, en die dwaaze hoop van eere,
 Of van een naam, die nooit geen nyd of laster deere,
 Of van geluk, dat nooit in heil zyn weêrgaâ vond,
 Dwaas bouwen op een lof' en lichtbeweegb'ren grond.
 All' die door bygeloof en blinde drift gedreven,
 Naa menschelyken lof en eêr op aarde streeven;
 Erlangen hier hun loon, zo ydel als hun daân.
 Al 't werk dat onvolmaakt komt uit natuur te ontstaan,
 Misboortig, snood vermengt, en yz'lyk, vliegt daar heeneit,
 Tot het volkomen zy vernietigt en verdwenen,
 Hier zwervend' heen en weêr, en niet in 't ruim der maan, (1)
 Ons zo naaby, gelyk de dweepers, dwaas door waan,
 Al 't ydel droomen en raaskallen. 't Zweemt naa waarheid
 Veel meer, dat heiligen, omschenen met Gods klaarheid,
 Of geesten; tusschen 't mensch en Eng'lendom gesteld,
 Daar wonen, zweevende in een goud en zilver veld.
 Uit hun vereeniging met dochters van de looten
 Der menschen, zyn daar naa de reuzen voortgesproten;
 In de oude waereld, door hun stout bestaant, vermaard.
 Toen teelden zy, nu trots geworden in hunn' aard,
 Op 't vlak van Senaar de bouwers van den tooren
 Van Babel, die daar naa weêr and'ren kon bekooren,
 Om nieuwe Babels, had de stof hen niet gefaalt,
 Te stichten, hoog en trots ten Hemel opgehaalt.
 Zy kwamen een voor een. Empedokles (2), gedreven
 Door eêrucht, eindigde in den gloed van Etna 't leeven,

Op

(1) En niet in 't ruim der maan.] Milton maakt een zinspeeling op het derde boek van Ariosto, die ondersielt, dat alle onze dwaasheden uit de maan voortkomen. Voorts schynt by hem deswegen een weinig te krouwen.

(2) Empedokles] was een Wysgeer en Dichter, geboortig van Agrigonte in Sicilien. Hy leefde omtrent 444 jaaren voor Christus geboorte. Hy, om te doen gelooven, dat by ten Hemel was geklommen, begroef of wierp zich in den berg Etna. Hy heeft een dichtstuk over de Natuur der zaaken geschreven, waar van Lucretius met lof spreekt.

Op dat hem ieder zoude eerbieden als een God.
 Kleombrotus, (1) op 't veld van Plato gansch verzot,
 Het Elizeeſche veld, ſprong in de woefte ſtroomen
 Der zee, en heeft zich zelfs het leeven dus benomen;
 En noch meer anderen, wier veelheid in getal
 Van dwaasheen myne pen hier niet vermelden zal:
 All' vruchten t'halver dracht geteelt, verſtandelloozen
 En Kluizenaaren, die zich de eenzaamheid verkozen,
 Ook Monnikken, verzot op ſchad'lyk bygeloof,
 Voor d'Euangely-leer en 's Heilands waarheid doof,
 Wier valſch gevoelen, en wier bygelovigheden
 't Zaat van den Godsdienſt, tot verſtikkens toe, vertreden.
 Hier zwerven Pelgrims, dus verdwaalt, dat zy Gods Zoon;
 Die met zyn Vader leeft voor eeuwig in zyn thron,
 Dood zogten op dien berg, daar hy zyn dierbaer leeven,
 Geklonken aan een hout, voor 't menſchdom heeft gegeven.
 Ook zulken, die, om wis in 't Paradys te gaan,
 Een oogenblik, voor dat zy ſterven, dol van waan,
 't Kleed van Dominikus, of Frans, twee groote gekken,
 Wier bygeloovigheid al 't aardryk kon bevlecken,
 Aan 't lichaam gorden, op dat zy, op deeze wys
 Gemaskert, van hun komſt, in 't zalig Paradys;
 Verzekert mogten zyn: Zy, zonder te verwarren,
 De zeven dwaalende (2) en al de onbeweegb're ſtarren
 Voorby getreden, en den kryſtalyen Sfeer, (3)
 Wiens regten evenaar, gelyk een dwaas wel eer

III. Boek.

G

Ver-

(1) Kleombrotus.] Een Platonifch Wysgeer, geboortig uit Epiren. Hy wierp zich in zee, naa alvorens Platoos Boek over de onſterfelykheid der ziele geleezen te hebben. Cicero ſpreekt van hem in 't eerſte Boek der Tusculur.

(2) De zeven dwaalende.] Milton ſpreekt hier van de ſtelling der ouden, die verſcheidene ſoorten van Hemelen vooronderſtelden, waar van de laaſte het Paradys of de plaats der gelukzaligen was.

(3) Den kryſtalyen Sfeer.] Men noemt twee ſtreepkringen zuffchen de eerſte beweging, en het uitſpanſel, kryſtalyne Hemelen, verzonnen door den Koning Alphonsus, om twee bewegingen waſt te ſtellen, dewelke genoemd wierden, de Waggeling,

Verzon, de Trilling brengt aan 't wikklen en bewegen;
 Nu, achter hunnen rug, fchynt Petrus (welk een zegen!)
 Hen te verwagten met de sleutels aan de poort.
 Zy, nu gereedt, om stout hun plompe voeten voort
 Te zetten, en de deur des Hemels in te raaken,
 Komt hen een wervelwind op 't onverwaght' genaaken;
 En blaast hen, scheef en dwars en flinks en regts met kragt,
 Tien duizend mylen verre, in onbekende nacht
 En luchtstreek, daar het krielt van keuvels, dragten, kappen
 En dragers, flodd'rende en gefcheurt in duizend lappen;
 Ook overblyfzelen van heil'gen, nooit geweest,
 Vergiff'nis brieven, boos verdicht door 's menschen geeft,
 En paternosters, en aflaten, papen bullen,
 Om bygeloovigen hun beurs met wind te vullen;
 Ook roozekransjes, in de harsfens van een zot
 Gefmeed; en wat noch niet? der winden fmaat en spot:
 Deez' alle om hoog gefnord, en daar van daan geweken,
 Gaan zich verre agter 't ruim der waereldkloot verfteeken,
 In Lembus wyt en breed, in laater tyd genoemt
 Der dwaazen Paradys, zeer lang daar naa beroemt
 En wel bekend, nu onbevolkt en onbetreden.
 De aardsvyand gaande voort met onvermoeib're schreeden,
 Ontmoet deez' duift're kloot, en dwaalde al voort, tot hy,
 Met afgematten tret, ontdekte, aan de eene zy,
 Een ftraal van schemerlicht: Dit maakt' hem opgetoogen.
 Van daar kwam hy van verre een hoog gebouw beoogen,
 Verzien met trappen, daar men langs ten Hemel klom;
 Op 't hoogfte stond een poort, die door gefteente glom,
 En aller vorften pragt in luifter ging te boven,
 Met een voorgével, uit een diamant gekloven,
 Verfierd. 't Klinket schein dik met paerelen bestrooit,
 Die de oostenrykze zee op 't strand zo ryk'lyk gooit,

On-

*en Trilling, of Verandering. Het eerste kristal diende om te be-
 tekenen de traage beweging der vaste starren, die zy een graat in
 zeventig jaaren doen voortgaan, omtrent het oosten. De tweede
 betekent de beweging van de waggeling, waar door de hemel-
 kring word gevoert van 't eene naa het andere aspunt, 't geen
 de verandering in de allergrootste afwyking der zonn's veroor-
 zaakt. Milton bespot zyn gevoelen niet weinig.*

Onvolgbaar voor 't vernuft, door geen penseel te maalen,
 Teu zy het zy gedoopt in 't gout der zonnestralen.
 De trappen even als die Jacob zag voorheen,
 Waar langs Gods Engelen nu op dan neder treên,
 Alstrouwe wachters, toen hy moest voor Ezau (1) duchten,
 En in het land van Luz naa Paddan-Aram vluchten,
 En droomende by nacht in de open lucht ontwaakt
 En uitriep: Ik ben hier aan 's Hemels poort (2) geraakt!
 In elken trap was een verborgenheid gedreven.
 De ladder bleef niet staan: nu wierd ze om hoog geheven,
 Dan daald' zy weêr om laag: Daar stroomde in 't breede en 't

rond,
 Een zee van paerelstof of Jaspis (3) langs den grond,
 Die vloeibaar was, waar langs zy zeilden, die van de aarde
 Hier kwaamen naa deez' tyd, door d' Eng'len, naa hun waarde,
 Geduurig opgewacht op last van hunnen Heer,
 Of zy geraakten met een wagen over 't meir,
 Getrokken door 't gespan van snelle en vuur'ge paarden. (4)
 Juist stond op deezen tyd de ladder laag op de aarde
 Als 't ware, om Satan, met dit welgebaande spoor
 Te tarten, of om hem, zyn ban uit 's Hemels koor
 Het hof der zaligheid, verdrietiger te maaken,
 Verzekert dat hy nooit zyn glorie mag genaaken.
 Beneden tegen dit gebouw, recht over 't hof
 Van 't zalig Paradys, de schoone wooning, of
 Eer Hemel, aan den mensch vergunt, door 't Opperwee-

zen,
 Was eene weg, zeer wyd, ja wyder als naa deezen
 Was over Sions berg, die afliep naa beneên,
 En schoon die weg ook wydt en breedt was en voorheen
 Zich uitspreidde over 't land, dat Godt aan zyne volken
 Beloofde en gade sloeg, en zegende uit de wolken,
 Waar langs zyne Eng'len, door zyn hoog bevel, ten nut
 Van Jacobs Stammen, en zyn volk'ren tot een stut

G 2

Ja

(1) Ezau.] Zie Gen. XXVII. en XXVIII.

(2) 's Hemels poort.] Zie Openb. IV. 1.

(3) Een zee van Jaspis.] Zie Openb. XV. 2.

(4) Vuur'ge paarden. 2 Kon. II. 11.

Ja ryke zegening, nu op, dan neder klommen,
 Waar langs zyn oog zeer klaar kon zien de Vorftendommen
 En landen, ftrekkende van Paneas, den bron
 Der ftroomende Jordaän, wiens luifter elk verwon,
 Tot Berzeba (1), alwaar het land door Godt gezegent,
 Het land van Mifraïm, Arabië bejegent
 Met zyne grenzen. Zulk een groote ruimte had
 Deeze opening, waar op de duifternis geen vat
 Noch voordeel had, en ftreng moest luiſt'ren naa Gods wet-
 ten,

Gelyk de zee zich ziet door de oevers paalen zetten. (2)
 Van hier zag Lucifer, van de allerhoogſte trap,
 Waar op hy end'lyk was geraakt met forſſe ſtap,
 Die naa den Hemel leid, langs ſporten, die geklonken
 Uit louter gout, in 't oog als held're ſtarren blonken,
 Met veel verwond'ring neêr, en kreeg het ganſche rond
 Der waereld in het oog, dat hy uitnemend vond,
 Als een verſpieder, die langs ongebaande wegen,
 Den ganſchen nacht gegaan, en doodelyk verlegen,
 In 't end, den dageraat doorbreekend', met zyn oog
 In vreugde ontdekt den top van een gebergt', zeer hoog
 Verheven in de lucht, van waar hy kon beſchouwen
 Een ſchoon gewelt, of wel een hoofdſtad met gebouwen
 En toorensſpitzen, en met tuinen ryk verſiert,
 Die door de opgaande zon, die ieder vrolyk viert,
 Verheerlykt word, met gout, dat zy uyt haare ſtraaleri
 En ryken glanſen laat op 't aardryk nederdaalen.
 De helfche geeft, ſchoon hy de weergalooze ſtad
 Der end'looze eeuwigheid, voorheen bezigtigt had,
 Stond, toen hy d'aarde en al haar luiſter kon beöogen,
 In zyn verſtand verrukt, verbyſtert, opgetoogen;
 Doch meeft verbyſtert door een nimmerſlytb're nyd.
 Hy floeg zyn oogen door al 't aardryk wyd en zyd,
 Ver boven 't rond gewelf (op zyn gemak) der wyde
 En breede ſchaduw van den nacht, van d'oofferzyde

Der

(1) Berzeba.] *Zie Joſ. XV. 21. en 28.*

(2) Gelyk de zee zich ziet door de oevers paalen zetten.]
Zie Job XXXVIII. v. 8. en 10.

Der weegfchaal (1), tot aan 't vlies geftarnt, dat Andromè (2)
 Voorby den Horizont voert van de Atlandfche zee. (3)
 Hier kon hy 't aardryk met zyn weelge landsdouwen,
 Van 't eene afpunt tot het and're klaar befchouwen.
 Hy, om zyn oogmerk te bereiken, neemt zyn vlucht
 Langs eenen fchuinzen weg, door 't marmet van de lucht,
 En daalt, nu in zyn vaart veel fnellet en gereeder,
 In 't allereerft gewest der nieuwe waereld neder,
 Een welbehaaglyk, fraai en zinverrukkend dal,
 Door 't midden van een kring van ftarren, wier getal
 Niet was te tellen, die van verr' wel ftarren fchenen,
 Maar van naby befchouwt als ftarrenweêr verdwenen,
 En andere waerelden verbeelden aan 't gezicht,
 Ofeer eilanden, zo gelukkig, zo vol licht
 En zegen, als daar naa Hesperiaanfche hoven, (4)
 Die de outhed later kon, als fchoon en heerlyk loven:
 Gezegend land en veld en boffchen, zo beroemt,
 Valleyen, dalen en gebergkens vol gebloemt,

G 3

Ge-

(1) De weegfchaal,] het teken van de Dierkring, waar in de zonne in September treedt.

(2) Andromeda] was een dochter van Cepheus en Caffiopea. Zy wierd ten doel gefelt van een zeededrocht, om dat haar moeder haare fchoonheid boven die der Nereïden dorst verheffen. Perzeus verlostte haar en doodde het gedrocht. Minerva bragt haar over in den Hemel, alwaar het eene der een en twintig noorderlyke geftarntens wierd. Milton zegt tot aan het vliedgestarnte, 't geen den ram betekent. Ik weet niet uit welk een fchryver hy dit gedeelte der verfiering heeft gehaalt, 't verdichtzel fchynt beter gegrondvest wanneer men deeze bediening aan Pegazus toefchryft.

(3) D'Atlandfche zee.] Gelegen tuffchen Africa en America. Zy is dat gedeelte van den oceaan, dat gelegen is bewesten Mauritanien, alwaar de berg Atlas was.

(4) Hesperifche hoven.] By de oudheid zeer berucht, genoemt naa de dochter Hesperus, de broeder van Atlas, wiens naam was Aegle, Arethufe, ook Hesperetbufc. De Dichters hebben verfiert dat zy een hof had daar goude appelen groeiden, die door een draak bewaart wierden.

Gelukkige eilanden, die u eens mogt verkloeken!
 Maar Lucifer hield zich niet op om te onderzoeken,
 Wie zich aldaar onthield: Doch d'alverkwikk' re zon,
 Der dingen voedsterheer en allerlichten bron,
 Die, door haar glans, hem als een hemel kwam te voren,
 Verlokte zyn gezicht en kon hem meer bekooren.
 Hy wend zyn gang door 't stille uitfpanzel derwaards heen,
 Maar middelpuntig, of in lengte, of naa beneên,
 Of naa om hoog, is zwaar te melden of te giften.
 Daar deelt de zonnekloot, wiens licht wy noode missen,
 Aan 't mindere gefarnt', dicht om hem heen gespreidt,
 En, hem omringende, met groote eerbiedigheid,
 Zyn licht en glansfen meê. Zy, zonder te verwarren,
 Zich steeds bewegende, in een dans van duizend starren,
 Naa eene maat, die dag en maand en jaaren telt,
 En eenen juiften paal aan tyd en eeuwen ftelt,
 Zyn snel in 't draayen en bewegen in hun kringen
 Naa 't vuur van 's Hemels lamp, koest' res van alle dingen,
 Of door haar kracht gedraait, die als een zeilsteen trekt,
 En 't ganfch heel-al zo zagt met warmte ftooft en dekt,
 Dringt ongevoelig heen door d'innerlyke deelen,
 En doet den vrucht' ren grond gewenschte vruchten teelen,
 Gezegend door haar licht van 's Hemels starren-trans.
 Dus was haar ftandplaats zo vol luifter, fchoontte en glans.
 Hier lande in 't end de geest des afgronds; in zyn wezen
 Niet grooter als een ftip, die mogelyk naa deezen,
 Nooit starrenfchieter, in den lichten zonnekloot,
 Metarendsoogen, door een verrekyker, fchoot.
 Hy vond deez' plaats, die all' zyn zinnen kon verrukken,
 Zo fchoon, dat geen vernuft haar fchoonheid uit kan drukken,
 Wanvoeg'lyk, dat men die by aard', metaal, of fteen,
 Zou vergelyken, in hun vorm en ftand, niet een-
 Erlei, maar t'zaam verzien met licht, wiens held're ftraa-
 len,
 Als gloeyend yzer in het vuur, vol luifter praalen.
 Ging 't voor metaal, het was deels zilver en deels gout.
 En zo de Satan 't hebbe als enkel fteen befchouwt,
 't Was al karbonkel, al topaas, tot zes paar fteenen,
 Die Arons borftcieraad (1) in later tyd befchenen,

Be-

(1) Die Arons borftcieraad.] *Zie Exod. XXVIII. v. 15. enz.*

Behalven noch een steen, wiens denkbeeld ieder streelt,
 Van wien men zich op de aarde iets heereelyks verbeeld,
 Maar nergens ooit gezien, dien wondersteen volkomen
 Gelyk, waar van zo lang vergeefs de stookers droomen
 En vrucht'loos zoeken: maar verloren, schoon hien vlyt,
 De kwik of hermes, ruim zo vloeibaar als den tyd,
 Eerst binden, door hun kunst, en naderhand ontbonden,
 Weêr dwingen, tot hy weêr gedaantens heeft gevonden,
 En and're wezens, na den ouden Proteus (1) door
 Den helm gedreven, tot zyn stand, dien hy verloor:
 Is 't dan wel wonder dat hier veld en landstreek tevens,
 Een geest uitademen, die zo vol vuurs en levens,
 Rivieren stroomen doen van zuiver drinkbaar gout?
 Dewyl de aardsstooker, die zich in deez' streek onthoud;
 De zon, hoe verr', komt slechts haar kracht onze aarde raaken,
 Met vocht van daar ontleent, onnoemelyke zaaken,
 Gewrochten, verwen, door geen mensch ooit recht verbeeld,
 In luister even schoon en zeldzaam, eeuwig teelt.
 Hier kreeg hy nieuwe stof, om weêr aan alle zyden,
 Met onverdraait gezicht, zyn oog te laten wyden,
 Dat hy beval om 't all' oplettend' te bezien:
 Hy vond noch schaduwen noch dampen die 't verbiên;
 't Was alles zonneshyn waar hy zyn oog liet daalen,
 Of ryzen om end' om. Gelyk, wanneer haar stralen
 Des 's middags vloeyen t'zaam van 's Hemels evenaar,
 En lynrecht neergedaald, weêr opgaan; waarom daar
 Geen duif're schaduw van een lichaam werd vernomen.
 De lucht, die nergens tot die helderheid kan komen,
 Had 's vyands oogestraal gescherpt, om 't geen naby
 En verre was, te zien, van allen hinder vry.
 Toen kwam zich aan zyn oog een Engel uit den hoogen,
 Uitmuntend' van gedaante en heerlykheid vertogen,

G 4

Die

(1) Den ouden Protheus.] Deze was Koning van Egipte;
 leefde ten tyde van den Troyaanschen oorlog. Hy verbeeldt hier
 den Mercurius of het zout. Diodorus merkt aan, dat de Konin-
 gen van Egipte op hunne hoofden zeker cieraad op de wyze van
 een helm, dan eens een stier, dan een boom zomtyds van vuur
 enz. droegen 't welk rede heeft gegeven, tot de vertoeringen der
 Dichters.

Die zelven Engel juift, dien, in een laater dag
 En eeuw, in 't midden van de zon, Johannes zag.
 Schoon hy van agt'ren hem befchouwde; zyne luifter
 Straalde echter door, en maakte all' Satans glanffen duifter.
 Een goude tulleband van zonnefttraalen dekt'
 Zyn hoofd, dat Lucifer tot eer en agting wekt'.
 De blonde hairlok golft langs zyne fchoud'ren heenen,
 Voorzien met vleug'len, die uit Godt haar luifter leenen.
 Hy fcheen, door Godt gefchikt tot zaken van gewicht,
 En opgetogen, om 't betrachten van zyn plicht.
 De Satan was verheugt, vol hoop dat hy in 't ende,
 Naa zo veel zukkelens en door geftrede ellende,
 Noch iemand vond, die hem den weg, die regelrecht
 Naa 't zalig Paradys, 't welluftig Eden, legt,
 Zou wyzen, 't einde van zyn reis uit wraak befloten,
 't Beginzel van het wee van vader Adams looten.
 Eerft dacht hy, hoe hy zyn gedaante beft verkeer'
 En momme, op dat hem geen gevaar noch uitftel deer'.
 In 't end befluit hy, om zyn wezen te bedekken,
 Het wezen en gedaante eens Cherubs aan te trekken,
 Jong, bloozend van gelaat, niet van den eerften rang;
 Maar echter zo, dat op zyn vriendelyke wang
 Een bovenaardsche lach te zien was; in zyn leden
 Een juiftheid wel gepaft van boven tot beneden.
 Dit veind' hy naa de konft, zyn blonde hairen met
 Een vorftelyke muts, door diamant omzet,
 Gefloten, dartelden al golvend' langs zyn kaken.
 Hy had zyn vleugels, die van fchoone pluimen blaken,
 Alom met gout beftrooit: zyn kleed'ren wel gefchikt,
 En, om gemakkelyk te reizen, opgeftrikt.
 Een zilv're wandeliftaf beftierde zyne fchreden.
 Hy wierd in 't naderen ontdekt aan zyne treden.
 Maar eer hy noch geheel genadert was, zo keerd'
 Den Engel zyn gezicht, dat geenens glans ontbeerd',
 Gewaarfchuwt door zyn oor, naa Lucifer. Hy kende
 Hem ftraks voor Uriël, een van des Hemels bende,
 Of een dier zeven (1), die Gods throon in 't eeuwig licht
 Bewaakende, op den wenk van 't Godlyk aangezicht,

(1) Of een dier zeven.] Zie Openb. V. 6. en VIII. 2. ook
 Zachar. IV. 10. Ge-

Gelyk zyn oogen staan gereed om zynen Hemel
 Der Hemelen, en d'aarde en al het aards gewemel
 Doorloopende, zyn wille en snelle last alom
 Te ontdekken, aan het geeft, en lucht, en menschendom.
 Dien d'aardsverleider met deeze aanspraak wilde ontmoeten.
 Gun, dat een Cherubyn u ned'rig koom begroeten,
 Vorst Uriël, dien ik eerbiedig eere, als 't hoofd
 Dier zeven geeften, die aan 's Hemels dienst verlooft,
 Geduurig voor zyn thron en albespieg'lende oogen,
 Gereed staan, om zyn wil den Hemel te vertogen,
 Daar u de gansche rei van zyne zoonen wacht,
 Als zyn Gezant. Gy, die uw plicht alom betracht,
 Zyt hier, om 't hoog besluit, van niemand te doorgronden,
 Om uw eerwaardigheid te toonen, afgezonden,
 En om, als met zyn oog, het ongemeten rond
 Der nieuwe waereld, daar Gods wil vermaak in vond,
 Te zien. Door eene zucht of drift niet uit te spreken,
 Om all' Gods wonderen, en boven al het teken
 Van onbedenk'bre magt, den mensch, zyn troetelkind
 En gunstgenoot, door hem zo teer en hoog bemind,
 Dat hy deez' werken, daar zich d'Eng'len aan vergaapen,
 Met zulk een orde, maat en juistheid heeft geschapen,
 Te kennen, en te zien, daalde ik van uit het koor
 Der Cherubynen neêr. Ei geef myn stem gehoor,
 En zeg me, o Seraphyn! met luister overgoten,
 In welk een kloot, van deez' zo ruime en held're klooten,
 Heeft toch de mensch zyn plaats, zyn vast verblyf; of heeft
 De algoede Vader, die hier boven eeuwig leeft,
 Hem keur gegeven, om te wonen waar 't hem luste,
 In 't een' of 't ander oord, op een volzal'ge kuste;
 Op dat ik hem ontmoete, en in het heim'lyk, of
 In 't openbaar mag zien, en door des Scheppers lof
 Verrukt, den mensch, om wien hy waerelden wou teelen;
 Zo schoon in luister, dat zy Eng'len konnen streelen,
 Mag roemen, en in Hem, zyn Maaker, Voogt en Heer,
 Die toekomt allen lof en onbedenk'lyke eer,
 En, die, met recht het rot, dat Hem dorst tegenstreeven,
 Door zynen wraak in 't diepst' des afgronds heeft gedreven,
 En, die, om dat verlies te boeten, door zyn magt,
 Weêr schiep een zalig kroost van menschen, een geslagt,

Dat beter op zyn wenk en hoogften wil zou paffen,
 Door ongehoorzaamheid noch ontrouw te verraffen.
 't Is wysheid, alles wat die bron van wysheid doet.
 Dus sprak die huichelaar, in zyn geveinst gemoed
 Niet t'achterhaalen: want noch 't menschelyk vermogen,
 Noch dat eens Engels, hoe doorzichtig ook van oogen,
 Kan veinzery, een kwaad, dat in 't verborgen woont,
 Onzichtbaar zien, dan Hy, die hier om hoog getroont,
 Haar, naa zyn wille op aard', en by de hemelschaaren
 Slechts toelaat, nooit beveelt, nooit straffeloos zal spaaren.
 Schoon steeds de wysheid waakt', op dat haar geen verderf
 Genake, nochtans lei 't vermoeden menigwerf
 Te slaapen aan de poort der wysheid zonder schroomen,
 En heeft geveinstheid voor eenvoudigheid genomen;
 Want goetheid denkt geen kwaad, wen 't kwaad niet helder
 licht.

Aardsengel Uriël, veel scherper van gezicht,
 Als eenig Hemelgeest, en voogt der zonnestraalen,
 Niet magtig om 't bedrog des Satans te agterhaalen,
 Leende, in oprechtigheid zyn's herten, hem gehoor,
 En gaf hem dit bericht, zo heuch'lyk aan zyn oor:
 Bekoorlyke Engel! uw begeerte, in u te leezen,
 Om 't weëgalooze werk van 't eeuwig werkend Weezen,
 Te kennen, en zyn naam te roemen, om die stof,
 Is een godvruchte daad en waardig allen lof,
 Hoe datze verder gaat. Hier door hebt ge ondernomen,
 Dus eenzaam, onverzeld, in deeze plaats te koomen,
 Om met uw eigen oog Gods wond'ren van naby
 Te zien, daar and'ren, zo weetgierig niet als gy,
 Hun weetlust slechts voldoen, met die maar aan te hooren.
 Al 't geen Godt werkte, kon der schepz'len hert bekoo-
 ren.

't Is alles wonderlyk en zonder wedergâ,
 En kennis streelt den geest en voed hem vroeg en spa.
 't Is waardig dat men daar van denke en redeneere.
 Maar wat vernuft zo groot, als ooit door 's Hemels Heere
 Geschapen wierd, kan hun getal, wie kan de kracht
 Der wysheid, die ze met veel glans te voorschyn bragt,
 Doch de oorzaak in het diep verborgen heeft gehouwen,
 Bezessen? wie haar waarde en heerlykheid ontvouwen?

Ik zag 't, als op zyn woord, de vormelooze klomp,
 Een woefte en wilde stof, van aanzien lomp en plomp,
 Te zamen ron: Hoe dat verwerring hem kon hooren,
 't Woefte oproer, de orde, en maat en schikking kon besko-

ren,
 En 't onbepaalde zelfs zich paalen zetten liet.
 Tot op zyn tweede woord, en onbepaalt onthiet,
 De duifternis verjaagt, het licht zich quam te ontsluiten,
 En de orde en schikking uit wanorde voort te spruiten.
 Hoofdstoffen ondereen gemengt, de Lucht en 't Vuur,
 En Aarde en Water, door de bronaar der Natuur
 Vaneen gescheiden; elk spoed, zonder te verbeiden,
 Zich naa de plaats, hem door d'Alzegenaar bescheiden.
 Het fynste en edelste der Hemelstoffs, rend'
 Naa boven, ryk bezielt met wezens zonder end',
 Die rondom draaiden, en in 't kort tot starren wierden,
 En sints den Hemel, als gy ziet, met luister fierden,
 In hun getal noch hun beweging naa te gaan.

Elk heeft zyn zek're loop en vastgeperkte baan.
 Al 't ov'rig starrenheir, uit d'Almagt voortgesproten,
 Hout de onverwrikb're muur van dit heel-al befloten.
 Ei! zie eens op dien kloot, wiens zy naa ons gekeert,
 Met licht van hier ontleent, en 't geen zy node ontbeert,
 Door wederstuiting schynt. Die plaats, die plaats is de
 aarde,

De woonsteê van den mensch, by Godt zo hoog in waarde,
 Dat heer'lyk licht zyn dag, die anders voor den nagt,
 Die 't ander half rond, nu door duifternis verkragt,
 Zou wyken: Maar de maan, die gy met zilv're vonken,
 Daar tegens over ziet, als een Godinne pronken,
 Haar zo naaby, komt straks haar duifternis te baat,
 En die haar maand'lyk rond geduurig vroeg en laat,
 Ten einde brengende en vernieuwende, in het midden
 Des Hemels, (wie moet hier Gods schikking niet aanbidi-

den!)
 Met licht van hier geleent, haar drierlei gezicht,
 Nu vult, nu leegt, en geeft de helft van 't aardryk licht,
 Verjaagende uit zyn kreits en bleeke heerschappye,
 Den zwarten nacht, op dat haar glans tot heil gedye.

Dieftip; waar op ik u met mynen vinger wys,
Dat's uw verlangen; dat is 't aardfche Paradys;
't Volzalige verblyf van Adam; die verheven
En ryke fchaduwen, verzien met fchoone dreeven;
Zyn lustpriëel. Gy kunt niet dwaalen in uw vlucht
Naaderwaards; myn beroep roept me in een and're lucht.

Einde van het derde Boek.

HET PARADYS VERLOOREN.

VIERDE BOEK.

Inhoudt.

DE Satan, ziende zich gebragt by 't heilryk Eden,
 Daar hy een proef wou doen van zyn vervloekt besluit;
 Ziet zich door wanhoop, vrees en felle nyd bestreden,
 En valt in twyfeling, doch schichtig daar weër uit
 Bekomen, neemt by voor om d'aanslag te beginnen.
 Hy trekt naa 't Parady's, wiens aangenamen stand
 Dit Dicht-taf' reel vertoont. Hy springt 'er eind'lyk binnen;
 En zet zich op den boom des Leevens, door Gods hand
 In Edens hof geplaatst, gelyk een waterraaven.
 Hy staat verbystert en verwondert over 't schoon
 Van deezen hof, en van den mensch, wiens hemelgaaven
 Zo in- als uitterlyk, de Dichter stelt ten toon.
 Hy hoort hoe hem de boom der Kennis was verboden,
 Bestemt langs deezen weg zyn val. Uriël doet
 Aan Gabriël de weet, hoe een der helsche Goden,
 In Eden zich onthield, die aanstonds, met veel spoet,
 Hem naaspoort, en hem vangt, geplaatst by Eva's ooren.
 Men vraagt. men twist. men spot; doch Satan vlucht vol toorn.

O trouwe stem, die uit het hoogst der Hemelkooren,
 Gods heiligst' heiligdom zo heuch'lyk klonk in de ooren,
 Van hem, (1) die, door Gods Geest, in d'openbaring zag,
 Wanneer de helsche Draak, in eenen tweeden slag,
 Verwonnen, woedend daalde, om zynen wraak te koelen,
 En 't menschelyk geslacht zyn toorn te doen gevoelen,
 IV. Boek. Wat

(1) Van Hem.] *De Evangelist Johannes.*

Wee den bewoonders van 't wyduitgestrekt' heel-al! (1)
 Had nu die trouwe stem, zo vol van hemelval,
 Vorst Adam en zyn Gâ, gewaarfchuwt voor de laagen
 Van hunnen vyand, die in 't kort stond op te daagen,
 Licht hadden zy den strik, die hen met duizend doôn
 Eer lang zal binden, noch gelukkiglyk ontvloôn.
 Nu daalt voor de eerste reis de Satan, fel ontsteeken
 In gramfchap, neêr, en zet zyn voet in Edens streeken,
 Nu stout verzoeker en belager, naderhand
 Een vals beschuldiger en fier aanklager van 't
 Geslacht der menschen, om 't verlies, nu pas geleden
 In d'eersten slag, waar in hy d'Almagt heeft bestreden,
 En zyn vervloekte val te wreken, boos en loos,
 Aan den onnoz'len mensch, zo teder, zwak en broos:
 Hy, die zich door geen vrees voor onheil voelde ontroeren,
 Was stout en trots, om 't geen hy voornam, uit te voeren;
 Een onderneming, die geen roem verwekken kon.
 Zyn heillooze aanlag, nu geboorte reed, begon
 In zyn ontrusten borst, te zieden en te kookken,
 Om, als een werktuig van de Helle en 's afgronds spookken,
 Te rug te springen, op zyn oorsprong ganfch verwoed:
 Vertwyfeling en fchrik bestormden zyn gemoed:
 In zynen boezem was het helfche diep besloten,
 Dewyl hy zelfs de Hel, waar in hy wierd gestooten,
 Geduurig met zich draagt: waar hy zich keert of wend,
 Vertoont zich ftraks de Hel, de woonplaats van ellend'.
 Hy kan, wat heerlyke oord hy kieze of frifche luchten,
 De Hel geen ftap meer dan zyn eigen zelfs ontvluchten.
 't Geweten wekte nu de wanhoop, die vast flaaft
 En fluumert, op, en 't naar gedenken, dat hy raapt
 Uit alles wat hy was, nu is, en noch zal wezen,
 Veel meerder. Erger straf had hy gewis te vreezen,
 Op noch veel erger daad. Nu wierp hy zyn gezicht,
 Met fpyt, op Eden, door Gods hand zo fchoon geflicht.
 Dan floeg hy de oogen naa den Hemel en zyn tranffen,
 En 't vuur der zonne met haar fchitterende glanffen,
 Nu in zyn vollen dag. En zynde ganfch verwart,
 Stort hy op deeze wyz', de togt uit van zyn hart.

(1) Weezen.] *Zie Openb. VIII. 13. en XII. 12.*

O Gy, die met den glans en glorie, die u kroonen,
 Uit uw verheven thron, een luiſter veeler thronen;
 Gelyk een Godheid ziet, op d'aarde, eerſt nieuw geſicht;
 Voor wiens gelaat, bezielt met alverkwikkend licht,
 Alle and're ſtarren, met verkleende hoofden, wyken;
 En 't zeil eerbiedig, voor uw luiſter, moeten ſtryken!
 Ik roep u aan, maar met geen ſtem die vriendschap ſpelt,
 En voeg uw naam 'er by, op dat myn tong uw melt,
 Alkoeſterende Zon, hoe 'k uw vergode ſtraalen,
 Verfoei en haat, die my weêr in myn zelfs doen daalen;
 En met vervloeking doen herdenken, uit wat eer
 En ſtaat ik viel, die eens, in luiſter, uwe Sfeer,
 Verre overtrof; wanneer de hovaardy, geſteven
 Door dollen ſtaatzucht, my al ſtrydende in het leeven
 Der end'looze eeuwigheid, met 's Hemels Opperheer;
 Wiens kragt geen weerga kent, klonk in den afgrond neêr.
 Helas! waarom kon ik zo reuk'loos my vergaapen?
 Hy, die my door zyn hand, zo heerlyk had geſchapen;
 En zulk een gonſt my nooit verweet (1) uit onbeſcheid,
 Verdiende niet van my die ſnoode ondankbaarheid:
 Ook was zyn dienſt niet zwaar: hoe konze lichter wezen;
 Als dat hy eeuwig wierd door maatgezang geprezen?
 Vergelding zonder moeite en ganſch niet van gewicht;
 Zyn eiſch was billyk, goet, rechtmatig en myn plicht.
 't Bewys dier goetheid, en dat overtuigbaar teken
 Van gonſt, kon myn gemoed ter boosheid fel ontfteeken.
 Verheven tot den top van hoogheid naaſt aan Godt,
 Was de onderwerping my een zwaar en laſtig lot.
 My dagt, indien ik my één ſtap kon hooger heffen,
 Dat ik zo hoog was, dat my nooit geen leet kon treffen.
 'k Ontſla my van de ſchult der dankbaarheid een laſt,
 Die, ſchoon geſtaâg betaalt, nochtans Gods ſchepzel paſt:
 'k Vergat zyn weldaân, die 'k ontſing zo menigvuldig:
 'k Kon niet bevroeden, dat een dankbaar hert, ſchoon ſchuldig,
 Nochtans niet ſchuldig blyft, maar ſtaâg met taai gedult
 Betaalt, zo wel in ſchult, als vry van alle ſchult.
 Wat laſt was dat? ach! had een krachting lot my minder
 In rang gemaakt, myn ſtaat, zo heerlyk, had nooit hinder

Ge-

(1) My nooit verweet.] Zie *Jacob. I. 5.*

Gekregen, en myn hoop, zo toomloos en ontzind;
 Had door de staatzucht nooit myn helder oog verblind!
 Maar waarom niet? licht had een ander, my volkomen
 In moed en kracht gelyk, dien aanslag ondernomen,
 En my, als minder in zyn ooggen, overheert:
 Maar and're krachten, met dien zelven glans vereert,
 Dien ik bezat, zyn niet gevallen; maar van buiten
 En binnen wel voorzien, om, wat hen tragt tot muiten
 En ongehoorzaamheid te dringen, wel gemoed
 Te keer te gaan: Had niet de Zegenaar van 't goed,
 My met dien zelven wil ganfch vry, en dat vermogen
 Verzien, om nevens hen dien val nooit te gedogen?
 O ja! wiën vloekt gy dan, of wat beschuldigt gy
 Slechts anders als Gods liefde, in haare keur ganfch vry
 En met gelyke maat al 't geestendom gegeven;
 Zyn liefde vloek my dan; 't is Lucifer om t'even,
 Of my zyn liefde of haat een end'loos wee verschaft:
 Ja zy vervloekt u, zy, zy is het dië u straft;
 Om dat uw wil, ondanks zyn wil, met vryheid keurde;
 't Geen hy met recht beklaagt en gy dus lang betreurde.
 Ellendige waar heen; waar zult ge een vryplaats zien,
 Daar ge endelooze toorn en wanhoop kunt ontvliën?
 'k Verneem alom de Hel, waar zich myn voeten wenden;
 Ja zelfs ik ben een Hel, (1) de woonplaats der ellenden;
 En kieze ik 't laagste diep, een laager diep dreigt my
 Te zwelgen in zyn keel, waar by de hel, die 'k lei
 Een Hemel fchynt: hiel noch die straf eens op ten leste!
 Wel is 'er voor my geen boetvaardigheid ten beste,
 Noch geen vergiffenis te hoopen? anders geen
 Als onderwerping aan de Godheid: neen, o neen!
 Ik onderwerp my nooit. Dat woord slechts doet my beeven
 En fidd'ren. Schaamte word me als in het hert gedreven,
 Wen ik aan 't geestendom, dat my om laag verwagt,
 Gedenk', met and're roem van zynen plicht gebragt,
 Met and're hoop van loon gepaait, als om te bukken
 En buigen: 'k stofte en kon 't hen in de zinnen drukken,
 Dat

(1) Ja zelfs ik ben een Hel.] Beda was van de ouden, de enigste, die staande bielt, dat de Duivelen door de vlammen wezentlyk wierden gepynigt, in welke plaatsen zy zich onthouden.

Dat ik den magtigsten zou dwingen door geweld.
 Helaas! zy weten niet wat prys die roem my gelt;
 Roem, die zo ydel was; hoe ik, geplaagt door pynen;
 Terwyle zy om laag al bevende verichynen,
 En my aanbidden met ontzag op mynen throon,
 Verfierd met scepter, staf, en Keizerlyken kroon,
 Valle ik te laager; die in rampen en in plaagen,
 Slechts d'allerhoogste ben: dit's all' het welbehaagen,
 Dir's all' de vreugde en eer, die dolle staatzucht vind,
 Wen hy zich noch aan wet, noch maat, noch regels bind.
 Neem eens, dat waar berouw myn hert zou konnen raken,
 En ik, door gunst, of door genade, in d'opperdaken,
 Mynstaat, die 'k eer bezat, herwinnen: maar hoe haast
 Zou myne hoogte my tot hooger staat verbaast
 Verlokken, wraakende verwoed en dol van tooren,
 Een onderwerping, die 'k zo plegtig had gezworen.
 'k Herriep wel schielyk myn beloften, my door pyn
 Ter lippen uitgerukt; des ydel: 't kan niet zyn;
 Want geen bevrediging kan stand of plaatze grypen,
 Daar steeds de wonde van een haat ter dood komt nypen,
 En zulke groeven maakt: Dit storte my gewis
 In erger breuk, en in een val die zwaarder is,
 Dan die waer in ik ben: Dan koft ik dubbelt lyden
 Te duur, voor luttel tyds verpoozing en verblyden.
 Dat weet hy die my straf, en des zo verr' van zunft,
 Als ik van bede om vree te smeeken door zyn gunst.
 Hy (alle hoop is my voor eeuwig afgesneden)
 Ziet nu, in plaats van ons, in 't ryk der gruw'lykheden
 Geschopt, zyn nieuw vermaak, 't geschapen menschedom
 aan,
 En, om den mensch, deeze aard* met luifter overlaân.
 Vaar wel dan hoop, en met de hoop de vrees voor plaagen:
 Vaar wel berouw: Gy zult nooit Lucifer behaagen,
 Die 't al verloren heeft wat goed is: 't kwaad strekk' my
 Voor goed. Door u verdeel ik wis de heerschappy
 Met 's Hemels Opperheer; 'k zie, wil myn list gelukken,
 Veel meer als 't halve ryk des Hemels voor my bukken.
 't Geen licht den mensch en deez' nieuwe aarde in 't kort-er
 vind.

Terwyl hy sprak, door woede en dolle haat verblint,

Verdonkerde ieder drift zyn fier en deftig wezen,
 Waar in nyd, fchrik en toorn en wanhoop was te lezen;
 't Geen zyn ontleent gelaat en veinzery verried,
 Had iemands oog hem in dien staat aldus befpiet:
 Want Hemelgeeeften zyn steeds vry van zulke driften
 En fnoode togten, die den geeft te fterk vergiften.
 De Helvorft merkte 't haaft en lenigde ieder tocht,
 Die hem in zulk gevaar, zyns ondanks, licht'lyk brogt,
 Met uitterlyke kalmte. o Konftenaar der logen
 En lift, die naderhand de waerelt hebt bedrogen;
 Gy waart d'uytvinder om de valsheid met een fchyn
 Van heiligheid, en 't kwaad der boosheid door fenyn
 Van fno' wraakgierigheid bezwangert, loos te dekken
 Met iever, om aldus uw nut van elk te trekken.
 Maar hy, hoe liftig, kon Uriël, die 't reeds wift,
 Gewaarfchuwt door den Geeft der Godheid, met zyn lift
 Niet mommen. 't Verfiende oog des Engels, niet t'ontwyken,
 Ging op zyn weg hem naar, en zag hem nederftryken
 Op 't hoog Affirife gebergte, fchier ontbloot
 Van all' den luifter, die het Eng'lendom genoot.
 Hy lette aandachtig op de trekken van zyn wezen,
 Waar in de trotsheid, toorn, en wraakzucht was te lezen,
 En op zyn dwaas gedrag, dat geen en Engel pafte,
 Van niemand, zo hy dagt, op zynen weg verrafte.
 Zo voer de Satan voort met onvermoeib're fchreden,
 En naderde aan de kant van 't alverkwikkende Eden,
 Daar 't weeld'rig Paradys, die hof der welluft, met
 Een groene manteling, als met een haag omzet,
 Het fteil bofchaadje kroont, dat in het rond van buiten,
 Met kreupelbofch begroeit, den toegang komt te fluiten.
 Daar groeiden fchaduwryk en hemelhoog yan top,
 De ceder-, den en palm- en pynboom, zwaar van kop
 En takken: 't fcheen aan 't oog een landtoonnel te wezen;
 En zo de takken, door de wind bewogen, rezen,
 Dan rees'er fchaduwe op de fchaduwe, een gevaart
 Van hout, maar deftig, en zo groot een maaker waard.
 Maar 't geen meer luifter aan het Paradys kwam geeven,
 Was zyne groene wal, doorluchtig, hoog verheven,
 Van waar de Aardsvader van het menfchelyk geflacht
 Zyn gansche heerschappy, door d'Opperfte volwragt;

Op't vlak, in't wyde en breede, al juichend' kon beoogen.
 Maar boven deezē wal, zo hoog in top getogen,
 Stak uit een ronde rei der schoonste boomen, ryk
 Voorzien van vrugten, en van bloezem, die gelyk
 Als goudgeel geschakeerd, met kleur op kleur, elks oogē
 Bekooren, daar de zon van 's Hemels blaauwe boogen,
 Haar gulde straalen op liet vallen, meer verblyd'
 Als op een avondwolk by zoeten zomertyd,
 Of regenboog, als Godt den grond verkwikt met regen.
 Dus pronkt deez' landstreek door bekoorlykheid en zegen.
 Hy, uit een zuiv're lucht, in zuiverder gebragt,
 Zag zich, door overmaat van blyfchap, als verkragt,
 Een blyfchap, recht bekwaam om droefheid te verjaagen,
 Maar niet de wanhoop, die hem zonder end moest plaagen;
 Een lēntēblazend zuid, zyn wieken wiegende in
 Een zoelē lucht verspreidde alom, nu meer, dan min,
 Een aangenaamen geur, om harten te bekooren,
 Die, als met zagten stem, hem toeriep aan zyn ooren:
 Dit is de teelgrond van dien ed'len balzēmhof,
 Uitmuntend om zyn orde en schoonheid, keur, en stof.
 Gelyk een zeeman, die, in weêrwil der gevaaren
 Des grooten Oceaans, en zyn verwoede baaren,
 Voorby de Kaap Goê Hoop (1) (een aangenaame ree)
 Gezeilt, wanneer een wind uit het noord-oost' op zee,
 Hem Saba's geuren van het kruidrykste aller stranden
 Van 't schoon Arabiēn (2) de kroon der westerlanden,
 Toejaagt; zyn vaart verflapt, en door dien geur gestreelt,
 Zich kittelt, en de zee zyn blyfchap mededeelt.
 Dus hield d'aardsvyand zich een tyd lang op, bewogen,
 Door zulk een geur, daar naa vergiftig in zyn oogē.
 Hy was 'er nu veel meer vermaakt door in zyn zin,
 Als Asmodeus (3) dol van dert'le liefde en min,

H 2

Ver^s

(1) Goê Hoop.] *Is de zuiderlyke boek van Afrika.*

(2) Arabiēn.] *Is gelegen tusschen de Roodē zee, en de Perzische golf, op de zyde van den oegēan. Haar voornaamste steden zyn Medina, Mecha enz. Hiz brengt veel balzēn, mirrhe en wierook voort.*

(3) Asmodeus.] *Zie deezē geschiedenis in Tobias Cap. III. 7, 8. en VIII.*

Vermaakt was door den rook des vis, die hem kon jaagen
 Van Tobit's bruid, en dreef, vervreemd van vriend en maa-
 gen,

Van Mede naa Egipte, en daar aan boeyens floot.
 Aan de optreë van dien berg, zo steil, zo woest en groot,
 Was Satan nu, vermoeid, in zynen gang gekoomen,
 Maar schieglyk zag hy zich in zynen vaart betoomen,
 Door doornebosfchen, en door heesters dicht in een
 Gevlochten, die den weg, en mensch en dier gemeen;
 Toestoppen, en aan hem den vryen doortocht sluiten,
 En de ingang in den hof van Koning Adam sluiten.
 Aan d'and're zyd' was slechts een poort (1), die paalde naa
 Het oosten: Lucifer de aardsvyand had zo dra
 Die niet in 't ooge, of hy verwierp met trotze moede,
 Den regten toegang, en hy sprong, vervoerd door woede
 En gramfchap, met een sprong, vlak over berg en wal,
 Hoe hoog, en sloop gezwind van voet, in 't heerlyk dal.
 Gelyk een wolf, geperft door honger, alle hoeken
 Doorkruiffende; endelyk, om zynen roof te zoeken,
 De hut eens herders word gewaar in 't veilig veld,
 Waar in zich 't vee onthoud, met onbezuift geweld,
 't Staketzel over springt, en 't vee met muil en pooten
 Verslind. Of als een dief, dien grendelen noch sloten
 Weêrhouden, om in huis te breeken, door het dak,
 Om de yz're geldkist van den burger, met gemak,
 Hoe sterk door grendelen bebolwerkt, op te fteeken;
 En lukt dit niet, met kracht eens domkrachts op te breeken.
 Zo klom deez' eerfte dief in 's grooten Heeren stal,
 En zedert deeze guit, een endeloos getal,
 Snoò huurelingen in de kerk van 't Kriiftens Romen.
 Van daar vloog Satan, in zyn woede niet te toomen,
 Om hoog, en zett' zich als een waterraven neêr,
 Op 's Leevens Boom; een boom zo hoog als immermeer
 Te zien was, midden in het Paradys verheven:
 Hy, woekerde daar by geenzints het rechte leeven,
 Maar zat daar, om voor hem die leeft, de dood te smeeën,
 Niet denkende aan zyn kracht, zo groot en ongemeen.

Hy

(1) Een poort.] Zie het begin van de laatste aantekening op
 het twaalfde Boek van dit werk.

Hy zat 'er flegts, om 't al van rondsom te beoogen,
 't Geen anders door 't gebruik der vrucht, zo vol vermogen,
 Hem had een pand verstrekt van wisse onsterfelykheid.
 Zo weinig weet men, hoe voorzichtig in beleid,
 Een goed en waar gebruik van 't goed, aan ons gegeven,
 Te maaken; maar ons hert door kwaade keur gedreven,
 Verdraait het vaak tot snood misbruik of kwaden dienst.
 De Satan slaande 't oog ter aarde op 't onverzienst,
 Verwondert zich verbaast; om all' de ryke schatten,
 Die vrouw natuur, in zulk een omtrék, kon bevatten,
 Voor 't aangenaam vermaak van 's menschen zinnen bloot:
 Een hemel was 't op aard, die 't menschedom hier genoot;
 Want Godt was zelf Tuinier en Hovenier van Eden,
 En 't zalig Paradys, gezaligt door zyn treden.
 Hy plantte 't Paradys in 't Oosten (1). Edens oord
 Strekt oostwaards van Auran, en zet zich verder voort,
 Tot aan Seleucië (2), een stad daar naa door Vorsten
 Gebouwt, die 't Griekze ryk met Atlas schouder en torsten:
 Of wel daar lang voorheen het Edense geslacht,
 Woonde in Thelassar (3). In deez' grond, zo hoog geacht,
 Zolustig voor het oog, had d'Almacht, steeds te looven,
 Deez' hof, die allen hof in luister ging te boven,
 Gebouwt. Hy deed alom uit zynen vruchtba' ren grond
 Uitspruitten allen boom, wiens vrucht en kleur den mond
 En 't oog bekoort en streelt. In 't midden van die boomen,
 Stond 's Leevens Boom, wiens groei de wolken slechts be-
 toomen,
 Voorzien met bloezem van een ambrozyne vrucht,
 En groeibaar gout, gedrenkt door d'adem van een lucht,
 Die alles bloeyen doet: Naast aan den boom des Leevens,
 De boom der Kennis en van onzen dood al t'evens.

H 3

He-

(1) In 't oosten.] Zie Gen. II. 8.

(2) Seleucië.] Een stad in Syrië, by den vloed Orontes, ge-
 slicht door Seleucus Nicanor, die omtrent het jaar der Schepping
 3669 stierf.

(3) Thelassar.] Men weet niet recht waar Thelassar was gele-
 gen, maar 't grootste deel der geleerden plaatsen het in Mesopo-
 tamien. Zie wyders Kon. 2de XIX. 12. en Jes. XXXVII. 12.

Helaas ! de kennis van het goed te duur gekogt ,
 Door kennis van het kwaad , al t'ydelyk onbedogt .
 Ten zuiden kwam een vloed door 't lustig Eden stroomen ,
 Niet in zyn loop , als door een ruuwen berg , te toomen ,
 Bencên gezonken , in een draaikolk als zyn kil ;
 Want Edens Bouwheer , toen de hof , naar zynen wil ,
 Aan 't ryzen was , wierp fluks dien berg met kracht van boven ,
 Op deeze stroom , om hem in zynen vaart te dooven ,
 Die , heengedrongen door all' de ad'ren van den grond ,
 (Wier dorst zyn laaff'nis in dat lieflyk water vond)
 Een friff' en koelen bron , deedt uit den grond verryzen
 En borrh'en , die , verdeelt op veelerhande wyzen ,
 In beekjes , deez en hof bewaterden alom :
 Van daar vereenigt viel de ganfche stroom , niet krom ,
 Maar steil van boven neêr , alwaar hy komt te ontmoeten
 Den vloed , die lager kroop , en nu met vlugge voeten ,
 Als 't waare , zynen gang ontworfeld , wierd gewaar ,
 En endelyk in vier rivieren , breed en zwaar ,
 Gescheiden , zynen loop , door veel' vermaarde streeken
 En ryken , van wier tal , myn Zangnimf niet zal spreekē ,
 Verdeelen ziet . Zy zong veel liever met meer lust ,
 (Zo haar , haare onmagt in de konst niet was bewuft)
 Hoe beekjes , door het veld , als adertjes , geweeven ,
 Volgout en paaren (1) , al dartelend gedreven ,
 In kromme bochten , in hun snelheid onbetoomt ,
 Als nektar vloeiden langs het fchaduwryk geboomt ,
 Bevochtende ieder plant , en voedende de looten
 Der bloemen , in deeze oord der welluft opgefchoten ,
 Niet door de konst verdeelt in bedden , flingers , of
 Lofwerken : maar natuur had dit uitmuntend hof ,
 Zyn vlakken grond , en berg en dal zeer milt befchonken ,
 Met haar fieraad , zo daar de zon haar eerfte vonken ,
 Op 't open veld verfpred , als daar de lommer van 't
 Geboomte , in deezen hof , door d'Almagt zelfs geplant ,
 Het middag luftpriêel komt met zyn fchaduw dekken
 En koelen . Zaken , die het menschedom op kon wekken ,
 Om

(1) Vol gout en paaren.] Zie Mozes , spreekende van de vier vlooden die uit het Paradyf voortkomen . Gen. I. en II. van 2. 10 tot 14.

Om Godt, d'Alzegenaar, op eenen helden wyz'
 Te roemen, zynen naam en heerlykheid ten prys.
 Met zo veel luister kwam dit landvertrek te praalen,
 In wiens verschiet het oog kan weiden, zonder dwalen,
 En veel gezichten gaf. Boffchaadjén, zonder tal,
 Wier ryke boomen, door hunn' fchorffen, overal
 Steeds gomme en balzern, zoet van geur, als amber, zweeten :
 Ook and'ren, welker vrucht vermaakelyk om te eeten,
 Met goude schillen aan de takken lieffyik hong;
 Bekoorlyk voor het oog, en lustig voor de tong.
 Hier was 't Hesperifche verdichtzel, door de droomen
 Der Dichteren gefmeed, in later tyd volkómen
 Bewaarheid. Tuffchen dit geboomte, hemelhoog
 Verheven, welkers kruin de zuidewind bewoog,
 Verluftigde zich 't oog in onbeploegde velden,
 En heuvels, welker goet myn dichtpen niet kan melden,
 En beestenkudden, die van 't gras de ted're kruin
 Affchoeren; berg by berg, en 't zantverwekkend duin,
 Waar op de palmboom groeit; en wateryke dalen,
 Bestroot met bloemen, die door duizend verwen praalen,
 En de alverkwikb're roos noch zonder doorn (2): men zag
 'Ergrotwerk, dat als in 't gebergt bedolven lag,
 En tot een koel vertrek gefchapen fcheen; de wingert
 Om de olm, door vrouw natuur op 't geeftigfte gellingert,
 Befchaduwende met zyn purp're trots alom
 De hoogtens, kroop nu flinks, dan regts, nu fcheef en krom,
 Met weelderig gewas al langzaam voort: het water
 Liep ruißend langs 't gebergte, of fpreidde met gefchater
 Zich in een meir, dat dicht met mirteboffen, op
 Zyn breede kant bezoomt, en met zyn hoogen top
 De wolken raakt, zyn glas van kristallyn, liet ftraalen,
 En steeds de fchaduwe weêr deed te rugge daalen.
 't Gevogelt' had zich als een koor in 't rond gefelt,
 En azende op den geur, van bos, en bloem en veld,

H 4

Zong

(1) En de alverwrikb're roos noch zonder doorn.] *Bazilius, een der Oudvaderen, was van gedachten, dat de roozen, voor den val zonder doornen waaren, maar Augustinus was van een tegenftrydig gevoelen.*

Zong op het trillend loof en takken lente zangen,
 Aan wier geluit het oor, staag luisterfcherp, bleef hangen;
 Wyl de algemeene Pan (1), met de bevalligheên,
 En de uren, hand aan hand ten rey ging (ongemeen
 Vervrolykt) om dien bron van 't leeven wekkend leeven.
 Dit was het veld niet, dat ons de oudheid op kwam geeven,
 Het veld van Enna (2), daar eer Prozerpyn (3) met roem,
 Terwylze bloemen plukt, zelve als een schooner bloem
 Geplukt wierd, 't geen daar naa haar moeder kon verfloeken,
 Vrouw Ceres, om haar door al 't aardryk op te zoeken:
 Noch 't bosch van Dafne (4) by Orontes; noch de bron
 Van Kastelis (5) hoe schoon, die de oudheid roemen kon,
 Had geen gelykheid by den hof van 't heerlyk Eden;
 Noch 't Niziës eiland (6), dat zo vol aantreklykheden,

Be-

(1) Pan] was de Godt der Natuur. Zyn naam berekent in de Griekse taale, Alles. 't Is daarom dat Milton bennoemt, den algemeenen Pan; in der daad de Natuur begrypt alle dingen. Hy word met hoorens vertoon, die de straalen van de zonne en die der maane te kennen geeven. Zyn gloeyend aangezichte komt met de verwen des Hemels overeen. Hy had een star op de borst, om de starren te betekenen. Zyn ruig lichaam betekende de doornen en de dieren. De aarde en de duurzaamheid der dingen wierden verbeeld door zyne boksvueten.

(2) Enna] was een stad in 't hart van Siciliën, geweid aan Ceres, om de vruchtbaarheid des lands.

(3) Proserpyn] was een dochter van Jupiter en Ceres, en wierd door Pluto geschaakt. Men noemde haar ook Dis.

(4) Dafne] was, volgens Strabo, een bekoorlyk bosch in Syriën, by Antiochiën, en den vloed Orontes, die zyn oorsprong neemt van den berg Libanon, en zich werpt in de zee by Seleuciën.

(5) Kastelis] was een Fonteyne aan den voet van den Parnassus, en aan de Zanggodinnen toegeweid.

(6) 't Niziësche eiland] was genaamt na de stad Nizeus, gelegen tusschen Arabiën en Egipte. Diodorus zegt, dat 'er Bagchus beinmelyk door de Nymphen wierd opgevoed, waarom by wy 't Latyn Nifoës wierd genoemd.

Bespoelt wierd door den vloed van Triton (1), daar voorheên,
 De booze Cham (2), die als een Godt wierd aangebeên,
 Zich door het Heidendom liet Jupyn Ammon (3) heten,
 En daar Godt Jupiter van Libia, gebeten
 Op Rhea (4) voor haar oog zyn Amalthea, met
 Haar jongen Bachus, daar zyn hert op was gezet,
 Een langen tyd verborg: Noch daar de frisse looten,
 Uit vorstelyken stam en Moorsch geflagt gesproten,
 Regeerden eeuwen lang, op Amaras (5) gebergt,
 Dat met zyn steilen kruin de lucht en wolken tergt,
 Schoon, zo men waant, de plaats van 't Paradys, gelegen
 By de oorsprong van den Nyl, daar Febus allerwegen
 Geen schaduw geeft, omringt met rotzen van kristal,
 Wier top men in geen dag beklimmen kan; maar al
 Te verr' van deezen hof, in Affurs land voltogen;
 Daar zag d'aardsvyand met zyn gloënde en nydige oogen,
 Al wat vermaak'lyk was, door geen vermaak bekoord:
 Hy zag'er alle slag van schepz'len, door het woord
 Des Scheppers voortgebracht, zo zeldzaam in zyn zinnen.
 Nu kwam 't vermogen van de Godheid hem te binnen,
 Dat alles had gevormt, dan zyn verworpen staat.
 In 't ende ontdekte hy twee schepz'len, wier gelaat
 Een edelder gedaante en luisfer kwam vertoogen:
 Hem dagt iets Godd'lyks scheen te straalen uit hunne oogen:
 Zy hielden 't hoofd om hoog, ten Hemel opgebeurt:
 't Scheen of Voorzienigheid deez' twee had uitgekeurt,
 Om met gezag, dat hen de Godheid wou vereeren,
 In naakte-majesteit deez' landstreek te regeeren;

H 5

En

(1) Den vloed van Triton] is gelegen in Africa.

(2) Cham] was een zoone van Noach, die Egipte bevolkte, en daarom is de H. Schriftuur het land van Cham genaamt. Zie wyders Ps. CV. 23.

(3) Ammon.] Jupiter had een vermaarde tempel in Lybiën, alwaar hy onder den naam van Jupiter Ammon wierd aangebeden.

(4) Rhea] was de dochter van Hemel en Aarde. Zy wierd ook genoemt Cybele en Ops. Milton neemt haar hier voor Juno.

(5) Amaras.] Een gebergte in Ethiopiën, alwaar eenige wilen dat het Paradys gelegen was.

En zeker 't kwam hen toe; want in hun aanschyn kon
 Men 't Godd'lyk aanschyn klaar beschouwen als de zon
 Op held'ren dag: ook was in hun verhemelt wezen,
 De waarheid, zuiverheid en wysheid puur te leezen;
 Ook heiligheid, vol ernst en zuiver, maar geplaatst
 In kind'sche vryheid, aan volstrekt gezag het naaft:
 Geslacht en kunne was niet eens: Hy schein geschapen,
 Om door bespiegeling zyn vreugde in Godt te raapen,
 Voorzien met dapperheid en mannelyk beleid,
 Maar zy tot zagtigheid, en met bevalligheid,
 Die herten lokken en vermurwen kan, en dwingen:
 Hy, voor zyn Godt alleen (1), den oorsprong aller dingen,
 En zy voor Godt in hem: zyn voorhoofd, breed en schoon,
 Zyn aangezicht altoos verheven naa Gods thron,
 En blonde winkbrauw, fraai geveftigt boven de oogen,
 Betuigden volle magt en vorstelyk vermogen:
 De vriend'lykheid s'traalde uit zyn oogen, en zyn mond:
 Zyn hair, de hyacint (2) in kleur gelyk, in 't rond

Ge-

(1) Hy voor zyn Godt alleen.] Milton vertoont Adam en Eva hier overeenkomende met het denkbeeld, dat de Apostel Paulus ons van den man en de vrouw geeft in zyn ersten Brief aan die van Corinthen Cap. XI. v. 7. enz.

(2) De Hyacinth.] De dochter vanden grooten Jupiter, de wyze Minerva, doet Ulyssus, met een grooter en destiger gestalte verschynen, geeft nieuwe bevalligheden aan zyne haren, die gelyk de hyacinten, nederdalende met dikke krullen zyne schouderen beschaduwden. Zie het 6de Boek van Odyssea. Me-juffrouw Dacier legt deeze plaats dus uit: „Dat is te zeggen, „ een gloeyend zwart, gelyk de Grieksche hyacinten, 't welk „ is de Vaccinium by de Latynen, en by ons de Liesbloem, wel- „ ke's kleur is als berookt purper. Ik kan niet zien waarom de hyacint het zwart zoude betekenen. De steen en de bloem van deezen naam moeten uitspraak van deeze kleur doen, die zeker niet zwart is. 't Zou die eerder van 't gout wezen. Dat het Hooglied en de Latynsche Dichters op de schoone haren toepassen. Ik wil de vergelyking liever op de gedaante van de bloem toepassen, die zeer wel naa de hairlokken zweemen; zy zyn van gedaante als de klokjes, gemeenlyk blaauw, en zomtyds wit, van vleesch

Gescheiden van den lok, die 't voorhoofd komt versieren,
 Hing, zonder dat het kwam langs zyne schoud'ren (1) zwie-
 ren,

Als schoone troffen. Zy, die met meer schoonheid praat,
 Droeg, als een floers (2), dat naa haar dunne middel daalt,
 Haar onverfiede en gulde en dartelende hairen,
 Die golven, op haar borst en rug, als goude baaren:
 Gelyk de wyngaardrank zyn scheutjes weeld'rig kruut;
 Ten duidelyk bewys, dat Adam was gehult
 Tot Heer van dit gewest, zy om hem eerte geeven,
 En hem gehoorzaamheid te toonen al haar leeven,
 Door hem gevordert met een zagten zwier, by haar
 Bewilligt, en verleent met vriendelyk gebaar,
 En onderwerping, uit een boezem voortgesproten,
 Die luttel wyg'rig, maar met zedigheit begoten,
 Door teder uitstel, liefde, hoe langs hoe meer ontvonkt,
 Daar hy, haar deestig, zy, hem teer en mals belonkt.
 Zy waaren beiden naakt, geen kleed bedekt' haar leden,
 Doorgeene schaamte, die misdaadig was, bestreden.
 O vuige oneerb're schaamt', uit zonde voortgeteelt,
 Hoe hebt ge's menschen hert, met eenen schyn gestreeld,
 Slechts schyn van zuiverheit, die alle deugden dooven,
 En 't zaligt' leeven van haar voedzel kon berooven,
 Van zuiv're eenvoudigheid en puure onnozelheid!
 Dus wandelden zy naakt, in kennis en beleid
 Uitstekend, schuwende (3) noch d'albespieg'lende oogen
 Der Godheit, noch de wacht der Eng'len, uit den hoogen,
 Tot hun bewaaring hen gegeeven in dien staat;
 Want zy, zy dachten om geen tegenspoed noch kwaad;
 Dus treên zy hand aan hand; de liefste trouwgenooten,
 Met duizend zaligheên, door 's Hemels gunst begoten;
 Het liefste paar, dat ooit elkand'ren, met het zoet
 Van ted're omhelzingen, gestreelt heeft en ontmoet.

Hy,
*vleesch koleur, en purperachtig van verwe. 't Is ook een dier-
 haare steen, die van Calicoet en van Cambaye komt: zy is oran-
 je of rood van verwe.*

(1) Zonder dat het kwam langs zyne schoud'ren.] Zie
 1 Corinth. XI. 14.

(2) Een floers.] Zie 1 Corinth. XI. 6.

(3) Schuwende.] Gen. II. 25.

Hy, als de fraaifte en welgemaakfte man der zoonen,
 Te fpruiten uit zyn bloed; zy, als het puik der fchoonen,
 Van all' haar dochters, noch te wachten uit haar fchoot.
 In 't lommer van een bofch 't geen 't vrolyk paar befloot,
 Wiens blad'ren 't groene veld met aangenaam geklater
 Befchaduwden, by een Fonteyn van leevend water
 Gezeten zy aan zy, naa dat zy in den hof,
 Hunne arbeid ftaakten, hier gekomen om den lof
 Des zoelen zuidenwinds, zagt zweevende, te kweelen,
 Die hun noch meer vermaak in hun vermaak kwam teelen,
 En dorft en honger fcherpte, en aanzett', vielen zy
 Aan hunnen avondfpy's, all' nektar vruchten, bly
 Geplukt met hunnen hand, van takken, die hen noodden,
 En hunnen friffchen mond en hand hun vruchten boodden,
 Daar zy gezeten, op een groen en daauwryk dal,
 Met bloemen ryk bezaait, omtrent een waterval,
 Gods goedheid looven; die zo ryk hen begenadigt,
 En uit zyn milden fchoot, met drank en fpy's verzadigt.
 Zy kaauwden 't fmaaklyk ooft, en dronken uit den boom,
 Of uit zyn fchors, een voll' en uirgeperften froom
 Van dorftverkwikkend vöcht. Geen aangenaame reden,
 Geen lieve lachjes, noch ferpzoete vriend'lykheden,
 Noch minnelyk geftoei ontbraken, dat zo fchoon
 Een paar wel pafte, dus gezaligt uit Gods thron,
 Dus met den and'ren door den trouwknoop vastgebonden,
 Daar 't veld hun dons verftrekt, 't geboomt' hun bruilofts-
 fponden.

't Gedierte, nu noch tam, was vrolyk met elkaâr,
 En fprong, en dertelde rondom het jeugdig paar.
 De leeuwen klommen nu, al fpeelende, op de boomen,
 Met geitjes ftoeyende, in hun klaauwen meêgenomen.
 De beer, de tyger, links en luipaard fprongen bly
 Rondom hen: De oliphant, hoe plomp en zwaar hy zy,
 Deed meê zyn beft, om vreugd' en blyfchapaan te kwee-
 ken,
 En kwam zyn lange fnuit vollédig op te fteeken;
 De flimme flang kroop in veel bochten langs den grond,
 Met blyken van vergif, verborgen in haar mond.
 Veel ander vee lag in het groeizaam gras ter neder,
 Vol op door's Hemels gonft verzadigt, of keert weder

Ter ftalle waards, met vreugd herkaauwende zyn fpy's,
 En zingt zyn Scheppers lof, wilvaardig naa zyn wyz.
 De gulde zon onttrok nu 't Paradys haar ftraalen,
 En haafte zich om in den oceaan te daalen.
 Het heir der ftarren nu aan 't ryzen, bragt hervoort,
 Den zoeten avondftond: als Satan, tuk op moord,
 En als voorheen verrukt, zyn afgebroken reden
 Hervattende, dus fprak: O poel van gruw'lykheden!
 Verfchrikkelyke Hel! moet dan, helaas! myn oog,
 Met fmert in onze plaats van zaligheid, zo hoog
 In top, deez' fchepzels van een and'ren leeft befchouwen;
 Die licht gefproten zyn uit de aard', die zy bebouwen,
 En zeker meerder niet, geen geeften, fchoon en ryk
 In gaaven, maar in glans bynaa aan hun gelyk;
 Die 'k met verwond' ring kon befpieg'len en beminnen;
 Zo fchoon ftraald 's Hemels beeld in hun vergode zinnen;
 Wiens milde hand zyn gonft zo ryk ftorte op hen neêr.
 Ach edel paar! zo hoog door Godt gezet in eêr!
 Hoe weinig denkt ge aan uw verned'ring en uw lyden,
 Zo naa by hand, waar door dit heil u zal ontglyden,
 En al dit fchoon vermaak verdwynen, van u vliên,
 En gy een end'loos wee u zelfs befchoren zien;
 Een wee, te grooter, als 't genot dier hemelfchatten;
 Te grooter is, te groot, om door 't verftand te vatten?
 Gelukkigigen! maar niet verzekerd van den duur
 Van uw geluk, zo los, onvaft en wispeltuur:
 Hoe flegt is deeze plaats, uw Hemel, door 't vermogen
 Der Godheid, die u steeds bewaakt met alziende oogen,
 Bebolwerkt en bewaard, voor eenen vyand, nu
 Daar in getreden; die met opzet nimmer uw
 Verderf of ondergang, uit wraakzucht wou betragten;
 Want fchoon myn poging en myn trots bestaan my bragten
 En ftortten in een ftaat, van Gods genade ontbloot,
 Myn medelyden met uw val, dien ik beftoot,
 Beftryd me: des tragt ik, om dit gefchil te flegten,
 Een band van vriendschap en gemeenfchap op te regten;
 Myn doel is om by u te komen met myn woon,
 Of dat ge uw wooning hebt in myn verblyfplaats, fchoon
 Zy u zo wel niet zal als deezen hof bekooren;
 Ze is ook door hem gemaakt uit wien zy wierd geboren.

De Helle (1) zal, om u te ontfangen, wel gemoed,
 Haar poorten openen, en met den ganfchen stoet
 Der grootste vorften, u inhaalen en bekransfen
 Met kroonen, misgedeelt van 's Hemels zonneglanffen.
 Daar in is meerder ruimte als in dit enge dal,
 Bekwaam om uw geflacht, hoe veel 't ook in getal,
 Door de aantelt' der natuur, mogt groeyen, te bewaaren.
 Maar kan deez' fchrikk'lyke oord u geen genoeg baaren;
 Verwyf dit hem, die noò my dreef, om my aan u
 Te wrecken; door u niet beledigt, voor my fchuw,
 Maar flegts om hem, die my beledigde en wou haaten,
 En dond' ren uit myn throon, en eer, gezag en ftaaten:
 Ja fchoon ik fmolt, gelyk ik doe, uit tederheid,
 Om uw eenvoudigheid, zo verr' van flinks beleid,
 Nochtans 't belang van ftaat, myn eer en kroon gefteven
 Door wraak, om zelfs in fpyt van d'oorfprong van elks leeven,
 Deez' nieuwe waereld te verov' ren, dryven my,
 Om nu dat geen te doen, waar voor ik, fchoon ik zy
 Verdoemt, verfchrikken zou, ja fidd' ren en fchroomen.
 Dus fprak d'aardsvyand, met de wraakzucht ingenomen,
 Zyn daden mommende, door 't dekzel van den nood:
 't Pleit, daar tyrannen zich van dienen boos en fnood.
 Toen vloog hy van den top des boomis recht naa beneden,
 Bedekkende onder 't gros der dieren zyne leden,
 Nu zelfs verandert in het eene of 't and' re dier,
 Op dat hy 't oogmerk van zyn hert ten befte ftier',
 Zyn roof naaby befchouwe, en agt geeve onvernomen,
 Hoe hy tot kennis van der menfchen ftaat kon komen.
 Nu drevelt die vervloekte, op gruw' len afgericht,
 Rondom gelyk een leeuw, met onverdraait gezicht,
 Dan als een tyger, die, door roofluft aangedreeven,
 Twee herten welpen ziet, al dertelende zweeven,
 Langs 't open veld, en nu zich op zyn buik onthout,
 Dan weder opwaards ryft, om ganfch verwoed en ftout,
 Met een gewiffen fprong, dien dubb' len roof te grypen
 In elken klaauw, en hen met kracht ter dood te nypen;
 Toen Adam de eerfte man, tot Eva de eerfte vrouw,
 Door Godt d' Alzégenaar verknogt door de eerfte trouw,

Deez'

(1) De Helle enz.] *Jef. XIV. 9.*

Deez' reden sprak: Gy, die de lust zyt van myn dagen,
 Wiens schoonheid Adams hert en zinnen kan behagen,
 Gy, die myn deelgenoot alleen zyt van deez' vreugt,
 Wiens by zyn my veel meer vervrolykt en verheugt,
 Als alles wat 'er vloeit uit Gods genaãthrezooren:
 Gewis de kragt, die ons met luifter heeft geboren,
 En 't ruime waereld rond om ons geschapen heeft,
 Is end'loos goet, en Hy, die zonder eindpaal leeft,
 Is end'loos mild en vry in 't schenken van de schatten
 Van zyn genade, door geen aards vernuft te vatten.
 Hy vormde ons uit het stof, en stelde ons in deez' staat;
 Zo ryk van heil, en schonk ons luifter zonder maat:
 Hy was ons niet verplicht: wy hadden geen vermogen,
 Waar door hy wierd verplicht, die eeuwig in den hoogen
 Gezetelt, uit zich zelfs, door de end'looze eeuwen heen,
 Volzalig is, daar hy, wat goetheid! slegts alleen,
 Geen and'ren dienst begeert, geen wet ons wou beveelen;
 Een kleene last, geen last, maar licht in all' zyn deelen,
 Dus luidende: Van all' de Boomen, door myn hand
 In 't vruchtbaar Paradys, tot uw gebruik, geplant,
 Moogt gy vry plukken, maar niet van den boom der Kennis (1)

Naast Leevens boom geplaatst; vermey dit als een schennis.
 Zo naa by 't leeven groeit de baarelyke dood;
 Wat ook de dood zy, op wiens straf dit Godt verbood,
 Hy moet iets yz'lyks zyn. De bronnaar van het leeven,
 Wou slechts deeze enk'le wet (dit weet gy) aan ons geeven.
 Dit eenig teken van gehoorzaamheid heeft hy
 Gevordert voor 't geschenk van 's waerelds heerschappy,
 Voor zo veel tekenen van luifter en vermogen,
 Voor zyne gonst, die ons zo heerlyk wou verhoogen,
 Dat d'and're schepzels, die de Godheid vormde uit niet,
 In dit gezegent hof staan onder ons gebied.
 Men keur' dit licht gebod niet zwaar myn uitverkooren.
 't Gebruik van all' wat ons komt in deez' hof te voren,
 Met onbepaalde keur van veel vermaak, gaf hy,
 Die naa zyn beeld ons schiep tot zynen luifter, vry.

Dat

(1) Maar niet van den boom der Kennis.] *Zie Gen. II.*
 16. 17.

Dat eeuwig onze mond hem roem' met blyde klanken:
 Laat ons den Schepper voor zyn gonst en weldaân danken,
 Terwyl we om tydverdryf, al wand'lend langs den zoom,
 Van deez' zo aangenaame en dartelende stroom;
 De boomen, weelderig in 't botten, vrolyk snoeyen,
 En duizend bloemen zien beneên onz' voeten groeyen.
 Die last, al was hy zwaar, valt zoet met u en licht.
 De aardsmoeder Eva, wend haar maagdelyk gezicht
 En duivenoogen, naa vorst Adams vriend'lyk wezen,
 En antwoord dus: O gy, uit wien ik ben gerezen;
 Om wien ik ben gemaakt, vlees van uw vlees, diè tot
 Geen dienst ben zonder u, door 't hoog befluit van Godt;
 Myn leidsman, heer en hoofd, my meer als alles waardig,
 Behalven Godt; al wat gy sprak is goet, rechtvaardig
 En billyk. Hem, diè ons geplaatst heeft in dit dal,
 Zyn we endelooze dank verschuldigt: ik voor al
 Die 't beste lot ontving, genietende u, wiens luister,
 Myn luister ver verdooft, by alle uw gaven duister,
 Terwyl geen wederga voor u te vinden is.
 Hoe vaak komt my die dag in myn geheugenis;
 Dag, wiens herdenken my zo menigwerf vermaakte,
 Gewenschte dag, waar in ik uit myn slaap ontwaakte,
 Daar 'k in de schaduwe der bloemen nederlag,
 En met verwondering het licht des Hemels zag;
 En waar en wat ik was, en hoe aldaar gekomen.
 Niet verr' van daar hoorde ik 't geruis der war'ren stroomen,
 Die, vloeyende uit een grot, zich tot een vloeibaar vlak,
 Dat onbeweeg'lyk stond en zuiver als het dak
 Des Hemels fremden; 'k liep naa derwaards onbekommert:
 'k Boogme op den groenen kant, met gras en bloem belom-
 mert,
 Voor over, om te zien in 't klaar en effen vocht.
 't Kwam my te voren als een nieuwe en and're locht.
 Terwyl ik nederbukte om dat te zien, o wonder!
 Vertoont zich in deez' plas, voor myn gezicht van onder,
 Recht tegens me over een gedaante, diè zich boog
 Om my te zien: Ik hef myn hoofd een luttel hoog
 En deins, 't deinst ook te rugge; ik keer, tot vreugd' ge-
 drongen,
 Door dat gezicht, weêrom; dat keert ook, onbedwongen,
 Vol

Vol blyfchap wederom, met oogen vol van gloed,
 Waar in de vriend'lykheid de liefde blyde ontmoet.
 Ik had tot deezen tyd daar op licht blyven gluuren,
 En ydele begeert' zou noch myn hert beftuuren ;
 Had ik geen ſtem gehoord, die dit bericht my gaf:
 Beminn'lyk ſchepzel, laat van dit beſpieg'len af:
 Dat gy in 't water komt beſchouwen met uwe oogen ;
 Schoon ſchepzel, zyt gy zelfs, zo minn'lyk van vermogen :
 Het komt en 't gaat met u : maar volg my, ik leide u
 Daar geene ſchaduwe, voor uwen aankomſt ſchuw,
 Uw ted're omhelzingen zal ſtremmen, of verſtooren,
 Maar Hem, wiens beeld gy zyt, zult gy daar zien en hooren,
 En ſteeds genibten, vry van hinder, leedt en ſmert ;
 Hy zal u eerē en aanklevē met zyn hert,
 En gy zult uit uw ſchoot door hem veel' telgen teelen,
 Hun vruchtbaare ouderen gelyk in allen deelen :
 Dus krygt ge, daar al d'aard word uit uw ſchoot verwacht ,
 Den naam van moeder van het menſchelyk geſlacht.
 Wat zoude ik doen, als ſlechts die ſtem gehoor te geeven ;
 Onzichtbaarlyk geleid tot daár ik u, myn leeven
 Naaft Godt, vernomen had ; daar gy in ſlaap geraakt
 Door zachte Zephyr, op myn aankomſt ſtraks ontwaakt ,
 Die 'k waarlyk ſchoon vond van geſtalte en leeft en wezen ,
 Maar 'k vond uw ſchoonheid niet zo fraai, zo uitgeleezen ,
 Noch zo bevallig, zo aanlokk'lyk, noch zo teer,
 (Dus dacht my) als het beeld, dat ik in 't water eer
 Beſpiegelde met luſt. Ik ging met ſlaauwe ſchrederi
 Te rugge: gy ſtaát op, en volgt, en roept deez' reden
 Met ſchelle ſtem my naa: ſchoone Eva! vlied niet! keer !
 Ge ontvlucht uw wederhelfte, uw vlees, uw been, uw eer,
 En luiſter, ja zyn been en vleefch uit hem getogeni :
 Om u te vormen, leende ik 't eeuwig Alvermogen,
 Hoewel 't hem eigen was, uit myne zyde en naaft
 Aan 't herte, 't leeven, op dat gy voortaan geplaatſt
 Aan myne linkerhand, my zoud tot heul verſtrekken,
 En wy elkand'ren tot Gods lof geduurig wekken,
 Door eenen band, die nooit zal breeken, vaſtgehegt :
 Ik zoeke u, als het deel door Godt my toegelegt,
 'k Noeme u myn wederhelft, myn ziel, myn welbehaagen.
 Met dat uw hand myn hand met luſt had aangeſlaagen,

Neig ik verheugt naa u, en zag van toen af aan,
 Hoe mannendapperheid en wysheid, op de baan
 Des leevens tredende, is, als 't waare, schoon te looven;
 En streeft, in luister, 't schoon eens vrouwe ver te boven.
 Zo sprak de moeder van het menschelyk geslacht,
 En met een oog waar in de trouw, in volle kragt,
 En een toegeventheid, die zagt was, is te leezen,
 Terwyl de zedigheit straalde uit haar minn'lyk weezen,
 Zeer teder leunende op de blanke schouder van
 Onz' eersten vader, en haar eerst' en laatsten man:
 Haar halve borst gansch bloot, die reizend wierd bewogen
 Door de ademhaling, raakt zyn halve borst, betogen
 Door 't krinkelvloeyend goud van haare vlechten. Hy
 Verrukt door all' haar schoont', belonkt' haar van ter zy,
 Met grooter liefde toe, dan 't hoofd der hemelvolken
 Jupyn, zyn Juno doet, wen hy de vruchtbr' re wolken
 Des Hemels, zwanger maakt, die dus door hem bevrucht,
 Meibloemen strooyen op het veld vol frissche lucht.
 Vorst Adam nam zyn bruid in de arm, en raakt de tippen,
 Met reine en kuifche kus, van haar robyne lippen.
 De Duivel, die het zag, keert, zwellende van nyd,
 Zich om, en knaagt zyn hert van duldelooze spyt;
 Maar zyn gezicht, dat zulk een schouwspel niet mogt lyden,
 Door heillooze ieverzucht, beloerd' hen van ter zyden.
 In 't ende borst hy uit in deez' vervloekte klacht:
 Gehaat gezicht! gezicht, zo schrikk'lyk, zo veracht!
 Hoe! zal dit paar, met arm in arm, in 't zalig Eden,
 Steeds in een beemd van weelde op weelde, en vrolykheden
 Op vrolykheden zyn, en zwemmen in een zee
 Van alle blyfchap, vreugde, en wellust, rust en vree,
 Daar ik, geworpen in de Hel, nooit vreugt zal smaaken,
 Nooit liefde erlangen, maar, door snoo begeerte aan't blaakert,
 (De minste plaag van all' myn plaagen) zonder end
 Verblyven in een smert, die nimmer paalen kent!
 Maar dat ik niet vergeete al 't geen my kwam ter ooren:
 't Schynt dat de Godheid, die deez' hof heeft uitverkoren,
 Tot hun volmaakt verblyf, door een gestrenge wet,
 Hen perken, in 't gebruik der vruchten, heeft gezet.
 Daar ginder staat een boom, genaamt de boom der Kennis,
 Een boom, die onheil spelt, een boom van snoode schennis;

't Is hen verboden om te proeven van zyn vrucht.
 Hoe! kennis te verbiën? maakt kennis Godt beducht?
 Gewis, hier schuilt iets goeds: dit's zonder alle reden:
 Hoe! zou d'Almachtigen, die bron van zaligheden,
 Hen die misgunnen? neen. Kan kennis zonde en dood
 Verwekken? stelt hen die aan zulke rampen bloot?
 En houd de onwetenheid hen slechts in stand en waarde?
 Is dat hun heilryk lot op deez' gezegende aarde?
 De proef van hunne trouw, gehoorzaamheid en plicht?
 Gewenschte grond, waar op hun val haast word gesticht!
 'k Zal hen verwekken om naa meer verstand te streeven,
 En 't haatelyk bevel, door d'Almacht hen gegeven,
 Te wraaken, slechts alleen bedagt, om hen altyd
 Te houden in de laagte, op dat zy (welk een nyd!)
 Godt zelfs in kennisse en verstand niet evenaaren:
 Blyft slechts het oog van hun begeerte hier op staaren,
 Gewis dan eetenze en zy sterven; dit gaat vast.
 Myn eerste werk, geen werk, maar een gewenschte last,
 Zal zyn, om door deez' hof te wand'len, alle hoeken,
 Naauwkeurig, tot myn wit en oogmerk te doorzoeken:
 Misschien gebeurt het, dat hier d'een of d'and're geest
 Des Hemels waart, voor leed van 't zalig paar bevreeft,
 Gezeten by een bron, die hier langs heen komt stroomen,
 Of in de schaduwe dier hemelhooge boomen,
 Waar uit ik vorsche en hoor' wat tot ons oogmerk voegt.
 O welgelukkig paar! leeft vrolyk en vernoegt:
 Wil tot ik wederkeere uw vreugd vol op genieten:
 Het kort vermaak word haast gevolgt door zielsverdrieten.
 Zo sprak d'aardsvyand, nu door beter hoop geveit,
 En wend zich schielyk om, met looze omzichtigheid,
 Heen zwervende, over berg, door bosch, langs veld en daalen.
 Intusschen zag de zon zich in haar loop bepaalen,
 En naderde de kim vast langzaam met haar gloed,
 Daar aarde en zee zich door den Hemel zien ontmoet.
 Hy schoot, in rechten lyn, haare avondglanffen tegen
 De Poort, aan de oosterzyde in 't Paradys gelegen:
 Een rots, uit wit albast geklonken, hemelhoog
 Verheven in de lucht, van verre met het oog
 Te zien; langs eene trap te nad'ren van beneden;
 De rest een ruwe klip, maar in hoedanigheden

Zeer schoon, die overhing, gelyk hy opwaards klom,
 En niet beklimbaar was voor mensch noch geestendom.
 Aardsengel Gabriël, hoofd van de wagt der schaaren
 Des Hemels, zat in 't hert van deeze rotspilaaren,
 Op zynen avondwagt geplaast: rondom hem stond
 De jeugt des Hemelryks, die zich onledig vond
 Met heldentydverdryf, nu onverzien van schilden
 En helm en speeren, daar de Hel zyn kracht op spilde,
 Uit goud en diamant geklonken, aan hun zy
 Gehangen. Uriël, d' Aardsengel, kwam 'er by,
 Des avonds, op een straal der zonne neergekomen,
 Als een gevallen star (1), niet in zyn vaart te toomen,
 Den swarten nacht doorboort in 't herflitzaifen, wanneer
 De lucht met vuur'ge damp vervult door 't woefte weër,
 Op 't waalen van de naald, den zeeman toont wat streeken
 Hy best moet houden, om den stormbui, nu ontsteeken,
 Te ontvluchten. Uriël sprak Gabriël dus toe:
 Getrouwe Gabriël, in 's Almagts dienst nooit moe,
 't Viel u, door 't hoog besluit te beurt, om hier te waaken,
 Op dat deez' zaal'ge plaats geen onheil koom genaaken.
 Deez' dag, op 't middag uur, kwam in myn kring een geest,
 Door krachtige iever, zo 't my toefcheen, ganfch bedeeft,
 Om all' de werken van Gods eeuwig alvermogen;
 Inzonderheid den mensch, Gods beeld, met iev'rige oogen
 Te aanschouwen. 'k Nam zyn weg, hoe spoedig hy ook vloog,
 Zorgvuldig waar, en hield, door 't zwerk, hem lang in 't oog;
 Maar op den hoogen berg, die noordwaarts legt in Eden,
 Op zyne vleugelen, nu end'lyk neêrgegleden,
 Merkte ik, dat zyn gezicht geen zweemzel had naa 't schoon,
 Dat op het wezen van een Engel staat ten toon,
 Maar t'eenemaal ontftelt door vuile en snoode tochten,
 Die nimmer geeften van een zuiv'ren stand bevochten,

Ik

(1) Als een gevallen star.] *Minerva komt met dezelfde snelheid van Olympus top, gebyk een ster, die Jupiter zend tot een kwaadt voorteken aan de vlooten, midden de zee, of aan de landlegers, die zich losmaakende van het hooge gewelfzel des hemels, valt in het midden van de lucht, en naar een onafmeetelyke ruimte doorloopen te hebben, zich verdeelt in duizend duizenden glinfterende vuuren of lichten.*

Ik had hem lang in 't oog, maar endelyk verloor
 Ik, door een schaduw, zyn gezicht, en misse 't spoor.
 Ik vrees dat iemand van 't gebannen rot, gekroopen
 Uit 's afgronds diep, op nieuw, door kryg, ons wil belooopen,
 En vuile aanslagen smeed; zie datg' hem ergens vind.
 Waar op in antwoord dus die held zyn tong ontbind.
 Uriël 't is niet vreemt, dat uw gezicht kan daalen,
 Door 't midden van den kring der zonne, en haare straaLEN,
 (Die uwe standplaats zyn) en wyden verre zien.
 't Is wonder dat uw oog dien Engel kon ontvliên.
 Deeze poort, die wy alom met zo veel vlyt bewaaken,
 Is door geen geeften, dan die hemels zyn, te naaken.
 Maar 'k zag geen schepzel sints den middag daar van daan.
 Doch zo een geeft, of wat het zyn mag, durft bestaan,
 Deeze grens der aard' met zulk een oogwit te overspringen;
 Gy weet, 't is zwaar een geeft (onstoffyk) te bedwingen,
 Door eenen sluitboom: Maar indien hy, dien ge melt,
 Loert in den omtrek van deeze dreeven, en dit velt,
 Ik zal, hoe zeer hy zich vermomm', zulks noch 'ervinden,
 Eer 't licht der zonne doet de duifternis verzwinden.
 Dit nam de krygsheld aan: Uriël, aangespoord
 Door zyn verplichting aan de Godheid, keert zich voort
 Weêr iev'rig naa zyn post, die d'Almacht hem wou wyzen,
 Op de eige held're straal, wiens punt nu sterk aan 't ryzen,
 Hem neêrwaards voerde naa de zon, die flauwer straalt,
 Beneên de Azores (1) reeds in 't westen neêrgedaalt.
 Die eerste kring had, door een vaard, niet uit te spreken,
 Den dag aldaar volend, nu in zyn plaats geweken,
 Of deeze waereld, min beweegbaar als de lucht,
 Had hem naa 't oosten heên, door een veel korter vlucht,
 Aldaar gelaaten, daar ze aan 's Hemels ruime zaalen,
 Door wederstuiting van haar goude en purp're straaLEN,
 Al 's Hemels wolken, die aan 't blaauwe lucht-tapeet,
 Zyn westertiroon met pracht omringden, fierlyk kleed.
 Nu daalde d'avond neêr van 's Hemels starreboogen,
 En 't graauwe schemerlicht, zeer schichtig aangetoogen,

I 3

Had

(1) De Azores.] Anders gezegt de westerlyke Eilanden. Zy zyn ontrent 40 graden noorderbreete in de Atlantische zee.

Had met het donker floers der vaale duisterheid,
 Het eene halve rond des aardryks overspreid :
 't Was alles stil en stom: De vog'len en de dieren,
 Gewoon in lucht, in woud en bosch en veld te zwieren,
 Genoten zoete rust, gedoken in hun nest :
 De nachtegaal, die, in haar wakkerheid, de rest
 Der vog'len overwon, trotseerde 't konstrykste orgel,
 En zong van liefde en vreugd, met haar volmaakte gorgel.
 Wat was die stilte zoet! nu schitterde aan den boog
 Des blaauwen Hemels, zo vermaak'lyk aan het oog,
 Een talleloos getal van levende Saffieren :
 De Hesperus, die 't heir der starren komt bestieren
 En leyd ten rey, blonk schoonst', tot dat de bleeke maan
 Met donkre majesteit, als koningin, de baan
 Des Hemels innetreed, en aan zyn starren tranffen
 Vertoond, haar wonderbare en weergalooze glansfen,
 En over alles, wat haar snel gezicht bekeek,
 Haar zilv're mantel, met een wondre snelheid, streek.
 Toen sprak vorst Adam dus zyn lieve zielsvriendinne,
 Genâryke Eva aan: Myn schoone gemaalinne;
 Het uur des vaalen nachts, en alles, hier omtrent
 Geweken tot de rust, maakt ons den tyd bekent
 Van rusten: D'Almacht heeft den held'ren dag geschapen
 Tot de arbeid, en den nacht, op dat de mensch zou slaapen,
 Weêr adem haalen, en zich sterken door de rust:
 De daauw des loggen slaaps verwekt in ons de lust,
 Om neêrgelegen in een dal, bezaait met roozen
 En lentebloemen, all' onze arbeid te verpoozen.
 Daar d'and're schepz'len, die d'Almachtige Opperheer
 Gevormd heeft, al den dag omzwerwend heen en weêr,
 Niet werken, en aldus de zoete rust ontbeeren,
 Heeft God gewilt, dat wy ons dag'lyks zouden keeren
 Tot d'arbeid, met den geest, of 't lichaam, daar zyn oog
 Ons trouw bespiegelt en bewaakt van 's Hemels boog.
 Eer dan de morgenstond, verryft, uit de oosterkimmnen,
 En vaagt van 't aardryk af de schaduwen en schimmen,
 Is't onze plicht, vriendin, te ryzen, om voortaan,
 Met nieuwen iever, weêr de hand aan 't werk te slaan,
 Aan ginche boomen, aan die schaduwryke dreeven,
 Tot we ons op 't middaguur in 't wandelperk begeeven,

Met takken overgroeid, die bottend' schielyk uit
 Ons nooden (op dat men hun groei zo weeldrig stuit)
 Om hen te snoeyen. Slaa, schoone Eva, eens uwe oogen,
 Op deeze bloemen, met den avond-dauw betoogen,
 Die gomme uitzweeten, zo bekoorlyk aan 't gezicht;
 't Eifcht reddering. 't Gemak maakt onze treden licht.
 De nacht, dat wil natuur, gebied ons, om te rusten.
 Schoone Eva, antwoordde, aan den stooker haarer lusten,
 Daar op aldus: Myn voogd en maaker, dien 'k beminn:
 Al't geen ge my gebied dat volge ik, bly van zin:
 Zo luid Gods last: Gods wet is all' uw welbehaagen,
 Engy, gy zyt myn wet; hier kennis van te draagen
 Is de eelfte weetenschap, die Eva's zinnen streelt;
 Ja, dit is al myn eer, en roem, vermaak en weeld.
 Met u verkeerende vergeet ik alle tyden;
 De jaarfaizoenen, die verand'ren, heeneglyden
 En wederkeeren, zyn my even aangenaam:
 Het lokt me en alles is tot myn vermaak bekwaam.
 't Is zoet om d'adem van den morgenfond te smaaken;
 't Is zoet, als wy hem zien uit de oosterkim genaaken,
 En hooren 't vroeg gezang der vog'len door 't geboomt;
 Hoe streelt ons, als de zon met goud de kimmén zoomt,
 En zy haar oosterglans en alverkwikb're straalen,
 Op dit gezegend land, dit Paradys, laat daalen,
 En bloezems, bloem, en boom en blad'ren, kruid en vrucht
 Verkwikt, met paerlendauw gezegend uit de lucht;
 Welriekende is de grond na eenen malschen regen;
 Den stillen avondfond te ontmoeten is een zegen;
 Zoet is de stille nacht; zoet is de zilvre maan,
 En deez' juweelen, die aan 't blaauwe uitspanzel staan
 Te pronken, in een trans van vaste, en losse vierer
 En lichten, die 't alom met zulk een luister sieren:
 Maar echter de adem van een frisschen morgenfond,
 Wanneer hy ryft, en strooit ons paerlen in den mond,
 Noch 't vroeg getuureluur der vog'len op de boomen;
 Noch ook de zón, wen zy de kimmén komt bezoomen
 Met gloeyend goud, en spreid van 's hemels heldren trans,
 Op dit gezegend land, haar alverkwikb'ren glans,
 En bloezems, bloem en boom en kruid en vrucht en bladen
 Verkwikt, met paerlendauw zo ryklyk overlaaden;

Noch reuk naa regenvlaag, zo duur door ons geächt;
 Noch lieflyke avondftond; noch eenen stillen nacht;
 Noch by het licht der maane, of by de flonkerfteenen
 Der ftarren, die 't azuur gewelf hun luifter leenen,
 Te wand'len door den hof, is zonder u niet zoet.
 Maar leg uw bruid eens uit, waarom zy hunnen gloed
 Doen fchynen by den nacht: voor wien zy zyn gefchapen,
 Daar alle fchepz'len in den nacht geduurig flaapen:
 Dit dunkt my wonder vreemd. Waar op der menschen ftam,
 Onze eerste vader dus met vriend'lykheid hernam,
 Volmaakte trouwgenoot uit God en my gebooren!
 Uw zucht tot weetenfchap kan uw gemaal bekooren:
 Deez' heldre lichten doen hun loop lang's fwaerelds rond,
 Van d'oostermorgen tot den wefteravondftond,
 En voorts van land tot land, fchoon daar geen menschen lee-
 ven;

En leenen mild hun licht, door de Almagt hen gegeven,
 Door 't op en ondergaan; op dat de fwarte nacht
 Door donkerheid (die eer al 't aardryk had in magt)
 Zyn oude heerschappy niet wederom herftelle,
 En 't leeven der natuur, en al haar' zaaden velle;
 't Geen dit zagftorend vuur niet slechts verlicht en ftreelt,
 Maar door een hette van invloeyingen, verdeelt
 In veelerhande foort, die op verfcheyden wyzen
 Nu broeyen, ftooven, nu verwarmen, voeden, fpyzen,
 Of ftortende hunn' kracht op al het groeibaare uit,
 't Geen tot des menschen nut de vruchtbaare aard' befluit,
 Dat maakt bekwaam, om 't licht der gulde zon te ontfangen,
 En volle rypheid, op beperkten tyd, te erlangen.
 Deez' heldre lichten dan, geplaatft aan 's hemels boog,
 Schoon, in het diepft des nagts, onzichtbaar voor ons oog,
 Die fchynen niet vergeefs. Denk niet, of fchoon 't deeze
 aarde

Ontbrak aan menschen, dat de hemel, naa zyn waarde,
 Gebrek zou hebben aan befchouwers, Godaan lof:
 Hy zond een end' loos tal van Geesten uit zyn hof,
 Die ongezien al d'aard' doorwandelen, 't zy we waken
 Of flaapen; die gestaag zich in Gods lof vermaaken,
 En all' de wond'ren van zyn werken, dag en nacht
 Befchouwen, zettende zyn glorie in haar kracht.

Wy hoorden uit een bosch, vol boomen, ryk van blad'ren,
 Of van een berg, zeer vaak de zoete weërgalm nad'ren,
 Eens Goddelyken stems, die antwoord' keer op keer,
 All' ingespannen tot den lof van d'Opperheer.
 Wen zy, by troepen, 's nachts op schildwacht staan, en passien,
 Dat hen geen vyand kome op 't onverwachtst verrassen,
 Of vlytig ronde doen, dan makenze een geluit
 Op Hemels speeltuig, dat de galm naa boven stuit,
 Vermengt met zang en met eenparigheid van toonen,
 Om Scheppers heerlykheid, met lof en eer te kroonen,
 En deelen dus verheugt, de waaken van den nacht;
 Geluit, dat onze ziel, al hoorende, verkracht!
 Hier eindigde Adam en zyn' Eva haare reden.
 Zy gingen hand aan hand, al wandelende treden,
 Naa hun gezegend' en vermaak'lyk lustpriëel.
 De grooten Planter van dit heerlykste deel
 Des aardryks, had, toen hy 't geschap'ne had gebooren,
 Deeze plaats, tot 's menschen dienste en zyn vermaak verko-
 ren:

't Verwulft van dit vertrek, of 't hoogverheven dak,
 Was, door het schoon gewasch van mirte en lauwertak,
 Gevlochten dicht in een: wat hooger groeide blader;
 Welriekende van geur, met hemelsdauw belaadend:
 Aan ieder zyde stond een beereklaauw: men zag
 Daar heesters, zoet van geur, en allerhande slag
 Van bloemen, die den neus haar geuren mededeelen,
 En, door haar kleuren, oog en zinnen lieflyk streelen:
 De lisch, die al 't gebloemte in kleuren ver verdooft,
 De roos en de jasmyn, verhieven 't bloemryk hoofd
 Om hoog door een, tot een Mozaïsch werk: Hun voeten,
 Waar zy die zetten, op den vruchtbr'ron grond, ontmoeten
 Violen en saffraan, en hiacinten, ryk
 Met kleuren geborduurt: De beste konst' naar wyk,
 En leg voor dit taf'reel, zyn konstpenfeelen neder,
 Waar voor eerbiedig zwicht der dicht'ren Fenixveder.
 Hier kwam geen dier, geen mier, geen rups, geen worm,
 geen spin,
 Geen schad'lyk ongediert', geen ander schepzel in:
 Zo groot was hun ontzag voor menschen: nu gelegen
 In beter lustpriëel, beschaduw't door Gods zegen,

Veel vry en heiliger, als daar, waar in voorheen,
 Gelyk de fabelgeest der dicht'ren wist te smeên,
 Pan of Silvanus (1) ooit door slaap de rust genoten,
 En daar of Faunus (2) of de Nimfen onverdroten,
 Hun tyd versleten. Hier in dit volmaakt priël,
 Dit afgeschut vertrek, zo schoon, zo fraai, zo eel,
 Stelde Eva, door de trouw aan Adam pas verbonden,
 Haar bruidsbed toe, en siert de blyde bruilofsponden
 Met bloemen, tuitjes en welriekend kruid: terwyl
 De Hemelkooren 't liedt der bruiloft, met een styl
 En toon, den geeften van de Godheid eigen, zongen:
 Zy kweelden, juichende van blyfchap, met hun tongen,
 Wat dag de huw'lyksboô, haar de eerste reize bragt,
 By d'eersten vader van het menschelyk geslacht,
 In naakte schoonheid, die Pandorá kon (3) verdooven
 (Die, zo de dichteren ons willen doen gelooven,
 Met al de giften van de Goden was bestraalt)
 Doch te gelyk helaas! in laagte neêr gedaalt,
 Wanneer haar Hermes (4) bragt by Jafets zoon (5), dien
 dwaazen,
 Daar 't Menschdom, door haar schoon, dat ieder kon verbaa-
 zen,

Be-

(1) Silvanus] was de Godt der Bosschen. Zie het 1ste Landgedicht van Virgilius.

(2) Faunus] was een zoon van Picus. Hy wierd vergood, om dat hy de Akkerbouw den mensch had geleert.

(3) Pandorá] volgens de dichters over Vulcanus. Pallas gaf haar de wysheid, Venus de schoonheid, Apolla de stem, en Mercurius de wesspreekenheid, en daar uit kreeg zy haar naam. Jupiter, gebelgt, om dat Prometheus het vuur uit den Hemel had gestolen, zond haar met een doos, die alle kwaalen in zich bestoot, aan Epimetheus, dewelke, terwyl zy die opende, de kwaalen op het aardryk stortede; de hoop alleen bleef'er in geslooten.

(4) Hermes] of Mercurius.* Hy wierd aldus genaamt van 't Grieks woord, 't welk vertolken betekent. Hy was de afgezant der Goden, en de voorstandër, of beschermer der Koopluiden, Dieven, Struikrovers, Worstelaars enz.

(5) Jafets zoon.] Epimetheus, broeder van Hesperus, Atlas en Prometheus, dewelke Japhet had by de Nimphe Azia.

Betovert wierd, om wraak te neemen, door 't bestuur
 Der Goôn, van Prométheus, die door zyn lift het vuur
 Van Jupiter, het hoofd der Goden, had genomen.
 Dus in hun schaduwryk vertrek in 't end gekomen,
 Staan ze op hun voeten, en zy baden met een zucht
 Van waare godsvrucht, deugt en liefde, plicht en tucht,
 Dien Godt, die hemel, maan, het starren heir, deeze aarde,
 En d'alverkwikb're zon, de bron der lichten, baarde,
 Dus aan: Gy Schepper en bootzeerder van 't heelal,
 Gy schiept den nacht, gelyk den dag (1), ons te gevall',
 Dien wy, in 't werk door u ons opgelegt, in zegen
 Verloopen zien, met hulp en liefde elkaar genegen,
 Met liefde, die de kroon van 't heil is, door uw hand
 Zo mildt ons toegeschikt, in dit gezegent land,
 Maar veel te ruim voor ons: 't Ontbreekt, o milde vader!
 Aan deelgenooten, die deez' overvloed, te gader
 Met ons genieten, die, indien haar zulks ontstaat,
 Vertreden, ongeplukt en gansch verloren gaat:
 Maar gy beloofde aan ons, dat uit ons voort zou komen,
 Een overgroot geslacht, 't geen de aard' zoude overstroomen.
 En gansch vervullen, en uw goetheid en genaâ,
 Met ons zou looven en verbreiden vroeg en spa,
 't Zy dat wy waaken, of als nu naa 't slaapen poogen.
 Dus sprakenze eensgezint, ten Hemel opgetoogen,
 En namen in 't gebed geen plechtigheden waar,
 Als zuiv're aanbidding, die Godt meer als kerkgebaar
 Behaagt, en gingen hand aan hand vervrolykt treden,
 In 't diepst' van hun vertrek, vol aardfche zaligheden,
 Door geen gewaad belet, van ons gedraagen tot
 Een last, naa 't schenden van Gods wet en hoog gebod,
 En by elkand'ren dicht en zyde aan zyd' gelegen,
 Keerde Adam, heilig tot zyn schoone bruid genegen,
 Niet om, noch weigerde aan zyn Eva niet de plicht
 Van zuiv're liefde en min, met overdwars gezicht;
 Wat dweepers, in hun waan te jammerlyk bedrogen,
 Hier van onnoozelheid en puurheid talmen mogen,

Ver-

(1) Gy schiept den nacht gelyk den dag.] Zie *Psalm*
LXXIV. 16.

Verwerpende onbedacht, als onrein, 't geen God zelf,
 Als rein verklaard heeft (1), uit zyn hemel hoog gewelf,
 Aan zommigen gelast, aan allen vry gegeven.
 Hy eischt vermeerdering; wie durft 'er tegen streven?
 De vyand slechts van God en menschen, die verwoed
 Den mensch verdolgen wil en treden met de voet.
 Welzalig trouwverbond, verborgen wet, gegeven
 Door 's leevens Opperheer, en in elks hert geschreven,
 Waare oorsprong van 't geslacht der menschen, en alleen
 Het eenig eigendom, van al' dat was gemeen
 In 't zalig Parady's! Gy hebt de lust uit mannen
 En vrouwen, tot den vloek van 't overspel gebannen,
 Om slechts in zwang te gaan by 't vee, van 't redens licht
 Ontbloot: uit u, die op de rede zyt gesticht,
 Die rein, rechtvaerdig is ja godlyk, zyn de naamen
 Van Vader, Moeder, Zoon en Broeder naa 't betaamen,
 Gesproten, en der plicht, die die betrekking van
 Den andren eischt: het zy, ô heilig trouwfeest! dan
 Zeer verr' van my, dat ik u zonde of schande noemen,
 Of als onred'lyk en onheilig zou verdoemen:
 O gulde bron, ja zee van duurzaam huisvermaak!
 Dat u 't afgodisch Rome, uit bygeloove, wraak'
 En vloeke, uw leger noeme ik kuisch en zonder vlekken:
 Zo is 't: zo was 't: uw heil kon eer de Aardsvad'ren trekken
 En laat're Heiligen, wanneer zy, door den Echt,
 Zich zagen, aan een vrouw, godvruchtig vastgehegt:
 Hier schjet de liefde haar vergulde pylen (2) binnen
 Ons hert: hier blaakt haar toorts, die vlamt, verliedde zinnen:
 Hier zweefde frank en vry op purpre wiekën: hier
 Regeert ze en blakert ons met haar alstovend vier.
 Niet in 't gekocht gelonk van liefde en vreugdeloozen
 En dertle hoeren, door de wellust uitgekoozen
 Wier min, men, zonder min, slechts by geval geniet:
 Noch in de min, die men ten Hoof bedryven ziet,

Ver-

(1) Als rein verklaart heeft.] *Hebr. XIII. 4.*

(2) Vergulde pylen.] *De dichters eigenden Cupido twee soorten van schichten toe, de eene van goud, die de liefde inboezemde, en de andere van loot, die ze afkeerde.*

Vermengd met zang en dans en yd'le mommeryen;
 Een heilloos oeffenschool van enk'le zotternyen:
 Noch in een mid'nagtsbaal of treurige avondzang,
 Die een verliefden dwaas, met traanen op de wang,
 En trillende van kouw, zingt voor zyn trotsche schoone;
 Op dat zy zich voortaan mēdogener betoone,
 Daar 't beter was dat hy haar schuwde om zyne rust.
 Deez' laagen arm in arm geftrikt, in slaap gezuft,
 Door 't aangenaam muzyk van schelle nagtegaalen;
 Daar 't bloemryk légerperk, door niemant af te maalen;
 Op 't naakte lyfeen vlaag van roozen stroomde (1), door
 Den morgenstond op nieuw geboet in 't liefdekoor.
 Slaapt welgelukkig paar; uw heil is onwaardeerlyk,
 Werd nooit uw hert noch zin naa beter staat begeerlyk:
 Tracht naa geen kennis meer, als die, die gy bezit.
 De nacht had nu de helft van zynen weg, van dit
 Groot ondermaans gewelf, om hoog, reeds afgereden;
 En 't Cherubynendom, uit hunnen Hof getreden,
 Van zuivre Elpenbeen op 't konstigste gewragt,
 Stond naa gewoonte in 't blinkend harnas op de wacht,
 Als Gabriël zich dus liet tot zyn makker hooren:
 Uziël, nevens my, door 's hemels wil verkooren,
 Om hier ter wagt te staan; dat zonder marren, voort,
 De helft van onze troep naa 't zuiden, en naa 't noord
 De andere helft vertrekke, om hunne plicht te boeten;
 Dan zullen wy in 't west elkand'ren weër ontmoeten.
 Zy snelden, vlugger voort als vlammen, met geweer
 Wel ryk gewapend, half met schild en half met speer:
 Toen liet hy uit den hoop naaft hem, twee Geesten roepen;
 Die hy deez' last gaf, als het hoofd van hunne troepen:
 Welaan, Ithuriël en Zefon, hier is stof
 Tot glorie; maakt u op, en rent, door deezen Hof,
 Met snelle wieken; wil, door ope en dichte hoeken,
 Of eenig vyand zich hier hebb' verftoken, zoeken:
 Voor all' bespie't vertrek van 't schoone en lieve paar;
 Dat nu misfchien in slaap, geen vrees heeft voor gevaar;
Want

(1) Een vlaag van roozen stroomde] in 't 14de Boek van de Iliade heeft Homerus: „ De aarde bragt op het oogenblik dat „ Jupiter, Juno ombelsde, bloemen voort.

Want's avonds, toen de zon zyn hoofd met gulde straalen,
 Nu t'einde van zyn reys, in 't west moest onderhaalen,
 Deed iemand my bericht dat eene helfche geest
 (Wie zou 't vermoeden, en wie was 'er voor bevreesft?)
 Het helfche diep ontfinnt, naa herwaards kwam gevlogen;
 Gewis om kwaad te doen; want dat is al zyn poogen;
 Zie dat gy hem betrapt, en gryp en breng hem hier.
 Dus sprak hy, aangedaan door hemelaardig vier,
 En ging, als hoofdman, voor zyn heldere geleden;
 Waar by de glanssen van de maan maar duisterheden
 Ofschemerlichten zyn. Dat paar nam zynen tret
 Naa 't lustprieel, om hem te vinden, dien zy met
 Veel iever zochten. Hy wierd straks door hen beloopen,
 Daar zy hem zagen als een pad in een gekroopen,
 Gelegen dicht aan 't oor van Eva, om met list,
 (Vervloekte pooging, door de wraakzucht aangehiift!)
 Het werriktuig van haare inbeelding te overwinnen,
 En dus gezichten en beguicheling van zinnen,
 En yd'le droomen te verwekken naa zyn wil;
 Of, om door zwadder, in 't verstand geblaazen, stil
 Zyn smet te werpen, op haar geesten, voortgekomen
 Uit zuiver bloed, gelyk de dampen, uit de stroomen
 Verryzen; en om voorts te helpen aan den gang,
 Raadslagen, ganfch verward, gedachten, naar en bang,
 Van vergenoeging wars, oogmerken ras vervloogen,
 En snoò begeertens, loos gegrondveest op de logen,
 Wisse oorzaak van bederf, alle opgeblazen door
 Begrippen, die het hert afleiden van het fpoor
 Der rede, en hovaardy in 's menschen zinnen drukken.
 Uthuriël, die hem, gefchikt tot helfche stukken,
 Op zulk een werk betrapt, raakte even met zyn fpeer
 Hem aan: Het vuil bedrog kan 't Goddelyk geweer
 Niet dulden wen 't hem raakt: Dus plotzeling besprongen,
 Springt Satan ylinks op, door 't Godlyk ftaal gedwongen;
 Gelyk een vonk valt in een berg van buskruit neer,
 Nu om te tonnen klaar, om 't oorlogstuighuis, eer
 Den kryg, die men verwacht, ons overvalt, daar mede
 Te vullen: 't kruit geraakt door vlam, vliegt van zyn stede,
 En zet de ganfche lucht in lichterlaagen brand:
 Zo vlug sprong Satan op in zynen eigen stand

En weezen: 't Eng'len paar, in hun gemoed verflagen,
 Toen zy dien Koning der verschrikkinge dus zagen,
 Trad half verbaaft te rugg', maar van die schrik terftond
 Bedaart, ontfloot aldus een van hen beid' zyn mond:
 Wie zyt gy toch van 't rot, dat eertyds dol en dronken
 Van hovaardy, door Godt in d'afgrond wierd geklonken;
 Dien uyt uw boeye ontsnapt, in and'ren schyn vervormt,
 Hier waard? Wie is 't die gy als vyand hier bestormt?
 Waarom houd gy de wacht by 't paar, nu pas aan 't slaapen?
 Vervloekte Lucifer, door gruwelen wanschapen,
 Zey spotsgewys: wat 's dit! kent gy my niet? voorheen
 Hebt gy me wel gekent, in luister, ongemeen
 Verheerlykt boven u, wanneer ik was gezeten
 Ter plaats, waar aan ge u niet te denken, dorft vermeeten:
 Dat gy my nu niet kent, toont zonneklaar, dat gy
 Zelf onbekent zyt, en van achtig noch waardy
 By uwe bende; of kent gy my, waar toe te vraagen,
 Wie dat ik ben, en met uw aanspraak my te plaagen,
 Die ydel in 't begin, ook dwaas zal zyn in 't slot?
 Dien Engel Zefon dus toeduwde, spot om spot:
 Denk niet, verwaten geeft, geblikzemt door Gods tooren,
 Dat uw gedaante van zyn glans niet heeft verloren,
 Toen gy oprecht en rein verkeerde in 's Hemels troon;
 Want all' die heerlykheid, die in u stond ten toon,
 Zo lang gy heilig, goed en rein waart, is vervlogen:
 Nu zweemt gy naa uw zonde, en, door Gods alvermogen,
 Dat u kon dond'ren in een grondelooze kuyl,
 Naa uw verdoemenis, mismaaft en naar en vuil:
 Maar gy zult fluks aan hem, die ons hier heen wou zenden,
 Op dat geen onverlaat deez' schoone plaats koom schenden,
 Noch 't paar belaagen, dat hier rust, door ons bewaakt,
 Ontvouwen, van wat drift uw booze boezem blaakt,
 En wat uw oogmerk is: nu wakker; laar u hooren.
 Zo sprak de Cherub: zyn bestraffing, zonder tooren,
 In een volfschoone jeugt, zo ernstig voortgebragt,
 Gaf aan zyn hemeltaal een onweërstaant' re kragt
 En luister. Satan stond beschaamt en opgetogen,
 En voeld' dat goedheid is ontzagg'lyk van vermogen,
 En zag de aanvalligheid van reine deugt, zo schoon
 In eigene gedaante en majesteit ten toon:

Hy zag 't, en zyn verlies bestormd' op nieuw zyn herte;
 En de ongelykheid, hem zo schroom'lyk, baard' hem smerte:
 Noch scheen hy onverzaagt: Is 't (zeid hy) nu myn beurt
 Te twisten? 'k heb dien twist voor lang al goed gekeurt,
 Maar met den besten best, en met den zender zelve,
 Niet met zyn bode, op dat geen oneer my bedelve,
 Of t'evens met hun beide: op dat ik meerder roem
 Verwerve of minder schâ, zo 't noodlot my verdoem'.
 Uw vrees (zey Zefon) zal ons voor dien proef wel hoeden,
 Om klaar, in spyt van alle uw hels en heilloos woeden,
 Te toonen, dat de zwakste en kleinste uit onzen hoop,
 U, en uw gansche rot kan dryven op de loop,
 Uw rot, dat godloos is, en daarom zonder krachten.
 De vyand, brullende van toorn in zyn gedachten,
 Gaf daar geen antwoord op: maar als een moedig paard,
 Geteugeld en getemd, doch trots en fier van aard,
 Zich omkeerd, knagende het bitstuk met zyn tanden,
 Zo vond hy ongeraân te stribb'len; of met schanden,
 Te vluchten: Hy bond zich, schoon onverzet van zin,
 Voor 't Goddelyk ontzag, uit lout're staatkunde in.
 Nu liep de nacht naa 't deel der aarde in 't west gelegen,
 Toen bei de Ronden juist den and'ren kwamen tegen,
 Wel dicht in één geschaard, tot nieuw bevel gereed,
 Aan wien hun leidsman op deez' wyz' zyn aanspraak deed,
 Geplaatst aan 't hoofd der bende en 's hemels legerfchaaren:
 Spitsbroed'ren, die deez' oord moet nevens my bewaaren,
 Voor 's vyands woede en list: Ik hoor een tret (1) die snel
 Naa herwaards spoeid; my dunkt ik zie Uthuriel
 En Zefon; en met hen een derden, in wiens weezen
 Een koninklyken zwier en trekken zyn te leezen,
 Maar in zyn glans verwelkt en duister bleek en bang:
 Hy fchynd de Helvorft, aan zyn trotse en fieren gang

En

(1) Ik hoor een tret.] *Op het wederom komen van Ulyffus en Diomedes, was Nestor de eerste die het gerucht hoorde, 't welk zy naderende, maakte, en zich naa de vorsten wendende, sprak by tot hen: Myne vrienden, ik weet niet of ik my bedrieg; maar het fchynt my toe, dat een dof gerucht als een tret van paarden my in de ooren kooft. Zie de Iliade in het vijfde Boek.*

En bars gedrag, die licht niet zonder ftryd zal wyken;
 Verlaat uw ftandplaats niet noch wil in moed (1) bezwyken:
 Ik merk de uitdaging in zyn fel en fier gezicht.
 Hy zweeg, het paar fchoot toe, en deed terftond bericht,
 Wie hun gevangen was, en waar hy wierd gekregen,
 Wat hy verrichte, in wat gedaant' hy was gelegen
 Op de aarde en dicht aan 't oor van Adams gemalin.
 Vorft Gabriël beet hem met een verbolgen zin
 Dus toe. Vervloekte geeft en hoofd van 's afgronds spookten;
 Hoe komt gy uit de helle, uw ftrafplaats, uitgebroken,
 En ftoort ons in den dienst, die 't voorbeeld, dat gy gaaft
 Van zonde, aan wien gy nu voor eeuwig zyt verlaaft,
 Nooit volgen zullen, maar met recht en met vermoogen
 Gewapend zyn, om u te vraagen, wat uw poogen
 Geweest is, 't welk u dreef naa deez' gezegende oord?
 Naa 't fchynd, op dat dit paar wierd in zyn flaaft geftoord,
 Wier woofing d'Almacht ffelde in dit volzalig Eden.
 Maar trotze fatan floeg zyn donkere oogenleden
 Verachtlyk op, en fprak: gy wierd om hoog geacht
 Voor wys; 'k hiel u daar voor, maar door uwe onbedagt'
 En yd'le vraag, worde ik door twyfeling gedreven.
 Laat, die zyn fmert bemint, daar met genoegen leeven:
 Die in de hel gedoemd, door 's hemels donderban,
 Daar uit losbreeken en een op'ning vinden kan,
 Zou die zulks niet beftaan? gy zelfs, 'k ben des volkoomen
 Verzekert; zoud zulks doen, en zonder ramp te fchroomen,
 Stoutmoedig wagen, om naa and're plaats of lucht
 Te trekken, op dat gy aldaar uw fmert ontvlucht',
 Of daar gy hoopen moogt op minder pyn, of 't lyden
 Kunt wiff'len (dit's myn wil en pooging) met verblyden;
 Ik, die, fitts dat ik viel, aan 't kwaade ben gewent,
 Geeve u geen verd're reên, die 't goede alleen flechts kent,
 En 't kwaade nooit beproefde, en u durft onderwinden,
 Om, 'trots de wil van hem, die ons zo vast wou binden,
 Te fmyten in 't gezicht: Laat hy zyn yz're poort
 Dan vaster fluiten, zo 't zyn oogmerk was, ons voort

IV. Boek.

K

In

(1) Noch wil in moed beswyken.] Deze redevoering heeft veel overeenkomst met het geene Deuter. XX. v. 2 en 3. werd gezegt.

In dat vervloekte hol voor eeuwig op te sluiten.
 Dit is myn antwoord op uw vraag, die gy dorst uitten:
 Het overige is waar; men vond my op die steê,
 Die zy u noemden: maar dat brengt geen nadeel mee,
 Noch dat ik door geweld of list hen wou belaagen.
 Dus sprak hy spottende. Vorst Gabriël, volllaagen,
 Door zulk een taal ontoert, dreef hem met schamp're lag,
 Deez' scherpe woorden toe, vol luister en gezag:
 O smertelyk verlies van een der Hemellingen,
 Die met veel juistheid van het heerlykste aller dingen,
 De wysheid, uitspraak geeft, en vonnis stryken kan,
 Sints Satan nederviel, wiens dwaasheid hem Gods ban
 Verwekte, en die nu keert, zyn duister hol ontweken,
 Kwanswys in twyffel is, door felle woede ontscheeken,
 Of men de zulken wel voor wys te houden heeft,
 Die vragen, waarom hy zo stout naa herwaards streefd',
 Daar door de Godheid hem geen oorlof is gegeven,
 Te komen uit de Hel, waar in hy wierd gedreven,
 Als 't deel van zyne straf: Het is dan wysheid, naar
 Zyn oordeel, om zyn straf en smert, met veel gevaar,
 Te ontgaan. Wel blyf daar by vermet'le, tot Gods tooren,
 Die u, door 't vliên uit uw verdoem'nis, is beschooren,
 Uw vlucht wel zevenwerf inhaalen zal, en snel
 Uw wysheid weêr te rug doen geess'len naa de Hel,
 Uw wysheid, niet bekwaam, om u zo wyste maaken,
 Dat geene smert, met toorn, die endeloos zal blaaken,
 Gelyk kan staan. Maar zeg, wat porde u, om alleen
 Te komen? En waarom (dit komt my ongemeen
 Te voren!) braken niet met u, alle uwe benden
 Ten afgrond uit? of is hun smert, zyn hunne ellenden
 Te licht, om die te ontvliên? of zyn ze meer gehart
 Als gy, in 't dulden van een duldelooze smert?
 O onverfchrokken hoofd, noch nooit in moed bezweken,
 Die 't eerst' de smert, u steeds beschooren, hebt ontweken!
 Hebt gy uw rot, dat gy verliet, de rede van
 Uw vlucht wel eens gemeld? voorzeker neen; want dan
 Had nevens u, uw rot zich meê ter vlucht begeeven.
 D'aardsvyand, in wiens oog men toorn en spyt zag zweeven,
 Gaf daar dit antwoord op: Ik ben hier niet, om dat
 Ik minder kromp van pyn, of min te lyden bad,

Befchimpende Engel: neen. 't Is u noch niet vergeeten,
 Toen ik u tegenstond, op 't hoog gezag gebeten,
 Wanneer de donder van zyn slagen en geweld,
 Zich haafte, om u, door my benaauwt in 't oorlogsveld;
 Te helpen, en uw speer, die my niet kon vertzaagen,
 In zyne zwakheid, te beschermen voor myn slagen.
 Maar uwe taal, zo trots als eertyds uw beleid
 En kragt, bewyft genoeg uw onbedrevenheid:
 Gy weet de plicht niet van een hoofdman, die (voor deezē
 Door proef en slecht gevolg in krygskunde onderwezen)
 Niet alles waagen moet op tochten, lang en zwaar,
 Door hem ontworpen en vermengt met veel gevaar.
 Dat is 't, dat ik alleen voor af hebbe ondernomen,
 Om 't akelige diep te ontvluchten, hier te komen,
 En 't oog te neemen van deez' nieuw' geschapene aard';
 Waar van 't gerucht zich heeft by ons geopenbaard,
 Op hoope, of ik hier kon een betere oord ontdekken,
 Die 't vluchtig Geestendom ten woonplaats kon verftrekken;
 't Zy hier op d'aarde, of wel in 't midden van de lucht;
 Schoon ik om dat verblyf, voor leed noch ramp beducht,
 Noch eens één tocht met u en all' uw heir moest waagen,
 Slechts slaven, om uw Heer, die naar zyn welbehaagen,
 Hier boven zit getroond, te dienen, steeds gewoon,
 Met laffe harmony van zang, zyn Hemeltroon
 Te omringen, en van verr' hem 't wierook toe te zwaayen,
 En met aanbidding en toejuichingen te paayen,
 Niet om met dapperheid voorzien, in 't legerperk,
 Den vyand, onder 't oog te treden; dat's uw werk;
 Dat's alles wat om hoog uw zinnen kan bekooren.
 De ftrydbaarē Engel liet dit antwoord daar op hooren:
 Te zeggen; en terstond herroepen, 't geen men sprak,
 Eerft, om zyn smert t'ontvliēn, voor wys te gaan, en strak
 Te melden, dat men als verfpieder koomt, zyn zaaken,
 Die geen goed Overften, maar logenifmeeder maaken.
 En durft ge, o Satan! dan noch zwetfen van uw trouw?
 O heil'ge naam van trouw, die 'k steeds in waarde houw,
 Zo snood door Lucifer ontheiligt en gefchonden!
 Aan wien is toch uw trouw onfcheidbaar vast gebonden?
 Slechts aan uw heilloos rot, aan gruwelen verlooft:
 Een vyandyk gefpuis: Een lichaam zulk een hoofd

Recht waardig. Was 't uw plicht, uw trouw, uw oorlogkennis,
 Om uw gezworen eed, (o weêrgalooze schennis!)
 Den Eeuwigleevende, zo plechtiglyk gedaan,
 Te breeken, en verwoed naa 't hoogst' gezag te staan?
 En gy, o'veinzaard, eer door Godt zo begenadigt,
 Die nu kwanswyz' zo trouw de vryheid hier verdadigt,
 Wie heeft den Oppervorst des Hemels meer geleid,
 Wie meer ontzien, wie meer met diepe eerbiedigheid,
 Zyn hoog gezag erkent, gevierd en aangebeden
 Als gy? waarom? om hem in eer en waardigheden
 Te krenken; en (was 't in uw magt) hem van zyn troon
 Te bonzen, en u zelfs te sieren met zyn kroon:
 Maar slaa wel acht op 't geen ik u noch toe zal laten:
 Vlie voort van waar gy kwaamt naa uw vervloekte staaten;
 En zo gy, naa deez' tyd, de stoutheid hebt, om weêr
 Te koomen in deez' grens, zo klink ik u ter neêr,
 In 't diepst' van 't hellche diep, met ketens vastgeklonken;
 Daar 'k u zo sluiten zal, dat gy, van hoogmoed dronken,
 Nooit snorken zult, dat Godt de poort des afgronds met
 Geen slot voorzag, waar door u de uitgang wierd belet.
 Dus dreigde Gabriël: maar, Satan, door Gods wetten,
 Nog dreigementen van een Engel, om te zetten;
 Sprak, blaakende van toorn, veel feller als voorheen;
 Aldus: Gy Cherubyn, in ordre en rang beneên
 Al de Eng'len, spreek zo trots, zo bars en zo vermeten;
 Als 'k u gevangen ben, geklonken aan een keten;
 Maar wagt een zwaarder straf eer dit gebeur' van my,
 En van deez' vuift, die u verbryz'len zal, schoon Hy,
 Die 's Hemels Vorst is, en wiens magt niet is te teug'len,
 Ryd, waar het hem behaagt, op uw gezwinde vleug'len,
 En gy, verzeld met alle uw makkers, 't jok gewoon;
 Zyn wielen, pronkende door zegen, even schoon;
 Sleept langs den Hemelweg, met tintelende lichten
 Van starren geplaveid, die voor Gods luifter zwichten.
 Terwyl de Helvorst sprak, draait all' het Eng'lendom,
 Met ongedult, dat uit hunne oogen scheen, zich om,
 Splift halve maans gewyz' zyn benden, die zich keeren
 En wenden om hem heen', met hun geveld speeren,
 Als dreigdenze den vorst des afgronds met geweld,
 Zo zeer ontelbaar in getal, als wen een veld

Vol koorenhalmen, ryp ten oogst, de vruchtbaare airen;
 Naa 't dryven van den wind ziet op en nedervaaren:
 De nyv're Ploeger staat verzet, en vrees't met grond
 Voor ryke schooven, kaf te dorfschen. Satan stond,
 Aan de and're zy, verbaast, verbystert, opgetoogen;
 By een verzamende al zyn krachten en vermogen,
 Uitdeyende en in hoogte en breedte, wyd en yd;
 Als Atlas hoogen berg, in een zeer korten tyd,
 Of Teneriffe, van hun plaats niet te beweegen:
 Hy was in hoogte tot de wolken toe gestegen:
 De vrees en schrik zat op zyn hoofdpluimaadje, en in
 Zyn vuist scheen schild en speer; hy was verwoed van zin;
 Hier was van wederzyde een zwaare stryd te duchten,
 Die 't heerlyk Paradys alleen niet zou doen zuchten,
 Maar zelfs het stargewelf des Hemels schudden doen,
 Of d'Elementen aan 't rinkinken, en aan 't woën,
 't Heel-al door deezen kryg zou scheuren doen en kraaken,
 Had Godt niet, om een eind' van dit geschil te maaken,
 Zyn goude schaalen aan het Hemeldak met haast,
 In 't midden van Astrée en 't Scorpioen geplaatst,
 Nu beide noch te zien, waar in hy, voor het scheppen,
 Gewogen heeft, al wat zich roert en niet kan reppen;
 De hangende aarde met haar lucht in wederwicht;
 Zo weegt d'Almachtigen al wat 'er is geschicht,
 En noch geschieden zal, veldslagen, staaten, ryken:
 In elke schaal lei Hy gewicht, op dat zou blyken,
 Of men, of scheiden zou, of vechten: maar de schaal,
 De strydschaal snapte om hoog naa 's Hemels ruime zaal.
 Zo haast als Gabriël dit zag, kwam hy, ontfteeken
 In heilige iever, dus zyn vyand toe te spreken:
 Ik ken, o Satan! nu uw sterkte, en gy myn kracht,
 Niet d'onze, maar aan ons verleent door de Oppermacht:
 't Is dwaasheid dan, om fier te stoffen en te boogen,
 Op onze dapperheid en wapens en vermogen,
 Daar de uwe noch de myn' meer kunnen doen, hoe zeer
 We ons kwyten, als ons word verleent door 's Hemels Heer:
 Nu hebbe ik dubb'le kracht om u tot stof te maalen:
 Slaa maar uw oog om hoog, om daar 't bewys te haalen:
 Leeft in dat teken van den Hemel slechts uw lot:
 Daar woog Gods wysheid u, die met uw laagen spot:

Befchouw hoe licht gy zyt, hoe zwak, om my te treffen.
Hy zag om hoog, en hoe zyn fchaal zich op kwam heffen. (1)
Toen was 't gedaan. Hy vlood al tandenknerffend' heen,
Terwyl de fchaduw van den nacht met hem verdween.

(1) Hy zag enz.] *Hector nam de vlucht, want hy kende de doodelyke nederdaalinge van de Weegfchaal van Jupiter. Zie Homerus in het 16de Boek der Iliade.*

Einde van het vierde Boek.

HET PARADYS VERLOOREN.

VYFDE BOEK.

Inhoudt.

*V*orst Adams gemaalin, by de aankomst van den morgen
 Ontwaakende, verbaalt aan Adam haaren droom,
 Die haar en zyn gemoed bestormt met angst en zorgen:
 Hy troost haar, en verdryft uit haar en hem den schroom:
 Zy pryzen, door gezang, den oorsprong van hun leeven.
 Godt zende, op dat de slam van 't menschelyk geslacht,
 Zich zelfs geen rede kon tot zyn verschooning geeven,
 Zo hy tot afval wierd, door Satans list, gebragt,
 Den Engel Rafaël, om aan hem te vertoogen
 Zyn vryen stand, en wie als vyand, tuk op moord,
 Op zyne vryheid loerd. Hy daait uit 's Hemels boogen,
 In 't zalig Paradys; dien vader Adam voort
 Ontdekt, en welkom hiet: Zy eten de eelfte vruchten,
 Door Eva's hand geplukt: terwyl doet Rafaël
 Zyn boodschap, en ontvout voor wien hy heb te duchten,
 Meld d' oorsprong van zyn val, en hoe vorst Abdiël,
 Die nooit zyn trouw verbrak, hem weêr poogde om te zetten,
 En hoe de Satans spot met hem, en 's Hemels wetten.

DE daageraad in 't ooft' met roozetreên verreezen,
 Schonk aan all' d'aarde een schoon en aangenaamer wee-
 zen,

Met morgenpaarlendauw bezaayende haar grond;
 Toen Adam, naa gewoonte, ontwaakte, en vrolyk stond
 Half uit zyn slaapstede op; want zyne slaap gesproten
 Uit lichtverteerb're spys, den voor'gen dag genoten,
 En zachte dampen, welke ons streelen, voortgebragt,
 Was luchtig, die 't geruis der blad'ren, zoet van kracht,
V. Boek.

En dat der beekjes, als Aurora met haar roozen,
 De ganfche lucht alom, zo aangenaam doet bloozen,
 Of 't morgendeuntje van 't gevogelt, dat verjeugt,
 Op ieder takje springt en zingt, door nieuwe vreugt
 Gedreven, licht verdryft. Des stond hy opgetoogen,
 Wen hy zyn Eva zag, met toegesloten oogen,
 Met ongevlochten hair, met wangen purperrood,
 Gezwollen van den slaap die ze ongeruft genoot,
 Noch rusten, aan zyn zyd'. Hy leunde half gerezen,
 Op zyne hand, en hing met zyn aanvallig wezen,
 En oogen, vol van liefde en vriendschap, over haar,
 Staroogende op het fchoon van 't liefste wederpaar,
 Schoon dat geen weêrgâ had, 't zy Eva fliep of waakte.
 Hy ftak zyn hand haar toe, die flauw haar hand genaakte,
 En met een stem, zo zacht als leevenwekker, of
 Als Flora's adem, in een ryken bloemenhof,
 Sprak hy dus binnensmonds: ontwaak myn bruid, myn
 fchoone,

Waar in de luifter van de Godheid ftaat ten toone,
 Die 'k laaft gevonden heb, Gods laafte en beft gefchenk;
 Myn hertsvermaak, wiens liefde ik, zonder storten,
 drenk,

Ontwaak, de morgenzon vertoont haar gulde glanffen,
 En 't fris bedaauwde veld, waar op de bloemen danfen,
 En de aangenaame lucht roept ons met blyfchap toe,
 Het fchoonfte gaat voorby; laat ons befpieg'len, hoe
 (Terwyl de vogeltjes met orgelkeeltjes zingen)
 De tedre spruiten, tuit den grond, al juichend, fpringen,
 Hoe ons fitroenbos riekt, hoe 't balzendraagend riet,
 En onze mirre drupt, en vruchtbaare oly giet,
 Met hoe veel verwen vrouw natuur, die nooit verwildert,
 De fchoonfte kleuren op de friffe bloemen fchildert,
 En hoe de By daar uit de honig zuigt en trekt.
 Zy, door die zoete taal, uit haaren slaap, gewekt,
 Staroogende op 't gezicht van Adam, dien ze teder
 Omhelsde, fprak aldus, half bevende als een veder.
 ô Gy, waar in alleen myn hert genoegen vind,
 Myn glorie, myn volmaakte, en lieve boezemvrind:
 Ik zie met veel vermaak uw heus en vriend'lyk wezen,
 Ook de oostermorgenzon, nu vrolyk opgerezen:

Want

Want 'k heb in deezen nacht (1); een nacht noch nooit voor-
heen

Door my zo doorgebracht; een nacht zo ongemeen;
Ik droomde in deezen nacht: is 't droom? niet alste voor-
ren

Naar myn gewoont' van u, die my dus kan bekooren,
Of van ons dag'lyks werk, of 't geen ons staat te doen:
Maar van belediging, van onruft, wrevel, woên,
Waar van ik voor deez' nacht niets wift of nimmer hoorde;
Nacht die myn zachte rust verdrietig maakte en stoorde:
My dacht, een zagte stem verzogt my, om, met hem,
Een wandeling te doen: my dacht, het was uw stem:
Zy riep, hoe slaapt gy noch myn Eva, wil ontwaaken:
'T is tyd om op te staan: de dag komt ons genaaken;
't Is 't schoonste van den tyd: 't is stil: 't is fris: 't is koel;
Of word de stil' verstoord; 't is door het zoet gewoel
En 't kwinkelen in den nacht van blyde vogels,
Die hunnen minnezang, op 't dryven van heur vlogels,
Verheffen, met een toon, die ons tot blyfchap trekt:
't Is volle maan, wiens licht de fchaduwe uitgetrekt
En grooter maakt; vergeefs: wil 't oog die niet bekyken.
De Hemel, dien wy zien met duizend oogen pryken;
Waakt onophoud'lyk, maar om wie, als u alleen
Te aanschouwen, die natuur all' haar bevalligheen,
En gaaven heeft verleend; daar alles zich voelt zweeven
In vreugde, om uw gelaat, zo luiſterlyk verheven
In ſchoonheid, door uw glans betoverd en verrukt,
Waar in 't vermoogen van uw maaker ſtaat gedrukt,
Steeds onvermoeid te zien. Ik rees in die gedachte,
Dat dit uw ſtem was, op; doch vond niet die 'k verwachte;
Des koos ik mynen weg om u te vinden; maar
Ik ging (zo ſcheen 't my toe) op 't pad, het welk me naar
Den Boom der Kennis voerde, aan ons zo duur verboden:
Hy ſcheen my vriend'lyk, op zyn goude vrucht, te nooden.
Hy kwam my heerlyk voor ja ſchooner als by dag.
Terwyl ik, juichend van verwond'ring, hem bezag,

K 5

Ver-

(1) Want 'k heb in deezen nacht] *Penélope vertelt, in 't
19de boek van d'Odysſea, op dezelfde wyze, een droom die voor-
bereidzelen tot de ontknooping maakt.*

Vernam ik iemand van gedaante, en met twee vlerken
 Voorzien, als zy, die God, de bronaar aller werken,
 Van zynen hemel zend, daar 't Eng'landom hem looft.
 Een ambrozynne vocht droop van zyn glansryk hoofd
 En lokken. Hy stond puur als ik gansch opgetoogen,
 En staroogde op dien boom met gloeyende Arendsoogen,
 En sprak: ô schoone boom, zo mild voorzien met vrucht!
 Heeft niemant tot uw ooft, zo smaak'lyk, dan geen zucht;
 Noch God noch mensch? Is dan de kennis van geen waarde?
 Is 't nyd, die 't streng verbod om u te plukken, baarde?
 Laat zulks, die 't wil, verbiên: ik wil my langer niet
 Onthouden van een vrucht, die als van zelfs zich bied,
 Op dat men plukke en eet: wat kan een boom vermaaken,
 Word ons verboden om zyn schoone vrucht te smaaken?
 Gewis tot zulk een end' heeft Godt hem niet geplant.
 Zo spreek hy, plukt de vrucht, en kaauwtze met zyn tand.
 Een kille schrik beving myn hert om zulke reden,
 Noch killer door de daad en 't reuk'loos overtreeden.
 Maar hy van dert'le vreugt als uitgelaaten, riep:
 O ed'le vrucht, zo schoon als d'Almacht immer schiep!
 Zoet zyt gy aan dien boom, veel zoeter om te plukken,
 Maar end'loos zoeter, u met onze tand te drukken!
 Ô Goddelyke smaak! naa 't schynt, hier slechts verboên,
 Niet voor den mensch geschikt, maar enkel voor de Goên,
 Bekwaam om 't menschedom tot der Goden stand te heffen:
 En waarom niet? gemerkt, indien wy 't wel bezeffen,
 Al 't goed gemeen gemaakt, veel beter groeyen zal,
 En niet verminderen den Maaker van 't heelal;
 Maar zelfs zyn glorie, lof en grooten naam vergrooten.
 Koom Eva, met een stroom van zaligheid begoten:
 Koom glansryke Eva, uit wiens oog een Engel straald:
 Proef van deez' schoone vrucht: uw luk is onbepaald,
 Maar uwe waardigheid kan reizen en vermeerden,
 Schoon nimmer uw geluk kan ramp noch lyden deeren.
 Ei, zalig schepzel! koom, ei proef van deeze vrucht!
 Het nydige verbod maake u niet meer beducht:
 Proef slechts: laat u niet meer op deezen appel nooden,
 Dan word gy een Godin, en zyt in rang den Goden
 Gelyk, dan blyft gy niet meer hangen aan deeze aard,
 Maar zweeft, gelyk als wy, met snelle en vlugge vaart,

Waar

Waar heen 't u lust, of klimt uit dit vol schoon gewemel
 Der aarde, door verdienst' en deugd, ten hoogen Hemel,
 En ziet daar 't leeven van de Goden, en gy zweeft
 Daar end'loos voor den throon, van Hem, die end'loos leeft,
 Der dingen Schepper, Bron, en Vormer, Voogd, en Vader.
 Dit sprak hy, en hy kwam allengskens tot my nader,
 En hield van deeze vrucht, een deel voor mynen mond.
 De lieffelyke reuk verkwikte my terstond,
 En 't schein my toe dat ik moest proeven, 'k vloog naa't smaaken,

Met hem, zo 't schein, om hoog, door hemels vuur aan't
 blaaken,

En zag beneden my deeze aard', zo wyd zo breed,
 En daar op beelden en voorwerpen, die 'k niet weet,
 Dat 'k ooit in deezen hof beschouwde met myne oogen.
 'k Stond om myn vlucht; en die verand'ring opgetoogen:
 Myn leidzman laat me alleen; 'k zonk dacht me neer en viel
 In slaap: maar hoe verheugt, myn waarde en tweede ziel!
 Ontwaak ik nu, en vind dit al slechts droom te wezen,
 Maar ach! een droom, die my noch schrikken doet en vreezen.
 Dusdanig luidde het verhaal van Eva's nacht;
 Daar op antwoordd' haar dus de vader van 't geslacht
 Der menschen. Schoonste beeld waar in ik my zie zweeven,
 Myn lieve wederhelfte en leeven van myn leeven,
 De ontroer'nis van uw herte in deezen nacht, treft my
 Met een gelyke smert: Ik weet niet wat het zy,
 Zo naar een droom, en wat ik van dien droom zal maaken:
 'k Vrees hy uit kwaad ontstaat: maar kwaad! kan 't u genaken?
 O neen: geen kwaad krygt vat op u, die zuiver, schoon,
 En rein geschapen zyt, door d'Oppersten der Goon.
 Maar om, myn schoone! u van uw angst te doen geneezen,
 Moet ik u zeggen; dat in 't nimmerstervendweezen
 Der ziel, vermogens zyn, van kleene en mind're kracht,
 Ten dienst der reden, die de hoogste throon en magt
 Bekleed. De inbeelding is naast aan haar zy gezeten,
 En vormd van alles, wat wy door de zinnen weten,
 Gestraag verbeeldingen en weezens in de lucht,
 Die rede voegt of scheid, van vrucht maakt of geen vrucht,
 En alles voortteelt wat wy stellen en ontkennen,
 Dat hegt op kennis of op yd'le waan te rennen.

Zy keert in haare cel, wanneer natuur, beluſt
 Om uit te ruſten, zich begeeven gaat ter ruſt.
 't Beurt in haar afzyn vaak, dat ydele gedachten
 En dweperyen, naar dien leeft geſchoeid, haar trachten
 Als naar te bootzen, doch niet anders teelen als
 Gedaantens, woefte en wild, niet t'zaamgevoegt en vals
 In ſchyn, maar meefte in droom, nu brengenze ons te binnen,
 Of daâr onlangs gewrocht, of woorden zonder zinnen.
 Iets vinde ik, dunkt my, in uw droom, dat daar naa zweemt,
 Uit onzen avondpraat: Iets is 'er dat my vreemd
 En zeldzaam is; maar zyt geruſt en wil niet ſchroomen;
 Het kwaad kan in 't verſtand van Godt of menſchen koomen
 En gaan, niet toegeſtemt, en laaten vlek noch ſchuld.
 Dit geeft my hoop, myn zon, die al myn heil vervult,
 Dat; daar gy in den ſlaap en droom u voelde ontroeren,
 In u niet vallen zal, om 't immer uit te voeren,
 Wanneer gy waakt. Verwek u dan geen meer verdriet,
 Zyt om een yd'le droom dan zo miſmoedig niet,
 En laat geen wolk van rouw uw vriend'lyk oog betrekken,
 Wiens glans my eeuwig zal tot kuiffche liefde wekken,
 Daar deeze morgenſtond, deeze nacht're dageraat,
 Ons ſtreelt en toelacht met een vriendelyk gelaat:
 Koom, laat ons, doorden ſlaap verkwikt, gelyk voorheen-
 nen,
 Opryzen tot ons werk, van de ochtent zon beſchienen,
 In 't midden van dat boſch, vol hemelhoog geboomt,
 Waar langs het water dier fonteynen vloeit en ſtroomt,
 En dat gebloemt, dat nu verkwikt op zyne ſteelen,
 Zich door den dageraad, zo vriendelyk voelt ſtreelen,
 En zynen knop onſluit met de uitgezogſte geur,
 Deeze nacht voor u bewaart, die 'k noch veel ſchooner keur
 Dan alles, wat myn oog kan in deeze hof bekooren.
 Dus zocht hy Eva weêr tot kloekheid aan te ſpooren;
 Zy ſchepte ook nieuwen moed; maar liet uit ieder oog
 Twee traanen druipen, die zy met haar hair afdroog:
 Haar zwellende oog ſtond rede om noch twee dierb're drop-
 pen,

Uit zyn kriſtalle fluïſ te ſorten, in 't verkroppen
 Haar's leeds: maar Adam gaf haar, eerze vielen, mals
 Een kus, en vloog zyn bruid zeer minn'lyk om den hals,

Als

Als teken van berouw en diep ontzag, geboren
 Uit een verlegenheid, als kon die droom hem stooren.
 Zo dra was Eva niet van haaren schrik herstelt,
 Of Adam leidde haar naa 't ruime en open veld.
 Maar eerst van onder 't dak eens breeden booms gekomen
 In 't veld, had naauw hun oog den dageraad vernomen,
 En d'alverkwikb're zon, die nu pas opgegaan,
 Langs de oevers van den groot' en wyden oceaan,
 De dropjes van den daauw (1) die 's nagts ter nedervielen;
 Oplekte, en wyd en breed vertoonde met haar wielen,
 Al't oosterdeel van 't schoon en zalig Edens hof,
 Of zy, zy vielen neêr eerbiedig in het stof,
 Om aan te bidden Godt, den bronaâr der genade,
 Wiens gunst, wiens goetheid hen geduurig kwam te stude.
 Hun beê begon, gelyk in elken morgenstond,
 Met stylverandering, nu dus, dan zo. Hun mond
 Ontbrak het nimmer of aan stylveranderingen,
 Of aan verrukkingen, om d'oorsprong aller dingen,
 Den geever alles goeds te pryzen voor zyn gunst,
 Nocht' aan een goeden trant, verrykt met zwier en kunst;
 't Zy dat zy spraken, 't zy ze zongen, 't was om 't even,
 Zulk een welsprekenheid had d'Almacht hen gegeven,
 Die van hun lippen vloeyde, op maat en zonder maat,
 Zo schoon van klank, dat harp en luit dien toon ontstaat.
 Dus heftenze aan door een en zelve geeft bewoogen.
 O goedheids bron! dit werk is 't werk van uw vermoogen!
 Gy hebt, Almachtige; dit heerelyk gevaar,
 Dit ongemeeten rond van Hemel en van Aard,
 Geschapen door uw hand, in wond'ren uitgelezen:
 Hoe wonderlyk moet gy, o Schepper! zelfs dan weezen?
 Door geene tongen te vermelden, daar gy hoog
 Gezetelt, boven 't rond der Heem'len, die ons oog
 Beschouwt, niet zichtbaar zyt voor menschen, hier beneden;
 Als in uw werken, die uw grootheid flauw ontleeden,
 En echter uw genade en Goddelyke kracht,
 Die verr' te boven gaan 't bereik van onze magt,

Ver

(1) De dropjes van den daauw.] *Deeze gedachten is een naavolging van 't eerste Boek van Virgilius.*

Vermelden wyden zyd. Gy, o verheven zoonen
Van 't licht! die Godt bewaakt rondom zyn throon der throon-
nen,

Spreekt gy (1), dewyl gy 't beft kunt melden, Eng'len, want
Gy ziet hem, en omringt, daar in uw vaderland,
Uw koooren, met zyn lof en blyde maatgezangen:
Zyn eer is all' uw lof, uw welluft en verlangen:
Dit is alleen uw werk in 't ryk der eeuwigheid:
O gy! zyn fchepz'len, door al 't aardryk heen verspreid,
Voegt u te zaam, om de eer uw's Scheppers toe te fchreue-
wen,

En roemt hem eerft en laatft (2), en door den drang der eeu-
wen:

O fchoonfte ftar, de laatfte in 't nachtgeftarnte, of is
De gulde dageraat uw eigener? gewis
En heuch'lyk onderpand des dags, die met uw fchoonen
En held'ren kring, den ftand des morgens komt bekroonen,
Prys, prys hem in uw Sfeer. Gy zon, aan 's Hemels boog
Geplaatft, die zyt de ziel, het leven, en het oog
Van 't groote waereldrond, houd hem, die u bootzeerde,
En met dien luifter, glans en eigenschap vereerde,
Oneidig grooter, meld zyn lof, terwyl gy rent;
En ongestuit den loop van uwe paarden ment:
't Zy dat gy ryft, of op den middag komt te ftraalen,
Of op den avond in den oceaan te daalen,
Gy zily're maan, die nu de opgaande zonne ontmoet,
En met den vafte kring der ftarren; uwen gloed
Verbergt. En gy, o vyf dwaalvuuren! die niet zonder
Gezang ten reye gaat, tot roem van d'Aldoorgronder,
Vermeldt zyn lof, die 't licht fchiep uit den duift'ren nacht.
Gy Elementen, en gy lucht, eerft voortgebracht,
En uit de baarmoer der Natuur, Gods teelt, gefproten,
Die met uw vieren, in een eeuwig rond beftoten,
Omloopt, zo veelerlei in uw gedaante en ftand,
Die alle dingen, die de zee, en lucht en land

Be-

(1) Spreekt gy.] Dit geheele gezang is door Milton getrok-
ken uit den CXLVIII. Psalm, en het gebed der drie Jonge-
lingen in den vuurigen oven, Dan. Cap. III.

(2) Eerft en laatft.] Openb. I. 8.

Besluit, mengt onder een, komt koesteren en kweeken:
 Die wiss'ling, nimmer stil, noch in haar kracht bezweken;
 Verand're steeds haar stem tot 's maakers lof en eer.
 Gy mist en dampen, die nu ryft uit poel, of meir,
 Of berg, nu dun of dik, tot dat de gulde straalen
 Der zon, uw vliezig kleed doet met borduurzel praalen,
 Maakt dat ge uw zelfs tot lof uw 's grooten vormers wekt;
 't Zy gy de lucht, zo fyn en wit, met wolken dekt,
 Of 't dorstige aardryk met den val van malschen regen
 Verkwikt, en laaft en drenkt; 't zy dat gy neergezegen,
 Of opwaards ryft, verhoogt zyn lof en zingt hem prys.
 Gy winden, die, nu zagt, dan hart, dit Paradys,
 Uit twee paar oorden kooft bestooken, en verkwikken,
 Past hem, op uwe wyz', zyn glorie toe te schikken.
 Beweegt uw toppen gy pynboomen. Elke plant
 Beweeg' zyn top, en roem zyn 's vormers magt en hand.
 Fonteynen, die wanneer uw wat'ren 't land besproeyen,
 Een zangerig geruis, een maatgezag laat vloeyen,
 Zo wyd ge uw vocht verspreid, in dit gezégend Hof,
 Vormt dit geruis, deez' zang, tot 's grooten Scheppers lof.
 Voeg uwe stem in één wat leeven heeft ontfangen.
 Gy vog'len, die u steeds verlustigt in gezangen,
 Terwyl gy opwaards vliegt, voert zynen lof, zo schoon,
 Op beide uw wicken, en in uw gezang ten toon.
 Gy, die in 't water glipt, of wandelt op deeze aarde
 Met vaster tred, of kruipt, verheft hem naa zyn waarde.
 Getuige zy, wanneer ik zwyg met mynen mond,
 De frisse morgen en de lieflyke avondstond,
 Aan bergen, dalen, aan valleyen, bronnen, beeken;
 En frisse lommers door myn zang geleerd te spreekken,
 En Scheppers roem en lof te melden, keer op keer.
 U zy voor eeuwig lof, Almachtig Opperheer:
 Uw goedheid blyve ons by: Die wil ons 't goede schenken.
 Dan zal de duifternis des nachts ons nimmer krenken;
 En heeft deez' nacht iets kwaads vergadert, vader, geef,
 Dat zulks uw gunst verdryve, als 't licht den nacht verdreef:
 Zo baden ze ernstig en eenvoudig: vaste vrede
 En zachte rust kreeg in hun hert weér plaats en stede,
 En neigde hun gemoed weér tot gewoonen stand.
 Toen maakten zy zich op en spoeyden, hand aan hand,

Zich

Zich tot hun morgenwerk, op zoer bedaarwde bloemen,
 Op bloemen, wier getal is in geen dag te noemen,
 En vett' en grocibren grond. Daar't vruchtgeboomt' te groot
 En weeld' rig in hun zin, zyn dert'le takken schoot,
 Wierd door herl't wilde hout; onvruchtbaar afgefmeden;
 Voor ons een beeld om't kwaad te dempen door de réden.
 Nu huwdertize aan den olm den wynftok: en die kwam
 Zyne armen, blyk van trouw, uitbreiden om den ftam,
 En heeft zyn trosgewas, als bruidſchat, haar gefchonken,
 Om dus zyn takken, ſteeds onvruchtbaar, op te pronken.
 Vaſt bezig in dit werk, ſloeg 's hemels Opperheer
 Zyn oog, medoogende op dit ivrig paar ter neêr,
 En hy riep Rafaël (1), dien geest, wiens wilen wenschen
 Beſtaan, om met vermaak te woonen by de menſchen,
 En zich verneerde, om met Tobias, naderhand
 Te reyzen, en zyn trouwe en lieve bruid voor ſchand
 Te veiligen, zyn bruid tot zevenwerf verbonden,
 Maar altoos maagd geweeft en nimmer vrouw bevonden.
 ô Rafaël (ſprak God) gy hebt uit ons gehoord,
 Wat oproer Satan, uit de hel, dat ſchriklyk' oord
 Ontſnapt nae de aarde, wiſt in 't Paradyſ te ſtooken,
 En hoe hy, van zyn band en boeyens losgebroken,

Deez'

(1) En hy riep Raphaël.] *Het ſchynt dat een plaats uit het eerste Boek van de Odysſea, oorzaak tot dit geheele byvoegzel van Raphaël met Adam heeft gegeven, daar de vader der Goden en menſchen gedenkt aan den vermaarden Egiftus, die Oreftes had doorſteeken, om zyn vader te wreken; zich dus laat hooren: „Wat beledigingen durven de menſchen aan de Goden toeſchryven? Zy verwyten ons dat wy de oorzaaken van de kwalen zyn, die de menſchen overkomen, en ondertuſſchen zyn zy 't zelfs, die, door hunne dwaasheden, zich in de ongelukken werpen, gelyk Egiftus. Zy zullen 'er nochtans niet onwetende van zyn, door de ſchrikkelyke ſtraf die hunne misdaad zal volgen. Wy hadden zelfs zorg gedragen om 'er hen van te verwittigen, hen Mercurius zendende, die hen van onzent wegen verbood, op het leven van den zoon van Atreus toe te leggen, en hen verklaarde, dat Oreftes deeze moord zoude wreken. Maar Mercurius verwigtigde hen daar van te vergeefs enz.*

Deez' nacht, dat vriend'lyk paar beloerde, en hoe hy tracht

En toelegt, om in hen, al 't menschelyk geslacht
 Te brengen ten bederv'. Vaar daat'lyk naa beneden,
 En maak dat ge u bevind op 't middaguur in Eden;
 Verkeer met Adam daar als vriend, tzy in wat deel
 Des Hof's gy hem ontmoet, of in zyn lustpriëel,
 Of in het lommer van 't geboomt; daar hy de straalen
 Der zonne ontschuilt, of nu verkwikt door 't adem haalen
 Van zynen arbeid, door de spys zyn lichaam voed;
 En breng in uw gesprek te pas, welk heil, wat goed
 Hy van myn hand ontfing: stel hem zyn staat voor ooggen,
 Een staat van heilryk heil, van luister en vermoogen,
 Gelaaten aan zyn wil, zyn eigen vryen wil,
 Hoewel veranderlyk. Neem dit als tot een spil
 Waar op uw reden draaij'! belaft hem zorg te draagen,
 Dat hy zich ernstig wagt voor alle list en laagen;
 Dat hy in zynen gang, vooral in zyn bedryf;
 Voorzichtig zy, op dat hy in dien heilstaat blyf:
 Vooral, doe hem 't gevaar, dat hy kan loopen, weeten,
 En ook van wien: en wie, ten hemel uitgesmeten,
 Den val van and'ren, uit een staat, gelyk van heil,
 Nu vast beoogt en smeed; voor zyn geweld niet veil;
 Dat zou men tegenstaan maar door bedrog en logen.
 Geef hem daar kennis van: doe hem dit klaar beoogen;
 Op dat hy zynde aldus gewaarshuwt, en gansch vry,
 Myn wet vertreedende, niet zeggen kan, dat hy
 En ongewaarshuwt voor 't gevaar dat hy moest duchten,
 En overtreedende zyn val niet kon ontvluchten.
 Dit was 't bevel van God den Opperheer, die wis,
 In alles wat hy doet, alleen rechtvaerdig is.
 Gods Engel kon zich in zyn iever naauw beteug'len,
 Op 't geeven van dien last met zyn gezwinde vlcug'len,
 Maar uit een duzend tal van geesten, daar hy stond
 In 't midden, sprong hy fluks en moedig van den grond,
 En vloog den hemel door: all' d'and're Eng'len weken
 Ter weërzyde af, op dat geen spoed hem mogt ontbre-
 ken,

Tot hy genaderd was aan 's hemels ruime poort;
 Een poort, die drayende op haar goude duymen, voort

Van zelf wyd open ging : (1) die konft was haar gefchonken,
 Toen haar, haar bouwheer had, uit diamant, geklonken.
 Hier kwam noch wolk noch ftar, die zyn gezicht benam.
 Hy zag deeze aard, die als een ftip te voorichyn kwam,
 Niet onglyk dien reeks van loffe en vafte kringen,
 Die 't blaauw Turkooize dak zo luiferryk omringen.
 Voorts zag hy 't Paradys vol Ceders, duur geägt,
 En hooger dan 't gebergt: gelyk wanneer, by nacht,
 't Glas des Wiskonftenaars, wis of onzeker, vlekken
 En landen in de maan ontdekt, of waant te ontdekken;
 Of als een Lootsman, die van verre Delos ziet
 Of Samos, in den kring den Kukladeffen (2) niet
 Als flechts een hand vollands befchouwt ganfch opgetogen.
 Hy fpoed zich derwaarts heen, en fneller voortgevlogen,
 Rend, tuffichen waerelden en waerelden, ter vlucht,
 Met wieken, door de ruime en ongemeete lucht:
 Nu draaid' hy naa den Pool, dan brak hy met zyn vlogels,
 In 't rennen vlugger dan de fnelfte en gaauwfte vogels,
 De dunne lucht, tot hy genaderd binnen 't zwerk
 Der Arenden, by 't heir der vogelen in 't perk
 Der lucht, de Feniks fcheen, daar elk zyn oog op vefte,
 Als op dien vogel, die wanneer hy tot zyn befte
 Het overfchot zyns lyfs wil bergen, op de Tin,
 Des Tempels van de zon, naa Thebe vliegt, dat in
 Egipte legt. Toen vloog hy voort naa de oofferftrecken
 Van 't Paradys, en fchoot, in iever onbezweken,

Zyn

(1) Van zelf wyd open ging.] *De Heer Popé in zyn Aantekening op het 928fte vaars van 't 5de Boek van de Iliade, merkt aan, dat Milton, in deeze plaats, Homerus heeft gevolgt, daar hy zegt: „Op dien zelfden tyd open den de poorten des Hemels zich van zelven, met een yffelyk getoei. Deeze deuren, welker zorg aan de uuren is toevertrouwt, die zedert het begin der tyden waakten tot bewaaringe van den hoo-gen Olympus, en die, wanneer zy deeze deuren van een eeuwige duurzaamheid, moeten openen of fluiten, zonder moeite verdryven, of doen naderen de dikke wolken, dewelke haar tot grenspaalen dienen. De zelfde plaats vind men bynaa van woord tot woord in 't 8fte Boek van de Iliade.*

(2) Kukladeffen.] *Eilanden in de Egeefche zee.*

Zyn eigen leeft, als een gevlerkte Seraf^o; aan,
 Op dat zyn luifter niet voor ieder bloot zou staan,
 En hy ze, waar 't hem lust' kon dekken en beteug'len,
 Beschaduwde hy dien met drie paar schoone veug'len (1);
 Het hoogste paar bedekt zyn breede fchouderblaân;
 Zyn middelyf was door het middelpaar omvaân,
 Gelyk een ftarrenriem, omgordende de zyen
 Van zyne lendenen en zilver blanke dyën,
 Met goud dat donzig was, en hemelkleuren, ryk
 Verzien; het derde paar beschaduwd te gelyk
 Zyn hielen, fierelyk met veders neêrgeboogen,
 Van zuiver luchtkoleur, behaagelyk in de oogen.
 Hy stond als Maya's zoon (2), nu 't einde van zyn vlucht;
 En klapt zyn wieken bly te zaamen, dat de lucht
 Rondom vervuld wierd met verkwikb're hemelgeuren,
 Voor kruideryen, die 't ryke oosten teelt, te keuren.
 Hy wierd terstond bekend van de Eng'len, dien de wagt
 Bevolen was, en elk, die om zyn rang, hem agt,
 Stond voor hem op, te meer, om dat hy fcheên tot zaaken
 Gezonden, die hun wit, hun heil, Gods glorie raaken.
 Hunn' held're Tenten was hy nu voor by gefield,
 En hy had reeds zyn voet gezet in 't zalig veld,
 Door mirteboffchen, van geen tyd noch eeuw te kreuken;
 Door nardus, kaffié en kaneel en balzem reuken:
 't Was een welluftig woud: Hier dartelde natuur
 Als in haar lente, en fplilde, als 't waare, 't edel vuur
 Van haare jeugd, en kon door wilde konft verdooven,
 De regels van de konft, ja! ging ze verr' te boven:
 In 't kort deez' luftplaats was onvatbaar voor 't verftand,
 En onbefchryfbaar voor eens vluggen Schryvers hand.
 Vorft Adam, die hem reeds van verre had vernomen,
 Zag hem door 't kruidryk bofch vrymoedig tot hem koomen;
 Daar hy voor de op'ning zat van 't koele luftpriel,
 Terwyl de zon op 't hoogft, haar ftraalen nu geheel
 En lynrecht fchieten laat, in 't diep der vruchtbaare aarde,
 En Adam grooter hitte, als hy verlangde, baarde.

L 2

In

(1) Drie paar schoone vleug'len.] Zie Jef. VI. 2.

(2) Hy stond als Maya's zoon] Mercurius was de zoon van Jupiter en Maja.

In 't midden van 't Priëel, en ten gezetten tyd,
 Was Eva bezig, sterker genoopt door liefde en vlyt,
 Om 't middagmaal van vrucht in orde klaar te maaken,
 Die rechten honger, maar geen kietfche tong zal smaaken,
 En om met nektardrank van water, zoet als room,
 En druiven sap den dorst te lesschen zonder schroom,
 Tot wien Vorst Adam sprak deez' vriendelyke reden:
 Genaryke Eva, koom, spoed herwaards uwe schreden,
 Wend uw gezicht naa 't ooft, langs deezze boomen heen,
 Wat schepzel, heerlyk in gedaant' van tot top teen,
 Trekt langs dien weg: my dunkt, ik zie, uit 's Aardrykskim-
 men,

Een tweeden morgenfond, op zynen middag, klimmen;
 Licht word hy tot ons heil gezonden door Gods last,
 En dat hy zich vernéere en koöm by ons te gast:
 Gaa haal uw voorraad fluks te zaamen, wil niet draalen,
 Breng alles, om met eer deez' hemeling t'onthaalen,
 By een: 't verdriete ons niet, myn schoone bruid, om aan
 Onz' milde geevers 't goed, 'dat wy van hen ontfaan,
 Weêrom te schenken. Laat ons, mild door hen gezeigent,
 Niet karig zyn, nu ons een Hemelgeeft bejegent,
 Natuur zelfs, die haar teelt' zo rykelyk vermeert,
 En tegen 't plukken groeit en grooter word, begeert
 In dit geval niet, dat wy spaarzaamheid beminnen.
 Dus antwoord Eva hem: Beheerscher van myn zinnen,
 ô Adam, heilig krooft der aarde, en door Gods geest
 Bestierd, die steeds uw gids en leidman is geweest:
 Men heeft niet veel van doen, en geen gebrek te duchten,
 Daar ieder jaargetyde, in overvloed zyn vruchten
 Doet rypen, t'onzen dienst, behalven 't geen voor 't zaat
 Bewaard word tot de teelt', en 't geen door 't vogt vergaat.
 Maar 'k haastme, om (daar de vreugd myn zinnen kan verruk-
 ken)

Van 't aard en 't boomgewas al 't keurigste af te plukken,
 Op dat men onzen gast, dien Engel blyde onthaal,
 En Hy, op 't zien van zulk een ryklyk middagmaal,
 Erkenn', dat God zyn gunst zo wel op de aard wou geeven,
 Als in den Hemel, daar hy leeft in 't end' loos leeven.
 Zo sprak Zy, en zy ging met eene stillen tredt,
 Terwyl 't gebloemte ontloek waar zy haar voeten zett',

Uit

Uit haar vertrek, en laat haar naarftige oogen zwieren,
 Om 't fraaift' te plukken, dat haar tafel kon verfieren,
 Op dat z'haar gaff onthaal' met keur van lekk're fpys:
 Voorts dagtze, in welk een orde en voegelyke wyz',
 Zy't beft de vruchten plaatfte en fchikte, om geene fmaaken
 Te mengen, maar zo fmaak op fmaak gepaft te maaken,
 Dat alles vleye, en die verand'ring hem bekoor'.
 Naar 't plukken trad zy naa 't priëel langs 't zelve fpoor.
 Daar gaderd' zy van elk een tedren steel, wat de aarde,
 Gelyk een moeder, mild in 't teelen, ergens baarde,
 Aan de ooft of wester kuft van 't Indiaanfche ftrand,
 Of in den middelftrek van Pontus (1), en het zand
 Van Afrika, of daar Alcinous, (2) naa deezen
 Als koning heerfchte en zich aanbidden liet en vreezen,
 Veel foort van vruchten, ruig of glad van fchillen, met
 Geen onbekrompen hand, maar ryklyk opgezet.
 Zy kneuft de beziën tot drank, en maakt een zoeten
 En fmaakelyken most, om hunnen dorft te boeten,
 En zonder dat het brein daar letzel door bekoom'.
 Ook druktze uit korrelen een aangenaamen room.
 Geen zuiv're vaten kwam nyv're Èva hier te miffen,
 Om, met natuurlyk fchoon, de fpys en drank te diffen.
 Voorts ftrooideze op den grond veel' roozen, vers geplukt,
 En heefsters, fchoon van konft, wiër geur den reuk verrukt.
 Terwyl rechtte Adam van zyn plaats zich op zyn voeten,
 Om 's Hemels afgezant, zyn blyden gaff te ontmoeten,
 Met geen gevolg voorzien, als met zyn eigen ftand,
 Met zyn volmaaktheid, hem verleend door 's Scheppers hand:
 Hy kwam alleen zyn ftaat volkomen te vertoogen;
 Maar met meer heerlykheid en luifter en vermoogen,
 Als 't laftig fleepgedrang, dat met een weitze pragt.
 Van knegts en paarden, op den komft' der vorften wagt,
 Wiens kled'ren en fieraån van goud en zilver glooren,
 Bekwaam om 't wuft gemeen te ftreelen, te bekooren,

L 3

Door

(1) Pontus] Een gedeelte van klein Aziën. Het heeft Colchos in 't oosten en den vloet Haly in 't westen.

(2) Alcinous] was koning der Pheaciërs vermaart om hunne Bogaarden of Luffboven; hy regeerde op 't Eiland Corfu.

Door d'ongewoonen zwier verbyftert in den geeft.
 Maar vader Adam, fchoon in 't nad'ren onbevreeft,
 Toonde echter diep ontzag, en boog zich, mild en teder,
 Voor Engel Rafaël, op d'aarde eerbiedig neder,
 Als die, in heerlykheid van wezen, hem verwon:
 Gy, die befchenen word door de ongefchapen zon,
 (Dus fpak hy) in Gods ryk, daar u zyn hand bootzeerde,
 En met dien luifter en aanzien'lykheid vereerde:
 Want slechts de Hemel kan de woonplaats zyn alleen
 Van wezens, in hun waarde en glans zo ongemeen:
 Gy, die om hoog uw thron, bekleed met zo veel luifter,
 Een poos verliet, en u vernederde, om ons duifter
 Verblyf, in aanzien van het licht, dat boven praalt,
 Te fieren, met uw komft, die ons met eer befraalt;
 't Behaage u om met my en Eva (door Gods goedheid
 Bezitters van deez' grond, volop voorzien van zoetheid,
 En alles wat ons viel door 's Hemels gunft ten deel)
 Uw ruft te neemen in dat fchaduwryk priëel,
 En op een bloemryke aard', benevens ons gezeten,
 De fchoonfte vruchten van dit hof der hoven te eeten,
 Tot dat de middagzon met haaren glans vertrekt,
 En de avondfchemering al't aardryk overdekt.
 Toen kwam hem Rafaël dus vriend'lyk toe te fpreeken:
 'k Ben daarom uit Gods ryk, o aardryksvorft! geweken:
 Ook fchiep de Godheid u zo luifterryk, en gy
 Bewoont hier zulk een oord, wiens zeldzaamheden my
 En andere Eng'len, fchoon Gods vlugge Hemelbooden,
 Om hier te weezen, tot verkwikking, konnen nooden;
 Koom breng my, daar 't priëel op 't dichtft' belommert is;
 Deez' middelduuren tot de komft der duifternis,
 Heb ik tot myn verdoen. Dus koutende, zo nad'ren
 Zy, onder't boomgewas, zeer dicht begroeit met blad'ren,
 Dat, als Pomonás boom met bloemen fchoon van kleur,
 Hen toelachte, en hun neus verkwikte door zyn geur:
 Hier ftond vrouw Eva naakt, veel fchooner in hun zinnen,
 Als ooit een boschnimf, of de fchoonft' der drie Godinnen (1)

Die

(1) De fchoonft' der drie Godinnen.] *Juno, Pallas en Venus.*

Die (naa de fabeltaal der dicht'ren naar hun wyz')
 Ontbloomt voor Paris stond, naa schoonheids eersten prys;
 Gereed haar hemelgast naa haare magt te onthaalen:
 Zy, wien de deugden uit haar zedige oogen straalen,
 Behoefde kled'ren, noch tot dekzel, noch sieraad:
 Daar rees geen bos van schaamte in haar volmaakt gelaat:
 Gods Engel wenscht' haar heil, groet haar met d'eigen zegen,
 Die eeuwen naa dien tyd, door Gabriël, van wegen
 De Godheid, aan Mary, tweede Eva, wierd gebragt:
 Heil zy u moeder van het menschelyk geslacht!
 Wiens vruchtb're buik deeze aard' zal zeg'nen en bekroonen,
 Met meerder docht'ren en een grooter tal van zoonen,
 Als men deez' tafel ziet voorzien van schoone vrucht,
 Geplukt van boomen, door Gods hand, in deeze lucht
 En landstreek, ryk geplant. Hun tafel was geweeven
 Van gras, zeer konstig door natuur in een gedreven;
 Men zat op stoelen uit zacht mos gemaakt. Op 't groot
 Vierkant des tafels stond de herfst van vrucht ontbloomt,
 Schoon en de lente en herfst, door gulle vrucht gedreven,
 Al dansend', hand aan hand, om hunnen tafel zweeven.
 Zy spraken langen tyd, niet bang dat hunne spys
 Kout worden zou; toen sprak vorst Adam op deez' wyz':
 O Hemelvreemdeling! 't bchaage u, om te proeven
 Van deeze vruchten, die geen nodiging behoeven,
 Ons mild geschonken door dien grooten Voesterheer,
 Die hemelen en aard', gevormd heeft tot zyn eer,
 En ons zyn' gaaven zo milddadig heeft geschonken:
 Hy, die 't heelal kooft met alteelend vuur ontvonken,
 Maakt dat het overvloedt van dierb're vruchten baart.
 't Kan zyn dat deeze spys, den geesten, eël van aard,
 Niet smaakt; ik weet nochtans 't is al die zelve Vader,
 Uit wien al 't zichtb're vloeit, als uit een ryken ader,
 Die u en my en elk, al wat wy hebben, geeft.
 Hier op sprak de Engel dus: 't Geen Hy, die eeuwig leeft
 In 't eeuwigduurend hof, het hof van alle hoven,
 En naa de grootheid van zyn eer nooit is te looven,
 Aan menschen schenkt, die ook ten deele uit geest bestaan,
 Brengt hen, die geesten zyn, gewis ook voedzel aan.
 Deez' zuiv'ren wezens dan, deez' snellen hemelbouden,
 Is voedzel, even als den mensch, zeer hoog van noden.

In de een en de and're zyn vermogens van een aard,
 Die laager is, maar die de zelfde werking baard:
 De zinnen, die 't gehoor, 't gezicht, de reuk, 't gevoelen
 En 't smaaken teelen, en verwekken zonder woelen:
 't Gesmaakte word gekookt, vereenigt en verteerd:
 't Geen stoff'lyk is, word in onstoff'lykheid verkeert:
 Weet ook, dat alles, wat de Godtheid wou bootzeeren
 En scheppen, onderhoud noch voedzel kan ontbeeren:
 Het groffte en dikfte deel der Elementen voed
 Het zuiverste; deeze aard de zee met ebbe en vloed;
 De zee en de aarde en lucht; de lucht de vuur'ge lichten,
 Maar eerst de maan, als 't laagst' dier hemelsche aangezich-
 ten;

Waar uit die vlekken in haar rondon kring ontfstaan,
 Onzuiv're dampen, die geen kracht genoeg ontfaan,
 Om 't eige wezen van die dwaalfarre aan te gorden,
 En haar in eigenfchap en aard gelyk te worden:
 En zy geeft voedzel uit haar vochtige oorden aan
 Den bol der kringen, die oneindig hooger ftaan:
 De zon, die 't licht verschafft aan de and're hemelgloeden,
 Ontfangt van elk haar loon, als die haar fteeds komt voe-
 den

In vochtigheden, die opryzen, en zy houdt
 Des avonds middagmaal in zee gehult met goud.
 Maar fchoon de boomen in den Hemel ftaan belaaden
 Met ambrozyne vrucht, die maag en oog verzaaden;
 De wyngaardftam, zo mild van nektar, drupt en lekt:
 Schoon ieder morgenftond al 't Eng'lendom verwekt,
 Terwyl wy zien den grond met paarlengrein beftoven,
 Om van den honigdauw hun takken te berooven:
 Hier echter ftortte Godt, de zegenaar van 't goed,
 Zyn gonft en weldaan uit, in zulk een overvloed,
 Dat fchier deeze aarde zweemt met haare ryke fchatten,
 Naa all' de goed'ren, die Gods Hemelen bevatten.
 Denk niet dat ik daarom uw drank en fpyze wraak.
 Dus zittende, nutte elk de fpy, met luft en fmaak,
 Niet slechts door Rafaël, in fchyn, als dweepers droomen,
 Maar met een waaren trek van honger ingenomen,
 En een verteerb're kracht, die haaren ftand verkeert:
 Het stoff'lyk overfchot van 't voedzel, licht verteerd,

Word haast in geeft hervormd: Geen wonder! zo door 't stoo-
ken

Van 't vuur, den Alchimift, ten dolhuize uitgebroken,
Herschept of zich verbeeldt, dat hy den droefftem van
Het allerflecht metaal, in goud herfscheppen kan,
Zo goed als 't goud, dat door de kracht der zonneftraalen,
In ryke mynen groeit, met moeite en zweet te haalen.
Aartsmoeder Eva, die zich steeds gedienftig toond',
Bediende zonder kleed den tafel en bekrond'
Het drinkvat, daar de drank kwam fchuimende uitgelopen.
ô Zuiv're eenvoudigheid die fatans lift kon floopen!
ô Zuivre eenvoudigheid die 't Paradys bewoont!
Zo ooit, hier had men haast de Zoonen Gods verfschoond,
Op dat gezicht verliefd (1): maar liefde, niet bewogen
Door dertelheid, heerfte in hunn' herten en hunne oogen;
En minnè-iever, die de hel eens minnaars ftrekt,
Wen hy zyn oogmerk mist, had hert noch zin bevlekt.
Nu was natuur verzaad, door 't nuttigen der spyze
En drank, maar niet bezwaard naa haar gewoone wyze;
Toen Adam fchielyk dacht om deez' gelegenheid,
Hem door zyn hemelgafte nu, naa zyn wensch, bereid,
Wel waar te neemen, en een klaar bericht te erlangen
Van alles, wat om hoog de Hemelen omvangen,
En van den aard en ftand dier weezens, daar getroont,
Die hem, in mayfteit en heerlykheid en fchoont',
Verre overtroffen, en in wier gelaat hy trekken
Van goddelyken glans en luifter konde ontdekken.
Hy fprak dien hemelbo dus aan, met dit bericht:
Gy, die uw woonplaats hebt in 't eeuwig fchynend licht,

L 5

'k Er-

(1) Op dat gezicht verliefte.] *Verscheidene Oudvaders hielden fttaande, dat de Engelen de vermenging met de vrouwen hebben gezocht. Zy vefstigten dit gevoelen op het 2de vaars van het VIde Hoofddeel van het Boek der Scheppinge. Zekere Augustinus (niet de Oudvader, maar Augustinus de Martelaar) ftelde vafte, dat uit die vermenging (een fraai leerftuk van een man, die door de Roomsche Kerk in het getal der zogenaamde Heiligen is gefteft!) de Duivelen zyn voortgekomen. Tertullianus fchryft aan de Engelen, verliest op de vrouwen, de uitvinding der ftarreknuff toe.*

'kErkenne uw gonst in de eer, die gy den mensch komt geeven,
 U zelf verned'rende om zoo laag by ons te zweeven,
 En om, benevens ons, een proef te neemen van
 De vrucht, die de aarde schenkt, geen duurzaam hemels mann',
 Maar u zo aangenaam, dat u, op 't feest der Goden,
 Naa 't schynt, nooit beter spys tot voedzel wierd geboden,
 En gy nooit graager at: 'k bid meld my 't onderscheid.
 Gods afgezant bericht' hier op met vriend'lykheid:
 ð Vorst van de aard', daar is een eeuwig Opperwezen
 Waar uit dat alles, wat begin heeft, is gerezen,
 En tot hem wederkeert zo 't niet van 't goed verwaard,
 En rusten blyft in 't end daar 't God toe had gebaard:
 De godheid schiep volmaakt (2) al wat zy kwam te scheppen;
 Eerst eene stof, bedeed in vormen, die zich reppen
 Met veele trappen tot hun wezen, kracht en stand
 Van leeven, in al 't geen zulks kreeg door 's hemels hand,
 Maar meer geloutert en meer geestelyk, als 't nader
 Geplaatst is, of zich voegt by hem, der dingen vader:
 Elk in zyn eigen Sfeer, en werkzaam naa zyn aard,
 Tot dat het lichaam werkt, op dat het werd' herbaard,
 Tot geest, elk naa de maat der kragt aan hem gegeven:
 Want dus springt uit den tronk des wortels, met meer leeven,
 De groene steel, van daar de blad'ren, die noch meer
 Gelyken naa de lucht, op 't laaft' de bloem, in eer
 En volle kragt, waar uit een geest van reuk komt ryzen:
 De bloem en haare vrucht, der menschen voedb're spyzen,
 Klimt als by trappen op, door een verborgen vier,
 Tot geesten, die beziel met leeven zyn, tot dier-
 Of menschelyken stand, en schenkt gevoel en leeven:
 Dan word de inbeelding en 't verstand hen ook gegeven,
 Waar uit de reden voor de ziel ontfangbaar word:
 Zy is uit reden door bericht, of ingestort.
 Bericht raakt u, maar 't laafte is meest ons deel, in trappen
 Gescheyden, maar gelyk in kracht en eygenschapen:
 Verwonder u dan niet, dat ik niet affloeg, 't geen
 De godheid aan u gaf, maar nevens u gemeen
 Doe dienen tot bestaan myn's weetens; 't kan noch koomen
 Datgy word, in het deel der Eng'len, aangenoomen,

En

(2) Gen. I. 31.

En hunne spys, hoe licht, ganfch niet ondienftig keurt.
 Licht dat het, naa verloop van tyd, noch eens gebeurt,
 Dat dit lichaamlyk ftof des voedzels u gegeven
 Uw lichaam geeft'lyk maake, en u, als ons doe zweeven
 Met snelle wicken naa uw keur, op onze wyz',
 Om hier te woonen, of in 't hemels Paradys.
Geboorzaamfteds nu God, en houd de liefde in waarde,
 Die gy hem fchuldig zyt, die eer, uit niet, u baarde
 En fchiep. Maar midd'lerwyl, geniet, in vollen maat,
 't Geluk, en al het heil, dat deeze zaal'ge ftaat
 U fchenkt, en 't geen uw hert niet grooter ooit kan wenfchen.
 Hier op antwoordde dus d'aardsvader aller menfchen:
 Ô Aangenaame gajt, ô dierbre geeft en vrind!
 Gy hebt aan ons verftand wel 's leevens weg ontgind,
 Die onze kennis moet beftieren en regeeren,
 En al 't verborgen der natuur woud gy ons leeren,
 Van 't middelpunt tot aan den ommetrek, waar by
 We door befchouwing van de werken Gods, die hy
 Gefchapen heeft, tot God opklimmen, als by trappen,
 En hem befpiegelen in al' zyn eigenfchappen.
 Maar zeg me eens; wat houd die waarfchuwing, die ge in 't flot
 Er by gevoegd hebt, in: *Geboorzaamftaag uw God?*
 Kan 't aan gehoorzaamheid ons immermeer ontbreken?
 Kan 't mog'lyk zyn, dat wy geen liefde zouden kweeken
 Tot hem, die ons uit ftof bootzeerde, en met zyn hand
 Dit heerlyk Paradys heeft t'onzer dienft geplant?
 Voorzien met meerder heil en meer genade fchatten
 Als onze wenfch begeert, of zoekt, of kan bevatten?
 Daar op antwoordde dus Gods Engel: hoor met vlyt
 Naa my, gy die een Zoon van aarde en hemel zyt!
 Dat gy gelukkig zyt moet ge aan uw God toefchryven,
 Maar aan uw eygen zelfs koomtge in dien ftaat te blyven,
 Dat 's uw gehoorzaamheid, blyf daar in eeuwig ftaan,
 En neem dit uit myn mond, als Gods waarfchouwinge aan.
 Tot verder onderrecht diene u gelyk een wapen:
 God heeft, ô Adam! u wel ganfch volmaakt gefchapen,
 Niet onveranderlyk; Hy heeft u goed gewracht,
 Maar dat gy daar in blyft liet hy in uwe macht:
 Hy vormde ook uwen wil ganfch vry en zonder paalen;
 Door 't noodlot, in zyn diepte en loop niet te achterhaalen,
 Noch

Noch nooddwang, overheerft. D'Almachtigen begeert
 Van ons een vryen dienft, die, zonder dwang, hem eert.
 Een dienft, uit dwang, die kan, die zal God nooit bekooren;
 Hoe kan men harten, die niet vry zyn, naa behooren
 Beproeven, of hun dienft vrywillig is of niet;
 Wier wil ook is bepaald, door 't onbepaald gebied
 En dwang van 't noodlot, daar geen and're keur kan koomen?
 Ik, en al 't Eng'lenheir, gezaligt door dien vroomen,
 Staan rondom zynen thron: de ftaat van ons geluk
 Is juiſt, als die van u, geveſtigt op het ſtuk
 Van ons gehoorzaamheid, en op geen' and're zaaken.
 Wy dienen vry, om dat we vry in liefde blaaken.
 Dit alles ftaat ons vry te doen of niet: wy ſtaan,
 Of vallen, naa deez' keur, op 's levens held're baan.
 Daar is 'er, die wel eer, in 't eeuwigduurend leeven,
 Door ongehoorzaamheid, ten hemel uitgedreven,
 Geklonken wierden, in een afgrond; zonder vree
 Of ruſt. ô Val, uit welk een heil, in welk een wee!
 Vorſt Adam diend' hier op den Engel met deez' reden:
 Ô God'lyke afgezant, wiens juiſtheid, in 't ontleden
 Der Hemelzaaken, myn verſtand, hoe laag, bekoord!
 Ik heb uw onderwys, met meer vermaak, gehoord,
 Als 's nachts van 't hooggebergt, dat ons hier komt omringen,
 Het godlyk maatgezang, dat Cherubynen zingen,
 Met hemeltoon, die door de lucht en velden zweeft:
 Ook was my niet bekend, dat hy die eeuwig leeft,
 My, naa myn wil en daad, wilde onafhanklyk ſcheppen:
 Wy echter zullen nooit, zo lang we ons roeren, reppen,
 Vergeeten, hem, die ons bootzeerde, eeuw uit eeuw in,
 Te dienen, en geſtaag, met een genegen zin,
 Zyn wet gehoorzaamheid te toonen, die rechtvaardig,
 En enkelvoudig is, en eere en agting waardig.
 Dit is het wit van myn begeerte altoos geweest,
 En 'k zal dat, zonder end, betragten met myn geeft.
 Maar uw verhaal van 't geen gebeurde in 't ander leeven,
 Heeft my wel twyfeling, maar ook een trek gegeven,
 U, zo 't u luſten magte vraagen om een breed
 Verhaal, dat ſchoon vermengt, met ſmert en ramp en leed,
 Zeer zeldzaam weezen moet, en waardig om te weeten:
 Ook hebbenwe, in den ſchaauw dier boomen neer gezeten,
 Noch

Noch overmaat van tyd, eer d'avond ons verwacht;
 De zon heeft naauwelyks haar halven loop volbragt,
 En is op weg, om in den grootft der hemelkringen,
 Door de and're helft des luchts, weêr in de zee te dringen.
 Op Adams vraag gaf, met een vriendelyk gezicht,
 Naa luttel toevens, ftrak Gods Engel dit bericht:
 ô Eerfte menfch! 't verhaal, dat gy my af woud vergen,
 Is laftig, droef en naar, en 't hair ryft my te bergen.
 Hoe zal ik 't fnood bedryf van geeften, fiks ten ftryd,
 Onzichtbaar aan 't gezicht, in een bekrompen tyd,
 Voor 't menfchelyk vernuft, zo teer en zwak, verklaaren?
 Hoe zal ik het verlies van zo veel duizend fchaaren
 Van Engelen, voorheen zo heerlyk, vroom en trouw,
 En zo volmaakt in ftand, u melden, zonder rouw?
 Hoe end'lyk u 't geheim van 't ryk der eeuwicheden
 Ontvouwen, dat ik u (ik vrees 't) niet moog ontleden?
 Maar 't word me om uwent wil, en tot uw beft vergunt,
 En all' wat gy, met uw verftand, niet vatten kunt,
 Zal ik, op dat gy niet in uw begrip zoud miffen,
 Affchetzen, naakt en klaar door veel' gelykeniffen,
 Van 't geen lichaamelyk en geeft'lyk is: 'k weet naauw,
 Of zulks wel noodig zy; want d'aarde is flechts een fchaauw
 Des hemels, en al wat daar boven word gevonden,
 En hier beneden, fchoon 't geen fchepzel kan doorgronden,
 Verfchilt licht zo veel niet, als iemand denkt, op d'aard.
 Eer God deez' waereld, door zyn' Almacht, had gebaard,
 En Chaos heerfchte met zyn wild en woeft gewemel,
 Daar men deez' hemelen ziet rollen om den hemel,
 En de aarde ruften op haar middelpuntige as,
 Geviel 't op zek'ren dag (want tyd komt daar te pas
 Zo wel als hier, gevoegt op 't geen zich voelt beroeren,
 En meet daar alles af, naa 't geen me'er uit komt voeren,
 By 't geen, dat is, of was, of weezen zal hier naar)
 Op zulk een dag, als valt, in 't groote hemeljaar,
 Verfcheen het hemelheir, all' de Engelen, Gods troepen;
 Voor d'Allerhoogften throon gedagvaard, op Gods roepen,
 Uit duizend oorden van den hemel, met een zwaard
 Van vlammen vuur verzien, in orde net gefchaard,
 Terwyl hunn' hoofden hen tot hunnen plicht vermaanen:
 Daar naderde een getal van tienmaal duizend vaanen,

En

En een gelyk getal standaarden, schoon van glans,
 Haar vendels vlogen door elkaâr in 's Hemels trans,
 Beslaande 't midden van de voor en de achterhoede,
 En dienende, om den rang der Eng'len, henten goede,
 In heerschappyen, en in overheden, net
 Te kennen en te zien, op 't heereylykste met
 De zinnebeelden dier bedryven, lang te voren
 Door hen gedaan; versierd, die oog en zin bekooren;
 En tekens strekken van hunne iever, liefde en vlyt.
 Dus staande kring by kring, beslaande wyt en zyt,
 Een ommetrek, door 't oog eens Engels niet te meeten,
 Sprak d' Almacht, in wiens schoot zyn heilzoon was gezeten;
 Uit eenen berg vol vuur en vlam, die 't heerlyk licht,
 En de onverdraagb're glans en luister van 't gezicht
 Des eeuwigleevenden, bedekte; deeze reden:
 Hoort all' gy Engelen (1), naa myn verborgentheden,
 Gy throonen, magten, en vermogens, leert uw oor;
 Gy heerschappyen, en gy vorsten, geeft gehoor,
 En luistert naa 't besluit, dat u myn tong zal melden,
 Dat onherroepbaar zal bestaan, en eeuwig gelden.
 Ik teelde op deezen dag (2), een dag zo wonderbaar,
 Dien ik tot mynen Zoon, myn een' gen Zoon, verklaar,
 En op deez' heil'gen berg myn zalving heb gegeven, (3)
 Dien ge aan myn rechterhand (4) in luister ziet verheven:
 Erken uw Hoofd en Heer in dien geliefden Zoon: (5)
 'k Heb heilig in myn zelf gezworen (6) by myn throon,
 Dat voor hem alle knie eerbiedig nederbuigen (7)
 Al 't geestendom (8) hem hulde en agting zal betuigen;
 En hem erkennen voor zyn koning: Blyft dan, aan
 Zyn onderkoningchap, geduurig onderdaan,

Dat

(1) Hoord all' gy Engelen.] *Hebr. I. 6.*(2) Ik teelde op deezen dag.] *Hebr. I. 5.*(3) Myn zalving.] *Hebr. I. 9.*(4) Die ge aan myn rechterhand.] *Hebr. I. 13.*(5) Erken uw Heer en Hoofd.] *Hebr. I. 8.*(6) Gezworen.] *Jes. XLV. 23. en Hebr. VI. 13.*(7) Dat voor hem alle knie.] *Hebr. I. 13. en II. 8.*(8) Al 't Geestendom enz.] *Hebr. I. 7. en XIV.*

Dan hebtge een end'loos heil in eeuwigheid te wachten.
 Die ongehoorzaam hem veragt, zal my verachten,
 En breekt den zoeten band van eenigheid en vree,
 En zal van Godt en zyn gezicht, in 't end'loos wee
 Der naare duifternis (1), verftooten, en gefmeten
 In d'afgrond, en geboeid aan een metaale keten,
 Zyn woonplaats vinden, en daar smaaken een ellend';
 Die nooit verlichting krygt en nimmer paalen kent.
 Zo sprak de Almachtige; en al's hemels geeften schenen;
 Op dit bericht, voldaan: zy schenen 't zonder meenen (2);
 En waaren 't allen niet. Toen wierd die blyde dag,
 Gelyk een Feestdag van den hemel, met een slag
 Van zang en rey, aldaar gewoön, gebragt ten ende:
 Een rey, wiens wederga, nooit geeft des hemels kende,
 Dien 'k best gelyken kan by eene gansche Sfeer
 Van starren, dwaalende en omdraayende op en neer
 Op haaren eygen as; en vast doolhofs gewyze,
 Nu in, nu uit, dan door elkaar gellingerd, ryze
 Of daale, meest gefchikt naar een gezetten maat,
 Wen 't fchynt dat zy het meest onregelmatig gaat:
 En in de eenstemmigheit van 't goddelyk beweegen,
 Was hunne wyz' zo zagt, zo heuchlyk, zo vol zegen;
 Dat 's Almachts eigen oor, daar door (als 't waar') geraakt;
 Toelufferde, en zo 't scheen niet weinig wierd vermaakt.
 Nu naakte d'avond (want wy hebben ook daar boven,
 Schoon nooit geen nacht het licht des hemels kan verdooven,
 Een

(1) Der naare duifternis.] Jude v. 6.

(2) Zy schein'en 't zonder meenen.] *Homerus fchynt eenig denkbeeld van den opstand der Engelen gehad te hebben, en van 't geen daar toe rede zou gegeven hebben. Ziet hier het geen hy aan Agamemnon in het 19de Boek van de Iliade doet zeggen: „ Want Jupiter al de Goden vergadert hebbende, zei- „ de, hoort naa my: Ik wil uw deel in myn raadsbesluit gee- „ ven. Op deezen dag, de Godinne Illithye, die 't kraambed- „ de bestiert, zal een mensch het licht doen zien, die over zyne „ buuren en alle menschen zal beerfchen, dewelke, gelyk zy, uit „ myn bloed zyn gesprooten. De Oudvader Justinus oordeelt (zegt mevrouw Dacier) dat Homerus deeze kennisse uit Egipten heeft gehaald.*

Een avondftond, zo wel, als morgenftond, fchoonze om
 Verandering, die hier behaagt, by 't geeftendom,
 Niet noodig zyn) en all' Gods Engelen begeeven
 Zich uit den rey, en fpoen naa 't Avondmaal, gedreeven
 Als 't waar', door honger, in die zelve kringen, daar
 Ze in ftonden, en terftond zag men de taf'len klaar,
 Verzieht met zulk een spys en drank, die d' Eng'len fmaaken;
 Een nektardrank, die mond en oogen kan vermaaken;
 Robynkleur, uitgeftort in paer'len, diamant
 En loutergoud, de vrucht des wyngaardftams, geplant
 Door d' Albeheerfcher zelf. Zy aten en zy dronken
 Van 't geen hen door de hand der godheid wierd gefchonken,
 Terwyl die zich vermaakte in hun vermaak, tot dat
 Elk onbezwaard zich zelfs vol op verzadigd had.
 Zo haaft als van Gods berg, dieh berg van heil en zegen;
 Nu de ambrozynenacht, met wolken opgeftegen,
 Daar licht en fchaduwe uitgeboren word, 't gelaat
 Van 't allerhelderft' licht, in 't lieflyk gewaad
 Van 't flaauwe fchemerlicht, veranderd had, (het duifter
 Des nagts verfchynt daar nooit met minder glans en luifter)
 En zoete roozendaauw hen noodigde, om ter ruff
 Te gaan, behalven God, wiens oog geen flaapen luft,
 Zag men hen op het vlak des hemels, by geleden
 En troepen, tot den flaap eendragtig neergegleden,
 Langs 't levendig kristal der ftoomen, dicht bezoomd,
 En fierelyk beplant, met bladeryk geboomt,
 Dat zynen naam bekwam van 't nimmer ftervend leeven:
 Veel Paviljoenen zag men fchielyk opgeheven
 Tot Hemeltenten. Daar, daar fliepen zy gezwind,
 Terwyl hun legerplaats verkoeld wierd door den wind.
 Behalven zy, wier poft het was, om met gezangen,
 Omtrent den hoogften thron, terwylze elkaar vervangen,
 Den nacht te flyten, tot Gods lofen eer en faam.
 Dus waaktefatan niet, (men noem' hem met deez' naam) (1)
Zyn

(1) Dus waakte Satan niet, men noem' hem met deez' naam.] *Satan*, betekent in 't Hebreewfch, tegenftreever van Godt, en deeze naam is hem niet toegevoegt als naa zyn wederfpannigheid.

Zyn eerste naam hoort men hier boven nimmer noemen,
 Sints de Almagt hem, om zyn weerspannigheid, wou doemen.
 Hy was de grootste der Aards Engelen, in magt,
 En heerschappye, en rang, en heerlykheid en kragt,
 Maar 't hert, door bitfen nyd gezwollen en aan 't kookken,
 Hifte op dien zelve dag, daar 'k strak van heb gesproken,
 Hem tegens Gods geliefd' en waaren heilzoon aan,
 Toen zyne vader deed al 't Eng'lendom verstaan,
 Dat hy dien een'gen zoon, op deezen dag geboren,
 Gezalfd als Koning, tot Messias had verkoren.
 Door trotsche hovaardy, kon hy, dat schoon gezicht,
 Voor hem zo haatelyk, niet dulden, volgens plicht:
 Hy meende dat zyn staat daar afbreuk door zou lyden.
 De boosheid en de nyd, die 't godloos hert bestryden,
 Verwonnen hem om stryd. Zo ras de middernacht
 In 't duisterste uur, elk had tot stilte en rust gebragt,
 Besloot hy met zyn heir, al sluipende, op te breeken,
 En door de woede en nyd in gramfchap fel ontsteeken,
 Gods thron, onaangebeên veragt'lyk te verfmään.
 Zyn stedehouder wekt' hy op, en, sprak hem aan
 Met zagte stem aldus, genegen om te muyten:
 Slaapt gy, en kan de slaap uwe oogenleden fluiten,
 Myn medemakker, als gy denkt aan 't wonder slot
 Van gift'ren, dat zo laat glipte uit den mond van God?
 Gy waart, als ik; gewoon my altoos meê te deelen
 Alle uw gedagten: nooit woud ge iets voor my verheelen:
 Wy waaren eens gezind op onze wacht: hoe maakt
 De slaap ons nu oneens, daar 't nut is dat men waakt,
 En vriendschap voede en kweekt? gy ziet ons thans verdrukken
 Door eene nieuwe wet, waar voor wy moeten bukken,
 Een nieuwe wet, door hem, die heerscht, gesmeed, die licht
 In ons, die dienstbaar zyn, begrip dat nieuw is, sticht,
 Een nieuwen raad, om wel te wikken en te weegen,
 Of hier in, voor ons heil, of onheil zy gelegen:
 't Is hier niet veilig meer te melden van deez' zaak,
 Zo teder in haar aard: des ik hier 't verdre staak.
 Gaa heen: verzamel all' de millioenen schaaren,
 Daar ik het hoofd van ben; en wil hen voort verklaaren,
 Dat ik, benevens hen, die onder myn banier
 Behooren, eer deez' nacht, door 't naderende vier

Des morgenstonds, verloopt, my moer naa huis begeeven,
 Daar wy de noorderstreek (1) van 't hof van 't end'loos leeven,
 Bezitten, op dat we ons bereiden ter onthaal,
 Om onzen Koning en Messias met een praal
 En luister, naa zyn staat te ontmoeten, en te ontfangen,
 Terwyl de Hemelen weërgalmen van de zangen,
 Gezongen tot zyn lof; te hooren uit zyn mond
 De nieuwe wetten van dien Held, die zich terstond
 Al zegepraalende zal haaften, om, door de oorden
 Van 't Eng'lendom bewoond, en die zyn oog bekoorden,
 Te trekken, en zyn wer in 't nieuwe koningryk
 Te stellen, op dat elk zyn magt en hoogheid blyk'.
 Zo sprak die trotze geeft, vast stortende in den boezem
 Van zynen makker, die geen quaad denkt, zynen droezem
 Van haat, een snood vergif. Straks roept die Engel all'
 Zyn' amptgenooten, of voor 't minste een groot getal
 Van die hy aanvoerdde, en sprak tot hen allen, even
 Als hy geleert was, dat hem Godt had last gegeven,
 Om eer de duist're nacht, voor d'aangenaamen gloed
 Des naaften dagersaads, eerbiedig wyken moet,
 Het Eng'len leger uit zyn rustplaats op te breeken:
 Kwanswys verhaalde hy de rede; en kwam te spreken
 Met woorden dubbelzints, op dat hy dus met list
 Hun hert zou peilen, dat noeh van geen gruw'len wist:
 Maar zy, zy volgden t'zaam 't gewoone veldheers teken
 En zyn bevel: Zyn naam kon eere en agting kweeken,
 En was van elk geeert: verheven hoog in staat,
 Naaft aan de heerfchappy der Godheid: zyn gelaat
 Blonk als de morgenstar, de leidstar aller lichten;
 Hy nam hen in: hy deed, door logentraal, hen zwichten,
 En trok het derdendel des hemels (2) aan zyn zy.
 Het aldoordringende oog, dat eeuwig van naaby,
 Schoon hoog verheven, ziet de binnenfte gedachten,
 Zag van zyn heil'gen berg, gezaligt door zyn krachten,

En

(1) Daar wy de Noorderstreek] *Zie Jef. XIV. 12. en 13.*

(2) En trok het derde deel des Hemels] *Eenige hebben gemilt dat het derde deel der Eng'len oproerig was, zich vestigende op Oprb. XII. 4.*

En uit het licht, dat 's nachts in goude lampen (1) brandt,
 Schoon 't Godd'lyk oog geen licht, in zyn volmaakte stand,
 Benodigt heeft, hoe fel de mitery aan 't wassen,
 Voortaan op wetten, nog gehoorzaamheid zou paffen,
 Wie de oorzaak daar van was, hoe verr' reeds uitgedeit,
 En in de zoonen van den morgenstond verspreit:
 Hy zag wat menigte zich zou verzetten tegen
 Zyn hooggestaafte besluit, zo vol van heil en zegen,
 En sprak dus tot zyn een'ge en welgeliefden Zoon:
 Myn Zoon, waar in ik all' de glorie van myn throon,
 In volle majesteit en luister koom beoogen,
 Myn eenige erfgenaam van ons geducht vermogen;
 't Raakt nu ons groot belang, om met gepaart beleid,
 Ons te verzekeren van onze Almachtigheid,
 En t'overweegen, met wat wapentuig en krachten,
 Wy ons regeering en gezag by elk doen agten;
 Want eene vyand doet zich op, door nyd gespoord,
 Die voorneemt om zyn throon te stichten in het noord',
 En daar, gelyk wy hier, in onafhang'lykheden,
 Te heerfchen; en daar mede in staatzucht niet te vreden,
 Tragt hy, door eenen slag de proef te nemen van
 Ons regt en onze magt, of hy die krenken kan:
 Laat ons, myn Zoon! hier dan raadpleegen, en 't vermogen
 Dat wy behielden, straks vereenigen, en poogen
 't Gevaar te stuitten, tot handhaving van 't gezag,
 Op dat de vyand, die men niet vertrouwen mag,
 Ons niet met spoed verrasse en onverhoeds beroove
 Van deeze plaats, deez' berg en 't heiligdom verdoove.
 Hier op antwoord' Gods Zoon, met een bedaart gelaat,
 Verheerlykt door een glans en luister zonder maat:
 O Vader! onbepaalt in mogenheid en krachten,
 Gy spot zeer billyk met uw weêrpartyders magten,
 En gy belacht hun wit en oproer ganfch geruft:
 't Is slechts een stoffe voor myn luister, eer en lust,
 Verheerlykt door hun haat, wanneer zy zien, met beeven,
 Dat koninglyke magt, door u, my wierd gegeeven,
 Om all' hun hovaardy te fnuiken: de uitflag zal
 U haaft vertoogen, of ik magtig ben, om all'

M 2

Deez'

(1) In goude Lampen] *Openb. IV. 5.*

Deez' snoode oproerigen te dempen en te vellen;
 En hemelvrede in 't ryk der eeuwen te herftellen,
 En ik bekwaam ben om te ftryden voor uw thron,
 Op de eeuwigheid geficht. Dus lief'lyk fpak de Zoon:
 Maar Satan fluks gevolgt van all' zyn legerfchaaren,
 Was met een snelle vlucht nu verr' vooruit gevaaren;
 Een meenigte, in getal als ftarren van den nacht,
 Of van den morgenftond (1) wen hy den dag verwacht;
 Of als de droppen van den dag'raat, die de ftraalen
 Der zon, op bloem en blad, als paerelen doen praalen:
 Zy naamen hunnen tocht, door 't floers des nachts gedekt;
 Langs ftreeken, die gansch breed, ja end'loos uitgestrekt,
 Aan Heerfchappyen, en aan Scraphynen, Throonen,
 In drieërlyen rang gehoorzaamheid betoonen;
 All' ftreeken, waereldvorft, daar uwe heerfchappy,
 Veel minder by is, alsdeez' hof, deez' landftreek, by
 Het rond der aarde en by de zee, zo wyd van boorden:
 In 't ende nad'ren zy de grenzen van het noorden:
 Daar nam de Satan op een berg van verr' te zien,
 Zyn ftoel, om als een vorft den geeften te gebien,
 Een berg, gelyk een berg, op eenen berg verheven;
 Met piramiden, en met toorenen, gedreven
 Uit diamanten, en met rotzen van fyn goud,
 Verheerlykt, het paleis, voor Lucifer gebouwt,
 (Zo noeme ik 't in uw taal) 't geen de eervergeten snoode,
 Beluft, om uitterlyk gelyk te zyn aan Gode,
 Naabootzende dien berg, (o gruwelyke hoon!)
 Waar op d'Almachtige zyn welbeminden Zoon,
 En zyn besluit aan all' de Kooren openbaarde,
 En hem tot Koning en Meffias eer verklaarde,
 Den naam gaf van den Berg der Zamenkomst; dewyl
 Hy daar een talloos heir vergaderde in der yl,
 Om te overleggen, hoe hun Koning beft te groeten,
 En met wat staatfie, pragt en luifter hem t'ontmoeten:
 Toen liet die booswicht met een lafterlyke kunft
 Van fchyn van waarheid, tot verkryging van hun gunft,
Deez'

(1) Als ftarren. . . . of van den morgenftond.] *Job*
XXXVIII. 7.

Deez' taal in de ooren gaan van all' zyn legermachten :
 Gy, heerschappyen, en gy throonen, hemelkrachten,
 En vorstendommen, thans ontzagg'lyk, zo misfchien
 Die naamen anders meer als titelen bediën,
 Sints by het hoog besluit, een ander zich 't vermogen
 Des Hemels eigende en als koning wou verhoogen,
 Verduift' rende ons gezag, om wien ter middernacht,
 Deez' overfnelle tocht, zo woest en onverwagt,
 En deeze zaamenkomst geschiede, om te overweegen,
 Hoe wy dien Koning, in zyn heerschappy gestegen,
 Met nieuwe soort van eer inhaalen, hulde biën,
 En hem de schatting van onz' neêrgebogen kniën,
 Hem nooit voorheen betaalt, 't gevoeglykft' zullen geeven;
 Een onderwerping die my sidd'ren doet en beeven!
 't Was al te veel voor een, en nu voor twee, o smaat!
 't Is niet te dulden, en het raakt onze eer en staat,
 Te bukken eerft voor één, en nu noch voor een tweeden,
 Dien Godt verklaarde 't beeld van all' zyn heerlykheden
 Te zyn. Maar wat, indien een welgegrond besluit
 En beter raad, ons voerde, o Hemelgeesten! uit
 Die laagte, en leerde ons hoe dat jok, zo zwaar te draagen,
 Was af te werpen? Kan 't, o Eng'len! u behaagen,
 Uw nekken slaaffelyk te bukken, en uw kniën
 Te buigen? en uw zelfs zo laag verneêrt te zien?
 O neen: gy zult uw eer in fchande niet bedelven;
 ('k Vermoë dit) kent ge uw recht, of kent ge slegts uw zelven;
 Gebooren zoonen van het eeuwigduurendt ryk,
 Aan niemand onderdaan, schoon niet in magt gelyk,
 In vryheid echter al: want ordening en trappen,
 Zyn nooit oneenig, om de lieff'lyke eigenschappen
 Der vryheid, maar bestaan te zamen wel: Wie kan
 Met fchyn van regt en reën, verheven geeften! dan
 Het overoud gezag van opperheerschappye,
 En hoogheid over ons, (een vuïge dwing'landye)
 Met hem gelyk, is 't niet in majesteit en magt,
 Ten minste in vryheid, zich toëcig'nen onbedacht?
 Kan Hy een nieuwe wet voor ons, die zonder wetten
 Nooit dwaalen konnen (welk een vreemdheid!) innezetten?
 Veel min, dat hy zou zyn onz' Koning, Vorst en Heer,
 En vorderen van ons aanbidding, hulde en eer,

Tot smaad dier Keizerlyke eertit'len, ons gegeven,
 Om steeds te heerſchen, niet om vuig en ſlaafs te leeven.
 Dus verr' hoorde elk naa zyn vermet'le taal, wanneer
 Een gloënde Serafyn, Abdiël, dien ſtaag de eer
 Der Godtheit ging aan 't herte en haar bevelen eerde,
 Opftond, en Lucifer, in zyne driften weerde,
 Ontvonkt door zuiv' ren ernſt en iever, op deez' wyz':
 Gods lafterlyke taal, waar voor ik ſchrikke en yz',
 Taal, vals, vermetel, en die nooit geen oor verwagte
 Te hooren, in Gods ryk, en minſt' van u, dien 'kagte
 En eerde, als eenen geest, der Godheid allernaast.
 Ondank're, boven elk in deeze plaats, geplaaft;
 Hoe kunt gy met een taal, zo heilloos, zo vermetel,
 Verdoemen een beſluit, dat God van zynen zetel,
 Zo plegtig uitſprak en bezwoer met zynen mond;
 Dat voor zyn lieven zoon, den borg van zyn verbond,
 Met zynen Konings ſtaf, naa billykheid en reden
 Beſchonken, elke knië, in 't ryk der eeuwigheden,
 Zou buigen, en met zulk een eerbewys, alom,
 Erkennen 't wettig recht van 't wettig koningdom:
 Gy durft u tegens God en zyn beſluiten zetten,
 Noemt onrechtvaerdig, dat men vryen bind aan wetten,
 Dat over zyns gelyke een ander heerſch met kracht,
 En een gebied voere over allen, met een magt
 Verzien, waar in hem nooit een ander naa zal volgen:
 Stelt gy aan God de wet? durft ge, op uw heil verbolgen,
 Dan twiſten over 't ſtuk der hemelvryheid, met
 Uw Schepper, die u maakte, in luifter heeft gezet,
 En, naar zyn wil en magt, de hemelkragten teelde,
 En haar, haar eigen vorm en weezen mededeelde?
 Heeft dan de ervarenheid aan ons niet vroed gemaakt,
 Hoe goed hy is? hoe hy voor onzen welſtand waakt,
 En onze waardigheid en rang zyn hert kon raaken?
 't Is verr' van hem, dat hy ons minder tragt te maaken,
 Veel eer gereedt, om ons, in onzen zaal'gen ſtaat,
 Tot eenen luifter te verheffen, zonder maat;
 Vereenigt onder hem tot opperhoofd verkoren:
 Maar; om u toe te ſtaan, 't geen gy ons ſtraks deed hooren,
 Dat het niet billyk zy, dat een Monarch, 't gezag
 Voere over hen, die men Monarchen noemen mag,

Om dat zy nevens hem zodanig zyn verheven :
 Gy zelf, hoe groot een magt, door God, u is gegeven,
 Denkt gy, dat gy, en all' het Eng'lendom, te zaam
 Gevoegd, in waardigheid, by 's vaders Erfgenaam,
 By dien gebooren zoon, dien eer dien glorieryken,
 Te noemen zyt, en in een ftip te vergelyken ;
 Dien zoon, door wien, als door haar woord, de Godheid heeft
 Gefchapen, alles wat in 't ryk des hemels zweeft,
 Ook u, en 't Eng'lendom, met heerlyke eigenfchappen
 Bekroont, en net verdeelt in orde rang en trappen,
 En gaf u tot bewys daar van den fchoonen naam
 (Och wierd ge, ô Lucifer, verlekkert op Gods faam !)
 Van vorftendommen, en van heerfchappyen, krachten,
 Van Hemelraaden, van aards Eng'len, helden, machten ?
 Dat zynwe ook in der daad : zyn eeuwig koningryk
 Zal onzen glans geenzints verdooven, maar met blyk
 Van meerder glans voorzien, dewyl ons hoofd, beneven
 Ons word gelyk gefield en geen meer glans gegeven:
 Zyn wet is onze wet ; alle eer, hem toegebracht,
 Weêrftuit op ons en houd haar luifter en haar kragt ;
 Laat dan uw dollé drift, ô Lucifer ! bedaaren :
 Laat niemand u meer dan uw eigen zelfs bewaaren :
 Kant u niet tegens God, en Gods gezalfde throon :
 Maar haaft u end'lyk, om den Vader en den Zoon ;
 Met recht op u vergramd, te stillen, neer te zetten,
 Op dat Gods heilgenade u zuiv're van uw smetten,
 En gy vergiffenis van de Almacht mooge ontfaân,
 Die, zoekt gy die met boete, u geenzints kan ontftaan.
 Zo iv'rig uittede deez' Engel, zyne reden,
 Van niemand onderfteund in zyn genegenheden :
 Elk ftemde, dat zyn taal ontydig was, of boos,
 Of eigenziannig, of voor 't minfte reukeloos :
 Dit merkte Lucifer, en 't kon hem blyfchap baaren,
 Weshalven hy befloot, om trots dus voort te vaaren.
 Gy zegt ons dan, dat wy gevormd zyn, en het werk
 Van eene tweede hand, een werk dan (zo ik merk)
 Dat door den vader wierd aan zynen zoon gegeven :
 Wie heeft die nieuwe leer zo zeldzaam ooit gedreven ?
 Uit welk een hooge fchool is zy u aangebracht ?
 Wie was 'er by, wanneer deez' fchepping wierd gewragt ?

Ofheugt het u, eergy van God zyt afgevloten,
 In welk een vorm u toen uw Maaker had gegoten?
 Wy weeten van geen tyd, en dat wy, zo als nu,
 In wezen waren ('klaat die weetenſchap voor u)
 Gebooren uit ons zelfs, geteeld door ons vermoen,
 Wanneer de ſnelle loop van 't noodlot in den hoogen
 Zyn kring was rond gedraaid: Wy zyn de rype vrucht
 Van deeze onmeetb'ren kreits, deeze onbepaalde lucht
 En eigen hemel, wy, wy, zyn de waare zoonen
 Van vuur en licht, waar in wy leeven, zweeven, woonen:
 Wy hebben uit ons zelfs onze eigen leeft en ſtand:
 De onoverwinb're kracht van onze rechterhand,
 Zal ons in heldendaan volleeren, om te proeven,
 Wiens mogenheid hier ſtaa op vaſte of loſſe ſchroeven:
 Dan zult gy zien of wy beſluiten met beklag
 Te ſmeeken, en den troon van 't Opperſte gezag
 Met onze aanbidding of beleg'ring te betrekken:
 Wil uw gezalfden vorſt deeze nieuwe maare ontdekken,
 Vertrek, vlieg weg, eer ramp u in uw vliegen ſtuit.
 Dus ſprak die onverlaat, en even als 't geluit
 Van diepe afgronden, kwam 'er een gerommel ryzen
 Dat hem toejuichte, en ſcheen zyn dolle taal te pryzen.
 De Serafyn vol vuur van iever, niet ontdaan,
 Schoon hy zich vond in 't hert van 't raazend leger ſtaan,
 Sprak met vrymoedigheid: ô gy dus afgeweken
 Van God, vervloekte geeſt, van 't eeuwig licht verſteeken;
 Ik zie uw ondergang uw wiſſen val te moedt,
 Uw rôt, dat nevens u, zyn heil trad met de voet,
 Rampzalig, en voor 't loon van alle uw euveldaaden,
 U met een vuur van peſt, dat eeuwig brand, belaaen:
 Vermoei u Lucifer van nu af aan niet meer,
 Hoe 't jok werde afgeschud van onzen nieuwen Heer,
 Van Gods Meſſias: Neen: Deeze zachte en lieve wetten,
 Zyn voor u van geen nut, maar hatelyke ſmetten:
 Een harder raads beſluit, dat onherroepbaar is,
 Legt tegens u: Een wêt die zeker gaat en wiſ:
 Die goude ſtaf, dien gy, verbaſterd van het goede,
 Zo ſnood verworpen hebt, is nu eene yz're roede,
 Om u en uw beſtaan te morzelen tot ſtof.
 't Bericht dat gy me gaaf is goed. Ik vlieg naa 't Hof.

Des Hemels, noch om uw bericht, noch om uw dreigen
 Verlegen, uit deez' plaats, slechts uws gelyken eigen,
 Eer's hemels wraak, die gy door alle uw boosheid port,
 Met vuur en vlam gesterkt, op ons ter neder stort,
 En, zonder onderscheid, kopme alles te vernielen.
 Verwacht, verwaten hoofd van eerelooze fielen,
 Eerlang de zwaarte van Gods donder op uw hoofd,
 Een vuur, dat u van kracht, gedaante en stand beroofd,
 En leer' met smert, dien God, die u gemaakt heeft, kennen,
 Wiens wet en wiens besluit gy reukeloos durft schennen,
 En dien gy kennen zult, als een, die, naa zyn magt,
 U weêr ontmaaken kan, schoon gy hem nu veragt.
 Zo sprak de Serafyn, door ivervuur gedreven,
 Van 't ongetrouw gespuis alleen getrouw gebleven:
 Ontelb're vielen af: hy bleef alleenig staan,
 En kleeftde zynen God, met liefde en iever, aan:
 Noch voorbeeld noch getal was magtig, om te maaken,
 Dat hy standvastigheid of waarheid zou verzaaken,
 Schoon niemand staande bleef, dan hy, dan hy alleen.
 Hy ging door 't midden van 't vervloekte leger heen,
 Langs eenen langen weg, terwyl zy hem beschimpen.
 Dit duld' hy eel van hert, van zinnen, zonder krimpen,
 Met verontwaardiging betaalende die smaad,
 Daar hy den berg, tot straf veroordeeld, achter laat.

Einde van het vyfde Boek.

HET PARADYS VERLOOREN.

ZESDE BOEK.

Inhoudt.

Getrouwte Rafaël verhaalt, hoe 't Alvermoogen,
De Aardseng'len Michaël en Gabriël beveelt,
Om trotzen Lucifer te treden onder de oogen,
Die 't heilig vrederyk, door kryg en twiſt, verdeelt.
De ſlag neemt zyn begia. D'opvoerige Eng'len vluchten.
De Satan ſpant den raad, en vind een werktuig uit,
Die in een tweeden ſlag het heilig heir doet duchten,
En in wanorde brengt, dat endelyk beſluit,
D'Aardsvyand Lucifer, door bergen, te beſpringen,
Waar meê zy 't oorlogſtuig en Satans legermacht,
Bedekken. Maar 't geweld en 't oproer naauw te dwingen,
Noopt Gods, om zynen Zoon, Meſſias, met zyn kracht
Gewapent, op het heir des afgronds of te zenden,
Die op den derden dag naa Satans leger trekt.
Het wykt. Hy valt het fluks met donders op de lenden,
En jaagt het in de Hel, die 't beilloos heir bedekt.
Gods Zoon keert naa Gods ryk te rug, naar 't zegepraalen,
Daar hem Gods Engelen, door maatgezang, onthaalen.

DEnganfchen nacht door ging Abdiël, onbezweken
En onvervolgt al voort, door 's Hemels ruime ſtree-
ken,
Tot dat de dageraat, door de uuren, die in 't rond'
Spanſeeren, opgewekt, de poort des lichts terſfond,
Met zyne roozehand ontſloot. Daar is in 't midden
Van 's Almachts berg, waar op zyne Eng'len hem aanbidden;
Een ruimte by zyn throon, daar duifternis en licht,
In een geduurig rond, by beurte en evenwicht

Nu

Nu woonen, en dan weêr verhuizen en vertrekken,
't Welk, daar een wiff'ling komt, als nacht en dag verwekken:
't Licht gaat uit de eerste deur met zyn robynen gloed,
Wanneer de duisternis al stil haar intree doet
Aan de and're zy, tot dat ze op haare beurt, den Hemel
Als met een floers bedekt, schoon 't geen in zyn gewemel
Word duisternis genaamt, hier schemerlicht zou zyn.
De dageraat, die nu met heerelyken schyn
Van glanzen, naa de wyz' des Hemels, uit zyn kimmien,
Verrees, zag men van goud en oosterstralen glimmen,
Waar voor de vaale nacht en duisternis verdween:
Toen 't gansche Hemelvlak vol benden, ongemeen
Ten oorlog toegerust, en wagens, schilden, zwaarden,
All' blank van Hemels vuur, en duizend vuur'ge paarden,
Vast briefschende uit hunn' mond een sellen aasflam,
Zyne oogen allereerst ontmoetten: Straks vernam
Den Engel, dat 'er kryg in til was, en te vooren
Bekent, 't geen hy hen zou door zyne komst doen hooren:
Hy mengde zich in 't hart van 't vriend'lyk heir, dat hem
Met gulle vreugde, en met een schaterende stem
Ontfing, verheugt, dat uit veel' duizend, nu gevallen,
Noch één behouden was. Zy leidden met hen allen,
Terwyl zy hem met lof en prys vereerden, tot
Dien heil'gen berg, den stoel en zetel van hunn' Godt,
Van waar, als uit het harte eens gouden wolks, in de ooren
Een stem klonk, die zich liet in deezer voegen hooren:
O waare dienstknecht Gods, wiens trouw' ik eere en agt!
Gy hebt oprecht uw plicht voor 's Hemels eer betracht,
Die, zonder iemands hulp, de zuiv're waarheid, tegen
Een wederspannig rot, verstoken van Gods zegen
En heil, verdedigt hebt, met woorden sterker dan
Hun wap'nen, dat ge u steld' voor myne waarheid, van
Elk een met hoon vermaak, met meerder last te draagen,
Als openbaar geweld, kan Gode op 't hoogst' behaagen:
Want dus was alle uw wit, om uw geheel gedrag
Te billyken voor Godt en 't opperste gezag,
Schoon waerelden u voor verdoolt en zinn'loos achten:
Op zege moogt ge vry, met hulp van vrienden, wachten:
Gaa nu den vyand, in den naam van Hem, wiens eer
Gy dus verdadigt hebt, met dapperheid te keer:

De eer, die u vast verwacht, zal u wel haast vergoeden
 De smaat, die gy ontvingt door zyn heilfchendig woeden.
 Gaa, breng door 's Hemels kracht nu t'onder, die het juk
 Der reën verwerpende (verfoey'lyk lafterstuk)
 Messias niet voor Vorst en Koning willen kennen,
 Messias, wiens verdienste en deugden, die zy schennen,
 Hem magtig maken, om, naa 't Hemels raadsbelluit
 Zyn wettig koningryk alle eeuwen in en uit,
 Met eeuw'ge schoud'ren in zyn glorie te onderschraagen.
 Gy, die u, onberispt in mynen dienst wout draagen,
 O Prins van 't Hemelheir, getrouwe Michaël!
 Gaa heen, en gy, dien held gelyk, o Gabriël!
 Voer tot den veldslag aan deez' myne onwinb're zoonen,
 Gelei myn heiligen, de steunzels myner throonen,
 By duizenden en by tienduizenden, voorzien
 Met wap'nen, wel geschaard om tegenstand te biën,
 Zynde een gelyk getal met die verwaaten benden:
 Valt, zonder vrees, met vuur en wap'nen, op hunn' lenden:
 Vervolgt en dryft hen tot aan 's Hemels end', van Godt
 En van zyn gunst ontbloomt, en klinkt het heilloos rot
 In Tartarus, een kolk wiens diep niet is te meeten,
 Die reeds zyn wyde keel heeft hong'rig opgespleten,
 Om ze allen in hunn' val te zwelgen met haar mond:
 Zo klonk de schelle stem der Godheid, en terstond
 Zag men 't gebergte alom met wolken overtogen,
 Die dikke duifternis, in 's Hemels ruime boogen
 Verwekten; eene rook, afgryz'lyk zwart en naar,
 Begon nu wyd en zyd met donk're golven, daar
 De vlam geen op'ning vond, zich naa om hoog te heffen;
 Het teken dat Gods toorn, die 's vyands kop zal treffen,
 Nu reeds aan 't zieden was. De Hemelsche trompet
 Blies fel, zo dat ze 't ryk in rep en roere zett':
 Het strydtb're Hemelheir, uit moedige trawanten,
 Door Godt te zaam' gevoegt, in magtige vierkanten,
 Onwederstaanbaar, door verbandt byeen geschaard,
 Dat voor den Hemel stond; brak met een snellen vaart,
 In stilt' zyn benden op: zo dra hunn' luisf'rende ooren,
 Den klank van 't krygsmuziek, een oorlogsteken, hooren,
 Dat heldenmoed ontvonkte, om, op het lof'lyk spoor
 Van hunne hoofden, die de Almachtige verkoor,

Veel'

Veel dapp're daaden; voor Gods heilzaak, te verrichten,
 En voor Messias ryk, dat de Almacht nu wou stichten.
 Het leger vast in een geklonken, spoedde voort:
 Geen' hooge berg geen bos, geen dal, geen stroom, noch oort;
 Brak hunn' volmaakte ry, door eene zucht gedreven.
 Hunn' snellen optocht was verr' boven grond verheven;
 Zy traden met hunn' voet de lucht, gelyk wanneer
 Het gansche vogelheir, in orde en rang, wel eer,
 Op uw begeerte en last, kwam vliegen over Eden,
 Op dat uw mond aan elk kwam zynen naam te ontleeden.
 Hunn' tocht was wyd en breed, door veele streeken van
 Den Hemel, en door veel' gewesten, wyder dan
 Dit aardze tienmaal is in lengte: in 't end' beneden
 Den ruimen horizont, in 't noorden neêrgeleden,
 Ontdekten zy van tyd tot tyd een vuurgewest,
 En legers uitgestrekt, ten oorlog opgepreft:
 Nu meer genaderd, uit den grond, recht op naa boven,
 Ontelb're spieffen en helmotten, dicht geschoven
 In een, en schilden van verscheyde vorm en slag,
 Met zinnebeelden, trots van inhoud en ontzag:
 't Heir van den satan, tuk, om dol een kans te waagen;
 Want zy, zy waanden op dien bangen dag der dagen,
 Door overrompeling, of stryd, Gods berg, ô hoon!
 Te winnen, en hem trots te vesten op Gods troon,
 Die zynen staat benydde, en God daar uit wou rukken:
 Maar dit vervloekt bestaan wou naa hunn' wensch niet lukken,
 En viel rampzalig voor hen uit, nu 't halver baan;
 Schoon 't in den aanvang ons zeer zeldzaam viel om aan
 Te zien, dat Engelen met Eng'len kryg begonnen,
 Nu als vyanden op elkand'ren aangeschonnen,
 Voor deezen tyd gewoon, den anderen, met vreugd
 En liefde, en vriendschap, die het zout is van de deugd;
 En eens van hert en zin, te ontmoeten, en als zoonen
 Van eenen Heer, gestaag, voor zynen throon der thronen;
 Den lof te melden van dien vader, waard geëert,
 Die 't al van eeuwigheid tot eeuwigheid regeert:
 Maar 't krygs alarm was nu begonnen, en het blaazen
 Des fellen aanvals, dat de kloekste kon verbaazen,
 Had in elks hart een end' van vrede en rust gemaakt.
 De Godverlochenaar, die sel van hoogmoed blaakt,

Zat op den middelroon, een wagen, hoog verheven,
 Die, als het zonlicht blonk, en 't beeld van 't end'loos leeven,
 Gods majesteit, omringt door Cherubynen, dien
 Hem goude schilden, uit ontzag en achting, biën:
 Terstond verhief hy zich, hovaardig en vermetel
 Op d'ingebeelde magt, van zynen trotsen zetel;
 Want tusschen 't zyne en 't heir van d'Almacht, dat elk een
 Verbaasde, door zyn tal, zo groot en ongemeen,
 Was slechts een kleine ruimt. Nu stondt het spits vlak tegen
 Het spits geschaardt, en vlamd' van weërzyde op den zegen.
 Eer't op een sryden ging, trad satan, trots van tret,
 Daar hy zich had' voor 't hoofd van 't duif'tre heir gezet,
 Voor uit, met wapentuig van goud en diamanten
 Fors toegeruist, om elk verwond'ring in te planten:
 Maar dat gehaat gezicht kon wakk'ren Abdiël
 Niet dulden, daar hy stondt by helden, tuk en snel
 Om groote heldendaan kloekmoedig uit te voeren,
 En woeg aldus zyn hart, door geene vreez' te ontroeren.
 ô Hemel! dat aldaar noch zulk een zweemzel steekt
 Des Allerhoogsten Gods, daar trouw en plicht ontbreekt:
 Feilt sterkte en magt dan niet, daar deugd is weggeweken,
 En storten zy niet neër, door overmoed bezweken,
 Schoonze onverwinbaar schynt? God zy myn hulp en macht:
 'k Meen onder God de proef te neemen van zyn kracht:
 'k Hebb' van zyn reën zo zwak en flauw de proef genomen:
 't Is recht, dat hy, die eens de zegen heeft bekoomen
 Door waarheid, ook verwinn' door wap'nen, op dat hy
 Door 't een en 't ander, voor en naa, verwinnaar zy.
 Oncedel waarlyk is de sryd, wanneer de reden
 Moet sryden met geweld, die reden tracht te treden,
 Maar 't reed'lykste is, dat steeds de reden zegenpraal'.
 Dus sprak die sryb're geest met innerlyke taal,
 En tradt voort uit den rey van zyne legerknechten,
 Naa zynen vyand toe, nu vaardig om te vechten,
 Die, naa hem togetreën, zyn moed te meer ontstak:
 Hy daagd' hem dus daar op vrymoedig uit, en sprak.
 Vermet'le en trotse geest! hoe! durft ge my ontmoeten?
 Dagt ge, onweërstaanbaar dan te steyg'ren met uw voeten
 Op 's Allerhoogstens Throon, als was die onbewaakt,
 En van zyn heir ontbloot, en door de schrik geraakt

Van uwen arm en tong, zo zwak en zo vermeeten?
 Ô Yd'le! denkt gy niet, dat Hy, zo hoog gezeten,
 Uw reukloosheid bespot? hoe ydel zy het wit
 Van uw bestaan, voor hem, die alle magt bezit;
 Die, als d' Almachtige en d'oneindige albeweeger,
 In eenen stip des tyds, uit stof, een magtig leger
 Kan vormen, 't geen terstond uw hoogmoed temt en snuikt;
 Of die, wanneer hy slechts zyn sterke hand gebruikt,
 Die alles wat hy wrocht kan zonder moeite genaaken,
 U, met één enk'len slag, geheel tot niet kan maaken,
 En bonzen u, met alle uw Legioenen neêr
 In 't diepst' der duisternis: maar 't blykt, daar is 'er meer
 Als ik, die uwen trein niet volgen, d'ongezienen
 Gediensfig en getrouw en onbezweken, dienen,
 Schoon g' hen niet zaagt, toen ik alleen in uw gebied
 Uw dwaaling en uw eisch wou tegenstaan? Gy ziet
 Myn volk, en leer, schoon gy 't licht zult te laat bezeffen,
 Daar meenig duizend doolt, dat één 't noch wel kan treffen.
 Waar op de aards vyand, met een oog vol spot, en straf,
 Aan d'Engel Abdiël dit brusken antwoord gaf.
 Ramp zal verwaten, u haast treffen, maarten beste
 Van myne wraak: men zocht u eerst in myne veste
 Oproerige Engel, maar, als voorgeen leed beducht,
 Keert gy verwaand te rugg' van uw gezwinde vlucht,
 Te rugge, om 't loon; door u verdiendt, my af te vergen,
 Voor 't proeffstuk van myn hand, die gy zo stout dorst tergen,
 Gemerkt uw bitze tong, op tegenspraak gewet,
 Zich tegen 't derde deel van 't heir der Goôn verzet,
 Vergaderdt, om hunn' recht, als Goden te verweeren,
 All' die hen tegenstaan, kloekmoedig af te keeren,
 En zwellende dus lang door goddelyke kragt,
 Geen ander kennen, die Almachtig is in macht.
 't Behaagt my u te zien aan 't hoofd van uwe benden,
 Eerzuchtig om een veer' van mynen helm te schenden,
 Op dat u de uitslag toon' wat lot de rest verwacht.
 Ik toeve om dit bericht (uw snorktaal, die 'k niet acht,
 Is my geen antwoord waard) een ogenblik niet langer.
 Ik heb altoos gedacht, van Hemeltochten zwanger,
 Dat en de vryheid en de Hemel 't zelve zyn,
 Voor zielen, Hemels in hun' weezen aard en schyn;

Maar

Maar ik befpeur nu eerft (hoe kwam u zulks te binnen!)
 Dat fchier het grootfte deel, te vadzig in zyn zinnen,
 Daar voor de flaverny, ô reukloosheid! verkieft,
 Terwyl't in Feeften en gezang zich zelfs verknieft,
 Daar toe flechts opgevoed: dit, dit 's alleen uw wapen,
 Slechts tot speelkonftenaars van 't hemelryk gefchapen.
 De flaverny treedt met de vryheid tot den flag;
 Wat daaden elk verricht vertoone ons deeze dag.
 Maar d'Engel antwoordd' fier en kort met deeze reden:
 Afvallige, noch dwaaldtge in alle uw gruw'lykheden,
 En zult volharden in uw dwaaling zonder end,
 Vervreemd van 't waarheidslicht, voorheen by u bekend:
 Gy brandmerkt met den naam van vuige flaverny
 Ten onregt, dat men eere, en onzen dienft Hem wye,
 Die d'Almacht, of natuur beveelt ten dienft te staan;
 God en natuur begeert, dat ieder onderdaan,
 Den waardigften, die hy het hoog gezag wou fchenken,
 Getrouw zou dienen, en hem volgen op zyn wenken;
 Dat 's lout're flaverny, dat men een dwaazen dien',
 En één, die zynen Heer ontrouw is, koom' te ontzien,
 Gelyk dat ganfche rot, dat, op haar heil verbolgen
 U, zelf niet vry, maar aan uw zelfs verlaaft, durft volgen:
 Doch gy verwyt met fmaad ons onzen dienft. 'T is wel;
 Beheerich uw koningryk, geficht in 't hart der hell':
 Laat my den zaal'gen God, in 't koningryk daar boven
 Myn dienft opoff'ren, en zyn laft, alom te looven,
 Gehoorzaam torffen, die my 't allerwaardigfte is:
 Maar gy verwat'nen! wagt, in 't ryk der duifternis,
 Geen machtig koningryk, word gy 'er in gefmeten,
 Voor de end'looze eeuwigheid, maar een metaale keten.
 Intuffchen neem van my, te rug van myne vlucht
 Gekeerdts, (dus luidde uw taal) deeze flag flechts vooreen vrucht
 Van myn gemoed en groete, op uwen helm. Zo fprekend'
 Verhief hy zynen arm, in fterkte en kracht uitftekend',
 Tot eenen fellen flag, die zonder draalen, als
 Een onweêr, viel zo snel op fatans helm en hals,
 Dat geen beweging, geen gezicht, hoe snel in 't kyken,
 Ja geen gedachte kon dien fellen bons ontwyken.
 Hy trad tien groote fchreên te rugge, in zyn gemoed
 Verfchrikt, en buigende op de tiende fchreê zyn voet;

Stak hy zyn speer voor uit, uit diamant geklonken,
 Als of op aarde een wind beneên in zyn spelonken
 Of stroomen, barstende uit nu links dan regts, met kracht
 Een berg voortstoot, alreets uit zyne plaats gebragt,
 En met zyn pynboom-woud nu meêr dan half aan 't daalen.
 Schrik greep de afvallige, belust om af te dwaalen,
 In 't hart, maar grooter woede op 't zien, dat door dien slag
 Hun opperhoofd bezweek, uit onmagt en ontzag;
 Onz' vreugt met luid gejuich, als 't voorspel van meer zegen,
 En dapp' ren lust tot kryg ten toppunt was gestegen.
 Daar op gaf Michaël, aan d' Aardstrompetter voort
 Bevel, om 't krygsalarm te blaazen daar 't behoort;
 't Geluid kwam door Gods ryk en 't gansche leger zweeven,
 En 't leger, dat getrouw aan d' Almacht was gebleven;
 Riep bly, Hozanna, eer zy Godt den hoogsten, uit,
 En dat geweld noch list zyn eeuwig voorneem stuit.
 Doch 's vyands legermacht stond meê niet slechts te gluuren,
 Maar dicht in een gepakt, om d' aanval te verduuren:
 Toen rees 'er een orkaan van fel geluit, zo sterk
 Als immer was gehoort in 't ongemeeten perk
 Des Hemels, wapentuig op wapentuig gestooten,
 't Geraas der wielen van de wagenen, gegoten
 Uit koper, snorrende op elkaar, maakte een geweld
 Dat vreez'lyk was: 't geraas was schroom'lyk in dit veld,
 En legerperk en slag: 't Gejuil der vuur'ge pylen,
 Fluks in de vlam geraakt, klonk weêrzyds, onder 't ylen,
 En zette 't boven 't hoofd in vollen vlam en brand.
 Dus door een vlam-verwulf bedekt aan alle kant,
 Streedt ieder, zo volmoed en razerny en tooren,
 Dat door den Hemel was de wedergalm te hooren,
 En had 'er op dien tyd deeze aard' geweest, zy was
 Gewis gezonken in haar middelpuntige as:
 Geen wonder! daar een tal ontelbaare Eng'len schaaren,
 Van wederzyde elkaar kooft in den schild te vaaren,
 Waar van het snoodste kon deeze stoffen naa zyn macht
 En wenken draayen, en zich wap'nen met de kracht
 Van alles, dat met vrees zyn scepter kwam waardeeren?
 Geen wonder! dat een macht, in de aanval en 't verweeren
 Als uitgeleert, die niet als brand, verwoesting, moord
 En duizend plagen blies, deeze ryk gezegende oord,

De zaal'ge legerplaats van 't heir, Godt trouw gebleven,
 Verftoorde en licht'lyk had verdelgt of weggedreven?
 Zo de Alvermoogende, die eeuwig heericht en leeft,
 En wiens alzichtbaar oog, door alle dingen zweeft,
 Geen paalen had gezet aan hem die 't oorlog teelde;
 Schoon ieder bende een heir in zynen dienft verbeelde;
 En elks gewapende arm een ganschen legermacht,
 Te zaam' in orde en rang ten oorlog aangebracht,
 En rustig uitgeleerd in alle krygsmanieren,
 Als leiders, zelfs bekwaam om legers te beftieren,
 Wel afgericht, wanneer en hoe men toe moet treên,
 En stilstaan, het gevecht verand'ren, de geleên
 Nu openen, en dan weêr sluiten, nooit bewogen
 Om vlucht of aftret in hunn' benden te gedoogen,
 En met een hart voorzien, dat, door geen vrees geraakt,
 Zyn dappermoedigheid, door lafheid, nooit verzaakt.
 Elk steunde op eigen kracht, als of de kans van zegen
 En overwinning waare alleen daar in gelegen;
 Wat heldendaân, die nooit geen roem ontbreeken, zag
 Men, in een end'loos tal, op dien beruchten dag!
 Want deeze kryg had zich verspreid aan alle zyden:
 Ook was de wyze en trant niet eenerlei in 't ftryden:
 Dan tradt men voet voor voet op vasten grond, dan vloog
 Men weder boven d' aarde op wicken naa om hoog:
 De gansche luchtstreek scheen in vuur en vlam te zweeven,
 Geduurig tegen een van wederzyd' gedreven:
 De schaal der zege hing vry lang in evenwicht,
 Tot Satan, die dien dag, in zyn vervloekte plicht,
 Van heldendapperheid, zich vreez'lyk had gekweten,
 In wap'nen ongelyk, door woede en wraak bezeten,
 Door 't heir der Serafins heendrong met sneller vaart,
 En uit dien drang vernam, waar 't eeuwig vlammen zwaard
 Van veldheer Michaël, de zwaardste slachting maakte,
 En velde met een slag, daar hy van gramfchap blaakte,
 Geheele benden door zyn fyn geftaalden dolk,
 Die, waar hy trof of viel op 't vyand'lyke volk,
 Verwoefte en afmaakt' wat zyn slagen zagt te keeren.
 Hy spoedde zich, om zulk een nederlaag te weeren,
 En steld' zyn schild, uit een tiendubb'len diamant
 Geklonken, vreez'lyk groot in ommetrek en standt,

Voor 't heir, dat week: Zo ras d'Aardsengel hem zag naaker,
 Vond hy het raadzaam, om zyn slachting fluks te staaken,
 Verheugt, dat hy nu zou het heuch'lyk ende zien
 Des hemelburgerskrygs, om helſchen Satan, dien
 Aardsvyand, ſtreng gebocid, met ketenen benepen,
 Tot loon van zyn beſtaan, ter feller ſtraf te ſleepen;
 Dien hy dus aansprak met een ingetrokken hoofd
 En blaakend wezen, dat een heil'gen toorn beloofd';
 Heillooze ſtichter van het booze, nooit te voren
 Bekendt, en nooit genoemt in 's Hemels Eng'len kooren;
 Nu (zo gy ziet) gegroeid in top door uw beſtaan,
 Bezwangert, met een ſtryd vol haatlyke daân,
 Voor ieder hatelyk, maar 't zwaarſte voor uw zelven,
 En ieder die u volgt; wen u Gods toorn zal delven,
 Ter onverdraagb're ſmart, in eenig gruwzaam oord:
 Hoe hebt gy 's Hemels vree, die zaal'ge vree geſtoort,
 En in natuur verwekt orkaanen van ellenden,
 Ellenden, ongewrocht, eer gy uw trouw dorſt ſchenden?
 Hoe koſt ge uw godloosheid, toch overſtorten, in
 Zo groot een heir, voorheên oprecht van hert en zin,
 Nu vals bevonden? wil verwatene niet denken,
 Om hier Gods heil'ge ruſt te ſtooren en te krenken;
 Het heilig Hemelhof werpt u ten grenspaale uit:
 De Hemel, wiens paleis de zaligheid beſluit,
 Kan oorlog, noch geweld, noch euveldaân verkroppen:
 Van hier dan; 't booze volge u en uw ſtrydb're koppen;
 Daal neder naa de plaats, daar 't booze woont, uw lot,
 De Hel, het ryk van u, en van uw godloos rot;
 Stook daar, ellendige! beroertens, die nooit enden,
 Eer met verdoemenis myn zwaart ſtorte op uw lenden,
 Of 's Hemels hand, met wraak, u treffende onverwacht,
 Neerklink' met zwaarder ſmerſte, in d'endeloozen nacht.
 Zo ſprak der Eng'len Prins, dien Satan deeze reden
 Ten antwoord gaf, door toorn en wanhoop fel beſtreeden:
 Neen denk niet, met geblaas van dreigementen, my
 Een waaren ſchrik in 't hart te jaagen: 'k ken me vry,
 Van zulk een laſſigheid: 'k ben nooit met vrees belaaden,
 Noch om uw dreigement, noch voor uw heldendaaden:
 Gy drongt door 't zwakſt' van 't heir, gevloten, of op 't punt
 Van vallen, 't geen 't op u wel ernſtig had gemaakt,

Om 't werk van ons verschil gemakk'lyk te besliffen,
 In hoop (maar deeze hoop zal u voorzeker missen)
 Om, door uw dreigen en gezag, my hier van daan
 Te dryven: Neen; deez' kryg volend niet zonder slaan;
 Deez' kryg, by u, en door uw volk, op ons gebeten,
 Wel heilloos, maar by ons een kryg van eer geheeten:
 Wy leggen, wy, wat ook uw strydbaar slagzwaard doe,
 Ons d'overwinninge, door onze wapens, toe,
 Of wiff'len in een Hel, daar gy van droomt, uw Hemel,
 Daar ge u vermaakt in laf en slaafelyk gewemel.
 Wat baat het vry te zyn, zo men niet heerschen mag?
 In tusschen stelle uw kracht te werk, en roep 't gezag
 Van hem vry, tot uw hulp, dien gy Almagtig doopte;
 'k Staa pal, en 'k heb, toen ik een oorlogskans verhoopte,
 Van verre en van naaby u vaak gezogt met lust:
 Hier eindigde 't gesprek. Elk stondt, wel toegeruft
 Op zynen hoefslag trots, om zich met kracht te wreken,
 En eenen slag te doen, door niemand uit te spreken.
 Wie kan 't, als met één tong van Eng'len, u ontleên?
 Waar by zal men op aarde een zaak, zo ongemeen,
 Best vergelyken, om 't verstand zo hoog te heffen,
 Dat uw begrip, een zaak, zo Godd'lyk kan bezeffen?
 Zy schenen stilstaande of bewogen, beide Goôn,
 In hun gestalte, zwaai, en wapens even schoon,
 Bekwaam, om over Gods geduchte heerschappye,
 't Pleit af te doen, vervreemd van alle d'wing'landye.
 Nu snorden heên en weêr hunn' zwaarden, ryk bevrucht
 Met vuur, verwekkende veel kringen in de lucht,
 Afgrys'lyk om te zien; wat verder zag men straaLEN
 Schild tegen schild, die puur als breede zonnen praalen.
 Nu wachte elk een merschrik, hoe de uitflag weezen zou.
 Het Eng'len heir, dat God getrouw was en ontrouw,
 Week wederzvd's te rugge, en liet voor deeze helden,
 Terwyl zy zich volmoed ter aanval vaardig stelden,
 Een' ruime plaats, die zeer gevaarlyk was, voor dien,
 Die hunnen aanval wou van dichte by bezien.
 Zo 'k groote zaaken mag by kleene vergelyken:
 't Was puur of de eendragt der natuur raakte aan 't bezwyken,
 En oorlog tusschen twee gesterntens was ontstaan,
 Dat twee dwaalstarren, in het midden van hunn' baan

En luchtftreek, boos van oog, fel op elkand'ren dringen,
 En warren, onder een, heur ongemeeten kringen:
 Nu ftond elk vaardig om den and'ren met een slag
 Te treffen, dien ik wel verfchriklyk noemen mag,
 Om 't lot des krygs met onweerhaalbren slag te liflen:
 Doch ieders toeleg kwam voor deeze reys te miffen,
 Elkaar in vaardigheid en macht gelyk: Maar 't zwaard
 Van wakk'ren Michaël, noch glad en ongefchaard,
 Uit 's hemels wapentuig gehaald, was dus geflepen
 En fyn getemperd, dat noch fcherp, noch hard, de neepen
 En felle flagen van zyn punt kon tegenftaan:
 't Ontrioette Satans zwaard, neêrdaalende onder 't flaan,
 Sloeg het half door en fluks verdubb'lende zyn flagen,
 Klooft met een nieuwe slag, daar 't beyd' de heiren zagen,
 Des fatans regter zy, van boven tot beneên:
 Toen wierd d'afvalligen eerft de pyn en fmert gemeen,
 En wroong zich heên en weêr, door felle fmert beprongen,
 Zo diep had Michaël 't geweêr hem ingedrongen:
 Maar Hemelweezens zyn niet deelbaar: Uit zyn wond
 Stroomde aanftonds een rivier van nektar langs den grond,
 Een vocht, gelykende naa 't bloed van hen, die boven,
 Met Hemels maatgezang, den Heer des Hemels looven.
 Zyn heir, dat onlangs was met fchoonen glans beftaald,
 Wierd ftraks daar door befmet, daar 't hier en ginder dwaalt;
 Fluks kwam een magtig tal van Eng'len hem genaaken,
 Om hunn' gekwetfen vorft en veldheer te bewaaken.
 Een ander tal droeg hem, op hunne fchilden, naa,
 Zyn wagen, daar die vry en veylig ftondt voor fcha
 En hinder: waar op zy hem torffen naa behooren.
 Zy knarffe tanden vaf van fchaamte, fpyt en tooren,
 Nu hun weêrgaloos hoofd, zyn wedergade had
 Gevonden, en zyn trots, zo heilloos uitgefpat,
 Door zulk een harden slag, verned'ring had bekoomen,
 Zo verr' beneên zyn moed, om God, den ftun der vroomen,
 In magt gelykte zyn, door openbaar geweld.
 Maar fpoedig was zyn wond geheeld en hy herfteld;
 Want geeften, ryk bezielt, in ieder deel, met leeven,
 Niet als 't geflagt van u, wiens levenskrachten zweeven
 In ingewanden, hart en leever, nier en hoofd
 En harzens, worden van het leeven nooit berooft,

Als door vernietiging; ook hoeft hun leeft, van weezen
 Gansch vloeibaar, voor geen wond, die doodlyk is, te vreezen,
 Gelyk de fyne lucht, zo vloeibaar, schoon verdeeld,
 Weêr zaamen loopt, en steeds zich zelven weder heelt:
 't Is alles in een geest, hart, hoofd, en oor, en oogen,
 En kennis en verstand; door 't ingeplant vermogen,
 Zo leeft en vormt hy zich, naa zyn begeerte en lust,
 En is nu dik, dan dun, dan anders toegeruft.
 Nu zag men elders weêr doorluchte heldenstukken;
 Daar Gabriël met moed ten strydpers in koomt rukken,
 En boord, met zynen troep, door 't hart van 's vyands magt,
 Dat sel wierd aangevoerd door Moloch, stout in kragt
 En moed, die Gabriël kloekmoedig uit dorst daagen,
 En dreigen, dat hy hem, geklonken aan zyn wagen,
 Zou sleepen in triumph, die zyne lastertong
 In 't last' ren van den God des hemels niet bedwong;
 Maar nu doorkorven tot het middelrif, met wapen
 En wapentuig vergruift, en als geheel misfchapen,
 In onbekende smart al bulkend heene vlood.
 Uriël, die Gods heir ter rechthand gebood,
 En wakk're Rafaël (1) ter slinker vleugel, drongen
 Kloekmoedig door, daar zy hun vyanden besprongen,
 En nedervelden, elk zyn vyand, wreed en trots,
 Schoon braaf geharnast met een diamante rots,
 Genaamd Adramelech en Asmadeus, zoonen
 Des Opperdondergodts, en twee geduchte troonen,
 Om 't minder zyn dan Goën schier barstende van spyt!
 Maar hunne vlucht verdreef hun waan, in korten tyd,
 Door eene wond, die diep door 't harnas heên kwam dringen.
 Ook stondt vorst Abdiël niet ledig, in 't bespringen
 Van 't heilloos rot, maar sloeg met een herhaalden slag
 Arioch, Ariël en Ramiël (o dag!
 Niet af te maalen door de beste Fenixveder)
 Geschroeid, door wapentuig, van enkel vuur, ter neder.

Ik

(1) Rafaël] 't Is merkwaardig dat Raphaël hier van zich
 zelve spreekt, zonder er aan te denken. Want by is het die dit
 verhaal doet. Misschien is Milton door de bitter van zyn zaamen-
 stelzel vervoert geweest. Moses, van zich zelf spreekende, noemt
 zich zelfs dikwils. Casar doet insgelyks in zyne aantekeningen.

Ik mogt van duyzenden, onsterflyke eere waard,
 Hier melden, en hun naam vereeuwigen op aard':
 Maar deeze geesten, met hun faam alleen te vreden,
 Die eeuwighduurend klinkt, in 't ryk der eeuwigheden,
 Staan niet naa menschen lof. De andere soorte, schoon
 Voortreffelyk in kracht en krygsbedryf, op loon
 Van yd'len roem gesteldt, ten hemel uitgedreven,
 Daar nimmermeer genoemd, mag eeuwig naamloos lee-
 ven,

In 't allerduifst' diep van den vergetelpoel;
 Want sterkte, die noch recht noch waarheid heeft ten doel,
 Krygt nooit een ander loon, als oneer, smaat en plagen,
 Schoon zy door schande vaak zoekt glorie te bejaagen:
 Dat een stilzwygenheid, die eeuwig duurt, hier dan
 't Rechtigste vonnis zy, dat iemand melden kan.
 Hunn' magtigste overftens aan 't deinzen, vlieden, ftryken,
 Het wederfpanning, trots en godloos heir aan 't wyken,
 Zag men niet anders als verwarring in het rond,
 Met wapenen tot gruis en stof vermaald, den grond
 Bestroot, den ruiter met zyn wagenen en paarden,
 Geworpen op één hoop, ontbloot van schild en zwaarden.
 Dat staan hleeft, aarzelde, door 't vechten afgemat;
 't Heir van den Satan, nu niet meer verweerbaar, had
 De schrik verwonnen; schrik, die hen nu eerst kwam treffen,
 Met weedom, pyn en fmert: zy, die 't gevaar bezeffen,
 Waar in zy waren, vliên met schande en oneer heên.
 Dit was het loon, de straf van 't heilloos overtreên,
 Van hun gehoorzaamheid en afval; van te voren
 Kon 't Geestendom, noch vrees, noch fmert, noch vlucht of
 tooren:

Heel anders ging het toe in 't heilig leger, dat
 Net in 't vierkant gefchaart, met zyne benden trad,
 Kloekmoedig voort; en 't had voor geen en wond te vreezen,
 Daar 't door hun wapentuig moest vrang en veilig weezen,
 Waar op 't vervloekt geweld afftuitte; zulk een recht
 Gaf hen de deugt en trouw in 't hevigt' van 't gevecht,
 Op 's vyands legermacht: zy waren zonder zonden,
 En hadden hunnen trouw verwaarlooft noch geschonden:
 Dit was hun heerlyk loon; zy stonden onderfchraagt
 Door hunne deugt, in 't heetst des aanvals onverzaagt,

En vreesden geenen wond, schoon door 't geweld gedwongen,
 Zy slechts, een stap te rugge, uit hunne vechtplaats sprongen:
 De nacht begon zyn loop, door d'avondstond gewekt,
 En had met duifternis nu 't hemelvlak bedekt,
 En stilstandt van 't gedruis der wapenen, voor beide
 De legers welckoom, gemaakt: Op zyn geleide
 En onder 't dekkleed, dat hy hen van wolken gaf,
 Trok de overwinnaar en den overwonnen af.
 Vorst Michaël, die met zyn Eng'len, in vermogen
 De sterkste was, gesterkt door d'Almacht uit den hoogen,
 Was meester van het veld, en stelde wachten, om
 Het heir, de dappersten van 't Cherubynendom,
 Met zwaarden toegeruft, door vuur en vlam aan 't blaaken,
 Om, voor een overval, Gods leger te bewaaken.
 Men kon aan d'and're zy den Satan niet meer zien,
 Noch niet van 't heilloos heir, in duifternis ontvlien,
 En rusteloos. Hy riep in naaren nacht zyn raaden
 Byeen, met hem gelyk in gruwelyke daaden,
 En staande in 't midden, sprak hy met een stout gebaar:
 Spitsbroeders, die met my vol moed, nu 't eerst gevaar
 Hebt doorgestaan; nu is de schoone proef genomen
 Van uwen heldenmoed, die 't al te boven komen,
 En niets verwinnen kan, de vryheid slegts niet waart,
 Te klein een zucht voor u, onsterffelyk van aard,
 Maar meerder eer, gezag, naam, glorie, roem en staaten,
 Die slechts één dag in een onzek'ren kryg gelaaten,
 (Indien een enk'len dag, waarom niet zonder end'?)
 Het magtigst', dat dien Heer des Hemels boven kent,
 En af kon zenden uit zyn throon en 't end'loos leeven,
 En 't welk hy kracht genoeg had, naa zyn waan, gegeven,
 Om ons als slaven, fors te knev'len aan zyn magt
 En wil, kloekmoedig hebt bestreden door uw kracht.
 Zyn toeleg is vergeefs als 't blykt: nu niet onfeilbaar
 In 't geen geschieden zal, schoon hy tot nu niet peilbaar
 En voor Alweetend' wierdt gehouden. Wy te zwak
 Gewapend, leeden in dien slag een kleinen krak,
 ('k Ontken 't niet) en wat smarts, ons onbekent voorheen;
 Zo ras gekent, veracht en als het kwam verdwenen.
 Nu zyn wy vergewicht, dat onze wezens uit
 Een eigenschap, die geen verderving in zich fluit,

Bestaat, aan rotting noch aan sterfot vast gebonden,
 En schoon door 's vyands staal doorboord, de felle wonden
 Straks toe zien loopen door een innerlyke kragt:
 Is 't kwaad dan kleen, zo licht is 't middel ook geacht,
 Dat zulke een kwaad geneest; misschien zal meer vermogen
 En sterker wapentuig (dit stelt my hoop voor ooggen)
 In eenen tweeden slag, ons meerder voordeel, en
 Den vyand nadeel doen, of ons, gelyk met hen,
 En in natuur en aard, gelyk doen staan in zegen:
 Of laat Gods oppermacht hen op het hoogst' genegen,
 Iets anders toe, terwyl ons oordeel en verstand
 Geen naadeel lyd't, hoe fel geblikzemt door zyn hand,
 Zulks is ons overleg en onderzoek wel waardig.
 Hy zette zich: Naast hem zat Nisroch (1), die wilvaardig
 Als de eerste in rang, in die vergadering van staat,
 Uit zyne plaats verrees: Hy, donker van gelaat
 En winkbraauw, stondt als een, dien zwaaren slag ontweken,
 Vermoeid door vlucht, en van zyn wapenen verfteken,
 Die hy, door 's vyands staal doorklieft, hen liet ten buit,
 En sprak op deeze wyz' zyn naaste mening uit:
 Grootmachtigste, die ons verlost van nieuwe Heeren,
 En roept, tot onverlet genieten en waardeeren
 Van ons gewettigt recht; als Goden: maar 't is hard
 En lastig tegen volk, bewust van leed noch smart,
 Met wapens, ongelyk van sterkte en kragt te kampen:
 Wat volgt hier anders uit als ondergang en rampen?
 Wat helpt ons toch een sterkte en onvermoeide kracht,
 Betoond door felle pyn, die 't alles onderbragt,
 En doet de strydb're kragt der magtigste onderleggen?
 Vermaak zal d'Almagt ons voor eeuwig licht ontzeggen.
 't Berouwe ons echter niet al 't geen men heeft bestaan,
 Maar leef gerust; die staat brengt heil en zegen aan;
 Maar smert of lyden is de grootste der ellenden,
 Een kwaad, dat overstygt en lydzaamheid kan schenden;
 Ja zelfs verwoesten. Wie van ons is zo verlicht
 In kennis, dat hy nu een welgegrond bericht

N 5

Kan

(1) Nisroch] was den Afgodt van Sanherib. Zie Jes. XXXVII. 30. en Kon. 2. Cap. XIX. v. 37.

Kan geven aan de hand, om door meer magt te fryden,
 Met onzen vyand, die geen afbreuk kwam te lyden,
 Of die ons kan voorzien met wap'nen van één aard:
 Hy spreek' vrymoedig, 'k agt zyn voorflag pryzens waard,
 En licht zo hoog als zelfs de redding onzer zaaken.
 Dus antwoord' Satan hem met twee bedaarde kaaken:
 Ik heb, 't geen gy met recht, o Nisroch! nodig acht,
 Voor ons bestaan en nut en heil; reeds uitgedacht;
 Wie, die dit oppervlak (zo blinkende en verheven)
 Van deeze luchtstreek, daar de vlucht ons heeft gedreven,
 Uit deezen Hemel naa beneén beschouwt, een grond,
 Verfierd met plant, en vrucht, en bloemen, in het rond,
 Vol nektarlyke geur en goud en ed'le steenen:
 Wiens oog loopt over al dit werk zo licht'lyk heenen,
 Die niet bedenken kan, waar uit dit alles spruit;
 Uit holtens, door een korst bedekt, die haar besluit,
 Vol rauwe en duift're stoff', met geest en schuim beschonken,
 Dat vuur en vlam bevat, maar nimmer kan ontvonken,
 Als aangestoken van een staal, door Hemels vuur
 Verwekt, en dus is 't ende aan 't werken, door natuur
 Te voorschyn komt, en zich vertoont in vollen luister:
 Dat zelve diep zal ons uit zynen schoot, hoe duister,
 Die stoffen, zwanger van een helsche vlam, terstond
 Vol op verschaffen, die in pypen, lang en rond,
 Gedrongen, en aan 't end', door vuur of vonk ontstoken,
 Verbreid, en puur als uit zyn kerker los gebroken,
 Zal geeven donderflag, op donderflag, tot smaat
 En ramp van alles, wat door kryg ons tegen staat:
 De vyand, door 't geweld verrast, zal vast gelooven,
 Dat men den dond'raar hier boven kwam berooven,
 Van 't dond'rend wapentuig, dat hem noch ov'rig is:
 Hier is naauw werk aan vast: 'k Zie onze wensch gewis
 Vervuld, eer 't daagen zal. Laat alle twyfling vaaren;
 En schep intusschen moedt, die alles op doet klaaren:
 Het zwaarste, en wanhoop wykt, voor sterkte én goeden raad.
 Hy eindigd. Zyne taal verkwikte, in deezen staat,
 Al 't geestendom, en dreef de nevels van hunne oogen,
 Door nieuwe hoop, op nieuw in 't hooploos hart gevlogen:
 Elk stondt om zulk een vond, zo wonderlyk, verfteldt,
 En dat die konst alleen ontdekt wierd door hun held;

Welk hen de mog'lykheid deed van deez' konst besluiten.
Miffchien zal dit gebroed, zo afgerecht op muiten,
In laater tyd, indien de boosheid groeit, op 't fpoor
Des helhonds, tuk op ramp, of aangeblaazen, door
Zyn geeft, een werktuig van dien aardzien uit te vinden,
Om 't menfchelyk geflacht te plaagen, te verflinden,
En te verdelgen, met verwoefing, branden moord,
All' gruw'len, die de teelt der zonden bragt hervooft.
Fluks vlogenze uit den raad, aan d'arbeid aller wegen:
Elks hand was voort bereid en niemand fprak 'er tegen:
Zy fperden ftraks den grond des Hemels op: Men zag
De zaaden der natuur, van allerhande flag,
In 't duifter diep, al' woef en ruw in heur geboorte;
Zy vonden zwavel en falpetererts in foorte;
Zy mengden 't onder een, en bragten 't tot elkaar,
Geflamp, gekneed, gedroogd, door fnoode konst, te gaar
Tot greynen, zwart van huid, en fleep ten 't onbewogen
By een tot bergen, op geftapeld in den hoog en.
Daar was 'er, die 't metaal en fteenen groeven uit
Verborgene aders, die de diepe grond befloit,
(Deeze aard' houd in haar hart die ftoffen ook befloten)
Waar uit zy oorlogftuig en kryggereedschap gaten
En ballen, die van verr' gefchoten fchade doen.
Deez' deden voorraad op van riet, van vreemd fatzoen,
Dat vuur en vlam geeft als 't de korlen flechts komt raaken.
Hun werk, dus in den nacht begoft, was voor 't genaaken
Des morgenftonds volwrocht, en ftond nu vaft gereed,
Op fatans wenk, dien hy, met vlam mende oogen, deed.
Zo draa de vaale nacht daar boven was verdwenen,
De dageraad, gehuldt met purper, weêr verfchenen,
Richt zich het Eng'len heir, verwinnaars van den flag,
Uit hunne tenten op, gewekt voor daauw en dag,
Door 't vroeg trompet gezang, ter wapen. Elk ftond vaardig,
Met wap'nen toegeruft, die, zulke geeften waardig,
Hun glans, by ieders bende, uitspreyden wyd en zydt.
Een and're troep, genooft door onbezweken vlyt,
Liet van de bergen, nat bedaauwd, zyne oogen zweeven,
En zond verfpieders licht met wapenen omheeven,
Aan allen oorden uit, om 's vyands legerfteê
Te ontdekken, of hy 't munte op vluchten, flag of vree;

Of

Ofzich bewoog of niet. Ze ontdekten met hunne oogen
 Wel haast hun vyand, traag van tret naa hun getogen,
 Met loffe vend'len, maar gefloten dicht in een.
 De wakk're Cherubyn Zofiel, ongemeen
 In snelheid, kwam te rugge, op blinkende Eng'len fchachten,
 En riep, dus luid, terwyl all' de Eng'len op hem wachtten:
 Ter wapen, helden, op, ter wapen! fchiet terftond
 Uw wapentuigen aan; de vyand, dien men vond
 Te vluchten, nadert vast, met all' zyn legerschaaren:
 Dat zal't vervolgen, op deez' dag, ons zeker spaaren:
 Vrees niet, dat hy ons zal ontvluchten; ziet slechts om
 Zyn troepen nad'ren ons, als wolken, drom by drom:
 Ik zie zyn onbedeest en onverfchrokken wezen,
 Waar uit zyn opzet, zo vermetel, is te leezen.
 Elk staa met zynen rok, van eeuwig diamant,
 Wel omgegord; elk zett' den helm, met zyne hand,
 Pilaarvast, op zyn hoofd; elk gryp zyn schild, en dekke
 Zyn lyf en hoofd; op dat hy baat noch voordeel trekke.
 Want zo 'k my niet bedrieg', deez' tweeden dag zal geen
 Stofregen, maar een vlaag van pylen, ongemeen
 In tal, en gloeyende aan hunn' punten, op ons storten.
 Zyt op uw hoede en wil uw zelve niet verkorten.
 En straks was ieder op zyn juiste plaats, ontlaf
 Van 't geen' hem fcha kan doen, of op dien tyd niet paf'.
 De wapenkreet vond hen gefchaard, terwyl ze treden
 Naa 's vyands legerwagt, met forfliche en wiffe fchreeden:
 Maar zie, niet verre trad de vyand, hoog van voet,
 Met vaste en wyde fchreên, Gods heirkragt in 't gemoet;
 Hy fleepte 't werktuig, uit zyn helfche haat gefproten,
 In holle buizen voort, door dicht in een gefloten
 Krygsbenden, om end' om bezet, om dus zyn loos
 Bedrog te dekken. Elk stond ftil een kleene poos:
 Maar Satan trad terftond voor 't hoofd, en dol van woede
 Gaf hy luidruchtig deez' beveelen: Eerfte hoede,
 Zwenk fluks tot opening ter regte en flinke hand,
 Op dat zy dus, wier hart, van haat en gramfchap brandt,
 Befchouwen, hoe wy naa verdrag en vree verlangen,
 En, met een open hart, gereedt staan hen te ontfangen;
 Zo slechts deezze op'ning hen behaage, en zy niet fier
 En boos te rugge treên: Maar daar aan zoude ik fchier

Wel twyflen; echter 'k roep den Hemel tot getuigen,
 Dat wy, ten teken, dat we eerbiedig wilden buigen,
 Toebragten alles wat men vord'ren kon met grond.
 't Bescheyden volk volvoer' d'ontfangen last terstond,
 En melde onz' voorflag, met een woord, maar luid van klan-

ken,
 Op dat het ieder hoor, en zy ons moogen danken.
 Met dubbelzinn'ge taal dus dryvende den spot,
 Hield hy naauw op, of 't spits van 't wederspanning rot,
 Is straks ter rechter en ter slinkerhand geweken.
 Toen zagenwe iets dat sterk, als zeldzaam, wierd bekeken:
 Drie breede reyen van pilaaren, vast geplaatst
 Op wielwerk hoog en rond, gelykende allernaast
 Naa pylers, ofte ook wel naa buizen, hol van binnen,
 ('k Weet naauw'lyks hoe ik ze u 't gevoeg'lykst zal ontgin-

nen!)

Uit eik of den gevormd, van struik en tak beroofd,
 En in een bosch, of op een berg, met kracht gekloofd.
 Men kon aan ieder staart, een Serafyn beöogen,
 Met riet in zyne hand, dat heen en weêr bewogen,
 Aan 't end beslaagen was met vuur. Wy stonden heel
 Verwonderd en verbaast, om zulk een schouwtoonnel;
 En wisten niet wat al die toefstel zou verwekken:
 Maar slechts een kleene poos; want, zonder toeven, strekken
 Zy hunne rieten uit, en raakten 't naauwe gat
 Maar even aan: De stoff' had naauwlyks vonk gevat,
 Of al de Hemel was, door vuur en vlam, betoogen,
 En gansch met rook vervuld, uit hunne keel gespogen:
 't Gebrul vervulde straks de lucht aan allen kant,
 Met naar geluidt, en scheurt met kracht haar ingewandt
 Van een, zo dra zy voeld', die helsche stoffen braaken:
 Men hoorde donderslag op donderslagen kraaken:
 Een dikken hagelbuy van ys're klooten viel
 Met zulk een kracht op 't heir, 't geen 't strydperk eer behiel;
 Dat, die geraakt wierd fluks zyn beenen voeld' begeeven,
 Daar ze eer als rotzen en pilaaren staande bleven,
 Maar nu, nu vielen ze by duizenden beneên.
 Men zag 'er Eng'len en Aards Eng'len onder een
 Geftruikeeld, onder 't wicht van hunne wapenkled'ren;
 Zy hadden, met een vaart, nu wapenloos, op ved'ren

Als geesten, snellyk weggevlogen, of in een
 Gedrongen en geperft, dien val, zo ongemeen,
 Zeer lichtelyk ontgaan: nu vluchten en verftrooyen
 Zy zich van een; terwyl de vyanden vast gooyen,
 Met donderklóoten! 't was ook ganfch niet van gewicht;
 Dat de geled'ren van hunn' benden; eerft zo dicht
 In een gefloten, nu weêr ruimte zouden maaken.
 Wat ftond hen dan te doen? De vyand weêr te naaken,
 Door aanval, liep gevaar van ene tweede vlucht
 En nederlaag, met fchand tot 's vyands spot; bezucht.
 Zy zaagen, net gefchaard, voor hun' gezicht verfchynen
 Een tweede en andere rei gezwinde Seraphynen
 Nu vaardig, om op hen terftond een tweede fchoot
 Van donderslagen fiks te lofchen. Dat men vloodt,
 Hoewel vernederd, kon hen niet van 't hert en zinnen.
 Dien ftand zag Lucifer, door waan van te overwinnen
 Gekitteld, en hy fprak, al fpotrende, op deez' wyz',
 Zyn trouwe makkers toe, verlekkerd op den prys.
 Spitsbroederen! bezielt door eenen helden ader;
 Wat let dit helden heir, dat het ons niet meer nader?
 't Kwam ftrak zo trots en fier aanrennen, en toen wy
 Met open spits en borft (wat vergt men meer van my?)
 Bejegenden, om hen voorfagen van den vrede
 Te doen, veranderen zy van gedagten, treden
 Te rugge, alom verftrooid, als wilden zy een dans
 Beginnen: maar, my dunkt, die dans heeft zwier noch
 glans,
 En is vry wild en woeft; licht is ze uit vreugd geboren,
 Om dat wy hen den vrede aanboden, zonder tooren:
 Maar 'k denk, zo 't voorftel noch maar eenmaal word geüit,
 Dan dwingen wy hen licht tot een zeer kort befluit.
 Voorts lufte 't Belial dus fcherzende ook te fpreken:
 ô Leidsman, nevens my geneigt, om u te wreeken;
 De voorbedingen, hen gezonden in 't gezicht,
 Zyn voorbedingen, zyn voorwaarden van gewicht,
 Van inhoudt, fors en hart, en hevig aangedrongen;
 't Bleek, elk ftond diep verzet; veel' maakten vreemde fpron-
 gen,
 En, die ze recht ontging, had zyn verftand, in hoofd
 En voeten wel van doen; fchoon hy zulks niet geloofd':

Dit voordeel strekt ons ook tot baat, en toont ons klaarlyk,
 Dat 's vyands legermacht, dus toegeproken, waarlyk
 Niet recht en zeker gaat. Zo schimpend' was hunn' taal.
 Zy twyfelden niet meer aan hunnen zegenpraal:
 Zy dachten, door hun vond, nu zelfs den Aldoorgronder
 Gelyk te zyn, terwyl zy spotten met zyn donder,
 En met zyn heir, om dat het slechts, een oogeblik;
 Door vrees verbysterd stont: maar straks verdween die schrik;
 Een ed'le toorn ontstak hunn' harte en sterkt' hunn' zinnen,
 Vond keur van wap'nen uit, bekwaam om te overwinnen;
 Fluks wierpen zy (beschouw de heerlykheid en macht,
 Die d'eeuwigleevende Albeheerscher; door zyn kracht,
 In d'Eng'len heeft gestort) hunn' wap'nen weg, en vlogen;
 Zo snel als bliksems, naa de bergen; in den hoogen
 Geplaaft (deez' aarde ontleent daar van verscheidenheid
 Van 't aangenaam gelaat, zo fierelyk verspreid,
 Op bergen, daalen en valleyen) die genomen
 Van hunne wortels, met den last van rotzen, stroomen,
 En bosschen, by den top gegrepen wierden, met
 Hunn' handen: Satans heir (vertrouw zulks) stond verzet;
 Wanneer ze zagen, dat de bodem van de bergen
 (Die, waren ze op deeze aard', de starren zouden tergen)
 Getilt, neêrbonsde op hun vervloekte artillery,
 Tot gruis en stof verplet: Toen was hunn' hoop in ly,
 En onder 't zwaar gewicht dier bergen weggezonden,
 Straks aangetaft, in spyt van all' hunn' solphervonken:
 De bergen vlogen dik hen over 't hoofd, dat met
 Een schaduwe in de lucht, vast troep op troep bezet:
 Hunn' wapentuig kwam 't leed noch meerder te vergrooten;
 Dat klein gekneusd, hen fors komt in de leden stooten,
 En pyn verwekte, die onlydbaar was, met naar
 Geloci, lang worst'lende op den grond, eer zy van daar
 Als zuiv're Geesten van het zuiverste afgekomen,
 En door de zonden al hun zuiverheid benomen,
 Zich redden konden uit dien kerker: Maar de rest;
 Nabootzende dat soort van wap'nen, groep op 't leest
 Met moed en iever aan de bergen, 't naast gelegen:
 Toen zag men bergen tegens bergen allerwegen
 Geworpen, gins en weêr, met kragt in d'open lucht:
 Men streed daar onder schaauw en grond met helsch gerucht;

En

En helsch gekraak. Deez' storm, dit oproer schein volkomen
 Naa fellen burgerkryg. Verwarring, naauw te toomen,
 Sleept' vast verwarring naa, die onbetoombaar schein.
 't Waar met den Hemel zelv', het ryk der end' loosheên,
 Schier omgekomen, had de Vader, in vermogen
 En krachten onbepaalt, daar Hy op 's Hemels boogen,
 In 't heiligst' heiligdom gezetelt, veilig leeft,
 En met zyn oog van raad door alle dingen zweeft,
 Dat oproer niet voorzien, en enkel toegelaaten,
 Om zyn geliefden Zoon, door Hem gezalfd tot staaten,
 Met de eer van deeze wraak, op 't wederspannig heir,
 Te kroonen, tot bewys, dat alle magt en eer,
 En heerlykheid, door Hem was aan dien Zoon gegeven:
 Hy sprak dan zynen Zoon, aan 's Vaders zy verheven,
 Met deeze woorden aan, van zyn gestarnden throon:
 Affchynzel van myn glans en glorie, liefste Zoon,
 Myn waarde en een'ge Zoon, in wien 't onzichtbaar wezen,
 Wat ik als d'Almacht ben, zichtbaarlyk is te leezen;
 Die, 't geen ik door 't belluit volbreng; door uw beleid
 En hand volvoer, gelyk een tweede Almogenheid!
 Twee dagen is 't, zo als wy hier de dagen achten,
 Verleên, dat Michaël met zyn vereende machten,
 Vertrok, om 't wrev'lig heir, en 't afgevallen rot,
 Dat met myn Oppermagt, en met uw Kroonregt spot,
 Te temmen; 't was een kryg zeer fel van wederzyden;
 Geen wonder, daar elkaâr twee vyanden bestryden,
 Zo wel van wapenen en dapperheid verzien:
 Ik gaf hen over aan hun zelf, liet hen betiên,
 En 't is u kenbaar, dat, toen wy hen t'zaam bootzeerden,
 Wy ze allen met één kracht en mogenheid vereerden,
 Samt de ongelykheid, door de zonden uitgebroeit,
 Die, weelig in haar aard, vast ongevoelig groeit;
 Want ik heb hunne straf noch eene poos verschoven;
 Des zouden ze in een vuur van kryg, niet uit te dooven,
 Volharden, zonder end. Het oorlog, afgemat,
 Deed alles wat het kon, vierd, zyd' lings uitgespat,
 Den toom aan doller woede, en wapent elk met bergen,
 Om dus den Hemel en het Aardryk stout te tergen:
 Twee dagen zyn 'er nu verlopen van dien stryd;
 Deez' derde dag, myn Zoon! deez' dag is u gewydt;

En 'k wou dus lang hun woede en razerny gedoogen,
 Opdat uw heerlykheid, uw luifter en vermogen,
 In 't ende van dien kryg, te meerder wierd' bekend:
 Want gy brengt dien alleen, gy Zoon alleen ten end'.
 Ik heb zo veel genade en kracht aan u gegeven,
 Opdat zy die alhier, en op het aardtryk leeven,
 Getuigen dat uw magt geen weêrgaâ heeft. Myn wil
 Slechts u en my bekennt; bestierde dit gefchil,
 Zo snood, op deeze wyze, om ieder te openbaaren,
 Dat gy, dien 'k eenmaal wou tot erfgenaam verklaaren
 Van alles, waardig zyt myn glorieryken throon,
 Die, door uw zalving, aan u eigen wierd, myn Zoon.
 Gaa, magtigste, gaa dan, met Vaders welbehaagen,
 En door myn kragt gesterkt; en klim op mynen wagen.
 Snor deeze luchtstreek door met snelle wielen, dat
 De grond des Hemels beev'. Breng all' myn wapenschat
 Te voorschyn, mynen boog en donder. Dek uw leden
 Met mynen schild; en gord, in uw verbolgheden,
 Myn onverwinbaar zwaard aan uwe heupe, o Held!
 Vervolg dat snood gebroed der duifternisse, in 't veld
 Des oorelogs; en jaag 't uit 's Hemels grens' en oorden,
 In 't ongemeeten diep van 's afgronds wyde boorden.
 Daar werden zy ontwaar met billyk recht, wat loon
 't Verfmaaden van hun Godt en zyn' gezalfden Zoon,
 Messias, 'waardig is. Zo sprak Hy, en bestraalde
 Met glans zyn's Zoons gelaat. Des Vaders luifter praalde
 In 't wezen van dien Zoon, met volle majesteit;
 Een Hemelmajesteit, wiens glans en heerlykheid,
 Geen tong vermelden kan, in Hemelstoffen duifter.
 Hy sprak zyn Vader aan, in die volmaakten luifter:
 O Vader! glansryk Hoofd van 's Hemels throonendom!
 O Eerste, Hoogste, Beste en Heiligst! Gy tracht om
 De glorie van uw Zoon, ik de uwe in top te heffen.
 't Is de allerduurbaarste eer, die 'k immer kan bezeffen,
 En myn verhoogingē en myn vreugd', dat Gy, van aart
 Zo mild, dien ik behaage, uw wil aan my ver'daard',
 Aan my, gereed uw' wil volvaardig uit te voeren.
 'k Neem dan, op uwe gift, bekwaam myn hart te roeren,
 Den grooten scepter aan, het kenmerk van myn kracht;
 Dien 'k weêr zal stellen in uw' handen en uw macht,

Als ge end'lyk alles zult in alles zyn, ô Vader!
 En ik met hen in u, die ik tot u vergader,
 En Gy, om my bemind. Maar 'k haat hem die u haat:
 Uw goetheid en uw schrik, zal ik, met u in staat
 En eer gelyk, met lust omvoeren, en volkomen,
 Gewapend door uw magt, eerlang 't gefpuis betoomen,
 Den Hemel zuiv'ren van dat rusteloos gebroed,
 En bonzen 't in de Hel, vol endeloozen gloed;
 Alwaar ik 't klinken zal aan een metaale keten,
 Daar nooit de worm verfterft van 't knaagende geweeten.
 Dat's eigen deel van 't wuft en ongetrouw gemeen,
 't Geen u zyn dienft ontzegt, hoewel uw dienft alleen
 Vermaak en zegen ſchenkt. Dan zullen alle uw Heil'gen
 Die 'k door myn macht, uw macht, voor dit gedrocht wou
 veil'gen,

En verr' van hen gevoerd, op uwen heil'gen berg,
 U ongeveinfd, en met een hart, ontslaakt van erg,
 Steeds Hallelujaas en triomfgezangen kweelen,
 En op werktuigen van muziek uw glorie ſpeelen,
 Daar ik gezetelt ben in 't Hemelkoor voor aan.
 Dus ſprak hy, buigende, als den Vader onderdaan,
 Zich over zynen ſtaf, en is fluks opgerezen,
 Daar hy ter rechterhand van 't nooit begonnen Wezen,
 En 's Vaders majesteit zich zelfs gezetelt vond.
 ¶ Nu daagde in 's Almachts ryk de derde morgenſtond.
 Straks haald' men ſnelyk uit des Vaders zegenwagen, (1)
 Van wederzyds met vlam en enkel vuur beſlagen:
 Elk rad ſtond even als in 't midden van een rad,
 Door eenen geeft bezielt, die duizend glanffen had,
 En werdend' bygeleid door gloënde Cherubynen:
 Men zag in elks gelaat vier aangezichten ſchynen:
 Het lyf was dicht bezaait met ſtarren zonder tal,
 En vleug'len; en de raân met oogen, heel en al
 Geklonken uit Beril, daar helder vuur uit ſtraalde.
 't Gewelf dat boven 't hoofd dier Hemelgeeſten praalde,
 Scheen

(1) Des Vaders zegewagen.] Zie een breede beſchryving van
 Gods wagen, by Ezechieel in 't eerste Hoofdſdeel, en vervolgens
 doorgaans by dien Profeet.

Scheen van kristal gevormd, en een saffieren throon,
 Doorwrocht met amber, en met kleuren luister schoon
 Den regenboog ontleend, stond op 't gewelf te pronken.
 Hy schoot zyn wapentuig, uit diamant geklonken,
 En blinkende overal van schitt'rende Urims, aan;
 Een werkstuk, door Gods hand zo meesterlyk gedaan.
 Dus luisterryk is hy den wagen opgestegen:
 Aan zyne rechterhand zat de onverwelkb're zegen,
 Met arendsvleugelen voorzien: aan d'and're zy,
 Had hy zyn boog en zyn pylkoker, waar in hy
 Zyn donder aan den top driepittig had gestoken:
 Voor hem rolde eene stroom, als uit zyn kil gebroken,
 Van rook en vuur en vlam en vonken onder één.
 Hy, opgewacht van all' zyn Heil'gen, reed heên,
 Verzeld met duizendmaal tien duizend' Eng'len schaaren,
 Die, met hun snel gezicht op 's Heilands rennen staaren.
 Men zag aan elke hand tien duizend wag'nen (1) ('t tal
 Heb ik juist net gehoord:) Hy ryd op 't luchtkristal,
 Terwyl hem vleugelen van Cherubynen dragen,
 Gezeteit op een throon met blaauw saffier beslagen,
 Die verre en wyd zyn glans verspreid aan allen kant.
 Zyn volk ontdekt hem 't eerst met vreugde in deezen stand.
 Wen 't groote vendel van Messias, dat zyn teken,
 Zyn legerteken was, door de Eng'len werd gesteeken
 Om hoog, terwijl 't ontrolde en losging, bragt terstond
 De Veldheer Michaël, zyn leger, in het rond
 En regts en links verspreid, in orde, by elks bende,
 En onder zyn bestier. De macht der Godtheid rende
 Recht voor d' Aardsengel heen, ter baaning van het pad.
 't Gebergte, dat de kracht van 's vyands benden had
 Van zyne wortelen gerukt, keerde op zyn stede:
 Het hoorde naauw zyn stem, of 't week op 's Heilands rede.
 Toen werd de Hemel weêr vernieuwd in zyn gelaat,
 En berg en dal lachte elk, in dien herbooren staat,
 Met fris gebloemte toe. Dit zag 't rampzalig leger,
 Maar 't stond verhard, in haat tot God den Albeweeger,
 Verzaam'lende all' zyn macht byeen tot snooden sryd,
 Uitzinnig scheppend' hoop uit wanhoop, dol van spyt.

O 2

Kan

(1) Tien duizend wagenen.] *Psalen LXVIII. 18.*

Kan zulk een razerny in hemelgeefften fteken ?
 Maar daar 's geen wonderwerk, geen overtuigend teken,
 Dat een gemoed, in 't kwaad verhard, vermurwen kan.
 Hun hart verharde zich, door eene zaak, waar van
 Het zich bedienen moest, om tot hunn' plicht te keeren.
 Het baard' hen smart te zien de heerlykheid des Heeren.
 Nyd kroop in hun gemoed op dat volmaakt gezicht.
 Dondriestig staande naar den glans van 't end'loos licht,
 Zag men hun leger weêr in orde en in geleden,
 Hersteld. Zy waanden nu, om met arglistigheden
 Of openbaar geweld, ten laafsten over God,
 En zyn' Messias (nu het voorwerp van hunn' spot)
 Te zegepraalen, of voor eeuwig neêr te storten
 In 't endeloos bederf: 't kwam aan deez' slag te schorten.
 Te wyken, of weêrom te keeren tot hunn' plicht
 Was beide schand': wanneer Gods groote Zoon 't gezicht
 Wend naar zyn heir, en 't dus bejegende aan weêrzyden:
 Gy Heiligen, die voor den Hoogsten dus woud ftryden,
 Staat wel gefchaard hier stil: gy Eng'len, houd hier stand,
 En ruft van 't werk, zo braaf volwrocht door uwe hand.
 Gy kwaamt den kryg dus verr' getrouwelyk te voeren.
 Uw trouw behaagde God, door geene vrees te ontroeren,
 In zyn gerechte zaak, die elk rechtvaardig fchat.
 Gy droegt u naar de kracht, die God gegeven had,
 Onoverwinnelyk. Maar Gods gerechte tooren
 Heeft dit vervloekt gefpuis een felle straf beschooren,
 Doch door een and're hand. De wraak behoort aan God (1),
 Of Hem, dien hy beschonk met zulk een heerlyk lot.
 Daar is noch menigte noch ook getal verkooren,
 Om 't end' van 't werk te zien, op deezen dag gebooren.
 Staat stil slechts, en gy ziet Gods grimmigheid, in 't kort
 Door my, zyn Zoon, op 't rot der boosheid, uitgestort.
 Zy hebben my, niet u, verfmaad: all' hunne woede
 Is tegen my gekant, om dat hun Heer, d'algoede
 En wyze Vader, die in 't eeuwig duurend Hof,
 Het koningryk, de magt, de heerlykheid, en lof (2)

Al-

(1) De wraak behoort aan God:] *Rom. XII. 19.*(2) Het koningryk enz.] *Mattb. VI. 13.*

Alleenig toebehoord, my, naar zyn welbehaagen
 En wil, de heerlykheid zyns ryks heeft opgedragen.
 Des heeft Hy hunne straf slechts in myn hand gestelt.
 Dus krygen zy hun wensch, de proef van ons geweld,
 Wie sterker wezen zal, zy allen met hun machten,
 Of ik slechts tegen hen alleen met myne krachten.
 Zy meeten alles toch by sterkheid af, noch staan
 Naar and're heerlykheid, noch trekken 't zich niet aan,
 Of iemand hen daar in te boven koom' te streeven;
 Niet waard dan, dat ik hen een and're twiift zou geeven.
 Zo sprak des Vaders Zoon. Zyn goddelyk gelaat
 Herschepte zich in schrik en straf, om 't in dien staat
 Te aanschouwen, vol van toorn, gericht naar's vyands machten.
 Het viertal dieren, loos van toom, spreid fluks zyn schachten,
 Bezaaid met starren, uit, die raakende aan elkaâr,
 Een schaduw' teelden, die afgryfelyk was en naar.
 De vlugge raders van zyn wagen, rolden even
 Gelyk een snelle stroom, die sterk geruisch koomt geeven (1)
 Of als 't gejoel (2) van een ontelb're legermacht.
 Dus toegeruift zett' hy beschaduw'd met een nacht-
 Gelaat, recht toe recht aan op 's vyands legerfchaaren.
 De Hemelstreek, gesticht op eeuwige pilaaren,
 Beefde onder 't barnen van 't verschrikk'lyk wielgeweld.
 't Kraakte al in 't ronde en 't schudde op 't naadren van dien
 Held,

Behalven's Vaders Throon. Hy kwam, met zyn vermogen
 Gewapend, veel te vroeg zyn vyand onder de oogen,
 Greep in zyn rechtevuiit een endeloosgetal
 Van donderlagen, en zyn wraakluft te geval,
 Zend hy ze voor zich heen, die door hun zielen dringen,
 En hen, door pynen, nooit voorheen gevoeld, bespringen.
 Zy, door den schrik verbaafd, verlooren all' hun moed
 En hoop van wederstand, dus lang door hun gevoed.
 Hun wapens, daar zy zich de zegen door beloofden,
 Verlooren zy, terwyl hy over schilden, hoofden,
 En duyzend helmen van die Throonen, en 't geweld
 Diër Seraphynen, door zyn donders neêrgeveld,

O 3

Zeeg-

(1) Die sterk geruisch enz.] *Ezech. I. 24.*

(2) Of als 'tgejoel enz.] *Ezech. I. 24.*

Zeeghaftig reed. Nu was die schoone tyd gebooren,
Deez' wenschen, uit den mond van 't hooploos heir te hooren,

Dat hen 't gebergte mogt bedekken (1) voor het vuur
Van Gods gerechten toorn, van endeloozen duur.
Met een gelyk geweld van wederzyden zwieren
Zyn pylen, door 't viervoud gezicht der Hemeldieren
Geschoten, ryk bezaaid met oogen, en althans
Verdubbeld door een wolk van pylen, die, volglans,
Uit leevend wielwerk, meê vol oogen, kwam gevloogen,
Bestierd door eenen geeft van goddelyk vermogen.
Elk oog gaf blindheid daar 't zyn glans verspreidde, en schoot
Door dat vervloekt gespuis, nu in den hoogsten nood,
Verdervend vuur, dat hen van hunne kragt beroofde,
En hun gewoonen moed en dapperheid verdoofde,
Nu geeft'loos, uitgeput, verdrukt en neêrgeveld.
Hy had zyn halve macht noch ééns te werk gesteld,
Maar hy beteugelde in zyn vaart zyn donderslagen,
In 't midden hunner vlucht. Het kon hem niet behaagen
Hen uit te rooyen, maar hen slechts te bannen uit
Den grens des Hemels. Dit was 't Hemels raadsbesluit.
Hy richt' hen van hun val weêr op, en dreef hen even
Als geyten, door de vrees een's donders voortgedreeven,
Zeer dicht op ééngetaft, voor uit. Met alle ellend'
Vervolgt Messias hen, tot aan het uitterste end'
Des kristallynen muurs des Hemels, die ontfloten,
Al gaapende inwaards week, (2) en schieplyk kwam te ontblo-
ten

Aan 's vyands ooge een kloov', die schriklyk wyd en breed,
Liep naar den afgrond toe, den poel van 't eeuwig leed.
Dat naar gezicht heeft hen met schrik te rug geslagen:
Maar grooter was de schrik die ze in hun hielen draagen:
Toen vielen ze uit Gods ryk voorover, in dien stand,
Daar de endelozen wraak des Hemels blaakt en brand
In eenen put, hen staag tot hun verblyf beschooren.
De poel des afgronds kwam 't geluid terstond te hooren,

En

(1) Dat hen 't gebergte mogt bedekken.] *Openb. VI. 16.*

(2) Week.] *Openb. VI. 16.*

En zag den Hemel (1) zelf nu nederftorten uit
 Den Hemel, ja had gaarn dien fchrikkelyken buit
 Ontvlucht: maar 't noodlot had haar gronden naar en duifter
 Ganzfch onbeweegelyk gemaakt door boey en kluifter.
 Zy vielen achter een acht dagen en één dag.
 De woefte bayert brulde en lidderde, op dien flag,
 Weërom op nieuws verward, ja onderging met eenen
 Veel meer verwarding dan hy dulden moest voorheenen:
 Zo zwaar een flag ftorte op hen neder met verderf.
 De hel flokt gapende hen als zyn wettig erf
 In haare keel, volop gepropt met alle ellenden,
 En onuitblufchbaar vuur, wiens vlammen nimmer enden;
 Hun recht verblyf, een huis van fmert en ramp en wee,
 En floot zich achter hen. De Hemel, plaats van vree,
 Ontlaste zich verheugd, en maakte in zyne vefte
 De brefften weder op, en alles kwam ten beffe.
 Messias de eenigften verwinnaar, die de macht
 Des vyands overwon, keert nu, met praal en pracht,
 Te rugg' van zynen tocht, op zynen zegenwagen,
 Met zegepraal, gevoerd, in zynen dag der dagen,
 Daar, hem zyn heiligen ontmoeten, die alom
 Den lof van zyne daân, aan 't juichende Eng'landom
 Vermelden; met gezang dien held verwelkomen,
 En overfchaduwd door het loof van pallebomen,
 Hem zwaaiden, vol van glans, en in hunn' dienft niet moê,
 Het driemaal heilig en triomf en zegen toe;
 Gelyk dien Held, die fier zyn vyand wou vermeeren,
 Den Zoon, den Erfgenaam, den Heer van alle Heeren,
 Dien alleen magt ontfing; den waardigften, die kon
 En heerfchen mogt, en all' zyn vyanden verwon.
 Hy reed, dus toegejuicht van Hemelsche koraalen,
 All' zegenpraalende, door 's Hemels ruime zaalen,
 Naar 't hof des tempels van zyn Vader, op zyn thron
 Gezeteld, die met vreugd dien luifteryken Zoon,

O 4

In

(1) En zag den Hemel.] *In 't vyfde Hoofddeel van Jefaïas vers 14. heeft men een diergelyke gedachte: Ook word in het derde Hoofddeel van Hab. vers 10. den afgrond op een perfoonelyke wyze verbeeld.*

In zyne heerlykheid opnam ; daar hy verheven
 Aan 's Vaders rechterhand , nu zonder end zal leeven ,
 Met glans en majesteit , eeuw uit eeuw in bestraald.
 'k Heb nu op uw verzoek dien Hemelkryg verhaalt ,
 En dus het hemelsche by 't ondermaansch gemeeten.
 'k Deed u , opdat ge u wacht voor leed en onheil , weeten ,
 ('t Geen anders licht'lyk nooit tot kennis van den mensch
 Zou komen , en voldeed , tot uw bericht , uw wensch)
 De tweespalt en den kryg der Engelen hier boven ;
 Hoe muitelingen , die Gods glorie wilden rooven ,
 Geblikzemd wierden in een poel van alle kwaad ,
 Die met hun opperhoofd , den Satan , nu uw staat
 Benyden , en van voore en acht'ren u beloeren ,
 Om , tot weêrspannigheid uw harten te vervoeren ,
 Opdat gy door hun list , vervreemd van uw geluk ,
 Met hen zoud deelen in hunn' endeloozen druk.
 De Satan zoekt zyn trooft en wraak flechts in uw lyden.
 Hy kan den Hoogsten met geen grooter spyt bestryden ,
 Als u tot deelgenoots te maaken van zyn smert.
 Maar luister nooit naa hem , in alle kwaad verwerd ,
 En onderrigt getrouw uw zwakke wedergade :
 Zyn schriklyk voorbeeld hoede uw ziel voor leed en schade.
 Het strekke u steeds tot nut , gehoord te hebben dat
 Het rot der Eng'len viel uit 's Hemels zonnestad ,
 Door ongehoorzaamheid. Zyn straf doe u steeds denken ,
 Om nooit Gods wet , uw plicht , noch vryen wil te krenken.
 Zy konden onverwrikt staan blyven in hun staat ,
 Maar vielen. Denk daar aan , en schroom Gods toorn en haat.

Einde van het zesde Boek.

HET PARADYS VERLOOREN.

ZEVENDE BOEK.

Inhoudt.

DE vorst des Aardryks tracht uit Rapbaël te hooren,
 Hoe, en wanneer, en om wat oorzaak Godt deeze aard,
 Den Hemel en het heir der Starren had gebooren:
 't Welk hem, op zyn verzoek, die Engel straks verklaart.
 Eerst meld hy, hoe de val der Eng'len 't Opperweezen
 Bewoog, om dit Heel-al te scheppen voor 't geslacht
 Der menschen, 't welk hem daar zou eeren, dienen, vreezen,
 En boeten het verlies, door Satan toegebracht:
 Hoe by Gods Zoon, zyn Woord, beval 't beelal te sichten,
 Waarom het Eng'lenkoor van blyfchap juicht en kweelt.
 Voorts maalt de Dichter af in onnavolgb're dichten,
 Met welk een majesteit Gods Heilzoon, 's Vaders beeld,
 Zich tot dit werk bereidde, en 't wrocht in drie paar dagen;
 En stelt het scheppingwerk in dit taf'reel ten toon,
 Met zulk een luister, dat het ieder moet behaagen,
 En uit doen roepen: Dit, dit boek, zo eél, zo schoon,
 Verwint in vinding, zwier, en hoogheid van gedachten,
 Latynsche, Griekse, Duitsche en It'liaansche schachten.

D Aal hemelsche Godin, Urania, (1) van boven!
 Durf ik my, nu 'k uw naam wou noemen, heil beloven,
 Op 't volgen van wiens stem, vol Goddelyke kracht,
 Ik verre Olympus berg, by de Oudheid hoog geächt,

VII. Boek.

O 5

Op

(1) Urania.] Eene der Zanggodinnen, welkers naam Hemelsche betekent. Men schreef haar de uitvinding der Starrenkonst toe.

Op vlugge vlerken van myn' geeft kan overzweeven,
 En schoonheid, zwier en kracht aan myn gedachten geeven,
 Oneindig hooger in myne ongemeeten vlucht,
 Dan Pegazus? Ik roep, door een verborgen zucht
 Genoopt, uw naam niet aan, maar 't geen die naam betekent:
 Want gy, die ik, en elk, van Hemelſche af komt rekent,
 Zyt geen van 't negental der Zanggodinnen, dat
 Zyn woonſtede op den kruin van 't ſtyl Olympus had:
 Maar gy (eër zich 't gevaart' der bergen (1) openbaarde,
 Fonteinen welden, (2) uit den grond der vruchtbaare aarde)
 Door Hemels zaad geteelt, hebt vriendelyk verkeert
 Met de eeuw'ge wysheid, die elk als uw Zufter eert,
 Daar gy in 't byzyn van den Vader, wiens vermogen
 Almachtig is, meê ſpeelde en dartelde in den hoogen,
 Vermaakt door uwen zang, die juist op maat geſchikt,
 Door onnavolgb'ren trant, all' 't Geestendom verkwikt':
 Ik, slechts een vreemdeling op aard', hebbe ondernomen,
 Ten derden Hemel (3) in, door u geleid te komen,
 En zuiv're Hemellucht te ſcheppen, naa myn ſtand'
 En magt gematigd en geleenigd, door uw hand:
 Breng my zo veilig weêr op de aarde, en in haar ſtreeken,
 Myn eigen element, waar uit ik ben geweken;
 Opdat ik niet van dit ſnelvliegend toomloos paard,
 (Gelyk Bellerophon (4), by d'oudheid bet vermaard,
 Maar van een laager ſtreek) ter zitzaale uitgefmeeten,
 Op 't veld van Aleus, myn leed nooit koom vergeeten,
 Daar eeuwig omzwerve, en in 't end' verlooren gaa.
 Ik heb myn heldendicht, ô waardſte Urania!

Ten

(1) Eer zich 't gevaart' der bergen.] *Zie Spreuk. VIII. 25.*

(2) Fonteinen welden.] *Zie als boven.*

(3) Ten derden Hemel in.] *Verſtaa der Hemelen Hemel, volgens 1 Kor. VIII. 27.*

(4) Bellerophon] *was een zoon van Glaucus Koning van Egypte of Corinte. Naa de Chymeer geveld of verſlagen te hebben, was hy zo hoogmoedig op deeze daad, dat hy alle zyne krachten inſpande om ten Hemel te klimmen; maar Jupiter zond een paardevlieg tegen zyn paard Pegazus, die hem in de velden van Aleus in Lycien nederſmeed, alwaar hy tot het einde zyns levens dwaalde. Iliade 6. Boek.*

Ten halve slechts gebragt, dat zich nu ziet bepaalen
 Door 't zichtb're van de Sfeer der held're middagstraalen.
 Hier staande op eigen grond, niet boven 't luchtig zwerk
 Verheven, zing ik nu, dat halfvolzongen werk,
 Met menschelyke stem, veel vryer dan te vooren,
 Noch heesch, noch binnens mond, maar schel voor ieders
 ooren,

Schoon ik my in een tyd, die boos is, hooren laat,
 En licht ten doelwit strekke aan laster, nyd of haat.
 Ik zit hier eenzaam in stikdonk're duisterheden,
 Van veelerly gevaar omringd en fel bestreedend;
 Maar echter niet alleen, terwyl gy in myn rust
 My in den nacht bezoekt, of prikkelt mynen lust,
 Wanneer de morgenstond, uit de oosterkim gereezen,
 Door goud en paerlen, schenkt, aan de aarde een schooner wee-
 zen.

Gunstryke Urania! u smeekte, u roepe ik aan.
 Bestier myn zang, en schenk my hoorders, zonder waan,
 Bekwaam, schoon weinig, die 't geluid licht kan behaa-
 gen.

Maar wil 't wanschikkelyk geluid verr' van my jaagen,
 Van dronken Bacchus, en zyn dweepers, het gebroed
 Van 't wild en woest gespuis, dat Orfeus, zo verwoed
 Verscheurde op Rhodopé, daar bosschen, bergen, klippen,
 Hunne ooren leenden aan de klanken van zyn lippen,
 Tot harp en stem onttoonde, op 't wild en woest geschreeuw,
 Waar voor geen Zanggodin, haar zoen, in laater eeuw,
 Beschermen kon. Ik bid, leen me, ô Godin! uwe ooren.
 Zy is een yd'le droom, gy zyt uit Godt gebooren.
 Wel aan, Godin, meld nu 't gevolg, toen Rafaël,
 Die vriendelyke geeft, vorst Adam, op 't bevel
 Van God gewaarschuwd had, door dat verschrik'lyk voor-
 beeld,

Opdat hy mede niet, door afval, wierd veroordeeld,
 Gelyk de afvallige, gebliksemd door Gods macht,
 En met een zelve lot en hem en zyn geslacht
 Verderve, alleen gelaft den boom niet aan te raaken,
 Dien Godt verbood om ooit van zynen vrucht te smaaken:
 Een last zo lichtelyk te torssen, zonder last,
 In 't midden van de keur, van smaak, die daaglyks wast,
 Om

Om hunnen luft, nu hier dan daar toe aangedreeven,
 Vol op verkwikking, en veruoeging te geeven.
 Hy hoorde aandachtig, met zyn lieve wedergaê,
 't Verhaal des Engels, en verwond'ring volgt hem naê:
 Zo zeldzaam, en zo hoog kwam alles hem te vooren,
 En verre boven zyn begrip, zo laag geboren,
 En afgekeurd, om hoog, door de Oppermajesteit:
 Een oorlog, die den vrede, in 't ryk der eeuwigheid,
 Bestormde, gansch verward, en God met zegen enden:
 Maar 't kwaad van hen, die trots Gods kroonrecht dorsten
 schenden,

Door God te rugg'gekaatft, viel, als een snellen ftroom,
 Op hen, die 't broeiden neêr met losgelaten toom,
 Door geene zaligheid te temp'ren noch te mengen.
 De twyfling, die 't verhaal van Rafaël kon brengen
 In Adams herte, kwam toen aanstonds in zyn zin,
 En nu, doch zondeloos, ontvonkt, door luft, om in
 De kennis van zyn' stand en oorzaak meer te wasschen,
 En hoe deez' waereld van aarde en hemel, in zyn assen
 Vast hangend', zichtbaar wierd, uit welk een stof, wan-
 neer

Gevormdt, en om wat rede en oorzaak; wat'er, eer
 Hy weezen kreeg, gebeurde en in en buiten Eden.
 Hy dan, als een, die eer, door fellen dorft bestreeden,
 En nu maar schaars gelaafd, blyft met zyn oog geftrekt,
 Op eenen friffchen ftroom, die nieuwen dorft verwekt,
 Door 't aangenaam geruisch der kabbelende baaren,
 Vroeg dus zyn gâft, terwyl zyn oog op hem staaren:
 Gy hebt ons zaaken, die als wond'ren zyn, verklaard,
 Niets hebbende gemeen met deez' gezegende aard",
 ô Goddelyk Tolk, ons toegefchikt van boven,
 Opdat geen vyand kooome ons van ons heil beroven,
 All' zaaken, ftreevende het menschelyk vernuft
 Te boven, dat, te zwak, in Hemelstoffen zuft.
 Wy danken voor die gunft, Gods gunit zo ongemeeten,
 En neemen 't all', wat Hy ons door uw tong deed weeten,
 Trouwhertig aan, met wille en opzet ons altoos
 Te fchikken, naar zyn wil, het oogmerk, dat hy koos
 Wanneer zyn hand ons fchiep. Maar wyl't u kon behaagen,
 Goedhartig ons bericht te geeven, op myn vraagen,

Van

Van 't geen 'er is gebeurd verr' boven zwerk en zon,
 Zo verre ons zulks betreft en God behaagen kon;
 Verwaardig u om ons iets anders te doen hooren,
 Dat, schoon veel laager, ons niet minder zal bekooren:
 Hoe deeze Hemel in 't begin gefchapen wierd,
 Zo hoog van ons gezicht gelegen, en gefierd
 Met vuuren zonder tal, als zo veel Hemelfche oogen,
 En fteeds, door eene kracht ons onbekent, bewogen:
 Wat of deez' lucht zy, die geen plaats onledig laat,
 Maar alle ding vervuldt, of teeld, of brengt in ftaat
 Van teelen, en rondom omfpannd deez' bloemryke aarde:
 Eizeg me, wat bewoog dien Schepper, groot van waarde;
 In zyn volmaakte ruft, door de end' looze eeuwen heen,
 Zo laat te bouwen in den bayert hier beneên:
 Wanneer Hy zulks begoft, hoe ras Hy 't kwam voltrekken.
 Indien 't u God vergunde, om zulks aan ons te ontdekken,
 Ons, die 't niet vord'ren, om nieuwsgierig van verftand,
 't Verborg'ne van Gods ryk, uw eeuwig vaderland,
 Te kennen; maar opdat wy, groeyende in de krachten
 Diër weetenfchap, Gods werk, met grooter lof, betrachten.
 Ook loopt het daglicht flauw en langzaam, uit zyn oord,
 Als door uw ftem vertraagd, waar naa het vlytig hoort,
 En draalende, zo 't fchynr, haar eerfte teelt wil hooren,
 En hoe 't heelal wierd uit een duifter diep gebooren.
 Zo de avondftar en maan, naar uw verhaal, met luft
 Verlangt; de vaale nacht, verwekt weêr ftilte en ruft.
 Zo lang gy fpreekt, myn gaff, zal ons geen fleep befpringen,
 Of tegen onzen wil niet komen, eer uw zingen
 Geëindigt zy: dan kuntge, eer zich de zon weêr aan
 Het Hemelrond vertoon, naar uwen Hemel gaan.
 Hier op trachte Adam van zyn gaff bericht te ontfangen.
 Die god'lyke Engel, reede, om hem, in zyn verlangan,
 Te dienen, antwoord' dus met een genegen hert.
 Ik zal uw eifch, die my beleefd gevorderdt werdt,
 Niet afflaan, fchoon 't de tong eens Engels mogt ontbreken
 Aan woorden, om deez' zaak gevoeg'lyk uit te fpreeken,
 Geen menfchenhart het werk bevatten kan, van Hem
 Die alles teelde, door zyne Almacht, op zyn ftem;
 Maar naar de krachten van 't begrip, aan ugegeeven,
 Zo verr' 't u noodig zy, om de oorfprong van uw leeven;

En

En zyn onzachtb'ren Naam te pryzèn, en uw groot
 Geluk, dat gy zo mild van zyne hand genoot,
 Te kennen, zal ik niets verbergen noch verheelen.
 De Godheid gaf my laft, u alles meê te deelen,
 Wat tot voldoening kon verftrekken van uw' luft
 Tot kennis, en waar van uw hart is onbewuft.
 Wel, eifch dan verder niet nieuwsgierig, om te weeten,
 Door eigen onderzoek, 't geen Godt, zo hoog gezeten,
 Begeert, dat niemand zy bekend dan Hem alleen,
 Die slechts alwetende is, door de endlooze eeuwen heen,
 En weet, en in den nacht bedekte voor elks oogen,
 Dat menfch en Engelen, noch zien, noch weeten mogen.
 Noch is 'er ftofs genoeg, ô Adam! voor de hand,
 Om vlytig d'aanwafch van de kenniffe en 't verftand
 Te zoeken, daar 't betaamd. En kennis is volkomen
 Gelyk aan 't voedfel, tot ons onderhoud genomen,
 Waar van de maatigheid den trek beftieren moet:
 Zo is de maat te ftaan in kennis, die, fchoon goed,
 Nooit boven 't geen men dient te kennen, hebb' te ftreeven;
 Of ze overkropt ons, en zy zal slechts naadeel geeven.
 Die wysheid word verkeert in dwaasheid, die, helaas!
 In flym en wind verkeerd, gelyk onmatig aas.
 Weet dat, een Lucifer (noem hem slechts zo, te vooren
 Met grooter glans geplaatft, in 't hart der Eng'len kooren,
 Dan deeze ftar, die 't fchoonft' van alle ftarren pronkt,
 En met zyn glans deeze aarde, en al wat leeft, ontvonkt)
 Dan uit den Hemel viel, met zyn verzengde volken,
 In 't diepft des afgronds vol van gloênde folferkolken,
 En dat Gods groote Zoon, die zegenryke Held,
 Met all' zyn heiligen, keerde, als winnaar, uit het veld:
 De Almachtige, die nooit begin had, nooit zal enden,
 Befchouwde van zyn throon, 't getal dier kloeke benden,
 En fprak, als Vader van dien Heilzoon, hem dus aan:
 In 't ende zwichte dan de vyand, zo vol waan
 En nyd, van meeninge, dat myn doorluchte zoonen,
 Zich jegens my, als hy, afvallig zouden toonen,
 En door wiêr hulp hy waande, om ons van deeze ftoel,
 Een ongenaak'bre fterkte en niemands magt ten doel,
 Te klinken, en daar zelfs een rykftroon op te bouwen,
 Meê fleepende, in dat fmoed bedrog, aan ons gebrouwen,
Een

Een groote menigte, die nu, in alle elend'
 Geblikfemd, door uw macht, deez' plaats niet meerder kendt :
 Maar verre 't grootste deel kwam zynen stand bewaaren.
 De Hemel heeft noch volk, onnoemb're Eng'lenfchaaren,
 Om zyn gewesten, schoon oneindig uitgebreid,
 Alomme te beflaan, en met gelaatenheid
 En dienft en plechtigheên, door laft en plicht gedreeven,
 Deez' hoogen tempel, die myn throon is, op te streeven.
 Maar opdat hy zich niet verheffe ftout en trots,
 Om 't leed, nu reeds volwrogt, als die het ryk zyns Godts
 Ontvolkte, 't geen hy dwaas ons durft tot nádeel achten ;
 Ik, die Almachtig ben, in mogenheid en krachten,
 Ik kan die breuke fluks weêr heelen, 'deezefchaê
 Herstellen : in een blik des tyds, fchept myn genaê,
 Een' waereld, en een man, en uit dien man veel zoonen
 En dochteren, bekwaam, om daar, niet hier, te woonen ;
 Eêr zy, van trap tot trap, door hun verdienfte en deugd,
 Zich baanen eenen weg tot myn volmaakte vreugd,
 Een poos, door trouw beproefd, om naar myn wet te leeven,
 En die deezee aard', die 'k hen, tot een verblyfzal geeven
 In Hemel eens herfcheppe en Hemel weêr in aard',
 Een koningryk 't geen 't myne in blyfchap evenaart,
 Vervuld met eenigheid, die door geen tyd zal enden.
 Gy krachten van myn throon, onfterffelyke benden,
 Woont ondertuffchen hier in ruimte. En gy myn Woord
 En myn gebooren Zoon, wiens glorie my behoort,
 Gelyk myn heerlykheid uw eigen is, en beiden
 Onze eer en heerlykheid gelyk is niet verfcheiden,
 'k Verricht dit werk door u (1). Spreek maar myn Woord een
 woord,
 En 't zal 'er zyn : het koomt, zo dra gy spreekt, hervoort.
 Ik zende u met myn Geest, vermogen kracht en luifter,
 Befchaduwde, heen : ry voort, beveel het diep, zo duifter
 Dat het voor de aarde en voor den Hemel ruimte maak',
 Om dat ik 't ben, die slechts 't oneindig vull', geen zaak,
 Geen

(1) 'k Verricht dit werk door u] *De H. Schriftuur leert ons in verfcheydene plaatzen, dat God alle dingen, door zyn Woord heeft gefchapen. Zie onder anderen, het eerste hoofddeel van Joannes Euangely.*

Geen ding onledig laat', hoewel ik onomfchreeven
 Myzelve onttrekke, en niet aan elk myn gunst koom geeven;
 Die 't vry staat werk te doen of niet. Ik ben noch aan
 Noodzaak'lykheid, noch aan verand'ring onderdaan,
 Daar is geen noodlot dan myn wille en welbehaagen.
 Zo sprak de Almachtige: en al wat Hy voor wou draagen,
 Wierd, door zyn eeuwig Woord, de Godheid van zyn Zoon
 Straks uitgevoerd: Hy sprak en 't was 'er luisterfchoon.
 Gods werk is onverwyld en sneller in 't volvoeren,
 Dan gy zyt, wen ge slechts uw winkbrauw wilt verroeren,
 Alleen door woordgevolg te melden aan 't gehoor
 Der menschen, en wel zo, dat zy het regte spoor
 Niet missen, en 't vernuft der menschen zonder slypen
 Of scherpen, zulks, bevryd van moeite, kan begrypen.
 De Hemel zong triomfen was in volle vreugd,
 Zo dramen had verstaan, dat de Oorzaak van de deugd
 Zyn wil zo gonstig wilde ontginnen. Hunne tongen
 Verheften 's Hoogsten eer en heerlykheid. Zy zongen
 Een goede en zuiv'ren will' voor 't menschelyk geslacht,
 En vrede op aard', de plaats die 't menschedom nu verwacht'.
 Hy zy geroemd en werde oneindige eer gegeven,
 Die zich gewrooken heeft, en 't heilloos rot gedreven
 Van voor zyn oogen weg, en 't heilig heilgewest,
 De voonplaats van zyn volk, gezuivert van die pest.
 Zyn wysheid zy geloofte van all' zyn Eng'lenkooren,
 Die 't zo beschikt, dat goed wierd uit het kwaad gebooren;
 In plaats van Geesten, thans afvallig en veracht,
 Een beter volk, en een voortreffelyk geslacht,
 Om hun verlooren plaats, nu ledig, vol te maaken,
 En door een heilig en gezegend vuur aan 't blaaken,
 Van daar de goedheid Gods te looven zonder end',
 En maaken ze aan een reeks van waerelden bekend.
 Dus wou dit Hemelkoor, volleerd in Hemelklanken,
 Den grooten Schepper voor zyn gonst en zegen danken.
 Nu stond Gods Heilzoon tot zyn heerlyk werk gereed,
 Met zyn Almachtigheid omgord als met een kleed;
 Zyn hoofd omwonden met een kroon, uit welkers stralen
 Men zag Gods majesteit en liefde en wysheid daalen:
 Uit d'omtrek van zyn schoon en koninglyk gelaat,
 Scheen 's Vaders ryke deugd in een' volmaakten staat:

Zyn

Zyn Hemelwagen wierd omringt van Cherubynen,
 Van Krachten, Geesten, en van Machten, Saraphynen,
 En wagenen, alom met vleug'len ryk bestraald,
 En uit Gods wapenhuis, Gods Zoon ten dienst gehaald,
 Daar al van ouds op 't vlak veel' millioenen stonden,
 Van een gefcheiden, door twee bergen, met hun gronden,
 Die 's Hoogstens hand voorheen uit koper klonk, om tot
 Zyn' dienst ter zyner tyd te strekken, op 't gebod
 Van dien Almagtigen ten stryd gereed en vaardig,
 Een wapenrusting, Gode, en zy de Godheid waardig.
 Elk kwam nu uit zich zelf: want ieder had een geest,
 Die wachtte op zynen Heer, erbidig en bedeeft.
 Hy naderde, en de streek des Hemels raakte aan 't scheuren,
 En opende als van zelf haar wyde en eeuw'ge deuren,
 Wiêr duimen, raakende aan 't beweegen, en als uit
 Hunn' voegen, kraakten met een aangenaam geluid,
 Om ingang voor den Vorst der Heerlykheid (1) te maaken,
 Die, rydende op zyn Woord en Geest, nu kwam genaaken
 Tot schepping van deeze aard', dit onbevatbaar rond.
 Zy stonden by elkaër op 's Hemels vasten grond,
 En zagen van die hoogte één' afgrond, ongemeeten
 In diepte, en woedende als een woênde zee, bezeten
 Door felle razerny, stikdonker als de nacht,
 Om hoog geworpen van zyn' bodem, door de kracht
 Van felle orkaanen, en van baaren, die als bergen,
 Zich trots verheffende, den hoogen Hemel tergen,
 En poogen 't middelpunt des aardryks (zo het scheen)
 Met 's Hemels aspunt stout te mengen ondereen.
 Toen sprak 't almagtig Woord: Wil u, ô zee! betoomeri
 En hou uw rust, ô diep! uw twiſt is u benomen.
 Elk een gehoorzaamde op d'Almagtigens bevel.
 Hy, op de vleugelen van Cherubynen, snel
 In 't vliegen, ryd, bekleed met 's Vaders praal en luister,
 En volle heerlykheid, den Bajert, zwart en duister,
 En deeze waereld in, die ongebooren was.
 De Bajert luisterde op zyn sterke stem wel ras.
 Zyn gansch gevolg volgt Hem vol blydschap, en verheven
 Door achtbaarheid en glans, door eenen zucht gedreven,

VII. Boek. P Om

(1) Om ingang voor enz.] Zie Pf. XXIII. 7.

Om 't werk der Schepping', dat hen in verrukking bragt,
 En all' Gods wond'ren te beschouwen in hun kracht.
 Zyn rookend wielwerk hield zich stil op zyn bevelen,
 En Hy nam in zyn hand, die 't gansch Heelal kon teelen,
 Den gouden Passer, lang tot zulk een werk bereid
 In 't eeuwig wapenhuis der end'looze eeuwigheid,
 Om 't all' te omschryven wat Gods Almagt nu zou scheppen.
 Hy zette één' voet ter neêr, den and'ren doet hy reppen,
 En draaid' hem rond, door 't woest en duister diep, en sprak:
 Dus verre breid ge u uit, in uw onmeetbaar vlak
 En hoogte. Dit's uw perk, waar uit ge niet moogt dwaalen.
 Zo groot, o wereld! wil ik uw omtrek juist bepalen.
 Dus schiep (1) de Almagtige den Hemel; dus ook de Aard',
 Een ruwe en leege klomp, dien grooten Maaker waard.
 Men zag de duifternis toen op den afgrond leeven:
 Maar Scheppers broeib're Geest (2) kwam over 't water
 zweeven,

En stortte warmte en kracht, die geest en leeven wekt,
 In 't vloeibaar nat, dat gansch den afgrond had bedekt;
 Doch stootte nederwaards in zynen diepen boezem,
 Den leevenloozen en den zwarten kouden droezem.
 Straks ging de Almagtige aan het stichten, voegden t'zaam
 De deelen van één aart, en schoof de rest, bekwaam,
 Elk op zyn eigen steê. Hy breidde door zyn handen,
 In 't midden 't luchtwerk uit, en de aard' hing aan haar randen,
 Juist op haar middelpunt, en net in evenwigt.
 Toen zey de Alheerlicher: Daar zy licht (3); en 't hemellicht,
 Het eerste en zuiverste van alles, kwam, gedwongen
 Door d'Almacht van zyn stem, straks uit het diep gesprongen,
 En nam uit d'oosterhoek der wereld zynen vlucht,
 Om voort te snellen op zyn wicken door de lucht,
 Noch duister, en rondom door eene wolk betoogen,
 Die flauwe stralen schoot: want aan des Hemels boogen,
 Was noch geen zon, waar langs zy nu zo vaardig rend,
 Maar toefde noch zo lang in eene donk're tent.

God

(1) Dus schiep] *Zie Gen. I. 1.*(2) Maar Scheppers broeib're Geest.] *Gen. I. 2.*(3) Daar zy licht.] *Gen. I. 3.*

God zag 't alkoest' rend licht, en keurde 't goed (1). Hy scheidde (2)

Door 's aardryks halven kloot het licht en 't duifter beide Van één, en noemde (3) 't licht den Dag, het duifter Nacht. 't Was de eerste dag (4), verdeeld door de Allerhoogste magt In d'eersten avondstond en morgenstond, gepreezen Door de Eng'len, wen zy 't licht, in 't oosten nu gereezen, Aanschouwden, ryzende uit de zwarte duifternis, Omdat het d'eerste dag van Aarde en Hemel is.

Zy vulden met gejuich van vrolyke Eng'lentongen Het ledig erf van dit Heel-al, nooit moê gezongen In 's Hemels glorie: en zy, speelden, naar hunn' wyz', Opgoude harpen, Gode, en all' zyn werk ten prys: Zy roemden Hem alom met blyde en held're klanken, Om Hem, als Schepper van dit groot gevaart', te danken, Op d'eerste avondstond, en d'eersten morgenstond.

Toen zei de Maaker van dit ongemeeten rond: Daar werde een ruim gewelf aan 't Hemeldak (5) verheven, In 't hart der wat'ren, door den and'ren nu gedreven, En dat verdeele en scheid' de wat'ren (6) van elkaêr. En 't allesteelend Woord van God, zo wonderbaar, Schept fluks dat ruim gewelf, een lucht, wyd uitgespannen, En vloeibaar, en waar van 't onzuiv're was verbannen; Een hoofdstoffe, in een kring zich spreidende terstond, Tot aan het uiterste end des bols van 's waerlds rond, Een scheiding (7), die wel vast en zeker ging, van 't boven En van 't benedenvogt, elk op zyn plaats geïchoven. Want zo als de Almagt had deeze aarde voortgebragt, Sticht' Hy de waereld op de wat'ren, die haar zacht Als met een Oceaan van kristalyn besluiten, En ruimde op deeze wyze all' 't onderlinge muiten,

P 2

De

(1) En keurde 't goed.] *Gen. I. 4.*

(2) Hy scheidde.] *Gen. I. 4.*

(3) En noemde 't licht enz.] *Gen. I. 5.*

(4) 't Was de eerste dag.] *Gen. I. 5.*

(5) Daar werde een ruim gewelf aan 't Hemeldak.] *Gen.*

I. 6.

(6) En dat verdeele en scheid' de wat'ren.] *Gen. I. 6.*

(7) Een scheiding.] *Gen. I. 7.*

De twiſt der zaaden van den Bajert aan een' kant,
 Opdat ze niet in 't wilde en woefte, in hunnen ſtand
 Te dicht op ééngetaſt, dat werk met haar gewemel
 Ontſfelden: En God noemd' dat ruim gewelf den Hemel (1).
 't Was nu weêr avondſtond en morgenſtond, (2) en 't koor
 Des Hemels ſtreeld' met zang den tweeden dag Gods oor.
 De Aard was geſchapen; maar haar vrucht, die onvoldraagen
 Omringt was door den buik der wat'ren, wou niet dagen.
 De wilde en woefte zee vloaide over 't ganſch gelaat
 Des Aardryks, reeds geſteld in eenen vruchtbr'en ſtaat,
 Verzagtende haar' bol met vocht, bekwaam tot teelen,
 En deed een giftig in die groote moeder ſpeelen,
 Tot haare ontfangenis bekwaam, met vruchtbaar zaat
 Vervuld; wanneer Gods ſtem aldus zich hooren laat:
 Dat all' de wat'ren (3), die deeze' Hemel thans bedekken,
 Zich t'zaam vermengende, naar eene plaats vertrekken,
 En dat zich 't drooge ſtraks vertoone. Voort verſcheen
 't Gebergte, en 't reikte met zyn zyden van beneên,
 Tot aan de wolken, met zyn top, zeer hoog verheven,
 De lucht. Zo hoog 't gebergte' naar boven wierd gedreven,
 Zo laag daalde eene breede en diepe laagte neêr,
 Een waterbed zeer ruim. De wat'ren vloeiden weêr
 Met een gezwinde vaart, naar de oord haar aangewezen,
 Als droppels; met haar ſtof doortrokken, daar ze uit reezen:
 Een deel rees tot een muur, zo zuiver als kristal:
 Een ander deel verkoor een ſtreek, die overal
 Ganſch recht was. Gods bevel wild' haar die ſnelheid geeven,
 Om onverhinderd, daar Hy 't goed vond, heen te ſtreven:
 Als legers, op 't geluid der blaazende trompet,
 (Gy weet wat legers zyn) zich haaften, ſnel van tret,
 Tot hunnen ſtandaart, of 't gewoone legerteken.
 De een golf dreef de ander voort, langs haar gebaande ſtree-
 ken,
 Daar ſlechts een op'ning was, met kracht en met geweld,
 Zo ſteil om hoog, zo glad en effen als een veld,

Met

(1) Den Hemel.] *Gen. I. 8.*(2) Nu was 't weêr avondſtond en morgenſtond.] *Gen. I. 8.*(3) Dat all' de wat'ren, enz.] *Gen. I. 9.*

Met zagter ebgeluid: noch berg, hoe hoog verheven,
 Noch heuvel, kon haar kracht en zwaarte tegenstreeven.
 Zy, door een wyden kring, of ondergrond, alom
 Omdwalend', links en rechts, met bogten, scheef en krom,
 Plaveiden haaren weg, dien zy gemak'lyk vonden,
 Doorploegende in haar vaart de slikerige gronden.
 't Ging zonder moeite, eêr God den grond bevolen had,
 Dat hy zich zoude ontdoen van wat'ren, en het nat
 Bepaalde door een reeks van oevers, daar de stroomen
 Nu vlieten, en met vocht bekabb'len hunne zoomen.
 God noemde 't drooge Land (1); de wat'ren, nu by een,
 Vergadert, door de kracht van 't eeuwig Heilwoord, Zeên.
 Hy zag het, en Hy schepte, in 't geen Hy schiep, behaagen,
 En sprak: Dat de Aard', gevormd om alle vrucht te draagen,
 Nu scheutkens schieten doe (2) van teder gras en kruid,
 Zaad zaayend' naar zyn' aart. Dat boomen ryzen uit
 Hunn' grond, wiêr stammen zyn verzien met ryke looten,
 En houdend', naar elks aart, hun zaad in zich beslooten.
 God sprak 't, en 't was 'er voort. De barre grond noch wild,
 Onzïen'lyk, onverfierd, in dorheid woest en mild,
 Teelde aanstonds teder gras (3), wiens schoon gewasch al de
 aarde,

Met een zeer lieflyk groen bekleedde, en kruiden baarde,
 Verscheidentlyk in loof, dat schiepelyk bloeide in top,
 Met veelerhande soort van kleuren, zynen knop
 Ontflood, en all' de lucht met zoeten geur vervulde,
 Noch niet verwelkt in kracht. De schoone wyngaard krulde
 Zich om den olm, en bloeid', met torsien ryk besfraald.
 De kauwoerd zocht den grond waar langs ze loopt en dwaalt;
 En 't hoornig riet stond, als ten sryde, in 't veld te pronken,
 Voeg hier de heersters by, met nedrigheid beschonken,
 En 't laage doornebosch met zyn gekronkeld hair.
 In 't end' rees, als ten dans, met pragtiger gebaar,
 Het boomgewasch, en spreidd' zyn takken, ryk van bladen,
 Aan alle zyden uit, met schoone vrucht vollaaden,

P 3

Of

- (1) God noemde 't drooge Land, enz.] *Gen. I. 10.*
 (2) Nu scheutkens schieten doe, enz.] *Gen. I. 11.*
 (3) Teelde aanstonds teder gras.] *Gen. I. 12.*

Of rykelyk beknopt met bloefems, ſchoon voor't oog.
 En op den breedten rug der bergen hemelhoog,
 En in de daalen was't alom gekroond met boomen,
 En dichte boſſchen, en met kabbelende ſtroomen,
 Die, uit fonteinen zagt neêrzymen op den grond,
 Met oevens dicht bezoomd. Toen ſcheen deeze aarde in 't
 rond'

Een Hemel, waar in God, indien Hem zulks mogt luften,
 Of woonen, of met vreugd kon wandelen, of ruſten,
 Daar 't fraai geboomte alom een heil'ge ſchaduw ſchenkt.
 Schoon God deeze aard' noch niet met regen had gedrenkt, (1)
 Noch iemand aan den bonw zyn handen had geſlagen:
 Nochtans een daauw, gelyk een miſt, rees als by vlaagen,
 Uit de aarde, en ſchonk zyn vocht den grond, en elke plant
 Van 't veld, en ieder kruid, gevormd door Scheppers hand,
 Eêr 't op zyn groenen ſteel zich bly verhief naar boven.
 De Godheid keurde 't goed (2) terwyl haar de Eng'len looven.
 Deez' derde dag (3) beſloot den derden avondftond
 En morgenftond. Voorts ſprak Gods almagt met haar mond:
 'k Wil dat 'er aan 't gewelf des Hemels lichten blaaken, (4)
 Die tuſſchen dag en nacht een juifte ſcheiding maaken,
 En dat ze ſtrekken tot gewiſſe tek'nen, en
 Gezette tyden, daar men dag en jaar aan kenn';
 'k Wil dat ze als lichten (5) aan 't gewelf des Hemels zweeven,
 Om licht aan de aarde, en haar inwoonderen te geeven:
 En zo gezeid, gedaan. God vormt dan, door zyn magt,
 Die lichten tweederlei (6), van een byzond're kracht,
 Den menſch ten dienſt; het grootſte om heerſchappy te heb-
 ben

Des daags, het mind're 's nachts, en 't geen de zee zou ebbem
 En vloeien doen. Voorts ſchiep de Godheid (7) aan het dak
 Des Hemels, 't ganſche heir der Sterren, om het vlak

Des

(1) Niet met regen had gedrenkt.] *Gen. II. 5.*

(2) De Godheid keurde 't goed.] *Gen. I. 12.*

(3) Deez' derde dag.] *Gen. I. 13.*

(4) 'k Wil dat 'er aan 't gewelf, enz.] *Gen. I. 14.*

(5) 'k Wil dat ze als lichten, enz.] *Gen. I. 15.*

(6) Tweederlei.] *Gen. I. 16.*

(7) Voorts ſchiep de Godheid, enz.] *Gen. I. 18.*

Des Aardryks met haar' glans en luister te verlichten,
 By beurten voerende, terwylz' haar last verrichten,
 Volstreckte heerschappy, en over nacht en dag,
 En scheidende het licht van 't duister. De Almagt zag
 Haar werk en keurde 't goed. Gods eeuwig alvermogen
 Vormde eerst, uit Hemelërts, de Zonne aan 's Hemels boog-
 gen,

Een groote en ronde bol, eerst zonder licht, schoon uit
 Het fynste stof gewrocht, die 't Hemelrond besluit;
 Daar na de ronde Maan, en groote en kleenen viere
 Van starren, die alom het Hemelvlak versieren,
 Daar in zo dicht gezaaid als in een open veld,
 En ieder, door zyn hand, op haare plaats gesteld.
 Verr' 't allergrootste deel van 't licht nam d' Aldoorgronder
 Van uit het wolkvertrek, en plaatste 't straks, ô wonder!
 In 't harte van de zonn', die 't vloeibaar licht, gelyk
 Een spons ontvangende, haar straaLEN, groot en ryk
 In glanssen, in 't Paleys, en voorraadhuys der lichten
 Bewaart, de bron waar uit de Hemelsche aangezichten,
 Alle and're Starren, zich vervullen, scheppende in
 Heur goude kruik steeds licht, nu meerder dan weêr min.
 De zilv're morgenstar moct haar vergulde straaLEN,
 't Licht van haar Hoorenen, uit de eige welbron haalen:
 En elk uitstreckende of weêrstuitende vergroot
 Zyn deel, schoon nooit uw oog dat schoon gezicht genoot,
 Dewyl de krachten van den mensch zo verr' niet strekken.
 In 't Oosten kwam zich eerst die held're lamp te ontdekken,
 De Vorst en Koning van den dag, die, waar hy treed,
 Met held're straaLEN 't vlak van 's Hemels rond bekleed;
 Volvaardig als een Held(1), om, langs de Hemelstreeken,
 Zyn loop te loopen, nooit van 't rechte pad geweeken.
 De gryze daauw ging voor hem heene, op de eige maat,
 Terwyl de zevenstar, met hem ten reye gaat,
 En uit haar schoot een zacht en groeizaam vocht doet vlie-
 ten.

De zilv're Maan, die 's nachts haar glanssen neêr laat schie-
 ten,

P 4

In

(1) Volvaardig als een Held, enz.] *Psalm XIX. 6.*

In 't west, recht over haar geplaatst, met minder licht
 Verzien, haar spiegel, die, gelyk haar aangezicht,
 Alleen haar licht, wanneer zy vol is koomt te geeven:
 Geen ander licht koomt haar te stude in 't ommezweeven;
 En houd dien afstand vast gestaag tot in den nacht:
 Dan schynt ze op haaren beurt in 't oosten, ryk van pracht,
 Om 's Hemels as gedraaid, en heerscht door haar vermoogen
 Als Koninginne, en prykt aan 's Hemels starren boogen
 Met duizend lichten van een' mind'ren glans, en met
 Een onuitspreekbaar tal van starren gantsch omzet,
 Die 't halve rond met goud vergulden aan zyn tranffen,
 Het halve rond, toen eerst verlierd met zyne glansfen,
 Die op en ondergaan: Dus kroonden, daar men 't zag,
 De morg- en avondstond, vol vreugd, den vierden dag. (1)
 Toen sprak de Almagtige van zynen hoogen Hemel:
 't Nat brenge op myn bevel, in overvloed, gewemel (2)
 Van kruipende gediert', beziel met leeven, voort.
 't Gevogelt' vliege alom verr' boven 's aardryks oord,
 In 't ruime uitspanfel van den Hemel, op zyn schagten.
 En de Almagt schiep terstond den Walvis (3), sterk in krachten,
 En groot en log van aart; en alle ziel die kroop
 En leefde, wierd geteeld uit wat'ren, hoop by hoop,
 Elk in zyn soorte, en 't heir der vog'len, schoon van pennen,
 Bekwaam, om, naar zyn' aart, door zwerk en lucht te rennen.
 God zag, en keurde 't goed, en zegende (4), in dien stand,
 Met lust, terwyl Hy sprak, all' 't werk van zyne hand:
 Zyt vruchtbaar, en groei aan in tal, o snelle dieren!
 Vervult de zee en poel en stroomende rivieren.
 't Gevogelte vermeerde op 's aardryks wyden boem.
 Straks krielden zee en kreek, en kreek en baay en stroom,
 Van zaaden zonder tal, en visschen, die vast schoolen,
 Elk by zyn soort, gevind, geschubt, en snel in 't doolen
 En glippen, onder 't groen der golven, overal
 Zo dicht op ééngetaft, als gras in 't grasryk dal,

Of

- (1) Den vierden dag.] *Gen. I. 19.*
 (2) Gewemel, enz.] *Gen. I. 20.*
 (3) Den Walvis, enz.] *Gen. I. 21*
 (4) En zegende, enz.] *Gen. I. 22.*

Of als een bank in zee. Elk wierd zyn's weegs gedreven,
 Of graasde op 't gras der zee, tot voedzel hun gegeven,
 Met zyne wedergade, of zwom gezwind en ras
 Door 't waterbos, waar in 't koraal zyn fierzel was:
 Of speelende in het vocht met glans en gloed en leeven,
 Toont hy zyn opperkleed, zo fierlyk t'zaam geweeven,
 Met gloeiend goud beftroot, door 't flikk'rend' zonnelycht,
 Of in zyn fchulp gehuift, uit paarlemoer geficht,
 Verwacht hy 't vochtig aas: of vaftegegt aan klippen,
 En dicht op een getroft, zyn spys, hem niet te ontlippen.
 De Zeehond en Dolfyn, zo lufterryk gekroond,
 Speelde onverlet, daar zich het water effen toond'.
 Een ander deel, misvormd en onbefchoft van leden,
 Zich went'lende, in zyn vaart, nu op, dan naar beneden,
 Verwekte een' woeften storm in de omgelegen' zee.
 Daar ley Leviathan, een fchrikdier, dat een reê
 Of strand van verre fchynt, zich toonende aan elks oog
 Gelyk een voorgeberg', heeft hem de fleep betogen,
 En als beweegbaar land, wen hy zyn vinnen roert:
 Hy florp'te 't zeenat in, door kieuwen aangevoerd,
 En wierp het wederom ten Hemel door zyn kaaken.
 Intuffchen, om het heir der vogelen te maaken,
 Wierd het in hoolen, en op de oevers, en op 't veen,
 Vast warm geftoofd, gekipt uit de eyers, zag van een-
 Geborften, eerst gansch kaal, en zonder pen of veder,
 Maar kort daar naa verzien met pluimen, voorts gereder
 Ter vlucht, met pennen ryk begunftigt, vliegt het uit
 De plaats van zyn geboort' ten Hemel, met geluid
 Deeze Aard' verachtende, en dus snel om hoog gedreven,
 Scheen 't eene dikke wolk, die in de lucht kooft zweeven.
 Daar maaken de Oyevaar en de Arend, elk om 't beft,
 Deeze op een rots, die op een cedertop hun neft.
 Hier ziet men door de lucht een deel vast eenzaam rennen,
 Daar weêr een ander deel by troeppen op hun pennen
 Wegdryven, net gefchikt in orde, en wel ter baan.
 Elk kent zyn jaargetyde (1), en zet zyn karavaan
 Dwars door de lucht in hoogte, en over zeên en landen;
 Terwyl de sterke wiek, door liefde en trouw aan 't branden,

(1) Elk kent zyn jaargetyde.] *Jerem. VIII. 7.*

De zwakke als onderschraagt. Zo doet, door wind en locht
 Gevoerd, de schrand're kraan, zyn jaarelyke tocht.
 De ruime luchtstreek dreunt, bewayerd en betoogen
 Door 't talleloos gepluimt'. Het kleiner foort, gevlogen
 Met zang, van tak op tak, trooft met zyn schel geluid
 't Geboomte, en spreid zyn vlerk, tot op den avond uit.
 Ook houd de nachtegaal niet op van kwinkelceeren,
 Maar komt den ganfchen nacht het woud haar zang vereeren.
 Een ander foorte van gevogelt' baad zyn borst
 Van dons, in poel of stroom, en laaft zyn fellen dorst
 In 't zilververwig vocht. De zwaan, prinses der vogels,
 Met omgebogen hals in 't midden van twee vlogels,
 Wiêr blank het sneeuw verdooft, en zwierig trots en fier
 Verspreid en uitgezet, spoed, als het moedigt' dier,
 Haar' weg, met pooten alst twee riemen, snel in 't rennen,
 Of springt uit haare plas, en reizende op haar pennen,
 Zweeft boven lucht en wolk. Veel' gaan op vasten grond:
 De roodgekamde Haan, den vroegen morgenstond
 Aankraayende, door zyn klaroen, die hem doet kennen,
 Verzeld met zyne troep van dert'le en broeifche hennen,
 Verscheidentlyk gepluimt, gelyk den regenboog,
 Met starrenkleur en glans, behaagelyk aan 't oog.
 Door visschen waren nu vervuld de zilv're stroomen;
 Met vogelen de lucht, de velden, en de boomen:
 Dus wierd (1) nu de avond- en de morgenstond alom
 Weêr op den vyfden dag gevierd, door 't Eng'lendom.
 Nu is de zesde en laaft', des Scheppingsdag gereezen,
 Met vrolyk harpgeklank door 't heilig koor gepreezen.
 Toen sprak de Almagtige, het eeuwigfcheppend Woord:
 Het vruchtbaar aardryk brenge (2) een reeks van zielen voort,
 Elk naar zyn eigen aard, die ademen en leeven,
 En 't vee, en 't wild gedierte, om langs deeze Aard te zweeven
 En kruipen, ieder ook naar zynen eigen aart.
 God sprak en 't was gewrogt. De buik van 't aardryk baart
 Terstond een talloos tal van fchepzelen, die leefden,
 En, welgemaakt van leefst, en ganfch volwasschen, zweefden
 Langs

(1) Dus wierd enz.] *Gen. I. 23.*

(2) Het aardryk brenge, enz.] *Gen. I. 24.*

Langs de Aarde. 't Wildgediert' (1) sprong uit den grond, als uit

Zyn dagfpelonk, 't gediert', 't geen 't woefte woud befluit,
 En kooft in kreupelbos, en kuil en hol te woonen:
 Zy kwaamen paar aan paar zich aan den dag vertoonen,
 Van onder 't fchaduwryk geboomte, en ieder trat
 Dien weg op, die Natuur hem aangewezen had.
 Het tamme vee heeft ftraks tot zyn verblyf verkoozen,
 En veld en beemd en wey, beplant met friffe roozen
 En bloemen zonder tal: deez' gingen eenzaam heen,
 En and'ren weidden t'zaam' by kudden, dicht by een.
 Nu baarde 't kluitig veld. Toen kwam de Leeuw bedwongen
 In zyne woeftheid, met zyn halve lyf gefprongen
 Uit de Aard', te voorfchyn, en hy worftelde terftond,
 Om fors zyn and're helft te rukken uit den grond:
 Toen sprong hy als geflaakt van banden, die hem knelden
 Met opgekrulde ftaart en maanen, langs de velden.
 De Lynx, de Luiperd en de Tyger, wroetend' vaft
 Als mollen, wierpen de aard', door hen van ééngetaft,
 Om hoog tot heuvels. 't Hert, zo overfnel van pooten,
 Kwam 't dichtgetakte hoofd, door 't hart der aarde ftooten.
 De Behemoth (2) het grootft' der dieren, die God fchiep,
 Kon 't lyf fchaars heffen uit zyn' vorm, toen God hem riep.
 De kudden reezen, dicht bewold, aan alle kanten,
 Terwyl zy blaaten, op uit de Aarde, als fchoone planten.
 't Gediert', dat tot zyn wey de Zee heeft, Land, of Aard'.
 De zeekoe, log van leên, en 't snelle waterpaard,
 Dat in rivieren leeft; de krokodil, wiens leden
 Van buiten zyn gefchubt, en alles wat beneden
 Op 't aardryk kruipt, wierd op één tyd door Godt gewracht;
 't Gekorv'ne en de worm, die 't lyf zo leenig, zegt,
 En flap voor wieken dient, zo fyn aan alle zyden,
 Geftreept met livery, te zien in zomertyden,
 Met purper en azuur en goud en groen gevlekt,
 Dat langs een regten lyn, zeer net getrokken, strekt
 Van 't hoofd tot aan de ftaart. En elk kroop, naar zyn tochten
 En aard langs 't Aardryk heen, met kronkelende bogten.

Zy

(1) 't Wildgediert', enz.] *Gen. I. 25.*

(2) De Behemoth.] *Job IV. en X.*

Zy waren 't kleinste soort der fchepz'len niet: ô neen!
 Men zag 'er slangen, lang en dik, en dicht in een-
 Gekronkeld en verziën met vleug'len, die hen fieren.
 De mier, zo spaarzaam, kroop, gelyk alle and're dieren,
 Mede uit den grond, bezorgt voor ftrengen wintertyd,
 In een bekrompen lyf hooghartig en vol vlyt;
 Die licht een voorbeeld zal in laater tyd verftrekken,
 Om tot gelykheid eens het menfchdom op te wekken,
 In elks geflacht of kunne uitmaakende eenen ftaat,
 Waar in 't gemeene beft elk diep ter herte gaat.
 Der Byën koningin, die haaren man, den Hommel,
 Zo dartel aaft, kwam ook uit de Aard' met zagt gerommel,
 En bouwd' haar raaten van geel wafch, met honig tot
 Haar boorden opgevuld. De reft, gevormd door God,
 Is niet te tellen, en gy kent hunn' aart en leeven,
 En eigenfchap, en kwaamt hen allen naamen geeven,
 Te veel om één voor één te melden. U is mee
 De slang bekend, een dier, veel loozter dan al 't vee
 Dat veld of bosch bewoond, en zomtyds fchrik kan baaren,
 Wen hy zich met zyn huid, zo hard en ruig van hairen,
 En kop're blikken, snel om hoog verheft: doch niet
 Nadeelig voor uw ftaat (1), dewyl uw' ftem 't gebied
 Zo wel voert over hem als over de and're dieren.
 De Hemel fcheen nu all' zyn' heerlykheid te vieren,
 Bewoogen door de hand des Scheppers, die den grond
 Geleid had van zyn loop. Het aardryk nu in 't rond'
 Met ryke pracht voltooit, was juichende opgetogen;
 De Lucht by vogelen, van alle foort, bevlogen;
 Het Water, door den vifch bezwommen, en deeze Aard'
 Betreên door beeften, naar hunn' eigenfchap gepaard.
 Nu was de zesde dag noch niet ten eind' gelooopen,
 Het grootfte meesterftuk, het doel, 't geen God kon noopen,
 Om all' dit heilryk werk te fcheppen door zyn magt,
 Ontbrak 'er noch, het wit en 't proefftuk van zyn kracht:

Een

(1) Doch niet nadeelig voor uw ftaat.] *De oudfte Kerk-keeraaren, meeft onder den naam van Oudvaderen bekend, bielden fttaande, dat de dieren, die nu fchadelyk aan den menfch zyn, zodanig voor den val niet zyn geweest.*

Een fchepzel, dat het hoofd niet bukte naar beneden,
 Als de and're dieren, niet bedeed door 't licht der reden;
 Maar dat met heiligheid en redenskracht begaafd,
 Het lyf verheft, en met den geest naar boven draaft,
 En 't eene en 't ander kan met achtbaarheid regeeren;
 Dat, zyn's belangs bewuft, met de Almagt kan verkeeren,
 En vol van ed'len moed, met dankbaarheid erkent
 Van waar hy 't goed ontving, zyn ftem naar boven zend,
 Om God godvruchtig voor 't genooten goed te roemen,
 Die hem tot koning wou van dit Heelal benoemen.
 Des fprak de Almagtige, die de eeuwigheid bewoont,
 De Vader (want waar is 't dat hy zich niet vertoont?)
 Den Zoon met luide ftem dus aan, dat elk hem hoorde:
 Koom laat ons (want dit's't wit dat ons ter fchepping fpoorde)
 Nu Menfchen maaken (1), die, naar ons gelykenis
 En beeld gevormd, de zee zo ryk bedeed van vifch,
 De vog'len in de lucht, het vee, 't gediert' dat de aarde
 Op haaren buik bekruipt, en alles wat ik baarde,
 Beheerfchen. De Almagt fprak, en 't was'er op zyn woord.
 Toen bragt Hy u, ô Menfch! uit ftof der aarde voort,
 En blies in uwen neus den adem van het leeven, (2)
 Hy heeft zyn eigen beeld (3) in uwen geest gedreeven:
 Dus wierd gy tot een ziel, die zonder einde leeft,
 En in haar waardigheid het all' te boven ftreeft.
 Hy fchiep, ô Adam! u tot man, uw' wedergade
 Tot wyf, (4) om 't naageflacht, te ryzen vroeg of fpade,
 Uit uwelendenen. Hy zegende't geflacht
 Der Menfchen (5), en Hy zey: Groei aan in fterkte en kracht;
 Zyt vruchtbaar en vermeer, teel dochteren, teel zoonen.
 Vervul deeze aarde, en laat ze u hulde en achting toonen:
 Beheerfch (6) met ruim gezag de vifchen, die de zee
 Bezwemmen: dat gezag regeer 't gevogelt' meê,

Dat

- (1) Nu menfchen maaken.] *Gen. I. 26.*
 (2) Den adem van het leeven.] *Gen. II. 7.*
 (3) Zyn eigen beeld.] *Gen. I. 27.*
 (4) Hy fchiep u tot man, en uw wedergade tot wyf.] *Gen. I. 27.*
 (5) Hy zegende't geflacht der menfchen, enz.] *Gen. I. 28.*
 (6) Beheerfch, enz.] *Gen. I. 28.*

Dat door de luchtftreek zich laat op zyn vleug'len voeren,
 En alles wat op aard' zich reppen kan en roeren.
 Maar waar Gods hand u fchiep, de plaats daar hy zulks deed,
 Is niet by naam bekend: Hy bragt (gelyk gy weer)
 Van daar u in deez' Hof, verzien met zilv're ftroomen,
 Beplant met fchaduwryke en hemelhooge boomen,
 Zo fraai voor oog en tong, door fchoone en lekk're vrucht,
 En door zyn hand geficht in de aangenaamfte lucht.
 Die gaf Hy u tot fpyze (1) om 't lichaam te onderftutten:
 Hy gaf u vryheid om van alle foort te nutten,
 Die de aard' te voorfchyn brengt, en in verfcheidenheid
 Geen maat of paalen kent; maar van den boom, gezeid
 De boom der Kennifse, wiens vrucht, slechts eens gegeeten,
 U leert het onderscheid van 't goede en kwaad regt weeten,
 Moogt gy niet nuttigen (2): want op dien dag wanneer
 Gy daar van eeten zult, dan fterft ge, en zyt niet meer:
 De dood is uwe ftraf, indien ge u kooft vergrypen.
 Betoom uw lufften dan, en laat ze nimmer rypen,
 Opdat de zonde, met haar zwart gevolg, de dood,
 U niet bevalle en voere in end'loos leed en nood.
 Hier eindigde Gods hand in 't fcheppen, en zyne oogen
 Befchouwden al zyn werk, zo luifteryk voltogen,
 Hy zag en keurde 't goed (3), en vond het ganfch volmaakt.
 Dus was de zesde dag ook aan zyn end geraakt,
 Maar niet geheel, tot dat de Schepper, nn van 't fcheppen
 Aflaatende, opwaards zich naar zyn verblyf komt reppen,
 Der Hem'len Hemel, om van daar deez' glansryke aard,
 Deez' nieuwe Waereld, door Gods Zoon, zyn Woord,
 gebaard,
 Te zien, een wingewest aan zyn geducht vermogen;
 Hoe 't zich van zynen throon vertoonde aan 's Scheppers oog-
 gen,
 Hoe konftig, goed en fchoon, naar zyn ontwerp, gewragr.
 Hy ryd ten Hemel in met Goddelyke pracht,
 Van veel' toejuichingen gevolgt, die zich doen hooren,
 Met aangenaam gedruifch, door all' de Hemelkooren,
Door

(1) Dien gaf Hy u tot fpyze.] *Gen. I. 29.*

(2) Moogt gy niet nuttigen, enz.] *Gen. II. 17.*

(3) Hy zag en keurde 't goed.] *Gen. I. 31.*

Door een eenftemmige zoetluidendheid, gebaard
 Uit duizend harpen, tot een Eng'lenzang gefnaard:
 En Aarde en lucht weêrgalmde (cen zaak die gy moet weeten,
 Gy hebt het zelfs gehoord, in deezen Hof gezeten).
 Hy klonk door Hemelen gesterntens heen alom;
 Met aandacht luifterde het ganfch dwaalfarrendom,
 Terwyl die ftaatsie, in haar prachtige gewaaden,
 Dus zingende, opwaards ging, vaft roemende Gods daaden:
 Ontfluit uw deuren nu, die de eeuwigheid en tyd
 Verduuren; Hemelen, nu opent, wyd en zyd,
 Uw deuren, daar wy zien de bron des levens ftroomen;
 Laat, laat den Schepper, van zyn werk te rug gekomen,
 Zyn werk, gemaakt in driepaar dagen, meêr noch min,
 Deeze waereld, nu voltooit, zyn ryke Hofzaal in.
 Ontfluit, ontfluit u nu, en meenigwerf naa deezen:
 Want God zal 't meenigwerf geluften, om te wezen
 In, en de woningen der Heiligen, van Hem,
 Bemind te zien, en hen te lokken door zyn ftem,
 Ja zenden derwaards heên zyn hemelfche Afgezanten,
 Boodfchappers, om genade in 's menfchen geest te planten.
 Dus klonk het juichgezang van 't vrolyke Eng'lenkoor,
 Terwyl 't ten Hemel klom, den ganfchen Hemel door.
 Hy de Eeuwigleevende, in zyn vaart niet naa te fpeuren,
 Nu, door den Hemel, die zyn glinfterende deuren
 Zeer wyd ontflout, gevoerd, nam eenen weg, die recht
 Naar 't eeuwigduurend huis zyn's grooten Vaders legt,
 Juift langs een pad, in breete en lengte niet te ontwarren:
 Het ftof is louter goud, de vloer zyn held're ftarren:
 Als ftarren fchynen zy, ô Adam! in uw oog,
 Gezien in dat gesternte aan 's Hemels blaauwe boog,
 Dien melkweg, dien gy als een ronden kring gedreven,
 Bestrooid met ftarren, 's nachts ziet licht en luifter geeven.
 Nu daalde op 't Aardryd neêr de zevende avondftond
 In Eden: want de zon verliet het halve rond
 Der waereld, daalende in de westerlyke kimmen,
 En 't fchemerlicht, de boô des nachts was rede aan 't klimmen:
 Wanneer de kracht des Zoons, den heil'gen berg, den trans
 Des Hemels, en den throon der Godheid, in zyn glans
 Weêrgaloos, en door tyd noch eeuwen af te meeten,
 Bestapte, en naaft zyn Heer en Vader daar gezeten

(Want

(Want hy onzichtbaar ging doch altoos opgewacht
 Van Engelen) dat recht dat voorrecht heeft Gods kracht
 En zyne alomheid , niet bepaald door grens noch uren :
 Om dat nu 't werk , 't geen tyd en eeuwen zou verduuren ,
 Door Hem verricht was , die de Bouwheer was , en 't flot
 Van alles wat hy vormde , op 't Vaderlyk gebod
 Wou rusten van zyn werk , zo heiligd' Hy dien grooten (1)
 En wond'ren dag , waar op de Schepping wierd beslooten ,
 Den zevensten , waar op Hy ruste van zyn werk .
 Maar echter was 'er in Gods onbepaalde Kerk
 Den Hemel , bezigheid : want in haar Tempelkooren ,
 Liet zich de gulde harp , met held're klanken , hooren :
 Cimbaal , bazuin en luit verheften even schoon ,
 Des Scheppers lof en Eer , met onnavolgb'ren toon .
 Elkspeeltuig , roemende des Scheppers magt en daaden ,
 Was juist een snaargespan uit goude en zilv're draaden
 Gewrocht , en teelde alom zyn zoet geluid , vereend
 Met stemmen , nu eens hoog van klank , dan weêr verkleend ,
 Of van een zelve maat . Gods berg was overtogen
 Met wierookgeuren , opgedreeven naar den hoogen ,
 Uit reukwerkvaten van geslagen goud . De stof
 Van hunnen heldenzang , draafde op des Scheppers lof ,
 En van zyn schepping werk , volwrogt in driepaar dagen .
 Een zang daar Hemelen en Aarde vangewaagen .
 Groot , ô Jehovah ! zyn uw werken , en uw macht
 Is zonder ende of paal . Wat Engel heeft de kracht ,
 Om u met zyn veritand , te meeten en te treffen ?
 Wiens tong kan , naar waardy , uw lof ten toppunt heffen ?
 Nu in uw wederkomst oneindig grooter , dan
 Naa 't nedervellen van der Eng'len vloekgespan .
 De donders konden toen uw heerlykheid vermeerren :
 Maar 't scheppen is een werk , veel waardiger om te eeren ,
 Dan 't geen gy schiept te ondoen . Wie , haalt , ô Koning ! by
 Uw grootheid ? wie bepaalt uw magt en heerschappy ?
 Gy hebt het stout bestaan dier geesten , die u wraakten
 En als den oorsprong van hun zyn , geheel verzaakten ,
 Verydelt en verstrooit , met hunnen raad , wanneer
 By hen beslooten was , uw majesteit , uw eer

En

(1) Zo heiligd' Hy dien grooten , enz.] *Gen. II. 2 en 3.*

En macht te snuiken, en uw Heil'gen, die u veilig
 Aanriepen, met den naam van God is driemaal heilig,
 Mede in te wikk'len in 't verderf, dat nimmer end.
 Die u, wiens grootheid u alleen slechts is bekend,
 Verkleenen wil, die dient zyn's ondanks u, ô Vader!
 En komt uw' dag van magt en grootheid langs hoe nader,
 Ja stelt ze met meer glans en Majesteit ten toon.
 Gy diende u van het kwaade uw's vyands, hem tot loon,
 En komt'er eere en lof en voordeel uit te trekken.
 Deez' waereld, eerst gevormd, kan tot getuige strekken,
 Een and'ren Hemel, van de Hemelpoort niet wyd
 Gegroundvest, zo men die beschouwt van deeze zyd'
 Op klaar kristal, gelyk een Zee uit glas geklonken;
 Schier met onmeetb'ren kreits of ommetrek beschonken;
 Met starren dicht bezaaid, en ieder star misfchien
 Een waereld, die men licht noch eens bewoond zal zien.
 Maar Gy zyt kundig van haar loop, en aart en tyden,
 Haar op en ondergang, haar komste en heeneglyden:
 Hier onder 't woonvertrek het huis der menschen, dat
 Den grooten Oceaan, als in zyne armen vat,
 En koestert en bevogt, hun lustprieel, vol weelde,
 Een plaats, zo heerlyk als nooit Engel zich verbeeldde.
 ô Welgelukkig mensch! gelukkig nageflacht
 Der menschen, dus door God verheeven, en geacht
 En naar zyn beeld gevormd, om daar, als braave Zoonen
 En schoone Dochteren, eeuw uit eeuw in, te wonen,
 En Hem te roemen, als hunn' Schepper Heere en Voogd,
 Die hen tot loon van zulk een deugd, zo verr' verhoogt
 Dat Hy ze geef't gebied van all' zyn werk in handen,
 Beheerschende Aarde en Lucht, de Zee en haare stranden,
 En, om van tyd tot tyd, te winnen een geslacht
 Van Heiligen, die God geduurig, dag en nacht,
 Aanbidden, vol ontzag, als oorsprong van hun zegen!
 Driemaal gelukkigen, als z'hun geluk recht wegen
 En kennen, en oprecht volharden, zonder end!
 Zo zongen ze, en de klank der Hallelujaa's rend'
 Door 't hoogst' der Hemelen. Op deezen trant en wyze
 Wierd d'eersten Sabbatdag gevierd, Gods naam ten pryze.
 Denk nu, dat uw verzoek, ô Adam! is voldaan;
 Te wecten, hoe dat eerst deez' waereld kwam te ontstaan,

En wat 'er van 't begin geschiede in 's Hemels kooren,
Zelfs voor dien tyd, eer uw geheug'nis was gebooren,
Op dat uw nageslacht, door uw bericht, daar af
Ook kennis kryge, als ik door myn verhaal u gaf.

Einde van 't zevende Boek.

HET PARADYS VERLOOREN.

ACHTSTE BOEK.

Inhoudt.

DE Vorst der Waereld, door nieuwsgierigheid gedreeven,
 Vraagt d'Engel naar den aart, beweging stand en kracht
 Der Hemellichten, die en vast staan, en die zweeven,
 Of de Aard', dan of de Zon geduurig dag en nacht,
 Om de een of de ander draai. Maar de Engel sluit dit vraagen,
 Door een bericht, dat zwak of twyfelachtig schynt,
 En leert hem, dat hy nooit geen kennis moet bejaagen,
 Dan die hem noodig is, en zyn verstand nooit pynt.
 Vorst Adam stemt zulks toe. En krachtig ingenomen,
 Door 't schoon gezelschap van Gods hemelbood, verhaalt,
 Wat sints zyn Scheppingdag, hem over is gekomen;
 Hoe God, in 't Paradys hem plaatste, ryk bestraald
 Met alles wat verstand en zinnen kan bekooren:
 Zyn redekaveling van de Eenzaamheid met God:
 Hoe Eva uit een rib van Adam wierd gebooren:
 Zyn heerlyk Bruilofsfeest: het Goddelyk gebod
 Om nooit, op straf des doods de kennisvrucht te smaaken,
 En hoe Gods Engel hem vermaant om steeds te waaken.

Hier eindigd' Rafaël, en zyne stem, die de ooren
 Van Adam kittelde, meende Adam noch te hooren;
 Als uit zich zelf verrukt door haar verkwikk' re kracht.
 Doch uit die zoete drift, weêr tot zich zelf gebragt,
 Antwoord' hy de Engel dus, door dankbaarheid gedree-
 ven:

Wat dank, wat billyk loon ben 'k u verplicht te geeven,
 Die met uw' dienst volstaan, of evenaaren kan,
 ô Goddelyken Tolk! my toegezonden van

Den Hemel, die myn dorst van kennis, door uw lessen
 En woorden, ryk van zin, zo mild, zo breed woulesschen,
 U vriend'lyk schikkende naar myn begrip, zo klein
 In zaaken, voor 't verstand der menschen ongemeen,
 En met verwond'ring nu door my, uit u vernomen,
 Maar ook met lust, om Hem, daar 't alles uit komt stromen,
 Den Schepper, daar voor lof te zeggen, door myn' mond.
 Nochtans een twyfl'ing blyft my ov'rig, dien ge kont
 Alleen oplossen en verdryven. Wen myne oogen
 Dit luifterryk gestel, gemaakt door 't Alvermogen,
 Beschouwen, dit Heelal, deez' waereld t'zaamgezet
 Uit Hemel en uit Aarde, en 'k op zyn grootheid lett'
 En die berek'nen wil, dan komt my de Aard te vooren
 Als een ondeelbre stip, een zand'tje, een korl van 't koren,
 Geleken by 't geweld des Hemels, dat zo ryk
 Met een ontelbaar tal van starren staat te pryk,
 Die eenen weg, door myn gezicht niet naa te streeven,
 (Haar afftand en haar snel nu gints dan herwaards zweeven,
 Geeft, dag voor dag, my daar 't bewys van aan de hand)
 Afrennen, slechts om de Aarde, in haaren donk'ren stand,
 Deeze Aarde een enk'le stip, by nacht en dag, telichten,
 Met een ontelbaar tal doordringende aangezichten,
 En tot iets anders, zo 't my toefchynt, van geen nut.
 Myn reden staat verzet, en all' myn oordeel dut,
 Hoe dat natuur, die wys en spaarzaam is, in deeze
 Onevenmatigheid, zo groot, zo uitgeleeze,
 Behaagen had, en met een milde hand, zo veel'
 Lichaamen, blinkende veel schooner in elk deel,
 En end'loos grooter, slechts tot dit gebruik wou teelen,
 Zo als 't my toefchynt, en hunn' ronden kloot bedeelen
 Met eene omwent'ling, die van dag tot dag herbaard,
 Gestadig rust ontbeert, terwyl deez' rustende aard',
 Die zich veellichter en veel korter zou beweegen,
 In haaren kring, zo verr' van haaren stand gelegen,
 Door zo veel eed'ler werd bedient, dan zy zelve is,
 En onbeweegelyk haar wit treft, nimmer mis,
 Ontfangende als een cyns haar dag'lyks licht en luifter,
 Door die beweging, die voor 't oog der schepz'len duister,
 Ja gansch onzichtbaar is, en nooit weêrhouden word:
 Haar warmte en licht met zulk een spelheid nederstort',

Die geen getal, hoe groot, onmoog'lyk kan beperken.
 Dus sprak vorst Adam, in wiens oog men kon bemerkén,
 Dat hy, verrukt van geest, met overleg van 't geen
 Voor hem verborgen was, of immers duister schein,
 Aandachtig zwanger ging. Als Eva, neêrgezeten
 In 't dal, met bloemen ryk bezaaid, dit kwam te weeten,
 Rees zy, met ned'righeid, die deftigheid vertoond',
 En een gelaat, dat elk moest streelen, door zyn schoont',
 Om met een' wensch die schoone in haare loop te stuiten,
 Van de Aarde op, en zy ging, haar vruchten, bloemen,
 spruiten,

Zo weelderig van groei en kleur, en knop en bot,
 Haar kweekery, met vreugde aanschouwen, om 't genot.
 Zy juichten op haar komfte, en door de vriend'lyke oogen
 Van Eva toegeknipt, vermeerden ze in vermoogen
 En luister als by 't oog. Maar echter Eva ging
 Niet heen, wyl zy geen vreugde uit dat verhaal ontfing,
 Of zaaken, van zo hoog een aart, niet na kon spooren.
 Zy wenscht' zulks, met vermaak, uit Adam zelfs, te hoo-
 ren,

Wanneer hy haar herhaale all' 's Engels wyze reên.
 Zy hoorde 't liever uit den mond haar's mans alleen.
 Hy (dit was haar bewust) zou zyne red'nen sieren,
 Met fraaje uitweidingen, en zyne woorden vierén,
 Naar maat' van haar begrip, en 't geen te hoog was, door
 Een vriendelyk gestreel, oplossen aan haar oor.
 Zy wachte uit zynen mond wat meêr dan enk'le woorden.
 Helaas! waar ziet men nu in één van 's waerelds oorden,
 Door onderlinge min het volk zo wel gepaard,
 Zo eensgezind van zin, zo heusch en zoet van aart?
 Zy stapte luchtig voort met dertelende treden,
 Als een Godin: terwyl de drie Bevalligheden,
 Rondom haar stonden, en, met één genegen zin,
 Op de oogwenk wachtten van haar schoone koningin,
 En pylen van begeerte en lust, om onverdrooten
 Haar altoos aan te zien, in 't oog van ieder schooten;
 En Razaël, opdat vorst Adam wierd verlicht,
 En zyne twyf'ling, gaf, gulhartig, dit bericht:
 In zyne onderzoek en uwen eisch niet wraaken,
 Noch neem ze kwalyk. Neen: zy kunnen my vermaaken.

Merk vry den Hemel aan, ò Adam! als een boek,
 Dat Godt voor u ontfloot, op dat uw onderzoek,
 Daar in de wond'ren van zyn werken zou doorgronden,
 En kennis krygen van de jaargetyden, stonden,
 Van dagen, maanden en van jaaren: Maar te staan
 Naar kennis, en met uw verstand zo hoog te gaan,
 Of deezen Hemel draay', of de Aard' zich moog' beweegen,
 Is zonder baat of nut, begrypt gy 't wel ter degen.
 De Bouwheer, die 't Heelal schiep tot een zeker end',
 Liet dit den Menschen en den Eng'len onbekend,
 Wou die geheimen aan geen schez'len openbaaren,
 Maar wel dat elk daar met verwond'ring op zou staan.
 Of zo 't hen lust daar naar te vorschen, dan geeft hy
 't Gestel der Hem'len aan hun kibbelziekte vry,
 Om licht te spotten met hun drift om veel te weeten,
 Wanneer zy naderhand de maat des Hemels meeten,
 Een rek'nen 't starren tal: Hoe zy dit groot gebied
 Bootfeeren, bouwen, en weêr sloopen, en wat niet
 Bedenken, om 't geen zy door 't tegenstryd'ge missen,
 Met schyn van waarheid, weêr te heelen en vernissen:
 En hoe de ronde Sfeer, nu middelpuntig, dan
 Uitmiddelpuntig loopt aan 't blaauwe luchtgespan,
 Met groote en mind'ren kring, en rond in rond gefloten.
 Uit uwe red'nen is deez' giffing voortgevlooten,
 Als stamheer van 't geslacht dat uit u spruiten zal.
 Ik onderstel nu eens, ò Adam! dit geval,
 Dat lichaamen, zo groot, zo helder, niet behooren
 Aan mind'ren dienst te doen, schoon zonder glans gebooren;
 Of dat het Hemelsrond, een weg, zo ongemeen
 Aflegge, en de Aarde rust', daar zy 't genot alleen
 Ontfangt. Ik bid, merk eerst naauwkeurig aan in deez'en,
 Dat geene uitstekendheid, of waarde word beweezen,
 Door 't groote en 't heldere. Het Aardryk by 't gesticht
 Der ruime Hemelen geleken, kleen en licht,
 En zonder luffter, komt misschien vry meer're schatten
 Van een bestendig goed, in zynen schoot bevatten,
 Dan zelfs de zonne, die, naar 't schynt, geen vruchten baart,
 En op zich zelf niet werkt, maar op de vruchtbaare Aard',
 Waar op haar straal, die voor zich zelve niet kan werken,
 Haar kracht ontvouwt, en haar doet groeyen, bloeyen, sterken.

Die

Die groote lichten doen ook de Aarde juist geen baat,
 Maar hem, die daar op woont, en daar een plaats beslaat.
 En wat den wyden kring des Hemels moog' betreffen,
 Die strekt om 's Maakers magt en eer in top te heffen,
 Die haar zo ruim bootzeerde, en zynen streep zo wyd
 En verr' heeft uitgestrekt, opdat de mensch altyd
 Zou weeten, dat hy niet in eigendom die woning
 Bezit; een al te groot gebouw voor eenen koning
 Van 't Aardryk, niet door hem te vullen, als die maar
 Een stip van de Aard' beslaat. En all' het ov'rig daar
 Gesticht, is tot gebruik en dienften, ons verborgen,
 En Gode alleen bekend, die voor uw heil zal zorgen.
 De snelheid die men ziet in een ontelbaar tal
 Van kringen, is een werk van d'Oorsprong van 't Heelal,
 Die alvermogende is, en wezens t'zaam' gedreeven
 Uit lichaamlyke stoffe, één snelheid wist te geeven,
 Die omtrent geeft'lyk is. Gy houd my niet voor traag,
 Die sints het morgenuur ten Hemel, naar omlaag
 Gedaald, eer 't middag was, hier by u stond in Eeden,
 Een afstand, door geen tong een's Engels u te ontleden,
 Of door getallen, met een' naam, niet naa te gaan.
 Daar wilde ik, Adam, zyn, en daar op dringe ik aan;
 Zo gy 't beweegen van het Hemelrond durft giffen,
 Te toonen, hoe gy, door onvasten grond, kunt missen,
 En twyf'len. Niet dat ik dit wil besluiten, schoon't
 Zich zo aan uw verstand en oordeel hier vertoond.
 God, die voor's menschen geeft zyn'weg niet wou doen weten,
 Plaatste Aarde en Hemel, door geen Engel af te meeten,
 Dus verre van elkaâr, opdat een aardfch gezicht,
 Te verr' door waan verdoold, in zaaken van gewigt,
 En welkers kennis nut noch nodig zyn, verdwaalde.
 Stel eens de gulde Zon waar't middelpunt, de naalde
 Of spil der waereld, daar het starrendom met macht
 Naar togetrokken, door der Zonne en eige kracht,
 Rondom ten reye gaat; haar dwaalloop, nu naar boven,
 Dan weêr om laag, en dan verborgen, nu gestoven
 Voor uit, dan gaande weêr te rugge, of zonder vaart;
 Dit zyn'er zes: En wat, indien daar by deeze Aard',
 Als zevenste, hoe vast zy toeschyne aan onze oogen,
 Gerekend wierd, die op drie wyzen word bewogen?

Q 4

Dat

Dat door niet anders is te ontwarren, dan alleen
 Door Sfeeren, nu eens ginds, dan weder derwaards heen
 Bewogen, langs een streek, aan 't Luchtgewelf verheven,
 Die vochtig, dwars en schuins komt langs den Hemel zwee-
 ven,

Of met de gulde Zon te ontlasten van zyn werk,
 Dien snellen nachtkring en dien dagkring boven 't zwerk
 En all' het starrenheir, onzichtbaar voor onze oogen
 't Rad is van dag en nacht, dat draayend werd bewogen:
 Geloofd of niet geloofd; 't is eveneens of de Aard
 Vol yvers, om, naar 't oost gedraaid, met snellen vaart,
 Den aangenaamen dag voor zich alleen te haalen,
 En met haar deel gekeerd van de alverkwikk'bre straaLEN
 Der Zon, den nacht ontmoett', daar 't ander deel weêr door
 Haar straaLEN word verlicht, vol luister glans en gloor.
 Wat, of dat licht, dat door de Luchtstreek, schoon van luister,
 Klimt tot de Maan, onze Aard' gelyk, en all' haar duister
 By dag, als eene star verlicht', gelyk zy doet
 Deez' Aarde by den nacht, met haaren zil'ven gloed?
 Een onderlingen dienst die zy elkaar betoonen,
 Indien 'er landen zyn waar in ook schepz'len woonen:
 Haar vlekken toonen zich als wolken aan uw oog,
 Waar uit het reg'nen kan: haar grond, eerst warm en droog,
 Word, door den regen zagt gestoofd, kan vruchten teelen,
 Die den Inwoond'ren daar hun voedsel mededeelen.
 Ook zultge mogelyk aan 't blaauwe Wolktapyt,
 Veele and're Zonnen noch ontdekken met 'er tyd,
 Die, wordende opgewacht van hunne Maanen, brengen
 Hun man- en vrouwelyk licht by één (1) en t'zaamen mengen:
 Want deez' twee lichten, zo onmeet'lyk zwaar en groot,
 Verschaffen 't leven aan deez' ruimen Waereldkloot;
 Misschien in ieder rond, met iets, dat leeft, beschonken:
 Want een zo groote ruimte, uit vuur te zaam geklonken,
 Van zielen onbewoond, verlaaten, woest te zien,
 Slechts om te schynen, en zyn licht ons aan te biên,

Daar

(1) Hun man- en vrouw'lyk licht by één.] *De Sterrenkundigen verdeelen de Dwaalsterren, die het best zyn, in mannelijke, die vogtig zyn in vrouwelyke kunne, en die nu best en dan vogtig zyn, in de beide geslachten.*

Daar schier elk rond alleen een flikkerlicht van ftraalen
 Op de Aarde, die dat licht weêromkaatft, neêr laat daalen,
 Geeft stof tot veel gefchils: maar 't brengt geen voordeel by.
 't Zy alles dus, of 't zy het anders is; het zy
 De Zon, de grootfte Vorft des Hemels, dien God baarde,
 Ryze over 't Aardryk heene; of de Aard', van minder waarde,
 Ryze over haar; de Zonne, in 't ooft, haar weg, vol gloed
 En vuur, beginne, of de Aarde in 't weft met traager fpoed
 Haar stillen loop beginne; met wakk'ren, ongeftoorden,
 En een gelyken tredt, van 't Zuiden tot het Noorden,
 Op haaren zagten as rondom gedraaid, en voert
 U mede in zachte lucht; zulks maake u niet ontroerd:
 Noch 't baare in uw gemoed, ô Adam! geene zorgen,
 Om naa te vorfichen, 't geen u d'Almacht hield verborgen.
 Laat, laat zulks over aan den Schepper, dien ge alleen
 Moet dienen, vreezen, en aanbidden hier beneên;
 Laat steeds 't beftieren, en het plaatzen, en 't regeeren
 Der fchepz'len over aan dien Heer van alle Heeren;
 Vertrouw daar van aan hem staâg de orde en maat en wyz':
 Maar gy vermaak u in zyn gift, dit Paradys,
 Dit heerlyk proefftuk van zyn goedheid en genade;
 En in uw Eva, uw volschoone wedergade.
 Verluftig u met haar in uw volftrekt gebied.
 Droom van die waerelden, ô Adam! verder niet,
 Waar van de Almachtige ons geen op'ning wilde geeven,
 Noch ook wat fchepz'len daar in wonen, zweeven, leeven,
 In welk een ftand, of trap, of ftaat: maar zyt te vreen
 Dat ik, op uw verzoek, dus verre u wilde ontleên,
 Hoe 't zich op de Aarde en daar om hoog heeft toegedraagen.
 Toen antwoorde Adam, van zyn twyfling nu ontlagen,
 Aan Rafaël aldus: ô Zuiv're Hemelgeeft,
 Doorluchtige Engel, die myn twyfeling geneeft!
 Hoe lieflyk hebt ge my voldaan, myn zwarigheden
 Verdreeven, en geleerd, wat weg ik moet betreedn!
 Den allerbesten weg, van wargedagten vry,
 Die 't duurbaar levenszoet door woede en razerny
 Verwoeften, waar van God den oorfprong van ons leeven,
 Alle angst en zorg en finert en kommer heeft verdreeven,
 En die nooit hinder doen, ten zy we langs een weg
 Die dwaas bejaagen, door een dwaalziek overleg,

Om kennis, die geen nut kan baaren, te bekomen.
 Maar ach! de inbeelding of 't verstand, niet in te toomen;
 Raakt licht aan 't zwerven, en zy zwerft vaak zonder end,
 Tot zy, geleeraard door de ervarenis, erkent
 Dat onkunde in all' 't geen spitsvinnig is en duifter,
 En dat den mensch verchaft noch baat, noch vrucht noch lui-
 fter,

En kennis van het geene ons, dag op dag, een wis
 En nuttig voordeel geeft, de hoogste wysheid is:
 Wat verder gaat is rooken ydelheid en dampen,
 Slechts broeyende eene reeks van dwaasheid smart en ram-
 pen;

Maakt ons in dingen, die ons aangaan, onbereid
 En ongeoeffend, en slechts zoekers, wiër beleid
 Het eensgezochte ontglipt. Des laat ons, aangedreven
 Door beter leerzucht, van deez' top; zo hoog verheven,
 Met nederige vlucht, van zaaken spreken, die
 My nutter zyn, en ik hier dag'lyks hoore en zie.
 Dit geeft my licht'lyk stoffe, om u, met uw behagen,
 En steunende op uw gunst, iets anders weër te vraagen.
 'k Heb uit uw' mond gehoord, zo vloeyende van taal,
 't Geen voor myn tyd gebeurde: ei hoor nu myn verhaal,
 Van 't geen my wedervoer, en u nooit kwam ter ooren.
 Ook is noch de avond niet van deezen dag gebooren,
 En u bleek klaar met welk een vriendschap liefde en lust,
 Ik toefde, om myn verhaal u ook te doen, geruft
 Dat ik uw antwoord meê moog' op myn beurt verwachten.
 'k Verbeeld me een Hemel hier op Aarde in myn gedachten,
 Terwyl ik by u zit, en alle uw red'nen hoor.
 Uw woorden vallen my veel zoeter in myn oor,
 Als de eelfte Palmboomvrucht een hert, dat afgeronnen,
 Van arbeid, door den dorst en honger overwonnen,
 Naar spyze en drank verlangt; hoe lieflyk die den mond
 Ook vall'; Hy voed, hy sterkt, verzadigt ons terftond:
 Doch uw' volfchoone taal, zo zoet, zo fraai, zo teder,
 Verzaad noch walgt my niet, maar maakt myn lust noch reder.
 Waar op hem Rafaël dus diend' met zachte taal:
 Daar is genade, ô stam der menschen! t'eenemaal
 En ryk'lyk uitgestort op uw volmaakte lippen:
 Welspreekendheid komt glad van uwe tonge glippen:

Want

Want God storte over u, en in- en uitterlyk,
 Zyn milde gaven uit, zyn heerlyk Beeld, en 't blyk
 Van zyn genade, 't zy ge zwygt of kooimt te spreken:
 Bevalligheid en schoont' verzellen onbezweeken
 U, waar gy zyt, en zyn te zien in ieder woord
 En elk gebaar. Gy word, in Gods gezegende oord,
 Geächt benevens ons, als dienstknecht van dien Grooten,
 Geneigt de wegen, die de Godheid heeft befloten
 Te houden met den mensch, te kennen, gaê te slaan,
 En staâg te roemen in 't bespieg'len van haar daân:
 Want immers 't blykt ons, dat de Godheid u wilde eeren,
 En met een zelfde liefde als ons zich tot u keeren
 En u omhelzen. Vaar dan voort met uw verhaal,
 En streel myne ooren, door uw honigzoete taal:
 Want toen dit voorviel heb ik elders my gevonden,
 Door d'Opperste, op een togt, die verr' was, afgezonden,
 Een reis heel akelig en duister, strekkend' tot
 De Poorten van de Helle, om, volgens Gods gebod,
 Met myn geheele troep, te zien, dat uit de strecken
 Der Hel, noch vyand, noch verspieder uit mogt breken,
 Om, door godloze drift en stoute reukloosheên,
 Gods wyze Schepping met verwoesting onder een
 Te mengen: niet, om dat zy, zonder Gods gedogen,
 Iets konden doen, maar slechts gezonden uit den Hogen,
 Om ons in zynen dienst aan d'eeuwige Opperheer
 Te wennen, zynen naam tot heerlykheid en eer.
 Wy vonden 's afgronds poort, die naare poort, volkomen
 Bebolwerkt en bewaard door grendelen en boomen:
 Maar verder daar van daan vernamen we een geraas,
 Heel anders dan 't geluid van zang en dans, helaas!
 's Was niet als dulle woede en smerten en ellenden.
 Ik keerde, naar den last des Hemels, met myn benden,
 Voor 't nedervallen van den Sabbathavond, bly
 Te rugg'. Nu is 't uw beurt: uw zoet verhaal zal my,
 Als 't myne deed aan u, verkwikken en vermaaken.
 Zo sprak des Hemels kracht, door heilig vuur aan 't blaaken,
 En dus de Vader van het menschelyk geslacht:
 Het overschreid het perk der menschelyke magt
 Te melden, hoe den mensch in 't leven zy gekomen:
 Want wie ontvouwt hoe hy beginfel heeft genomen?

Begeer-

Begeerte, een zoete lust, om met u noch een poos
 Te wezen, porde my, dat ik deez' stoff' verkoos.
 Naauw was myn oog, naar een zeer zachten slaap, ontslooten,
 Op 't zagt en bloemryk kruid in Edens Hof genooten,
 Of ik bevond my in een balzemgeurig zweet,
 't Geen straks de warmte van de zonne opdroogen deed,
 En uit die vogt een deel haar's voedzels kwam te erlangen.
 Ik wendd' myne oogen, door verwondering bevangen,
 Verbaafd ten Hemel op; met onverdraaid gezicht
 Beschouwde ik deezee lucht, zo breed, zo ruim gesticht,
 Tordat ik, door een snel en ingestort vermogen,
 My opgaf, streevende daar heen met all' myn poogen,
 En op myn voeten stond. Ik zag aan allen kant
 Rondom my, berg en dal, en bosschen, ryk beplant
 Met schaduwryk geboomte, en verr'gelegen dalen
 En vlaktens, die de zon verkwikten door haar stralen,
 En eenen waterval, wiens stroomend zagt gedruis,
 Myn ooren streelden door een toverend geruisch;
 Daar nevens schepzelen, die leefden, zich bewogen,
 Den grond betraden, of op snelle wicken vlogen.
 't Gevogelt' kwinkeleerde op elken tak van vreugd':
 't Lachte alles wat ik zag, my toe, en scheen verheugt.
 'k Ging voort myn eigen zelf van lid tot lid bezichten:
 Nu trad ik zagt, dan liep ik buigzaam van gewrichten,
 Door levendige kracht gedreven, hier en daar:
 Maar 'k wist niet wat ik was, waarom, hoe, of van waar!
 Ik ondernam myn tong tot spreken te beroeren,
 En 'k sprak terstond: myn tong kon straks een rede voeren
 En noemen 't geen ik zag. Ik zei: Gy gulde Zon,
 Gy overheerlyk licht en aller lichten bron,
 Gy Aarde, op welke ik zie het licht diër zonne stralen,
 Gy Bergen, Bosschen, en gy Stroomen, Vlaktens, Dalen,
 En Bronnen: Gy die leeft, en u beweegt; wel aan
 Aanvall'ge schepzelen! komt, doet my eens verstaan,
 Indien gy 't immer zaagt hoe ik hier ben gekomen,
 Niet van my zelv'; maar 'k heb gewis begin genomen,
 Van eenen Maaker, groot van goedheid, groot van macht.
 Zegt my, hoe ik Hem kenne, en eere en viere en acht',
 Die my dit leven, deez' beweging heeft gegeven.
 Ik zie myn kennis door myn heil te boven streeven.

Wyl ik dus sprak, en my nu her-dan derwaards wendd',
 Raakte ik ter plaats, daar my het leven wierd bekend,
 En 'k eerst dit heilryk licht beschouwde met myne oogen.
 Ik kreeg geen antwoord. Elk bleef roer'loos, onbewogen.
 Toen zette ik, zwanger van gedachten, my ter neêr,
 Op eenen groenen bank, beschaduwd, maar veel meêr
 Met bloemen gestoffeerd. Daar kwam my 't eerst genaaken,
 Een zoeten slaap (1), die my een zagte rust deed smaaken,
 Hoewel ik overwoog, dat ik weêr was gebragt
 Tot mynen eersten staat, vervreemd van 's levens kracht;
 Toen aan myn hoofdenênd zich schielyk kwam vertoogen
 Een droom (2), die met zyn kracht myn leden doorgevlogen,
 Straks myne inbeelding deed bedenken, dat ik noch
 In wezen was (3) en leefde, een waarheid, geen bedrog.
 My dacht dat iemand my kwam nad'ren, in wiens weezen
 Ik gansch niets mensch'lyks, maar iets Godlyks wist te leezen,
 Die sprak: 't Ontbreekt u hier aan woonplaats, rys terstond,
 ô Adam, eerste mensch! begeef u van deez' grond,
 Gy, die geördend zyt tot aller menschen Vader,
 Uit wien elk vloeyen zal als uit zyn stromen en ader.
 Ik kom, daar gy me roept met heilige yver aan,
 Hier als uw gids, om u te leyden langs deez' baan,
 Naar een volzalig Hof, u, door myn gunst, beschooren.
 Hy greep, terwyl zyn stem my lief'lyk klonk in de ooren,
 My by de hand (4), en zet' my op myn voeten neêr.
 Toen zweefde ik nevens Hem zagt boven land en meir;

Als

(1) Een zoeten slaap.] *Gen. II. 21.*

(2) Een droom.] *By Homerus zyn de droomen Godbeden, die zich op het hoofd plaatsfen, volgens het vierde Boek van de Odyssæa: „Deeze verbeelding trad dan in de kamer daar zy „sleep, en plaatste zich op haar hoofd. Ook vind men in het zesde Boek: „De Godeffe daalde als een lichte wind op het bed, „de van Nausica en zette zich op haar hoofd, om dat de inbeelding „in 't hoofd haar zetel heeft. Job zegt iets diergeelyks Hoofd-deel IV. vers 13.*

(3) Dat ik noch in wezen was.] *De Heer Descartes bewyft aldus zyn bestaan: Ik denk, daarom ben ik.*

(4) My by de hand.] *Gen. II. 15. Het schrynt uit dit vaers dat God den mensch buiten 's Paradys heeft geschapen.*

Als door de lucht, en zag my end'lyk nederglyden
 Op eenen berg, verzien met Boomen van weêrzyden,
 Maar effen in zyn top, omringd aan allen kant
 Met schaduwryk geboomte, op 't fierelykft' geplant,
 Met schoone dreeven en priëelen dicht besloten;
 Gezicht veel fraayer dan ik immer had genoten!
 'k Zag ieder boom belaân met de allerfchoonfte vrucht,
 Vrucht, die, neêrhangende, myn hert met eene zucht
 En trek bekoorde, om die te plukken en te smaaken:
 Maar zie, zulks poogende, kom ik terftond te ontwaaken,

En zag, dat alles, wat ik in myn droom bevond,
 En merkte, wezendlyk voor bei myne oogen stond.
 Hier raakte ik wederom aan 't dwaalen, als voorheen en,
 Waar' my myn gids, die my geleid had, niet verfcheenen;
 Daar 't hooggetopt geboomte een ryke schaduw' fpreid;
 Een Goddelyke kracht Gods tegenwoordigheid.
 Ik viel, aanbiddende zyn onbepaald vermogen,
 Voor zyne voeten neêr, door diep ontzag bewogen:
 Hy rechtte me overende, en gaf, met een gezicht
 Waar in de vriendschap blonk, my dit gewenscht bericht:
 Dien gy, ô Adam! zoekt, ben ik, de bron der dingen,
 Die uit my vorm en stand en eigenschap ontgingen,
 De Maaker van all' 't geen gy, wyd en zyd, om hoog,
 En op deeze aarde, in 't rond bepiegelt met uw oog.
 'k Geef u dit Paradys tot eigendom in handen;
 Bebouw, beplanthet, naar uw zin, met all' zyn landen;
 En smaak, tot voedsel van uw lichaam, zyne vrucht:
 Eet van elk boom de vrucht, die groeide in deeze lucht,
 En in deez' fchoonen Hof, met blyde en vrye zinnen.
 Geen fchaarsheid, mangel noch gebrek, koomt ooit hier bin-
 nen.

Maar van den Boom, die u kan leeren 't onderscheid
 Van 't goed en kwaad; die ik, om uw gehoorzaamheid
 En uw Gelove in my te toetsen, plaatfte nevens
 Dien wonderlyken boom, den Boom des waaren leevens,
 In 't midden van den Hof, proef nimmermeer; en fchuw
 Zorgvuldig 't naar gevolg, zo fchadelyk voor u.
 Want weet, dat gy ten dage, als gy daar van zult eeten,
 En 't eenigfte gebod, dat ik u gaf, vermeeten

Verbreeken, gy den dood zult smaaken. Op dien dag
 Krygt d'endcloozen dood u onder zyn gezag;
 En gy verliest deez' stand, in zaligheid volslagen,
 Van hier verdreeven in een waereld vol van plaagen.
 Hy sprak dit heilgebod, zo ernstig van gelaat,
 Dat my de klank met schroom noch door myne ooren gaat,
 Schoon myne keur daar heên nooit hellen zal of neigen:
 Maar straks nam zyn gelaat, de vriend'lykheid, hem eigen,
 Weêr aan, en Hy ging dus weêr met zyne aanspraak voort:
 'k Geef u en uw gellacht niet slechts alleen deezee oord,
 Deez' schoone Landstreek, maar zelfs 't ganfche rond der
 Aarde.

Bezit, regeer, beheersch 't, als Heeren naar uw waarde.
 Ik geef u alles in bezitting, wat daar leeft,
 En 't geen 'er in de lucht, of in het water zweeft,
 De Beesten, Vog'len en de Vifchen, tot een teken
 Van uw gezag, myn gunst, u zonneklaar gebleeken.
 Bezietze, elk in zyn foort. Ik breng ze u allen hier,
 Opdat g'hen naamen geeft, en elk u diene en vierr',
 En eere en hulde doe. Versta dit ook van vifchen,
 Die noô hun Element, de Zee en stroomen, missen,
 En om die oorzaak niet gedagvaart (1) hier ter steê.
 Zo sprak hy, en terftond was ieder vogel reê,
 En ieder dier, en elk kwam paar aan paar my teder
 Genaaken. All' 't gediert' bukt vriend'lyk voor my neder.
 De vog'len nad'ren my met neêrgestreeken vlerk.
 Ik gaf (2) aan ieder dier, opdat men 't kenne en merk',
 Terwyl 't voorby me ging, zyn' naam, en kon zyn wezen,
 Natuur en aart, als 't was uit my zelfs voortgerezen.
 Met zulk een kennis wierd myn snel begrip, door God
 Begaaft. Maar echter 'k vond in dit gezegend lot,
 Dat my noch iets ontbrak. Dies kwam ik nader treden,
 En sprak het Gods gezicht dus aan met myne reden:
 O! met wat naam (want Gy gaat my, en alles wat
 Het menschelyk vernuft, dat Aarde en lucht bevat,

Onëindig

(1) En om die oorzaak niet gedagvaard] *Den Oudvader Augustinus geloofde niet dat de vifchen voor Adam zyn gekomen, gelijk de andere dieren.*

(2) Ik gaf aan ieder dier ... zyn' naam] *Gen. II. 20.*

Onëindig verre in macht en majesteit te boven)
 O! met wat naam zal ik u noemen? hoe u looven?
 Op welk een' wyz' moet ik u eeren, hulde biën?
 En hoe u, naar uw waarde, aanbidden en ontzien,
 Almagtig Stichter van dit wonderlyk gevaarte,
 Zo uitgestrekt, zo groot, en van onnoemb're zwaarte?
 Genadig Schenker van myn heereyken stand,
 Voor wiens geluk en heil gy uwe milde hand
 Zo wyd ontfloot, om my met alles op te hoopen,
 Dat my tot dankbaarheid en liefde en dienst kan noopen!
 Maar 'k zie hier niemand, die met my deez' heilftaat deelt:
 Wat heil schenkt eenzaamheid, daar eenzaamheid verveelt?
 Wie kan dit goed alleen genieten, dat genooten,
 My niet vernoegt? Ik heb myn hart u vry ontflooten.
 Genade, ô Vader! zo 'k misdeed in mynen plicht.
 Het Hemel Wezen, met een minnelyk gezicht,
 Antwoorde op deez' wyz': Wat noemt ge een eenzaam
 leven?

Is niet deez' Lucht en Aarde, u tot verblyf gegeven,
 Met s'chepzelen vervuld, begaaft met levenskracht,
 Van onderscheiden aart, bekwaamheid, en gellacht,
 Die alle staan gereed, op 't wenken van uwe oogen,
 En tierig speelen voor uw aanzicht, wiër vermogen,
 Wiër aart, wiër spraak, wiër vorm, en werk gy kent en
 weet?

Zy kennen ook, en zyn door redenkracht bekleed,
 Meêr als ge u wel verbeeld. Gy vind hier all' uw dagen,
 Met ieder tydverdryf, en kunt, naar uw behaagen,
 Uw macht en heerschappy verbreiden zonder end.
 Uw wettig Koningryk is paal noch perk bekend.
 Zo sprak Hy, die de bron en oorsprong is der dingen;
 En 't s'cheen zyn last, die wy, uit zynen mond ontvingen.
 Ik bad verlof voor 't geen ik dus ten antwoord gaf:
 ô Zuivre Hemelkracht, myn Maaker! wil uw straf
 Weêrhouden om myn taal, indien ze u wekk' tot tooren,
 En leen goedgunstig en genadig my uwe ooren!
 Hebt gy me, in dit gewest, niet 's waerelds Heerschappy
 Gegeeven, in uw plaats, deez' mindere onder my
 Gesteld? wat maatschappy kan ongelykheid baaren?
 Wat vreugde, indien we elkaër, in aard, niet evenaaren?

Die

Die orïderling moet zyn, en naar elks stand en maat
 Gegeeven worden en ontfangen : maar in ftaat
 Van ongelykheid komt het een veel hooger ftreven
 Dan 't ander : 't wil en 't kan niet met den and'ren leeven,
 En ftrekt in 't ende ons tot een laft. 'k Bedoel alleen
 Gezelfchap, 't welk niet my, ô Vader ! zy gemeen
 Dit redelyk vermaak, 't geen my uw gunft wou teelen ;
 Waar in geen dier, ontbloot van reên, met my kan deelen.
 Elk dier vermaakt zich met zyn foort, verrukt van zin :
 De fiere Leeuw fchept zyn vermaak met zyn' Leeuwin :
 Gy wift ze wel gepaft, naar hunnen aart, te paaren :
 Zo vriend'lyk kan geen vifch met eenig dier vergaaren :
 Geen Os bejegt zo den Aap, niet eens van leeft ;
 Veel min, ja minft kan ik dus omgaan met een beeft.
 Toen heeft de Alheerfcher, door geen fteurnis aangedreeven,
 Om myn zo vrye taal, dit antwoord my gegeeven :
 Ik zie, ô Adam ! dat ge u zelf voor oogen ftelt
 Een fraay een keurig en een zeldzaam heil : zulks meld
 De keur der wedergade, om nevens u te erlangen,
 Dit leeven en dit heil door u van my ontfangen :
 Gy fmaakt, wen ge eenzaam zyt, in 't midden van 't genot
 Der blyfchap, geen vermaak. Wat denkt ge dan van God,
 En zyn volmaakten ftrand ? Hoe ! Is myn ftaat een weelde,
 Een zaligheid, die nooit een Engel zich verbeeldde,
 Volmaakt, of niet ? Ik ben, door de end'looze eeuwen heen
 En van alle eeuwigheid der eeuwen ftaêg alleen :
 Ook ken ik niemand met of nevens my, veel minder
 Een die my evennaare, of myn geluk verhinder' :
 Wien kenne ik daar ik meê verkeere en om kan gaan,
 Dan fchepzels, die, door my, hun vorm en ftrand ontfaân,
 En minder zyn dan ik ; zo verre in waard' beneden
 Hun vormer, als gy hen verwint in waardigheden ?
 Hier zweeg de Schepper, en myn nedrig antwoord luidd'
 Aldus : Almachtige, die leeft eeuw in eeuw uit,
 ô Eenig Opperheer en oorsprong aller dingen !
 Het menfchelyk vernuft kan in uw raad niet dringen,
 Noch ook de hoogte en diepte ontdekken van uw baan ;
 Die eeuwig is, en door geen fchepzel na te gaan.
 Gy, in en uit, en door u eigen zelf volkômen
 Volmaakt, kunt nimmer voor gebrek of kommer fchroomen :

Maar anders is het met den mensch, van kleiner waard',
 En onvolmaakter in zyn eigenschap en aart.
 De bron van zyn begeerte, om vriend'lyk te verkeerē
 Met iemand, hem gelyk, is om nooit hulp te ontbeeren,
 Wanneer hem iets ontbreekt. 't Is gansch onnodig dat
 Gy voort zoud teelen, die de onëindigheid bevat.
 Gy zyt, schoon één, volmaakt door allerlei getallen;
 Maar niet de mensch, die toont by tal, in veel gevallen,
 Zyn onvolkomenheid, en wenscht om zyn's gelyk
 Te teelen, en zyn beeld in fraaye Telgen, ryk
 Van deugd en gaven, te zien groeyen, en vermeerē,
 In eenheid onvolmaakt, die 't innig hertsbegeeren
 En onderlinge liefde en vriendschap vordert. Gy,
 In uw verborgenheid, schoon die steeds eenig zy,
 Best vergezelschap, zoekt geen ander dien ge uw Wezen
 Deelachtig maakt. Maar komt die lust in u gerezen,
 Gy kunt uw s'chepsel, tot dien top van eenigheid
 En van gemeenschap (hem tot heden noch ontzeid)
 Verheffen, nevens u, en even als vergoden.
 Ik kan deez' s'chepsels (hoe verknocht aan myn geboden)
 Voorovergaande, niet doen kyken naar om hoog,
 Noch my in hun gedrag behaagen, noch gepoog.
 Dus sprak ik, na 't verlos, door Godt aan my gegeeven,
 Vrymoedig: En 't behaagde aan de Oorsprong van myn leeven,
 Dat Hy dit antwoord gaf: O Adam! 't lustte my
 U tot dus verre te beproeven. 'k Zie dat gy
 De dieren niet alleen, die gy kost naamen geeven,
 Maar ook u zelve kent, ten blyk van uw verheven
 En grooten geeft, in u van banden vry, *myn Beeld*,
 En *myn gelykenis*, geen dieren meêgedeeld,
 En des niet wel gepast voor u tot maatschappyë,
 Ik geeve u groot gelyk: Gy spreekt gelyk een vryë:
 Die maatschappy zoude u niet voegen, die gy wraakt.
 Ik val u daar in toe, en wist zelfs eêr gy spraakt,
 Hoe 't geenzins goed (1) zy voor den mensch alleen te wezen:
 Ook was 't gezelschap, dat gy zaagt en s'cheen te vreezen,
 Geenzins voor u geschikt, maar slechts om uw verstand
 Te toetsen. Uw begrip, door my u ingeplant,

En

(1) Hoe 't geenzins goed zy, enz.] *Gen. II. 18.*

En 't oordeel 't geen gy gaaft, gevalt my ganfch volflagen.
 't Geen ik u brengen zal, zal u geheel behaagen,
 En in uw eenzaamheid verftrekken, zyt geruft,
 Uw hulp, uw ander zelv', uw wenfch en herteluft.
 Hier floot de Schepper, en Hem hoorde ik niet meêr fpre-
 ken;

Ofeêr, myn zwakheid (door zyn kracht my nooit gebleeken),
 Een Goddelyke kracht) bevond zich buiten ftaat (1)
 Een redevoering, die 't verftand te boven gaat,
 Te vatten zo 't betaamt. Des viel zy, door 't vermogen,
 Van zyne Godlykheid, en uit zich zelfs getoogen
 Door zyne heerlykheid, die me onverdraag'lyk fcheen,
 In een bedwelmndheid, en ik stortte met myn leên,
 Beroofd van krachten op de bloëmryke aarde neder,
 En zocht myn heul in fleep, die my, nu veel gereeder,
 Te hulp geroepen door natuur, beving, en voort
 Myne oogen floot: Hy floot myne oogen, maar de poort;
 Waar in de inbeelding woont, het zielgezicht van binnen,
 Bleef open. Zy vertoonde aan myn verftand en zinnen,
 In een verrukking ('k fcheen 't te zien hoewel ik fleep)
 De plaats waar in ik lei; en 't Wezen dat my fchiep,
 En ik eer waakende befchouwde met myne oogen,
 Stond voor my met zyn' glans en luifter en vermogen.
 Hy, die my eindelyk zeer dicht genaaken kwam,
 Buk't neêr, en opende myn linker zyde, en nam
 Daar uit een Ribbe (2), en vleefch, noch warm van levens-
 krachten

En hertebloed. De wond (die fcheen naar myn gedachten
 Te gaapen) was terftond geneezen, en met vleefch
 Weêr aangevuld. De Rib (waar uit een fchepzel rees)
 Bootfeerde en vormd' Hy tot een menfch (3) in kunne en
 leden

My ongelyk, zo fchoon, zo vol bekoorlykheden;
 Dat alles wat my fchoon op deeze waereld fcheen,
 Nu fcheen van minder fchoonthe, of alle fchoonthe alleen

R 2

In

(1) Bevond zich buiten ftaat.] *Dan. X. 8.*

(2) Daar uit een ribbe.] *Gen. II. 21.*

(3) Bootfeerde. . . hy tot een menfch.] *Gen. II. 22.*

In haar vereend; in haar, maar meest in 't hemels wezen,
 Waar in de vriendschap, liefde en blydschap was te leezen,
 In haar volmaakt gelaat, dat my van dien tyd af,
 Een zoetheid, nooit voorheen beproefd, in 't harte gaf.
 Haar adem blies een drift in myn gemoed en zinnen,
 Een togt van liefde, om haar voor eeuwig te beminnen.
 Ze ontdook myn oog en liet me in 't duister: Ik ontwaakt,
 Om haar, tot wien myn hart in kuifche liefde blaakt,
 Te vinden, of 't verlies voor eeuwig te beklagen,
 En af te zien van all' wat ooit my kon behaagen,
 Of blyfschap baaren, nu van alle hoop beroofd.
 Daar stond ze niet verre af met opgeheven hoofd,
 En juist zo als ze my was, in myn droom, verscheenen,
 Verfierd met all', wat Aarde en Hemel kon verleenen,
 Om haar beminnelyk te maaken in myn oog.
 Zy naderde, terwyl ik haar te nad'ren poog,
 Terwyl haar Hemelsche bootzcerder haar geleydde,
 Dien nu zyn Hemelglans bedekte voor ons beyde.
 Zy volgde op zyne stem, in pligten, die de trouw
 Van 't heilig huwlyksbed, vereifcht in eene vrouw,
 Wel onderrecht. Haar tred, vol aangenaam gewemel,
 Was vol bevalligheid, in haar gezicht een Hemel,
 En fraaye deftigheid en lief' haar ganschen zwier.
 Van vreugde als overfelpt, en door een zeldzaam vier
 Aan 't blaaken, berft ik uit luidkeels in deezer voegen:
 't Valt alles uit naar myn begeerte en myn genoegen,
 ô Groote Schepper, die zo mild, zo gunstig zyt!
 ô Geever van al 't schoone, en 't schoonst' my niet benyd
 Deeze uwe laatfte gift. Gy hebt uw woord volkomen
 Vervult, been uit myn been, vleesch uit myn vleesch (1) ge-
 nomen,

Beschouw ik, en ik zie my selv' voor myn gezicht:
 Haar naam is wyf, zy kwam slechts uit den man in 't licht,
 Die doet den Vader en de Moeder fluks vergeeten,
 En hangt zyn wyf aan (2), door een zelfden geeft bezeten:

Zy

(1) Been uit myn been, vleesch uit myn vleesch.] *Gen. II. 23.*

(2) En hangt zyn wyf aan.] *Gen. II. 24.*

Zy zullen zyn één hart, één vleefch, één ziel, één zin.
 Dit hoorde zy, terwyl zy brand van zuiv're min,
 En fchoon my toegebragt, op Goddelyke wyze,
 Nochtans haar waarde en deugd, weergadeloos in pryze,
 Wilde aangesproken zyn, niet onverzogt verheerd:
 Zy trad voor uit: Zy bood zich zelf niet aan, maar keerd'
 Te rugg', dat mynen luft noch meerder deed ontfteeken;
 Of, met een woord, natuur, fchoon vry van fnoô gebreken
 En zondeffnetten, bragt in haar te weeg, dat zy,
 My ziende, week te rugg'e. Ik volg haar aanftonds, bly
 En yv'rig na. Zy wift, wat zuiverheid van zeden
 Vereifcht, en keurt, met ernft, en met gediensftigheden,
 Myn kuifche reden goed. Ik ley haar, daar zy blooft
 Gelyk de dageraad in 't morgenbaarend ooft,
 Naar 't Bruidspriëel. Het vlak des Hemels en 't geftarrent
 Dat men gelukkig noemd, daar 't aan de luchtstreek barrent,
 Schoot van zyn kracht en van invloed 't edelfte uit:
 Het Aardryk, ieder berg, en boom, en bloem, en fpruit,
 Wenscht ons geluk en heil; 't gevogelte verfraaide
 Zyn' zang van vreugde: Een frifche en koele lucht door-
 waaide

Het bofch, en dart'lend' blyde op haare wicken, bragt
 Zy fpeceryën mede, om haaren geur geächt;
 Totdat de Nachtegaal, door liefdens kracht gedreeven,
 Den blyden Bruilofsang heeft juichende aangeheven,
 En de avondftar gebood, dat zy zich fpoeden zou
 Naar haaren hoogften top, om op deeze eerfte trouw,
 De toorts der bruiloft, met haar held're vlam te ontfteeken.
 Zie daar is myn verflag van 't heil aan my gebleken,
 Van myn' geheelen ftaat, en alles wat my Godt
 Wou fchenken, tot den top van myn gezegend lot,
 Dit aardfch geluk, dat ik geniet, en moet belyden,
 Dat dit my alles geeft veel ftoffen van verblyden:
 Maar dat gebruikt, of niet gebruikt, in 't hert noch wekt
 Verand'ring, en een fpoor tot grooter lusten strekt:
 'k Spreek van 't vermaak, dat fmaak, gezicht en reuk kan gee-
 ven

Van kruiden, vruchten, en van bloemen, bronnen, dreeven
 En 't aangenaam gezang der vogelen. Maar 't gaat
 Hier anders toe. Ik zie, verruikt, haar fchoon gelaat,

Ik raak, verrukt, haar aan : Toen kwam ik eerst te ervaren,
 Wat hartstocht was, een drift doorzwevend' hart en aëren :
 'k Bleef meester van my zelf, in 't ruim genot van 't geen
 My 's Hemels milde gunst wou schenken : hier alleen
 Viel ik te zwak : Ik kon de kracht, de glans en 't leeven
 Van die bekoorlykheên, zo schoon, niet wederstreeven.
 Natuur ontweek me, en liet my slechts een enkel deel,
 Niet sterk genoeg, om 't schoonst' en dierbaarst' pronkjuweel
 Van haare kracht, om zulk een voorwerp, dat ik loofde
 Te wederstaan ; of zy, die myne zy me ontroofde
 Nam licht meer dan genoeg ; of schonk ten minsten haar
 Te veel sieraad en schoonte in 't uiterlyk gebaar,
 Maar licht inwendig niet met zulk een schoonen luister :
 't Eerste oogmerk der natuur ('t is voor my ganfch niet dui-
 fter)

Was om haar in verftand, en die vermogens, die
 Inwendig zyn, en ik in my uitschitt'ren zie,
 Van minder heerlykheid en majesteit te maaken :
 Uitwendig komt ze ook 't beeld zo dicht niet te genaaken,
 Dat beiden fchiep, en drukt de prent der heerschappy,
 Die over 't fchepfeldom de Schepper schonk aan my,
 Zo deftig geenzints uit : Maar richt ik myne treden
 Om met myn oog haar schoonte en haar bevalligheden,
 Van dichteby te zien, dan fchynt ze zo volmaakt,
 Zo rykelyk bedeed, haar waardigheid zo naakt,
 En klaar te kennen, dat ik in haar taal en werken,
 't Befcheydenft', deugzaamft', beste en wyfte kan bemer-
 ken :

De hoogfte kennis zwicht, wen zy haar mond ontluit :
 De wysheid leutert slechts zo zy zich anders uit,
 En zweemt naar zotterny : Aan haare zyde pronken
 De reden en 't gezag, als was zy eerst befchonken,
 Niet laater, by geval, met leeven, door Gods hand :
 Opdat ik 't alles met een woord in zyn verband
 Uzegg' : Grootmoedigheid, verzeld met fiere trekken,
 Is in den omtrek van haar fchoon gelaat te ontdekken,
 Vermengd met vriend'lykheid, en baart alom ontzag,
 Als door een Eng'lenwagt bewaakt by nacht en dag.
 Hier op fprak Rafaël aldus met donkere oogen :

Verfpreek natuur niet, die haar plicht deed, en wil poogen
 Dat

Dat gy uw plicht slechts doet : mistrouw uw wysheid niet :
 Die wykt nooit van u af, voor dat ze zich eerst ziet
 Van u verlaaten, als ze u meest te staê kan komen
 Met dingen, min van waarde en grootheid ingenomen,
 Gelyk gy zelf zo wel begreepen hebt. Wat doet
 U dus verwonderd zyn ? wat treft dus uw gemoed ?
 Iets uiterlyks ? Gewis 't is schoon, en fraai en aardig,
 Uw liefde, uw koeftering, en achting dubbel waardig.
 Uw onderwerping ? neen. Ik bid u, vergelyk
 Haar eens by u, op dat uw meerder waarde u blyk ?
 Het geeft veelwerf groot nut, zich zelve te waardeeren,
 Wanneer die achting zich, door reden, laat regeren,
 En op de billykheid en 't recht vertrouwt : Hoe meer
 Gy daar in kundig zyt, hoe meer ze u zal voor Heer
 En Hoofd erkennen, en zich jegens u gedraagen,
 Naar haaren plicht, en u steeds tragten te behaagen,
 Om, dus versierd, uw liefde hoe lafngs hoe meerder aan
 Te kweeken, en gestaâg met vriendschap te ondergaan,
 En door een teêr ontzag te maaken, dat uw zinnen
 Uw vriend'lyke Eva met eerbiedigheid beminnen,
 Die ook uw zwakheid kent. Maar wyl gy u verbeeld,
 Als of 't gevoel, waar door den mensch word voortge-
 teeld,

Zo heuch'lyk zy, dat zulks schyne alles te overtreffen,
 Zo wil, ô Adam ! weêr aan de and're zy' bezeffen,
 Dat zulks ook is vergunt aan 't vee en ieder dier :
 Gewis de zoete trek van dat verborgen vier
 Waar' niet zo algemeen verspreid, indien het smaaken
 Verdiende, dat de ziel des menschen, door het blaaken
 Van zulk een vuur of tocht verbysterd, wierd verlaafd :
 All' 't schoon, waar mede uw Bruid, uw weêrgade, is be-
 gaafd,

En all' wat zweemt naar liefde en vriend'lykheid en reden,
 Bemin zulks vranc en vry ; maar zonder driftigheden :
 Oprechte liefde is uit geen driften t'zaamgezet :
 De liefde schrandert ons verstand, en oordeeld net,
 En is de trap, waar langs men kan onseilbaar streeven
 Ter liefde tot de bron van 't nimmerstervend leeven,
 En niet gedompeld in 't vermaak van 't vleesch, den grond
 Dat gy voor u geen Gaê by all' de dieren vond.

Waar op, half fchaamrood, dus de Vader aller menfchen
Hem antwoord' : Noch haar vorm, zo fchoon als ik kan wen-
fchen,

Noch teelzucht, all' t gedierte en t vee ook ingeplant,
Maar een veel edeler (op t bruilofts ledekant,
Daar, naar myn oordeel, een verborgen en tedere agting
Befpeurt word, kroonende geduurig ons verwagting)
Geeft me een vermaak, zo groot als haare aanvalligheid,
En haar bekoorlykheên, gepaard met wys beleid,
Die uit haar woorden en bedryf geduurig leeken,
Vermengt met liefde en zoete involging, tot een teken
Dat nimmer feilen kan, van eensgezindheid, met
Geen snoode veinzery of dubbelheid befmet;
Ofliever, van één ziel gehuisveft in twee lyven:
Een zoete harmony, die eeuwig zal beklyven,
En in den man en vrouw gevonden worden, door
Den echten band verknocht, veel fraayer dan aan t oor.
Het aangenaamft' gezang. Maar end'lyk om deez' reden
Te ftaaken, 'k wilde aan u gantsch ongeveinsd ontleden,
Wat ik inwendig voel, door zulk een drift, zo eël,
Doch nimmer door t gevoel, dat my onëindig veel
Voorwerpen, in hunne aart en eigenschap verſcheiden,
Doet fmaaken, weggeſleept: Ik laat me nimmer leiden,
Maar kies vrywillig t beſte, en volg, zo vroeg als ſpaê,
Dat ik voor t beſt verkoor en acht, grootmoedig na.
Maar gy, die myne liefde en neiging niet wilt wraa-
ken,

En zegt, dat liefde ons t ryk des Hemels doet genaaken,
Als onze weg en gids: Ai duld deeze eene vraag:
Beminnen niet om hoog, gelyk wy hier om laag,
De Hemelgeefften mede elkander? hoe vertoogen
Zy hunne liefde elkaêr? Alleen flechts door hunne oogen?
Of mengen ze ondereen de inſtraaling, door t vermaak
Van enk'len invloed, of onmiddelyk geraak?
Daar de Engel met een lach, terwyl zyn ſchoone kaaken,
Door hemelfch roozerood, de verſ der liefde, blaaken,
Dit op ten antwoord gaf: t Zy u genoeg, dat gy
Bewuſt zyt, dat de ſtaat der Eng'len zalig zy:
Geen Hemelzaligheid kan zonder liefde wezen:
Al t geen ge, zonder ſmet, in t lichaam komt te leezen.

En smaaken (zuiver fchiep God u door zyne hand)
 Word, door ons, in een hooge en gansch volmaakten ftand,
 Genoten, onverlet door vliezen, beenen, aéren,
 En leden, die den geest gelyk een laft bezwaaren.
 Veel lichter dan de lucht omhelft de fyne lucht,
 Omhelzen geesten snel elkaër, en door een zucht
 Van vriendschap aangezet, vermengen zy, zeer fchrander
 Op eenigheid van rein met rein, als in elkander
 Hunn' wezens en hun aart: Hen komt beweging, die
 Bepaald is niet te ftade, als ik in 't menfchdom zie,
 Daar vleefch met vleefch, en ziel met ziel, zig moet vereenen.
 Maar 'k merk, dat reeds myn tyd, ô Adam! is verfcheenen.
 De Zon, die, daalende de groene kaap genaakt
 En aan de Eilanden van Hesperie is geraakt
 Is reeds aan 't ondergaan, van myn vertrek het teken.
 Leef zalig, leef vol heil, hang d'Almacht onbezweeken
 En moedig aan, en min, maar meeft, en zonder end
 Bemin Hem die ge alleen voor uwen Oorfprong kend,
 Hem, wien te minnen is hem fteeds gehoorzaam wezen.
 Hou zyn gebod in acht. Wil hem als Vader vreezen
 En eeren. Draag wel zorg, dat nooit uw oordeel door
 Uw drift verbyfterd werde, en gy, van 't heilig fpoor
 Der rede tred, om iets te doen dat God moet haaten,
 En 't geen uw vryë wil en keur niet toe zou laaten;
 All' 't heil en 't wee van u, en van uw nageflacht,
 Hangt maar alleen aan u. Zie dat ge uw' pligt betracht.
 Ik zal my, wen gy blyft volftandig, t'allen tyden,
 Met all' Gods zaligen in 't end'loos ryk verblyden.
 Sta dan onwankelbaar, en zonder ftrui'len vaft.
 't Is aan uw keur gefeldt, om Gods gegeeven laft
 Te houden, ofteniet. Gy, innerlyk volkomen,
 Volmaakt, moet alle hufpvan buiten, myden, fchromen:
 En word gy mogelyk verzocht om te overtreën,
 Weer die verzoeking af, door 't helder licht der reën.
 Zo spreekende is hy ftraks van zyne plaats gereezen,
 Dien Adam (in wiens oog de vriendschap was te leezen)
 Dus met een zegenwensfch navolgde: Wyl uw tyd
 ô Goddelyke gaff, die my zo waardig zyt!
 Verfcheenen is, zo ga, ô zuiv're hemelbode,
 Die, tot myn onderwys, gezonden zyt van Gode,

Wiens goedertierenheid ik eeuwig roeme en acht :
Engy , bemin altoos het menschelyk geslacht ,
Blyf ons genegen , en kom vaak uit 's hemels zaalen ,
Tot ons vermaak en hulp , op 't Aardryk nederdaalen .
Dus scheidden zy . Hy ging ten Hemel , all' zyn lust ,
En Vader Adam naar zyn Hofprieel en rust .

Einde van het Achste Boek.

HET PARADYS VERLOOREN.

NEGENDR BOEK.

Inhoudt.

DE Satan, die all' de Aard' met list had doorgeloopt,
Keert als een dunne damp in 't Paradys by nacht,
En is in 't lyf der slang, terwyl zy sliep, gesloopen.
Het eerste Paar ontwaakt. Als Eva Adam tracht
Zo verr' te brengen dat ze beider werk verdeelen,
Gescheiden van elkaër, slaat haar Gemaal beleefd
Zulks of, en zy die moest deez' wygering verveelen
Volhard in haar verzoek, waar op hy vryheid geeft
Dat zy zich van hem scheidt. Hier op gaat ze uit zyn oogen.
De slang vind haar alleen. Zy ziet en spreekt haar toe,
En pryft haar hemelhoog. De vrouw staat opgetogen
Dat zy haar spreken hoort en vraagt haar end' lyk, hoe
Zy eerst de spraak verkreeg. De Slang (ô slimme schennis,)
Zegt dat ze door de vrucht van zek'ren boom, geplant
In 't bert van 't Paradys, verwierf de spraak en kennis.
Zy bid dat ze aan haar toon' dat werktuig van verstand.
Dees doet zulks. Eva plukt en eet, en trekt in 't ende,
Haar Ega, en met hem al 't Menschdom in ellende.

IK zing niet meer, hoe God of Engel zich vernêerde,
En met den eersten mensch, als gast of vriend verkeerde,
Een landonthaal genoot, gulhertig voorgezet,
En hem de vryheid gaf, om rustig, onbelet
Te spreken wat hy wilde, en onberispt te vraagen:
'k Moet nu myn' zang, waar van alle eeuwen zullen wa-
gen
Verwiffelen voor een' toon, den treurstyl gansch gelyk.
Wantrouwen, breuk en val, weerspanningheid, en blyk
Van

Van ongehoorzaamheid, de bron van alle elenden
 Aan 's menschen kant, gereed om 't hoog gebod te schenden;
 Aan 's Hemels zyde, nu verwyderd van den mensch,
 Afwyking, grimmigheid, misnoegen (Satans wensch
 Een hoop) verwyt van schuld, en oordeel, gansch rechtvaerdig,
 Een oordeel 't misbedryf van Vader Adam waardig,
 Die de oorzaak van een Aard', vol wee en rampen zyn,
 Van zonde ('t wis begin van smert en leed en pyn)
 En van de dood, die als een schaduw, haar verbolgen,
 Terwyl de ellende hem vooruit stapt, steeds komt volgen :
 Een naare en droeve taak ! Een stofniet min, maar meer
 Heldhaftig, dan de toorn van woënde Achil', die eêr
 Zyn' vyand, daar hy week voor zyn gevreesde slagen,
 Driewerv' rondom den wal van Troje wreed dorst jaagen ;
 Of Turnus gramschap om zyn langverloofde bruid
 Lavinia, die noch aan vreemden viel ten buit ;
 Of Junoos en Neptuins verwoede wrok en tooren
 Die ramp op ramp den Griek en Venus Zoon beschooren.
 Zo 't my gebeuren mag, dat ik een styl, gefchikt
 Naar deez' verheeven stof, wiens denkbeeld my verkwikt,
 Kan van myn zangheldin, die Hemelsch is, erlangen,
 En onverzocht, my vaak verwaardigt, in myn zangen,
 Haar hulp te bieden, en my, in myn slaap by nacht
 Bezoekt, en inblaast hoe myn vaers onvoorbedacht
 Zal vloeyen, toen my kon het onderwerp behaagen
 Van Heldenzang, bedagt een langen reeks van dagen,
 En laat begonnen, van natuur gansch niet gesteld
 Om oorlog, moord en bloed te zingen langs het veld
 Van Mars; een heldenstof, die elk tot nu kon streelen ;
 Het grootste meesterstuk om Helden, die geen deelen
 Der Waereld droegen, en om stryden, nooit volbragt,
 Te melden met een' toon, van wyzen steeds veracht ;
 Terwyl de schoone deugd van lydzaamheid in rampen,
 En Helden, die met pyn en duizend dooden kampen,
 Alleen dien arbeid waard, onopgezongen bleef ;
 Om ad'lyke afkomst, 't zy de deugd haar glorigeev'
 Ofniet : Het speelen van de Ridders en het rennen
 Met lans en schilden, wiêr blaoenen elk kan kennen
 Aan spreuken, vol van zin, met goud daar op gestikt,
 En paarden, fierelyk door tooizels opgefchikt,

En ridderschap, met pracht en luister uitgestreken,
 Laatst in tournoyen en renspeleu ons gebleeken
 In 't Hof der Ridders, daar zy dertel opgepast
 Door Hof- en Tafelknechts verstreken tot een last,
 Te zingen. Neen, o neen. Die stof kan niemant geeven
 Dien eed'len Heldennaam, en zyn Gedicht doen leeven.
 My wars, of onbewuft van die vermuste stof,
 Behaagde een onderwerp veel beter, hooger lof
 Ja nimmerflyt'bre lof, slechts uit zichzelven waardig:
 Zo ik niet in myn vlucht, zo snel en vlug en vaardig
 Door een veel laater eeuw, of eenig mistig land
 Of jaaren word gestuit: maar 'k ly dien hoon en schand'
 Alleen voor my, en niet voor haar, die in myn ooren
 Des nachts de klanken blaast, die u myn zang doet hooren.
 De Zon was reeds beneën de kimmen neer gedaalt,
 En de avondstar, die de aard' door schemerlicht bestraalt,
 De scheidsvrouw tusschen dag en nacht, volgde op haar hielen,
 En 't halfroond van den nacht had reeds met vlugge wielen,
 De ronde kim bedekt van 't een tot 't ander end',
 Toen trotse Satan, laatst op 't vreeslyk dreigement
 Van d'Engel Gabriël, uit Edens hof geweeken,
 Nu, en in boosheid en in gruw'len uitgestreken,
 Tuk op den ondergang van 't menschelyk geslacht,
 Terwyl hy 't wis gevaar van zwaarder straf verächt,
 Weërkeerde zonder schroom: 's Nachts was hy weggevlogen,
 En kwam ter middernacht te rug: zyn haat'lyke oogen
 Ontzagen 't helder licht des dags, sints Uriël
 De voogd en vorst der zonne, in 't zien zo scherp en snel,
 Zyn' ingang had ontdekt, en 't hoofd der Cherubynen
 Gewaarichuwte, om de wacht, zeer vlytig, met de zynen
 Wel waar te neemen: Hy, vol toorn van daar gejaagd,
 Zworf zeven nagten, door de duifternis geplaagd.
 Hy is de middellyn drierwf rondom getogen,
 De nachtkar viermaal, op zyn wieken, doorgevlogen,
 Van d'een tot d'and're Pool, door ieder kruiskring heen,
 En op den achtsten nacht, door woede en haat bestreên,
 Keert hy te rugge, en vind aan de eene zy, die tegen
 Den ingang van den Hof, dien Hof van heil en zegen,
 Recht overstond, en niet door de Eng'len wierd bewaakt;
 Een' weg, waar op hun hert geen achterdenken maakt'.

Daar

Daar was een plaats, nu niet, schoon niet de roeft der jaaren,
 Maar zonde, haar voor 't oog der eeuwen wou bewaaren,
 Daar aan den voet van 't Hof des heils, de Tygerfroom,
 In eenen diepen kolk, met onbedwongen toom,
 Schiet onder langs den grond, en endlyk voortgedreeven
 Ryft als een bron of beek, dicht by den boom van 't leven.
 De Satan, door een kleed gedekt van donk're mist,
 Zonk en rees met den froom, en zocht, door helfche list,
 Een plaats, daar hy zich beft en veilig mogt verfteeken.
 Hy had nu zee en land, doorwandeld en bekeeken,
 Van 't heerlyk Eden af tot over Pontus (1), en
 Meötis poel (2), ja zelfs, zo overflug van ren
 Verby de Schytifche Ob (3): nu nederwaards gezegen
 Tot aan de Noorder pool (4): weêr westwaards aangefteegen
 In lengte van Oront (5) tot Doriën (6), bepaald
 Door Atlas Zee: toen voorts, nu wyder afgedwaald
 Naar 't land, dat de Indus en de Gangesfroom befproeyen.
 Dus zworf hy 't Aardryk door, en zonder te vermoeyen

Lett'

(1) Pontus] *de zwarte Zee.*

(2) Meötis poel] *anders gezegt de Zabafche Zee, of die van Tana: zy is gefcheiden van de Pontus Euximus, of de zwarte Zee, door de Cimerifche Bosphorus, genaamd het naauw van Bospero.*

(3) Ob] *Een vloed in Mofcoviën. Hy fcheid Azia van Europa, en werpt zich door zes monden in de Yssee, tuffchen Ohdora en Samajeda.*

(4) Noorderpool] *is de punt van Noordsche gewest, gelyk de Zuiderpool is die van 't Zuiden.*

(5) Orontes] *Een vloed in Syrië; by neemt zyn oorsprong van den berg Libanon.*

(6) Doriën] *Een stad in 't Zuider America aan de Golf van Urraba, in een gedeelte van 't vaste land. Daar is een Golf en een Rivier van die naam in den inham van Panama, dewelke de twee Landschappen van America zaamen voegt, en de Noordzee van de Zuidzee fcheid. Milton wil te kennen geeven, dat de Satan de Aarde van alle zyden had doorgelopen, van 't Westen tot het Noorden, en van 't Zuiden tot het Oosten, in navolging van 't geen men vind by Job, cap. II. vers 2.*

Lett' hy op alles wat zyn oog te vooren komt,
 En ziet, met loos bedrog, in s'chenluft onbetoomd,
 Elk s'chepfel, en wat hem 't gevoeg'lykft kan behaagen,
 Om hem te dienen in zyn lift en snoode lagen.
 Hy vond in 't end de slang, het flimfte dier (1) van 't veld,
 Vast overwegende, hoe hy zyn loos geweld
 Best aanlegge, om zyn wit zo heilloos niet te missen,
 En wikkend' heen en weêr, met denken, twyflen, giffen,
 Besluit hy endelyk te vaaren in het lyf
 Der slange, als ganfch bekwaam om hem in zyn bedryf
 Te dienen, door haar lift, waar in hy, all' zyn poogen
 En lift bedekken kon, voor de allerverzienfte ooggen:
 Want op de looze slang kreeg niemand achterdocht,
 Met fchrandereid bezielt op 't geen hy fchieten mocht,
 't Geen, zo men dit kwame in een ander dier te ontdekken,
 Zou twyfelmoedigheid in iemands hart verwekken,
 En doen gedenken aan des Satans lift en magt,
 Als iets uitvoerende, 't geen 't perk van dieren kracht,
 Door geen vernuft begaaft, onëindig overhaalde.
 Dit floot hy; maar hy borft, daar spyt zyn hert verftaalde;
 En hevig knaagde, eerft uit, in deez' vervloekte klacht:
 ô Gy, wiens fchoonheid ik zo dier zo heerlyk acht,
 ô Aarde! zo gelyk met uw volfchoon gewemel
 Van fchepfelen, of licht veel fchooner dan de Hemel:
 ô Plaats, veel waardiger aan 't Goddelyk geflacht,
 Als naar een ryp beraad en beter voortgebragt
 Dan 't oud geftel! Want hoe zou 't Godlyk Alvermogen
 Een flechter fcheppen naa een beter in den hoogen?
 ô Hemelfche aard', rondom door Hemelen bedanft,
 Door andere Hemelen bebolwerkt en befchanft,
 Die fchynen, en alôm hun held're en dienftb're lampen;
 (Verjaagende op hun beurt de duifternis en dampen)
 Licht boven licht, voor u, zo 't fchynt, slechts fchitt'ren doen!
 Gy ziet, als 't middelpunt, u door hun ftraalen voên,
 En d'invloed van hun kracht, diengy nooit kunt ontbeeren!
 Gelyk de Alheerfcher (wien om ftryd all' de Eng'len eeren)
 Als 't middelpunt zich ftrekt door zynen Hemel uit,
 Zo valt het heuch'lyk licht, dat ieder kring besluit,

In

(1) Het flimfte dier] *Gen. III. vers 1.*

In u met gunst alleen van boven: all't vermogen
 Diër kringen, door een kracht, hen ingestort, bewoogen;
 Ontdekt zich niet in hen, maar slechts in u: dit blykt
 Aan kruid en plant, doch meest in schepfelen, verrykt
 Met levenskracht van groei, gevoel, gezicht en reden,
 Te vinden in één' Man! Hoe lustig had ik heden
 U omgewandelt; waar't genot van uw zo schoon
 En aangenaam gezicht door God my niet verboôn!
 Wat fraaye wisseling van bergen, vlaktens, dalen,
 Van bosschen, velden, zeën, rivieren, vloedens, paalen,
 En oevers, door geboomte op't sierelyk't gekroond,
 Van hooien, rotten en spelonken zo vol schoont':
 Maar 'k vind, waar ik my wende of keer', naar 't west' of 't
 oosten,
 Naar 't zuid of 't Noorden, niets dat me in myn leed kan
 troosten:

Hoe meêr vermaaks ik zie rondom my; hoe meer smert
 Ik onophoud'lyk voel door pynigen myn hert,
 Haar oorsprong neemende uit een eigen aart der zaken,
 Die tegenstrydig zyn: Niets kan my meêr vermaaken,
 Daar all' het goed voor my in wuil vergif hervormt.
 Ja in den Hemel, door my trots voorheen bestormd,
 Verergerde myn staat: Maar 'k zoek noch hier te wonen,
 Noch daar, ten ware ik God van zynen throon der throonen
 Afdond'ren kon, en hem vermeest'ren door myn kracht.
 Myne onderneeming, die geen zagter lot betracht,
 Poogt and'ren my gelyk te maaken in myn lyën,
 Schoon't my tot zwaarder straf en onheil mogt gedyën:
 Myn wroegend hart, zichzelf een endelooze beul,
 Vind in verwoesting, en in anders niets zyn heul.
 En zo hy word verwoest, of ik hem kan bewegen
 Tot iets dat hem versteekt van 's Albeheerfchers zegen,
 En neêr doet storten in een end'loos weê en ach,
 Hem, om wien deeze plaats, zo heerlyk van beslag
 Gevormd is; 'k hegt hem dan in weelde of wee en plaagen,
 Grootmoedig aan myn snoer, en volg myn welbehaagen,
 Gewis in wee en ramp, verderf dat wyd en zyd
 Zich uit zal strekken, en verduuren eeuw en tyd:
 Ik draag, ik stryk den roem in 't hert der hellsche magten
 Alleenlyk weg, dat ik, door myne list en krachten,

Op eenen dag verdorf, waar aan der Heeren Heer,
 Zes volle dagen en zes volle nachten, eêr
 Meê bezig was; en wie kan weeten hoe veel langer
 Te vooren overdagt, eêr Hy, van scheppen zwanger,
 Dien mensch bootzeerde en schiep, of langer licht'lyk niet
 Dan sints ik, in één nacht, den Hemel tot verdriet,
 Byna de gansche helft der Eng'len wist te slaaken
 Van slaafche en vuigen dienst, en, door de wraak aan't blaaken,
 Die my tot dit bestaan aanvoerde, hoe 't Hem speet,
 Dien troep van slaaven en aanbidd'ren smelten deed.
 Maar Hy, op dat Hy zich van zulk een daad mogt wreeken,
 En dat getal geen tal ter vulling mogt ontbreeken,
 ('t Zy Hem de kracht ontstond, om Eng'len als voorheen
 Te scheppen, zo ze slechts zyn maakzel zyn alleen)
 Besloot tot onzen hoon, een schepzel te bootzeeren
 Uit kley, en onze plaats, ô spyt! hem te vereeren,
 Ja hem, zo ver uit stof verhoogt, te voeren tot
 Dien Hemelroof, ons goed en eigendom en lot.
 Dit schoon besluit volvoerd' hy onverwylt: Hy baarde
 Een mensch, en voor dien mensch deez' overheerlyke Aarde,
 En de Aarde voor de plaats van zyn verblyf, en steld'
 Hem daar als Vorst en Heer; en (duldeloos geweld!)
 Hy onderwierp aan zyn gezag de Hemelgoden,
 't Gevleugeld Eng'lendom, zyn trouwe en vuur'ge boden,
 Om op deeze Aarde Hem, door een gestaêge wacht,
 Voor all' wat schaê kan doen te veil'gen dag en nacht:
 'k Vrees voor hun waakzaamheid; beguichel best hun oogen,
 Dus door een kleed van mist, in 't hart des nachts omtogen,
 En voortgeglip gelyk een nevel zwart en naar,
 Om in een kreupelbosch te snuff'len hier en daar,
 Op dat ik dus de Slang vast sluimerende ontdekke,
 En my haar kronk'lig lyf tot een verblyf verftrekke,
 Om dus myn aanslag te volbrengen brusk en straf.
 ô Slaafche nedrigheid te onêedel en te laf!
 Ik, die voorheen met God om de eerste plaats dorst twisten;
 Wring my nu in een Slang, en meng, door wraak en listert
 Genoopt, met beesten slym, dit wezen, als beveleefcht
 En als verbeest, dat eêr met d'allerhoogsten Geeft
 Stond naar het hoogst' gezag. Waar heen kan ons vervoeren
 De staatzucht en de wraak, wen zy ons hert beroeren?

Die doelt op 't hoogste is steeds voor 't laagst' met recht be-
ducht,

't Geen hy, of voor of naa, met leed en smert bezucht.
De wraak, hoe zoet in 't eerst, springt meest met smert en pla-
gen

Te ruggc. Ik kreun 't my niet, en zal het stuk slechts waagen:
't Zy my deeze aanslag lukke of niet: ik kamp weêr met
Dien Grooten, die myn nyd in vuur en vlammen zett',
Door deezen gunsteling des Hemels, dien, gebooren
Uit kley, Hy als een Zoon van spyt (dit wekt myn tooren
Te meêr) tot grooter spyt van ons bootseerde uit stof:
Spyt word dan best door spyt betaald met schande of lof.
Zo sprak hy, en hy is daar vlyt en wraak hem noopen,
Door ieder kreupelbosch en dik en dun gekroopen,
Gelyk een zwarte mist, tot in den middernacht
De Slang opspoorende, daar hy zyn heil uit wacht;
Die hy in 't Doolhof van haar kronkelende bochten
Als opgerold, haar hoofd door 't lichaam gansch omvlochten,
Ontdekte, niet in een spelonk die ak'lig was,
Of naare schaduwen; maar in het groene gras;
Daar zy, nu om haar list niet vreeslyk, zonder schroomen
Te slaapen lag. Hy kroop, in yver niet te toomen,
Haar zacht ten monde in, en bezet (wat vreemde zaak!)
Haar hoofd en hert, en vult haar lyf met magt van spraak
En reden: doch hy wou haar in haar slaap niet stooren,
Maar wachtte tot den dag van morgen was gebooren.
En nu, wen 't heilig licht uit d'oostenrykten trans
Het blaauwe bloemtapyt van Eden, met zyn' glans
Bescheen, terwyl 't een geur van morgenwierookgeuren
Uitademde, uit een tal van Bloemen, schoon van kleuren,
En als nu alles wat de reden is bekent,
Van 's Aardryks groot Altaar, de lof zyn's Scheppers zend
Naar boven, en zyn neus vervult met geur van klanken,
Om dien Alheerscher voor 't genoten goed te danken,
Kwam 't vrolyk menschenpaar mede uit het lustpriëel
Te voorschyn, voegende ook de klanken van hun keel;
Het wierook van hun herte en dankb're ziel by 't kweelen
Der schepzels, wien Gods kracht geen spraak wou mededeelen.
Toen deelden zy den dag: Eerst om een morgenlucht
Te scheppen; voorts hoe zy, met voordeel nut en vrucht,
Hunn'

Hunn' arbeid deezen dag aan de overgroei der boomen
 Besteeden, en als 't waar', hun dert'len groei betoomen,
 Dewyl 't beslag des Hof's van zulk een wyden stand,
 En vetten grond, hen werk verschaft hand voor hand:
 Als Eva, op deez' wyz' zich liet aan Adam hooren:
 Wat baat het, myn Gemaal, schoon we yvrig, als te vooren,
 Zo naaftig in den bouw des Hof's, den tyd besteên,
 En naauw op plant, en kruid en bloemen, ongemeen
 Wellustig in haar groei, en schot van looten passen,
 En alles snoeyen 't geen te weeld'rig is in 't wassen?
 Een aangenaame taak ons opgelegd door God.
 Maar krygen wy geen hulp van meerder handen, tot
 Volvoering van dit werk, dat dartel tegens snoeyen,
 En onzen arbeid aan, komt onophoud'lyk groeyen,
 Dan zal al 't geen dat wy, in dit gezegend Hof,
 Van dag tot dag, met vlyt afkappen, hakken, of
 Met paalen stutten, of door teenen zamen hegten,
 En dartel in één nacht zien door den and'ren vlechten,
 Ons handenwerk met spot bejegenen. Maar zeg
 Wat gy my raaden zoud, of hoor myn overleg,
 En wat me omtrent dit stuk eerst schoot in myn gedagten:
 Ik zal uw oordeel met wilvaardigheid verwagten.
 Verdeelen wy ons werk. Gy, ga daar 't u behaagt,
 Of daar gy 't noodigste agt, nu 't licht zo vrolyk daagt,
 Of om een geitenblad aan zynen boom te binden,
 Of 't kleevend loof zyn weg gemakk'lyk te doen vinden:
 Ik zal by gintsche bron, daar roos en mirthe vast
 Haar takken ondereen verwarren, zonder last,
 Gewis iets vinden, dat myn redding zal begeeren,
 En werks genoeg verschaft, om tydig weêr te keeren,
 Voor 't vrolyk middagmaal: want kiezen we, als voorheen,
 Den ganschen dag, de taak van 't werk zo na by een;
 Wat wonder, schiet gy my, ik u, met vriend'lyke oogen,
 Een lonkje of lachje toe, door 't liefdensvuur bewoogen?
 En licht verschaft ook 't een of 't ander nieuw geval,
 Ons stof tot zamenpraak, die ons vermaaken zal,
 En 't dagwerk, schoon hoe vroeg begonnen, stuitte of stoore,
 En 't uur van 't middagmaal ons onverwagt bekoore.
 Aardsvader Adam gaf met vriendelyk gezicht,
 Aan zyn volfchoone vrouw dit aangenaam bericht:

ô Gy! myne eenige, myne Eva, myn behaagen,
 Myn lieve wederhelfte en welluft van myn dagen,
 My waardiger dan all' wat levenskracht ontving;
 Uw oordeel en beleid behaagt me zonderling.
 't Is wel van u bedagt hoe wy ons werk volvoeren,
 Daar toe Hy ons beriep, in wien wy zweeven, roeren,
 En ons bewegen: 'k Prys uw overleg en keur;
 Niets dat ik in een vrouw met zo veel lust bespeur,
 Dan dat zy 't huisbestuur geduurig neemt in agting,
 En in het werk haar man gestaêg naar zyn verwagting,
 Getrouw de hand leent, en hem naar zyne oogen ziet:
 Maar onze algoeden Heer, wou ons den arbeid niet
 Zo streng beveelen, en den tyd zo naauw beperken,
 Den tyd die nodig is, om 't lichaam te versterken,
 Door voedsel, of waar in we ons streelen, door de spraak
 En redenwisseling, die ons verstand vermaak',
 Of strekk' tot tusschentyd, door lachjes en door lonkjes,
 Gewisse blyken van onwraakb're liefdevonkjes,
 Uit reden voortgeteelt, die 't dierendom niet heeft,
 En 't voedsel is, dat kracht aan zuiv're liefde geeft,
 Aan liefde, op verre na het minste niet diër zaaken,
 Waar toe de Almagtige den Mensch besloot te maaken:
 God vormde ons niet tot weelde en dert'le minnetocht,
 Maar enkel tot vermaak, door reden t'zaam verknocht.
 Ei! twyfel niet, myn hulp; wy zullen deeze paden,
 En dreeven, met gemak, van takken, spruiten, bladen,
 Zo ver ze onz' wandeling beletten, zuiver zien,
 Tot dat een nagelâgt eêrlang ons hulp zal biên.
 Maar op dat het, myn schoone, ons geenzins mag verdrieten,
 Elkanders byzyn dus geduurig te genieten;
 'k Sta toe dat ge u een poos naar elders heen vertrekt,
 Wyl eenzaamheid zomtyds voor 't best gezelschap strekt:
 Een korte onttrekking doet naar zoete weêrkomst haaken;
 Doch 'k ben bevreesd of u ook onheil mogt genaaken,
 Wen ge u verwydert, en alleen gaat zonder my.
 Gy weet door Rafaël en my, wat weêrparty
 Ons laagen legt, op ons, en ons geluk gebeten,
 Die buiten hoop van heil, arglistig en vermeeten,
 Ons wee en schaamte wil berokkenen, en licht
 Van verre of van naby, daar zyn vervloekten pligt

Hem noopt, ons vast beloert, in listen, die hem blinden
 Volleert, om u of my eens onverzeld te vinden,
 Nu buiten hoop, om ons wanneer we zyn by een,
 Te vangen in den strik, die hy ons poogt te smeên,
 Daar wy, den andren trouw, tot bystand konnen strekken.
 't Zy dat zyn oogwit is om ons Gods wet te onttrekken,
 Of wel de man en vrouw te stooren in het zoet
 Der liefde; want misschien verwekt in zyn gemoed
 Ons heuchlyk heil, dat ons de Godheid wilde schenken,
 Zyn grootsten nyd, de stof, om ons geluk te krenken.
 't Zy dit de rede zy, of noch iets ergers, ga
 Nooit af van myne zy, die u, door Gods genaë
 En wil het leeven gaf, u dekt, en met zyne armen
 En schaduwe u steeds tragt voor onheil te beschermen.
 Daar eene vrouw' gevaar of leed of onëer ducht,
 Is zy best by haar man bewaart, die met een zucht
 Van ware liefde en trouw, haar waarneemt, en voor laa-

gen

Haar wil beschutten, en zelfs 't ergste voor haar waagen.
 De maagdelyke glans van Eva, als een vrouw
 Die teder mint, maar iets ontmoet, dat leed of rouw
 Verwekt in haar gemoed, gaf Adam, met een wezen,
 Waar in misnoeging en vernoeging was te leezen,
 Dit teder antwoord: Gy, my meer dan alles waard,
 Afzetsel, schoonste spruit van Hemel en van Aard',
 En door den Schepper tot des Aardryks Vorst verkooren!
 Uit d'Engel en uit u kwam my voorheen ter ooren,
 Daar ik stond achter hem en u in eenen hoek,
 Te rug gekomen van myn avondbloembezoek,
 Naar dat ik 't bloemgewasch deed door myn handen sluiten,
 Dat zulk een vyand, die met d'Oppersten dorst muiten,
 Zich hier of elders komt te onthouden, op dat hy
 Ons door bedrog, geweld of list nadeelig zy.
 Maar dat gy aan myn moed, aan 't God'lyk alvermogen,
 Of u zoud twyfelen, om dat des vyands poogen
 Misschien daar van de proef wil neemen, maakt me ontfeld,
 En komt my zeldzaam voor. Gy hebt voor zyn geweld
 Of list geen vrees, of schroom: wy, zynde uit God gekomen,
 Behoorden noch voor smert noch dood noch leed te schromen,

Voor't een noch 't ander veil : dus is uw vrees voor zyn
 Bedrog, 't geen klaar bewyft gelyke vrees, dat myn
 Standvaste liefde en trouw, zyn door zyn list te krenken :
 Hoe kan uw hert myn trouw en liefde dus verdenken ?
 Ik had deez' wantrouw van myn Adam niet verwacht.
 Waar op de stamboom van het menschelyk geslacht,
 Haar streeld' met deeze taal : ó Dochter, voortgeproten
 Uit God en Man, door wien gy 't leeven hebt genoten,
 Onsterflyke Eva! want dus zyt gy, wen ge vry
 Van zonde en opspraak blyft; gewilyk dat ik my
 Verstout om u te ontraên myn verziend oog te ontwyken,
 Is geen mistrouwendheid, maar een der grootste blyken
 Van myne zorg, die uit een ted're liefde spruit,
 Om een verzoeking, die ons weêrparty besluit,
 Op dat hy ons verderve of kwets', slegts voor te komen;
 Wyl hy, die met bedrog 't verzoek heeft ondernomen,
 Schoon't niet naar wensch bedeeg, met schande en smaadaaltoos
 Besmet dien hy verzocht, in trouw licht zwak en broos,
 En voor verleyding bloot : Gy zoud met spot en toore n,
 De smaad, u aangedaan, schoon ze u niet kon bekooren,
 Gevoelen. 't Belge u niet, schoone Eva, dat ik tracht
 De smaad eens vyands, die onze ondergang verwacht,
 Van u te wenden, als ge u zonder my moogt vinden;
 't Geen hy, hoe fors, zich niet zou durven onderwinden,
 En tegen u en my. En zo hy 't stuk bestaat,
 Op my valt de eerste stoot. Maar stel zyn list en haat
 En valsch bedrog niet licht : Hy's listig in vermogen,
 Die eêr Gods Eng'len kon verleiden voor Gods oogten.
 Denk ook niet dat myn hulp, die u Gods goedheid schonk,
 U overtollig is : Ik zie door elken lonk,
 Die uit uw oogten vloeit, de deugd in krachten groeyen :
 'k Zie me in voorzichtigheid en wysheid schooner bloeyen,
 Wen me uw gelaat bestraalt, en kwam 't op krachten aan
 Ik nam ik sterkheid toe. Beschaamdheid zou me slaan,
 Sloegt ge eens uw oog op my, maar zy, die straks zou wyken,
 Zou my met nieuwe kracht bezielen en verrieken,
 Zo dit u wedervoer wanneer ik by u ben ?
 Raakt gy door zyne list, wiens pooging ik nu ken,
 Slechts in myn byzyn op den toets; 'k zal met behaagen
 Van uw beproefde deugd getrouw getuig'nis draagen.

Dus

Dus vriend'lyk was de taal van Adam, zacht van zin,
 Verkuift met liefde tot zyn lieve gemaalin,
 En d'arbeid in zyn Hof: maar Eva, in 't vermoeden,
 Dat haare trouw, in 't hert van haar gemaal, kon voeden,
 Kwaade achterdocht, vernieuwde, als strekt' haar zulks tot hoon
 En verontwaardiging, haar antwoord op deez' toon:
 Indien het zy met ons, ô Adam! dus gelegen,
 Te wonen in deez' Hof, in ommetrek en wegen
 Zo eng, noch enger door een vyand, tuk op list
 Of magtig in geweld, door wraakzucht aangehitst,
 En wy, elk voor zich zelf, zo zwak en teêr gefchapen,
 Niets hebben, 't welk ons voor zyn list en pooging wapen',
 Waar hy ons ook ontmoet', hoe zyn we in deezzen staat
 Gelukkig, steeds beschroomd voor schade, leed en smaad?
 Maar schade, leed, en smaad, zyn geen gewiffiche booden
 Van zonde: zo zyn list ons wil tot afval nooden,
 Zyn wy zyn fchimp alleen ten doel, wanneer hy spot
 Met onze oprechtheid en trouw, verknocht aan God:
 Zyn vuil gedrag kan ons door geene fchande deeren,
 Maar moet op zynen kop onfeilbaar wederkeeren.
 Hoe fchuwen wy hem dan? Grypt yd'le vrees ons aan,
 Daar dubbelde eer ons wacht, veyd'len wy zyn waan?
 't Is vrede in ons, en God is ons alom genegen.
 Hy drenkt ons uit zyn troon met zyn gunftryke zegen.
 Dat de uitflag van dit ftuk getuige zy. En wat
 Is trouw? wat deugd? wat liefde, indien zy werd gefchat
 Niet naa maar voor de proef, en zonder hulp van buiten
 Onfeilbaar onderschraagd? Laat ons dan nooit befluiten
 Om dien volmaakten staat, waar in we ons zien gefteft,
 Te fchatten, of die was te flooren door geweld,
 Of list, en door dien God zo onvolmaakt gelaaten,
 Dat elk niet voor zich zelf (wat vyand ons moog haaten)
 Of met den anderen vereenigd, veilig zy.
 Is 't zo, dan is de ftaat van ons geluk niet vry
 En zalig, en dan mag dit Eden, voor de laagen
 En list van iemand bloot, dien fchoonen naam niet draagen.
 Daar op voerde Adam dus met vuur van yver uit:
 ô Vrouw! 't is alles goed wat 's Hemels wil befluit,
 En ordent en befchikt: Zyn hand, die alles teelde,
 En aan elk ding, een kracht van teeling, mededeelde,

Heeft niets gebrekkelyks niets onvolmaakt, geteeld
Van alles wat hy vormde, en minst den mensch, zyn
beeld;

Met kragt genoeg voorzien, om alles af te keeren,
Dat uiterlyk zyn staat poogt door geweld te deeren.
't Geval legt in hem zelv', maar 't staat ook in zyn magt.
Doch tegen's Maakers wil heeft schade op ons geen kragt;
Want God liet onzen wil vrymagtig in vermogen.
Al wat naar reden hoort is vry in all' zyn poogen.
Hy schiep de reden recht, maar eischte, dat men zou
Dat onwaardeerbaar en geheiligd pand, getrouw
Bewaren, en daar steeds een goed gebruik van maaken,
Op dat zy, door het schoon van yd'le en aard'sche zaaken
Niet overmeestert, vell' een vonnis, dat met schae
En nadeel, dus den wil verkeerd doet hellen nae
't Verbreeken van de wet, die God aan ons wou geeven.
'k Werd door geen wantrouw maar een ted're zucht gedree-
ven,

Dat ik u dit zo vaak, en gy my hooren doet.
Hoe vast wy staan, wy zyn noch glibberig van voet,
En kunnen vallen: 't kan gebeuren, dat de Reden,
Een voorwerp, 't geen de list des vyands wist te smeeden,
En op te smukken, ons vertoone, en onbedacht,
Doe vallen in zyn strik, te slap in haaren wacht,
Schoon zy gewaarshuwt is voor zyn bedrog te waaken.
Wel tracht dan nooit in een verzoeking te geraaken,
Die licht te myden is, en eerder werd gemyd,
Wen gy myn zyde houd, en altoos by me zyt.
Verzoeking zal u licht wel onverzogt verzoeken:
Zo ge uw standvastigheid onfeilbaar wilt verkloeken,
En goed doen keuren, 't blyke aan uw gehoorzaamheid.
Wie kent het eerste recht? Wie kan van uw beleid
Getuigen, wen gy nooit verzogt zyt af te dwaalen
Van 't spoor der reden, daar Gods heil ons wil bestralen?
Maar denkt ge, ô Eva! dat verzoeking, als men haar
Niet aanzoekt, ons te zaam veel eerder met gevaar
Van goeden uitflag zal bespringen, schoon te vooren
't Gevaar (dit weet gy) God ons liet door d'Engel hooren:
Wel aan; ga heen; begeef myn zyde, schoon ik dit
Zeer noode zie; maar ga niet verr': bedoel uw wit:

Ga in de eenvoudigheid van uw natuurftaat heenen ;
 Roep all' de kracht byeen , die God u wou verleenen ;
 Hy heeft van zyne kant , al wat Hy wou , gedaan :
 Neem slechts zyn laft wel waar , dan blyft ge onfeilbaar ftaan.
 Zo fpak de Aardsvader , en Aardsmoeder Eva voerde ,
 Nu wat bedoord , deez' taal , die Adams hert beroerde :
 Met uw verlof en dus gewaarfchuwt , maar wel 't meeft
 Door 't geen ge , ô Adam ! naar de grootheid van uw geeft ,
 Aanroeren wilde in 't flot van uw verlichte reden ,
 Dat die verzoeking , minft van ons gemoed beftreden ,
 En ongezocht , ons licht te zaam min voorbereid
 Zou vinden , ga ik heen met veel geruftigheid ,
 Niet kunnende vermoên , dat één zo trotsfe vyand ,
 De zwakfte eerst aan zou doen , die zonder uwen byftand
 En hulp verwonnen , moet verkroppen grooter fchand.
 Zo fpreekend , trekt ze zagt en teder haare hand ,
 Uit Vader Adams hand , en tred met blyde zinnen ,
 Gelyk een bergnymph , of als een der bofchgodinnen ,
 Of iemand uit den floet der jaagende Diaan ,
 Naar 't bofch : Maar ging in tret die Godheid van de Maan
 In Goddelyk gebaar en Majesteit te boven ,
 Hoewel niet toegeruft als zy , en aangeftooven
 Met boog en pyl , maar met een Hof gereedschap , dat
 De konft , noch zonder Smits en ruw gevorremt had ,
 Of door een Engel haar in handen was gegeven.
 Zy dus verfiert geleek vrouw Pales (1) als naar 't leeven ,
 Of vrouw Pomoon (2) , wanneer zy voor Virtunmus vlood ,
 Of Ceres , wen z' haar jeugd noch ongerept genoot
 En maagd was , eêr Jupyn haar zuiverheid beroofde.
 Hy zag zyn Eva naa met opgeheeven hoofde ,
 En met een vuurig oog waar in de liefde leeft.
 Hy wenfchte , baatte 't slechts , dat zy hem niet begeeft.

S 5

't Be-

(1) Vrouw Pales] *Godinne der Veehoeders.*

(2) Pomona] *Godinne der Boomgaarden. Virtunmus nam allefoorten vangedaantens aan, om zich van haar te doen beminnen : maar by kon tot zyn oogmerk niet geraaken , voor dat by zyn eigen gedaante had aangenoomen. Zie Ovidius in 't XIV. boek zynor Herscheppingen.*

't Bevel, om spoedig weêr tot haar gemaal te keeren ;
 Vernieuwd hy meenigwerf : zy gaf, op zyn begeeren,
 Hem ook geftaag haar woord ; dat zy, eer 't zonnelyc
 Geen fchaduwe overlaat aan 't menfchelyk gezicht,
 Weêr in 't priêel zou zyn, en alles vaardig maaken
 Om 't middagmaal, en voorts de middagruft te fmaaken.
 Rampzalige Eva, al te zeer misleid in waan
 Van wederkomt ! hoe duur wil u dit komen ftaan !
 Beklaaglyk lot ! van 't uur dat gy u wilde ontblooten
 Van Adams aangezicht, hebt gy geen ruft genoten,
 Noch aangenaam onthaal in 't Paradys ontmoet.
 Een helfche laag, u door den vyand van het goed',
 In fchaduw van het loof der fchoonfte en frifte bloemen,
 Gelegt, ftond vaardig, met één haat, die elk moet doemen,
 Om uwen weg naar Hem, dien gy erkende als hoofd
 En Heer te fluiten, of om u, in 't kort beroofd
 Van trouw, onnozelheid, van zaligheid en reden,
 Te rug te zenden, door zyn liften afgestreedен,
 En overwonnen ; want nu kwam de flang, zoo 't fcheen,
 Maar eerder Lucifer gehuisveft in zyn leên,
 By de aanblik van den dag te voorfchyn uit zyn hoeken,
 Om 't eerfte Menfchenpaar, naaryvrig op te zoeken,
 Om in hen, vond hy hen, het gantfche naageslacht,
 Te brengen tot den val, den roof dien hy verwagt.
 Hy zocht door elk Priêel, en over dal en velden,
 Daar hy een Boschje ontdekte, of in een ftreek, die zelden
 Om haar afwezendheid bezocht wierd, slechts gefchikt
 Tot kweekery of vreugd, die 't moede hert verkwikt.
 Nu zocht hy by een bron of froom, zeer ryk betogen
 Door koele fchaduwe, waar hy met verziende oogen,
 Het paar ontdekken mogt ; maar wenscht dat hy alleen
 De vrouw ontmoeten mogt ; doch witen hoop, om 't geen
 Zo fchaars gebeurd' : wen hy nu hoop'loos in zyn zinnen,
 En naar zyn wensch, de praal der aardfche Koninginnen,
 En de eerfte Ryksvorftin der waereld, onverzeld
 Gewaar word, tredende langs 't gras en bloemryk veld,
 Dus met een wolk bedekt van bloemen, fchoon van geuren
 En verwen, dat hy naauw haar ligchaam kon befpeuren,
 Zo dicht was zy omringd van Roozen, zonder tal,
 In 't fchoone Roozenhof, die Eva te geval?

Rondom

Rondom haar gloeiden, en zich neigden, om de takken
 Van 't andere gebloemt veel teerder in 't verzwakken,
 Te stutten, welker top, of 't gloeyende inkarnaat,
 Of 't purper of azuur in glans te boven gaat,
 En als met goud bestrooid zich boog naar de aarde neder;
 Aardsmoeder Eva bond met mirtetelg haar teder
 En aartig weder op, onachtzaam voor haar nut,
 De schoonste en teêrste bloem, maar zonder band of stut,
 Te verr' verwyderd van haar besten steun, wiens oogen
 Zy miste, nu den storm als in den mond gevlogen.
 De Slang genaakte en kroop (nu zynde op 't rechte spoor
 Daar zyn begeert' hem dreef) een reeks van dréeven door,
 Beschaduwd met een groen gewelf van Den of Ceder
 Of Palm, nu kringsgewys en stout van moed; dan weder
 Geglypt in 't kreupelbosch, geweeven dicht in één,
 Of in het bloemenperk, daar Eva, wel te vreên,
 De bloemen zaamen hegt met haar sneeuw Witte handen:
 Een streckje lands, het schoonst' der oost- en wester landen,
 Veel schooner als het Hof van d'eens verliefde Adoön,
 Of als Alcinous, die vorst Laërtes Zoon,
 Zo prachtig in zyn Hof onthaaldd', versierde Hoven,
 Of als de tuin, wiens roem streefde allen roem te boven,
 Niet zinnebeeldig, daar de wyfste vorst, zich met
 De Egiptische Princes, verlustigde onverlet.
 Zo schoon kon hem de plaats, noch meer de bruid, behaa-
 gen:

Gelyk wen iemand, die een langen reeks van dagen,
 In een volkryke stad beslooten, daar de lucht
 Door dicht gebouw, en door rioolen werd bevrucht
 Met schadelyk vergif, opeenen Zomermorgen
 Zeer vroeg ter poorte uitreed, om dus ontflaakt van zorgen,
 Zyn aêm op 't platte land te scheppen, daar en Hoef
 By Hoef, en Dorp by Dorp, zyn hert, voorheen zo droef,
 Vermaakt en lokt en streelt: all' wat hem komt te vooren,
 Baart hem geneugte, en kan zyn hert en zin bekooren;
 Hier de aangenaame reuk van 't graangewas, en 't kruid,
 Dat schoon betreên, nochtans voor 't oog weêr opwaarts
 spruit;

Daar 't vee in 't weeldrig gras zich voeld ten koffem daalen,
 Of daar 't Landmeisje komt de koe de melk te onthaalen, Of

Of met haar blanke hand 't kaaszuivel kneed en wringt,
 Terwyl ze met haar keel een morgendeuntje zingt,
 Elk landgezicht bekwaam om herten te bekooren,
 Elk landgeluid zo fraai en heuchelyk in de ooren.
 Daar slechts, schoone Eva zet haar Nimphgelyken voet,
 Wierd alles schooner in zyn luisterkracht en gloed,
 Maar zy wel 't meest, dewyl in haar bevallig wezen,
 Het schoonste, 't fraaiste, 't best', en 't lieflykst was te lee-
 zen;

Zulk een behaagen schiep in 't bloemryk Hof de Slang,
 En in vrouw Eva's tret en aangenaamen gang,
 En houding, onverzeld in d'aankomst van den morgen,
 Niet voor haar heil beducht en onbenard van zorgen;
 Haar hemelsch wezen was eens Engels aangezicht
 Gelyk, maar zagter, schoon ontbloot van hemelsch licht,
 Doch juist in zulk een stand als Eva 't beste fierde:
 Haar kuissche aanvalligheid, haar tret waar door zy zwierde,
 Zo luchtig als een' pluim langs 't bloem- en grasryk dal,
 En 't minste dat zy deed, vol zwier en trant en val,
 Verftompte Satans list, en kon zyn trots vertzaagen:
 Hy wierd van zyn besluit en aangelegde laagen,
 Die hy tot Eva's schaê had opgevat, berooft,
 Door zulk een schoon gezicht, dat al zyn wraak verdooft:
 Hy stond een blik des tyds verfteeken van zyn boosheid:
 Hy was domdriestig goed in al zyn goddeloosheid,
 En zonder vyandschap en list, en wraak en nyd:
 Maar 't eeuwige brandend vuur der Helle, dat altyd
 In hem, 't zy hy zich vind in 't lieffelyk gewemel
 Der aarde, of in het hert van Gods volschoonen Hemel,
 Geduurig blaakt, verkorte eerlang dat vreugdgenot,
 En 't gaf hem feller neep, wen hy dit heerlyk lot
 Niet zag voor zich geschikt: Straks bragt hy zich te bin-
 nen

Zyn toemelloozen haat, en hitzende in zyn zinnen,
 Zyn heilloos overleg tot ongeval en finert,
 Steeds op, ontvoud hy dus de tochten van zyn hart:
 Waar heên vervoert ge my, ô ydele gedachten!
 Wat lieffelyke dwang komt myn gemoed verkrachten,
 En port me om uit myn zin te zetten 't grootfch bestaan,
 Dat my dus verre bragt? Geen liefde voert my aan,

Noch

Noch haat noch hoop beweegt me, om 't helfche diep te ontschuilen,

En voor de schoonheid van het Paradys te ruilen,

Noch hoop om hier vermaak te erlangen, maar om all'

't Vermaak, het welk men wagt in dit vermaak'lyk dal,

Te stooren, ja deez' plaats zelfs woest en wilt te maaken.

Dit 's al myn vreugd en lust; dit is 't daar wy naar haaken.

Al 't and're misfe ik eens met all' myn glans en staat.

Maar 'k moest deez' schoone kans, die zich nu vinden laat;

Hier niet verliezen: 'k Zie de vrouw daar eenzaam treden.

't Is nu de beste tyd om myn bedrog te smeeden.

'k Zag scherp rondom, maar ik vernam haar Ega niet.

Ik schuw zyn hoog verstand, waar door hy verder ziet

Dan zyne vrouw: zyn sterkte en moed en kragt van reden

Mishaagen my, een Held van boven tot beneden,

Schoon slechts uit aarde en stof gevormd, een vyand, die

Met recht te vreezen is en ik gestaag ontzie,

Door geen en wond als ik te kwetzen of te raaken:

Zo verr' heeft my de Hel, wier vlammen in my blaaken,

Venedert, en de smert myn kragt verzwakt by 't geen

Ik in Gods koningryk, myn Hemel, was voorheên.

Ze is schoon, ja Godlyk schoon, aanvellig, geestig, aardig;

De liefde en lust der Goôn, der grootste Goden waardig,

Doch niet bekwaam om vrees te ontfteeken in myn hert.

Zo de achting en de vrees, door kracht der schoonheid, werd

Verwekt; op myn gemoed heeft ze echter geen vermogen.

Een haat regeert me, die geen liefde kan gedoogen;

Een haat nadeeliger, en dood'lyk in haar kracht

En werking, om dat zy des menschen val betracht,

In schyn van liefde; ik veins dan liefde om haat te dekken,

Den weg waar langs ik nu tot haar verderf moet trekken.

Dus sprak de Aardsvyand van den mensch, in eene slang

Gekroopen, slim en sneed: hy richte zynen gang

Naar Eva, niet, als nu, in kronkelende bochten

Langs de Aard', maar overende, en bocht in bocht gevlochten,

Die op en in elkaer gedrongen, met veel vrucht,

't Afbeeldsel toonden van een Doolhof in de lucht.

Een hooge kam, gelyk een vorstenkroon, versierde

Zyn hoofd: zyn oog, dat nu eens her- dan derwaards zwierde;

Staalde

Straalde even in zyn gloed als een karbonkel steen.
 Zyn nek, rondom bestuwd door held're vlammen, schein
 Met dierbaar goud bestrooid recht boven 't lyf verheeven,
 Dat nu met zwier op zwier zich had op weg begeeven.
 Dus aan te zien kwam zy beminnenswaardig voor :
 Geen slang vertoonde sints zulk een volschoone gloor,
 Zelfs zy niet waar in, zo de aloude Dichters leerden,
 Daarna Hermioné en Kadmus eens verkeerden,
 Noch zy, die wierd gevierd in Epidaurus (1) stad
 Noch die waar in (2) Jupyn zich eér, als Ammon, had
 Hervormd, of 't Kapitoel van Rome wou bewoonen,
 Om uit Olimpias, den schrik van vorsten troonen,
 Dien Griekfchen oorlogsheld, te teelen, en daarna
 Uit een Romeinsche vrouw, een Held, wiens wedergaê
 Geen volgende eeuw ooit zag, by all' zyn glorie duister,
 Dien grooten Scipio, (3) oud Romens zuil en luister.
 Hy naderde Eva eerst met eenen schuinsen tret,
 Als iemand die met vrees in 't nad'ren is bezet :
 Dan nam hy weér zyn weg op zyde in schaëu der blaëren.
 Gelyk een schip, dat door een stuurman, die ervaren
 In zeemanschap, omtrent den mond van een rivier,
 Of eenig voorland, door den wind nu eens dan hier,
 Dan ginder werd gevoerd, uit zynen koers gedreven,
 Nu af dan aan laveert, het zeil nu bot kooft geven,

En

(1) Epidaurus.] Een stad van Argos in 't Peloponnesus,
 vermaard door den Tempel van Esculapius. De Romeinen, door
 de pest bezogt, hebbende aan de Godspreek raad gevraagd, zonden
 een schip naar Epidaurus; de inwoonders weigerende hen
 hunnen God over te geven, zo klom een slang van een schrikke-
 lyke grootte op het schip, en wierd naar Rome gevoerd, en al-
 daar als Esculapius aangebeden.

(2) Jupyn Ammon.] Olimpia, de gemalinne van den Ko-
 ning van Macedonien, en moeder van Alexander den Grooten,
 dewelke een zoon van Jupiter begeerde te wezen. Plutarchus
 berigt dit in 't leven van Alexander. Men zegt ook, dat zom-
 tyds als zy sloop, men een groote slang op haar bed ontdekte, in
 't lange by haar uitgestrekt liggende enz.

(3) Scipio] de Africaner, verwinnaar van Hannibal.

En dan weêr krimpt. Zo vaak verandert hy zyn weg,
 En draait, met kronkelend gebaar, en overleg,
 Zich recht voor Eva's oog, om haar gezicht te trekken.
 Zy, bezig met haar werk, kon klaar 't geruifsch ontdekken,
 Van 't klaterende loof, doch ongemerkt, om dat
 'Zy zulk geluid voorheen wel meer vernomen had
 Door dieren, die zich daar onthouden allerwegen,
 Veel vlytiger in haar beroep, zo vol van zegen,
 Dan die vermomde kudde op Circes stem: Hy stont
 Nu veel vrymoediger voor haar gezicht: Hy vond
 Haar hemelschoon, en staarde op haar verhemelde oogen:
 Nu heeft hy zynen kam en gladden nek geboogen,
 Dan kroop hy weder langs den grond en lekte 't spoor
 Van haar volmaakten voet. In 't ende maakt hy door
 Zyn domme, maar nochtans zeer levendige trekken,
 Dat Eva, op dat spel, haar vriend'lyk oog liet strekken.
 Hy, in zyn schik dat hy haar aandacht had verheert,
 Lei met zyn slangen tong, in menschentaal volleert,
 Of door de perffing van de lucht (1) tot spraak gedreeven,
 Dus zyn verzoeking aan, door list en wraak gesteeven:
 ô Opperste voogdes! verbaas u niet, indien
 Verwondering u kan verrukken, die misfchien
 Het eenigst' wonder zyt. Te min behoord ge uwe oogen,
 Die my een Hemel zyn en Godlyk van vermogen,

Met

(1) Of door de perffing van de lucht.] *Eenige hebben, volgens den geleerden Calmet, gemeend, dat de Satan de tong van de Slang heeft bewoogen, en zy waarlyke woorden voortgebracht. Anderen willen dat de Duivel Eva's oogen bedroog, en in de lucht, of eenvoudig in de zintuigen van de eerste vrouw, woorden vormde, die zy meende dat uit den bek der Slange voortkwaamen. Abarbanel en andere begrypen hier uit niet anders dan een eenvoudige zaak, uitgedrukt op een verborgen en raadzelagtige wyze; te weeten, dat de Slang verscheidene maalen op den Boom der Kennisse des Goeds en Kwaads was geklommen, in tegenwoordigheid van de Vrouw, en gegeten hebbende van de verboden vrucht, zonder eenig ongemak of letzel te bekomen, de Vrouw heeft gedacht, dat zy'er ook van kon gebruiken, zonder voor 't sterven te vreezen.*

Met verontwaardiging te wap'nen, gansch te ontvteén,
 Dat ik u zo naaby en onverzocht verſcheen,
 En onverzaad begluur'! Ik die alleen dorſt komen,
 En zonder voor uw oog vol majefteit te ſchroomen,
 Van meerder majefteit wanneer gy 't van my wend.
 ô Schoonſte beeld, dat God voor uwen Maaker kent!
 Wat leeft ziet ſteeds op u, als was het u geſchonken
 Gelyk een gift, en 't eert en bid, als weggezonden,
 Uw hemelſchoonheid aan, beſt zichtbaar daar ze meeſt
 In elk verwond'ring teelt: Maar hier by dier en beeft
 Niet met vernuft voorzien, te plomp van oog en zinnen,
 Om pas uw ſchoonheid half te zien, die elk kan winnen,
 Behalven ſlechts één man, wie ziet u in deeze oord?
 En wat is een? Gy die als een Godin behoord
 In 't midden van de Goën der Hemelen te leeven,
 Daar 't Hof der Engelen ſteeds om u heen kooft zweeven,
 En als uw ſtaatgevolg, u aanbid, eert en dient.
 Dus lieflyk vleide de Verzoeker (valsche vriend,
 Vol arg en liſt). Zyn taal kon Eva's hert behaagen,
 Schoon ze over zyne ſpraak verbaaft was en verlagen,
 Nochtans ſprak ze onbevreest in 't end de Slang dus aan:
 Wat zeldzaamheid is dit! hoe kan ik dit verſtaan!
 Een beeftentong doet my de taal der menſchen hooren!
 Dit wond'ren wonder kwam my nooit voorheên te vooren!
 'k Dagt dat de gaaf der ſpraak aan 't beeft en dierendom,
 Geweigert was, die God in hunne ſchepping ſtom
 En zonder reden ſchiep. Hoe zich myn zinnen ſlypen,
 Zy konnen myn verſtand deeze zaak niet doen begrypen.
 'k Zie blyk van reden in hun houding en gelaat:
 Maar 'k weet dat gy 't gedierte in liſt te boven gaat,
 Doch 'k wiſt niet dat gy kunt de taal der menſchen voeren.
 Verdubbel, ſlimme ſlang, die my het hert kunt roeren,
 Dit wond'ren wonder dan, en leg me eens uit, hoe gy
 Eerſt ſtom, de ſpraak verwierft, en hoe ge dus met my,
 Steeds de aanſpraak ongewoon van redelooze dieren,
 Die 'k daaglyks door deeze Hof in groot getal zie zwieren;
 Zo vriendlyk redevoert? Deeze wonderlyke zaak
 Verneeme ik uit uw mond met aandacht en vermaak.
 Waar op de ſlimme Slang dit antwoord heeft gegeven:
 ô Keizerin der aarde, in luifter hier verheeven!

ô Vrouw,

O Vrouw, zo ryk in glans en heerlykheid en praal!
 't Is my geen moeite om u, op uw verzoek, 't verhaal,
 Hoe ik de spraak verwierf, te doen; leen slechts uw ooren;
 Terwyl myn plicht, en uw bevel my noopt met spooren.
 Ik aasde in 't eerst op 't gras, den Dieren toegelegd:
 Myn spys en overlég van eenen aard was slecht.
 Ik had geen magt, om kunne of voedzel te onderscheiden;
 En kon myn oordeel en begrip niet hooger leiden,
 Dan slechts tot zaaken, die den Dieren zyn gemeen;
 Tot ik, op zek'ren tyd dit lustig veld alleen
 Doorzwervend, by geval van verre een boom ontdekte,
 Wiens allerschoonste vrucht myn oog en aandacht wekte,
 Een vrucht, daar 't geel als goud met rood vermengd in blonk.
 Ik naderde, om dien boom, die zulk een heil my schonk;
 Van dichte by te zien: Toen drupte, in hem te nad'ren;
 Een lieffelyke reuk van zyne tak en blad'ren,
 Die mynen honger wett', veel meer daar door vermaakt;
 Dan 't lekk're Venkelkruid dat kiefsche tongen smaakt,
 Of de uyers van een Ooy, of Geit, die ongezoogen
 En vol, haar melk in 't gras, als de avond komt gevloogen
 Op snelle vleugelen, uitstortten. Om myn zucht
 Te toetsen, en den smaak van die schoone appelvrucht
 Te proeven, draalde ik niet, maar spoedde my, gesteeven
 Door honger en door dorst, die met geweld my dreeven;
 En, door het geurig ooft, zo aangenaam bekoort,
 Wrong ik my yvrig langs zyn stam, en spoed me voort
 Naar boven op den boom, gemerkt zyn tak en blaëren
 Verr' buiten het bereik van u en Adam waren;
 Terwyl rondom den stam vergaderden om stryd
 Veel Dieren, die zo 't scheen my met een oog vol nyd
 En lust begluurden: maar niet één had het vermoogen
 Te klimmen op dien Boom; daar 'k end'lyk opgetoogen
 Terstond genoodigt wierd door zynen overvloed,
 Om nu zyn vrucht; op dat myn honger wierd geboet,
 Te plukken, als ik deed: maar nooit kon my te voeren
 Een smaak, uit bron of spys, als deeze was bekooren.
 Ik wierd, door zyne vrucht verzaad, in my gewaar
 Een gantsche omkeering, die my zeldzaam was en raar.
 Eerst kon ik redenskracht, en toen de spraak ontdekken.
 'k Hield echter deez' gedaante en houding, zwier en trekken.

Vervolgens wendde ik myn gedachten hemelhoog
 En afgronds diep; en zag, met onbeneveld oog,
 En uitgebreid verstand, al't zichtb're, dat zich boven,
 Om laag, en in den kring der dingen, waard te looven,
 Vertoont, aandachtig aan; en vond het schoon en goed:
 Maar al' dit goed en schoon, zag ik, met sterker gloed
 Vereend, in uw gelaat en oog, waar uit de stralen
 Der schoonste aanvalligheid, een Godheid eigen, daalen.
 Geen schoonheid is 'er die uw schoonheid evenaart.
 Dit dwong my, schoon misschien myn byzyn u bezwaart,
 Om uw gelaat te zien, uw Godheid eer te geeven,
 Met recht als Koningin der schezelen verheeven,
 Die gy als vrouw en voogd met majesteit regeert.
 Zo sprak de slimme Slang, in veinzery volleerd,
 En Eva, door den schyn van dit geval bewoogen,
 Pafte onvoorzichtig aan den Vader van de loogen
 Dit antwoord toe: De lof, dien gy met zo veel zucht,
 Verleent aan deezen Boom, en aan zyn schoone vrucht,
 Die gy eerst hebt geproeft, doet my haar kracht mistrou-
 wen.

Maar zeg, waar groeit die Boom? waar kan men dien bechou-
 wen?

De Almachtige, de bron der goedheid, mild en wys,
 Plantte in deez' schoonen Hof dit heuch'lyk Paradys,
 Veel' Boomen, in hun aart en eigenschap verscheiden,
 Die hy liet onbekent tot nu toe aan ons beiden.
 Hier vloeit op onze keur een ryken overvloed
 Van alles, dat ons oog, en reuk en smaak voldoet;
 Terwyl een end' loos tal van smaakelyke vruchten,
 Die wy niet roeren, en verderf noch rotting duchten,
 In rykdom overblyft voor 't volgend' nagelacht,
 Om door meer hulp natuur te ontlasten van haar dracht.
 Toen liet de snoode Slang zich op deez' wyze hooren:
 Vrouw Eva, tot vorstin van 't Aardryks rond verkooren,
 De weg naar deezen Boom is kort, en dichte by,
 Wat verder als die dreef van groene mirt, die gy
 In gindsche vlakke ziet, by een fontein, wiens water,
 Geduurig opwaards springt met aangenaam geklater,
 Wen gy dat kreupelbosch, van mirte en balzemplant
 Voorbygaat. Mag ik u geleiden langs dien kant,

Ik breng u by dien Boom zo krachtig in vermoogen.
 Kom dan, en lei my heen, zei Eva: Hy, bewoogen
 Tot vreugd om deeze taal, verdubbelde ongemeen
 Zyn krongkeligen gang, en maakt dat hobb'lig schein;
 En kromgeboogen, recht; nu tuk om 't stuk te waagen.
 De hoop, dat hy in 't kort de zege weg zou draagen,
 Verhief zyn trofse kam, die, door zyn vreugd gewekt,
 Een hooger verw verkreeg, en zich veel hooger strekt'.
 Gelyk een stalkaars uit een vetten damp geronnen,
 En door den nacht verdikt, door felle kouw verwonnen,
 Die haar doet stollen, nu door 't schudden heen en weer,
 Ontsteeken word, en vat de vlam (gelyk men eer
 Verdicht heeft dat een geest haar opwacht om die reden)
 Den wandelaar, die 's nachts langs 't ak'lig veld komt treden;
 Door haar bedrieg'lyk licht, doet dwaalen van den weg,
 En stort in een moeras, in 't slyk, of in een heg,
 Nu hulp- en reddeloos, en in gevaar om 't leeven
 Te missen in die nood: Zo straalde en glinsterde even
 De Godvergeeten Slang, en sleepte, dol van haat,
 Onz' aller moeder, die zich licht verleiden laat
 Door lichtgelovigheid, in zynen strik en laagen,
 En naar den Boom, de bron van all' ons wee en plaagen.
 Zy zag den Boom niet of zy sprak haar Gids dus aan:
 Ik kon my van deez' gang gevoegelyk ontflaan,
 Wyl zy my vrucht'loos is, schoon ik hier kan beoogen
 Een grooten overvloed van vruchten, wier vermoogen
 Ik klaar in u bespeur: 't Is waarlyk zeldzaam, dat
 In heur verborgen legt die ongelooft'bre schat
 Van kennis en verstand: Maar wil my niet meer nooden,
 Dewyl dien Boom, gelyk zyn vrucht, ons is verboden.
 Dit was Gods last: Hy gaf ons dit bevel alleen,
 Als dochter van zyn stem, ons richtsnoer hier beneên.
 Wy zyn ons zelve een wet: de rede is ons gegeven
 Gelyk als onze wet, waar naar wy moeten leeven.
 Dus luidde 't antwoord des verzoekers op deez' reên:
 Voorwaar! heeft God (i), de bron van alle zaligheên,
 Aan u bevoolen, nooit de vrucht van deeze Boomen
 Te smaaken, en nochtans (hoe kan dit in u komen!)

T 2

Tot

(i) Heeft God enz.] *Gen. III. vers 1.*

Tot Heeren u benoemd van Aarde en Zee en Lucht?
 Daar Eva, nu noch vry van zonde en onbeducht
 Voor leed en ramp op sprak: Wy mogen, zonder schroomen,
 De vruchten in deez' Hof vry plukken van de boomen,
 Maar niet de vrucht des Booms (1) in 't hert van 't Paradys
 Geplant: De Almagtige, in all' zyn wegen wys,
 Verbod ons dit, en sprak: Gy zult dien Boom niet raaken,
 Noch van zyn vrucht, op straf van eeuwig sterven, smaaken.
 Naauw glipt dit antwoord, zo eenvoudig, uit haar mond,
 Of Satan, die zyn moed daar door niet weinig vond
 Vergroot, wend, dekkende zich met een glimp van liefde
 En yver tot den Mensch, als of zyn staat hem grieve,
 En hy misnoegen vatte, om 't leed den Menschgedaan;
 Op eenen and'ren boeg zyn taal, en blyft niet staan
 Maar zweeft, als weggerukt door driften, die hem teerder
 Verrukken, heen en weêr, maar geeftig, min noch meerder
 Als of hy spreken wil van een verheeven zaak.
 Gelyk in laater tyd een Reed' naar (eêl van spraak
 En om wellpreekentheid ten top van eer gesteege,
 Te Athene, of wel te Rome in 't Roomsgebied gelegen,
 Noch vry van 't slaafsche juk, daar toen deeze schoone kunst
 Was in zyn bloei, maar sints verwierf noch eer noch gunst)
 Een zaak van veel belang den Raaden voor moest draagen,
 Zich zelfs voor af bedacht, op dat hy wel zou slagen,
 En met een wezen vol van ernst, te voorfchyn trekt,
 Dat met den zwier van lyf en hand fluks de aandacht wekt,
 Eer hy spraakvaardig schynt, en zonder zwetferyen
 Voor af te maaken, die een Reed' naar steeds moet myen,
 Fluks op het wezen van de zaak ter neder viel.
 Zulk een gestalte, en zulk een fraaye houding hiel
 De Satan, en hy berst, daar hem zyn driften spoorden
 En als verrukten, uit in deez' verheêve woorden:
 ô Schoonste Boom, door wys- en heiligheid geplant,
 Die slechts de wysheid geeft! ô Moeder van verftand
 En waare weetenschap! 'k Zie met inwendige oogen,
 'k Bespeur zeer klaar in u uw weêrgaloos vermoogen,
 Niet slechts om de oorzaak van de dingen, in hun' aart,
 Door onderzoek te zien: maar om, met vluggen vaart,

Te

(1) Maar niet de vrucht des Booms enz.] *Gen. III. vers 3.*

Te vliegen naar den weg, die Zy met lust betreedden,
 Wier denkbeeld overwint de hoogste magt en reden.
 Vorstin van dit Heel-al! wier magt geen weêrgaê kent,
 Of immer kennen zal, slaa 't harde dreigement
 Des doods niet gaê, ô neen, gy zult, gy kunt niet sterven. (1)
 Door deeze vrucht? die doet u 't leeven wis verwerven.
 Uw kennis en verstand word door haar kracht vermeert.
 'k Bid by den Dreiger, dat ge uw oogen op my keert,
 Op my, die noch alleen heb van deez' vrucht gegeten,
 En slechts niet leev', maar groei in leeven, kennen, weeten,
 In een veel beter staat, als 't noodlot my beschoor,
 En streevend naar een goed, langs een veel hooger spoor
 Dan my was toegekent. En zou dat goed, genooten
 Door my, dan voor een Mensch voor eeuwig zyn geflooten?
 Of zou Gods gramfchap zich ontfteeken in zyn gloed,
 Om zulk een kleene zonde? of zou hy eer uw moed
 Niet pryzen, dien de dood, wat ook de dood moog weezen,
 Niet af kon brengen, noch verschrikken doen en vreezen,
 Om op te streeven, naar een staat van meerder heil,
 't Begrip van goed en kwaad, een kennis zonder peil?
 Zo 't kwaad iets zaak'lyks zy; waarom 't niet van te vooren.
 Gekend, op dat gy 't schuwt? God kan u, in zyn tooren,
 Geen straffe opleggen, en rechtvaerdig zyn met één.
 Die niet rechtvaerdig in zyn werken is, is geen
 Volmaakte Godheid, die men dienen moet of vreezen.
 Uw vreezen voor de dood moest u van vrees geneezen.
 Waarom verbood Hy dan deez' vrucht? Alleen slechts om
 Dat u Zyn schrik bedwing, en die Hem eeren dom
 En laag te houden, en onkundig in de zaaken
 Die hen in kennisse en verstand volmaakter maaken:
 Want, Hy is vergewicht, dat op dien dag, (2) wanneer
 Gy eet van deeze vrucht, uw oogen, die nu meer
 Stikblind, dan ziende zyn, volmaakter allen dingen
 Beschouwen zullen, die ooit vorm of stand ontfingen,
 En dat gy wezen zult als Goden, onderricht
 In goed en kwaad, in 't een en 't aêr als Zy verlicht.

T 3

Dat

(1) Gy zult, gy kunt niet sterven] *Gen. III. vers 4.*

(2) Want, Hy is vergewicht, dat op dien dag, wanneer
 enz.] *Gen. III. vers 5.*

Dat Gy den Goden zult, in alles, evenaaren,
 Gelyk als ik een Mensch, kan u myn staat verklaaren:
 Ik wierd van Beest een Mensch; Gy word, van Menschen,
 Goôn:

Of zo gy sterven moet, en legt gy, om dien hoon
 De Godheid aangedaan, eens af dit mensch'lyk wezen,
 Om 't God'lyk wezen, voor wiens toorn gy schynt te vree-
 zen,

Te erlangen, dan behoort ge, om dien gedreigden dood,
 Te wenichen, die uw heil en uw geluk vergroot.
 En zeg, wat zyn 't voor Goôn, die aan den Mensch misgonnen
 Een spys (waar doorze in all's die Goôn gelyken konnen)
 Te smaaken? Zyn de Goôn niet de eerste in rang en staat?
 Zy neemen ons geloof en simpelheid te baat,
 Dat alles wat'er is, van Hen, uit Hen komt stroomen.
 Wat my betreft; ik kan myn twyfel niet betoomen;
 Want ik zie dat deeze aard, gekoesterd door de kracht
 Der Zonne, 't alles teelt wat ze ooit te voorfchyn bragt:
 De Goden zie ik niet; of schiep Hunn' alvermoogen
 All' wat wy hier beneën bespieg'len met onze oogen;
 Wie hechte aan deezen Boom de kennis dan van 't goed
 En kwaad, dermaate, dat, wie slechts zyn eetlust boet,
 Zelfs, zonder Hun verlos, tot kennis kan geraaken?
 Hoe kan deez' weg van heil den mensch misdaadig maaken?
 Wat nadeel geeft den Goôn uw kennis toch? of kan
 Deez' boom, ondanks zyn wil, als Opperheer, u dan
 Met wetenschap verzien? of heeft Hen nyd bewoogen?
 Maar neen de nyd heeft op Hun herten geen vermoogen:
 Dit, en noch meer bewyft u klaar, hoe nut deez' vrucht
 U wezen zal. Zyt dan voor leed noch dood beducht,
 Godin der glansryke aard', strek uit, strek uit uw handen,
 En pluk, en eet de vrucht, die u doet watertanden.
 Hier floot hy; en zyn reën, vollift, bedrog en moord,
 Bestormden Eva's hert, zo licht van haar gehoord;
 Terwyl zy op de vrucht, bleef met haar oogen staaren,
 Wierschoon gezicht haar steld' ten doel van veel gevaaren,
 En in haare ooren klonk 't geluit der Tovertaal,
 Door Satan opgeschikt door woorden ryk van praal,
 En schyn van waarheid en van reden. Ondertuffchen
 Genaakte 't uur, gestelt om eetens lust te blusschen,

Die haaren honger wet', en noch veel graager maakt'
 Door de aangenaame reuk der vrucht, die schooner blaakt,
 En zich zoo 't schein nu boog, als of zy Eva porde,
 Om van haar hand geplukt en voorts geproeft te worden,
 En haar verlangend oog vast tergde. Maar eerst stond
 Ze een weinig stil en sprak met halfgeslootenmond:
 ô Schoonste vrucht, wiens verw en geur, onze oogen noodden!
 Gewis uw kragt is groot, hoewel aan ons verboden,
 Wiens wonderbaare smaak, te lang met smert ontbeerd,
 Zo dra de stomme proefd' hem krachtig spreken leert,
 En zyne tong, eerst taal- en spraakeloos, doet boogen
 Op uw verheeven lof. Hy wilde u ook verhoogen
 Die ons 't gebruik belet, maar uwe kragt wou Hy
 Ons niet verbergen, die Hy liet den Dieren vry.
 Hy noemde u in 't begin den Boom van waare Kennis,
 Van 't Goed en 't Kwaad: Hy wilde, als was 't een groote
 schennis,

Ons 't eeten van uw vrucht verbiên: maar dat verbod
 Pryft u ons hooger aan, betuigende ons 't genot
 Van 't goed, dat gy ons schenkt, en ons ons heil doet weten.
 Het goed, niet recht gekent, werd niet te recht bezeten:
 En zo men 't al bezit, en zonder dat men 't kent,
 Bezit men 't niet. Des Hy ('t is zeker hoe men 't wend'
 Of keer') die ons verbied in kennisse te groeijen,
 Verbied ons dat we in 't goede en in de wysheid bloeijen;
 Doch dit verbod verbind ons niet, en schynt geweld.
 Maar zo de dood hier na ons met haar banden knelt,
 Wat baat de vryheid dan, die enkel is inwendig?
 Het vonnis leit'er toe: men word terstond elendig,
 Men smaakt, zo dra men smaakt uw vrucht, de baare dood:
 Maar waarom is de Slang dan niet in stervens nood?
 Zy at, en leeft, en kent en spreekt van alle zaaken,
 En kan, schoon redeloos, het pit der dingen smaaken,
 En onderscheiden. Is de dood om ons alleen
 Gevonden? Of benyd men ons dit ongemeen
 Verstandig voedsel slechts, terwijl men 't gunt aan beesten?
 Zo schynt het: maar een beest, misdeelt van redensgeesten,
 Proeft eerst van deeze vrucht, en voed in zyn gemoed
 Geen nyd, maar brengt, met vreugd en vol genoegen, 't
 goed

Dat hy genoot, aan ons. Een brenger, in wiens wezen,
 En spraak, geen arg of list, maar vriendschap is te leezen.
 Wat vreeze ik dan? Heb ik geen meerder stof tot schroom,
 Als ik onkundig blyv', waar door men 't kwaad bekom'
 En goed, wat God, wat dood, wat wet, wat straf wil zeggen?
 Ik zie in deeze vrucht een schat van wysheid leggen:
 Zy, zy alleen kan my geneezen: deeze vrucht,
 Zo Godlyk schoon voor 't oog (1), die ieder met een zucht
 Tot proev'ing noopt en lokt, kan slechts de wysheid schenken.
 Wat wederhoud my dan (daar zy my schynt te wenken,)
 Dat ik haar plukke, om ziel en lichaam te verzaen?
 Zo sprak ze, en vat de vrucht (rampspoedige Eva!) aan,
 En plukte en at (2) in dit rampzaligste aller uren.
 Het Aardryk schudde, en moest, zo 't scheen, deez' beet
 bezuuren;
 Natuur als van haar As gerukt, gaf mede een zucht,
 Voortekens van elende en wee, der zonde vrucht,
 En dat door deeze beet al 't menschedom was verlooren.
 De slimme Slang, op dat haar Eva niet zou hooren,
 Kroop zacht in 't kreupelhofsch, voor haar een heuchlyk lot:
 Terwyl nu Eva, gansch op haaren smaak verzot,
 Om niet wes anders dacht; want haar vermaak, genooten
 In waarheid, of in schyn, of uit haar waan gesprooten,
 Bevond zy nooit voorheen, in hoop, dat zy in 't kort
 Godin zou worden, en met kennisse overstort.
 Zy slokt de vrucht met graagte, en overmatig binnen,
 Onkundig dat ze alleen de dood daar by zou winnen.
 In 't end, verzadigt en als door den wyn ontroerd,
 Sprak zy zich zelf dus aan, van dert'le vreugd vervoerd:
 ô Dierb're Boom, wiens deugd en krachten nooit te looven,
 De kroon der boomen spant in 't Hof van alle Hoven!
 Gezegend is uw werk, dat waare wysheid baard,
 Tot dus verre onbekend, en schadelyk verklaard,
 Daar gy hingt ongerept, als waard ge in 't wild geschapen:
 Maar nu voortaan zal nooit myn vroege zorge slaapen,
 Om met een bly gezang op elken morgenfond,
 Uw lof te zingen, en uw takken, zwaar in 't rond

Ge-

(1) Zo Godlyk schoon voor 't oog.] *Gen. III. 6.*(2) Zy plukte en at.] *Gen. III. 6.*

Geladen, van hun vrucht, die elk tot plakken noodden,
 Te ontlasten, tot dat ik in wetenschap den Goden
 Gelyk ben, die all' wat zy willen, klaar en naakt
 En zien en kennen, door een hooger vuur geraakt,
 Schoon zè ons benyden, 't geen hun hand ons niet kon schen-

ken;
 Want had het in hun magt gestaan, 't is licht te denken,
 Dat nooit die Boom een plaats erlangt had in deez' Hof:
 'k Geef aan de ervarenis dan allen roem en lof;
 De beste leermeeft'reff'. Zo ik haar had begeeven,
 Ik ware onweetende en verstandeloos gebleven:
 Zy opende my 't pad der waare wysheid, en
 Den toegang, schoon zy zich verborg; en mog'lyk ben
 Ik zelf verborgen; want de Hemel, in den hoogen
 Geplaatst, is al te verr' van de Aarde, om, met zyne oogen,
 Wat hier beneên gebeurt, met onderscheid te zien:
 En licht is Hy, die ons het plakken wou verbiên,
 Met zyn verspieters, die rondom zyn heiltron zweeven,
 Onledig, zonder acht op 't ondermaansch te geeven.
 Maar hoe verschyne ik best voor Adams aangezicht?
 Geef ik hem van myn staat, dus omgekeert, bericht?
 Wil ik hem deelgenoot der zaligheden maaken?
 Of slechts alleen de vrucht van waare wysheid smaaken?
 Of houde ik 't onderscheid der kennisse in myn magt,
 Om dat ik dus 't gebrek van 't vrouwelyk geslacht
 Moog boeten, en zyn min hoe langs hoe meer ontvon-

ken,
 En hem, met meerder glans en majesteit beschonken,
 Gelyken? of om iets (dit prikkeld myn begeert?)
 Te erlangen, waar door hy zomtyds word overheert?
 Wie's vry die minder is? Neem eens dat dit gebeurde.
 Maar wat? indien Gods oog myn misdaad eer bespeurde,
 En daar op 't sterven volgd? dan ben ik slechts niet meer,
 En Adam, die zich aan een andere Eva weêr
 Verknocht ziet, door de trouw, zal hier gelukkig leeven,
 Ik dood en weg! Daar aan te denken, doet my beeven,
 Ja dit is zelf de dood. Ik stel dan hemelvast,
 Dat Adam, 't ga hoe 't ga, met my in heil en last,
 In vreugd en druk, in voor- en tegenspoed zal deelen.
 Ik min hem, en zyn min kan my dermaate streelen,

Dat ik zelfs duizend doên zou lyden met myn man,
 Om wien alleen ik leeven, en slechts maar sterven kan.
 Zo sprak ze, en nu gereed, om naar haar man te keeren,
 Wou z' haar eerbiedigheid eerst aan den Boom vereeren,
 Als voor de kracht, die daar in woonde, en in die plant
 Het sap van weetenſchap en kennis en verſtand,
 Gevloeid uit Godendrank, had ingeſtort. Intuſſchen
 Had Adam, wenshende zyn Eva haast te kuffchen,
 Een tuitje uit de edelſte der bloemen vaſtgehecht,
 En tot een Hoofdſieraad aan Eva toegelegd,
 Om naar haar wederkomt haar boerenwerk te kroonen,
 Gelyk de Mayers hunne eerbiedigheid betoonen,
 Wen zy hun koningin des oogts bekransſen, met
 Een kroon, uit bloemen ſchoon van kleuren t'zaamgezet.
 Hy dacht op haare komt geen kleene vreugd te erlangen,
 Zo lang vertraagd: Maar voeld zomtyds zyn boezem pran-
 gen,

Als of een voorgevoel van onheil by hem lag.
 Zyn hert bezweek, en sloeg niet ongelyken ſlag,
 En hy op weg, om haar langs 't zelve pad te ontmoeten,
 Waar van zy 's morgens vroeg, om haaren luſt te boeten,
 Was afgegaan; en juist of 't wezen wou, moest Hy
 Den Boom der weetenſchap en kennis recht verby.
 Hy vond haar, van den Boom noch naauw'lyks daar gekoo-
 men,

Maar kon zyn zinnen van verwond'ring niet betoomen,
 Dat ze in haar hand beſloot een tak der ſchoonſte vrucht,
 Die maſch van waas, en verſch geplukt, een friſſe lucht
 Van Ambrozyn verſpreidde. En zy, haar blyde ſchreeden
 Verdubb'lend', komt vernoegd haar Adam tegentreden.
 Men zag in haar gelaat een nyv're vaardigheid
 Om eerst te ſpreken, en haar toeven en beleid
 Te mommen met een ſchyn voor haar Gemaals gezichte,
 't Geen zy dus vloeiender met zachte taal verrichtte:
 Heeft u myn afzyn geen verwond'ring toegebracht,
 ô Adam? 'k miſte u, en het viel my heelonzacht
 En lang, zo langen tyd uw vriend'lyk oog te ontbeeren.
 Nooit voelde ik drift van liefde in myn gemoed regeeren
 Als nu, en 't zal niet meer gebeuren, want ik meen
 Nooit weêr te ervinden, 't welk ik onbeproeft voorheen

Gezocht

Gezocht heb; ongeduld, en zorg en end'loos vreezen,
 Dat my veroorzaakt heeft dus lang van u te weezen.
 Maar de oorzaak zal u vreemd te vooren komen; want
 De vrucht des Booms in 't hart van 't Parady's geplant,
 Is niet, gelyk men ons diets maakte, vol gevaaren,
 Wanneer zy word geproeft, noch kan ons onheil baaren,
 En baanen ons den weg tot kwaad, ons onbewuft:
 Maar ze is bekwaam om hem, dien slechts zyn honger blifcht,
 Zyn oogen te op'nen, en ten Godenftand te heffen.
 Ik zag 't gevolg: de Slang, zo fchrander in 't bezeffen,
 Geweerd als wy, of niet, of ongehoorzaam, heeft
 Gegeeten van zyn vrucht, en ftierf niet, maar zy leeft,
 Heel anders als men ons dorft dreigen; en na 't fmaaken
 Sprak zy met onze ftem van allerhande zaaken
 Gelyk een menfch betaamt: Zy redeneert ('t is vremd
 En wonderlyk!) En heeft in 't end' my overftemd
 Dat ik 'er ook van proefde, en kon toen klaar bevinden,
 Dat zy myne oogen, door blanketfel, niet wou blinden,
 Maar alles waarheid was, dat zy my had gezegt.
 Myn oogen, blind voorheen (1), zien nu eerft klaar en recht.
 Myn hert veel grooter, en myn Geeften met meer leeven
 Voorzien, voel ik vol zwier door ali' myn ad'ren zweeven,
 En groeijen tot den ftand der Godheid op: daar ftond
 Ik naar, om uwen 't wil, en kan dien met veel grond
 Verfmaaden zonder u. 't Heil, wilt gy daar in deelen,
 Is heil voor my, zo niet, dan moest het my verveelen,
 Ja ik verwerp het straks. Neem dan met my 't genot
 Dier vrucht, zo fmaaken wy vernoegt één zelve lot,
 Terwyl we elkaër in liefde en blyfchap evenaaren.
 Maar zo gy 't proeven van deez' fchoone vrucht laat vaaren,
 Een onderscheiden trap fcheid ons terftond van één;
 'k Zie van de Godheid af om u, om u alleen,
 Als 't noodlot ftuurfch en straf dat geenzints wil gedoogen.
 Van haar geval deed zy, met bly gelaat en oogen,
 Aan Adam dit verhaal, doch echter wierd men klaar
 De ontfteldheid haar's gemoeds en vuige fchaamt' gewaar.
 Maar Hy, had de euveldaad, door zyne vrouw bedreeven,
 Noch naauw gehoord, of raakt door kille fchrik aan 't beeven,
 En

(1) Myn oogen blind voorheen] *Gen. III. 7.*

En fidd'ren. Hy wierd bleek: zyn lende knikte, en hy
Liet uit zyn flappe hand het tuiltje, 't geen hy bly
Voor Eva, uit een reeks van bloemen, zaamen ftrikte,
Neêrvallen op den grond: de fchoone Roos verblikte
Van verw, door fchrik verwelkt. Hy ftond een poos ont-
roerd,

En fpraakeloos, tot hy op 't laaft deez' rede voerd,
En tot zich zelv' dus fprak, door hoop en vrees beftreeden:
ô Schoonfte van all' 't geen de Godheid hier beneden
Gefchapen heeft, het laafte en 't beft' van 't Scheppingwerk!
ô Schepzel, voor wiens fchoonte en luifter, my te fterk,
Al wat het oog kan zien, 't verftand bevat, moet wyken,
In heerlykheid, hoe fchoon, hoe God'lyk, met wat blyken
Van heiligheid en glans en luifter 't pronken mag,
Hoe goed of zoet het zy! Hoe fchielykzyt gy, ach!
Geweeken! hoe ontfierd, verwelkt, befmet, ontluifterd!
Nu doods verwachting, die aan zyn band u kluiftert.
Of eêr, hoe kontge u zelf zo verr' bewegen, tot
Het reuk'loos overtreên van 't Godd'lyk heilgebod,
En 't fchenden van die vrucht, zo duur aan ons verboden!
Gewis vervloekte lift een's vyands kon u nooden;
Een vyand, u noch my bekend, heeft u en my
Bedorven; want ik heb beflouten, 't zy hoe 't zy;
Te fterven nevens u. Hoe zoude ik kunnen leeven
Ontbloot van u? Zoude ik uw ommegang begeeven?
Zoude ik die liefde, die myn hert aan 't u zo teêr
Verbond, vergeeten? neen: dat doe ik nimmermeer.
Zoude ik in deezen Hof, zo fchoon zo uitgeleezen,
Doch die my, zonder u, een wildernis zou wezen,
Eeuw uit eeuw in, ontbloot van uw gezelfchap zyn?
Of zou God weêr voor my een' ander vrouwelyn
Een Eva fcheppen: ik daar weêr een Rib toe leenen,
Om my, ô finert! weêr met die Ega te vereenen?
Maar neen: 't verlies van u kon nimmer my van 't hart.
De fchakel der natuur, die alle rampen tart,
Hechte ons te vafte aan één: Niets kan haar kragt betoomen.
Vleefch zyt ge van myn vleefch, been van myn been geno-
men.

Beft deele ik eeuwig dan met u in heil of ramp.

Dit zei hy naauwelyks als iemand, dien de damp

Een's schriks het brein bedwelmt, nu van dien schrik geneezen,

Zich onderwerpt aan 't geen onmydbaar schynt te wezen,
 Of hy sprak Eva dus met zachte woorden aan:
 Vermet'le Vrouw! gy hebt een stoute daad bestaan,
 U zelf gedompelt in een slindkolk van gevaaren,
 Die ondernam (ach had uw oog slechts blyven staaren
 Op die volmaakte vrucht, en u gespeend!) om zelf
 Haar te eeten, schoon ons God, in 't Hemelsche Gewelf
 Geplaatst, op strenge straff' verbood die niet te raaken.
 Maar wie kan 't eens gedaane ondoen? wie 't weêr hermaa-
 ken?

Wie wederroepen dat voorby is? Zelfs niet God
 Die alvermoogende is, noch 't onweêrstaanlyk lot.
 Maar licht dat u de dood niet treff'. Misschien is 't pleegen
 Dier daad zo gruw'lyk niet; en zal zo zwaar niet wegen
 By God, een vrucht, vooraf door anderen geraakt,
 Eerst door de Slang ontwyd, door haar gemeen gemaakt,
 En eer wy proefden door een beest voor af geschonden;
 En daar in van geen kragt, die dood'lyk is, bevonden.
 Want immers leeft ze noch, als gy me zegt; zy leeft,
 En won'er by, dat zy in kennis hooger streeft,
 En hooger levensfrop erlangde na het smaaken.
 Een krachtig spoor voor ons, om door de proef te raaken
 Tot eenen staat, die dien der Goden evenaart.
 'k Denk ook niet, dat die God, zo wys zo goed van aart,
 Schoon hy ons dreigde, ons zal verwoesten en vermaalen,
 Die Hy, als de edelste der schepz'len, wou bestralen
 Met zo veel heerlykheid en luister, glans en magt,
 Om over alles, wat zyn hand te voorschyn bragt,
 Te heerschen, 't Scheppingwerk dat hy om ons wou stichten,
 En van ons afhangt, en moet vallen, zo wy zwichten
 En vallen. Dus zou God ontscheppen, doen, ondoen,
 Al't welk wy van dien God niet denken of vermoên,
 Die, schoon Hy door zyn kracht de Schepping kan hervormen,
 Zeer noô besluiten zal om ons tot niet te stormen,
 Op dat de weêrparty niet triompheere en stoff':
 Hun staat, die d'Almagt zo begunstigde in deez' Hof,
 Is los, veranderlyk, ten doel aan list en laagen;
 Wie kan God langen tyd met zekerheid behaagen?

Eerst

Eerft bragt Hy my , en toen het menfchdom tot den val:
 Wie legt nu aan de beurt ? wie of 't nu gelden zal ?
 Een ftot tot spot , zo licht zyn vyand niet te geeven :
 Maar hoe 't ook wezen mag ; ik voel my fterk gedreven ,
 Myn lot aan 't uwe vaft te hechten ; 'k ben voortaan
 Bereid één straf met u myn Eva te ondergaan.
 Moet ik benevens u een zelfde fterftot deelen ,
 Wel aan , dat fterven zal me een lief'lyk leven teelen :
 Zo kragtig werkt in my de bands , natuures band ,
 Die 't myne in 't uwe , en 't u in 't myne onfcheidbaar plant ;
 Want wat gy zyt is 't myn ; men kan ons van den and'ren
 Niet fcheiden : wy zyn één , één lichaam met elkand'ren.
 Indien ik u verlies , 'k verlies my zelf terftond.
 Zo fprak hy , en zyn vrouw ontfloot aldus haar mond :
 Weérgadelooze proef van maatlooze liefde !
 ô Overtuigenft' blyk dier liefde , die ons grieftede ,
 En u verpligt , om my te volgen in myn ren !
 Hoe haal ik beft by u , die onvolmaakter ben !
 'k Roem dat ik uit uw zy myn oorſprong heb gekregen ;
 ô Adam ! en verneem , gelyk een ryken zegen ;
 Dat gy gewag maakt van onze eenigheid , een hart
 Een ziel in beider lyf , die ramp en lyden tart ,
 Waar van ons deeze dag een wiffe proef zal geeven ,
 Terwyl gy vaft befluit , dat eer de dood ons leven ,
 Of iets dat meerder is te vreezen dan de dood ,
 Verdeele , gy , niet ſchuw voor onheil , ramp en nood ,
 Met my een zelve ſchuld , en eene straf zult dragen.
 Indien de proef der vrucht , die my dus kon behaagen ,
 Ons ſchuldig maakt , wiens kracht (want goed moet altyd goed
 Voortbrengen) door beleid , of by geval my doet
 Het onverwikt bewys van uwe liefde erlangen ,
 Die 'k anders nooit zo klaar , zo duid'lyk kon ontfangen ,
 Of kennen . Zo ik wift dat op deeze daad de dood
 Moeft volgen ; 'k nam dien laft , en 't argfte van zo groot
 Een ſtraffe op my alleen : 'k zoude u niet overreden ,
 Maar 'k ftierf veel eêr , van u verbannen , afgeſneden ,
 En eenzaam , als dat ik u bragt tot eene daad ,
 Verderf'lyk voor uw' vrede en uw volzal'gen ſtaat ,
 Zo wel verzekert (wil op deeze' betuiging letten)
 Van uwe oprechte min , door ontrouw nooit te ſmetten ,

En zo weêrgadeloos in luiſter, gloed en kracht.
 Maar 'k zie 't valt anders uit, heel anders als ik dacht;
 Ik onderging geen dood, maar een verheerlykt leven,
 En kreeg een open oog, dat onbelet kan zweeven,
 Door alle zaken heen; een nieuwe hoop, ontvonkt,
 Door ſmaak, die my, als 't waare, in krachten weêr verjongkt,
 Zo Godlyk zoet, dat al wat my voorheen kon ſtreelen,
 Nu wrang en ſiets ſchynt, en my geen vermaak kan teelen.
 Ga op de ervaarenheid van Eva heen, en pluk
 Die onwaardeb're vrucht, de bron van myn geluk,
 En ſtel alle yd'le vrees van ſterven uit uw zinnen.
 Zo ſprak ze, en floeg, op dat zy Adams hert mogt winnen,
 Haar handen om zyn hals, terwyl een traanenvloed,
 Haar wang beſproeide, een blyk van haar verliefd gemoed.
 Zy had nu op zyn hert bereids veel veld gewonnen,
 Dat hy haar woorden wou zo ver gehoor vergonnen,
 Dat hy om haarent wil vrywilliglyk het lot
 Des toorns, van een vergramd en ganſch verbolgen God,
 Of dat des doods met haar, zyn Gemaal, wou ſmaaken.
 Toen gaf (1) zy hem tot loon, door ſnoð begeerte aan 't blaaken,

(Want zyn involging paſt gevoeg'lykſ' zulk een loon)
 De verſch geplukte vrucht, van kleur en geur zo ſchoon.
 Hy proefde, tegen zyn gemoed, en niet bedroogen,
 Maar door de taal der Vrouwe als in het net getoogen,
 Van die verboden vrucht. Het Aardryk ſchudde in 't rond
 Haar ingewand, als of 't in baarens nood zich vond,
 Gelyk voorheen. Natuur ſcheen mede een zucht te braaken.
 De held're lucht betrok, de ſchorre donders kraaken,
 Terwyl ze een regenvlaag verwekten, eveneens
 Als traanen, om die zonde, een oorsprong des geweens,
 Des lydens, des verdriets, des ſtervens, der elenden,
 Wanneer hy bezig was om Gods gebod te ſchenden,
 En, onbedacht, zyn luſt liet weiden, zonder toom.
 Zyn Vrouw verdubbelde haar misdaad buiten ſchroom,
 Om met haar byzyn hem dus meer en meer te lokken.
 Zy, als door nieuwen wyn vergiftigt en doortrokken,
 Vermaakten zich in weelde en dartelden van vreugd.
 Zy waanden dat de kracht der Godheid in haar jeugd

En

(1) Toengaf, enz.] *Gen. III. 6.*

En groei hen vleugels maakte, om opgevoerd naar boven
 Te spotten met deeze Aard; maar wat zy zich belooven
 Die valsche vrucht baart haast een and're werking. Want
 Een vleeschelyke lust, steekt beider hert in brand:
 Hy zag zyn Vrouw eerst aan met zyn wellustige oogen,
 Die zy met dertelheid, uit zyn gezicht getoogen,
 Betaalde keer op keer. De wellust triumpheert;
 Tot Adam, dert'lend met zyn Vrouw, zich tot haar keert,
 En haar bejegende en verhief met deeze reden:
 Nu zie ik, koesteres van myn genegentheden,
 Myn glansryke Eva, klaar, uw groote keurigheid
 In 't proeven, blyk van geest van kennisse en beleid!
 Dus word aan ieder zaak den rechten smaak gegeven,
 't Verhemelfel des monds het oordeel toegeschreeven.
 U roeme ik, die deez' dag ons hebt zo wel voorzien.
 Wat kwaamen wy een beemd van ryk vermaak te ontvliên,
 Wanneer wy deeze vrucht onweetend moesten derven,
 Die ons een smaak, zo frisch, zo lieflyk deed verwerven,
 Voorheen ons onbekend! Schuilt in deez' spys die schat
 Van heuchelyk vermaak, dan waar te wenschen, dat
 Aan ons, voor éénen Boom een tiental was verboden.
 Maar kom laat ons, nu wy deez' spys, een spys der Godert
 Genuttigt hebben, (want dit voegt ons) bly van zin
 Eens stoeijen, dartelen en zwemmen in de min.
 Uw schoonheid heeft my sints den dag ik u aanschouwde,
 En wy, door 't hoog besluit van God den and'ren trouwde,
 Wiens schoonte en luister in uw leefst is uitgedrukt,
 Nooit met een sterker drift van liefdensvuur verrukt
 Tot uw genot, dat my nooit beter kon behaagen,
 Dan nu, waar van deez' Boom alleen de roem moet draagen.
 Zo sprak de Aardsvader van het menschelyk geslacht.
 Hy liet geen handgespel, geen lonk, geen glimp, geen kracht
 Van minnedriften na, te gaauw te wel begreepen
 Van Eva, uit wiens oog (nu tuk op minnekneepen)
 Een zielbesmettend vuur van min geschoten wierd.
 Hy greep haar by de hand, en leid haar, daar ze zwiërd'
 Van wulpsche en dert'le drift, op eene hoogte, omtoogen
 Door een gewelf van groen, wiens blad'ren zich bewoogen,
 Wen zich de wind beweegt, niet tegen Eva's zin.
 Het leger schieen gespreid door de aangenaamen min,

Of was veel eer een veld van Bloemen, Asfodillen
 Violen, Leliën, en Roozen en Kamillen,
 De zachtste en frischte schoot en 't weeldrigst' perk der aard'.
 Daar zwommen ze in een Zee van weelde; doch bezwaard
 Met overmaat van schuld en misbedryf, het zegel
 De troost in hunne zonde om 't schenden van Gods regel:
 Tot zy door dertelheid vermoeid en afgemat,
 De logge slaap in 't end hen met zyne ermen vat.
 Naauw was de kracht dier vrucht, bedrieg'lyk in haar wezen,
 Die met haar zachten damp haar geesten kon beleezen,
 En hert en zin en brein aan 't maalen had gebragt,
 Vervloogen, en hun lyf door zwaarder slaap verkracht,
 Die hen met overmaat van Droomen fel bestormde,
 Die schrik, verwoesting, smert en angsten in hen vormde;
 Of zy, als door geen slaap vervrolykt noch gestreeld,
 Verreezen uit hun slaap, die hen geen blyfchap teeld':
 De een zag nu d'ander aan met naare en deerlyke oogen,
 Wel open, maar 't verstand door duisternis betoogen:
 De onnoztheid, die hen gelyk een dekkleed, voor
 De kennis van het kwaad beschaduw'd had, was door
 Die kennis, nevens de eer, hun allerzekerst' wapen,
 Vry- en rechtvaardigheid, door God hen ingeschapen,
 Getoogen op de vlucht. De mensch nu naakt, bedekt
 Zyn schaamte, die zyn schuld zyn misdaad had verwekt:
 Maar ach! hoe meer gedekt, hoe helderder hy doorschyn'.
 Zó kwam die sterke Held van Dan's geslacht te voorfchyn,
 De Joodsche Herkules, die zo veel leeds weervoer,
 Uit de arm van Delila, de Filistynse Hoer,
 Beroofd van 't werktuig van zyn krachten en vermoogen.
 Nu waren all' hun deugd en waarde weggevloogen.
 Elk zweeg in elks gezicht, een poos, bestulpt van rouw;
 Tot Adam, ruim zo veel verslagen als zyn vrouw,
 Zich, door 't verstikken en verkroppen, dus liet hooren:
 Gylende ô Eva! ach! ter kwaader uur uwe ooren
 Dien valschen worm, of wat het zyn mag, die den Mensch
 Nabootste met zyn stem; in onzen val, zyn wensch
 Waarachtig, maar nochtans in 't opstaan valsch bevonden,
 Terwyl onze oogen zyn geopend (1) en ontbonden,

IX. Boek.

V

En

(1) Terwyl onze oogen zyn geopend] *Gen. III. 7.*

En wy nu kundig zyn van goed en kwaad: het goed
 Verlooren we, en het kwaad, de ontruftheid van 't gemoed,
 Bevinden wy, helaas! heillooze vrucht van kennis,
 Indien het kennis zy; dat wy, befmet door fchennis,
 Van zuiverheid en trouw en eer (ô droeve ftaat!)
 En van onnozelheid, natuurlyk ons fieraad,
 Beroofd, nu ongedekt (1) voor de albefpieg'lende oogen
 Der Godheid ftaan, die ons zo heerlyk wou verhoogen;
 Maar nu bezoeteld en bevekt in ons gezicht,
 De blyken toonen, van een luft, die gruw'len fticht,
 En onheil broeit, voor all' de fchaamte, 't vuigft' der plaagen;
 En klaar bewys van 't eerft, zo lang ik leefte draagen.
 Hoe zal ik nu voortaan, gedompeld in dit lot,
 Het heerlyk aanzicht zien van een vergramden God,
 Of ftraffend' Engel, dat ik menigwerf, voor deezen,
 Befchouwde met vermaak, maar nu helaas! moet vreezen?
 Dit Aardfche word bedwelmd door 't Hemelfch: 't ziet geen
 kans

Om de onweërftaanb're kracht van onverdraagb'ren glans
 Te draagen als voorheen. Ach! mogt ik, in deez' Dreeven
 En Laanen, als een wilde, in eenzaamheid, nu leeven,
 Of weggescholen in het diepfte Bosch, daar 't woud
 Voor zonne of ftarrelight, door 't dichtgevluchten hout
 Niet naakbaar, alles ftort in naare duifterniffen
 En zwarten nacht, den dag voor eeuwig, eeuwig miffen!
 Gy Denneboomen, en gy Ceders, die fteeds met
 Ontelb're takken u bedekt ziet, en omzet;
 Ei dekt, omzet my mede, om dat voortaan myn oogen
 Den glans van Zon en Maan en Starren niet gedoogen!
 Maar laat ons in deez' ftaat bedenken hoe wy haaft
 Die leden, daar de fchaamt' zich meeft in heeft geplaatft
 Bedekken voor elkaâr. Men kieze een Boom, met breede
 En zachte blad'ren, die aan één gehegt, die leden
 Bedekken, op dat wy de fchaamte, een nieuw verdriet,
 Ontvluchten, en 't verwyf van onze onreinheid niet
 Meer hooren, maar ontgaan die bron van onze ellenden.
 Zo raadde hy, terwyl zy zich ftraks Bofchwaarts wenden, En

(1) Nu ongedekt] *Gen. III. 7.*

En daar den Vygenboom uitkoozen, droef van aart;
 Niet dien die om zyn vrucht lang was by ons vermaard,
 Maar die in onzen tyd, by d'Indiaan gevonden,
 Geplant in Dekanfe (1) en in Malabaarfe (2) gronden,
 Zyn takken dus in breette en lengte fpreid van een,
 Dat ieder tak met kracht geboogen naar beneên,
 Daar weder wortels fchiet, die fchoone dochterftammen;
 Dicht by haar moederboom doen waffchen en ontvlammen;
 Een Bosch van pylers, op den top dicht toegegroeid,
 Om laag vol dreeven, daar zich de Echo op vermoeid,
 En vaak een Herder zich voor de al te heete ftraalen
 Der Zon' verfhuilt, om aém in friffche koelt' te haalen,
 En zyne kudden dryft door 't open van 't gewas,
 In dichte fchaduwe en een ftreek vol voedzaam gras.
 Zy plukte blad'ren van deez' Boom, (3) in breetheid even
 Gelyk een fchild, die zy, naar 't oordeel, hen gegeven,
 Te zaamen hechtten, om hun middellyf daar door
 Te omgorden. Ydel dek, te zwak een dekkleed voor
 Hun fchuld en vuige fchaamt'! Hoe ongelyk, eilaci,
 Hun naakte heerlykheid, daar ze op hun Bruilofsfitaci
 Meê pronkten! Zo ontdekte, een eeuwreeks na dien tyd,
 Kolumbus (4) (door de faam de onfterfelykheid gewyd)
 D'Amerikaan, gegord met gordelen uit veêren
 Zeer plomp te zaam geflanft, ook Wilden, zonder kleêren;

V 2

Op

(1) Dekan] Een Koningryk in Indiën, en een Eiland naaft by de Ganges gelegen. De Portugeezen bezitten 'er Goa, en de groote Mogol verfhieden fteden.

(2) Malabar] De kuff van Azia, en een Eiland in de Indiën aan deez' zyde van de Ganges, beweften de Kaap Commorin: Men vind 'er verfhieden Koningryken in, als Angamelas Calicoet, enz.

(3) Zy plukten blad'ren van deez' Boom] Gen. III. 7.

(4) Kolumbus] Chriftoffel Kolumbus, was te Genua in den Jaare 1442. geboren, en een der vermaardfte Stuurlieden. Hy verkreeg van Koning Ferdinand, en Ifabella drie fcheepen, om nieuwe Landen te zoeken. Hy vertrok van Palas in 't Jaar 1492. en zeilde zo lang tot dat hy de Eilanden ontdekte. Zyn Zoon Ferdinandus, heeft zyn leeven befchreeven. Zie Morery. Hy ftierf 1506, oud 64 Jaaren.

Op Eilanden, en in de Boffchen, en op 't ftrand.
 Zy zetten dus befchut, en hunnen naakten ftrand
 Naar hunnen waan bedekt, doch ongeruft van binnen,
 Zich neder op den grond, en weenden droef van zinnen.
 Het regende uit hun' oog niet slechts een traanenvloed,
 Maar een veel feller storm ontftak, in hun' gemoed,
 Hartstochten, achterdocht, mistrouwen, tweedragt, tooren,
 En haat, die in hun hart de ruft en vrede ftooren,
 Voorheen zo zacht bedaard en vreêryk, nu ontruft
 Gefolt, gefingert en onftuimig door hun' luft;
 Want hun verftand was nu al zyn bewind ontnomen;
 De wil beet op zyn toom, en liet zich niet betoomen,
 Aan vleefchelyken luft verflaaft, die uit den grond
 Opor'lende, een gebit durft leggen aan den mond
 Der reden. Uit een hert, door zulk een angst befrongen,
 Sprak Adam, die zo lang zyn fpraaklid had bedwongen,
 Dus met een naar gezicht en op een and'ren toon:
 Ach! had gy naar myn woord, gelyk gy waard gewoon,
 Geluifert! en waardge op myn beê by my gebleeven,
 Wanneer die vreemde drift (*k weet niet van waar gedreeven)
 U in deez' Morgenftond, zo naar, verwyd'ren deed
 Uit myn gezicht! gewis wy fmaakten nu geen leed:
 Wy waren in den ftat van aardfche Zaligheden
 Gebleeven; niet, als nu, beroofd van 't licht der reden,
 Ellendig naakt, befchaamd, ten doel van 's Hemels vloek.
 Dat niemand dan voortaan geen nood'looze oorzaak zoek',
 Om zyn verpligte trouw te toetfen en te weeten,
 Maar dat hy vaftftell', zo die waan hem heeft bezeten,
 Dat hy reeds, met zyn voet, op eenen doolweg treed.
 Daar Eva, of deez' reên haar fmert verwekte of leed
 Op antwoord: Welk een taal, ô Adam! moet ik hooren?
 Legt gy op my de fchuld? noopte ik u als met fpooren,
 Om u van 't rechte fpoor te voeren op het pad
 Der dwaaling, zo gy 't noemt? Wat dwaasheid! want licht had
 Een zelve lot, indien wy by den and'ren waren
 Geweest, of waard gy hier, u zelfs licht wedervaaren;
 Gy hield de Slang, of den Verzoeker, zo als hy
 My aansprak van bedrog en flimme laagen vry.
 Daar was geen grond van haat of vyandfchap te merken;
 Waar door zy fcheen beluft my rampen te bewerken.

Of moest ik aan uw zy dan zonder ende staan?
't Waar' beter dat ik nooit dit wezen had ontfaen,
En daar steeds was een rib gebleven zonder leven.
Maar waarom hebt ge, als Hoofd, my geen bevel gegeven,
Om niet uit uw gezicht te loopen in 't gevaar,
Dat, naar uw taal, my stortte in rampen veel en zwaar?
Doch gy, gy waard te laf, en dorst my niet weêrleggen,
Ja stond het toe; en liet my zonder tegenzeggen,
Ja vriend'lyk van u gaan. Zo ge onverzctbaar waard
By uwe weigering gebleeven; 'k had, ontaard
Van mynen stand, dan niet met u Gods wet gebrooken.
Daar Adam de eerfemaal in fellen toorn ontfooken,
Op antwoordde: Is dit dan uw liefde? is dit myn loon,
Daar ik, ondankb're vrouw, u vlytig aanhong, schoon
Gy reeds verlooren waard, niet ik, die steeds kon zweeven
In zaal'ge onsterfelykheid, en zonder fterven leven,
Maar die eêr kieze wilde, om nevens u een dood
Te fmaaken? Word my nu door u, in deezen nood,
Verweeten, dat ik u noodzaakte om 't kwaad te pleegen?
Stond ik u niet genoeg in uwe pooging tegen?
Wat kon ik meerder doen? 'k Heb u gewaarschuwt door
Myn reden: Ik heb u 't gevaar, dat gy verkoor,
Vertoont, en u gezegt wat vyand op u loerde,
En u belaagde, op dat zyn lift u 't heil ontvoerde,
Ontfangen van Gods hand: Zo 'k verder was gegaan,
Dat waar' geweld geweeft: Maar dat kon niet beftaan:
Geweld heeft op den wil, die vry was, geen vermoogen:
Doch 't fteunen op uw zelf heeft u in 't net getoogen;
Geruft, als of 'er geen gevaar te vinden was,
Of stof tot proef, die tot uw glorie kwam te pas.
Licht heb ik ook gedoolt; 'k liet my te verr' verrukken,
Door 't beeld der fchoonheid, dat Gods kracht in u wou druk-
ken,
En ik gelyk volmaakt befchouwde of fcheen te zien,
En dacht dat u door 't kwaad geen onheil kon gefchiên.
Maar 'k moet myn dwaaling, die myn fchuld wierd, all' myn
dagen,
Terwyl ze u maakt tot myn befchuldigfter, beklagen.
Zo zal 't hem gaan, die zich, op vrouwedeugd geruft
Vertrouwende, haar laat regeeren naar haar luft,

En eigen wil. Zy duld geen nodig tegenspreken,
En laat men ze aan haar zelf; dan stort zy in gebreken:
Men geeft terstond des mans involging all' de schuld.
Dus spilden de eerste man en vrouw, met ongeduld
En onderling verwyf, vast vruchteloos hunne uren:
De wroeging van 't gemoed, die endeloos zou duuren,
De zelfsbeschuldiging, en twist (hen onbekend
Voorheên) begon zo vroeg, en duurde zonder end.

Einde van het negende Boek.

HET PARADYS VERLOOREN.

TIENDE BOEK.

Inhoudt.

DE zonde van den Mensch word kenbaar in den hoogen.

De wacht der Engelen vliegt derwaarts, daar hun vlyt

Door God word goedgekeurt: En 't Godlyk alvermoogen

Zend zynen Zoon naar de Aard' die 's menschen val verwyrt,

Hen oordeelt, en weêr keert van waar Hy was gekomen.

De Zonde en Dood vliên uit de Helle, en bouwen voort

Een brug, om Satans weg, die by reeds had genomen

Van d'afgrond naar deeze aard, van daar naar 's afgronds poort,

Te maaken, dat hy dien gemak'lyk kon betreden.

Hy word volvregt. Zy gaan dien langs. De Satan komt

Hen tegen, trots dat hy het menscbdom had bestreden.

Hy maakt zyn krooſt zulks vroed, wiens vreugd is onbetoomd.

Hy keerd ter Helle, en zegt de Hel zyn wedervaaren.

Wat hy aldaar ontmoet, ontvouwt des Dichters toon.

Voorts hoort Gods Eng' lenschaar de hoogste magt verklaaren

Hoe Zonde en Dood in 't end geveld word door Gods Zoon.

En de eerste mensch, door hoop en door geloof gesteeven,

Toont boete en smeekt dat God hem de ondaad wil vergeeven.

INmiddels was die daad, in 't Paradys bedreeven

Door Satans list, om hoog in 't eeuwigdurend leven

Bekent geworden: want wat kan zich voor 't gezicht

Des Eeuwigleevenden, getroont in 't end'loos licht,

Bedekken? Wie Zyn hert, dat alles kan doorgronden,

Bedriegen, in Zyn werk steeds recht en wys bevonden?

Die Satan niet belette om 's Menschen hert, (met kracht

Genoeg, en vryen wil verzien, om, die hem tracht

Als vriend of vyand te belaagen, afte weeren)
 Door zyn verzoeking te beſpringen en te deeren:
 Dewyl hen was bewuſt, en 't moeſt hen nimmermeer
 Uit hun gedachten gaan, 't gebod van hunnen Heer,
 Die hen wel ſcherp beval nooit van die vrucht te ſmaaken;
 't Geen zy verzuimende, hen moeſt ſtraffchuidig maaken;
 En 't kwaad vergrootende, verdienden zy den val.
 Maar de Eng'len wacht klom fluks, uit Edens luſtig dal,
 Ten Hemel, t'eenemaal om 's menſchen wil verſlagen,
 Dewyl zy hunnen ſtaat met angſtige oog en zagen,
 Doch meeſt verwondert, hoe de vyand, ongemerkt,
 Zo dieſwyze in den Hof hun onheil had bewerkt.
 Naauw was dit haat'lyk nieuws van de Aarde in 's Hemels
 kooren

Geklommen, of het klonk zeer vreemd in ieders ooren:
 Een naare ontſteltenis ontzag het aangezicht
 Der Hemelgeeſten niet, om dit bedroeft bericht:
 Doch met meedogenheid vermengt, kon zy den Geeſten,
 In hunne zaligheid niet ſtooren op Gods Feeſten.
 Straks ſchoot het Hemelvolk in meenigt' herwaards aan,
 Om uit den mond van die Boodſchappers te verſtaan
 Van 't geen op de Aard' gebeurd'. Zy, om de Bron van 't lee-
 ven,

Van hun bedryf, naar pligt, hun rekenſchap te geeven,
 Verſcheenen voor Gods troon, en 't pleit voor hunne wacht
 Wierd aanſonds goedgekeurt. Wanneer de hoogſte Magt,
 De Vader van den tyd, der eeuwen en der dagen,
 Uit Zyn verborgen wolk zich dus met donderſlagen,
 Daar 't door de ruimte klonk des Hemels, hooren laat:
 Gy Eng'len, hier verzaamd: Gy krachten van myn ſtaat,
 Te rugg' gekomen van een laſt die niet wou lukken!
 Dat u de tydingen van de Aarde niet verrukken,
 Noch u ontſtellen, die gy, door uw trouwbeleid,
 Niet voor koſt komen, en ik laatſt u heb voorzeid,
 Dat daar (zo haaft het Hoofd der onderaardsche ſpooken
 Uit d' Afgrond van de Hell', zyn Kerker, was gebroken)
 Gebeuren zou: Ik heb u klaar voorzeigt, dat Hy
 Zou ſlagen in zyn liſt, en ſnoed verradery:
 Dat hy de Menſchen zou verleiden, en hen ſtooten,
 Door vleitaal; uit dien ſtaat, dien zy door My genooten,

Wen

Wen zy de leugentaal geloofden , tegens God
 Hunn' Maaker aan , die niet beflout noch werkte tot
 Hun' val , om die als 't waar' noodzaakelyk te maaken ,
 Of hunnen wil , gansch vry in 't keuren van de zaaken ,
 Door 't minft gewigt van dwang te ftuuren tot het kwaad .
 'k Liet dien in effen fchaale , in hunn' volzaal'gen ftaat ,
 Aan hunne neiging los en zonder dwinglandyë .
 Maar 't is gedaan : de Menfch viel neder als een vryë .
 Wat valt 'er nu te doen , dan over hem , die fnood
 Myn heilgebod vertrad , het vonnis van zyn dood
 Te vellen , en hem doen dat hy moet fterven weeten .
 Bedreiging , die hy reeds van yd'le waan bezeten ,
 Oordeelde dat van geen gevolg zou zyn , om dat
 Hem die niet voort ontmoet' , gelyk hy , eer hy 't pad
 Des Heils ter zyde trad , genoegzaam fcheen te vreezen :
 Maar Hy zal , eër de dag zal aan zyn ende wezen ,
 Bevinden , dat geduld de fchuld niet licht vergeeft .
 Rechtvaardigheid , waar voor de Helvorft zelve beeft ,
 Keert als de goedheid niet te rugge zonder voordeel .
 Maar wien , wien zende ik heen , om over hen het oordeel
 Te vellen ? wien , dan U , myn waarde en lieve Zoon ,
 Myn ftedehouder en de luifter van myn Troon !
 Ik gaf U , my gelyk in heerlykheid en waarde ,
 Al 't oordeel , zo wel hier , op Aarde , als onder de Aarde .
 Nu mag elk zien , dat ik rechtvaardigheid vereen
 Met myn genade , als ik u zend' naar de Aarde heen ,
 Als vriend der menschen , en hun' Middelaar te gader ,
 Gefchikt om tevens hun rantfoen , hun Levensader
 En hun Verloffer te verftrekken , alle uw wenfch ,
 Wanneergy op U naamt , om in der tyd een menfch
 Te worden : Des pafst u , om over hen , geweken
 En van myn wet verdwaald het vonnis uit te fpreken .
 Dus fprak de Almagtige , daar Hy zyn vuurfchaar fpand' ,
 En zyne heerlykheid aan zyne Rechterhand
 Ontvouwende , die Hy , met onbewolkte ftraalen
 Van zyne Godheid , op zyn grooten Zoon liet daalen ,
 Die daar op , als de kracht en 't afgedrukte beeld
 Van Gods gedaante en ftand , die , in dien Heilzoon fpeeld ,
 Dit Godlyk en gereed tot antwoord wilde geeven :
 ô Gy , waar in Ik My , als U in My zie zweeven !

ô Vader! 't is uw werk alleen dat gy besluit,
 En 't myne, om uwen wil, alle eeuwen in en uit,
 In Hemel en op Aard' gehoorzaam uit te voeren,
 Op darge in my, uw Zoon, wiens liefde U 't hert kon roeren,
 Uw welgeliefden Zoon, altoos uw lust en vreugd
 En welbehaagen schept. Ik ga dan, met myn deugd
 Gewapent, heen, om deeze uw zondaars, daar beneden,
 Te vonnissen. Maar gy, ô God der eeuwigheden!
 Gy weet welk oordeel ik ook vell' naar 't Godlyk recht,
 Dat op my t'zyner tyd het lastigste oordeel legt,
 Wyl ik de Borgtocht heb voor 't Menschdom aangenomen:
 En 't rouwt me niet, vermits ik zal van 't recht bekomen,
 Dat ik hun vonnis, 't geen op my is neêr gedaald,
 Verzachten mag. Maar ik zal, door Uw kracht bestraald,
 Rechtaerdigheid zo met genaê doen evenaaren,
 En uw bermhertigheid met uwen toorn dus paaren,
 Dat zy in alles gansch verheerlykt en voldaan,
 En gy bevredigt word. Ik zal alleenlyk gaan
 Door geen gevolg verzeld; want ik zal niet gedoogen
 Dat iemand, dan deez' twee, dit oordeel koom' beöogen.
 De derde, door zyn vlucht beticht en overtuigt,
 Word in zyn afzyn best veroordeeld: wyl hy buigt
 Noch zwicht voor recht noch wet, gebliksemde in de Helle,
 Is 't nood'loos dat ik voor zyn oog zyn vonnis velle.
 Na deeze woorden rees Gods teêrgeliefde Zoon
 Van zynen Zetel op, die even als de Troon
 Zyn's Vaders, schitterde van onverdraagb're straalen.
 De Troonen, Krachten, en die 't naaste aan deeze paalen,
 De Vorstendommen en de Heerschappyën staan
 Gereed, tot zynen dienst, en brengen Hem tot aan
 De ruime Hempelpoort: Daar zag hy 't heilryk Eden
 Met zyn alzichtbaar oog, en daald recht naar beneden.
 Gods snelheid heeft geen tyd van doen, wylze in haar vlucht,
 Zich in een oogenblik, op vleugels, door de lucht
 Gevoerd ziet daar zy wil. De Zon was aan 't verdwynen,
 Om 't ander halfroond met haar straalen te beschynen:
 Een lieflyk koeltje, op zyn gezetten tyd ontwaakt,
 Verkwikte de Aard, terwyl vast de Avondstond genaakt:
 Wanneer de Rechter en de Middelaar, wiens tooren
 Bedaard was, nederdaalde om 't Menschdom te doen hooren
 Het

Het vonnis op zyn daad. Al wand'lend langs den grond
 Des Hof's, vernaamen zy 't geluid (1) van 's Hemels mond,
 Tot hun gehoor gebragt op de aangenaame fchachten
 Van eenen zachten wind. Zy hoorden 't in 't verwachten
 Des avondfonds, terwyl zy beide Man en Wyf,
 Gods tegenwoordigheid, uit vrees om hun misbedryf,
 Ontweeken in het Bosch daar 't was op 't dichtst' bebladerd,
 Wanneer de Almachtige, hen nu zeer dicht genaderd,
 Tot vader Adam fprak met deezen zachten toon:
 Waar zyt ge (2) ô Adam! die voorheenen waard gewoon,
 Wen gy van verr' myn komft vernaamt, gelyk een zegen,
 My kwaamt met nedrigheid en groote blyfchap tegen?
 Is mis u, en 't mishaagt me, om dat ik hier alleen
 My vind, daar ge in uw pligt, op mynen komft voorheen,
 U vaardig kweet. Kom ik met flaauwe en minder ftraalen
 Dan toen? of wat doet u uit myn gezicht verdwaalen?
 Wat wederhoud u toch? Vertoon u aan myn oog.
 Toen naderde Adam, daar Gods ftem hem toe bewoog,
 Gevolgd van Eva, fchoon zy de eerfte was in 't breeken,
 Maar beide ontfeld, ontdaan, en door de vrees bezweeken.
 God, noch menfchlievenheid, was in hun bang gelaat
 Te merken, maar wel 't blyk van fchuld van woede en haat,
 Van fchaamte, ontfeltenis, hardnekkigheid, van tooren
 En wanhoop; uit wier grond zich Adam dus liet hooren
 Met ftamelende taal, en fchaamrood van gezicht:
 Ik hoorde, (3) in 't midden van deez' Hof, door U geficht,
 Uw ftem, en was bevreesd; want ik ben naakt; (4) de reden
 Waarom ik my verborg, en niet dorft nader treden.
 Toen nam de Rechter zo genaëryk weêr het woord:
 Gy hebt myn ftem zo vaak en zonder vrees gehoord,
 Terwyl ze u blydfchap gaf; Hoe kan ze u dan mishaagen
 En maakt ze, ô Adam! u, 't is zeldzaam! nu verflagen?
 Wie openbaarde u toch uw naaktheid (5) al te naakt?
 Of heeft uw mond de vrucht der kenniffe gefmaakt,

Waar

(1) Vernaamen zy 't geluid enz.] *Gen. III. vs. 8.*

(2) Waar zyt ge enz.] *Gen. III. vs. 9.*

(3) Ik hoorde enz.] *Gen. III. vs. 10.*

(4) Want ik ben naakt] *Gen. III. vs. 10.*

(5) Wie openbaarde u toch uw naaktheid] *Gen. III. vs. 11.*

Waar van ik u beval, op zwaare straf, nooit te eeten?
 Daar Adam dus op sprak, door schroom en vrees bezeten:
 ò Hemel! die naar 't Recht in heil'gen toorn ontbrand,
 Ik sta, op deezen dag, in een bonauwden stand
 Voor mynen Rechter. Zal ik my de schuld slechts geeven,
 Of wel myn Wederhelft', myn Deelgenoot in 't leven,
 Wiens misdryf, wyl zy my getrouw blyft in den nood,
 Ik lieftt verbergen zou, en stellen haar niet bloot,
 Door myn beschuldiging, als schuldig aan die schennis.
 Maar ach! ik word door nood (ò vuige vrucht dier kennis!)
 En droeven dwang geperft, op dat niet zonde en straf
 Neêrdaalen op myn hoofd en storten my in 't graf.
 Doch wat voor baat zou ik uit die verzwygning trekken,
 Daar ge, ò Alweetende! al 't verborg'ne kunt ontdekken?
 Deez' uw volmaakte gift, deez' Vrouw die gy my schonkt
 Tot hulp, waar in eêr 't beeld van U haar Vormer pronkt',
 Zo goed, zo waard, zo nut, dat wat haar hand mogt schenken,
 Ik haar van ontrouw, kwaad noch schennis kon verdenken;
 Die, wat ze deed, hoe 't waar', door haar volmaakt gedrag
 Rechtvaardige alles wat ik haar volbrengen zag:
 Deez' gaf my van de vrucht des Booms (1), en ik, verwon-
 nen

Door overreeding, heb uw heilgebod geschonnen.
 Waar op Gods Majesteit dit heuglyk antwoord gaf:
 Was zy uw God? hongt gy van haar als Maaker af?
 En moeft gy naar haar stem, als was ze uw Schepper hooren?
 Was zy u tot geleide, of u tot Heer beschooren?
 Was ze u gelyk, dat gy uw man'lyke achtbaarheid
 Haar overgaaft, de plaats waar in Gods wys beleid
 Verr' boven haar, als uit uw zy hervooft gekomen
 En u ten dienft haar stelde, en die u wou bestroomen
 Met een volmaaktheid, die zich boven haar verheft,
 En met een vorstenstand, die haar verre overtreft?
 Zy was, 't is waar, verfierd met schoone en fraaije zeden,
 Waar door ze uw liefde kon verlokken, overreden,
 En tot zich trekken, maar uw' onderwerping niet:
 Ik gaf haar gaven die ge in haar uitschitt'ren ziet,

Op

(1) Deez' gaf my van de vrucht des Booms enz.] *Gen. III.*
vs. 12.

Op dat zy onder u, en uw geflacht zou bukken,
 Maar niet om dat ze u zou de Heerfchappy ontrukken:
 Die kwam u toe, naar 't recht, had gy uw recht gekend.
 Waar op de Aardsrechter zich naar moeder Eva wend,
 En fprak: Zeg Vrouw, wat is't het geen gy hebt bedreeven (1)?
 Daar Eva, in wiens oog men zag de fchaamte zweeven,
 Verheerd door droefheid, en belydende haar daad,
 Noch ftout noch woordenryk, voor 't vreefelyk gelaat
 Haar's Rechters, antwoord, met een hart door fchrik be-
 laden:

Ik proefde en at, helaas! maar door de Slang verraaden. (2)
 Wanneer de Aardsrechter nu deez' woorden had gehoord,
 Zo bragt hy onverwylt hunn' aller vonnis voort:
 Eerft dat der Slang, die hier, fchoon niet verzien met reden,
 Befchuldigt was, als had zy 't hoog gebod vertreden,
 En hy verftrekt had tot het werktuig, dat de lift
 Des Satans had gebruikt, door wraakzucht aangehitft,
 Tot deez' verleiding, en dus 't Scheppingwerk gefchonden,
 Rechtvaardig toen vervloekt, fchoon fchuldeloos bevonden,
 Als in natuur gekrenkt, gefchonden en mismaaft.
 't Is nood'loos dat men hier tot meerder kennis raakt,
 Die Adam zelfs niet had, wyl God z' hem wou bedekken;
 En hem tot mind'ring van zyn fchuld niet kon verftrekken:
 Maar God verwees op 't laaft' (dit keurd' hy deeze maal
 Voor goed) den Satan tot zyn ftraf met duift're taal:
 Hy wilde met deez' vloek de flimme Slang bezwaaren:
 Wyl gy dit hebt gedaan (3) zult gy myn vloek ervaaren,
 Verr' boven al 't gedierte en 't vee van veld en land;
 Gy zult op uwen buik, in een verachten ftand,
 Voortkruipen, en het ftof uw ganfche levensdagen,
 Als voedfel nuttigen; terwyl 't my zal behaagen,
 Een vafte vyandfchap en onverzoenb'ren haat,
 Zo tuffchen u en haar, gelyk ook tuffchen 't Zaad
 Van u en van de Vrouw, die gy verleid hebt, zetten;
 Dat Zaad zal u den kop vermorz'len en verpletten,

En

(1) Zeg vrouw wat is't enz.] *Gen. III. vs. 13.*

(2) Ik proefde en at, helaas! maar door de Slang verraaden]
Gen. III. vs. 13.

(3) Wylgy dit hebt gedaan enz.] *Gen. III. vs. 14.*

En gy weërom zyn hiel vermorzelen in 't end.
 Zo sprak deez' Godspraak, eerst vervuld en recht gekent;
 Als Jesus, uit den schoot der zuiv're Maagd gekomen,
 Eene andere Eva, wou des Satans magt betoomen,
 En deezen Prins des Nachts gelyk een bliksem uit
 Den Hemel (1) vallen zag, toen Hy, naar Gods besluit,
 Verryzende uit het graf, alle Overheën en Machten,
 En Heerschappyën, heeft berooft van all' hunn' krachten,
 En hem in 't openbaar voor elk ten toon gestelt,
 En opgevaaren in de hoogte, met geweld
 Zelfs de gevang'nis wilde als zyn gevangen voeren
 Door lucht en wolk; het ryk dat Satan wou beroeren,
 En met geweld bezat, dien Hy met zynen voet (2)
 Op 't laaft' vertreedden zal, en klinken in den gloed
 Der Hell': Hy zelf die zyn vermorz'ling hier voorspeldde:
 Toen keerd' Hy tot de Vrouw, wiens vonnis Hy des velds:
 Ik zal de smert uw's dragts vermeerd'ren (3), en gy zult
 Met smert uw kinderen voortbrengen, om uw schuld,
 En tot uw Man zal uw begeerte en neiging wezen,
 Dien gy als Heer en Voogd steeds ceren moet en vreezen:
 Dit laaft' vonnis stortte op vader Adam neêr:
 Dewyl gy naar de stem van uwe Vrouw (4) veel meer
 Dan my geluiftert hebt, en van den Boon, vermeeten;
 Schoon ik u zulks verbood op straf des doods, wilde eeten,
 Zo zy deeze Aarde alleen om uwent wil vervloekt.
 Gy zult met smert daar van, zo lang ge uw leeven zoekt
 Te rekken, eeten: Ook zal de Aarde, op myn behaagen;
 Geduurig distelen en scherpe doornen draagen;
 Gy 't kruid des velds, dat gy met uwen voet betreed,
 En 't brood tot onderhoud uw's ligchaams, in het zweeft
 Uw's aanschyns, smaaken, tot gy wederkeert tot aarde,
 De stof waar uit ik u eêr vormde, schiep en baarde.

Ken

(1) Gelyk een bliksem uit den Hemel vallen zag] *Lucas* 10. 18.

(2) Die Hy met zynen voet] *Zie de Apostel Paulus by de Romeinen.*

(3) Ik zal de smert uws dragts enz.] *Gen. III. vs. 16.*

(4) Dewyl gy naa de stem der vrouwe] *Gen. III. vs. 17.*

Ken uwen oorsprongk dan: want gy zyt stof, en zult,
 Tot stof weêr keeren, als uw dagen zyn vervult.
 Dus richtte Hy den mensch om zyn begaane zonden,
 Zo wel tot Rechter als tot Heiland afgezonden.
 De Dood, die hen dien dag was door Gods mond gemeld,
 Wierd noch een jaarenreeks genadig uitgesteld,
 Toen overwonnen door een teder mededoogen,
 Om dat hy hen zo naakt beschouwde voor zyn oog
 In de open lucht, waar in verand'ring komen zou,
 Ontzag Hy niet (ò blyk van een volmaakte trouw!)
 Om de gestalte een's knechts (1) van dien tyd af te draagen,
 Of aan te neemen, als toen Hy, in laater dagen,
 De wassching van den voet (2) van zyne Apostelen deed;
 Zo nu, als Vader van zyn Huisgezin, bekleedd' (3)
 Hy door een beestvel hunn' naaktheid, versch geslagen,
 Of als de Slang verwerpt, en moede is om te dragen,
 Wanneer ze een nieuwen huid verwisseld om het jaar,
 En aantrekt, onbewuft dat zy haar' vyand daar
 Meê zou bedekken. God wou 't ligchaam niet uitwendig
 Slechts kleeden door het vel eens beests, maar hen ellendig
 Om hunne naaktheid, die inwendig was, en meer
 Verstrekte tot hun smaad, als een genadig Heer,
 Met zynen mantel van gerechtigheid bedekken;
 Om 's Vaders grimmigheid en toorn niet op te wekken,
 Wen Hy die naaktheid zag, tot wien Hy, snel ter vlucht,
 Weêr schielyk opwaards klom door 't marmer van de lucht;
 En nam in 's Vaders schoot, dien schoot en vruchtba'ren Hoo-
 ren

Der zaligheid, zyn eer en glorie als te voeren
 Weêr aan, dien Hy, verzoend met alles, schoon Hy niet
 Onkundig was van 't geen was met den mensch geschiet,
 De zaak verhaald', die Hy, daar Hem zyn liefde blaakte,
 Door zyn bemiddeling verkleende en zachter maakte.
 Intusschen eêr aldus gezondigt was op de Aard',
 En 't oordeel, door Gods mond, den schepzelen verklaard,
 Zat

(1) Om de gestalte eens knechts] *Zie de brief van Paulus aan den Philippensen. Cap. II. vs. 7.*

(2) De wassching van den voet enz.] *Joan. XIII. vs. 5.*

(3) Zo nu. bekleedd'] *Gen. III. vs. 21.*

Zat en de Zonde en Dood by 's Afgronds poort: Zy zagen
 Elkand'ren aan, dewyl de Hel, naar hun behaagen,
 Wyd open was, en ripte uit haare keel een vloed
 Van 't allergruwzaamst' vuur van onverdraagb're gloed;
 Verre in den Chaos weg, sint Satans snoode laagen
 Dien weg had afgebaant, en dien is langs geslagen.
 De Zonde sprak den Dood eerst met deez' woorden toe:
 ô Zoon! hoe zit men hier zo ledig, droefte moê,
 Elkander in 't gezicht, terwyl de Satan, koning
 En vorst van deez' geduchte en vreeffelyke wooning,
 In and're waerelden zo wonderlyk beslaagt,
 En zich om beter staat te ontdekken voor ons waagt?
 Ik hou voor vast dat Hem zyn aanflag kwam gelukken;
 Want anderfints was Hy; volleerd in gruwelstukken,
 Hier weêr gekeerd, te rug gedreven door 't geweld
 Zyn's Wreekers; wyl geen plaats bekwaam is om dien Held
 Te straffen, of zyn wraak voldoeninge te geeven.
 My dunkt ik voel in my een nieuwe kracht herleeven,
 Myn vleug'len groeiën; en een wyder heerschappy,
 Zich verder strekkende als dit wyde diep. Wat my
 Dus gaande maakt! heeft me een verborgen drift bewoogen
 En aangevoert, of een natuurelyk vermoogen,
 Dat op een afstand, zelfhoe wyd, dus krachtig is,
 Om zaaken van één aart, door een verbintenis,
 En heim'lyke overdragt, met eenen band te binden,
 Van vriendschap, die geen oog, hoe scherp in 't zien, kan
 vinden!
 Hoe 't zy of niet, gy moet, die 'k als myn schaduw acht,
 Niet van my af, en met me op weg; want daar's geen kracht,
 Die Dood van Zonde scheid. Maar op dat niet deez' zwaare
 En ongebaande weg hem grooter moeite baare,
 En zynen wederkomst vertraage; kom, wel aan!
 Laat ons een werk, hoe stout en roek'loos, onderstaan;
 Een werk te recht bekwaam voor uw en myn vermoogen.
 Men maake een weg, die langs deez' Afgrond heen getoo-
 gen,
 Van deezze Hell' tot in de nieuwe wereld loopt,
 Alwaar de Satan nu reeds heerscht, gelyk gy hoopt,
 Een eeuwig teken ter gedacht'nis van den dienste,
 Gedaan aan 't Hel'sche volk, wen wy op 't onverzienste

Hun tocht naar deezen kant verlichtén, strekkend' tot
 Een onderhand'ling of verhuizing, naar het lot
 Dat hen te beurte valt. Ik voel my overheeren
 Door zulk een drift, dat ik deez' weg niet kan ontbeeren.
 Waar op de mag're schim met snelle vaart terstond
 Dit antwoord gaf: Ga heen, daar 't noodlot u vergond
 Te gaan, en uwe drift u heen voert: 'k zal niet beiden,
 Noch dwaalen op den weg, als gy me slechts wilt leiden.
 My dunkt, dat reeds de lucht me een geur der slagting geeft,
 De smaak des doods van all' wat op het Aardryk leeft.
 Ook zal ik u in 't werk, zo dienstig, niet begeeven,
 Maar helpen u getrouw; door ééne zucht gedreven.
 Zo sprak Hy, en Hy trok zyn neus met snelle vaart,
 Door zwaveldampen dier verandering op Aard
 Bewogen, naa, om hoog. Gelyk een zwerm van vogels
 Heendryvend' heet op roof met zyn gezwinde vlogels
 Veel mylen verre, alwaar veel' legers vaardig staan,
 Om woedende en ontzind een veldslag aan te gaan,
 Geduurig vliegt en loert, genoopt door stank van lyken,
 Die op den naaften dag de dood zal nederstryken,
 In 't hevigt' van 't gevecht: Zo rookte 't grimmig spook
 En spalkt' zyn neusgat in de lucht, die hy vast rook,
 Vervaarlyk op, verzot op 't wildbraad, hem geboden,
 En waar op Satan hem, voor zyn vèrtrek wou nooden.
 Zy vloogen, uit de poort der Helle, te gelyk,
 Door Chaos wild en woest en heerscheloo, zeer ryk
 Van damp en duifternis: elk nam zyn weg byzonder:
 Zy zworven met geweld; want hunne kracht (is 't wonder?)
 Was overmaatig groot, dwars door en over 't vlak
 Der wat'ren: alles wat hen tegen kwam, wierd strak,
 't Zy dat het slymig was, of vast, of opgeheven,
 Of door het woeden van de golven neêrgedreven,
 Door hen op ééngetaft, om dus, met overleg,
 Te baanen tot den mond der Hell' den rechten weg.
 Gelyk twee winden van twee Affen komen stuiven
 Op één, en tot elkaer op zee (1) ysbergen schuiven;

X Boek.

X

En

(1) De Chronische, of de Yssee.] Zie Plinius Lib. 4.
 Hoofd. 16.

En d'ingebeelden weg, die oostwaards aan voorby
 Petfora (1) naar de kufft van Sina, of Kathy
 Zou loopen, stoppen. Dood, die 't all' wat hy moog' raaken,
 In fteen verandert, dat zyn ftaf flechts kan genaaken,
 Plakte eveneens als met een drietand in het rond,
 Den kouden, droogen, en den zaamgedrukten grond
 Wel vaft en laagsgewyze opeen, zo dicht gedreven
 In zyn verband te zaam', als Delos (2) eens aan 't zweeven
 En vloten in de zee van 't weerziek Griekenland.
 Hy lymde, op dat het werk zou blyven in zyn ftand,
 Als met Meduza's Hoofd, (3) dat alles eens in rotzen
 Veranderde, om 't geweld van tyd en eeuw te trofzen,
 En onverwikt kon ftaan voor aanval, leed en laft,
 Als met Asfaltifch pik de laagen hecht en vaft.
 Zy maakten van deez' grond, dus zaamgeplakt, een breeden
 En ruimen weg; die diep afloepend naar beneden,
 De wortels van de Helle en haaren grens ontmoett',
 En voorts van dit gevaart', dwars over deezen vloed
 En 't fchuimend diep, een Brug, zeer hoog in top geftegen,
 In lengte oneindig, en onmoog'lyk te beweegen,
 Zich ftrekkende tot aan het muurwerk van deeze Aard',
 Deez' nieuwe waereld, die als leev'loos was verklaard;
 En wederom van daar een doorgang, ruim en effen,
 Waar op den wandelaar nooit hinder konde treffen
 In 't wand'len naar de Hell', de poel van wee en ach.
 Dus, zo 'k verhevene by kleene zaken mag
 Gelyken, trok de vorft der wakk're Perfiaanen,
 Om 't juk van flaverny om 't hert der onderdaanen
 Van 't machtig Griekenland te klinken, door zyn ftaal,
 Uit Suza, zyn paleis, vol vorftelyke praal
 Naar zee, en deed den vloed van Hellefpont bedekken
 Met eene brug, die zich van Azië kwam ftrekken

Tot

(1) Petfora] Een Rivier in Moscovien; zy werpt zich by Puffo Ozero in de Yssee.

(2) Delos] Een Eiland in de Egeefche Zee. De Dichters verzielen dat het dwaalende of dryvende was, tot dat 'er Latona op in de kyaam beviel.

(3) Meduza's hoofd] Meduza veranderde allen die haar be- fchouwden in fteen.

Tot aan Europe, en hecht' die waerelddeelen prat
 Aan één, en strafte 't woefte en ongestuimig nat
 Met zyne geesleloë (1). Nu was, door hun vermogen
 En wonderbaare kunst, hun prachtig werk voltogen,
 En dit gevaarte, een reeks van rotzen reeds gebragt,
 Recht door de losse lucht en boven's afgronds nacht,
 En ongrondeerbaar diep, op Satans vlugge schreeden,
 Tot aan die zelve plaats, daar hy het eerst zyn leden
 En wicken roerde, om fluks te rennen naar het oord
 Van 't eerste menschenpaar, en landende ongestoord,
 Uit Chaos aan de naakte en uitterste der kringen
 En buitenronden die deez' waerelden omringen.
 Zy hadden 't al verzorgt met paal- en kettingwerk,
 Uit diamant gewrocht, en alles hecht en sterk,
 En op den duur gemaakt. En nu ter regter zyde
 In een zeer kort bestek, vertoonde zich de wyde
 En hoogste Hemel, aan deez' waereld vast belend:
 Maar aan de slinkerhand de poel van alle ellend,
 De nimmer zatte Hel, daar verr' van daan gelegen.
 Toen kreeg men teffens in 't gezicht drie ruime wegen,
 Die elk naar een van deez' drie plaatsfen liep. Hun tret
 Of gang, langs deezen weg had zich naar de Aard' gezet,
 Doch eerst naar 't Paradys: daar zien zy Satan komen,
 Die 't wezen van een geest des lichts had aangenomen,
 Vlak tusschen 't teken van den Scorpioen en 't Paard,
 In zynen hoogsten gang en 't snelste van zyn vaart,
 Terwyl de zonne was aan 't ryzen in het teken
 Des Rams. Hy kwam vermomd, doch naauwelyks bekeeken
 Wierd hy, hoe zeer vermomd, straks door zyn krooft gekent.
 Na dat hy Eva door de vrucht verleid had, wend'
 En sluipt hy in een bosch niet verr' van daar gelegen,
 En wisselde het lyf der Slang, om zynen zegen
 En overwinning te beschouwen, vrank en vry,
 Met eenig ander dier. Daar zag de Satan bly,

X 2

Dat

(1) En strafte 't woefte en ongestuimig nat enz.] *Juven. Satyr. X. vs. 173. Xerxes Koning van Persien, willende der Grieken landen overmeesteren, bragt een verwaarelyk Leger byeen, en bedekten den Hellespont met scheepen gelyk als met een brug.*

Dat zyne lift, gepleegt aan Eva, ook gelukte
 Aan haaren man, dien zy (dit wist hy eerst niet) rukte
 Benevens haar in 't wee en endeloos gevaar :
 Hy zag dat zy beschaamd naar dekzel zochten : Maar
 Wen hy bemerkte, dat Gods Heilzoon nederdaalde,
 Om 't oordeel over hun misdryf te vellen, draalde
 Hy niet, maar nam gezwinde en vlugge vleugels aan,
 En vluchte, zonder hoop om nu zyn straf te ontgaan.
 De straf ontweek hy wel, doch liet niet af te schroomen ;
 Dat om zyn schuld de wraak hem straks zoude overkomen :
 Maar toen dit was voorby, keerd' hy weêrom by nacht,
 En luisterd' waar deez' twee, nu tot den val gebragt,
 Al zittende hun lot betreuren en beklagen.
 Hy hoorde 't vonnis van zyn ondaad met mishaagen :
 Maar hy besloot, dat zulks een eeuwreeks naar dien tyd
 Hem eerst genaaken zou. Toen nam hy gansch verblyd
 En met dit nieuws verzien, dat nieuwe hoop kon kweeken ;
 Zyn weg weêr naar de Hel, waar uit hy was geweken,
 En op het uitterst' van den Chaos, by den voet
 Dier wonderbaare brug, eerst nieuw gewrocht, ontmoett'
 Hy onverwacht zyn krooft, nu zelfs om hem te vinden
 Op weg. Hy kon zyn vreugd en zyn vermaak niet binden,
 Op 't zien der wond're brug, die geene weêrgae had.
 Lang stond hy als verrukt en roereeloos, tot dat
 In 't end' de Zonde, die hem eeuwig kon bekooren,
 Zyn schoone Dochter zich liet op deez' wyze hooren ;
 En met haar aanspraak en dit vleyende geluid,
 't Langwylig zwygen van haar Vader brak en stuijt' :
 ô Vader! van dit werk is u de lof te geeven.
 Dit zegenteken is door u alleen bedreven.
 Gy zyt de Stichter slechts en de eerste konstenaar ;
 Want naauwlyks wierd myn hert een voorgevoel gewaar ;
 Myn hert, dat door een zoete eenstemmigheid bewogen,
 Gelyk klopt met uw hert, als tot elkaêr getogen,
 Door d'allerzoetsten band, dat uwen tocht naar d'aard
 Gelukt was, 't welk my nu uw vrolyk oog verklaart ;
 Of ik bemerkte fluks (wat aangenaame zegen!)
 Hoe verr' deez' waerelden zyn van elkaêr gelegen,
 Dat ik met deez' uw Zoon u aanstonds volgen moet,
 Zo valt zyn we alle drie door 't noodlot, wys en vroed

Aan één gehecht. De Hel kon ons niet langer binden
 Met haare banden, om geen opening te vinden,
 Noch dit ongrondbaar Diep, dat onbevaarbaar is,
 Beletten, om uw spoor, dat zeker gaat en wis,
 En zo doorluchtig is, te volgen, bly van zinnē.
 Gy zyt het die alleen kost onze vryheid winnen,
 En ons verloft hebt uit dien Kerker en den poel
 Der allernaafte Hel, haar vuur gestaag ten doel.
 Gy gaaft ons, om deez' put des Afgonds te overwelen
 Met deez' verbaasde brug, uw kracht slechts uit uw zelve.
 Nu komt deez' waereld, die veel waerelden bevat,
 U toe, gelyk uw Erf, uw Eigendom en schat.
 Uw kracht bezit met recht, 't geen door het groot vermoogen
 Van uw geduchte hand niet wierd in top getoogen
 En opgevyzeld. Gy verwint door uw verstand,
 Dat kryg niet winnen kon, in 't Hemelsch Vaderland,
 Met ongelyk getal. De felle stoot, geleden
 In dat volzalig ryk der end'looze eeuwicheden,
 Is in volmaaktheid nu gewroken. Hier zult gy
 Als een volstrekt Monarch, in volle Heerschappy,
 Regeeren, naar uw zin: zulks deed gy niet daar boven.
 Dat Hy, terwyl om stryd Hem all' zyn' Eng'len looven,
 Daar heersche, als winnaar, en die glory hem behaag,
 Die glory kreeg Hy slechts door onze nederlaag,
 Maar verre van deezze Aard' die zyn vermoogen baarde,
 En nu vervreemd van Hem, gelyk Hy zelf verklaarde.
 Van deez' tyd af is al 't gezag in tweeën gesplift,
 Gescheiden door den grens des Hemels, door uw list,
 Daar Hy in 't vierkant van dien Hemel is verheven,
 En u deez' waereld moest tot een verblyfplaats geeven.
 Of zo Hy met u weêr op de overwinning munt;
 Hy weet met welk gevaar gy Hem bespringen kunt.
 Waar op de vorst des nachts, door blyfchap sterk gedreven,
 Dus antwoordd': Schoone spruit, myn dochter, die het leven
 Door my verworf, en gy die tevens zyt myn Zoon
 En kindskind, steunzels aan myn heerschappy en Troon!
 Gy gaaft doorluchte blyk, dat ge uit my zyt gesproten;
 Uit Satan (want ik roem op deezen naam, genoten
 Naar dat ik's Hemels Vorst bestreed met myn geweld,
 Die door zyn donders my verwon in 't oorlogsveld)

Gy hebt by my, en by myn dapp're Heldenſchaaren
 Uitmement veel verdient, en kunt hen evenaaren
 In kennis en beleid, die dichte by de poort
 Van Gods onwinbaar Ryk, de plaats van myn Geboort',
 Uw Zegepraal met moeite en nyv're vlyt vlak tegen
 Zyn Zegepraal, op my, en op myn heir verkregen,
 Geſtelt hebt, en de grens van myn gebied vergroot
 In deeze waereld, nu met d'Afgrond, door de dood
 Gemaakt, tot eenen ſtaat, of ryk, dat aan elkander
 Gehecht, licht met zyn grens nu ſtrekt van d'een tot d'ander.
 Geniet dan van uw werk met blyſchap all' zyn vrucht,
 Terwyl ik langs uw weg, en door deeze donk're lucht
 Neërdaale naar de Helle, om, naar 'k myn wakk're troe-
 pen,

En Oorlogshelden, daar heb by elkaër doen roepen,
 Aan hen van mynen tocht, naar onzen wenſch gelukt,
 Verſlag te doen; op dat zy door ons heil verrukt
 Benevens ons van vreugde en blydſchap juichend zingen.
 En gy, trek langs deeze weg, door deeze ontelb're kringen,
 U eigen, regelrecht, naar 't Paradys, en woont
 Daar eeuwig: heerſch, door heil en zaligheid gekroond,
 En oeffen uw gezag daar over lucht en Aarde,
 Maar meeft omtrent den menſch, dien God tot Heer ver-
 klaarde,

En voogd van alles. Maak hem eerſt uw deelgenoot
 En ſlaaf, en end'lyk een Lyſeigen van den Dood.
 Ik ſtel u daar voor my met een volſtrekt vermoogen,
 Dat afgevoeid van my, geen weêrgaê kan gedoogen.
 Onſcheid'lyk op uw kracht verknocht veſt ik den grond
 Van dit nieuw Koningryk, een end'loos veld voor Zond',
 Uit myn bedryf geteeld; voor Dood, wanneer uw krachten
 En uw geweld vereent, naar de overwinning trachten,
 En die behaalen. Dan, dan is 'er in 't belang
 Der Hell' geen vrees voor ſchaê: zyt ſterk, en gaat uw gang.
 Hy liet met deezen laſt hen gaan. En zonder warren
 Zo ſnorrenze yv'rig heen door 't zaamenſtel van ſtarren,
 Verſpreidend' wyd en zyds het uitterſte verderf.
 De ſtarren bleek van ſchrik, als door een doodſche verſ
 Getroffen, weken, en de wuſte Dwaalers leden
 Een Taaning in der daad, van vrees en angſt beſtreden.

Op 't ander pad langs ftraat ftreefd' Satan naar de poort
 Der Helle: En Chaos, nu in tweeën gefplift en voort
 Verwulfd, fchreeuwde overluid aan de een en de and're zyde.
 De wederklank van dat geraas fuitte op de wyde
 En breede Dyken af, zyn dollen toorn ten spot.
 Men zag geen wachters aan de Helpoort, nu van slot
 En grendelen ontbloot, en wyd voor ieder open.
 De Satan ging'er door, die alles vond verlopen
 En weggevlucht: want zy, aan wien daar van de wacht
 Vertrouwt was, waaren snel, in 't diepfte van den nacht
 Naar de opperwaereld toe gevlogen, zonder doelen:
 De reft der geeften zat zeer diep in 't land verfholen
 Rondom de wallen van 't vervloekte Geestendom,
 De Hoofstad en den Troon van Lucifer, dus om
 Die ftar geheten by zinspeeling, welkers glansfen
 Alle and'ren ftarren eêr verdoofden aan de tranfen
 Des Hemels, die men steeds by Satan vergeleek,
 Wyl all' het Geestendom voor hem in luffter week.
 De wacht wierd door een reeks zyn's volks daar waargeno-
 men,

Terwyl de Grooten, in den Raad byeen gekomen,
 Bekommert waren, welk een ongeval hun Vorft,
 Die 't gansch Helryksgevaarte op zyne fchoud'ren torft,
 Mogt wedervaaren zyn: Hy gaf in 't heenetrekken
 Hen deezen laft, bekwaam om d'yver op te wekken
 Van zyne Raaden, en zy kwamen dien ook na,
 Opdat in tyd van nood de Raad zich wel beraê.
 Juift, wen Tartaaren van hun vyanden, de Ruffen, (1)
 Vermoeid om hunne wraak in 's vyands bloed te bluffen,
 Langs dichtbefneeuwden grond, by 't barre winterweer,
 Te rug van Aftrakan (2) weêrkeeren; of wanneer
 De Sofy (3) der verwoede en wakk're Bactriaanen,
 Om aan 't verflagen heir een fpoor ter vlucht te baanen;

X 4

Vliegt

(1) De Ruffen] *Naam afkomstig van Rusland daar de Keizer van Moscovien Heer van is.*

(2) Aftrakan] *Een stad en Koningryk aan den mond van de Welga by de Caspische Zee.*

(3) De Sofy enz.] *Bactriana is een Landschap in Perfen.*

Vliegt voor de Hoor'nen van de Turksche halve Maan, (1)
 Door 't ryk van Aladull', (2) nu woest en ongedaan,
 En zynen hertret neemt naar Taurus (3) of naar de Oorden
 Van Kasbin (4); eveneens zo lietenze uit de boorden
 En grenzen van het ryk des Hemels, door Gods magt
 Gebannen, 's Afgronds grens ontbloot van alle wacht,
 En mylen verre in 't ronde onledig en verlaaten,
 Om op hun Hoofdstad, die het hert was van de Staaten
 Des Satans, scherpe wacht te houden, wyd en zyd;
 In die verwachting dat hun' waaghals, met 'er tyd,
 Zou weder keeren, en hen doen de tyding hooren,
 Dat hy veel' waerelden voor hen wift op te spooren;
 Hoe verr' Hy zyn gebied had uitgebreid; waar in
 Zy zouden heerfschen en regeeren naar hunn' zin.
 Hy is door 't hert van die vergad'ring heen getoogen,
 Maar ongemerkt in schyn een's Engels, doch van ooggen
 En wezen, iemand uit zyn volk van 't slechtste soort
 Gelyk; Hy stapte gantsch grootmoedig van de poort
 Der Helzaale op zyn Troon, aan 't opperend verheven,
 Met vorstelyke praal, uit Diamant gedreven,
 En door Tapyten, om end' om; zeer ryk versierd:
 Hy zat een poos, terwyl zyn oog geduurig zwiert,
 Om zyn onzichtbaar heir aandachtig te beſchouwen.
 In 't end' kwam uit een wolk, als had hem die weêrhouden,
 Met schrikkelyk geweld zyn blinkend hoofd, in glans
 De schoonste ſtar gelyk aan 's Hemels ſtarrentans,
 Of noch veel helderder te voorschyn, met een luyſter
 Bekleed, die naar zyn val in 't ak'lig helfche duifter
 Hem noch gelaaten was, of eer een valſchen gloed.
 Op 't zien van zulk een licht wierd elk in zyn gemoed
 Verſlaagen en verbaaft. De ganſche Drom, bewogen
 Door dat gezicht, heeft zich eerbiedig neêrgebogen,

En

(1) Van de Turksche halve Maan] *De Turken voeren voor hun wapen een halve Maan.*

(2) Aladule] *Een Koningryk omzrent den oorsprong van den Euphraat, den Turken behoorende.*

(3) Taurus] *In 't Landschap van Aderbettzan gelegen.*

(4) Kasbin] *In 't Landschap van Ayrach gelegen.*

En kend' Hem nu, dus lang by hen begluurd, gelyk
 Hun Hoofd, te rug gekeerd in zyn ontzag'lyk Ryk:
 Toen wierd de Satan met toejuiching overlaaden.
 De Grootste en Deftigste van zyn vervloekte Raaden
 En Prinzen, vlogen, daar hun vreugd niet wierd gestuit,
 De duifre zetels van hun' grooten Divan uit,
 Om op zyn wederkomst Hem te verwelkoomen.
 Hy wenkt' hen met zyn hand, dat zy hun vreugd betoemen,
 En ieder zwygen zou; en met een glatte taal,
 Deed Satan van zyn togt dit lasterryk verhaal:
 Gy hooge Troonen, en gy Heerschappyën, Magten,
 Gy Vorstendommen, en gy Eng'len, Helden, Krachten,
 Slechts niet alleen door 't recht maar door bezitting! 'k noem
 En ik verklaar u dus. Het strekke my tot roem,
 Nu ik, verr' buiten hoop, gelukkig weêr gekomen
 Van mynen togt, voor 't heil des Afgronds ondernomen,
 U lust in zegenpraal te leiden met myn hand,
 Uit deez' vervloekte put, die zonder ende brand,
 Deez' kerker des Tyrans, een huis vol weê en plaagen.
 Ik wilde met gevaar dit stuk grootmoedig waagen
 En heb het ook volvoert. Indien ik u een breed
 Verhaal zou doen, van 't geen ik voor u deed en leed,
 Zulks zou, ô Helden! u verdrieten om te hooren.
 Met welk een moeite, en vaart, door niemand naar te spooren,
 Ik 't ongemeete woest onwezendlyken Diep,
 Waar in verwarring 't all' in enk'len schrik herschiep,
 Heb doorgekruift; een Diep, waar over myn twee Telgen
 De Zonde en Dood (dit mag de Aardsvyand zich vry belgen)
 Een breeden weg en brug geslaagen hebben, 't geen
 Uw zegenryken togt veel lichter derwaards heen
 Zal maaken, daar ik moede en afgesloofd moest streeven
 Op onbekenden weg, genoodzaakt om te zweeven,
 Recht over 's Afgronds Diep, door duifternis verkracht,
 Gedompeld in den buik van d'ongefchapen nacht,
 En wilden Chaos, die om hun verborgenheden
 (Die niemand kenbaar zyn) door jalouzy bestreden
 Zich tegen mynen togt aankantten, woest en wreed,
 Met akelig gefchreeuw, dat alles dav'ren deed,
 Het noodloot tot hun hulp en bystand dorften vergen;
 Hoe 'k end'lyk moede en wars om my te laten tergen,

Daar doorgebroken, en een nieuwgeſchapene Aard
 Gevonden heb, voor lang door 's Hemels faam verklaard;
 En in Gods raad voorſpeld, een wonderlyk gevaarte,
 Schier van onmeetb're kreits, en van onnoemb're zwaarte,
 Volmaakt in ieder deel, en in het ſchoonſte deel
 Den Menſch, geveſtigd in het grootſte Luſtpriëel,
 Het Paradys, of eêr een Hemel, dien die zegen
 Alleen door onze ban van boven had gekregen.
 Ik rukt' Hem, door myn liſt van zynen Schepper af,
 En, op dat myn beſtaan u meer verwond'ring gaf,
 Slechts met een Appel: Hy, (is 't niet belagchens waardig?)
 Daar door in toorn ontvonkt, geeft zynen Menſch recht-
 vaardig,

Zyn dierbeminde Menſch en 't Aardryk over, aan
 De Zonde en aan den Dood, op dat die zich voortaan
 Daar mede als hunnen roof verryken en vermaaken,
 En te gelyk aan ons, om, door de wraak aan 't blaaken,
 Bevryd van moeite en laſt, van rampen en gevaar
 En alverſlind'bren kryg, onsdaar te veſten; daar
 Te woonen, of 't gebied zelfs over hem te voeren,
 Die anders over 't geen zich reppen kan en roeren
 Geduurig heerſchen moeft. 't Is waar, de Dondergod
 Velde ook myn vonnis wel, maar 't raakt me niet, dit lot
 Betreft den dommen Slang, in wien ik was getoogen,
 En in wiens ſchyn ik heb d' onnoz'len Menſch bedrogen;
 't Is vyandſchap alleen dat my betreft: dit 's 't all'.
 Die ſtelt Hy tuſſchen my en 't Menſchdom: En ik zal
 Zyn Hiel vermorz'len: En zyn Zaat in laater dagen
 (Wanneer en op wat wyze ontdekte 't welbehaagen
 Des Hemels niet) zal voorts vermorz'len mynen kop.
 Wie zou voor zulk een' Aard (hier ſtygt myn vreugd in
 top)

Die kleene kneuzing, ja geen grooter willen lyden?
 Daar hebt gy nu 't verhaal in 't kort van all' myn ſtryden,
 En arbeid, moeite en laſt: wat reſt 'er nu myn volk,
 Als op te ſtaan, en fluks deez' haatelyken kolk
 Te ontvluchten, om 't genot van zulk een heil te ontfangen?
 Dit ſprak Hy, en Hy wacht met innerlyk verlangen,
 Een algemeen gejuich te vangen met zyn oor,
 Maar hoorde in tegendeel van alle kanten door

De ganfche Hofzaal, een gefis, dat onbedwongen
 Gemaakt wierd door een tal van tallelooze tongen,
 Een wezendlyk geluid van algemeene fpot.
 Hy ftond verwonderd, maar dat duurde alleenlyk tot
 Hem meer verwond'ring had bevangen en bewogen,
 Wen Hy zyn wezen zag veranderd; en zyn oogen
 Gedaante en zyn gelaat verre uitgeftek en fchraal
 En fcherp, zyn wapens aan zyn ribben t'eenemaal
 Gekleefd en vafgehecht; zyn ligchaam gantfch in bogten
 Gerold; zyn voeten door den and'ren heen gevlochten,
 En end'lyk op den grond geworpen met zyn buik
 Voor over, zynde een Slang, gedrochtig, die ter fluiik
 Dien ftrand ontworft'len wou: maar ydel: Een vermoogen
 Van onbepaalde kracht weerhield hem in zyn poogen,
 En ftrafte hem in die gedaante en dat gelaat,
 Waar in hy eêr volvoer die fchrikk'lyke euveldaad,
 Naar 't vonnis over Hem door de Almagt zelf geftreken,
 In 't aardfche Paradys. Hy arbeidde om te fpreken,
 Maar een gefis volgde op gefis, dat hem bedwong
 Met een gefpleeten tong aan een gefpleeten tong;
 Want elk van hen was nu in eene Slang herfchapeu,
 Wyl elk aan muiery zich deerlyk had vergaapen:
 't Was een gefchuiffel, dat met fchroomelyk geluid
 De Hel vervulde; een zwerm van Monfters, vreemd van fnuik
 En hoofd en lyfen ftaart, van Scorpioen en Adder
 Van Amfisbena's, in het kruipen gaauw en radder,
 Zo voor als achter uit, dan and'ren: verders noch
 Kerastes, fel gehoornd, en tuk op vuil bedrog;
 Ellops en Difpas, en verwoede waterslangen,
 Die gretig tot hun aas in Zee de viffchen vangen;
 Het bloed van Gorgon, noch het Eiland, dat voorheen
 Van Ophiuza (1) kreeg zyn yd'len naam te leen,
 Bragt zulk een dikken zwarm van Adders nooit in wezen.
 Zyn ftrand was boven elk in grootheid uitgeleezen,

Nu

(1) Van Ophiuza] Een Eiland in de Middellandfche Zee by 't
 Eiland Irica, over 't Koningryk van Valence. 't Word tegen-
 woordig Formentera genaamt. De Ouden zeiden, dat het, om
 de menigte der Slangen, onbewoonbaar was.

Nu in een Draak hervormd, en ruimer uitgedyd,
 Dan toen in 't Pytifch dal, in een veel laater tyd,
 De Zonne uit enkel flym den grooten Python teelde,
 Wiens onbefchoftheid zelfs den Goden eêr verveelde.
 Doch hy blonk boven elk in kracht uit en geweld:
 Zy volgden te gelyk hem na in 't open veld,
 Alwaar de reft van 't rot, zo wrev'lig en verwaaten,
 Beroofd om zyn beftaan van luifter eer en ftaaten,
 Op zynen Hoefslag ftond, en 't hield zyn trots gezicht
 Vlak op de Zegepraal voor Lucifer geficht.
 Toen zagenze een gedrang van fnoode en vuile Slangen,
 Een ander fchouwfpel: vrees en fchrik had hen bevangen,
 En één weêrzyd'fch gevoel van eige en 's anders fmert.
 Hoe naauwer toegezien, hoe meer 't vernomen werd,
 Dat elk in zyn natuur verand'ring had gekregen.
 Hun wapens droopen van hun ligchaam allerwegen:
 Hun fpeer en fchild, en zy met fpeer en fchild ter neêr.
 Het naar gefchuiffel wierd vernieuwd en groeide meer.
 En meer, en hun gedaant' zo yff'lyk en afchuw'lyk,
 Wierd, door 't fterk gluuren op elkaêr, noch meerder gruwlyk.
 Dit was 't gejuich, dat zy niet wachten in hun ftand,
 Verwiffeld in gefis; Triumph, die elk met fchand
 Ten vuilen mond uitblies. Een weinig verder zagen
 Zy op dien tyd als hun gedaant' hen wierd onttraagen,
 Een Boomgaard springen uit den grond (naar wil van Hem
 Die in den Hemel 't all' regeert door zyne ftem,)
 Om slechts hun felle straf noch meerder te bezwaaren,
 Met fchoone vrucht verzien, die dien konde evenaaren,
 Dien eer de Slang misbruikte als 't lokaas, om de Vrouw
 Te leiden van het fpoor der reden, deugd en trouw.
 Elk ftond om dit gezicht verbaaft en opgetogen,
 En waande zelfs een Bosch te aanschouwen met zyn oogen,
 Voor een verboden Boom; een vrucht, die all' hun leed
 En fchand' verzwaaren zou, zo dra hun mond haar eet:
 Zy konden, door de dorft en hongersnood gedreven,
 (Schoon hen die slechts tot hun beguich'ling was gegeven)
 Zich geenzins fpaanen, maar zy klommen dicht in één
 Geflinderd, hoop by hoop, in fnelheid ongemeen,
 Langs deeze Boomen op, zo ryk van vrucht en bladen,
 Als eens Meduza's hoofd door Slangen was beladen.

Elk greep met graagheid naar de vrucht, zo schoon als eêr
 De vrucht was, die daar na eens groeide aan 't lymig Meer,
 Daar 't dertel Sodoma, door zwavel, vuur en donder
 En bliksem wierd gezengt en weggebrand als tonder,
 Doch ryker in bedrog. De smaak van hunnen mond
 Bedroeg het raaken niet. Zy waanden nu terstond
 Hun dorst te lesschen met het zoetste sap, maar smaakten
 En kaauwden voor die vrucht slechts bittere afsch: zy braakten
 Op 't proeven van dien smaak, zo walg'lyk, met geluid
 En hevig spatgeraas, de vrucht ter keelen uit.
 Zo vaak als zy, door dorst en hongersnood gedrongen,
 Hun mond van 't roet en de afsch, die zy aldus ontfongen,
 Gezuivert hadden, tot een nieuwe proef die vrucht,
 Zo dikwerf wierd door hen dit vreemd bedrog bezucht:
 Niet als de Mensch, die ééns door hunne list bedrogen,
 Door hen in zegepraal gevoert wierd voor elks oog.
 Dus wierden zy door dorst en honger afgemat,
 En door 't geschuiffel steeds gezolt, geplaat, tot dat
 Hen toegelaaten wierd hun afgenomen Wezen
 Weêr aan te neemen; maar (indien 't gerucht in deezen
 Geloof verdient) om deez' verned'ring jaar op jaar,
 Juist op dien dag, wanneer zy 't eerste menschenpaar
 Bedrogen, te ondergaan; om daar door te betoonen
 De vreugde en hovaardy, die in hun boezem woenen;
 Wen zy gedenken hoe Gods schepzel wierd verleid.
 Hoewel door hen een overlev'ring wierd verspreid
 By 't Heidendom, hun deel en erve in laater dagen:
 Zy dichtten, hoe de Slang, die op hun welbehaagen,
 Ofion (1) wierd genaamd, met Eurynom' (2), die licht
 Inpallemd de Eva's recht, eerst op het hoog gesticht
 Van den Olympus als een Godheid was verheven,
 Door Ops en door Saturn van daar wierd weggedreven

In

(1) Ofion] Was (naar de Taale der oude Dichters) een Zoonne der Oceaans. Hy regeerde de waereld met zyn Eurinome, eer Saturnus hem van haar afrok.

(2) Eurynome] Was de Dochter van den Hemel en Vesta; Zuster en Vrouw van Saturnus. Zy is dezelfde als Rhea en Cybele.

In Dikta's donker hol, voor Jupiters geboort'.
 In tuffchen komen Zonde en Dood in Edens oord.
 De Zonde trad voor uit, als 't krachtigfte in vermogen,
 Eens met de daad, nu met het lyf daar in getoogen,
 Om daar haar woonfteê vafte te ftichten vroeg en spaê.
 De Dood trad ftap voor ftap haar op haar fchreeden na,
 Noch op zyn bleekvaal Paard, (1) zyn Paard, dat allerwegert
 Zal de overwinninge behaalen, niet gefteegen,
 En hoorde uit Zonde's mond deeze aangenaame taal:
 ô Satans tweede krooft! Gy Dood, die t'eenemaal
 Verflindend zyt! kan u deez' zege niet behaagen,
 Schoon door veel moeite, zweet, en arbeid weggedraagen?
 Wat dunkt u van dit Ryk? bekoort u dit gebied?
 My dunkt 't is deftiger en grootfer, (doet het niet?)
 Als aan den drempel van de Helle altoos te waaken,
 Daar gy door honger fcheent den dood zelfs haaft te braaken.
 Waar op het Monfter, dat de Zonde Moeder noemt,
 Dus antwoordt: Deeze plaats, die gy als heerlyk roemt,
 Bekoort me: maar 't is my, dien honger steeds zal knaagert,
 Om 't even waar ik woon; elk oord kan my behaagen,
 Zo d'Aarde als Hemel en de Hel vol hellschen gloed.
 Daar ben ik 't beft, daar ik den grootften roof ontmoet,
 Die hier, hoe ruim 't hier zy, zich fober doet vertoogen,
 Om mynen wyden muil, zo gretig als myn ooghen,
 En mynen hollen buik te vullen en te voên.
 De Moêr wilde aan haar Zoon hier op dit antwoord doen,
 Haar Zoon by haar geteeld in bloedschand': Wil intuffchen
 Met Kruid en Vrucht en Bloem hier uwen honger bluffchen
 En voorts met ieder Beeft en Vogel; Dier en Vifch,
 Al Aas, dat voor uw mond vermaak en fmaaklyk is.
 Slok zonder fpaaren op, al wat de tyd zal maaijen
 Met zyn verflindb're Zicht: wil dus uw honger paaijen,
 Tot dat ik, woonende in den Mensch, zyn ganfch geflacht
 Zyn hert, zyn oog, zyn woord en werk, door myne kracht
 Befnette, en hem voor u bereide, als uwen laaften,
 Maar aangenaamften Roof, waar toe ge u reeds moet haaften.
 Hier flooten zy, en elk koos een bezond'ren weg,
 En elk lei driftig toe, na vlytig overleg,

Om

(1) Bleekvaal Paard] *Openb. VI. vs. 8.*

Om alles wat hun oog befchouwde woest te maaken.
 Zy poogden all', wat hun vermoogen kon genaaken,
 De onsterffelyke kracht te ontrukken als hun erf,
 Op dat het vroeg of laat aanrypte tot bederf.
 De Almagtige, die van zyn rykstroon uit den hoogen,
 Omringd van Engelen zulks zag met alziende oogen,
 Sprak op deez' wyz' zyn volk, dit glansryk leger, toe:
 Ziet met wat drift dit krooft der Helle, in 't kwaad nooit moê,
 Genaakt, om de Aarde gantsch te plond'ren en bederven,
 Die ik, toen ik ze schiep, dien luister deed verwerven,
 En in dien stand gewis bewaard had, zo de Mensch
 Deez' Razernyën, tuk op moord en roof, hun wensch,
 Geen toegang in den Hof der wellust had gegeven;
 Die Moniters met hun vorst gewoon in 't kwaad te leeven
 Verlast'ren my als dwaas, om dat my kon van 't hert
 Dat zy met veel gemak en zonder moeite en smert,
 Bezitting namen van een plaats, zo hemelaardig,
 't Verblyf der Menschen, ja der Eng'len dubbeld waardig.
 't Schynt of ik al te laf oogluikend waar' geweest
 Om dus myn vyand, dien vervloekte en trotsen Geest,
 Als 't ware dienst te doen: hy lagcht, door vreugd verwonnen,
 Als of ik, door myn drift vervoerd, en onbezonnen,
 Dit alles in zyn hand en krachten had gesteld,
 Om brusken en roekeloos, met onbesuïd geweld,
 Daar meê te hand'len naar zyn wil en welbehaagen:
 Maar zy, zy weeten niet (wien 't end'loos wee zal plaagen)
 Dat ik hen riep en slechts tot derwaards heb gebragt,
 Om en den draf en 't vuil te lekken, welkers kracht,
 't Geen schoon en zuiver was, door's menschen zondesmetten,
 Bevlekte, tot dat zy, verstikt door 't innezetten
 En 't gulzig zwelgen van dat walg'lyk aas, in 't end',
 Door uwen Heldenärm, wiens kracht geen weêrgaê kent,
 Myn welgeliefden Zoon! verwonnen en verslaagen,
 Zy beide Zonde en Dood zich zien in 't Chaos jaagen.
 Dan stopt Gy door uw magt de Mond en kaaken van
 De Hell' voor eeuwig toe, en zy blyf Satans ban
 En 't endeloos verblyf van hem en van zyn schaaren.
 Dan zult gy Hemelen en Aarde weêr herbaaren.
 Dan werd de zuiverheid en heiligheid hersteld,
 Nooit veil voor vlek noch smet, noch laagen, noch geweld.

Inmiddels gaat de vloek, eens over hen gesproken;
 Voor af, en voorts zyn gang, tot alles zy gewroken.
 Hier zweeg de Almagtige en het Hemelsch Eng'lenkoor
 Zong Halleluja, dat de klank drong in elks oor:
 Gelyk 't geraas der Zee (1), door 't groot getal van tongen;
 Die op deez' wyz' tot eer van dien Alheerfcher zongen:
 ô God! uw wegen zyn rechtvaardig goed en groot.
 All' wat ge omtrent uw werk; Alzegenaar, beflout
 Ruft op de billykheid en recht! Wie kan u deeren?
 Wie u verkleinen? wie verachten? wie trotseeren?
 Door ons werd u uw lof, ô Zoon! ook toegebragt,
 Geördend en gefchikt, om 't menschelyk geflacht
 De Zonde, Dood, en Helle, in eeuwigheid te ontrukken;
 En hen te straffen, die het Menschdom wilden drukken.
 Door u zal een nieuwe Aard' en Hemel daalen uit
 Den Hemel, naar Gods kracht en eeuwig raadsbefluit.
 Dus luidde de inhoud van 't gezang der Hemellingen.
 In tuffchen riep de Bron en Schepper aller dingen
 Zyne Eng'len, naam voor naam, en gaf aan elk een laft,
 Zo als 't beft fchikte, en elk naar deezen toefland pafte.
 De Zon kreeg eerft bevel, om zo langs 's Hemels ftrecken
 Te rennen, en haar gloed op zulk een wyz' te ontfteeken,
 Dat koude en hitt', byna ondraag'lyk, ieder oord
 Der Aard' bewand'len zou, en roepen uit het Noord
 Den winter afgeleefd en oud en zat van dagen,
 En uit het Zuid' een gloed, die naauw'lyks zy te draagen
 Voor veld en dier en Mensch. Toen wierd de bleeke Maan
 Belaft, hoe zy zich heb te houden op haar baan,
 Gelyk ook de andere vyf dwaalvuuren, in heur kringen
 En heur bewegingen, hoe zy den ftervelingen,
 Wen zy op 't hoogfte zyn gefteegen met haar licht,
 Door een driekantig of vierkantig ftergezicht,
 Nadeelig, of vereend in beter ftand en glanfien,
 Voordeelig zouden zyn: voorts hoe ze aan 's Hemels tranf-
 fen
 Uit heur kwaadaardig vocht een zwaaren regenvlaag
 Verwekken: wie van heur, of daalend' naar om laag,

Of

(1) Gelyk 't geraas der Zee] Openb. XIV. vs. 2.

Of ryzend' met de Zon (1), zou tot een teken strekken
 Van storm en onweêr, door de winden te verwekken.
 Zy plaatsten elken wind in zyn bescheiden Oord,
 Om t'zyner tyd, uit Ooft, of West, uit Zuid, of Noord,
 De Zee, de lucht en 't strand rondomme te beroeren.
 Den Donder wierd geleert, hoe hy met zyn rumoeren,
 Door 't duister Luchtvertrek zou rollen, snel van vaart.
 Daar zyn 'er (of 't verhaal der waarheid evenaart
 Of niet, is onbekend) die zeggen, en beweeren,
 Dat God zyn Eng'len wou met een bevel vereeren,
 Om 's Aardryks assen van den Zon-as tweemaal tien
 En meerder Graaden (2) te verdraaijen: zy aan wien
 Dit werk bevolen was, met lust aan 't zwoegen, drongen
 Het rond des Aardryks schuin, door hunne kracht bedwon-
 gen.

Ook zegt men dat de Zon bevel bekoomen had,
 Den weg met haaren toom van 't evennachtsche pad
 In breedte juist gelyk te neemen; en te streeven
 Tot Taurus bergen, met de Zufters alle zeven
 Van trotsen Atlas, en van Spartes tweeling, aan
 Den keerkring van den kreeft; van daar langs haaren baan
 Te sryken by den Leeuw, de Maagd en Vis, en 't teken
 Des Steenboks, om in elk gedeelt' van 's waerelds streeken,
 De Jaargetyden te verand'ren: Anders had
 De lieve Lente de Aarde en all' wat de Aarde omvat,
 Geduurig met een veld van Bloemen schoon van kleuren
 En verwen, aan den neus behaag'lyk om heur geuren,
 Vermaakt en toegeknikt, terwyl de dag en nacht
 Gelyk in lengte zy en geen verkorting wacht:
 Behalven slechts de twee Aspunten, die gelegen
 In 't Zuid en 't Noord, den dag ontmoeten allerwegen;

X. Boek.

Y

Dewyl

(1) Wie van heur, of daalend' na om laag of ryzend' met
 de Zon] *Opkomende als Orion, en ondergaande gelyk de Ze-
 venstar.*

(2) Tweemaal tien en meerder Graaden] *De spil of as van
 den Dierkring, dwars door de Aarde loopende, bepaalt zich niet
 aan de aspunten der waereld; De assen van den Dierkring zyn
 twee en twintig en een halve Graad van de aspunten der waereld.*

Dewyl de laage Zon (en daarom in haar gloed
 Van minder hitte en kracht) om haaren afstand goed
 Te maaken , in hun oog , rent vrolyk langs de kimmen ,
 Daar men de Zon nooit ziet in 't lieflyk ooften klimmen ,
 Noch daalen in het west ; waar door de sneeuw in 't bar
 En koude Estotiland (1) , niet zichtbaar voor die star ,
 Zo verr' beneên de straat van Magellaan (2) gelegen ,
 Gestaaq verhindert word. Op 't proeven van dien zegen
 Als van het kindermaal , dat eens Thyestes kon
 Opdijschen wreed en woest , veranderde de Zon
 Haar loop : want anderzins hoe had de glansryke Aarde
 Onzondiger als nu , en daarom van meer waarde ,
 De kouw , die hevignypt , en hitte , die sterk blaakt
 Verdraagen ? 't Hemeloord in stand aldus vermaakt ,
 Teelde ook verandering , schoon traager , over Landen
 En Zee , besmetting , die neervloeyden van de randen
 Der starren , damp en mist en wat'ren uit den grond ,
 Verwekkers van de pest , gevolgen van de zond' .
 Nu bulderden om sryd de barre Noordewinden ,
 Argestes , Caecias en Thrafcias : zy vinden
 Van uit den Noorderhoek van Norumbega , en
 Van 't strand der Samojeên (3) , één weg , en snel van ren ,
 Als losgeborsten uit hun kop'ren Kerker , dryven
 (Daar Hagel , Ys en sneeuw , en een Orkaan hen styven)
 Zy woest en toomloos voort , en rukten stout en straf
 Verheven Boffchen van hun dikke wortels af ,

En

(1) Estotiland] Een Landschap in 't Zuiderlykste gedeelte van America. Anthony Zanir , een Venetiaan , ontdekte het in 't Jaar 1390. De Engelschen bezitten aan deeze zyde het Land van Labrador.

(2) Magellaan] Ferdinand Magellaan , een Portugees , leefde in 't begin van de 16. Eeuw : hy ontdekte in 't Jaar 1519. de vermaarde straat , naar zyn naam , de straat van Magellaan genaamd. De onbekende Landen strekkende naby het aspunt , beneden de straat van Magellaan , zyn naar hem de Magellanische genaamd.

(3) Der Samojeên] De Samojeeden zyn volkeren in 't woest Tartaryen , zich onthoudende in een wildernis omtrent den Oceaan en de Vloet Oby , dewelke in de Yssee stort.

En joegen 't onderfte der Zee met kracht naar boven.
 Daar tegen stormden, uit het Zuiden aangestoven,
 Met Donderwolken, en gelyk geweld, al 't geen
 Uit deezen woesten hoek of flinks of rechts zulk een
 Verwoefing wrocht: daar dreef 't gehuil van Ooft en Wefte
 En 't geen van wederzy, zich om te woeden, vefte,
 Geduurig tegen aan. Dus nam verwarring in
 Al wat 'er leev'loos in natuur was een begin.
 Maar tweedracht, eerfte spruit der zonde, kweekte en voedde
 In 't redeloos gedierte een fellen haat en woede
 En afkeer. Nu ontftond 'er Oorlog wrok en twift,
 Met Beeften, Vogelen en Viffchen: elk met lift
 En veet en wrok verzien, verliet zyn kruid, en aasde
 Op zynen Naangenoot. De Menfch, die elk verbaasde
 Door zyn gezagh, dat hem van God gegeven wierd,
 Had nu geen meer ontzagh by 't redeloos gediert'.
 Ze ontvluchten Hem, of zien, als of hen 't zwak vermoogen
 Bekend was van den Menfch, Hem aan met grimmige oogten.
 All' rampen, die men slechts uitwendig groeijen zag,
 Die de eerfte Vader van het Menfchdom, op dien dag
 Ten deele maar kon zien, fchoon onder loof verborgen,
 Verlegen met zyn staat: maar diepit geprangt met zorgen
 En angft in 't droevig hart, dat door de woefte Zee
 Van tochten wierd gefold, zo verr' van ftrand of reë,
 Waar in hy met deeze klagt verlichting poogt te erlangen:
 ô My, die zo veel heils noch onlangs had ontfangen!
 ô My rampzalig Menfch! is dit dan 't einde en slot
 Van deeze verheerlykte Aarde, eerft nieuw geficht door God,
 En ook met een myn lot, die slechts zo weinig dagen
 De heerlykheid van all' deeze glory heb gedraagen,
 Die eêr gezegend was, en nu vervloekt, die 't licht
 Van Gods aanbid'lyk en ontzacht'lyk aangezicht,
 Nu vlieden moet, waar in voorheen myn grootfte zegen,
 Myn opperfte geluk en welluft was gelegen?
 Ach! 't was noch iets, nam slechts de ellend' hier mede een end':
 Maar myn verdriet en leed zyn perk noch maat bekend.
 Ik heb 't verdient, en wenschte alleen de ftraf te draagen.
 Maar ach! dat 's niet genoeg: ik zie een poel van plaagen.
 All' wat ik eet of drink, of 't licht word meê gedeelt
 Door my, word voor den vloek alleenlyk voortgeteelt.

ò Stem! ééns met vermaak ontfangen met myn ooren;
Vermeer, en wasch: en nu, helaas! de dood te hooren!
 Want ach! wat teel ik, wat vermeer ik anders als
 Een reeks van vloeken, smert en plaagen op myn hals?
 Die zelfs alle eeuwen, die hier na eens zullen volgen,
 Gevoelende den last van 't kwaad, my gansch verbolgen
 Als de eenigste oorsprong dier ellenden, druk en smert,
 Verdoemen zullen en vervloeken in hun hart,
 En my hun Stamheer zo onrein aldus verwenschen:
 Wy hebben 't Adam, die de Stamboom was der menschen,
 Slechts dank te weeten; maar een dank, die ons gewis
 Den vuilsten laster en vervloeking waardig is!
 Behalven all' de last, die om myn heilloos muiten
 Op my legt, zal all' 't kwaad slechts op my wederstuiten,
 Gelyk een snelle vloed, niet toombaar in 't zyn vaart.
 All' wat door my, en door myn naakrooft word gebaart,
 Zal als hun middelpunt natuurlyk op my storten,
 Schoon in hun plaats gestelt; dus kon ik hen verkorten.
 Ach! ras vervolge vreugd van 't Paradys, te duur
 Met eeuwig wee gekocht in één rampzalig uur!
 ò Maaker! vroeg ik u om myne klei te kneeden
 En vormen tot een Mensch? Of heb ik door myn reden
 U ooit verzocht dat gy my uit het duister stof
 Verwekte, op dat ik wierd in deez' volfchoonen Hof
 Geplaatst? Maar wyl ik met myn wil niet tot myn wezen
 Te zamen liep, waar 't recht, dat daar ik was gerezen
 Uit stof, ik wederkeerde en tot myn oorzaak ging,
 Geneigd om af te zien, en 't geen ik eens ontfing
 U weer te geeven, gantsch onmagtig, om die wetten
 En die voorwaarden, die uw wil, wilde innезetten,
 Te volgen, en die ik waarneemen moest, indien
 Het goed, dat gy my schonkt, my nimmer zoude ontvliên.
 Waar dit geen straf genoeg dit zwaar verlies te draagen?
 Waarom dit weê bezwaard met endelooze plaagen?
 De weg, Almachtige, van uw rechtvaardigheid
 Is onnaspeurlyk voor myn reden: maar ik pleit,
 Ik twift te laat met U; Ik moest, ò Bron van 't leven!
 Uw voorbedingen, toenze uw wil had voorgeschreeven,
 Niet aangenoomen maar verworpen hebben: Wilt
 Gy 't goede erlangen, dat Gods wysheid u zo mild

Wou bieden, en daar na de voorbedingen wraaken?
 En schoon hy zonder uw verlof u eêr wou maaken;
 Wel, zo uw Zoon verbrak zyn voorgeschreven pligt;
 En wordende bestraft, u wierp in uw gezicht:
 Waarom gaaft gy aan my dit leeven, en dit wezen,
 Daar ik u nimmer zocht uit wien ik ben gereezen?
 Vond deeze ontschuldiging, die aan uw Zoon niet past
 Om dat hy u versmaad, wel ingang? Echter was 't
 Uw keuze niet, dat hy door u herlicht erlangde,
 Maar een noodzaak'lykheid die u natuurlyk prangde.
 God vormde u naar zyn keur, hem eigen, uit het stof,
 Op dat g' Hem dienen zoud in dit gezegend Hof.
 Uit zyn genaê was uw vergelding; wel rechtvaerdig
 Uw straf dan, naar zyn wil, elks hulde en achting waardig.
 Maar 't zy zo, want ik moet neêrbukken voor myn lot,
 Zyn billyke uitspraak dat ik stof ben, en weêr tot
 Het stof moet keeren. ô Gy schoonste stond der dagen
 Myn 's levens, wen gy komt! myn vreugde en welbehaagen!
 Waarom vertraagt zyn hand de uitvoering van de straf
 Die hy deez' dag besloot? waar blyven dood en graf?
 Hoe leef ik langer met den naaren dood voor oogen,
 En door voorgaande smert gefolterd, wiens vermoogen
 My slimmer dan de dood, ja duizend dooden pynt.
 Met welk een vreugd zal ik den dood, als hy verschynt,
 Begroeten? weêr hervormd in ongevoelige Aarde,
 En rusten, in den schoot der Moeder, die my baarde?
 Daar sliep ik veilig en geruft (1); daar zou de kracht
 Der Donderflagen, (2) die Gods stem te voorschyn bragt,
 Zo vreeslyk niet als nu door hert en ooren dringen,
 Of vrees voor erger kwaad myn bangen geeft bespringen,
 Dat my en myn geslacht noch dreigt met zwaarder smert.
 Een twyfeling nochtans legt my zeer zwaar op 't hart,
 Dewyl dit leven my niet kan geheel begeeven,
 Dat en die adem, en die zuiv're geeft van 't leven,

Y 3

Dien

(1) Daar sliep ik veilig en geruft.] *Dit is een naaolving van
 'z III. Hoofddeel van Job.*

(2) Daar zou de kracht der Donderflagen enz.] *Psaltn
 XXIX. vs. 3.*

Dien Godt blies in den Mensch, niet zal geheel vergaan,
 Met dit myn ligchaam, 't geen kwam uit het stof te ontstaan:
 Ik zal, wien is 't bewuft? in 't graf wel 't leven derven,
 Maar slechts een dood, die eens weêr 't leven zal verwerven.
 O naar gepeins, indien dit vast en zeker gaat!
 Maar hoe! 't was slechts alleen myn adem, die het kwaad
 Bedreef en zondigde: wat kan 'er 't sterven smaaken,
 Als 't geen dat leven heeft en zonde? Wie kan 't wraaken?
 Dat dit myn twyf'ling dan verdryv', dewyl misschien
 't Verstand des menschen hier niet dieper in kan zien.
 Want schoon de Almagtige is door tyd noch eeuw te meeten,
 Word Hy daarom van toorn, die eeuwig duurt, bezeten?
 Genomen 't was nu zo: de Mensch is 't niet, die van
 Hem is verdoemt, maar slechts 't geen in hem sterven kan.
 Hoe zou zyn gramschap, die oneindig is, verbolgen,
 Den Mensch, wiens leeven door den dood end, eeuwig volgen?
 O neen: dat waar gewis een tegenstrydigheid,
 Die niet bestaan kan met Gods wysheid en beleid,
 En geen bewys van kracht, maar van een zwak vermogen.
 Zal Hy, om zynen toorn te staaen in den hoogen,
 Het eindige endeloos uitrekken in den Mensch,
 Dien Hy, als was de roê der strengheid all' zyn wensch,
 Zyn gramschap te geval, zou zonder ende straffen,
 Daar nooit voldoening aan zyn toorn is te verschaffen?
 O neen: hier door strekt' Hy gewis zyn vonnis uit
 Verr' boven 't stof, en 't geen natuurswet in zich sluit,
 Waar door elke oorzaak, naar den indruk, die haar leidde,
 En zy ontfangt, slechts werkt, en niet naar 't uitgebreide
 Van haaren eigen Sfeer. Doch neem eens dat de dood
 Niet waare een slag, die ons van ons gevoel ontbloot,
 Als ik my voorliet staan; maar van nu af elende,
 Die zelfs in de eeuwigheid der eeuwen niet zal enden;
 Elende, die 'k reeds voel zo in als buiten my,
 En voelen zal, zo lang de Godheid eeuwig zy.
 Helaas! ik zie dien schrik weêr strak te rug gekomen,
 En met gedonder, dat my sidd'ren doet en schroomen,
 Neêrflorten op myn hoofd, nu weêrloos zonder kracht!
 Maar beide, dood en ik, zyn eeuwig, en geen magt
 Kan ons, vereenigd met den and'ren, immer scheiden.
 In my moet myn Geslacht Gods vloeken eeuwig lyden:

Een heuchlyke erffenis, die 'k in dit traanendal,
 U, ô myn kind'ren! na myn dood verleenen zal!
 Ach! of 't aan my mogt staan, deeze erff'nis door te brengen!
 Kon myn vermoogen, of myn noodloot zulks gehengen!
 Hoe zoud ge, dus onterft, my, die u vloek nu ben,
 Dan zeg'nen! my, helaas! die nu my zelf naauw ken?
 Helaas! word om de fchuld van eenen menfch verwezen
 Het fchuldeloos geflacht uit deezen menfch gerezen?
 Hoe! fchuldeloos? daar ik 't verderf in my befluit?
 Wat goeds verricht ik toch? wat komt 'er anders uit
 My voort, dan wis bederf? De ziel en wil bedorven,
 Rekhazen naar het kwaad, de deugd als afgestorven;
 Ja zelfs zy neigen my naar 't kwaad, op dat ik 't doe,
 En trekken my van 't goed geftaâg naar 't kwaade toe.
 En zouden zy, ach arm! dan zuiver zyn in de oogen
 Van God, die nimmer vlek noch fmetten kan gedoogen?
 't Is uit geredeneerd: Ik geef het op aan God.
 'k Moet na deeze kibbeling, in dit myn droevig lot,
 Hem gantsch rechtvaardigen en zonder fchuld verklaaren,
 Myn redekaveling en uitvlucht laaten vaaren,
 Die op elkaâr getaft, my end'lyk sleept en dwingt
 Tot overtuiging, die door hert en nieren dringt.
 Op my legt eerft en laatft, naar 't Godlyk welbehaagen,
 Als bronaër van 't bederf, de lafter, fmert en plagen;
 En wel te recht, zo ook Gods toorn en haat met een.
 Vermeet'le wenfch! zoud gy een laft, zo ongemeen,
 Een laft veel zwaarder dan deeze ongemeeten Aarde,
 Deeze groote Waereld, dien de kracht des Hemels baarde,
 Slechts torffen, fchoon gedeeld met dat onzalig Wyf,
 Wiens liftig onderhoud my stortte in dit misdryf?
 Dus wat gy wilt en vreeft, vernietigt in het ende,
 Uw hoop van toevlucht, en vertoont u uwe elende,
 En maakt dat gy befluit, dat gy elendig zyt,
 Ja zo elendig, dat uw onheil eeuw en tyd
 Verduuren zal, en alle elenden gaan te boven.
 O medeweeten, door geen blydfchap te verdooven!
 In welk een afgrond van verbaaftheid, fhrik en fmart,
 Stort gy me neër, waar uit geen hoop van uitkomst werd
 Vernomen, nimmer my Gods Heilzon zal beftraalen,
 En waar in ik al diep en dieper neër moet daalen?

Dus jammerde Adam by zichzelf in stillen nacht;
 Nu niet als voor zyn val van een verkwikk' re kracht;
 En frisch en stil en koel, maar vreef' lyk in zyne oogen,
 Door damp en smook en rook en donk' re lucht betoogen;
 't Geen met een dubb' len schrik, de wroeging van 't gemoed
 Verzwaarde en lastig viel, en meer zyn droefheid voed'.
 Hy vleid zich end' lyk op den kouden grond ter neder,
 Nu vaak vervloekende zyn schepping, en dan weder
 Den dood verwytende, gelyk een traagen beul,
 Om dat hy achter blyft; den dood alleen zyn heul,
 Waar toe hy sints zyn val, door de Almagt was verwezen.
 Helaas! waar toeft de dood, die my slechts kan geneezen,
 (Zo sprak hy) en ontnemt my gunstig, en niet straf,
 Met wellekomen slag myn angstig leven af?
 Zal waarheid dan haar woord niet als te vooren staaven?
 Zal 't Goddelyk gericht, dan niet met yver draaven,
 Om spoedig recht te doen? Maar neen, tot myn verdriet
 Vertoeft de bleeke dood en hoort myn roepen niet!
 En 't Godlyk recht verbaaft, op ons gekryt en tergen,
 Zyn traage gangen niet! ô Boffchen, Bronnen, Bergen!
 ô Gy Waranden en gy Daalen, luister schoon!
 Wiens schaduwen ik eér van enen and' ren toon
 Deed wedergallemen, en schar' ren, op de klanken
 Van een veel beter zang, die u my deed bedanken,
 Nu werd met naaren galm myn klacht te rugg' geakaast.
 Als Eva haaren man, dus droefig en verbaaft,
 Beschouwde, daar ze zat met naare en treurige oogen,
 Stond ze op van haare plaats, en naderd' hem, bewogen
 Om met een zachte taal, zyn druk en harteled
 Te lenigen: maar Hy, terwyl zy nader treed,
 Weert met een stuurfch gezicht, en met deez' bitt' re reden
 Haar af, als door zyn ramp en droefheid afgestreden:
 Vlieg weg uit myn gezicht, gy Slang, zo valsch van aart!
 U past met recht die naam, als die haar evenaart
 In valsheid, woede en haat, waare oorsprong aller zonden;
 En door een maatschappy onfscheidbaar vast verbonden.
 Daar mangelt niets, als slechts haar wezen en haar verf,
 Tot een bewys der list, die, tuk op elks bederf,
 Zich in uw hart verbergt; om 't fchepzeldom na deezen
 Niet meer te teist' ren door uw list; op dat uw wezen

Te Hemelaardig van gedaant', maar snood en wreed
 In hellsche boosheid, het niet storte in 't end'loos leed.
 Noch waare ik zonder u in myn geluk gebleven,
 Had de opgeblazenheid, door doolzucht, aangedreven,
 Toen alles hier noch was in een volzaal'gen staat,
 Myn raad, die proef van trouw, niet onbedacht versmaad,
 En 't euvel opgevat, als of ik u mistrouwde,
 Die wilde dat u zelfs de hellsche geeft beschouwde,
 U ydel vleyende, dat gy hem overmocht:
 Maar, in 't gezelschap van de Slang, door hem bezocht,
 Wierd gy door haar verschalkt, verraden en bedrogen,
 En ik, helaas! door u, om dat ik uw vermoogen
 Vertrouwde, en waande dat gy wys, voorzichtig, en
 Niet om te zetten waart! ellendige als ik ben!
 Ik had geen denkbeeld en ik vormde geen gedachten,
 Dat ik dit alles niet dan enk'len schyn moest achten;
 Geen waare deugd, maar slechts een Rib, die door natuur
 Gebogcheld, en gelyk in dat rampzalig uur
 My is gebleken, was mismaakt en krom gebogen,
 En uit myn linke zy gehaald door Gods vermogen,
 Slechts waardig, dat men ze als een nood'loos deel straks wraakt,
 Op dat één effen tal wierd in elks zy gemaakt.
 Helaas! waarom heeft God, de Bronaêr aller dingen,
 De alwyze Schepper, wien de Hemelen omringen,
 Die hunnen ruimen Kreits bevolkte, door zyn kracht,
 Met Hemelgeesten van een mannelyk geslacht,
 Deeze laatste nieuwigheid op 's waerelds rond geschapen,
 Dit schoon natuursgebrek, waar aan wy ons vergaapen,
 En niet deeze Aard' vervuld met Menschen gantsch gelyk
 Aan 't Hemels Geestendom, de Zoonen van zyn ryk,
 Of eêr een and'ren weg om 't Menschdom voort te kweeken,
 Gevonden? Dan waare ik van God niet afgeweken:
 Dan had ik nimmer dit verderf, zo snood, verwekt:
 Dan had ik 't werktuig niet van zo veel leeds gestrekt,
 Van duizend twisten en verftooringen en plaagen,
 Waar van deeze waereld zal van eeuw tot eeuw gewaagen,
 Door snoode streken van het vrouwelyk geslacht,
 En door den band, die Man en Vrouw, zo dierbaar acht,
 Te baaren uur op uur. Want of hy zal nooit vinden
 Een fraaije wedergaê, waar aan hy zich kan binden,

Maar zulk een die zyn ramp of kwaade keur hem schenkt :
 Of licht'lyk zal hy nooit, een Gaë; met wie hy denkt
 En wenfcht te leven, om haar fteegheid konnen winnen,
 Daar ze een van minder deugd en waarde zal beminnen :
 Of zo zy hem bemint, dan komt het streng verbod
 Der oud'ren in den weg, en rooft hem haar genot :
 Of licht werd hy te laat in zyne keur bevonden,
 Als ze aan een ander, dien hy haat, reeds is verbonden :
 Het welk een Ilias van ramp en ongeval,
 En duizend plaagen aan den Menfch verwekken zal,
 En hem een leven doen vol bitterheden fmaaken,
 Zyn vreë verftooren en zyn huis onzalig maaken.
 Hier floot hy, en hy wend zyn rug naar Eva : Maar
 Zy, die door dit verwyf, niet af te zetten waar,
 Viel, wyl een traanenvloed uit bei haar oogen vloeyde,
 Daar zy haar hangend hair, en de Aarde meê befproeyde,
 Voor zyne voeten neêr, en, in dien ted'ren ftand,
 Zyn kniën omhelzende met haar albaft hand,
 Smeekt zy om vrede, en ging dus voort met haare klagten;
 O Adam! wilt ge my, dien 'k zonder end' moet achten
 En minnen, op deez' wys verlaaten, ftraf van zin?
 De Hemel melde aan u met welke oprechte min
 En tedere achtting ik u eer, myn welbehaagen!
 Onweetend' hebbe ik 't pad der dooling ingeflaagen,
 En ongelukkig u verraft. Ei leen uw oor.
 Geef aan myn fmeekingen, myn klagten toch gehoor.
 Ik binde en ftrengel om uw' voeten deez' myn armen
 Onfcheidbaar vast: Ei neig uw ooren na myn kermen :
 Beroof me, ontrek me niet uw vriend'lyk aangezicht,
 My meer verkwikkende als het morgenbaarend licht.
 Ontneem my niet uw hulp, uw raad, all' myn vermogen
 En fteun in deezen nood: ontrekt ge my uw oogen,
 Waar zal ik heenen gaan? waar blyven? wyl de dood
 Ons licht in weinig tyds neêrklint in 's Aardryks fchoot.
 Ei laat'er tuffchen u en my weêr vrede weezen,
 Verknocht in druk en vreë, verbonden als voor deezen,
 Ja door een vyandfchap te zaam gehegt, waar meê
 Wy onze weêrparty, dien roover van den vreë,
 Den fnood' en flimmen Slang, die, zo ons God deed hooren,
 Voor ons ééns buigen moet, gelykerhand verftooren,

En moedig gaan te keer. Ei! oeffen toch uw' haat,
 Om onze elende en druk en deerenswaarden staat,
 Niet tegen my, die reeds verlooren, met meer plaagen
 En rampen fryden moet, dan myne kracht kan draagen,
 En dus onzaliger dan gy. 't Is waar dat wy
 Te zaamen zondigden: maar gy myn Ega, gy
 Slechts tegen God: doch ik en tegen God, en tegen
 Myn waardsten Man, dien 'k heb van zyne gunst vetkregen.
 Ik ga weêr naar de plaats daar God ons vonnis sprak,
 En dring met naare klagt door 't Hemels starrendak,
 Om van uw hoofd de straf op my alleen te wenden,
 Die de eenigste oorzaak ben dier rampen en elenden,
 Die gy om mynent wil moet lyden. Ik alleen
 Ben 't eigen onderwerp van Gods verbolgentheên.
 Hier eindige Eva wel haar woorden, niet haar traanen,
 Waar door zy Adam poogt tot zachtheid aan te maanen.
 Haar nederig gedrag, waar in zy trouw volhard,
 Tot haar vergiffenis van 't kwaad gefchonken werd,
 Wekte in 't ontfermend hart van Adam mededoogen:
 Zyn hart kon niet bestaan voor 't minnelyk vermoogen
 Van haar, die onlangs was de vreugd van zyn gemoed.
 Hy liet, op haare klagt en 't storten van een vloed
 Van traanen, door het schoonst' der schef's len, dat verlegen
 Aan zyne voeten lag te smeeken, zich beweegen:
 Hy, als onweerbaar en beroofd van wapens, gaf
 Zich over, sneed den draad van zyne gramfchap af,
 En greep haar by de hand, en zet haar op haar voeten,
 En komt met zachter taal zyn Eva dus ontmoeten:
 Zo onvoorzichtig en begeerlyk als gy waart
 Voorheen, zo zyt gy nu, die, onbedacht van aart,
 Iets wenscht dat gy niet kent, die duldelooze plaagen,
 De straf van ons misdryf alleenlyk wenscht te draagen.
 Helaas! tors met geduld uw eige straf alleen,
 Onmagtig om den vloed van Gods verbolgentheên,
 Waar meê hy u laatst dreigt, te dragen naar behooren,
 En die weêrbarftig droegt myn ongeduld en tooren.
 Zo yv' rig smeeken en gebeden Gods besluit
 Verand'ren konden, 'k borst in heilige yver uit;
 Ik zou my spoeden om voor u aldaar te wezen,
 En met een zwaarder stem en luider dan voor deezen;

God

God bidden, dat de straf van 't kwaad slechts op myn hoofd
 Alleen mogt storten; dat hy 't vuur zyn's toorns verdooft,
 Omtrent een zwakker kunne, aan myne zorg bevolen,
 Die 'k al te licht vertrouwde en ydel raakte aan 't doelen.
 Maar rys, myn Eva, rys, en staaken we ons krakeel.
 Laat ons elkaer niet meer belaften, in dit deel,
 Van eenen and'ren kant, genoeg bezwaard en schuldig
 Geoordeeld: draagen wy ons bitter lot geduldig,
 En munten wy slechts uit in onderlingen pligt
 Van liefde, om in deez' staat van zulk een zwaar gewigt,
 Getrouw elkanders last en leed te helpen draagen.
 De dood zal, zo ik gis, zyn komst noch wat vertraagen,
 Tot meerd'ring onzer smert, die, na veel ongeval,
 Op ons rampzalig Zaad, in 't ende, daalen zal.
 Hier op sprak Eva, nu een weinig aan 't bedaaren:
 O Adam! tot myn leed kwam ik gestaêg te ervaren,
 Dat ik met woorden zo spoorbyster en ontzind,
 Gelyk ons de uitkomst leert, nooit ingang by u vind;
 Nochtans wil ik, versterkt door uw verlichte reden,
 (Schoon uwe gunst onwaard, die 'k won door myn gebeden,
 In hoop dat ik uw liefde, uw min, waar door myn hart
 In leven en in dood de grootste rampen tart,
 Vernoegeen kan) u niet verbergen, wat gedachten
 In myn onrusten borst, myn bangen geeft verkrachten,
 Die nochtans strekken tot verzachting van ons lot,
 Of 't einde, ons opgelegd door een vergramden God,
 Die, schoon hoe fel en naar, veel lichter zy te waagen,
 Dan de onverdraagb're smert van onbedenk'bre plaagen.
 Hoor, legt de zorg zo diep voor 't nakrooft ons op 't hart,
 Dat ons te teelen staat, tot een onfeilb're smart,
 En end'lyk voor den dood een lekker aas moet strekken:
 Zo 't smert'lyk zy de smert aan and'ren te verwekken,
 Ons zaad, ons eigen zaad, een jammerlyk geslacht,
 Dat uit ons spruiten zal op de aard' van God veracht,
 En 't doelwit van zyn toorn, en dat in 't ende 't leven
 Moet als een roof aan dat roofzuchtig monster geeven:
 Wel aan! 't staat in uw magt, voor myne ontfangkenis
 Dat nageslacht, noch niet geboren, voor een wis
 Verderf te hoeden, en zyn rampen voor te komen.
 Gy zyt noch kinderloos: wel, blyf zulks zonder schroomen:

Zo word de graage dood, die nu reeds watertand,
 Bedrogen, en hy moet zyn hong'rig ingewand
 Met u en my verzaên. Maar zyt ge in dit vertrouwen,
 Dat, zo we elkanderen van dag tot dag beschouwen,
 En omgaan, daar de liefde ons toeftraalt met haar licht,
 Het hard zou vallen zich te spaanen van den pligt
 Des huw'lyks, en geprangt door zoete minnepynen,
 De lieve hoop van drift tot niets te zien verdwynen,
 In 't oog van 't voorwerp, dat aan een en zelve lust
 Gelyk'lyk kwynt; een ramp zo zwaar als me is bewuft,
 Een pyniging zo groot als wy ooit kunnen lyên:
 Om tevens dan ons zelf, en all' ons zaad te vryên
 Van 't geen voor beiden word gevreeft in deezen nood;
 Wel aan, bekorten wy het werk; laat ons de dood
 Slechts zoeken daar hy is: of zo wy hem niet vinden,
 Dan doe onze eigen hand hem dienft in ons te ontbinden
 Van 's levens droeven band. Hoe staan we dus benard?
 Wat draalenwe om ons zelf van onverdraagb're smart
 Te ontlasten, trillende van vrees, die ons in 't ende
 Geen ende toont, dan dood, het honk van alle elende?
 't Is slechts aan ons gesteld, wy hebben keur van weg,
 De kortste is allerbest. Wat baat lang overleg?
 Zo word verwoefing door verwoefing best bestreden.
 Hier slootze of liever brak de wanhoop haare reden;
 Zo had het denkbeeld van de Dood haar brein verward.
 Maar Adam, door dien raad niet in zyn ziel benard,
 Bevond door beter hoop zyn sterk gemoed gesteven,
 En kooft aan zyne Vrouw dit troost'lyk antwoord geeven:
 Dat gy en 't leven en al 's levens vreugd versmaad,
 Schynt, Eva, iets in u, dat end'loos hooger gaat
 En beter is, dan 't geen gy vraakt. Maar om die reden
 U zelf met eigen hand (helaas! ik schrik) te ontleeden,
 Weêrspreekt dat hooge en dat uitmuntende, 't welk ik
 Van u vermoede, en fluit behalven uwen schrik
 En angst en naberouw, die smaad in, die ik hoorde,
 Om dat gy 't leven en 't vermaak, dat u bekoorde,
 Zo ras verlooren hebt. Of wenscht gy om den dood,
 Als of ze u van ellende en alle smerte ontbloot?
 En denkt gy de uitspraak van dien God, die ons doet duchten
 En vreezen, op die wyze, elendige! te ontvluchten?

Helaas! dat's mis: zyt vry verzekert dat die God,
 Die, zonder straf, nooit door een sterv'ling word bespot,
 Voorzichtiger zyn arm en gramschap weet te reppen,
 Dan dat hy zich van ons zou laten onderscheppen.
 Ik vrees met meerder recht, dat dood, dus met ons hart
 Gezocht en ingehaald, ons niet van onze smart,
 Die't vonnis op ons legt, myn Eva, zal behoeden.
 Zo snood een daad ontitak in gramschap wis dien goeden
 En wyzen Schepper, om te maaken dat de dood
 Zelf in ons leeven zou. Des laat ons in deez' nood
 Een veiliger besluit, een betere uitkomst zoeken:
 Dat kon ik, zo ik denk, door myn gezicht verkloeken,
 Wanneer ik overwoog met aandacht, dat die God,
 Wiens goedertierenheid geen end' heeft, by het slot
 Van de uitspraak voegde, dat uw Zaad eens zou verbreeken
 Den kop der Slange, en zich van zyn verleiding wreken.
 Dat waar' gewis een kleene en lichte wraak, indien
 Ik niet met de oogen van geloof kon verder zien,
 En voor den kop dier Slang niet moest den Satan achten,
 Die, in een Slang gehuisd ons onheil wou betrachten:
 't Vermorz'len van zyn hoofd waar wraaks genoeg behaald,
 Maar die men missen zal, wanneer wy verr' verdwaald
 Van 't rechte spoor, een moord met eigen hand volvoeren,
 Tot smaad van Hem, in wien wy leeven en ons roeren;
 Of door een dwaas besluit, gelyk uw voorstel is,
 Om kinderloos den dood te smaaken: want gewis
 Dan zouden wy de straf van onzen vyand derven,
 En van Gods grimmigheid een grooter straf verwerven.
 Des meld geen woorden meer van eigemoordery,
 Noch will'ge onvruchtbaarheid, die ons zo schad'lyk zy.
 En waar door ons de hoop van alles werd benomen,
 En waar uit anders niets dan zielverdriet kan komen,
 Benevens hovaardy, en spyt, en ongeduld,
 Weêrstreving tegen God, vergrooting onzer schuld,
 En 't jok, rechtvaardig door de Godheid ons beschooren.
 Denk, hoe genaderyk Zy wilde ons smeeken hooren,
 En ons verwyzen! want geen woord glipte uit haar mond
 Dat op de gramschap of verdelging schein gegrond.
 Wy dachten dat de dood zou naar Gods dreigen volgen
 Op deezen dag; en zie, hoe zeer Hy was verbolgen,

U heeft Hy slechts voorspelt, dat gy, met angst en smert,
 Uw telgen teelen zoud; 't geen weder ryk'lyk werd
 Vergolden, door een vrucht, uit uwen buik gekomen.
 De vloek, helaas! een vloek, die my met angst en schroomen
 Vervult, vloeit af op my, wanneer ik deezen grond
 Beschouw', waar uit ik 't brood moet zoeken voor myn mond,
 Door arbeid, moeite en zweet; maar die zyn licht te dragen;
 Want ledigheid kan my veel min dan haar behaagen,
 Vermits myn handen werk, my in dien zwaaren last
 Zal sterken; en op dat de koude ons niet verrast,
 De hitte ons niet verveel, wou 't Godlyk welbehaagen,
 In 't eene en 't andere genadig zorge dragen,
 Voorziende en kledende ons, schoon onverzocht, als met
 Zyn eige hand, en zelfs na 't schenden van zyn wet,
 Terwyl Hy 't vonnis sprak geraakt door mededogen:
 Hoe veel te meer zal Hy, door ons gebed bewogen,
 Zyn ooren op'nen, en zyn ingewanden door
 Genadê beweegen; en ons leeren, hoe we ons voor
 De bar- en strengheid van elk jaargetyde hoeden,
 Wen regen, hagel, ys en sneeuw op 't felste woeden,
 Gelyk de lucht nu reeds op deezen berg vertoont,
 Terwyl de wind, die in deez' landstreek woed en woont,
 Nu bits en vochtig waait, en 't loof van deeze boomen,
 Zo heerlyk uitgebreid, zyn luister heeft benomen.
 Dit roept, dit wekt ons, om deez' woefte streek te ontvliên,
 En naar een beter oord en schaduwe uit te zien,
 Om in een warmer lucht alle onz' verkleumde leden
 Te koest'ren, eêr de star, die dag'lyks hier in Eden
 Haar glanssen toont, zich heb verscholen, en ons stort
 In eenen kouden nacht, die langs hoe strenger word.
 Dan trachten we om den gloed van haar verkwikb're stralen,
 Die t'zaamen loopen, en weêrom te rugge daalen
 Door stof, die brandbaar is, te ontfteeken met veel vrucht;
 Of zien twee ligchaamen, op één geperft, de lucht
 Tot vuur vermaalen, als de wolken, sterk aan 't zweeven
 En worft'len, of met kracht door fellen wind gedreven,
 Den bliksem door dien stoot schuins snorrende vertint;
 Den bliksem, die gevoerd op vleug'len van den wind,
 Door zyne dwarfle vlam, in woede niet te toomen,
 Het gommig hout ontvonkt van Pyn- en Denneboomen;

En

En ons van verre zend een' hitte, die ons streelt,
 En eene warmte als die der Zonne is mededeelt;
 't Gebruik van zulk een vuur, of wat ons op moet wekken,
 Dat in 't verdiende kwaad, tot hulp en troost kan strekken:
 God zal, wen we om zyn gunst hem smecken met gebeên,
 Ons leeren, hoe we best ons leven hier beneên,
 Doorbrengen zonder moeite, ons met zyn liefde omarmen,
 Met kracht beschaduwen, en voor meer leed beschermen,
 Tot dat wy endelyk belanden in het stof,
 Onze allerlaatste rust, onz' eigen Huis en Hof.
 Niet beter dan, vriendin, als derwaards heen te streeven,
 Daar God ons vonnis velde, om de Oorsprong van ons leeven,
 Eerbiedig leggende ter Aarde op onze kniën,
 't Ootmoedig offer van 't verflagen hart te biën,
 Belydende ongeveinst Hem 't misdryf onzer daaden,
 Hem smeekende, dat Hy, die ryk is in genaden,
 Ons onze schuld vergeev', terwyl ons oog den grond
 Met heete traanen natt', en 't zuchten van den mond
 De dunne lucht vervull', uit eenen geest gekomen,
 Die door verbryz'ling en ontzagh is ingenomen,
 Tot een onloochenbaar bewys, dat waare boet'
 En zuiv're ootmoedigheid beweegen ons gemoed,
 En Hy zal (dit's myn hoop) geraakt door mededogen
 Aflaaten van zyn toorn, in wiens goedgeunstige oogen,
 Wanneer Hy 't allerhoogst' door gramichap s'cheen geraakt,
 Niets dan genade, gunst, en hemelgoedheid blaakt'.
 Dus sprak der Menschen stam, met waar berouw in 't harte
 Geraakt, en Eva voeld niet minder haare smarte.
 Zy gingen onverwylt ter plaats daar 's Hemels Heer
 Hen had verwezen, en zy vielen fluks ter neêr,
 Voor zyn Genadetroon, belydende hunn' daaden,
 En smeekende, dat Hy, die ryk is in genaden,
 Hen hunne schuld vergeev', terwyl hun oog den grond
 Met traanen vochtig maakte, en 't zuchten van hunn' mond
 De dunne lucht vervulde, uit eenen geest gekomen,
 Die door verbryz'ling en ontzagh was ingenomen,
 Tot een onloochenbaar bewys, dat waare boet'
 En zuiv're ootmoedigheid bewoog hun teêr gemoed.

Einde van het tiende Boek.

HET

HET PARADYS VERLOOREN.

ELFDE BOEK.

Inhoudt.

Gods Heilzoon brengt de beë der Menschen onder de oogen
 Zyn's Vaders, en Hy smeekt, dat Hy zyn toorn verzacht.
 God, door de voorspraak van zyn lieven Zoon, bewoogen,
 Aanvaardze, krygende uit zyn Eorgtocht waarde en kracht:
 Doch wil niet dat zy meer in 't Paradys verblyven.
 Hy zendt vorst Michaël, der Cherubynen Hoofd,
 Met eene Bende heen, om hen daar uit te dryven,
 Met last, op dat hy 't vuur van Adam gansch niet doofd,
 Hem zaaken, in der tyd te volgen, te openbaaren.
 Vorst Michaël daalt neër, die Adam straks ontdekt.
 De Aardsengel meld Gods last, terwyl zyn Leger-schaaren
 Ter wacht staan, door de stem hun's Veldheers opgewekt.
 Aardsmoeder Eva weent; en Adam pleit 'er tegen;
 Doch onderwerpt zich Gode, en kent in 't end zyn plicht.
 De Aardsengel, op den Berg, met d'eersten Mensch, gesteegeen
 Terwyl zyn Eva slaapt, vertoon't aan zyn gezicht,
 All' 't geen 'er sints dien tyd moest over 't Menschdom komen,
 Tot dat de Watervloed all' de Aard' zoude overstroomen.

DUs staan zy ned'rig en boetyaardig voor Gods oogen,
 Hem biddende, met ernst, opdat Hy wierd bewoo-
 gen,
 Dewyl voorkomende genade, neêr gedaald
 Van 't heilig Dekzel der Verzoening, had vermaald
 Hun steevig hart, en in de plaats een hart doen groeijert,
 Dat nieuw en vleesch'lyk was, waar uit geduurig vloeijen
 Volmaakte zuchten, die de geeft der Beed' hen baard',
 En daar aan vleug'len gaf, om, met een sneller vaart

XI. Boek.

Z.

Dan.

Dan 't luid gefchreeuw, dat zich in Tempelen doet hooren,
 Te vliegen van om laag, in Gods alhoorende ooren.
 Hunne ernft was ongemeen, en hun verzoek van meer
 Belang en waarde, als dat van 't oude Paar, die eêr,
 Naar 't oud gerucht (doch niet zo oud zo lang verleden
 Als dit) Deukalion en Pyrrha, kuifch van zeden,
 Om 't zondig Menschdom, in den watervloed gefmoord,
 Hervóort te brengen, van een heilvuur aangefpoord,
 Voor Themis offerkift hun beê godvruchtig ftorten.
 Hunn' Beden vloogen langs drie onverwikk' re fporten
 Geloof en Liefde en Hoop: Zy ftygden onverlet,
 Daar heur geen wind van nyd in 't rennen paalen zett',
 Te leur ftelt of verkort, maar ongefuit naar boven,
 En dringen door de deur van 't Hof van alle Hoven.
 Toen, daar 't Altaar van goud (1) een lekk'ren geur ver-
 fpreidd',

Bewierookt, kwamen zy den God der eeuwigheid,
 Den grooten Vader, door hun Heiland, onder de oogen:
 De grooten Heilzoon, door menfchlievendheid bewoogen,
 Bood die zyn Vader aan, en maakt, verheugd van zin,
 Van zynen Borgtocht, voor het Menschdom, dus 't begin.
 Befchouw, ô Vader! zie hier 's Aardryks eerste vruchten,
 Door uw genaê geplant, in 's menfchen hart; deez' zuchten,
 Deez' smeekingen, die ik, getroffen door het lot
 Der menfchen, even als uw Priester, groote God!
 In dit myn Reukwerkvat, uit eeuwig goud geklonken,
 Vermengd met wierookgeur, my door uw gunft gefchonken,
 Voor uw gezicht vertoon en opdraag; vruchten, die,
 Door U in hen gezaaid, ik weeld'rig wafchen zie,
 En van veel beter fmaak, dan die zy, door 't hanteeren
 Der Boomen in den Hof, waar in ze U moesten eeren,
 Voortbragten, eêr zy, uit den ftaat van hun geluk
 En zuiv're onnozelheid, neêrftorten in den druk.
 Nu neig, ô Vader! neig uwe ooren naar zyn smeeken.
 Laat zyne zuchtingen uw toorn en gramfchap breeken;
 Zyn zuchtingen, die hy U zonder woorden doet,
 Onkundig, op wat wyz' hy U aanbidden moet.

Laat

(1) Daar 't Altaar van goud enz.] *Openb. VIII. vers 3. en 4.*

Laat ik zyn Tolk, zyn Borg en waaren Voorfpraak (1) ftrekken.

Ik zy flechts 't dekfel der verzoeninge, om te dekken
 Zyn misdaad voor uw oog; Ent all' zyn werken, 't zy
 Die goed zyn, ofte kwaad, ô Vader! flechts op my:
 Door kracht van myn verdienfte; en tot zyn heil gedreeven,
 Volmaak ik de eerfte, en door het derven van myn leeven
 Betaal ik voor de laafte. Ontfang dan, neem my aan:
 Aanvaard van deez' in my, die nedrig voor U ftaan,
 Den reuk van vrede en van verzoening met de menfchen:
 Ei! laaten zy met U bevredigd, naar myn wenfchen,
 Op de Aarde leeven, tot hun dagen, die geteld,
 Maar treurig zyn, en tot de dood, nu uitgefeld,
 Hun ftraf en vönnis (dat ik wel wat wil verzachten
 Maar niet vermind'ren op hun fmeeken en hun klachten)
 Ten eind', hen voeren en hen zullen leiden tot
 Een beter ftaat en heil, een heuchelyker lot,
 Daar ze allen, die 'k verlofte en mynen gunft wou toonen;
 In vreugde en zaligheid, alle eeuwen, zullen woonen,
 Vereend met my, gelyk ik ben met u vereend. (2)
 Waar op Hy aan zyn Zoon dit antwoord heeft verleend,
 Daar onverdraagb're glans zyn God'lyk hoofd omftraalde:
 Myn welgeliefden Zoon, wiens liefde zegepraalde!
 Erlang, verkryg all' wat gy voor het menfchdom bid;
 Want all' wat gy verzoekt is myn befluit en wit.
 Maar dat de Menfch in 't Hof van Eden meer zou leeven,
 Verbied de wet, die 'k aan natuur heb voorgefchreeven.
 Deeze Elementen van onfterffelyke kracht,
 En zuiver in hunne aard, gevormd door onze magt,
 Die met geen ongefchikte en vuile en groove ftoffen
 Vereenen konnen; of te zaatmen paaren, ploffen
 En werpen hem, befmet, onrein, en ongefteeld,
 Nu buiten, flechts bekwaam, om op een flechter veld
 En in een and'ren lucht, vergangklyk voedsel te eeten,
 't Geen hem den weg tot zyn ontbinding beft doe weeten,

Z 2

Ge-

(1) Voorfpraak] 1 *Joh. II. vers 1.*

(2) Vereend met my gelyk ik ben met u vereend] *Joan. V. vers 7.*

Gewrocht door zonde, die eerst alles krenkte, en ras
 Verdorf, dat, uit zich zelf, steeds onverderfelyk was.
 Men kon toen Ik hem schiep twee giften in hem leezen,
 Onfeilbre zaligheid, en een onsterfelyk wezen:
 Het eerste mist'hy dwaas: Het laatste zoude alleen
 Hem strekken, om zyn smert en onheil daar beneên
 Te maaken zonder end', ten ware ik had besloten,
 Hem, door de dood, myn Zoon, in 't duister graf te stooten:
 Zo werd de dood in 't end zyn toevlucht, die hem, na
 Dit leven met verdriet en rampen, leed en schae
 Zal zyn geëindigd en gezuivert, door de krachten
 Van 't waar geloof, en door myn wetten te betrachten,
 Weêr op zal geeven, tot een tweede en beter staat
 Van leven, gantsch vernieuwd in werken, raad en daad,
 En in vernieuwing der rechtvaardigen en vroomen,
 Op dat hy eind'lyk mag door my een plaats bekomen
 En in den Hemel, en op d'Aard, vernieuwt in stand.
 Maar laat ons 't zalig heir, myn Zoon en Rechterhand!
 Uit alle streeken van myn Hemel, all' myn troepen
 De Zoonen van het licht, myn Helden, zaamen roepen:
 'k Wil hen myn oordeel niet verbergen. 't Is myn wensch
 Om hen te ontdekken, hoe 'k zal hand'len met den mensch,
 Gelyk ik voor hun oog ontdekte all' mynen handel,
 Met een oproerig rot van Eng'len, snood in wandel,
 Wier slag, hen toegebragt door U, hen vaster deed
 In hunnen standplaats staan, beducht voor 't zelfde leed.
 Hier sloot de Vader, en de Zoon gaf, zonder spreken,
 Den dienaar, dien de wacht was toevertrouwd, het teken:
 Hy blies op zyn trompet, die, mog'lyk naar dien tyd
 In Horeb wierd gehoord, aan 's Hemels komst gewyd,
 Toen God daar nederdaalde (1) en liet zyn luister blinken,
 En in den laaften dag des Oordeels licht zal klinken.
 De gansche Hemelstreek weêrgalmde van 't geluid.
 De kinderen des lichts begaven bly zich uit
 Hun zaal'ge Beemden, en Waranden, Velden, Dreeven,
 Die, by de wateren van 't eeuwigduurend leven,
 Met onverwelkbaar loof den grond, fontein en bron
 Beschaduwden in 't oog van de ongeschapen Zon,

Met

(1) Toen God daar nederdaalde] *Exod. XIX. vers 20.*

Met overfnellen spoed ter plaats daar God elk daagde.
 Elk nam zyn eigen fteê, tot dat het God behaagde
 Zyn onherroepb'ren wil, van zynen hoogen Troon,
 Op de eeuwigheid geficht, te dond'ren op deez' toon.
 Myn Zoonen! ziet: de mensch, in 't fchenden van Gods
 orden,

Kent en het goed en 't kwaad, is ons gelyk geworden (1)
 Na 't proeven van de vrucht, die 'k hem verbood op ftraf
 Des doods; maar dat hy roeme op kennis die z'hem gaf,
 Op kennis van het goed dat hy verloor, en kennis
 Van 't kwaad dat hy verworf, door 't plegen van die fchennis:
 Gelukkiger, indien hy daar door was geraakt,
 Om 't zaligende goed te kennen klaar en naakt,
 En niet het dood'lyk kwaad. Nu doet hy niets dan klaagen,
 En smeekt my met een geeft, door diepen rouw verflagen,
 Een werk door my gewrocht: Maar licht verflapt in 't kort
 Die ernft: Ik ken zyn hart, door 't ydele overftort,
 Veranderlyk en zwak, gelaaten aan zichzelfe.
 Maar op dat hy zich niet in meerder onheil delve,
 Zyn hand niet uitfteeke, en ook neem' van 's levens Boom,
 Ten eindehy, in waan misleid, daar door bekoom'
 Een leven, 't geen de dood niet magtig zy te fchenden,
 Besloot ik, tot zyn nut, hem uit den Hof te zenden,
 Om de Aard' waar uit hy is, een grond die hem des paff,
 Te bouwen. Michaël ik geef u deezen laft:
 Neem keur van Helden, tot den kryg bekwaam en vaardig,
 En wakker toegeruft, zulk een bezending waardig,
 De bloem der dapp'ren uit het Cherubynendom,
 Op dat de vyand, om der Menschen wil, of om
 Den grond, dan onbewoond, door zyn geweld en lagen,
 Geen nieuwen kryg verwekke, en brouwe meerder plaagen.
 Ontferm u niet, maar dryf het zondig Paar terftond
 Uit 's Heeren Paradys, 't onheilig van den grond
 En de Aard' die heilig is, en doe met een hen hooren,
 Dat zy, en hun geflacht, door myn gerechten tooren,
 Voor eeuwig uit die plaats, die Ik hen eigen liet,
 Gebannen zyn. Maar op dat ze echter, door verdriet,

Z 3

Op

(1) Isonsgelyk geworden] *Gen. III. vers 22.*

Op't hooren van hun straf, dit vonnis, niet bezwyken,
't Geen ge onverbidd'lyk zult volvoeren zonder wyken
Of wank'len; (want ik zie dat zy in hun gemoed
Verlagen, hun misdryf beweenen met een vloed
Van traanen) doe hen niet door kracht van woorden schrikken,
Indien zy naar uw last zich Godgelaatig schikken.
Laat Adam ongetrooft niet weg gaan: doe hem zien
Al't geen in laater tyd moet naar myn raad geschiên.
Ik zal u door myn Geest verlichten en bestraalen.
Vermeng't vernieuwen myn's Verbonds in uw verhaalen,
Te doen in't Vrouwen Zaad: en laat hen, schoon de smert
Hen nu doet treuren, gaan in vrede en bly van hart.
Voorts plaats aan de oosterzy des Hof's, alwaar het komen
Naar Eden opwaards, werd't gevoeg'lykste ondernomen,
Een Cherubynenwacht, gewapend met een zwaard,
Wiens vlammelemmer draait, met snelle en vlugge vaart,
Geduurig heen en weêr, om alle nad'ring tevens
Te hind'ren, en den weg, die naar den Boom des Levens
Geleid, te sluiten, op dat deeze Hof niet strekk'
Voor 's Afgronds Geestendom een schuilplaats of vertrek,
En al't geboomt' hen zy tot roof, om, als te vooren,
Met die gestoolen vrucht, het Menschdom te verstooren.
Hier zweeg de Almagtige, en de Aardsengel, vergezeld
Met eenen held'ren troep van Cherubynen, sield
Zeer schieelyk naar om laag, op Cherubynenschachten;
Hy tot zyn boodschap, zy om op zyn wenk te wachten.
Elk had vier wezens of vier aangezichten (als
De Fabel ons vermeld van Janus) en de hals
En't ligchaam was alom doortikt met levende oogen,
In tal vry meerder dan daar Argus (1) op kon boogen,
En al te waakzaam, om, betoverd door't geluid
Van eene veldpyp van Arcadië, of de Fluit

Van

(1) Argus] Zoon van Aristes, een Herder met honderd oogen, werd door Juno gebruikt om Iö, dochter van Inachus, te bewaaren, die Jupiter, welke op haar verliefte was, in een Koe bad berschapen. Mercurius speelde hem in slaap, en doodde hem door bevel van Jupiter, en Juno berschiep hem in een Paauw. Zie de Heiden'sche Dichters.

Van herder Hermes, of zyn staf, die 't slaapen teelde,
 Te sluim'ren. Midd'lerwyl ontwaakte, in vollen weelde,
 De purp're dageraad, om met zyn helder licht,
 Dit waereldrond op nieuw te groeten naar zyn pligt,
 En 't dorstige aardryk door een morgendaauw te streelen,
 En het zyn balssem, die het frisch maakt, meê te deelen,
 Als Adam en zyn Vrouw, naar 't sluiten van hun beê
 En lofzang, opgestaan van hunne legersteê,
 Een grooter kracht, gedaald van boven, ondervonden,
 Die nieuwe hoop verwekte uit wanhoop, die de zonden
 Hen eertyds baarden: 't was een blydschap, maar gepaard
 Met vrees, 't geen Adam dus zyn Weêrgade openbaard,
 En als vernieuwde, door deez' wellekome reden:
 't Geloof begrypt zeer licht, dat all' wat wy beneden
 Ontfangen, van om hoog, ô Eva! nederdaalt:
 Maar dat 'er iets van ons, zo verr' van God verdwaald,
 Ten Hemel stêig'ren zou, van zulk een groot vermogen,
 Dat die volmaakten Heer daar door als werd bewoogen,
 Gaat boven myn begrip. Doch eene korte zucht,
 Uit 's menschen geest gevloeid, vliegt opwaards door de lucht,
 En plaatst zich voor zyn troon: want sints dien tyd wy tracht-

ten,

Om door 't gebed, den toorn der Godheid te verzachten,
 Voor Haar gebogen met een ned'rig harte en geest,
 Zag ik Haar ruim zo zacht als ze immer is geweest,
 Verzoenbaar, neigende, zo 't schein, genaêryke ooren,
 Om onze oprechte bede en ons gesmeek te hooren.
 'k Wierd overtuigt, dat myn gebed, verhooring had
 Verworven, door Haar gunst, die 'k duur en heilig schat:
 De vreê nam in myn borst weêrom zyn eerste stede,
 En stelde die belofte, als 't zegel van Gods vrede,
 Op nieuws voor myn gezicht, dat end'lyk eens uw Zaad
 Vermorz'len zou den kop der Slange om haar verraad;
 't Geen in dien angst niet wel, of gansch'lyk niet begree-

pen,

My end'lyk vergewifcht, dat all' de felle neepen,
 De bitterheden en de smerten van den dood,
 Van ons geweeken zyn, en dat we eens, vry van nood
 En leed en zwaarigheid, voor eeuwig zullen leeven.
 Heil zy u, Eva! dan, om 't heil, aan u gegeven,

Met recht aldus genaamd, Aardsmoeder van 't geslacht (1)
Der menschen, uit wiens schoot al't menschedom word verwacht,

Gemerkt de mensch door u het leven moet ontfangen,
En weder al wat leeft, of 't leven zal erlangen,
Zal leven voor den mensch alle eeuwen uit en in.
Daar Eva, droevig van gezicht, doch zacht van zin,
Haar Adam dus op diende: Ik ben dien naam niet waardig,
Ik, de overtreedster, u tot hulp geschikt, maar vaardig
Geworden tot uw strik: 'k verdien eêr, voor altyd,
Verachting, laster, smaad, mistrouwen en verwyf.
Maar God myn Rechter is genadig zonder ende,
Die my myn schuld vergeeft, my, de oorzaak der elende,
Die alles aan den Dood eerst cynsbaar heb gemaakt,
Met 's levens bron bestraald, door gunst aan 't hart geraakt:
'k Erken, daar naaft uw gunst, die my een naam wilt schenken,

Dien ik onwaardig ben, die all' ons heil kon krenken.
Maar 't veld, met moeite en zweet ons opgelegd door God
Te bouwen, noodigt ons, ja roept ons, na 't genot
Eens slaapenloozen nachts, om tot ons werk te spoeijen.
De Dageraad gewoon, door roozerood, te gloeijen,
Om onze elende, als gy bespeurt, niet droef te moê,
Begint zyn purp'ren togt, en lacht ons vrolyk toe.
Kom gaan wy (nimmermeer zal ik uw zy begeben)
Daar 't werk ons deezen dag verwacht, myn tweede leven,
Ons werk, nu lastiger dan wel voorheen, tot dat
Weêr de avond vallende, de zon duikt in het nat.
Wat kan, terwyl wy in deeze schoone Dreeven wonen,
Ons lastig zyn? Laat ons elkander hulp betoonen,
En, schoon gevallen, hier ons leven met geneugt
Doorbrengen, stappende vernoecht van deugd tot deugd.
Zo sprak ze en wenschte zulks, nu ned'rig en verlagen.
Maar 't eeuwig noodlot wou dien wensch niet onderschraagen.
Want nu gaf eerst Natuur, als uit haar kracht gerukt,
Veel tekens, Lucht, Gedierte en Vog'len ingedrukt:
De Lucht had naauw de bos des morgenstonds genooten,
Ofstaande. Dicht by hen komt uit het zwerk geschooten

Een

(1) Aardsmoeder van 't geslacht.] *Gen. III. vs. 20.*

Een vrees'lyke Arend, die twee vogels, schoon van pluim,
 Vervolgde, snel van vaart, door 't ongemeeten ruim.
 Het schriklyk Dier, dat heerschte in bosschen, ryk van boomen,

En de eerste Jager was, all' brullend' neêrgekomen
 Van een verheven berg, vervolgde wreed en stout;
 Een koppel Dieren, die 't sieraad was van het woud,
 Een Hert en Hinde: Zy, die hunne vlucht bestierden
 Naar de oosterpoort des Hof's van vader Adam, wierden
 Ontdekt: hy zag deez' jagt, en 't onbesuift geweld
 Des Arends, en hy sprak tot Eva gantsch ontfeld:
 ô Eva! 'k voel en zie verandering genaaken
 Van kracht en indruk, die ons God wil kenbaar maaken,
 Door stomme tekens in Natuur, de Boden van
 Gods schroomelyk besluit, zich strekkend' wyder dan
 Ons zwak vermogen reikt; dat ons in deeze morgen,
 (Ons, die op 't strafs ontslag nu waren vry van zorgen,
 Om dat de dood ons niet zo schielyk treffen zal)
 Doet staan op onze wacht: ik vrees voor ongeval.
 Wie is 't getal bekend van 's levens vluchtige uren?
 Wy weeten niet hoe lang onz' dagen zullen duuren.
 Wat weeten we anders toch, dan dat wy, door de straf,
 Eens zullen strekken 't aas voor dood en worm en graf?
 Waar toe kan anders toch het dubbel voorwerp strekken,
 Van de ongewoone vlucht dier vog'len, die juist trekken
 Op eenen tyd een weg, langs de aarde en in de lucht?
 'k Bespeur een zeldzaamheid, die groot schynt in hun
 vlucht!

Waarom onthouden zich de schaduwen en schimmen
 In 't oosten, eêr de dag kan op zyn middag klimmen?
 Waarom is in die wolk in 't westen 't Morgenlicht,
 Dat over 't blaauw gewelf zich toond aan ons gezicht,
 Met straalend wit, en traag van gang, zo mild en teder,
 Met vracht, die Hemelsch is, daald op het aardryk neder?
 Aardsvader Adam zag niet mis met zyn gezicht,
 Wyl 't heir des hemels zeeg by dat uitnemend licht
 Uit eene wolk, gewrogt van Jaspis, naar beneden
 En streek op eenen Berg in 't alverkwikkende Eden:
 Verschyning zo vol eer! had vrees, die vleesch'lyk was,
 En twyf'ling niet het oog van Adam op dat pas

Verblind. Zy was gewis van fchoone en beet're glanffen
 Dan toen eene Eng'lenfchaar, gedaald uit 's Hemels tranffen,
 Aardsvader Jacob in Mahanaïm ontmoett',
 Alwaar hy 't veld alom, waar hy ook zynen voet
 Mogt zetten, zag getend door zulke Hemelfchaaren;
 Of toen de Berg, geficht op vuurige pylaaren,
 In vlam, te Dothan door een vuurig heir bedekt,
 Ten ftryde tegens't volk van koning Affur trekt,
 Die om verraderlyk een éénig Man te dooden,
 Viel ongewaarfchouwt neêr op de eervergeeten fnooden.
 De Vorft der Eng'len liet zyn Benden in het wit
 Van hunnen glans daar staan, om Eden in bezit
 Te neemen: Hy alleen richte onverwylt zyn fchreden,
 Om Adam, daar hy zat door angst en vrees beftreden,
 Verfchoolen onder 't loof, te vinden. Adam had
 Zyn komft gemerkt, en fprak, terwyl die geeft, langs't pad
 Naar derwaards leggende, hem naderde, onder 't lommer
 Der Boomen, Eva toe, met eene ziel vol kommer:
 Wacht nu gewichtig nieuws, ô Eva! 't geen licht zal
 Den ftaat waar in we zyn beflechten heel en al,
 Of ons met wetten, die men volgen moet, bezwaaren;
 Want gints komt zich een wolk van verre te openbaaren,
 Die reeds dien ganschen Berg befchaduwet en bedekt.
 My dunkt dat iemand, uit Godsheir, ons tegentrekt,
 En geen der minften, zo zyn gang my doet vertoonen,
 Een van de Machtigften, of een der Hemeltrouwen;
 Zo heerelyk een zwier zo fchoon een Majefteit,
 Verzelt hem in zyn komft, zyn houding en beleid:
 Nochtans zo fchrik'lyk niet dat ik hem hebb' te vreezen,
 Noch ook zo vriend'lyk niet of minnelyk van wezen
 Als Rafaël, om vry te nad'ren, daar hy treed,
 Maar deftig, met ontzagh en achtbaarheid bekleed,
 Die ik, op dat hy zich niet floore, in hem te ontmoeten,
 Met diepe eerbiedigheid en achting moet begroeten.
 Vertrek u slechts een poos. Hier floot hy zynen mond,
 En Michaël, de Prins der Eng'len, trad terftond,
 Niet hemelfch van gedaante en wezen, maar volkomen
 Gelyk een menfch, wiens fchyn hy nu had aangenomen,
 Om met hem om te gaan, naar Adam: verders had
 Hy over't wapentuig, van onwaardeerb'ren fchat,

Een krygsrok aangedaan van purp'ren gloed, wiens straalē
 Het Melibeefch (1) of 't grein van Sarra (2) overhaalen,
 Een dragt, die Koningen en Helden in beftand
 Gebruikten; waar in eêr de welbedreeven hand
 Van Iris (3) d'inflag had geverwd met fchoone kleuren.
 Zyn ftarrehelm ontgefpt, kon elk in hem befpeuren
 't Beginzel van den ftaat eens Mans, zyn jeugd nu pas
 Ontwaffen. Aan zyn zy hong 't zwaard (dat eertyds was
 De fchroom des Satans, toen hy ftreed in 's hemels tranffen)
 Als in een tekenkring vol fchitterende glanfſen;
 En in zyn hand hield hy de fpeer, doch recht om hoog;
 Voor wien zich Adam diep vernederde. Hy boog,
 In vorften majefteit en heerlykheid verheeven,
 Zich niet, maar wilde dus zyn komft te kennen geeven:
 Voorafpraak heeft de laft, die de Oorſprong van het goed,
 Ô Adam! door myn mond, u heden hooren doet,
 Niet noodig: 't zy genoeg, dat gy, die Hem dus ftoorde,
 Bewuſt zyt, dat zyn gunft uw ſmeekgebed verhoorde.
 De Dood, wen ge overtrad naar 't vonnis toen geveld,
 Word door d'Alzegenaar veel jaaren uitgefteld,
 Die Hy u ſchenkt naar zyn genaê, die gy moet eeren,
 Op dat ge u in dien tyd zoud beet'ren en bekeeren,
 En eene kwaade daad bedekken, door een tal
 Van goede werken, die zyn Geeft bewerken zal:
 Of licht uw Heer, verzoend, u wou van d'eifch ontflaaken,
 Die de alverflindb're Dood geftaêg op u zal maaken.
 Maar Hy wil niet dat ge u in dit gezegend Woud
 Dit zalig Paradys, na deezen dag, onthoud.
 Ik kom om u'er uit en naar een grond te dryven,
 Zeer verr' van deezen Hof; daar gy zult moeten blyven,
 En dien bebouwen, tot gy wederkeert tot de aard,
 De ſtof, waar uit Gods hand u eertyds heeft gebaart.

Hier

(1) Melibeefch] Een ſtad in Magnefie, nabuwig Landſchap van Theſſalie, vermaard door de purpere verw.

(2) Sarra] Is de oude naam van Tyrus, een vermaarde ſtad om het ſchoon purper.

(3) Iris] Was de bodinne van Juno, doordien ze den regen verkondigde. De Regenboog werd Iris genaamt.

Hier floot hy. Adam wierd, op 't hooren van deez' reden,
 Dit nieuws, als van een koorts en doodschrik fel bestreden,
 Die all' zyn zinnen en zintuigen stiel deed staan.
 Zyn Vrouw, die ongezien, in schaduwe der blaên,
 Dit hoorde, ontdekte haast, schier afgepynd door zorgen,
 Met deez' klagt, de plaats daar zy zich hield verborgen:
 ô Onverwachte slag! ô slag! veel erger dan
 De dood: ô Paradys! moet ik, moet ik my van
 Uw zoetheên spaanen? u verlaaten? u begeven?
 Deez' grond, waar uit ik wierd gevormd? deez' schoone
 Dreeven

En deez' schaduwen, zo frisch, zo koel, zo schoon,
 Een welgepast verblyf voor Menschen, ja voor Goôn?
 Alwaar ik hoopte in vreê, schoon treurig, all' myn dagen
 Te slyten, tot dien dag, die, naar Gods welbehaagen,
 Ons beider levenstyd zal eindigen? ô Gy
 Volschoone Bloemen! die myn Adam eêr, en my
 Daar na behaagde, en kon verkwikken en vermaaken;
 Die in een' and' ren oord zo heerlyk nooit zult blaaken;
 En gloeijen, door uw verw', die oog en zinnen streelt;
 Die 'k 's morgens, wen de zon, die alle dingen teelt,
 Uit de oosterkim verrees, en 's avonds als zy daalde,
 En haar alteelend hoofd in 't westen onderhaalde,
 Bezocht; die 'k met myn hand by 't op'nen van uw knop
 Aankweekte, en daar gy hongt u zett' weêr aartig op,
 En noemde u naam voor naam: wie zal uw knop en bla-
 ren,

Wen 't Zonlicht hevig barnd, voor zynen gloed bewaaren?
 Wie schikt u nu in orde? en wie zal uit een bron
 Van Ambrozy'n u voorts bewat' ren in de Zon?
 En end'lyk, gy Priêl myns Huw'lyks, bron van weelde,
 Versierd met alles wat natuur zo dertel teelde
 En oog en reuk bekoort! hoe scheid ik best van u?
 Waar zal ik dwaalen in een waereld, daar 'k voor gruw,
 Die woest en duister is by deez' plaats geleden?
 Hoe zullen wy, helaas! in haar zo laage streeken,
 Inademen, een zwaare, een dikke onzuiv' re lucht,
 Gewoon te nuttigen onsterffelyke vrucht?
 Maar de Engel brak aldus zagrzinnig Evaas reden:
 Kerm dus niet, of gy door de wanhoop wierd bestreden,

ô Eva!

ô Eva! maar verlaat geduldig, 't geen gy naar
 Rechtvaardigheid verliest: staak, staak dit woest gebaar.
 Vest nooit uw hart te dwaas op goed'ren u niet eigen.
 Uw hart moet nimmer naar het goed van and'ren neigen.
 Voorheenen kwam 't u toe: maar door uw val verloor
 Gy 't weder: Uw Gemaal zal u op 't rechte spoor
 Geleiden: Gy moet hem, hoe zeer gy zyt verbolgen,
 Daar hy u leiden zal gestaâg gehoorzaam volgen.
 Denk dat het daar hy blyft uw erve en eigen is.
 Maar Adam, van zyn schrik en diepe ontsteltenis
 Bekoomen en bedaard, ontmoet met deeze woorden
 Aardsengel Michaël, daar vlyt en lust hem spoorden:
 ô Zuiv're Hemelgeest! misschien in 't end'loos licht,
 Daar u de glans beschynt van 't eeuwig Aangezicht,
 Het herte uit het getal van Gods geduchte Troonen,
 Of de eerste van het Heir dier grootste Donderzonen;
 Want uw gedaante doet me u kennen voor een Vorst,
 Verheven boven 't geen om hoog den luister torst
 Des Hemels, buiten God: Gy deed my vriend'lyk hooren
 Den last, dien gy ontvingt, min heuchlyk in myn ooren,
 Zo gy dien had ontvouwd zo straf, zo zwaar als 't kwaad,
 Dat ik bedreef, verdiend'; wat droefheid onze staat
 Wat smert, vernedering, wat wanhoop ons vermoogen,
 Zo broos, ook draagen kan. Gy brengt ons uit den hoogen
 Dit nieuws, beklaag'lyk nieuws, dat wy deez' heerlyk oord,
 Deez' zaal'ge plaats, wiens schoonte en luister ons bekoort,
 Die ons, ons oog gewoon, verkwikken kan en streelen,
 Verlaaten moeten: ach! 't moest alles ons verveelen
 En tegenstaan, waar we ons bevinden: Alles is,
 Behalven deeze plaats, een woeste wildernis,
 Die ons niet kent, en die wy kennen noch bezinnen.
 Ach! kon ik, door gesmeek, den wil van Hem verwinnen
 Of ommezetten, wiens vermoogen 't al vermag,
 'k Hield nimmer op, maar bad Hem eeuwig nacht en dag:
 'k Zou met gestaêg geroep, zo 't mog'lyk was, zyne ooren
 Vermoeijen, en (kon 't zyn) Hem dwingen my te hooren.
 Maar tegen Gods besluit, dat eeuwig zeker gaat,
 Te bidden, gaf gewis den Bidder geen meer baat,
 Dan 't blaazen tegen wind, die weêr te rug gedreeven,
 Den blaazer in zyn aêm verftikt, en neemt hem 't leven.

Des onderwerp ik my aan 't Opperfte besluit:
 Maar dit verdriet my 't meest, dat ik geweeken uit
 Deeze aangenaame plaats, en van Hem afgetoogen,
 Niet meer beschouwen zal zyn albespieg'lende oogten.
 Hier kon ik overal met Hem verkeeren; Hem
 Staêg zoeken door myn bede, en hooren zyne stem,
 Daar Hy zyn Godheid zou aan myn gezicht vertoonen;
 Ik zulks in laater tyd verkondigen myn zoonen
 En docht'ren, die 'k noch wacht te zien uit Evaas schoot.
 Hier gaf Hy op deez' Berg zich aan myn oogten bloot,
 Daar onder deezzen Boom, zo ryk versien met blad'ren:
 Dan hoorde ik zyne stem zo vriend'lyk tot my nad'ren,
 In frische schaduw van deez' Pynboom, daar Hy stond:
 Ik sprak by die Fontein Hem dikwils mond aan mond.
 Ik bouwde altaaren, tot zyn dank, uit groene zoden
 En glatte steenen, uit die Beek, om 't Hoofd der Goden,
 Eeuw uit eeuw in, het merk van myn gedachtenis
 Te wyden, en gaf Hem, schoon 't all' Hem eigen is,
 Den geur van Gom en Vrucht en Bloem ten offerhande.
 In welk een waerelds deel, hoe schoon ook, ik belande,
 Hoe zoeke ik daar den glans, d'aanbiddelyken gloed
 Van die verschyning, en de stappen van zyn voet?
 Want schoon ik vluchte voor zyn toorn, zyn welbehaagen
 Riep me uit genaê te rug, verlengde myne dagen,
 En gaf my een belofte en hoop van nageslacht,
 Dat ik uit myne lende en Evaas schoot verwacht.
 Des zie 'k Hem noch verheugd, schoon maar alleen de slippen
 Van zyne heerlykheid; en 'k bid met hart en lippen,
 Schoon verder van Hem af, zyn zaal'gen voetstap aan.
 Daar op deed Michaël aan Adam dit verstaan:
 't Is u te wel bewuft, ô Adam! dat de Hemel
 Dit gantsch gestel der Aarde, en al het aardich gewemel,
 En niet slechts deeze Rots zyn Almagt toebehoort.
 Hy bragt den Hemel, de Aarde, en Mensch en Dieren voort.
 Zyn tegenwoordigheid vervult en Lucht en Landen,
 En Zeën, en al wat leeft regeert Hy door zyn handen,
 Gekoesterd door een kracht die dringt door alles heen.
 U gaf Hy de Aarde tot bezitting, om alleen
 Te heerschen; zekerlyk een gift zeer dier te schatten,
 Waan dan niet dat die God, die alles komt omvatten,

In de enge landstreek van dit Eden is bepaald,
 Dit Paradys, dat met den glans zyn's Bouwheers praat:
 Licht zou't de hoofdplaats van uw heerfchappy en machten
 Geweest zyn, uit wier oord zich alle nageslachten
 Verspreiden zouden, en van de eindens van deeze Aard
 Opkomen, om aan u, hun Stamheer, hen zo waard,
 Het offer van hun lof eerbiedig toe te wyden.
 Maar dit fchoon voorrecht liet ge u onbedacht ontglyden,
 Gefchikt, vernederd, om met alle uw zoonen, daar
 Om laag, op vlakken grond geftaëg te woonen: Maar
 Gy moet niet twyff'len, of het albefpieg'lend Wezen,
 Waar uit als uit een bron dit alles is gereezen,
 Woont in Valleyën, en in Vlakten, Beemd en Dal,
 Zo wel als hier om hoog: Men vind God overal:
 Gy zult veel' tekens van zyn goedheid en vermoogen,
 En tegenwoordigheid, waar ge u ook vind, beöogen.
 Zyn Vaderlyke liefde en goedertierenheid,
 Dat's zyn gelaat, en 't spoor waar langs zyn tred Hem leid,
 Zal u omringen, u verkwikken, in u werken.
 Maar om u, eër gy gaat, in dat geloof te fterken,
 Zo weet dat God my zond, om u, 't geen u en all'
 Uw nageslacht, na deez', in laater tyden, zal
 Weërvaaren, zonneklaar te melden aan uwe ooren.
 Wacht, Adam, uit myn mond dan goed en kwaad te hooren.
 Hoe Gods genade, die van boven nedervloeit,
 Met 's menfchen zond'lykheid zal twiften, die vast groeit
 En toeneemt, om daar door tot waar geduld te komen,
 En vreugd met vrees en rouw, die heilig is, te toomen
 En maatigen, op dat hy all' zyn leed en druk,
 Zyn voor- en tegenspoed, geluk en ongeluk,
 Met een eenpaarigheid van hart en zin moog' dragen.
 Gy flyt op deeze wyz' zeer veilig alle uw dagen,
 En voorbereid u dus, om 't sterflot, als 't genaakt,
 Te ontmoeten zonder fhrik. Kom, Adam, die reeds blaakt
 Van yver, om te zien 't geen ik u wil vertoogen,
 Koom, klim op deezen Berg: en laat uw Vrouw (wiens oogten
 Ik heb geloooken) daar om laag zich door het zoet
 Verkwikken van den fleep, terwyl gy waaken moet,
 Om 't geen ik melden zal, voor uit te aanschouwen, even
 Gelyk gy fleep, wanneer haar 't leven wierd gegeven.

Daar

Daar Adam met een hart vol dank op zei: Klim voor,
 Getrouwe Gids, ik zal u volgen langs het spoor,
 Daar gy me leiden zult, gereed om all' de slagen
 Van 's Hemels straffe hand geduldiglyk te dragen;
 En wapenen myn borst met taaije lydzaamheid,
 Om 't geen ik lyden moet, met mannelyk beleid.
 Te toriften, en door vlyt en arbeid, in dit woelen,
 De ruft te erlangen zo 'k haar immer kan gevoelen.
 De Aardsengel klom voor uit, en Adam volgd' hem in
 Gods heilgezichten na met een genegen zin.
 Het was de hoogfte Berg in 't Paradys gelegen,
 Van wiens verheeven top men zien kon allérwegen
 Het halve rond der Aard' hoe wyd ook uitgehaald.
 Die Berg was minder hoog, 't gezicht was meer bepaald,
 Waar op de Satan eens, maar om een and're reden,
 Den tweeden Adam voerde, om 's waerelds heerlykheden
 En Koningryken te vertoonē aan zyn oog.
 Hy kon van deezen Berg, in top uitstekend hoog,
 De plaatzen zien, waar op ooit stad van naam en waarde,
 Door 's menfchen nyv're vlyt, of vroeg, of laat, op Aarde
 Geficht zou worden, om te ftrekken tot een wyk
 En zetel des gebieds van eenig Koningryk.
 Hy zag van daar den grond der hemelhooge muuren
 Van 't Tarters *Kambalu*, die eeuwen zullen duuren;
 Den rykstroom van den Chan van 't *Kathajaanfen Land*,
 En keizer *Temirs* troon, by *Oxus*, *Samarkand*;
 Van daar tot aan *Peking*, dat als de kroon der fteden
 Van *China*, ieder doet om all' zyn heerlykheden
 Verwonderen; van daar tot *Agra*, verder tot
 Aan *Labor*, bukkende voor 's *Mogals* streng gebod;
 Toen *Chezzonezus*, daar de goudrivieren ftroomen,
 Of daar de *Persiaan* in *Ekbataan* gekomen
 Of fints in *Hispan*, geweld'nary betoond'.
 Of daar der Ruffen *Tzaar* in 't woefte *Muskou* woont;
 Of 't *Hoofd* des Muzelmans, de vorft der Turkomannen,
 In *Konftantinus* stad, den zetel der Tyrannen.
 Hy feilde ook niet om toe te zien met zyn gezicht
 Het keizerryk, dat eens in *Negus* wierd geficht,
 En *Erkoko* zyn grens, en de uitterft' zynere wyken
 En havens, en dien reeks van kleiner koningryken,

En vorftendommen aan de grenzen van de Zee,
Mombaza, Quilao, Melinde en Sofalé
 Dat vaak voor *Ofir* (daar de fchranderste aller Grooten
 En Vorften, jaarlyks zond zyn rykbemande vlooten,
 Ter haaling van het goud en zilver) wierd gefchat,
 Tot aan het koningryk van 't volkryk *Kongo*, dat
 Zich verr' ten Zuiden ftrekt. Of daar van daan geweeken
 Met zyn gezicht, wend hy zyn oog, fchier blind gekeeken,
 Alwaar de *Niger* ftroomt tot *Atlas berg*, en ziet
Almanzor, Tuèz, Fes, Marokke, en 't kleen gebied
 Van 't plonderzieke *Algiers*, en verder 't ryk *Tremezen*
 Dat aan het Kristendom zo doodelyk zou wezen;
 Van derwaarts draait hy zyn gezichtftraal naar Euroop;
 En ziet het magtig *Room'*, der volk'ren luft en hoop,
 Wanneer 't, als koningin der Aarde, de aard beheerde.
 Licht zag hy in den Geest, die zynen geeft regeerde,
 Het ryk van *Mexico*, (1) en *Motezumes* kroon,
 En *Kusko* in Peru, een groot' en ryker troon
 Van *Atapaliba*; en licht'lyk noch daar boven
Guajana, dat eens de Spanjaard zou berooven
 Van all' zyn koff'lykheên, en welks vermaardfte ftad
 Door hem *El dorado* genoemd wierd, toen hy 't had
 Den Eigenaar ontvreemt, door roofzucht aangedreeven.
 Maar *Michaël* heeft voort 's Aardsvaders oog ontheeven
 Van 't vlies, dat, door 't genot der valfche vrucht, (door wien
 Hy hoopte uit helderer gezicht eêrlang te zien)
 Daar voor gefchoten was, en wilde 't zo verlichten,
 Dat hy bekwaam was tot veel edeler gezichten.
 Straks wierd de zenuw van der oogen bol, door kracht
 Van Ruite en Oogentrooft gezuivert, en gebragt
 Tot eenen beet'ren ftand; wyl hy noch veele zaaken
 Te zien had, die zyn oog veel zwakker konden maaken:
 Toen droop de Aardsëngel daar drie droppen van de bron
 Des leevens in. De kracht dier Artzeny begon
 Terftond door 't binnenfte van Adams ziel te dringen,
 Het oog van zyn verftand, waar door hy zich voelt dwingen

XI. Boek.

A a

Om

(1) Mexico] *Mexico ligt in 't ander half rond der waereld;
 derhalven kon het Adam het zelve niet als door inbeelding zien.*

Om neêr te zygen, en zyn oog te sluiten, mits
 Zyn geeft verbyfterd was: maar zyn getrouwe gids
 De vriend'lyke Engel greep hem by de hand, en zette
 Hem overend', terwyl hy dus zyn aandacht wette:
 Adam! open nu uwe oogen, zie de vrucht,
 Die uw oorprongklyk kwaad, verbreekende alle tucht,
 In sommigen, die gy zult teelen zal verwekken,
 Die nooit de vrucht des Booms tot voedsel kon verftrek-

ken,
 Die u verboden was; die nimmer met de Slang
 Aanfpenden; en die nooit, u volgende in uw gang,
 Uw zonde zondigden: Maar daar uit ziet men vloeijen
 Verdorvenheid, die de Aarde alomme zal besproeijen,
 En t'zyner tyd een reeks fchendaaden teelen zal.
 Hy opent zyn gezicht; dat zag een grasryk dal,
 Ten deele ploegbaar en gebouwd, verzien met Schoven,
 Eerst opgezet; ten deele een Wei, daar Schapen hoven
 En graazen: In het hart en by de Scheipaal ftond
 Een Altaar, opgebouwd van zooden, in het rond
 Met gras bewaflen, ruw van toefel, boers en ftaartig:
 Een Maaijer fterk bezweet, bragt yv'rig ongelaatig
 Naar derwaarts, van den bouw zyn's Lands, door friffche
 lucht

En regen vet gemaakt, en groeibaar, de eerfte vrucht,
 Groene Aren, ongedorfchte, onuitgezochte Schoven;
 Hem volgde een Herder na (die de eeuwen zullen looven)
 Van zacht gelaat: Dees bragt all' de eerftelingen meê
 Van zyne kudde, al't eêlfte en fchoonfte van zyn Vee.
 Hy offerd', lei het vet en't ingewand, heel teder
 Bestrooid met wierook, op't gekloofde hout ter neder,
 En nam de pligten van zyn Offer, yv'rig waar.
 Straks daalde een gunftig vuur ter Hemel af, die daar
 Met lieffelyken reuk en fnellen glans ontbrande,
 En ftraks, naar wensch, verteerd's Mans zuivere offerhande:
 Die van den ander niet: zyn offer was niet puur:
 Waar op hy, brandende van binnen, door het vuur
 Van gramfchap, op hem viel, terwyl zy zaamen fpraaken,
 En maakt' hem met een fteen zyn Middelfrif te raaken,
 Zo fel, dat hy bezweek, ter neêr zeeg, en, bedeeft
 En bleek beftorven, gaf al zuchtende den geeft,

Terwyl

Terwyl dat ftroomen bloeds al gudzend hem ontloopen.
 De Aardsvader, die zich voeld' door killen fchrik bekroopen
 Op dit gezicht, fprak dus met haaft den Engel aan:
 ò Onderwyzer, en myn gids op 's leevens baan!
 Dien vroomen Man, die God wel offert, valt elende
 En zwaare ramp te beurt. Word deugd en dienft in 't ende
 Zo goddeloos betaalt? erlangen die zulk loon?
 De Aardsengel, ook geraakt aan 't hart, fprak op deez' toon:
 't Paar, dat ge, ò Adam! ziet zyn Broed'ren, haaft te koomen
 Uit uwe lendenen: Die dwaaze, dié onvroomen
 Zal den rechtvaardigen ombrengen, dol van haat,
 Om dat de Godheid had zyn offerhand' verfmaad,
 En Haar het offer van zyn Broeder kon behaagen:
 Maar zulk een Broedermoord zal 's Hemels gramfchap plaas-

gen:

Terwyl 't geloof van dien vermoorden Broeder niet
 Zyn loon ontbeeren zal, fchoon gy hem fterven ziet,
 En went'len in het ftof en bloed te zaam geronnen.
 Waar op de Aardsvader, door meêdogenheid verwonnen,
 Dus fprak: ò Oorzaak, en ò daad betreurens waard!
 Maar zag ik nu de Dood? Moet ik tot ftoffe en aard,
 Myn oorfprong, langs dien weg, dan end'lyk wederkeeren?
 ò Naar gezicht! helaas! uw denkbeeld kan my deeren!
 Is uw gedachtenis zo ys'lyk, zo vol pyn
 En fmart? hoe fchrik'lyk moet die felle flag dan zyn?
 Waar op hem Michaël dit antwoord heeft gegeven:
 Gy zaagt daar door de dood den menfch berooft van 't lee-

ven:

Maar weet, de wegen die hem fleepen in het graf,
 Zyn veelerlei: deez' fterft veel zachter, die weêr ftraf.
 Doch de aankomft van de dood is harder in 't beseffen,
 Eer hem de flag genaakt, dan als hem die komt treffen.
 Daar is 'er, als gy zaagt, die 't leeven, door geweld,
 Verliezen: Grooter tal nochtans word neêrgeveld
 Door honger, watersnood en vuur en feller slaagen:
 Maar een veel grooter tal word 's leevens dag ont draagen,
 Door heillooze overdaad in voedfel fyps en drank,
 Die duizend ziekten zal verwekken, tegens dank
 Der Menfchen, op deeze aard', waar van ik voor uw oogten
 't Gedochtelijk gefpuis, een Bende, wil vertoogen;

Op dat gy weeten moogt, wat zwaarigheden, door
 Uw Eva, zyn verwekt, wanneer zy 't heilig fpoor
 Verliet, en haaren lust zo gretig wilde boeten.
 En ftraks kwam zyn gezicht een naare plaats ontmoeten
 Pikdonker, treurig en befmetteyk. Het fcheen
 Een ziek- of Laz' rufhuis, waar in men ongemeen
 Veel' ziekzens, talleloos in foorten kon beöogen,
 Van felle krampen, die, den leden doorgevloogen,
 Heur rekken even als een pynbank, nacht en dag;
 Hartvangen, die den Menfch doen sneuv'len met één flag;
 Een drom van koortfen en ftuiptrekkingen, all' kwaalen,
 Die onverdacht den Menfch in 't duifter graf doen daalen;
 Voorts zinkingen, verwekt door koude en fcherpe lucht,
 En fteen in nier en blaas, kolyken, waterzucht,
 Aëmborftigheden, hoofd- en tandpyn, felle jichten,
 Die fchriklyk folteren de leden en gewrichten
 Met onverdraagb're fmert. Naar was alom 't gerucht:
 De klank van hun misbaar drong in door zwerk en lucht:
 De wanhoop vergezeld alom deez' zieke fchaaren,
 En ging van legerplaats tot legerplaats fteeds waaren:
 De dood zwaaide over hen zyn zwarte pyl, en fchoot
 Die niet, fchoon zy geftaag hem baaden in dien nood,
 Dat hy, hun laafte hoop, hen daar van wilde ontheffen.
 Wat fteene hart was niet door dit gezicht te treffen?
 Wiens oogen vloeijen niet van traanen door de rouw?
 Aardsvader Adam kon, hoewel niet door een vrouw
 Gebooren, zyn gezicht van traanen geenzins fpeenen.
 Meëlyden trof hem 't harte, en hielp hem fterk aan 't weenen.
 Hy fchreidde een poos, begaan met hun rampzaal'gen ftaat,
 Tot dat bezadigder gedachten de overmaat
 Bepaalden. Hy, zo ras hy had de fpraak bekomen,
 Vernieuwde aldus zyn klagt, door deernis ingenomen:
 Rampzalig Menfchdom! tot wat val zyt gy verneert!
 Tot welk een end bewaard! Hoe is uw ftaat verkeerd!
 Ach! 't waare u zaliger dat gy nooit waart gebooren!
 Is ons ellendige! dit leeven dan befchooren,
 Om 't ons, na zoo veel leeds, weërom te ontwingen? dat
 Ik, zo ik 't had gekend, niet aangenomen had,
 Of na 't ontfangen, God gefmeekt om 't weër te geeven,
 Om blyde in ruft en vrede en beter ftaand te leeven.

Kan dan Gods beeld, zo schoon gefchapen door dien God,
 Schoon 't niet gebrekk'lyk wierd, vernederd worden tot
 Een lyden, zo gehaat, en zo veel fmert en plaagen
 En weedom, voor den Menfch, zo teder, niet te draagen?
 Had dan de Menfch, zo hy Gods Beeld niet had verzaakt,
 Niet vry geweest van een mismaaktheid zo mismaakt,
 Om 't Beeld des Maakers zelf? Dit dunkt my heeft zyn reden:
 Zy hebben reukeloos hun Maakers Beeld vertreeden,
 (Antwoordde Michaël) wanneer zy, stout en trots,
 Hun toemellooze drift ten dienft, het Beeld huns Gods
 Ontcerden, en het beeld eens and'ren Heers verkooren:
 Snoode ongehoorzaamheid, die Eva aan kon fpooren,
 En de eerften grond lei tot haar fchrikk'lyke euveldaad:
 Des doemt hen 's Hemels ftraf tot dien verachten ftaat,
 Om dat ze niet Gods Beeld (fchoon zy het boos verzaakten)
 Maar slechts hun eigen Beeld misvormden en mismaakten,
 En dus ook 't Beeld hun's God ontfierden, uur op uur;
 Daar zy de fchoone wet der zuivere Natuur
 Tot ziekzens, die elk een verfchrikken doen, verkeerden;
 Verdiend naar billyk recht, om dat zy God onteerden,
 En in hen de achting voor Gods Beeld verlooren was.
 'k Beken, 't is billyk, en ik onderwerp my ras
 (Zei Adam) aan Gods wil: Maar kan men niet verwerven
 Een weg van minder fmerte en weedom, om het fterven
 De dood, het honk van onze elende, te ondergaan,
 Ons mengend' met het ftof, waar uit men kwam te ontftaan?
 Daar is (zei Michaël) 'er één, zo gy den regel
 Van *Niet te veel* steeds acht gelyk uw wet en zegel,
 Geleerd in fpys en drank te houden zeeke maat,
 Tot voedsel van het lyf, en niet tot overdaad,
 Tot dat u over 't hoofd veel jaaren heenen rollen.
 Op zulk een wyz' kunt gy uw levensdraadten vollen
 Uitrekken; tot gy ryp en plukbaar, door de dood
 Ontflaapt, en nederzinkt in de aarde, uw Moeders fchoot,
 Nu doodryp, weggeslept, niet fchielyk weggenomen:
 Dit heet men ouderdom. Maar dan moet gy niet fchroomen;
 Uw jeugd, uw krachten, en uw fchoonheid, die in 't kort
 Verwelkt, wanneer gy bleek en grys en geem'lyk word,
 Eerst te overleven; en dan zal 't gevoellyk ftreelen
 Van uw vermaak en luft, u kwetzen en verveelen;

Ja, alsuw zinnen zyn verftompt, beroofd van kracht,
 Dan werd aan 't geen u eér behaagde, niet gedacht:
 Voor 't geen gy nu bezit, dien zwier van 't jeugdig leven,
 Nu groot van hoop, en die u 't bloed doet vrolyk zweeven
 Door de aderen, zal dan régeeren in uw bloed
 Een zwaare damp van koude en hitte, die den gloed
 Der levensgeesten zal uitteeren, en verdooven,
 En all' den balfem van uw leven end'lyk rooven.
 Waar op de Aardsvader zei: 'k Wil dan van nu af aan
 Niet vlieden voor de dood, noch trachten om voortaan
 Den tyd myn's levens te verlengen; meer genegen
 My van dat pak, dat my zo zwaar valt allerwegen,
 Gemakkelyk te ontfiaan, 't geen ik moet dragen tot
 Dien dag, tot wedergaaf daar toe gezet door God.
 Waar op de Aardsengel fprak: Bemin noch haat uw leven,
 Maar leef het leven dat u God behaagt te geeven,
 Godvruchtig, en beveel aan Gode of 't lang of kort
 Zal wezen, tot zyn hand u weér in de Aarde ftoft'.
 Inmiddels let op 't geen ik verder zal vertoogen.
 Toen zag de Aardsvader met zyn opgehelderde oogen,
 Een ruime vlakke, en daar in Tenten, opgezet
 Uit ftoffen, fchoon van kleur: Hier graasden onverlet
 De kudden, en daar wierd de ziel geftreeld, door de ooren,
 Met klanken van den Harp en 't Orgel, (1) waard te hooren:
 Hy zag hem ook, die op het klinkend fnaarwerk by
 Verpoozing ftreek. Hy trot' naar juifte maat (want hy
 Was vaardig afgerecht in deeze kunft) de fnaaren,
 Die nu eens hoog van toon, dan weér eenftemmig waren;
 Nu laag, dan weér verdeeld: dus kitteld' hy zeer ryk
 De geeften, door 't gehoor van zyn volfchoon muzyk.
 Hy zag'er een, die aan het aanbeeld ftond te werken,
 En bezig (zo de ftam der Menfchen kon bemerken)
 Om een paar yzere of wel kop're klompen, door
 Het vuur, te fmelten ('t zy hy die op 't eene fpoor
 Of 't ander had ontdekt, daar 't vuur, niet om te toomen,
 By los geval, een Bosch vol hemelhooge boomen,

Op

(1) Van den Harp en 't Orgel.] *Gen. IV. vs. 21 en 22.*
 't Is waarfchynelyk, dat Apollo en Vulcanus hunne naamen
 hebben gekregen van Jubal en Tubalkain.

Op eenen berg, of in een laagte had verteerd,
 En tot den diepsten grond des aardryks was verneerd
 En weggezonden, en van daar weêr opgeheven,
 Tot aan 't beginsel van een zwavelmyn, gedreven
 En opgeworpen door een onbedwingb' ren stroom.
 Hy goot de vlocibaare Erts in vormen, traag noch loom
 Bereid uit buigzaam leem. Eerst vormd' hy, om te smeeden,
 't Gereedschap: wyders goot of smeed hy, fors van leden,
 Al 't geen hy dienftig achte uit Erts. Na dezen zag
 Hy aan den and' ren kant, een volk van ander slag,
 Dat van de heuvels, die daar naast aan zyn gelegen,
 Hun dagelyks verblyf, in 't veld was neêrgezegen:
 Uitwendig schein 't een volk dat deugdzaam was, gezet
 Om God te dienen naar den inhoud van zyn wet,
 En om zyn werken, die Hy hen niet hield verborgen,
 Ootmoedig gaê te slaan; genegen om te zorgen
 Dat vrede en vryheid, die het wensch'lykst' zyn op aard,
 Steeds wierden onder hen voor breuk of smet bewaard.
 Maar zy bewandelden die vlakke weinig dagen,
 Of zie, een groote troep van schoone vrouwen (plaagen
 Der Mannen) kwam 'er uit heurtenten vrolyk voort,
 Verfierd door alles wat het herte en 't oog bekoord;
 Met paerlen, fyn Gesteepte en prachtige Gewaden,
 Op Harpen zingende hun wulpsche en dert'le daaden
 En minnedeuntjes, wyl zy tripp'len met den voet,
 En danssen hand aan hand, lichtvaerdig van gemoed:
 Het oog dier Mannen, schoon van opslag, ernst, en deftig,
 Dwaalt spoorloos derwaarts heen, begluurd dien handel heftig,

Tot dat ze eerlang geknipt in 't minnenet, ten buit
 Dier vrouwen wierden: Elk koos daar een weêrgade uit.
 Nu koutenze van min, en stoeijen met elkand' ren,
 Tot de Avondstar, gewoon de lusten op te schrand' ren,
 Verschyn': Dan steekenze, als verhit, door eene koorts
 Van wulpsche liefde, in brand de blyde bruilofstoorts,
 En roepen Hymen aan; waar op ze elkander noopen
 Tot d'eersten Huw'lykspligt, zo duur door hen te koop-
 pen:

Toen klonk een Feestgezag, uit snaar en stem, in een
 Gemengeld, onbelet door all' de Tenten heen.

Die zachte ontmoeting, met dat zoet gevolg van liefde
 En onverspilde jeugd, daar de een den ander griesde
 Door min, en 't zoet gehoor der zangen, en 't gezicht
 Van Kranffen, Bloemen, en den Dans zo fraai verricht,
 Bekoorden Adams hart, te gretig om vermaaken,
 Waar toe natuur met drift steeds overhelt, te smaaken.
 Hy bragt hier op aldus zyn naaste meening voort:
 ó Vorst der Eng'len! nu hebt gy myn oor bekoort,
 En recht geöpent: Dit gezicht kan my behaagen,
 En geeft meer hoop van vrede en van geruste dagen,
 Dan die twee andere gezichten, die 'k eerst zag.
 Die waren vol van haat en dood en smart: Nu mag
 Natuur, zo 't schynt, haar wit en oogmerk zeker treffen.
 De Aardsengel antwoord hem: Gy kunt niet klaar beseffen
 Wat best is, oordeelt gy naar 't richtsnoer van vermaak;
 Dewyl natuur dat mint als de allereelfte zaak,
 Tot een veel eed'ler ende uit 's Hemels hand gerezen,
 Om heilig, zuiver, en uw God gelyk te wezen.
 De Tenten, die gy daar zo zwierig pronken ziet,
 Zyn enkel Tenten der god'loosheid, meerder niet;
 Waar in 't geslacht, van die zyn Broeder sloeg, zal woonen:
 Elk schynt nu onvermoeid zyn yver braaf te toonen,
 Om konsten, tot gemak en 's levens onderhoud,
 Te vinden: Konstenaars van groot vernuft, die stout,
 Hunn' grooten Maaker, schoon zyn Geest hen beter daaden
 Ontvouwte, vergeeten: en zyn giften boos versmaaden:
 Doch schielyk worden zy de Vaders van 't geslacht,
 Dat ieder om zyn schoonte en fraaiheid dierbaar acht.
 Gy zaagt die schoone troep van vrouwen daar zo even,
 Op 't oog Godinnen, zo vol zwier en geest en leven,
 Zo uitgelaaten, en zo vrolyk van gemoed
 En zinnen, maar ontbloot, verfteeken van all' 't goed,
 Waar in de huislyke Eer is van een vrouw gelegen;
 Alleen zo 't schynt geschikt om dertelheid te pleegen,
 Tot rey en zang en dans, zich op te tooijen, dom
 Te snaat'ren met de tong, en 't dertel oog, alom
 Te laten weiden, daar de deugden zyn verbannen:
 Aan deezen zal 't geslacht dier braave en wakk're Mannen,
 Wier Godsdienst hen den naam van zoonen Gods eerlang
 Zal doen verwerreven, betoverd door hun zang

En spel en dans, met all' hun deugden en hun zeden
 Zich overgeeven, en hun roem geheel vertreden,
 Om 't ydelegelonk, en 't dertelegelaat
 Dier Godverzaaksters; en nu zwemmen zonder maat
 In eene zee van weelde, als op hun heil verbolgen,
 Waar op een waereld moet van smert en wedom volgen
 En bittre traanen, die de waereld storten zal.
 Daar Adam, van zyn vreugd, zo kort, nu heel en al
 Beroofd, opuitberfste: ò Gy duurgekogte elende!
 ò Onuitwifchb're schand! dat zy, die ik eerst kende
 Als wel beginnende, nu zyd'lings van het spoor
 Der deugden stappende, aan wellustigheid het oor
 Verleenen, van den weg des levens heilloos wyken,
 Ofeêr, in 't midden van hun' gang, zo laf, bezwyken!
 Maar 'k zag 't, en zie 't? het wee der Menschē neemt uit
 min

Der vrouwen (1), als met my, zyn schadelyk begin.
 In 's Mans verwyfdheid (zei het Hoofd der Eng'len schaaren)
 Moet gy zulks zoeken, die zyn stand meer moest bewaaren
 Door wys beleid, en naar de krachten, die hy eêr
 In ryker maat ontving van 's Hemels Opperheer.
 Maar wil uwe oogen tot een and'ren Schouwburg strekken.
 Hy zag; en kwam terstond een groot stuk lands te ontdekken,
 Dat wyd en zyd verspreid zich toonde aan zyn gezicht:
 Hier groote steden, en daar Dorpen, schoon gesticht,
 En daar in d'Akkerman, die bezig was met zwoegen,
 Om 't land te spitten, en te bouwen, en te ploegen,
 En eenen zaamenloop van wapens, scherp gewet,
 En wezens, gloeiende van opzicht, en gezet
 Op alverflindb'ren kryg; En Reuzen (2) sterk in krachten,
 Gereed, om, dol van toorn, de vyand'lyke magten,
 Te dwingen, door geweld, van medelyde ontaard,
 Ten deel' gewapend met een uitgetoogen zwaard,

A a 5

Ten

- (1) Het wee der Menschē neemt uit min der vrouwen]
Ulysses zegt tegen Agamemnon in 't II. Boek van de Odysssea:
Jupiter moet dan het geslacht van Atreus wel baaten, door dien
Hy het zo veel kwaad heeft toegebracht, en altoos door vrouwen.
 (2) En Reuzen] *Gen. VI. vers 4.*

Ten deele op eenen Hengft, die briefcht en fchuijnt, gefteegen,
 Alleen, of in flagörde, en vlammente op den zegen
 En roof: den deezen weër, als voetvolk, vlug ter been,
 En die, als Ruiters, in het rennen ongemeen:
 Niet flechts tot monftering, maar meeft gefchikt tot vechten.
 Een uitgeleezen troep van moedige oorlogsknechten,
 Gelast om voeder voor het Heir te haalen, trekt'
 Te rug met zynen Roof, die 't gansche land bedekt',
 En dreef een groote Kudd' van Runders voor zich heenen,
 De schoonfte die ooit weide of Landftreek kon verleenen,
 Melkryke Koeijen, en vette Offen, grof en zwaar,
 En wolledraagend vee van Ooijen, die men daar
 Gevolgd zag, door een troep van Lamm'ren, die vast blaaten,

En noode 't voedfel van hun' Moederen verlaaten.
 De Herders konden 't lyf fchaars bergen door de vlucht,
 Maar vulden met gefchreeuw alom de ruime lucht;
 't Beginfel van een fryd, door moord en bloed flechts te enden.

Daar 't vee laaft ging te wei, verzaam'len zich de Benden
 Met snel gerén by een. Men zag'er 't veld bezaaid
 Met Lyken, die het zwaard der Reuzen had gemaaid.
 De wapens mengden zich met bloed, door hen vergooten.
 Daar was'er, die een stad omringden en beflouten,
 En die met Ladders en met Mynen, vol van gloed,
 En donderend gefchut, beftormden, als verwoed,
 Terwyl de Borgers, op de wallen, zich verweeren,
 En trachten om 't geweld, der Reuzen af te keeren,
 Door zwavelachtig vuur en fteen en pyl en fchicht,
 Van weërzy midd'len daar de dood door word geflicht.
 Herouten, met dien laft, gemagtigd, door de Hoofden
 Der stad, als of zy zich daar uit veel heils beloofden,
 Verzaam'len in de poort der stad den Raad by een.
 Straks zag men Mannen, grys, en oud en traag ter been,
 Doch deftig van gelaat, en wulpsche Jongelingen,
 Maar heet van dollen kryg, ter Raadzaale innedringen.
 Men zett' zich: ieder fprak en redeneerde voor
 En tegen; tot, op 't laaft, in dit aanzienlyk koor,
 Een achtbaar Man verfcheen van middelbaare jaaren,
 Uitfteekende, in al't geen een wyzen maakt, ervaren,

Die

Die veel van Onrecht en van Recht, Rechtvaardigheid,
Van Godsdienst, Waarheid, Vrede en 't God'lyk oordeel
pleitt' :

Maar Oud en Jong belachte all' 's Mans verlichte reden,
En dwong, met spot en smaad, hem, uit den Raad te tree-
den :

Men tragt' hem woest en stout te grypen, om hem voort,
Baldaadig met geweld te werpen uit de poort :
Maar zie, een held're wolk daald' neder uit den hoogen,
En rukt' hem uit dien kring van voor hun aller oogen.
Toen raakte straks 't geweld ter baane, en ieder poogt
Den and'ren leed te doen, terwyl men ooreloogt,
En doet de wetten van het zwaard alomme hooren :
Daar was noch zekerheid noch toevlucht op te spooren.
Op 't zien van dit Toonnel wierd Adam droef te moê,
En treurend', sprak hy dus zyn trouwen Leidsman toe :
Helaas ! wat 's dit voor volk ? zy schynen de eigen knechten
Des Doods, geen Menschen, die hunne evenmensch bevech-
ten,

En zo onmenschelyk vermoorden, dol in 't woên.
Zy, die tienduizendwerf het kwaad vermeerd'ren doen
Van die zyn broeder sloeg : wat reed'nen of hen spoorden,
Om zo veel' Broeders, die zelf menschen zyn, te moorden,
Daar zy gelyk als zy meê Moordenaaren zyn ?
Maar zeg, wie was die Man, zo braaf, zo schoon van schyn,
Zo deugdzaam, deftig, zo verstandig en eerwaardig,
Die, zo de Hemel hem, door eene wolk, niet vaardig
Gered had, in zyn deugd gefneuveld was geweest ?
Dus luidde 't antwoord van den Goddelyken geest :
ô Adam ! dit 's de teelt van 't ongelyk vergaëren,
Door u gezien, daar goên en kwaaden zaamen paaren,
En zich verbinden door den Echt ; een zaak waar voor
Natuur zelf schrikken moet, maar los vereenigd door
Hun driften, dit gebroed, gedrochtig naar den leden
En geest verwekten, woest en ongeschikt van zeden :
Dat zyn de Reuzen, volk van naam, op roem gesteld ;
Want in dien tyd zal, Magt, en Heerszucht en Geweld
Alleen onzach'lyk zyn, en, door dwaaze Eerzucht dron-
ken,

Met naam van Heldenard en dapperheid trots pronken.

Den

Den fryd te winnen, en de volk'ren, door hunn' magt,
 Te knevelen, geweld en moord en vrouwen kracht,
 Den Roof te sleepen in hun nest, uit steên en landen,
 Een talleloos getal van Menschen, met hun handen,
 Te dooden, acht men dan voor de allergrootste faam,
 Verheerlykt door triumph, en doet hen voorts den naam
 Van Overwinnaars en verdedigers der Menschen,
 Van Goôn en Zoonen van den Goden, naar hun wett-
 schen,

Verwerven: daar met recht die snooden (slechts een last
 Voor 't Aardryk) best den naam van Menschenmoorders
 paff'.

De Faam zal dit bedryf met honderdduizend monden,
 Op vleug'len van den wind, de waereld door verkonden,
 Terwyl de schoone Deugd, elks eere en achting waard,
 Alleen blyft ongeroemd, en zonder naam op aard'.
 Maar hy, de zevenste van u, zal na u komen,
 Dien gy daar hebt gezien, dien zaligen en vroomen,
 Die op deeze aarde alleen rechtvaardigheid bezat,
 En heilloos wierd vervolgt, belaffert en beklad,
 Om dat hy Recht en Deugd behartigde allerwegen,
 Daar niemand anders was tot recht en deugd genegen,
 En hemelwaarheid sprak, die ieder boos versmeet;
 Hoe dat de Almachtige, met heerlykheid bekleed,
 Met all' zyn Heiligen verzeld, eens uit de wolken
 Zou nederdaalen, om zyn oordeel op die volken
 Te werpen: Maar zyn God neemt hem, uit hun gezicht,
 Met vuurige Paarden weg, en voert hem in het licht
 Der end'looze eeuwigheid, verr' boven alle boogen
 Der Heem'len; om aldaar Gods albespieg'lende oogen,
 Eeuw uit eeuw in te zien, daar hem nooit dood genaakt,
 En hy het end'loos heil der zaligheden smaakt,
 En wandelt met zyn God, gelyk hy deed op de aarde;
 Om u te toonen, hoe de deugd by God haar waarde
 Behoud, en nooit haar 't loon, haar toegelegt, ontstaat;
 Terwyl hy 't boos gespuis vervolgt, vervloekt en haat,
 Waar van ik u 't bewys (zie scherp) nu voort zal geeven:
 Hy zag; en zie 't Toonneel der waereld wierd ontheven
 Van woede en dwinglandy; de keel des oorlogs itaakt
 Haar doodelyke kreet, die alles brand en blaakt,

En plondert, moord en roof, in ſchenluſt niet te too-
men.

Elk ſcheen nu uiterlyk door blyſchap ingenomen :
't Was all' in dertelheid, baldaadigheid en vreugd,
In Reien, ſpeelen, en in Feeſten, en geneugt,
Brooddronkenheden, en welluſtig banketteeren,
Verwiſfeld en hervormd. Deez' trouwen, die hoereeren.
Hier ging de Maagdenroof, daar 't overſpel in zwang,
Wen flechts een ſchoon gelaat, met roozen op den wang,
't Welluſtig oog belonkte; en 't ſchadelyk vermoogen
Des wyns en ſterken drank, de zinnen doorgevloogen,
Verwekte onëenigheid en twiſt, krakkeel en haat
En tweedragt, zonder ende, in hunnen Burgerſtaat.
Op 't laaſt kwam uit dat Rot een achtbaar man gerezen,
Eerwaardig van gedaante ontzagchelyk van wezen.
Hy toond' dat hun bedryf, zo ſnood, van dag tot dag
Hem zeer geërgert had, betuigt met groot gezag,
Dat all' hun wegen boos, en vloek- en ſtrafbaar waren :
Hy plaatſt zich vaak in 't hart van die godlooze ſchaaren,
Daar zy vergaderd by den and'ren, als om ſtryd,
In feeſt en zang en dans verſpilden hunnen tyd ;
En leeraart hun, hoe zy, door boete 't kwaad verzaaken,
Als zielen, over wie Gods gramschap haaft zou blaaken,
Gevangen liggende onder 't oordeel van dien God :
Maar alles zonder vrucht : Hy wierd van hen beſpot.
Hy die dit zag heeft ſtraks dit heilloos rot begeeven,
En liet hen naar hun zin en hun genoegen leven.
Hy plant' verre uit hun oog zyn tent, en hieuw terſtond
Van eenen berg veel houts, het welk hy dienſtig vond
Ter bouwing van een ſchip : Hy sloeg zyn handen dapper
Aan d'arbeid, en hy wierd in 't bouwen moë noch ſlapper,
Tot hy het had voltooit. 't Was zeldzaam van beſlag,
Een ſchip wiens wedergaë voorheen nooit ſchepſel zag,
In breete, lengte en hoogt' geſticht naar maat en orde,
Rondom bepikt, op dat het lek noch vochtig worde,
En in de zyde een deur, en verder wel verzien
Met voorraad, ſpys en drank, voor Menſch en beeft, voor
wien

Dit wonderlyk gevaart' gemaakt was : Toen gebeurde
Een wonder, waar in elk Gods mogendheid beſpeurde ;
Want

Want zie, van ieder Beest, en Vogel, en van all'
 Het bloedeloos gediert' kwam juist een zevental,
 By paaren, by elkaër, die zich in 't schip begaven:
 Elk nam zyn eigen plaats gelyk zyn huis en haven:
 Voorts kwam de Stichter en de Bouwheer van dit slot,
 Met zyn drie Zoonen en vier Wyven zelfs: en God
 Heeft, na hun intrêe straks de deur van de Ark gefloten.
 Intusschen is 'er uit het Zuiden voortgevloten
 Een sterke wind: Hy zweefde op zwarte wieken, wyd
 En breed verspreid, en tafte, in een zeer korten tyd,
 De wolken overal vergaderd op elkand'ren;
 Een voorbo hoe de stand der waereld zou verand'ren.
 Al't geen 'er noch ontbrak kreeg zyn beslag terstond,
 Door damp en waassem, bruin en nat, die uit den grond
 Met toomeloos geweld naar boven wierd gedreven.
 Nu hing de dikke lucht, pikzwart en donker, even
 Als een gewelf om hoog: De regen storte neêr
 Met stroomen, maakende in het ronde een enkel Meer,
 En had nu met zyn vocht de waereld gantsch bedolven:
 Het vlottend hout dreef los en luchtig op de golven,
 En met zyn steven scherp gebekt om hoog gevoerd,
 Ging 't veilig door het nat, dat, door den wind beroerd,
 Met zynen vloed en Huis en Hofen Land bedekte,
 En all' hun sierlykheid en luister overdekte,
 Ja sloopte tot den grond: De zee bedekt de zee,
 En de oceaen was nu vervreemd van strand en reê:
 In Hoven, daar onlangs de weelde, als onbedwonger
 Regeerde, wierpen nu Zeemonsters bly hun jongen.
 Van 't menschelyk geslacht, zo talryk laatst, behiel
 Een kleen gedeelte 't lyf slechts in een enge kiel.
 Hoe wierd uw teder harte, ô Adam! toen bewoogen,
 Wen gy uw nakrooft zaagt verdrinken voor uwe oogen,
 En de Aarde in 't ronde ontvolkt! Dit trof uw teêr gemoed:
 Toen berste, Aardsvader, uit uw oog, een and're vloed
 Van traanen, en scheen u en 't Zaad uit u gesprooten,
 Te domp'len in het nat, ten hemel afgevlooten:
 Tot de Engel aan u weêr zyn vriend'lyke aanspraak deed,
 En gy bedaarde, schoon ontroof'tlyk in uw leed,
 Gelyk een Vader, als hy ziet zyn krooft verslinden
 Door de alvernielb're dood, geen plaats van troost kan vinden.

Het

Het hart door dit gezicht zo zeer bezwaard, ontfong
 Naauw op'ning, of sprak dus met stamelende tong:
 ó Naar gezicht voor af ter kwaader uur bekeeken!
 Ach! myn nieuwsgierigheid kon all' myn hoop verbreeken.
 't Waar' beter nooit getracht te weeten wat 'er zal
 Gebeuren naar myn tyd: dan had ik 't ongeval
 Myn's levens, als myn deel gerufter konnen dragen;
 Want ieder dag verwekt zyn eige smert en plaagen.
 Deeze immers, die de ramp van tyd tot tyd verwacht,
 Legt op myn hoofd een pak te lastig voor myn kracht.
 Door myn voorweetenschap kon ik een vrucht verwekken,
 Een onvoldraagen vrucht, die my tot druk moet strekken,
 Eêr zy in wezen is, bedenk ik dat zy laat
 Of vroeg eens wezen zal. Dat niemand (zo myn raad
 Mag gelden) nimmer vraag', door wetens lust gedreeven,
 Welk lot, de tyd aan hem of zyn geslacht zal geeven:
 't Moet doch zeer euvel zyn, 't geen hy niet stuiten kan
 Door zyn voorweetenschap, terwyl hy 't smert'lyk van
 Het kwaad reeds voelt, niet min' als of 't hem daad'lyk nypde.
 Maar 'k wierp die zorg van my eerze in myn boezem rypde.
 De Mensch, ik zie 't, stopt voor vermaaning steeds zyn oor,
 En geeft bedreiging noch waarschouwingen gehoor.
 Dit kleen getal, 't verderf ontweeken, op de stroomen,
 Zal licht, door honger en benaauwdheid, ommekomen,
 Daar 't in een woesteny valt zwerft, de dood ten doel.
 Ach! ik had wis verwacht, dat zo all' 't krygsgewoel
 Van 't aardryk was gevaagd, elk daar geruist zou woonen,
 En Vrede 't Menschdom zoude een reeks van jaaren kroonen:
 Maar ik ben buiten 't spoor; want ik bespeur, dat zy
 Meer dan de Kryg verwoeft, ontbloot van medely.
 Helaas! wat zal dit zyn? Myn Leidsman! doe my hooren
 Of myn geslacht dan gaat op deeze wyz' verlooren.
 Daar de Engel Michaël hem dit bericht op gaf:
 Ja deezen, die gy laatst beschouwde, toen zy las
 Zich in een zee van weelde en dertelheden baadden,
 En die ge eerst hebt gezien als Mannen, groot van daaden,
 Als dapp're Helden en Verwinnaars, groot van magt,
 En onderneemers stout en moedig op hun kracht,
 Maar gantsch verbasterd en vervreemd van alle zeden;
 Die hebbende veel bloeds van menschen hier beneden
 Geffort;

Gestort, en volkeren verwoest en arm gemaakt,
 Daar door aan eenen naam, die groot is, zyn geraakt,
 En hebben tytels, eer en ryken buit bekomen.
 Toen sloegen ze over tot een wellust, niet te toomen,
 En voorts tot dertelheid, onmatigheid in vreugd,
 En vuige ledigheid, die vyandin van deugd;
 Tot dat de hovaardy, ten hoogsten top gevyzeld,
 Den band van eenigheid en vriendschap had verbryzeld,
 En stookte in 't midden van den vrede wrok en twist.
 Dan zullen zy, die door het oorlog en de list
 Van hunne vyanden, in slaafsche banden treuren,
 Met hunne vryheid te gelyk de deugd verbeuren,
 En allen vreeze Gods, by wien de schyn van recht
 En deugd en vroomheid, in het heetste van 't gevecht,
 Geen bystand tegens hun bespringers heeft gevonden:
 Des zullen ze, yverloos geworden door hun zonden,
 Slechts trachten, om met meer of min vermaak en rust,
 't Genot van 't geen kwanswys hunn' Heeren, naar hunn' lust,
 Hen schenkt, te smaaken: want zy zullen in die dagen,
 Genoeg gelegenheid erlangen, in hun plaagen,
 Om vaak de maatigheid te toetsen. Op deez' voer
 Zal elk verbaft ren en ontaarden van het goed:
 Dan word by elk de trouw, een welbewust geweeten,
 De waarheid, maatig- en rechtvaardigheid vergeten,
 Behalven by één Man, die, als een Zoon van 't licht,
 In die stikdonkere eeuw, nooit wankelt in zyn pligt,
 Die, zonder voorbeeld, Goed, en heilig Godgenegen,
 En wand'lende op Gods weg, en sterk gewapend tegen
 Een waereld, krielende van dertelheden, niet
 Zal schroomen, lastering, bespottung, noch verdriet,
 Noch smaad, noch tegenstand: Deez' zal, niet zonder traanen,
 Met woorden, vol van ernst, die dert'len vermaanen,
 Om van hunn' wegen, die zo boos zyn, af te zien,
 Op dat zy dus 't verderf, dat volgen zal, ontvliên,
 En hen den weg der deugd en eerlykheid verkonden,
 Waar op de rust en vrede onfeilbaar werd gevonden;
 En hen, indien zy trots, volharden in hun kwaad,
 Verkondigen Gods toorn, die hen te wachten staat:
 Maar spotterny en smaad zal hem tot loon verstrekken,
 Hy slechts uit God zyn waarde en heil en zegen trekken,

Als de eenigste die God rechtvaardig dient en eert.
 Hy zal, naar Gods bevel, en door zyn geest geleerd,
 Een wonderbaarlyke Ark (als gy gezien hebt) bouwen,
 Op dat hy en zyn huis gelukkig blyf behouwen,
 Geveiligd voor 't bederf, dat zeker dit heelal,
 Een waereld, t'eenemaal verdorven, treffen zal.
 Zo dra hy zich met Mensch en Beest, geschikt om 't leven
 Te bergen in deeze Ark, daar binnen hebb' begeeven,
 Bewaard voor 't wis bederf 't geen de Aarde duchten moet,
 Dan zullen onverwyld, met onbedenk' ren spoed,
 De Hemelstuizen losgeborsten allerwegen;
 Deeze Aarde nacht en dag besproeijen met een regen;
 All' 't water, wellende uit zyn onderaardsche kolk,
 Voerd d'oceaan met kracht tot aan de hoogste wolk,
 Om 't Aardryk met zyn nat te dekken, te overstroomen;
 Tot dat de snellen vloed, nu op zyn hoogst' gekomen,
 Zal steig' ren boven 't spits des hoogsten Bergs. Dan zal
 Deez' Berg van 't Paradys, door eenen waterväl
 En 't hevig golfgeweld gerukt van zynen wörtel,
 Beroofd van boom en bloem en groente gantsch te mortel,
 Neêrstorten in het diepst' des oceäans, en daar
 Een Eiland stichten, zout en bar, en doots en naar,
 Waar op de Zeehond en de Walvis zullen wönnen,
 Als ook de Zeemeeuw, schor en heesch van keel en toonen.
 Dus leert de almachtige Handhaver van het recht,
 Dat Hy geen heiligheid aan plaatzen bind of hecht;
 Zo hy, die daar in komt, niet heilig is van zeden.
 Maar nu beschouw wat ik u verder zal ontleden.
 Hy zag met ernst, en zie 't geweldig vloedgevaart,
 Dat dobberde op het nat, door zee en wolk gebaar,
 Het ongemeeten nat; nu reeds aan 't nederhellen.
 De wolken waren nu verdreeven door een fellen
 En sterken Noordenwind, die 't water door zyn kracht
 En droogende eigenschap aan 't vallen had gebragt:
 De Zon, nu onbewolkt, liet heete en sterke straalen,
 Op haaren spiegel, wyd van water, nederdaalen,
 En dronk het ruime sap, genoopt door felle dorst,
 Met groote teugen in, tot laaff' nis van haar borst.
 Toen is de Zee eerst als een poel in één gedrongen,
 Toen tot een kabb'lende Eb', die 't water onbedwongen,

En zacht en teder dreef ten afgrond; want deez' had
 Zyn sluifen toegestopt, tot stuiting van het nat,
 En all' de vensters van den wyden Hemel waren
 Nu meê gelooten, en de wat'ren aan 't bedaaren:
 Nu zweefde de Ark niet meer op haaren vloten baan,
 Maar sctieen gantsch onverwikt op vasten grond te staan,
 Op 't spits eens hoogen Bergs: waar op zich straks ontdek-

ten

De toppen van 't gebergt, die tot de wolken strekten,
 En die der klippen ook, waar van het water met
 Geruis aftroomende, gaat in de Zee te wed,
 En in haar boezem zich verloor en wierd begraven.
 Inmiddels vloog uit de Ark in de open lucht een Raven,
 En voorts een wisser bode, een Duive, die men zond
 En een- en anderwerf, om groenen Boom of grond,
 Waar op zy haaren voet mogt zetten, dus te ontdekken.
 Zy, die de tweedemaal weêr komt te rugge trekken,
 Bragt in haar mond een tak van een Olyfboom meê,
 Als een onfeilbaar blyk van vasten zoên en vree:
 Toen zagen ze eenen grond, die droog was, voor hunne oo-

gen,

En de oude Vader is verheugd uit de Ark getoogen,
 Verzeld van zyn gevolg; en hy verhief terstond
 Zyn hand en oog om hoog, en dankt met hart en mond
 D'Alheerscher, dat Hy hem zo gunstig wou bewaaren,
 Voor 't woedende geweld der winden, wat'ren, baaren:
 Hy zag, geduurende zyn lofzang, met zyn oog,
 Een zywang're wolk, waar in een halven ronden boog,
 Zeer konstig geschakeerd met drie verscheide kleuren,
 Tot een bewys, dat God het Menschdom op zou beuren,
 En dat zyn vree begon, gesticht in 't nieuw verbond:
 't Geen Adams hart, voorheen zo treurig, nu terstond
 Verkwikte, en dwong zyn vreugd aldus d'Aardseengel te uit-

ten:

δ Godlyk Leeraar! die my de Eeuwen wilde ontsluiten,
 En toonen, wat 'er zelfs moet, na myn tyd, geschiên:
 'k Herleef op 't geen ge in 't end my tot myn troost liet zien,
 Nu vergewischt, dat God den mensch niet zal doen snee-

ven,

Maar dat hy en zyn zaat, door God bewaard, zal leeven.

Ik

Ik treur veel minder om een waereld, opgevuld
 Met Godverlochenaars, die sneuv'len in hun schuld,
 Als ik my om één' Man verheug, zo vroom van wandel
 Bevonden, en zo recht en deugdzaam in zyn handel,
 Dat God de Alzegenaar, om hem in toorn bedaart,
 En voor het menfchdom fticht een nieuw gefchapene aard'.
 Maar zeg me eens wat beduid dat heerlyk Hemelsteken,
 Dat halfrond, of die boog met zyn geverwde streeken,
 Om hoog gefpannen, als de winkbrauw van dien God,
 Die nu bevredigd is? Kan 't ook verftrekken tot
 Een fchoone fcheiding, om de loffe en vlocib're boorden
 En flippen van die wolk te binden als met koorden,
 Op dat zy niet gelyk voorheenen los geraakt,
 Van 't Aardryk weêr op nieuw een zee vol water maakt?
 De Aardsengel antwoord hem: Gy troft dit naar behooren.
 De Almagtige bedaart zeer licht'lyk in zyn tooren,
 Schoon 't al te spaê berouw der Menfchen, die door 't
 kwaad

Bedorven zyn, Hem ging aan 't hart, wen Hy hunn'ftaat
 Befchouwde uit zynen troon met albefpieg'lende oogen,
 En zag all' de Aarde alom, door woest geweld, betoo-
 gen,

Daar alle vleefch zyn weg bedorven had gemaakt:
 Maar zy, door 't water aan een doodlyk end geraakt,
 Zal (als gy zaagt) een Man, rechtvaardig in zyn gangen,
 Zo wonderlyk een gunft van 's Hemels hand ontfangen,
 Dat God genaderyk, om geenerlei geval,
 Het fchuldig Menfchdom nooit hier na verdelgen zal;
 Maar ftichten een verbond met hem en met zyn erven,
 Dat hy deeze Aard' niet meer door 't water zal bederven,
 En nimmer dulden, dat de zee weêr, los van toom,
 Haar vafteftelde perk en oevers overftroom',
 Noch regen ooit doe de aarde en menfch en vee verdrin-
 ken:

Dus zal hy wolk en zee gelyk aan ketens klinken:
 Maar wen Hy over de Aard' zyn wolk weêr koomen doet,
 Zult gy zyn wond'ren boog, drieverwig, fchoon van
 gloed,

Daar in zien pryken: Hy, door dat gezicht bewogen,
 Zal denken aan 't verbond, geveftigd in den hoogen:

De dag en nacht de Zaay- en Maaytyd, hitte en kou;
Houd zyn gewoone loop en blyft in eene vouw,
Tot alles eens op nieuw gezuiverd, naar zyn waarde;
Door Hemelaardig vuur, de Hemel nevens de Aarde;
Ten woonplaats ftrekken der rechtvaardigen, om God
Te danken, zonder end, voor hun' gezegend lot.

Einde van het elfde Boek.

HET PARADYS VERLOOREN.

TWAALFDE BOEK.

Inhoudt.

DE Aardsengel Michaël vaart voort aan d'eersten Vader
 Van 't menschelyk geslacht te ontvouwen alles 't geen
 Gods heilbelofte raakt, en leid hem langs hoe nader
 Tot aan het Zaad der Vrouw', dat Satan zou vertreên:
 Toont wie dat Heilzaad is: Hoe dat Hy werd gebooren;
 Zyn wandel hier op Aard', vervolging, vonnis, dood,
 Opstanding, zegepraal, en vaart naar 's Hemels kooren.
 Voorts legt Hy hem den staat van 's Heilands kruiskerk bloot,
 Sints Hy ten Hemel voer tot dat Hy weêr zal komen,
 Om als Aardsrechter elk te vonnissen naar 't recht.
 De boozen krygen tot hun loon de Hel: den vroomen
 Zyn nieuwe Hemelen en Aarde toegelegd.
 Aardsvader Adam dus in alles onderweezen,
 En door de orakeltaal des Engels opgebeurd,
 Klimt met Hem van den Berg; wekt Eva, die gereezen,
 Gods welbehaagen volgt, en prysf en billyk keurt.
 Voorts doet de Aardsengel hen fluks uit den Lusthof dryven,
 Terwyl Gods Eng'len, als Gods wachters, daar verblyven.

GElyk een Reiziger, hoe spoedig hy zyn gangen
 Ook voortzette, om te zyn ter plaats, daar zyn verlan-

gen
 Reeds is, des 's middags rust, zo doet de Aardsengel meê
 In zyn verhaal, dat hy aan vader Adam deê,
 Juist tusschen de verdeldge en weêr herboorene Aarde;
 Of Adam (die hoe langs hoe meer in rouw bedaarde)
 Een tusschenvraag mogt doen, door weetzucht aangefpoord:
 Doch de Engel, zyne reên hervattend', ging dus voort.

Zo zaagtge een waereld, eens begonnen, eens verlooren,
En 't Menschdom weêr als uit een tweeden tronk herbooren.

Gy hebt noch veel te zien; doch 't mensch'lyk broos gezicht

(Ik zie 't) word schier verblind: voorwerpen zo vol licht,
Zo hoog, zo glansryk en vol goddelyken luister,
Verzwakken uw vernuft, en maaken 't stomp en duister.
'k Zal u dan 't ov'rig slechts, dat noch geschieden zal,
Verhaalen. Gun me maar uw aandacht overal.

Deez' tweede en nieuwe teelt van menschen, voortgekomen
Uit zulk een kleen getal, behouden op de stroomen,
Zal, zo lang 't oordeel, dat de Godheid storten wou
Op 't Menschdom gantsch ontaard van Godsdiens liefde en
trouw,

Versich in geheugen blyft, het algenoezaam Wezen,
Eêrbieden achten, en oprecht van harte vreezen,
Niet licht verwerpen dat elk goed en eerlyk acht,
Vermeerd'ren in getal, en leeven dag en nacht
In vrede en rust, en de Aard' bebouwen naar behooren,
En ryken oogst van wyn, van oly, en van kooren (1)
Inzamelen, en vaak, d'Almagtigen ten zoen,
Uit hunne kudde, aan Hem eene offerhande doen
Van teed'ren Geitenbok, van Rund, of Lam, begooten
En mild met wyn besprengd, (2) een feest van Godsgenooten.

Dus brengt het zynen tyd vast door in vreugdê en lust,
Terwyl 't veel'dagen woont in vrede en stille rust,
By Huisgezinnen en geslachten, te bestieren
Door eenen Vader, dien elk eeren zal en vieren;
Tot dat 'er één verschyn', hovaardig van gemoed,
Staatzuchtig, dorstende naar dierbaar Menschenbloed,
Die, moede en wars, dat hem zyn Broed'ren evenaaren
In rykdom, staat en eer, in schennis uit zal vaaren,
En tegens recht en reên, het opperste gezagh,
Zich aan zal matigen, op dat, als met één slag,

Dus

(1) Van koorn en wyn] *Pfalm IV. vers 8.*

(2) Of Lam enz. met wyn besprengd] *Exod. XIX. vers 40.*

Dus de eendragt, die natuur elk mensch heeft voorgeschreeven,

Weêr uit de waereld werd gebannen en gedreeven:
 Hy tuk op jagt (geen jagt van Beesten in het veld,
 Maar jagt van Menschen) zal, door oorlog en geweld,
 All' die zyn tyranny niet volgen wil, verbolgen,
 En met een hart, beluft op moord en bloed, vervolgen:
 Hier uit zal Hy terstond, als strekte 't hem tot eer,
 Den naam erlangen van een Jager voor den Heer, (1)
 Tot smaad des Hemels; of met schyn van recht beweeren,
 Dat hy 't gezagh ontleende uit d'opperste aller Heeren,
 En wederspannig zyn, en and'ren met den naam
 Van wederspannigen brandmerken, en hun faam
 Alom verlast'ren en bevelken, snood van leven:
 Voorts zal hy, met een rot, zo boos als hy, gedreeven
 Door vuige staatzucht, om, of onder hem, of met
 En nevens hem, vervreemd van Godsdienst, tucht, en wet,
 Vervloekte dwinglandy te pleegen; wyders trekken
 Uit Edens streck naar 't weste, (2) en daar een vlakke ontdekken,

Waar onder dat een poel van zwarte lym, zeer fel
 Opborrelt onder grond, den mond der gloênde Hell',
 Om van den steen of 't stof, geworpen uit haar kaaken,
 Een stad te bouwèn, en een hoogen toor'n te maaken,
 Zo trots gemetzeld, en zo hoog in top gehaald,
 Dat hy, met zyne spits, aan 't dak des Hemels paalt,
 Op datze aldus een naam, die end'loos duurt, verwerven,
 En niet verstrooid van één, in verre landen zwerven,
 Daar hunn' geheugenis (wiens duuring hen bekoort)
 In den vergeetelpoel, voor eeuwig, word gesmoord,
 Zelfs zonder acht te slaan, of dit hun heilloos leven,
 't Gerucht zal stof tot lof of tot verachting geeven.
 Maar God, die meenigwerf daalt uit den Hoogen neêr,
 Om, ongezien, te zien, hoe 't Menschdom Hem vereer',
 En dien', terwyl Hy all' hun woningen doorwandelt,
 Op dat Hy lette en zie, hoe ieder leeft en handelt,

Bb 4

Zal

(1) Jager voor den Heer] *Gen. X. vers 8.*

(2) Uit Edens streck naar 't weste] *Gen. II. vers 2. enz.*

Zal nederkomen, om hun stad, zo trots gesticht,
 Eer hunnen Tooren dien der stad, in 't end'loos licht
 Van eeuwigheid gebouwd, hovaardig koom genaaken,
 Te zien, en zenden hen verwarring hunner spraaken,
 Tot hun bespotting: elk vergeet dan t'eenemaal
 Zyn Moeder, en hy sprekt verwarde en woefte taal,
 Vervreemd van slot en zin: en straks ontstaat 'er onder
 De Bouwers deezer stad en tooren, (welk een wonder!)
 Een vreemd gekakel, dat elk een verwarren doe:
 De een roept den anderen met vreemde woorden toe,
 Die onverstaan'lyk zyn, tot ze alle, heefch door 't schreeuwen,
 En wederzydschen spot, gelyk getergde Leeuwen,
 Al brullende op elkaer aanvallen, tuk op moord:
 Wen dit gejoel om hoog gezien werd en gehoord,
 Ontstond 'er groot gejuich en vreugde in 's Hemels kooren.
 Toen staakten zy terstond den bouw dier hooge tooren,
 Welke om die reden straks *Verwerring* wierd genaamt.
 Waar over de eerste Mensch, door vaderlyke schaamt'
 En smert geraakt, dus sprak: Vervloekste myner looten!
 Hoe! tracht ge uw Broed'ren uit hunn' heerschappy te stooten,

En maatigt ge u een magt, die u niet toekomt, aan,
 En poogt gy, door geweld, naar een gezagh te staan,
 Dat Gode u niet verleent? Zyn God'lyk welbehaagen,
 Gaf over Vis en Dier en Vogel ons 't volslagen
 Gebied; een heerschappy zo groot als ongemeen.
 Zyn onverdiende gunst gaf ons dat recht alleen:
 Hoe konden wy van Hem een grooter zegen wenschen?
 Maar nooit heeft Hy den Mensch gemaakt tot Heer van Menschen,

Een naam, dien Hy alleen voor zich behield: Hy liet
 De Menschen vry, en heeft den Menschen geen gebied,
 Dat over Menschen strekt (dit komt hem toe) gegeven.
 Maar deeze dwingeland, door hovaardy gedreeven,
 Bepaalt zyn' indrang niet met Menschen; Maar hy tracht,
 Den hoogen Hemel zelf (die om zyn pooging lagcht)
 Door een belegering (kon 't zyn) te ringelooren,
 En uit te daagen door zyn' hooggebouwd en tooren.
 Ellendige arme dwaaz', voor wien ik gruwe en yz'
 Hebt gy 't vermoogen wel, om voedzel drank en spyz'

Te voeren naar om hoog, ter laaving van uw volken,
 En u; daar dunne lucht, die boven 's Hemels wolken
 Geduurig zweeft, uw lyf, veel groover spys gewend,
 Zal doen verkwynen, en uitteeren, ja in 't end'
 Ontbreekt u de adem, en daar by het brood, ontleden?
 Daar op zei Michaël: Met billyk recht, met reden
 Verfoeit gy zulk een zoon, die den geruften staat
 Der Menschen; zo ontrufte, alleen bedacht uit haat,
 Om 't zoet der vryheid, hun door d'Opperfte aangebooren,
 Het zekere gevolg van reden, te verstooren:
 Maar u zy ook bekend, dat waare vryheid is
 Verlooren na uw val: een vryheid die gewis
 Geduurig zaamen gaat met recht en waare reden;
 En zonder de eene word nooit de ander hier beneden
 Begreepen. Reden, in den Mensch verduisterd, of
 Verwaarloofd, teelt terstond, uit een bedorven stof,
 Onregelmaatige begeertens, niet te toomen,
 Hartstochten, die gezwind zyn zinnen overfroomen,
 Om Reden haar gezagh te ontwringen, op dat hy
 Dus verre vry, het jok van vuige flaverny
 Zou torffen: Des duld God, dat, dit gezagh zyn Reden,
 Die vry is, overheerfche en kome als 't waar vertreeden:
 God, die naar billykheid en recht zyn oordeel velt
 Maakt hem geweldenaars ten doel, wiens woest geweld
 Zich menigwerven, door een snoed begeerte aan 't blaaken,
 Met alzo weinig recht en reden meester maaken
 Van zyne vryheid, die uitwendig is: die stand
 Maakt den tyrannen wel noodzaak'lyk in een land,
 Maar daarom zal ze God niet straf- noch schuld'loos keuren;
 Zy krygen wis hun' loon: ook zal het vaak gebeuren,
 Dat gantsche volkeren, van deugd (dat 's reën) ontaard,
 Niet door een woest geweld van 't uitgetoogen zwaard,
 Maar door rechtvaardigheid en zeek'ren vloek, noodwendig
 Daar aan als vastgehecht, hun vryheid * gantsch ellendig
 Verliezen; raakten zy de inwendige eenmaal kwyt:
 *k Beroep my op den Zoon des Mans, wiens nyv're vlyt
 De wondere Ark volwrogt; dien God- en eervergeeten,
 Die, om den hoon, die hy, door schaamt'loosheid bezeten,

B b 5

Zyn

* Versta de uiterlyke of uitwendige Vryheid.

Zyn' Vader deed , deez' vloek moeft hooren tot zyn pyn :
Hy zal zyn Broederen een knecht der knechten zyn. (1)
 Een vloek die 't nagelacht zal onophoud'lyk draagen.
 Dus zal deez' volgende aarde, als de eerst', weér alle dagen
 In 't kwaad vermeerderen en groeijen, tot dat God,
 Nu moede om 't schenden van zo meenig heilgebod,
 Zyn tegenwoordigheid hen end'lyk zal onttrekken,
 Zyn heilige oogen hen onthouden en bedekken,
 En laten hen, verdwaald van 's levens held'ren baan,
 Op hunne wegen, die 't verderf verwekken, gaan.
 Dan zal God uit all' 't volk der aarde een volk verkiezen,
 Dat, als zyn eigendom, de deugd nooit zal verliezen,
 En met gehoorzaamheid hem dienen vroeg en spaê.
 Dat volk zal spruiten uit één Man, door Gods genaê,
 Wiens wydberoemd geloof zyn werken zullen kroonen,
 Die noch aan deeze zy van den Euphraat zal woonen,
 In vuilen beeldendienst van kindsbeen opgevoed (2).
 Deez' zal zo dom zyn, daar de Aardsvader, die den vloed
 Ontfnapte in de Ark, noch leeft (kunt gy zulks wel gelooven?)
 Dat hy d' Almagtigen zal van zyn dienst berooven,
 En bidden hout en steen, als waare Goden, aan:
 Nochtans zal de Almagt hem niet doen in 't kwaad vergaan,
 Maar uit zyn's vaders huis, zyn maagschap, en zyn Goden,
 Door een gezicht, dat Hy hem zal verleenen, nooden,
 En roepen, naar een land, dat Hy hem wyzen zal,
 En uit zyn lendenen, een volk, dat overal
 Beroemd en magtig is, verwekken, en zyn zegen,
 In zulk een overvloed, gelyk een milden regen
 Uitsforten over hem, dat, in zyn heilig zaad,
 All' 's wacelds volkeren, dien zegen nooit ontstaat.
 Terstond gehoorzaamt hy, door vast geloof (3) gedreeven,
 Schoon hy onweetende is welk land hem God zal geeven.
 Ik zie d' Aardsvader der Gelovigen (gy niet)
 Hoe hy, door dat geloof, Ur der Kaldeên, ontvlied,
 En vaderland, en Goën, en vaders Huis en Magen:
 Nu waad Hy door den stroom van Haran: met behaagen

Volgt

(1) *Gen. IX. vers 25.*(2) In beeldendienst] *Jofua XXIV. vers 2.*(3) Door vast Geloof] *Gen. XV. vers 6.*

Volgt hem veel dienstbaar volk, en eene lange rei
 Van Kudden vlytig naa. Hy, gaande op Gods gelei,
 Doolt niet als of hy was behoefdig door de landen,
 Maar geeft zich zelfen all' zyn have in 's Hemels handen,
 Die hem naar een geweest, dat hem niet kenbaar was,
 Geroepen had. Nu heeft hy 't land van Kanan pas
 Bereikt: Ik zie hem reeds by Sichem (1) neêrgezegen,
 Daar Hy, als ook in 't plein, daar naaft aan by gelegen,
 Het plein van Moria, zyn tenten nederlaat.
 Alwaar de almachtige Bestierder van elks staat,
 Hem doet belofte (2) van de gift aan hem te geeven,
 Een land, waar in zyn zaad, eeuw uit eeuw in, zou leeven,
 Van Hamath (3) noordwaard tot de woesteny, belend
 Naar 't zuiden (ik noem u, hoewel noch onbekend,
 De plaatzen by heur naam) en voorts aan de oosterzyde
 Van Hermon, strekkend' zich vervolgens tot de wyde
 En groote Wester-Zee (4): Berg Hermon, in 't verschiet
 Van hier te merken: Zee, die ginder stroomt en vliet:
 Zie ieder plaats van verr' zo u myn hand komt wyzen;
 Langs strand den vrucht'bren berg van Karmel, schoon in 't
 ryzen,

Daar uit twee bronnen de Jordaanstroom dert'lend spruit,
 En 't ooft' dier Landstreek door bepaalt word en gestuit.
 Maar by den regel van die bergen zullen woonen,
 In 't dal van Senir, 's Mans godvruchte en vroomen zoonen.
 Bezef voornamenlyk, dat alle volk'ren van
 Het Aardryk, in het zaad van dien godvruchten Man
 Gezegend zullen zyn: Hou voor dat zaad dien grooten
 Aards-Heiland, die den kop der Slang zal stukken stooten,
 En gantsch vermorzelen, waar van ik zonneklaar,
 ô Adam! het geheim u aanstonds openbaar.
 Deez' vroomen Aardsvader (die, op 't God'lyk welbehaa-
 gen,

Ter zyner tyd, den naam van Abraham zal draagen

Gelyk

(1) By Sichem enz.] *Gen. XII. vers 6.*

(2) Hem doet belofte enz.] *Gal. III. vers 16.*

(3) Van Hamath] *Num. XXXIV. vers 8.*

(4) En groote Wester-Zee] *Num. XXXIV. vers 6.*

Gelyk de Vader der Gelovigen) zal uit
 Zyn lendenen, een Zoon (1) verwekken, uit wien spruit
 Een Kleinzoon (2) hem gelyk in faam, geloof en leven,
 Die, met twaalf Zoonen (3) zich uit Kanan zal begeeven,
 En trekken naar een land, in laater tyd beroemd
 Om waereldwysheid, en Egipteland genoemd;
 Dat door den Nylftroom word gefcheiden in twee deelen:
 Zie langs wat oord hy komt met zyne wat'ren fpeelen,
 En hoe hy, aan de Zee, zyn ftroomtol ryk betaald
 Uit zeven monden, nooit uit zynen ftreek verdwaald.
 Hy word genodigt, door den jongften zyner Zoonen (4),
 Om zwaaren hongersnood te ontvluchten, daar te woonen:
 Een Zoon, wiens wys beleid, hem plaatzen zal gelyk
 Alstweeden naaft den vorft, in 't magtig Koningryk
 Van Pharao, om hem 't gebied te helpen draagen.
 Daar sterft de Aardsvader, oud en afgeleefd van dagen,
 Nalaatende een geflacht, dat tegen leed en laft,
 Tot een zeer magtig volk, in weinig jaaren waft,
 En daarom by den vorft, na Pharao te komen,
 Verdacht, die krachtig, door naaryver ingenomen,
 Dien grooten aanwas zocht te ftremmen, blo van hart,
 Gelyk een volk, wiens tal hem had door vrees benart:
 Waarom hy ze allen maakt lyfeigenen en flaaven,
 Verbeurd verklaarende hunn' geld en goed en haven,
 En laft gaf, om, all' wat 'er man'lyk wierd geteeld,
 Tot dooden: Tot dat God (die 't woên in 't end' verveelt)
 Hen twee Gebroeders (5) zend, omze uit die slaaffche ban-
 den,
 En fno geweld'nary van 't hoofd der dwingelanden,
 Te redden; zy verzien van rykdom, daar geroofd,
 Weêr trekken naar het land, dat God hen had beloofd:

Maar

(1) Een Zoon] *Isaac.*(2) Een Kleinzoon] *Jacob.*(3) Twaalf Zoonen] *Ruben, Simeon, Levi, Judas, Ifachbar, Zabulon, Gad, Afer, Jofeph, Dan, Nephzali, en Benjamin.*(4) Door den jongften zyner Zoonen] *Jofeph.*(5) Twee Gebroeders] *Mofes en Aäron.*

Maar eerst word die tyran, zo wreed, zo dol van tooren,
Die God niet kennen wilde, (1) of naar zyn boodschap hoor-
ren,

Door 't Godlyk oordeel, en veel' tekens, in zyn trots
Gedwongen, en gefraft, door gramfchap zynes Gods:
In bloed, geen menschenbloed, verand'ren all' zyn stroom-
men: (2)

De Luizen, Vliegen en Kikvorschen (3) zullen komen,
Met gantsche zwermen, en vervullen Hof en land,
Door onverdraagb'ren ftank: Dan moet all' 't vee van kant,
Door peft, die alles dood, (4) of door de sterfte sneuv'len:
Zyn vleesch, en 't vleesch zyn's volks, door zweer en blaar,
(5) met heuv'len.

Oploopen; Donder, dicht met hagel, hagel dicht
Met vuur vermengd (6), alom Egipte's lucht, van licht
Beroofd, doorbulderen, en wat het raak', verteeren:
En wat de donder, en de hagel niet kan deeren,
En ongefchonden laat, als Vrucht, en Graan, en Kruid;
Word aan de Springhaanwolk (7) een lekk're roof en buit,
Die niets, dat rypheid heeft, zal ongefchonden laaten.
De Duifternis (8) moet met haar fchaduw' 's konings ftaa-
ten

En landen t'eenemaal bedekken; Duifternis,
Die met de handen door zyn volk, te taften is,
En elk drie dagen zal van zyn gezicht beroven.
Ten laaften (deeze straf ftreeft de and're verr' te boven)

Word

(1) Die God niet kennen wilde] *Exod. V. vers 2.*

(2) In bloed . . . verand'ren all' zyn stroommen] *Exod. VII. vers 17. en 19.*

(3) Luizen, Vliegen, Kikvorschen] *Exod. VIII. van vers 3. tot 24.*

(4) Peft] *Exod. IX. vers 15.*

(5) Door zweer en blaar] *Exod. IX. vers 10.*

(6) Donder, dicht met hagel enz.] *Exod. IX. vers 23, 24 en 25.*

(7) Word aan de Springhaanwolk enz.] *Exod. X. vers 13. en vervolgens.*

(8) De Duifternis enz.] *Exod. X. vers 21. enz.*

Word de eerstgeboorene, (1) door 't gantsch Egiptes ryk,
 In eenen middernacht, door eenen slag, een lyk.
 Op deeze wyz' moet die Rivierdraak door tien wonden,
 Tien plaagen, sel getemd, gefolterd en geschonden,
 Zyn vreemdelingen vrank en veilig laten gaan.
 't Hardnekkig hart wierd nu of dan wel aangedaan
 Met tederheid, doch straks verhard (2) gelyk te vooren,
 Als 't ys na flappe dooy. Hy end'lyk weêr door tooren
 Aan 't woên, vervolgt hen weêr, die hy vertrekken liet.
 Doch de Albeheerscher, dien zyn tyranny verdriet,
 Doet hem, benevens al zyn legermagt, verzwelgen
 In 't midden van de Zee, terwyl zyn vroomte telgen,
 Niet vreezende dat hen de vyand deeren zal,
 Op 't drooge trekken (3), door twee muuren (4) van kristal,
 Door Moses staf, die noch veel wonderen zal teelen,
 Verschrikt, en net gedeeld in twee gelyke deelen,
 Tot datze aan de overzy hun' voet op 't vaste land,
 Neerzettende, zich zien gered uit 's vyands hand.
 Zo wonderlyk zal God, bewoogen door het kermen
 Zyn's volks, dat dierbaar zaad, door zyne kracht bescher-
 men,
 En vriend'lyk onder hen verkeerren, in den schyn
 Een's Engels, dag en nacht, geduurig by hen zyn,
 Die in een vuurpilaar en wolk voor hen zal trekken, (5)
 Een helder Licht by nacht, een Muur by dag hen strekken,
 Hen dus geleidende op hunn' weg, en weerende af
 't Geen achter schaê kan doen, den vorst, die, trots en straf,
 Hen op de hien volgt: Hy zal hen gantsch verbolgen,
 Geduurende den nacht, met snelle schreên vervolgen:
 Maar zie de duisternis (6) zal hem verbyff' ren tot
 De morgenstond genaakt: Dan zal de Dondergod,

Uit

- (1) Word de eerstgeborene] *Exod. XII. vers 29.*
 (2) Doch straks verhard] *Exod. XIV. vers 8.*
 (3) Op 't drooge trekken] *Exod. XIV. vers 22. enz.*
 (4) Twee muuren] *Exod. XIV. vers 29.*
 (5) Die in een vuurpilaar en wolk voor hen zal trekken
enz.] Exod. XIII. vers 21 en 22.
 (6) Maar zie de duisternis enz.] *Exod. XIV. vers 20.*

Uit wolk en vuurpilaar, zyn oog op 't leger wenden
 Des vyands: En Hy zal zyn stoute legerbenden
 Ontruften, en terfont de sterke wieken van
 Hunn' wagens kneuzen: Als die Goddelyke man
 De leidsman van Gods volk, zyn staf, op Gods begeeren,
 Zal wanken over 't vlak der Zee: die zal zulks eeren,
 En straks gehoorzaam zyn aan 't Goddelyk bevel:
 De golven keerende te rugge, dringen fel
 Met onweërstaanb're kracht op 's vyands legerschaaren.
 Terwyl 't verkooren volk, beschut voor 't woën der baaren;
 In veiligheid langs 't strand naar vruchtbaar Kanan rent,
 Door berg en woesteny, (1) een weg, hun onbekend;
 Op dat ze niet te haast den Kananyt genaaken,
 Ten oorlog toegeruft; onkundig in de zaaken
 Des krygs, met schrik geraakt, weër willen keeren naar
 Egipte, kiezende dat land om liever daar
 In luifterloos bedryf en slaverny te leven,
 Dan steeds voor 't woeden van den dollen kryg te beeven:
 Dewyl een leeven dat geen oorlog ooit verwacht,
 By Adel en Gemeent' veel zoeter werd geächt,
 Als felle drift den moed der volk'ren niet bestryë.
 Dit zullen ze ook, terwyl zy in de woestenyë
 Omdwaalen, winnen: Daar, daar brengen zy den staat
 Van hun regeering net in orde: en doen een Raad
 Verkiezen uit hun twaalf Geslachten, om den lieden
 Naar de inhoud van de wet in 't heerschen te gebieden.
 Dan zal de Almagtige, neerdaalend' van 't gewelf
 Des Hemels, en den berg van Sinai, (2) hen zelf
 (Terwyl de gryze spits den bergtops, op dat wonder
 Zal dreunen, door 't gekraak van blixem en van donder)
 Met luid trompetgeschal, dat all' het land doorklinkt,
 En welks gedreun in 't oor van Gods verkoor'nen dringkt,
 Hen eenen grooten reeks van dierb're wetten geeven, (3)
 Ten deele raakende 't bestier van 't burgerleven,

Ten

(1) En woesteny] *Exod. XIII. vers 18.*

(2) En den berg van Sinai, enz.] *Exod. XIX. vers 11, 16, 18, 19 en 20.*

(3) Van dierb're wetten geeven enz.] *Exod. XX. vers 21, 22 en 23.*

Ten deele wetten, die hen zullen leiden tot
 Godsdienstige offerhande, om naar den wil van God,
 Hen, door voorbeelden en door schaduwen, te leeren,
 Hoe 't eens beloofde Zaad in 't end zal triumpheren,
 Wanneer 't den kop der Slang vermorzelt, door zyn kracht,
 En langs wat weg dat die verlossing werd verwacht:
 Maar 's Hemels donderstem (1) is vreezelyk in de ooren
 Der menschen, veel te zwak te broos om die te hooren;
 Des smeekenze yverig, dat Mozes hen Gods wil
 Verkondige; en de schrik bedaarder worde en still':
 Ze erlangen dat verzoek, doch onderricht daar nevens,
 Dat niemand nad'ren kan tot God de bron des levens:
 Dan door een Middelaar, wiens heilig ampt nu net
 Word afgeschaduwt, door den ziender Mozes, met
 Een klaar vooruitgezicht, op één van meerder luister,
 Van wiens doorluchten dag, hy naderhand, niet duister
 Zal spreken, agtervolgd door zienders, die van tyd
 Tot tyd, Messias komt (die om de wet verbeid)
 Hen zullen melden, en in helder daglicht zetten,
 Na 't zaamenstellen van die plegtigheên en wetten.
 Zo zeer word de Almagt door gehoorzaamheid bekoort,
 En 't doen van zynen wil naar inhoud van zyn woord,
 Dat die algoede God, in 't midden van zyn knechten,
 Zyn tabernakel ten verblyfplaats op zal rechten.
 Hy zelf, de Heilige, en in de eeuwigheid getroond,
 Sticht een verblyfplaats by den Mensch waar in hy woont.
 Daar word, naar 't voorschrift, dat de Godheid wilde geeven,
 Een heilig Heiligdom, uit Ced'renhout (2) gedreeven,
 Met dierbaar goud gedekt, waar in een Ark beruist,
 En in die Ark het merk, het zegel van Gods lust,
 Om 't Menschdom wederom te zaal'gen door voldoening
 Zyn's toorens: boven praalt het dekzel der Verzoening, (3)
 Dat

(1) Maar 's Hemels donderstem enz.] *Exod. XX. vers 18, 19 en 20.*

(2) Uit Ced'renhout enz.] *Exod. XXV. vers 8, 9, 10, 11, 12, 13, en 16.*

(3) Het dekzel der Verzoening enz.] *Exod. XXV. vers 17.*

Dat mede uit goud gewrocht, met vleug'len word bewaakt
 Van Cherubengelen, uit louter goud gemaakt;
 Daar, eveneens als in een Dierenriemkring, zeven (1)
 Vergulde Lampen, licht en straalen van zich geeven,
 Verbeeldende het vuur des Hemels in zyn kracht.
 Een wolk zal by den dag, een straal van vuur by nacht,
 Daar over rusten, en (kon 't zyn) met yver dekken,
 Behalven als ze op reis, naar 's Hemels oogwit, trekken;
 Tot ze eindelyk, als door een Engel by de hand
 Geleid, zich zien gebragt in 't lang beloofde land,
 Aan Abram en zyn Zaad, door d'Oppersten beschooren.
 't Zou u, ô Adam! slechts vermoeyen om te hooren,
 Wat slagen men daar floeg, wat volk'ren zyn geveld,
 Wat Vorsten dat 'er zyn verwonnen door geweld,
 Of hoe de zon, op 't hoogste aan 's Hemels starrentranffen
 Gereezen, stille stond, en eenen dag haar glansfen
 Liet schynen, en den komst vertraagde van den nacht,
 Op 't hooren van deez' stem een's Mans, door God gezacht:
 ô Zon! wil uwen loop (2) in Gibeon bepaalen:
 Gy Maan, volhard in 't Dâl van Ajalon te straalen,
 Tot Israël verwinne. En geeft dien naam (3) den zoon
 Van Izaak, die een zoon van Abram is, ten loon;
 Een naam, die eigen is aan 't volk uit hem te komen,
 En waar door Kanaän aldus werd ingenomen.
 Hier op viel Adam in: ô Gy! die van om hoog
 Aan my gezonden zyt: gy die myn duister oog
 Verlicht hebt, gy hebt my de schoonste en eêlste zaaken
 Geöpenbaart, voor al die vader Abram raaken,
 En zyn godvruchtig Zaad. Nu vinde ik myn gezicht,
 Doör deeze orakel-taal des Hemels, gantsch verlicht,
 Myn hart vertrooft, dat lang door onrust wierd gedreeven;
 Wat of de tyd aan my en myn geslacht zou geeven.
 Maar ik zie nu zyn dag, in wien al 't volk der aard,
 Gods zegening erlangt. Een' gunst aan my onwaard,
 Die langs verboden weg (wat gruwelyke schennis
 Van 't Hemels heilgebod!) zocht naar verboden kennis.

XII. Boek.

Cc

Maar

- (1) Zeven vergulde lampen] *Exod. XXV. vers 37.*
 (2) ô Zon! wil uwen loop enz.] *Jofua X. vers 12. en 13.*
 (3) En geeft dien naam enz.] *Gen. XXXII. vers 28.*

Maar Hemel-Leraar, die my Godsgeheimen klaar
 Ontdekt; 'k begryp niet wel waarom Hy deezen, daar
 De Godheid onder wil verblyven, zo veel' wetten,
 Verscheiden in gedaante en aart wilde innezetten:
 Zo veel geboden en verboden doen ons zien,
 Dat hen een groot getal van zonden zal gebiën.
 Hoe! kan de Almagtige by zulk een volk dan woonen?
 Dus antwoord Michaël, de Prins der Eng'lentronen:
 Dewyl zy zyn uit u geteelt, zo twyfel niet,
 Of zonde heeft hen mede als u in haar gebied;
 Daarom gaf God de wet, om hun natuur te buigen,
 En van het kwaad, dat in hen heerscht, hen te overtuigen, (1)
 De zonde aanhitzende om te sryden tegen Wet,
 Wen zy bemerken, dat de wet der zonde smet
 Wel kan ontdekken, maar niet weeren noch betoomen,
 Als door deez' offerdienst, vol schaduw, (2) beeld en droo-
 men,
 En 't bloed van Runderen en Bokken; waarom zy
 Besluiten, dat een bloed (3), oneindig in waardy,
 Vereischt word, om de schuld der menschen te betaalen:
 Rechtvaardig bloed moet van 't bedorven zegenpraalen,
 Op dat zy dus in die rechtvaardigheid, die hen
 Word toegerekend, door 't Geloof, by de Almagt, en
 Rechtvaardigmaaking, en den vrede van 't geweeten
 Erlangen, dat de wet zich nimmer dorst vermeeten
 'Te doen, door offerhande en plechtig kerkgebaar,
 Met yver God gewyd op Godsgewyde Altaar.
 Nooit kon ook eenig mensch voldoen de Wet der Zeden,
 Die, onvolbragt, de dood verwekt in eeuwigheden:
 Derhalven schynt de Wet noch onvolmaakt in kracht, (4)
 En door den Maaker van de Wet slechts uitgedacht,

En

(1) En van het kwaad dat in hen heerscht hen te over-
 tuigen.] *Rom. III. vers 20. Gal. III. vers 19.*

(2) Als door deez' offerdienst vol schaduw, enz.] *Heb. X. vers 1. enz.*

(3) Waarom zy besluiten dat een bloed, enz.] *Heb. IX. vers 8. tot 15.*

(4) Derhalven schynt de Wet noch onvolmaakt in kracht
 enz.] *Heb. VII. vers 18.*

En hen verleent, om plaats in laater tyd te maaken;
 Voor eenig nieuw Verbond, dat de Oorsprongk aller zaaken
 Zou stichten, en waar van de Wet een schaduw' strekt,
 Hen leidende (1) van 't geen door beelden was bedekt,
 Tot het betekende en de waarheid, van de smetten
 Van Vleesch tot Geest, en van den strengen eisch der wetten;
 Tot vryheid, slechts alleen te erlangen door genaë,
 Die in den Middelaar verleend word vroeg of spaë;
 Van slaaffche vrees, tot vrees die kind'ren moet bekooren,
 Geneigd om 't roepen van hun Vader staëg te hooren;
 Van werken, die de Wet afeischte, streng en straf,
 Tot werken van 't Geloof, dat God uit gunst hen gaf:
 Hierom zal Moses zelf, hoe zeer hem God zal minnen,
 Gods volk in Kanaän niet leiden, noch het winnen;
 Maar zek'ren Josua, dien 't Heidendom den Naam
 Van Jesus geeven zal; een Held in naam en faam,
 En dienst aan Hem gelyk, die in der tyd zal komen,
 Om zyn party, de Slang, te breid'len en te toomen,
 En 't Menschdom, nu verloft van 't slaaffch en zondig juk,
 Na zo veel sukkelens en zwervens, leed en druk,
 In volle veiligheid, in 't Paradys te voeren;
 Een eeuwig Paradys, door onheil nooit te ontroeren,
 Daar vrede en rust gestaëg voor tweedragt is bewaard.
 Zy, woonende onderwyl in 't Kanaän van de aard',
 Genieten langen tyd voorspoedig heil en zegen:
 Maar wen de zonde raakt in zwang en allerwegen
 Hun vreë verstoord, en als den Hemel tergt en trekt,
 Dat Hy van overal hen vyanden verwekt,
 Zal God, op hun berouw, geraakt met mededoogen,
 Hen onophoudelyk bewaaken uit den hoogen,
 En redden uit de ellende en rampen vroeg en spaë,
 Eerst door hunn' Richters, en door Koningen daar na:
 De tweede Koning, wiens doorluchtige oorlogsdaaden
 En Godsvrucht, hem alom met krygstrofeen belaaden,
 En onvergank'lyke eer, zal een beloftenis
 Ontfangen, die door eeuw noch tyd te krenken is;
 Dat endeloos de troon zyn's koningryks zal duuren,
 Gevreeft van vyanden, ontzien van nagebuuren,

C c 2

't Geen

(1) Hen leidende, enz.] *Heb. VII. vers 19.*

't Geen elk Propheet, die zich aan de Almagt heeft gewyd;
 Vernieuwen zal, met vreugde en lust van tyd tot tyd,
 Dat uit den Vorstentronk van David ('k noem dien vroomen
 En wakk'ren Koning dus) een groote Zoon zal komen,
 Die 't Zaad der Vrouwe is, dat u God heeft voorgespeld,
 En ook is voorgespeld aan Abraham dien held,
 Daar alle volkeren van de aarde op zullen bouwen,
 En wyders voorgespeld, gelyk hun zielbetrouwen,
 Aan Koningen; voor al den laaftten Koning, die
 Nooit ende of paalen aan zyn Koningryke zie.
 Maar eene lange reeks van wond're wisselingen
 Moet noch vooraf gaan, eêr de Bronaâr aller dingen,
 Dit alles hebb' gewrocht: En zyn doorluchte Zoon, (1)
 Die na dien vader zal besteig'ren den troon,
 Door weêrgaloos verstand en wysheid, heil en zegen,
 In roem en in geluk verr' boven elk gestegen,
 Zal de Ark van God, die tot dien tyd zo hier als daar,
 In Tenten zwerven moest, ten doelwit van gevaar,
 Opfluiten in een Kerk of Tempel, dus geluisterd
 Door pracht en konst, dat de een den ander nooit verduistert;
 Gevolgd van zulken, die 't Geschiedboek naderhand
 Zal melden, Menschen van een goede en kwaaden stand;
 Wier vuile Afgoderye en and're gruwelstukken,
 Gevoegd by 's volks misdryf, Gods gunst hen zal ontrukken,
 En maaken dat de toorn des Hemels dus ontbrand,
 Dat God zyn volk verlaat, en Stad en Kerk en Land,
 En zyn geheiligde Ark en 't Heiligdom, daar binnen
 Bewaard, zal schenken aan die trotsé stad, wier tinnen
 Men bouwen wilde tot den trans des Hemels, toen
 Gy laaft haar wallen zaagt aan 't warren, en aan 't woên,
 En daarom Babilon genaamd, alwaar zy zeven
 En tienmaal zeven jaar gevang'lyk zullen leven:
 Dan zal de Alzegenaar, wanneer Hy aan 't verbond,
 Dat Hy vorst David zwoer in zegen met zyn mond,
 En 't geen de duurzaamheid der eeuwen zal trotseeren,
 Gedenkt, in Kanaän hen doen te rugge keeren.
 Zy nu, na 't smaaken van zo smartelyk een lot,
 Uit Babel, met verlos van Koningen, door God

Daar

(1) En zyn doorluchte Zoon] *Salomon.*

Daar toe als aangevoerd, weêrom gekomen, poogen
 Gods huis te timmeren, dat door hen werd voltoogen:
 Daar leeven ze eenen wyl, bevryd van leed en smaad,
 In een geruften, maar geheel geringen ſtaat,
 Tot dat ze in weelde en tal van menſchen toegenomen,
 Weêr tweedragt baaren, die al't land zal overſtroomen.
 De oneenigheid neemt eerst zyn oorsprong uit de ſchaar
 Der Priesteren, gewyd aan Gods gewyd Altaar,
 Wier pligt het is den vree' geduurig voort te zetten;
 Die tweefpalt zal terſtond Gods Tempel zelf beſmetten.
 In't einde grypen zy, zelf zonder dat zy acht
 Op Gods belofte ſlaan, of't koninglyk geſlacht
 Van David, naar den Staf en Scepter, en die grootheid
 Staan ze aan een vreemdeling (1) af (wat eervergeeten ſnood-
 heid!)

Op dat Meſſias, dien gezalfd als Koning, 't recht
 Tot deeze Scepter is voor eeuwig toegelegd,
 En nu geboren was, wierd van zyn recht verſteeken:
 Maar zie, een Star, (2) die nooit voorheen aan's Hemels
 ſtreeken

Gezien wierd, zal zyn komſt op zyn geboortendag
 Verkondigen, door kracht van Hem, die't al vermag,
 En zelf de Wyzen uit het Ooſten tot Hem leiden,
 Die Hem ontdekkende, waar Hy hen wil verbeiden,
 Hem met hunn' Wierook, Mirrhe en Goud, gelyk hun Heer,
 Ootmoedig hulde doen, en vallen voor hem neêr:
 De plaats van zyn geboort' word door de Hemelvolken,
 Een ſchaar van Engelen, vaſt dryvende in de wolken
 Op hunne vleugelen, aan Hârders, (3) arm en naakt,
 Hunn' vee bewaakende in den nacht, bekent gemaakt:
 Zy, door die maar' verblyd, gaan ſpoedig heen, en hooren
 Straks uit den mond van't heir der Eng'len, uit de kooren
 Des Hemels neergedaald, in orde geſchakeerd,
 Zyn Kerszang, door Gods Geest aan de Eng'len zelf geleerd.
 Zyn Moeder is een' Maagd, haar Heer, alleen 't vermogen
 Van d'Eeuwiglevenden, (4) getrouwd in's Hemels boogen:

C c 3

Hy

(1) Staan ze aan een vreemd'ling af.] *Herodes, een Idumeër.*

(2) Een Ster.] *Matth. II. vers 9.*

(3) Aan Herders.] *Luc. II. vers 8.*

(4) Alleen 't vermogen, enz.] *Luc. I. vers 35.*

Hy zal zyn Erstroon, dien zyn Vader heeft gewyd,
 Beklimmen, en zyn ryk, dat de eeuwigheid en tyd
 Verduuren zal, tot aan het end' der aard doen strekken,
 Terwyl zyn Hemelsaam nooit laster kan bevleeken.
 Hier zweeg Vorst Michaël, terwijl hy Adams hart
 Dus zag van vreugd verrukt, als of gelyke smert
 Hem persfite tot geweën, zelfs zonder lucht te erlangen
 Tot spreken, 't geen hy dus in 't end' heeft aangevangen:
 Gezegende Propheet! wat is uw tyding goed,
 Die all' myn hoop vervult en all' myn leed verzoet!
 Want nu begryp ik klaar, daar ik met all' myn oog en
 Niet door kon zien, hoe scherp, hoe helder ook van oog en;
 Waarom die Held, dien wy tot troost in onze rouw,
 Verwachten, werd genoemd het Heilzaad eener Vrouw.
 ô Zuiv're Moedermaagd! die de eeuwen zullen looven,
 Gezegend, hoog bemind in 't Hof van alle Hoven:
 Maar gy zult spruiten uit myn lend'nen, cêlste Struik
 Des Menschdoms, en de Zoon des Hoogften uit uw buik:
 Zo kan de Godheid met de Menschheid veilig paaren.
 Nu wacht de Slang gewis, die ons de dood kon baaren,
 't Verwonden van zyn hoofd met doodelyke smert.
 Maar zeg me eens waar, wanneer, en op wat wyze werd
 Die stryd begonnen en voleindigt? doe my hooren
 Wat kneuzing aan de hiel des winnaars zy beschooren?
 Waar op hem Michaël dus vriend'lyk onderrecht:
 Droom niet van hunnen stryd als van een tweegevecht,
 Noch dat 'er hoofd of hiel in waarheid werd verwonden.
 Niet daarom voegt den Zoon, den Mensch tot heil gezonden,
 De Menschheid zamen met de Godheid, op dat Hy
 Met grooter sterkte velle uw groote weêrparty:
 Zo word de Satan niet verwonnen, die geklonken
 Ten Hemel uit, zo zwaar gewond en neêrgezonden,
 Nochtans dus magtig bleef dat hy u tot den dood
 Kon wonden, 't geen uw Heer en Zaligmaaker, groot
 En magtig door de kracht der Godheid, in zyn komen,
 Weêr heelen zal, niet met verdelging van de onvroomen,
 Den Satan in zich zelf, maar van zyn werk (1) en magt,
 In u en in uw Zaad: Doch dit word niet volbragt,

Voor

(1) Maar van zyn werk.] 1 Job. III. vers 8.

Voor dat eerst zy vervuld all' wat gy hebt van nooden;
 Dat's een gehoorzaamheid aan all' Gods heilgeboden,
 Op straf des doods, u door de Godheid opgelegd,
 En 't lyden van den dood de straf u toegezegd,
 En die gy na uw val moest dragen en uw zoonen,
 En hun Geslacht met u: Dus word de Troon der Troonen,
 Op deeze wyz' word Gods rechtvaardigheid alleen
 Voldaan: want Hy uw Heer en Heiland, hier beneën
 Gekomen, zal volmaakt Gods wet, aan u bevoolen,
 Door zyn Gehoorzaamheid en Liefde, zonder doelen,
 Volbrengen, daar de liefde alleen Gods wet vervuld,
 En schoon onschuldig op zich laaden alle uw schuld.
 Hy, komendē in het vleesch, om naar Gods welbehaagen,
 En door de groothēid van zyn liefde, uw straf te dragen,
 Zal hier verācht, versmaad, vervolgd door kleen en groot,
 Ten laatsten sterven een vervloekte en felle dood,
 En roepen 't leven uit voor allen, die gelooven,
 Dat Hy, die Dood en Hel van krachten kon berooven,
 Steeds hun Verlosser is; dat zyn gehoorzaamheid
 Hen gunstig door 't Geloof, in Jēsus toegeleid,
 Hun eigen word; dat zyn verdiensten, door zyn sterven,
 Hen doet in eeuwigheid de zaligheid verwerven,
 En niet hun werk, noch 't werk der wet, zo zwak in kracht.
 Hierom word Hy gehaat, gelāstert en verācht,
 Gegreepen met geweld, beschuldigt en beloogen,
 En tot een dood, die Gods vervloeking moest gedoogen,
 Veroordeelt, aan een kruis gehegt door hand en voet,
 En door zyn eigen volk baldaadig en verwoed,
 Zo lang gefoltert, dat hy zynen geeft zal geeven,
 Om dat hy 't Menschdom poogt te voeren tot het leven.
 Maar alle uw vyanden, uw weērpartyders, hecht
 En nagelt Hy aan 't kruis; de wet, die u bevecht;
 De zonden van 't geslacht der Menschen zyn daar, nevens
 Dien grooten Heiland, dien bewaarder uwes levens,
 Gekruisigt, op dat zy hier na geen schade doen
 Aan hen, die zynen dood aangrypen, tot hun zoen.
 Zo sterft hy: maar niet lang daar na herleeft hy weder,
 't Geweld des doods op Hem is kort: hy velt het neder,
 Verslint ten zegepraal den Dood, door zyne kracht;
 Want eēr ten derdemaal de Dageraad den nacht

Van 's waereldsrond verdryft, dan zien hem uit de kimmen
 Des grafs de starren van den morgen vrolyk klimmen
 En ryzen als een Zon, zo fris van aangezicht
 En zo verkwikkende in zyn glans als 't morgenlicht. (1)
 Dan is 't randfoen, dat elk moet van den Dood ontslaaken,
 Voor u betaalt; zyn dood, die ze allen vry zal maaken
 Van dood en zonde, die het leven, hen dus aan-
 Geboden, door 't gelove in Jesus niet versmaên,
 En, door een levendig geloof, die heilgenade
 Omhelzen, een geloof, dat altoos vroeg en spade
 Door werken levende is: Deeze daad, zo schoon en groot,
 Vernielt het vonnis, dat de Godheid sprak, den dood
 Dien gy moest lyden om uw zonde, van het leven
 Der end'looze eeuwigheid beroofd, u eêr gegeven:
 Deeze daad zal Satans kop vermorz'len, t'eenemaal
 Zyn krachten kneuzende, en in vollen zegenpraal,
 De zonde en dood, zyn beste en reedste wapenstukken,
 Vermaalende, in zyn kop haar prikkels dieper drukken
 En vesten, als de Dood, die tyd'lyk is, in 't end
 Des overwinnaars hiel, door zyn vermoogen schent,
 En kneuft, of anderzins de hielen van den geenen
 Die hy verloft; een dood, dien hy u zal verleenen
 Gelyk een slaap, die u in 't end'loos leven leid.
 Hy, dus verreezen uit het graf des doods, verbeid
 Op de aard niet langer dan een kleen getal van dagen,
 Om zich aan hen, die in zyn leven, met behaagen
 En onverschrokken moed, hen volgden op zyn tret,
 Te toonen: Hy zal hen beveelen, om Gods wet
 En alles wat hy hen deed hooren, elk te leeren.
 Deeze zullen ze allen, die gelovig tot hem keeren,
 Met stroomend water straks besproeijen, tot een blyk
 Van zuiv'ring van de schuld der zonde, en voorts om ryk
 Te worden in de deugd, en moedig in 't bestryden
 Van waereld, vleesch en hel, die hun geluk benyden,
 En end'lyk dus gehard, om, vordert zulks de nood,
 Te smaaken met hunn' Heer en Heiland éénen dood.
 Deeze Leerelingen, en getrouwe Hemeltolken,
 Leeraaren 's Heilands leer, aan allerhande volken

Van

(1) Als 't morgenlicht] *Hoogl. VI. vers 10.*

Van 't gantfche waereldsrond, dewyl de zaligheid,
 Sints Jesus 't leven heeft aan 't kruishout afgeleid,
 Niet flechts verkondigt werd aan Zoonen, voortgefprooten
 Uit Abraham, maar aan hen allen, die zyn looten
 En Zoonen zyn, door een gelyk geloof, (1) verwekt
 Door Gods genade, die hen noodigt, lokt en trekt:
 Dus zullen in zyn Zaad, de volk'ren en geflachten
 Des Aardryks, die op hem hunn' Heer en Heiland wachten,
 Gezegend worden: Dan vaart Hy, door roem en lof
 Van overwinning ryk beladen, naar zyn Hof
 Der Heem'len Hemel, door de lucht, gekroond met zegen,
 En glory, over zyn en uw party verkreegen.
 Daar valt Hy onvoorziens, in 't snelste van zyn vlucht,
 Met zyne wap'nen aan den Prins en vorst der lucht,
 En sleept hem streng geboeid' aan de onverbreekb're keten,
 Langs d'omtrek van zyn ryk, door heil'gen toorn bezeten,
 Alwaar Hy hem bevreest en angstig blyven laat.
 Dan treet Hy, overlaên met luifter zonder maat,
 In zyne heerlykheid, en neemt, in 't end'loos leven,
 Bezitting van zyn troon, aan 's Vaders zy, verheven
 Verr' boven alles, dat de Hemel in zich fluit,
 Op dat al 't hemelheir hem loove eeuw in eeuw uit:
 Van waar Hy, als de tyd der ryphed is gekomen,
 Dat de aarde ontbonden werde en haaren ftand benomen,
 Zal nederdaalen, in zyn glory, eer en magt,
 Ten oordeel, om naar 't recht, al 't menfchelyk geflacht
 Te vonniffen; den Dood, die eeuwig duurt, verkonden
 Den zulken; die hun trouw en hun verbint'nis fchonden,
 Maar endelooze vreugde aan elk, die trouw zich kweet
 In 't oef'nen van zyn pligt, niet fchuw voor fmert of leed;
 En deeze laafte, als waare en rechtgeaarde Zoonen
 Van Abraham, met eer en zaligheid bekroonen,
 Of in zyn Ryk om hoog, of op deeze Aarde: want
 Dan word door God deeze Aard' hervormt in beter ftand,
 Ja zelfs een Paradys, veel fchooner dan dit Eden,
 Waar in ge uw dagen zult met meer geluk befteden.
 Zo fprak de Aards'engel, en hy floot hier zynen mond,
 Gekomen tot den tyd, dat God deeze Aarde ontbond,

(1) Door een gelyk geloof] *Gal. III. vers 7.*

Aardsvader Adam, die zulks hoorde, door verlangen
 En vreugd verrukt, heeft dus zyn antwoord aangevangen:
 ð Nimmerëindende en ð ongemeeten Bron
 Van goedheid, die dit heil uit kwaad verwekken kon,
 En 't kwaad in goed herbaart! dit kan my meer bekooren
 En 't komt myn oordeel meer verwonderlyk te vooren,
 Dan toen de Alheerscher in de schepping, door zyn magt,
 't Licht uit de duisternis zo schoon te voorschyn bragt!
 Ik twyfel haast, of ik berouw van 't kwaad moet dragen
 Datik bedreef, en van de rampen smert en plaagen,
 Die 'k daar door heb verwekt, of my verheugen moet,
 Wyl daar uit spruiten zal een grooter heil en goed;
 Voor God meer heerlykheid, (1) van God meer gunst en zegen
 Voor 't Menschdom, 't geen by Hem zo groot zo zwaar zal
 wegen,

Daar heilgenade verr' de gramfchap overwint.

Maar zeg my eens, zo Hy, door wien men 't leven vind,
 Weêr naar den Hemel vaart, van waar Hy is gekomen,
 Wat is 'er niet all' leeds te duchten, kwaads te schromen,
 Voor 't klein getal, dat door 't geloof vertrouwt op God,
 In 't midden van een boos en ongelovig rot,
 Vyandig aan de leer der waarheid en der zeden!
 Wie zal hen leiden? wie beschermen hier beneden?
 Zal niet hun deel zyn hoon, mishandeling en dood,
 Misschien noch erger dan hun Heer op Aard genoot?
 Dat 's wis, (zei Michaël) maar Hy zal hen van boven
 Een Trooster zenden, als zyn Vader wou belooven,
 Die, door zyn Geest, in hen zal wonen, die hen sterkt,
 En in hen 't waar geloof, dat door de liefde werkt,
 Verwekt, om hen gestaag, te leiden in Gods waarheid;
 En hen dus wapenen, bescheenen van zyn klaarheid,
 Met geest'lyk wapentuig, om d'aanval en 't geweld
 Des Boozen, die zich steeds om hun bederving kwelt,
 Te kunnen tegenstaan, en door die bron des levens
 Gedrenkt, de pylen van den helschen geest al tevens
 Te breeken; nooit verschrikt, wat mensch, hoe bros en snood,
 Hen laagen legt, alwaar 't op d'oever van den dood,
 Door troost, die 't hart bewoont, verkwikt in alle plaagen,
 Die hen kloekmoedig doet de smert, ja dood verdragen,

Zoda-

(1) Voor God meer heerlykheid] 2 Cor. IV. vers 15.

Zodanig dat zy zelf, in 't midden van hun pyn,
 Hun wreedste vyanden tot een verwond'ring zyn:
 Want door zyn Geest, eerst op de Apostelschaar te daalen,
 Die Hy, om 't woord des heils by allerhande Taalen,
 Geslacht en Volk'ren te verbreiden, zenden zal,
 En naderhand op hen, die door zyn dood van all'
 Hun zonden zyn verlost, als in zyn dood begraven,
 Zal Hy hen, door zyn kracht, met wonderlyke gaven
 Bescenken, om voortaan met Taalen, nooit geleerd,
 Te spreken, en op dat zyn volk zich tot hem keert,
 Veel wonderwerken, als hun Heiland deed, verrichten:
 Dus doende, zullen zy veel volkeren verlichten,
 En een zeer groot getal uit hen bewegen, om
 De blyde boodschap, hen door Gods Gezantendom
 Ontvouwd, te omhelzen, en op God gestaêg te hoopen.
 In 't end hunn' dienst volbragt, hun loopbaan uitgelopen,
 En hun bedryfen leer vervat in heil'ge Blaên,
 Zo sterven ze, om door God, in Christus op te staan:
 Maar wolven, als zy eêr waarfchuwden, naauw te toomen
 In wreedheid, zullen in hun plaats als Leeraars (1) komen;
 Verwoede wolven, tuk en heet op zieleroof,
 Die al het heilgeheim van 't zaligend geloof,
 Tot schandelyk gewin en zucht naar staat verdraaijen,
 Het volk door bygeloof en overlev'ring paaijen,
 Om 's Hemels waarheid te belast'ren met een smet;
 Zyn waarheid, zuiver in de schriften van Gods wet
 Te vinden, door den geest alleenlyk te bevatten:
 Vervolgens trachten zy naar tydelyke schatten,
 Naar weitze eertytelen en grootfche naamen, pracht
 En aanzien, t'zaamgevoegt met waereldlyke magt,
 Hoewel zy veinzen, dat zy geest'lyk zyn van leven,
 En zich den Geest van God toe-eig'nen, slechts te geeven,
 Naar Gods belofte, aan hem, die recht in God geloof.
 Dan zullen ze op dien grond, van eer en deugd beroofd,

Met

(1) Zullen in hun plaats als Leeraars enz.] *Deeze en eenige volgende redenen hebben veel overeenkomst met het geene door den Apostel Petrus gemeld is in zynen 2. Brief aan 't 2. Cap. en by Paulus 2. Tess: Cap. 2. Wyders vervatte de Hr Milton in die redenen beknopt het verderf der eerste Christen Kerke, en maalde de opkomst en voortgang van de Antikristische menigte met levendige verwen af.*

Met wetten, die den naam van Geestelyk erlangen,
 Door waereldlyke magt, elk een 't geweeten prangen:
 Verzierde wetten, die men in Gods Heilboek niet
 Geschreven vind, of nooit de Geest in iemand giet.
 Wat zullen ze anders, dan den Geest van Gods genaden
 Geweld doen, en zyn kracht en werk alom versmaaden,
 En binden hen, vervoerd door goddelooze waan
 En boosheid, die zo wel als zy in vryheid staan?
 Wat werkenze anders uit, als dat zy, afgeweeken
 Van God, zyn tempels gantsch vermaalen en verbreeken,
 Zyn tempels, daar Gods geest zich vrolyk in onthoud,
 Door 't waar geloof, niet hun maar elks geloof, gebouwd?
 Wie is 'er tegen het geloof en 't vry geweeten
 Te hooren, met een geest, die nimmer feilt, bezeten?
 Gods woord alleen, geen mensch bezit onfeilb'ren geest,
 Die zich laat zien aan elk, die 't woord gelovig leeft,
 Schoon meenig een dit recht der Godheid aan zal vatten,
 De bron, waar uit en wrok, en veet en haat moet spatten,
 Als ook vervolging, die elk een op 't onvoorzienst
 Bespringen zal, die hier volstandig in den dienst
 Van God en waarheid blyft: de rest, de mind're leden
 Van een gedrochtig hoofd, die 't kruisbloed zal vertreden,
 En verre 't grootste deel, zal waanen, dat alleen
 De dienst van God bestaat, in weitsche plechtigheên,
 En luisterryk gebaar en yd'le pronkeryën.
 Dan zal de waarheid Gods vervolging moeten lyën,
 En door den logenmond met lasterpylen dicht
 Beschooten, schuwte (als 't waar') het menschelyk gezicht:
 Men zal dan naauw'lyks by het Menschdom kunnen merken,
 De blyken des geloofs zyn vruchten en zyn werken.
 Dus zal 't beloop zyn van deez' waereld, dus zyn staat,
 (Terwyl 't den boozen wel, den vroomen kwaalyk gaat)
 Die onder zulk een last en zwaarte diep zal zuchten.
 Tot dat die dag aanbreeke, in aangenaamer luchten,
 Die den rechtvaardigen, in zynen nood verkwikk',
 Den boozen wraak verschaffe en in zyn kwaad verftikk',
 Wen Hy, u laatst beloofd, door d'Opperste aller Heeren,
 Uit zynen troon, met kracht en glory weêr zal keeren,
 Het Zaad der vrouwe, aan u toen duister voorgespeld,
 Nu als uw Heiland, die den dood en zonde veit,

Door

Door 't waar geloof gekend: Hy, die, tot troost der zynen,
 In 't ende, met den glans zyn's Vaders zal verschynen,
 In 't hart der wolken van zyn Hemel, en met kracht
 Den Satan, en zyn volk, die 't booze staég betracht',
 Vernielen, door het vuur, en uit den klomp, volkomen
 Gelouterd, en door 't vuur 't onzuiv're weggenomen,
 Een wonderlyk gebouw bootzeeren, de Almagt waard,
 Vernieuwde Hemelen, en een herborene aard'
 En eeuwen maaken, door geen eeuwen te beperken;
 Geground op vrede recht en liefde, mild in 't werken
 En teelen van een vrucht van vreugde, die niet end,
 En zaligheid, die nooit geen maat of paalen kent.
 Hy zweeg, en Adam liet voor 't laatste aldus zich hooren:
 Gezegende Propheet, zo heug'lyk aan myne ooren!
 Hoe krachtig, kort en klaar heeft uwe Prophetfy,
 Deez' waereld, die zo snel, zo spoedig gaat voorby,
 En all' haar tyden, tot de tyd zal zyn vergeten,
 En zich in de eeuwigheid verliezen, afgemeeten!
 Al wat 'er buiten is, is grond'loos zonder pyl,
 't Is eeuwigheid, voor 't oog eens sfervelings niet veil.
 Dus wel door u bericht, zal ik myn pligt betrachten,
 Van hier gaan, naar Gods wil, dewyl all' myn gedachten
 Bedaard zyn; myn verstand is in de kennis heel
 Verzadigt: meerder vat dit sferffelyke deel
 Myns ligchaams niet: voorheen dorst ik naar meerder streeven,
 Door eenen dwaazen zucht tot weetenschap gedreeven.
 Maar 'k leer hier uit dat het voordeeligste is voor my,
 Dat ik den wil van God geheel gehoorzaam zy,
 Met vrees Hem diene en eere, en in zyn byzyn wandel',
 Dat ik wel gade sla de wegen en den handel,
 Die zyn voorzienigheid met ons zyn schepz'len houd,
 Terwyl myn ziel alleen op Hem, haar noodhulp bouwt,
 Die over al zyn werk barmhertigheid laat blyken, (wyken,
 Die't kwaad door 't goed verwint, en't eers' voor 't laaft' doet
 Uit kleene, zaaken van gewigt volmaaktheid geeft,
 Die waereldsterkheid, waar voor 't zwakke schrikt en beeft,
 Door 't laatste gantsch verneert, en 'al 't verstand van de Aarde,
 Door zachte eenvoudigheid, by haar van naam noch waarde,
 Beschaamt en nietig maakt: Dat voor de waarheid pal
 Te staan, en nooit voor leed, noch ramp, noch ongeval

Te zwichten, en met moed voor 't waar geloof te fryden,
 En zelf, zo 't nodig zy, voor God den dood te lyden,
 Een dapperheid is, die doorluchtigst overwint,
 En de allernaafte weg, waar langs men 't leven vind,
 Hoewel door Marteldood te sneuvelen veroordeelt,
 Geleeraard en gesterkt door dit doorluchtig voorbeeld,
 Van Hem, dien 'k eeuwig voor myn Heer en Heiland ken,
 En wien ik, door 't Geloof, nu end'loos eigen ben.
 Daar op sprak tot besluit de Aardsengel deeze reden:
 Dus onderricht, zyt ge op den hoogsten trap getreden,
 Van Hemelwysheid: Draaf, schoon gy u vond bekwaam,
 Om 't gantsche Starrenheir te noemen by haar naam,
 Niet hooger: Ja! al was u 't hemelsche vermoogen
 Bekend, en gy 't geheim der Aard' had doorgetoogen,
 En alles wat Natuur zo zeldzaam werkt en baart,
 Of al wat de Almagt teelt in Hemel, Zee en Aard',
 Of schoon zelf in uw schoot all' 's waerelds rykdom vloeide;
 En of gy 't gantsch Heelal aan uw vermoogen boeide.
 Voeg slechts de werken by de kennis, (1) dat 's geloof,
 En deugd, voor de ydelheid van vleesch en waereld doof,
 En lydzaamheid, gehard om tegenspoed te lyden,
 En maatigheid, bekwaam om lusten te bestryden,
 En liefde, die de ziel en 't zout is van de deugd.
 Dan baart u de uitgang uit deez' Hof geen ongeneucht,
 Maar gy zult in uw hart, een Paradys op aarde
 Meêvoeren, waarge ook zyt, van meer en beter waarde,
 Wel aan dan! daalen wy van deezen bergtop af,
 Die u zo veel gezichts en zo veel kennis gaf,
 Dewyl het uur bepaald onze aftocht moet gedoogen.
 En slaa naar gindschen berg, ô Adam! slechts uwe oogen,
 Daar ziet gy, hoe myn wacht, gelegerd aan zyn voet,
 Op haaren aftrek staat, en my het teken doet (kanten,
 Van haar vertrek, door 't zwaard, dat vlamrende aan weêr-
 Zyn in het voorspits van de legerbende planten.
 Ga wek uwe Eva op; 'k heb haar gezicht verklaart,
 De drift van haar gemoed verzacht, haar rouw bedaart;
 Door droomen, die wat goeds voorspellen, haar bewoogen,
 En 't hart, door ydelheid te sterk beheerst, gebogen,

Om

(1) Voeg slechts de werken by de kennis, enz.] 2 Petr.
 I. vers 5, 6, en 7.

Om zich goedwilliglyk te dragen naar uw woord:
 Geef haar als 't pas geeft deel van 't geen gy hebt gehoord.
 Wil haar vooral toch 't geen 't geloof betreft ontvouwen.
 Doe haar bezeffen, dat de bron van haar betrouwen
 Gegronid is, dat zy eens verloffing, door haar Zaad,
 Het Zaad der vrouwe (dat zal komen als de maat
 Der eeuwen is vervult, om 't Menschdom vry te maaken
 Van fchuld en ftraffe en uit de helſche magt te ſlaaken)
 Verwacht ; op dat gy leeft, met uwe Gemaalin,
 (Uw leven duurt noch lang) in één geloof, van zin
 Eendragtig, ſchoon bedroefd, om 't kwaad door u voorheenen
 Begaan, maar meer verkwikt, door nieuwe hoop beſcheenen,
 Wen gy 't gezegende end', dat gy verwacht, bezeft,
 Waar in de Almogende zyn wit en oogmerk tref.
 Hier floot Hy, en zy zyn den berg voort afgeſtegen,
 Maar Adam trad voor uit, daar Eva was gelegen,
 In 't Luftpriëel, om ruſt te erlangen, door het zoet
 Des ſlaaps ; doch hy vond haar ontwaakt, in haar gemoed
 Niet meer door wanhoop, angſt en bange vrees beſtreden,
 Die haaren egemaal ontmoet met deeze reden :
 Ik weet van waar gy komt, en waar gy gaat ; want God,
 Beſtierder van den ſtaat der Menſchen en hun lot,
 Was met my in myn ſlaap en droom, dien ik weldadig
 Van Hem genoot, en Hy zo gunſtig en genadig,
 Heeft my een heil voorſpelt, dat alle heil verdooft,
 Sints my de ſlaap beving, door onruſt afgeſloofd.
 Wel aan nu : lei me waar gy wilt : Ik zal niet draalen
 Noch uitſtel zoeken : Neen ; want met u om te dwaalen
 Is hier te blyven : En te blyven in deeze oord
 Ontbloot van u, die my meer als my zelf bekoort,
 Is ongewillig my naar elders heen begeeven.
 Gy zyt my, onder 't dak des Hemels, all' myn leven,
 Verblyfplaats, heil, vermaak, en zegen, ſchat en trooft,
 Ja alle plaatſen, Zuid en Noord en Weſt en Ooſt,
 Gy, die u door myn ſchuld, uit deeze plaats ziet jaagen.
 'k Zal echter deezen trooft met my uit Eden dragen,
 Schoon alles door myn ſchuld weleër verlooren wierd,
 Dat, door de gunſt van Hem, die alles hier beſtiert,
 Gunſt die 'k onwaardig ben, het Zaad de dood zal vellen,
 En al 't verloorene herwinnen en herſtellen.

Zo sprak de Aardsmoeder van het Menschdom: 't wierd met
luf

Gehoort van Adam, die geen antwoord gaf, ontruff
Dat hy d'Aardsengel zag nu dicht by hem verfchynen,
En dat, in orde, 't heir der held're Cherubynen,
Daald' van den and'ren berg met onnafpeurb're vlucht,
Naar hun gezetten wacht, door 't zwerk der dunne lucht,
Gelyk een avondmiff, uit eenen froom verheeven,
Komt over landen, nat van fterke regen, zweeven,
En aan de hielen van den bouwman, die vaft keert
Naar huis toe, hecht en kleeft, daar niets zyn gangen deert.
Zy met haar voorfpits fier en moedig toegetreden,
Ging 't vlammend zwaard van God voor uit met snelle fchree-
den,

Verfchrikkelyker dan een ftaartftar, die met gloed
De Lybiaanfche lucht verzenget en fchrooken doet;
Zo even fchrookte 't zwaard dat welgemaatigd Eden.
Toen greep de Aardsengel 't paar, dat door de vrees beftreden,
Vast draalde, by de hand, en leid hen fpoedig voort,
(Beklaagchelyke reis!) recht aan naar de Oofterpoort,
En van de rots naar 't plein 't geen daar voor was getoogen.
Daar op verdween terftond hun leidsman uit hunne ooggen.
Zy zaagen, draaijende hun hoofd om, d'Oofterkant
Van 't Paradys, onlangs hun zalig Hof en land,
Nu door het lemmer van een zwaard, dat fel in 't blaaken
Steeds heen en weder floeg, ontmoog'lyk te genaaken;
De poort met tronien vol fchriks alom bezet,
En felle wapens, die hen dreigden, tret op tret;
Terwyl zy hun verlies betreunden met hun traanen,
Weër fchielyk afgeveegd. Zy konden zich nu baanen
Een fpoor, naar hun begeerte, en heen gaan waar 't hun luft.
De waereld was voor hen nu open; om voor ruft
Te kiezen eene plaats; terwijl in 't derwaarts trekken
Voorzienigheid hen zou tot eenen leidsvrouw ftrekken.
Zy gingen, dwaalende met traage en loome fchreên,
En hand in hand gehecht, door Eden eenzaam heen.